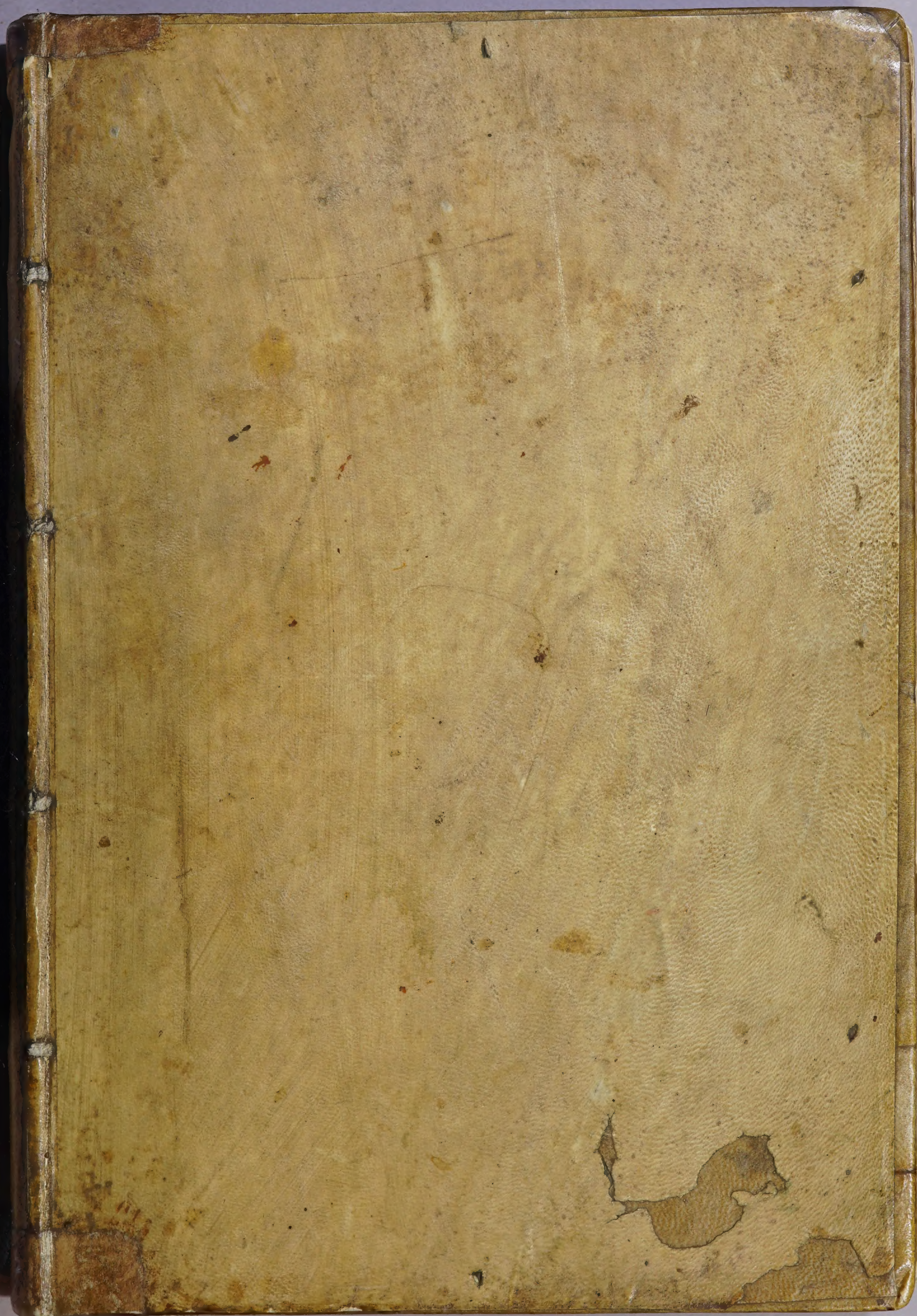

GAUDEO

STIRPIVM ADVERSARIA NOVA,
perfacilis vestigatio, luculentaque accessio ad Priscorum, presertim
DIOSCORIDIS & Recentiorum, Materiam Medicam.
QVIBVS PROPEDIEM ACCEDET ALTERA PARS.
Qua
Coniectaneorum de Plantis appendix,
De succis medicatis et Metallicis sectio,
Antiquæ & nouatæ Medicinæ lectiorum remediorũ
thesaurus opulentissimus,
De Succedaneis libellus
continentur.
Authoribus Petro Pena. & Mathia de Lobel, Medicis.
OCEANO OCCIDENTALE
MARE GOTHICV
MOSCOVIA
MARE GERMANICO
MARE MAGGIORE
ROMANIA
MARE MEDITERRANEO
MARE OCEANO
BARBARIA
A F R I C H A
LONDINI 1570

ELIZABETHÆ SERENISSIMÆ
Anglorum Reginæ.

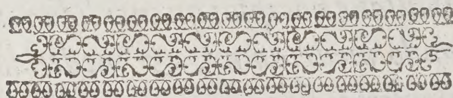

Eteris nobilitatis tuę decora, lucisq; futuræ eximia indoles, Princeps clementißima, cùm te à teneris Reginã potẽtißimã atq; felicißimã tacitis Prouidentię auspicijs primùm designassent, deinde inaugurassent: tum linguarũ, diuinę & humanæ Sapiẽtiæ splẽdor, vbi tandẽ in te totus effulsit, te virtutũ omniũ hæredẽ, vel potius heram admirabilẽ, extulit. Complures namq; fœminas Natura, Fortuna, formáve ad regiũ decus olim euexerũt; sed earũ plurimæ, quæ tantã nequiuißet concoquere fœlicitatẽ, vt canit Pindarus, seipsas rerũq; summã peßumdarũt: beatiores verò nõnullæ in otio marcido & pace, nec ita diu, vulgatis Imperiis defunctæ sunt. Verùm, quis paterfamilias rei domesticæ, quis Nauarchus naui suę, etiã terra marìve pacatis, æquius aut prudẽtius moderatur, quàm tu deploratißimis tẽporibus, multos iam annos, nõ modò multarũ Ciuitatũ, sed etiam regnorũ, & gentis sociæ animos cõposuisti? Ciuilem prudentiam, perhumanã affabilitatẽ, summã æquitatẽ, quotusquisq; etiam in viris ipsis, nedũ in fœminis, non desiderat? at eæ dotes sunt tibi veluti domi vernæ, aut potius cælestis in te bonitatis soboles. Quid enim aliud spiret aut agat mens augusta, pura manus, metus contemptor animus, malignæ sortis euersor, melioris autor, tolerantia victor, Deo hominibusque charus, in cunctos etiam ignotos & hostes beneficus, serò seuerus? tu perpetuò pacis alumna tuis, aliis autor & pronuba fuisti, etsi terra marique copijs potens & formidabilis. Quin æmulatione priscæ Patrũ hospitalitatis, miserta trãsmarinas clades funestißimas, extorres ac omniũ rerũ, præterquàm boni animi & pudoris, egenos, quoslibet pauperes, nobiles, ignobiles & ignotos, quos quidem non sua, sed temporum prauitas, aris, focis, & fortunis euertißet, tua ora, quasi sacra ara, exceptos, opibus refouisti, spe erexisti. Nimirùm humanæ sortis & ancipitis Martis

gnara, vicißitudines rerum periclitata fueras: imò sic facere iussa fueras à Ioua Opt. Maximo, qui peregrinos humanè habendos, nec secus atq; indigenas dilig ẽdos & fou ẽdos, Abrahamidæ genti præceperat, quia ipsa in Ægypto peregrina fuisset. Ac quamuis hanc Heroicã propensionẽ & bonitatẽ, quę nos similiores & gratiores Deo efficit, quàm vlla alia virtus, aut peritia, potius exoptare discet, quàm æquare queat posteritas: tamen interfuit Mundanæ Reipublicæ eam nosse: & alioqui tacita nostra tantorum meritorũ veneratio, & virtutũ admiratio, nunquam factura satis nostro sollicito officio & desiderio videbatur, nisi extitißet quodpiam monumẽtum, quod nos ingrati animi suspicioni extimeret, & tam luculentum beneficiũ memori æuo repræsentaret. Sed cùm tua fœlicitas, nostra autẽ tenuitas, nos etiamq; vulgatas quaslibet opes & laudes huic gratiæ recolendæ aut reponẽdæ impares effecißet, præ manibus tamẽ eiusmodi volumẽ Stirpiũ nobis eßet, quale & quàm opulentũ nullusdũ recẽtiorũ edidit: id Maiestati tuæ offerri sanequàm æquum fuit, cõmune pignus nostræ omnium penitus, & perpetuò obligatæ voluntatis, futurum. Quodq; aliâs ni tibi priuatim nuncupaßemus, spretæ gratię, fortè & plagii notã nobis inußisset. Etenim harũ plantarũ, quędã indigenæ, plurimæ autẽ inquilinæ tuæ Angliæ factæ, omnes demùm tui mancipij iamdudũ sunt. Quas enim siccatas veluti cadauera, earumque semina, rarißima & ferè innumera, ceu animas, diuturnis peregrinationibus, & multo sumptu è toto penè & ab vsq; extremo orbe cõquisitas, in hanc vrbem, quasi alterum orbem visuras, nondum Martis furia secundò Gallias vastante, transuehi curassemus, easdem rediuiuas, fœliciterq; enatas quàmplurimas hîc habuimus: Earũ itaq; virentium vel euulsarũ videndi copiam nos, amicorumq; horti, primùm fecimus Guillielmo Turnero claræ memoriæ Medico, & herbariæ Anglicè scriptori: posteà D. Roberto Huick & Richardo Mastero, tuæ Maiestatis Philosophis Medicis illustribus, ac D. Thomæ Francisco, raro rei Medicæ ornamento, alijsque amplißimi collegij Doctoribus celebrioribus, Caio Britanno, Richardo Caldwello, Iohanni

hanni Symingo, Eduardo Aſtlowe, Simoni Ludfordio, Richardo Smithio, magnæque ſpei & peritiæ in hac parte D. Thomæ Pennio: Demum exercitatiſſimis D. Hectori Nonio, & Loppeo, Luſitanis, ac D. Iulio Borgarutio Italo; alijſq; non paucis literatis nobilibus, ac præclaris viris Anglis & Frãcigenis. Mirum enim quanta feracitate plantarũ ſit, quam moderata ſoli & cœli temperie faueat plantis peregrinis hæc inſula: vbi cùm poſſim alibi, tũ induſtria & hortis fidiſſimorum peritiſſimorum & laudatiſſimorũ Myropolarum Londinenſium Hugonis Morgani initiò, poſteà Iohannis Rychei, etiamque Thomæ Graii & Thomæ Colf, ſata ſemina exotica, maxima ex parte in plantas lætiſſimas eruperunt. Ergo Herbaria hæc familia quæ in tuo regno, regiaq; ciuitate adoleuit, eq́ue viuis naturæ typis ſolerti manu, partim iconib. expreſſa, tota autem formis non inuenuſtis excuſa fuit, ſeſe iamdiu tibi debuit: debemuſque nos ipſos quantuli ſumus tuæ Angliæ, vbi dum peregrinando mederemur, & medendo peregrinaremur, quamplurima ſimplicia, fide ferè & expectatione rariora nacti fuimus: & gentis humaniſſimæ, lteratæ, generoſæ, ſed præſertim aureæ, & eruditæ nobilitatis tuæ, non vulgarem amicitiam & munificentiam experti ſumus. Proinde nõ veremur quin regio tuo cãdori hæ medicæ Philoſophiæ hiſtoriæ gratæ ſint futuræ: vt quas ſibi naſci, penes ſe haberi, & foueri Imperatorũ & Regum ſummi ſibi æquè honorificum ac vtile ſemper duxerint. Egregijs quippe eorum animis inſita ζώπυρα immortalitatiſve perpetuandæ fomenta, horum laude perennia fiunt, quorum item vſu non magis vita humana, vel poteſt vel carere vult, quàm igne aut aqua. Cæſaros quippe famelici aut ſitibundi, imperia & mundos, tritico & vino, ſi egeant, commutabunt: Phtoe autem arefacto ægroto, pulchrior & potior ſit herbula Ros Solis vocata, in tua Anglia frequentiſſima, ipſo Sole. Et Chironio Thelephióve vlcere ſauciato, ſordebunt vel montes aurei, prę Sophia vel Nicotiana herbis. Solani ope deceperunt & ceperũt Regem exercitumq; Nortuuegorum Scoti. Dicat Palęſtina & Africa ipſeq; Magnus Sultanus

*quid Oduardo Regi inclyto atauo tuo, Christiani velleris ad Oriē-
tem Argonautarum vni, iamiam ex venenato vulnere moribun-
do, animum retinuit, remque restituit. Quod si hæc nostra tenuiū
homuntionū properata & penè abortiua opella, potius veritati
& vtilitati, quàm dignitati rerum consuluit, ac ne siquidem maie-
stati tuæ soluēdo fuit; nihil maius iam suppetit, quàm altera huius
operis pars edenda, quæ Naturæ medicatricis vniuersam fermè
explicat opulentiam. Eam tuæ item clientelæ simul ac addixeri-
mus, pleno voto nos defunctos gaudebimus. Qui enim quàm
potuit maxima dedit, abundè gratus fuit. Gratia au-
tem æterna Dei te tuumque solium intaminatis
augeat honoribus, & suæ sanctæ conse-
cret immortalitati.*

ANTIQVISSIMÆ SIMVL ET NOBILISSIMÆ NITIOBRIGVM
ACADEMIÆ REGIIS *PROFESSORIBVS*, COETERISQVE
Benemeritis præceptoribus Monspelliacis,

OPERIS ARGVMENTVM & Emolumentum.

*T S I quædam fatalis Orci filia feritas, diris extremæ deformitatis exemplis iam-
dudum isthic grassata, tantam stragem mortalium, imò & virtutum vastitatem
fecerit, vt non tantùm vrbes & Academias ferè vbique Galliarum studiosis ho-
minibus, sed etiam studiosos ipsos officiosa, grataque humanitate exhauserit:
tamen istius vrbis, gentis & soli amœnissimi, vestrique & commilitonum amo-
ris, & collatæ in nos beneficentiæ suauissima recordatio, tantum & tamdiu apud
nos viguit, dum non modò nō ingratos esse siuisset, sed etiam fecisset audaces. Quip-
pe variis & celebribus in Academiis & regionibus Europæ multū & diu versatos
nos, tum præceptoribus Medicis & Philosophis eruditissimis vsos, vestra tandem
Schola exceptos, ea nos accuratione & exercitatione deintegrò excoluit, vt minimè operæ positæ posteà vnquam
pœnituerit. Cumque inter studiorum oblectamenta, herbariam cognitionem veluti condimenta quædam lau-
tiora ieiunioris aut asperioris Medicæ Physicæ haberemus, eoque nihil ferè herbarum in Italia, Germaniis,
& reliquis Galliis, aut finitimis regionibus, vel inspectione vel sciscitatione inexploratum reliquissemus: ta-
men posteaquàm pari vel maiore sedulitate Norbonam tum Mediterraneam & montanam, tum Mariti-
mā varijs item rusticationibus lustrassemus, multas deesse cæteris regionibus, quæ huic abūdè familiares essent,
nec paucas superesse cognoscendas iis doctissimis vestigatoribus, qui multas nos docuissent, comperimus. E-
nimuerò si delitias & diuitias plantarum, quæ Norbonensi agro cis transque Rhodanum Lyguribus & Pyre-
neis alpinis, vtrinq; maritimis cōtermino, virent, cum plerisq; Septentrionis, vel ipsis Italiæ tractibus, quis con-
ferat hasce saltus & pascua, lumas aut desita loca putet: Norbonenses autem præfecturas, amœnitate & varie-
tate feraci Elysea vireta dicat: illis quidem sparsim multa & rara, sed hic tum eadem, tum longè plurima &
lætiora*

latiora etiam in montis & conuallis ambitu pusillo, quasi vno Europæi Orbis compendio, occurrunt. Tan-
ta inibi agri ætherisque consensio & auræ blanditiæ eas fouent, vt montes Meridianas ab æstu, conualles
autem Septentrionales alsiosas à frigore, vindicẽt: vt nec iam aliò cupiat Apollo suam sacro sanctam Mu-
sarum Asclepiadarum Aganippen, aut montem illum Pelion olim celeberrimum, quàm Montem Pe-
lium, translatam. Quare qui iam tum multa lectione, rerum exercitatione & vestra indagine, hasce plan
tas diligenter conuasâssemus, præsertim quas nondum in literas missas rebamur, veriti communem bien-
nio pòst sequutam naufragam tempestatem, atque auidi noscendi, nũ plures nostratibus & rariores alerent
Aquiloniæ plagæ, quæ minus videntur notæ fuisse antiquis Botanicis, huc in portum tranquillitatis, easdẽ
nosque vnà commodùm subduximus: vbi rursum isto quadriennio tam multas consequuti sumus, partim
hic oriundas, partim satas, etiamque ex vtrisque Indiis & Africis inuectas, vt earum numerus penè al-
tero tanto, vel Theophrasti, Diosc. & Plinii, vel Mathioli & Dodonæi, qui vt postremi omnium hanc
familiam ditarunt, ita primã laudem meriti sunt, copias superarint. Ea igitur mundi senecta cùm in Phi-
losophiæ sinu vestrum omnium interitum, imò & bonarum artium πανωλεθρίαν penè eluxissemus,
quò iacturam tam excellentium mercium, & dispendia temporum lucrifaceremus, lubuit quantùm vs-
piam habuißemus & meminiße potuissemus vulgatiorum & rariorum herbarum deintegro recensere,
easque institorum more, quasi in paginis dati & accepti suis popularibus exaduersò aggregare: quod genus
commentarii Cicero ADVERSARIA vocat, quia tumultuariè & è re nata eò recens acceptæ
debiti portiones potius congerãtur quàm digerantur, ex quibus postea codices absoluti confiunt. Quo qui- NOMI-
dem nomine, neutiquam nouandi, aut cuiquam aduersandi, sed potius modestiæ causa & calumniæ eluden- nis occasio.
dæ, vobis hæc muneri mittere maluimus, aut potius vestratia remittere & remetiri beneficia καὶ λῷον,
vt ferunt Charitum leges, quàm absolutum opus profiteri: vnde futurum speramus, siquidem vobis va-
cat (debet autem vacare & placere) vt ista aduersaria, siue opum non modò Norbonensium, sed vtriusque
orbis congeries, in codices nitidos vestris perspicacioribus iudiciis redigantur, nec parum gratiæ à vestra
dignitate consequantur. ¶ Cæterùm, ne huius naturæ partis, quam πολυχόυμ iure Theo-
phrastus vocat, immensitas, Tyronibus metum vel laborem nimium afferret, néve nescio quis Caprimul- Institutum
gus, institutum, res, aut ordinem, potius quàm flores aut fructus in hoc opere carpat, monendus est benignus
lector, nos summo studio habuisse, vt quàmplurima paucißimis commodißimè diceremus. Proinde ad-
uersariorum voce nouas veteribus additas plantas, & nouum ordinem quadantenus innuimus. Qui
ordo vtique sibi similis & vnus progreditur, ducitque à sensui propinquiorib. & magis familiarib. ad ig- Ordo vni-
notiora & compositiora, modumque siue progressum similitudinis sequitur & familiaritatis, quò & vni- uersalis.
uersim & particulatim, quantũ licuit per rerũ varietatẽ, & vastitatẽ, sibi respõderet. Sic enim ordine, quo
nihil pulchrius in cœlo, aut in Sapientis animo, quæ longè lateq; disparata sunt, vnũ quasi fiunt, magno ver-
borum, memoriæ, & cognitionis compendio, vt Aristoteli & Theophrasto placet. Verùm, si idem quod, illis
nobis hic contingat, nempè vt quam instituissent methodum, non potuerint vsquaque sequi, operis inscrip-
tio, & turbulẽti huius æui quo hæc apparabamus, fluctuatio, nos excusatos habeat, apud eum sanè, qui no-
uit tantò plus habere perplexitatis tantum negotium, quantò veniæ minus. Quamuis dum reliquarum
stirpium, quæ hic non habentur, quasque plurimas per superiorem calamitatem huc ex Galliis accersere
non licuit, Icones εἰς τὸ μάλλος arguta manu & emodulata ad plantarum ipsarum magnitudines &
effigiaturas proportione (quam alii picturæ solœcismis crebrò deformant, dum arbores & frutices æquè Iconum e-
magnas ac herbulas pingunt) delineantur & exsculpuntur, datur opera in nostra appendice & Synopsi, modulatæ
ne quemquam huius lectionis pœniteat: Quin eum pudeat potius pœnituisse, nec vidisse domi & vno in- proportio-
tuitu, sibi nusquam visa aut lecta, quæ multis mensibus aut annis pauci vix videre potuerunt. ¶ Et quia nes.
plantarum duplex est cognitio, altera nempè de facie exterior, altera virium, quasique interior: illam
huic anteuertere oportere monet Philosophi opera, imò ipsa Natura. Neque enim potest quis vllam certã Methodus
cognitionem sibi arrogare eorum simplicium quæ nunquam aspexit. Proinde nos primùm cuiusque no- perticularis
menclaturam, vt quæ non rarò ipsam rem aptè notat, è Græcis præsertim, enucleare conati sumus: obi-
ter Regionem, & in ea seorsim natales, illam Geographiam, hanc Corographiã vocant, preßius quàm quis- Etyma.
quam autor antè hac designamus: vt quasuis plantas, quò loci, quando & à quo ipsi nancisci, vel amicos Natales.
rogare mittendas, vbicũq; tandẽ nostri orbis, vel Indiarũ illæ orirentur, scire possemus. Descriptiones au-
tem inter congeneres & similimas, dißimilitudinis, collationis, & similitudinis ope, breuiores semper, emẽ-
datiores plerumque & faciliores aptauimus, non tam antiquorum historiæ, quàm iteratæ inspectioni
& ex viuis ipsis plantis expensioni, quam penes ius est & norma rectè & verè describendi. Sed vires par-
cius & consultò eatenus attigimus, quantùm vel ad cognoscendum, vel ad probandum quampiam vnam
plantam satis videbatur, Aristotelem nempè in alio, & Theophra. in simili instituto, imitati. Nam re-
centiores quidam, qui Cõmentatoris nomine turgent, potius videntur suũ fastum, quàm plantas viámve
eas noscendi describere. Nec ex locis natalitiisve seriem historiarum inire, vt doctißimus & can-
didißimus scriptor Dodonæus cœpit, sinunt plantæ plurimæ, quæ tum aridis, tum humentibus & riguis e-
rumpunt, vt Cardamine in vinetis, vijs, & riguis: Lapatium vtrunque, vtrobique, aut vbique. Quæ-

dam in montibus pariter & conuallibus, vt Eryngia, Calamenthum, Polium, & alia quàmplurima. Et quod in primis obſeruatu dignum, quæ iugis montium regionum calidiorū proueniunt, eadē in planis, ſyluoſis vel depreſsis regionum Septentrionalium exeunt. Græcorum verò autorum extant potius Indices Alphabetici, quàm ſimplicium Methodi, præterquàm opus Dioſc. & fragmenta Crateuæ, ex quibus illi vires & verba mera exſcripſiſſe videntur: vtinam notas non neglexiſſent: aut eo pudore fuiſſet Plinius, quo diuinus Senex, qui ſe parum in Stirpium cognitione profeciße, profeßus eſt: aut Dioſcoridem diligentius legißet, cuius nuſquam meminit. Dioſcoridea tamen methodus, optima quidem illa, illis qui iamdiu nouerunt plantas: verùm ad cognitionem compendioſam, δι' αὐτοψίας inſpectionéve, quam tantoperè laudat Dioſc. comparandam, minus eſt accōmoda. Diuerſis quippe libris eiuſdem ſpeciei & ſimilitudinis plantas diſtrahit, quas alioqui vno intuitu ferè diſcas: veluti Cucumerem ſylueſtrem à ſatiuo, Colocynthides, ſiue Cucurbitulas, ab eſculentis Cucurbitis, Thapſiam à ferulaceis, Crocum à Colchico, Scammonium & Soldonellā, à volubilibus, Siſymbrium à Mentha, Hieracia à Chondrillis, & quàmplurima paßim: Tametſi alicubi volens à ſeſe deſciuit, ſequutus, quam nos hic adumbramus, Methodum, vt in Portulacis, Semperuiuis & aliis. Quamobrem accuratiorem expenſionem, & aduerſus vitæ hoſtes morbos munitiorem πανοπλίαν ſeorſim aggreßi ſumus, ne palilogia Ariſtoteli inuiſa, viam docendi cōmo-

Secunda operis pars. *diorem interciperemus: quam, non ſecus atque hanc partē, preßius, & ex minutiarū, rerumq́ue particularium obſeruatione, ac perpenſione abſtruſarum virium tertiæ & quartæ qualitatis, ad Philoſophicam normam exigemus: Sed paucioribus, aptioribus, nec iteratis verbis, vt ſolent iſti Scānidici nuperi. Quinetiam aperiemus laternam, vnde iſtæ Noctuæ aut Scarabei κοπρόφαγοι, lucem mirificam patefactæ Medicinæ polliciti, tenebricoſæ fuliginis carbonariā & ſtercorariam Iatricem, quaſi Telephum pannoſum apud Tragicos, in Republica literariæ Scenam introduxerunt. Qui ſi quàm ſe iactant Chriſtianos, tam eßent humani, neutiquam vellent cælitùs ſibi patefacta iſta arcana, tamdiu nos celare, quæ ipſe Genius Raphaël, qui cum familiarius illi loquūtur, præcepit vltrò reſeranda: Nam, inquit, Regum ſecreta tacere, ſed Dei opera pandere, honorificū. Aut ſi iſthæc docere nolunt, quur nos populareſq; ſuos tam diu vexāt, fortè morituros horum vel ignoratione, vel deſiderio? Nam profectò adhuc conqueruntur Elephantiaci & Leproſi, quos iſti Aureoli libelli coniecerant in lætitiam ſtultißimam, de duodecim Leproſis à magiſtro curatis. Quid ſi ἰατρονίκης hic Aſclepiadûm opprobrium & terror, quamplurimos, vt facetè noſtras Gordonius de Galeno dicebat, curauit, quorum nullus euaſit? Ferendi tamen æruſcatores iſti, vbi nullius incōmodo, & doctiorū riſu, de religione, cœlo, & Meteoris barbarè balbutientes, piè poti delirant: At vbi impudentius antiquitati, herbariæque particulari cognitioni conuiciantur, nec tamen rerum nos quicquam docent, vti nos hic eos, ſed potius fumos & pernecabilia Pharmaca ægris pinſunt & vendunt, ipſi ſcutica, belluli iſti Aureoli ſpongia, egent. Sanè ita mihi habeā Apollinem ſecundū, ni malim vnam Mythridatis antidotum, qualē etiā Lōdini ſuperiore anno, ſimpliciū exquiſitiore delectu, ſumma, fide & ſedulitate egregii Pharmacopœi Hugonis Morgani paratā, certißimæ vis, penè dixerim Venetis & Florentinis efficacitate præſentioris, non ſemel aduerſus luem peſtiferā alioſq; affectus grauißimos experti ſumus, factūq; periculū audimus ab excellentißimis huius regni Medicis, quàm iſtorū Ciniflonū quintas ineptias, cœlos & Cherubos flāmeos. Vt Deus Optimus maximus optimè faciat inclyto Vidamio Carnutēſi, Maligneo, totius integritatis & literatæ Gallicæ nobilitatis Phœnici, qui prim⁹ alterū noſtriū ferè ab hac inſania perſuaſum, è naturæ ſinu de prōptis lectißimis rationib⁹ auertit, cōmodioraq; & iucūdiora de metallis, arcanaq; Philoſophia, ſapere docuit. Quare ſi ſapiūt, imò vt ſapiāt noſtris periculis tyrones, monemus & rogamus, vt rei herbariæ totius Medicatricis certißimæ, vtilißimæ, iucūdißimæ, etiā minima quæq; explorent, perſuaſumq; habeāt, in iſtis Dei diuitiis* nihil vſpiam eſſe deſpicabile aut indignū *homine Philoſopho, cui vni hæc ille cōdidit, voluitq;, vt eſt in ſacra pagina, nos ſanari herbis, non verbis, ne Sapientiæ ſuæ opera irrita forent: ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς φυσικοῖς, ait Philoſophus ἔνεστί τι θαυμαστόν. Nec putent tritico, vino, lacte & melle, oluſculo, aut herbulis etiam contemptißimis, non poße corpora æquè ſanari atque ali: Néve Ariſtippos quoſdam ſericatos, vndulatos, auri & auræ popularis, quàm penitioris eruditionis ſiticuloſiores, audiant, quos pudet hæc ſerò doceri, & diſcere ſeriò, arduiq́ue laboris, tædet. Voſq́ue præceptores clarißimi, impendiò oramus, vt multorum annorum, regionum & virorum doctißimorum aduerſaria hæc, non ſecus ac peregrini aut hoſtes expendatis, foueatis autem concinnetis, & augeatis vt parētes: noſq; ſicubi nolentes lapſi ſumus (imò quia ſæpè ſumus) benignè moneatis. Nec enim laudem venamur, duntaxat culpam vel inuidiam deprecamur: veſter cæterò amor, beneq́ue ſibi animi noſtri conſcii, quos multi anni, multa peregrinatio, ſtudia, omniúmque rerum arctißima neceßitudo, amicitiā deuinxit, nobis abundè præmium & precium ſunt futuri. Londini pridie diuini Natalitii.* 1570.

In Stirpium aduerſaria Mathiæ de Lobel & Petri Penæ

INDEX.

NE FRVSTRA VOLVMINIS MOLEM AVGERENT ELENICHIDEM HVC INCVLCATI & ACERVATI, QVI REPERTV FACILLIMI, & multò locupletiſsimi cuilibet inter euoluendum patebunt, hîc duntaxat Indice ſumma genera Stirpium complecti, viſum fuit.

**.

*i.

F.

G.

H.

*; ij.

M.

Q.

R.

T.

Finis.

Coppie du Priuilege.

Harles par la grace de Dieu Roy de France *A noz ames & feaulx les gens tenans noz courtz de Parlemens, Gouuerneurs, Baillyz, Senescaulx, Preuostz, ou leurs Lieutenans & aultres noz Officiers & Iusticiers Salut. Noz chers & bien ames* Pierre Pena *&* Mathias *de* Lobel *Medicins nous ont faict entendre quilz ont delibere pour le bien publiq de faire Imprimer vng liure Intitule* Stirpium aduersaria noua, perfacilis vestigatio, & luculenta accessio ad Dioscoridem, Coniectanea de Plantis. &c. *Et pour ce quilz craignent, q'uaulcun Imprimeur ou Libraire ne les feist a leur grand prejudice Imprimer ou contrefaire en nostre Royaulme, & pays de nostre obeissance, si sans obtenir de nous permission, ilz les mettoyent en lumiere, Ilz nous ont treshumblement faict supplier & requerir vouloir sur ce pouruoir de noz lettres necessaires.* A ces causes *Et aultres a ce nous mouuans auons permis & octroye, permettons & octroyons ausditz* Pena *&* Lobel *qu'ilz puissent & leur loise faire Imprimer par tel Imprimeur que bon leur samblera le dessusdict liure: & affin que celluy ou ceulx desditz Imprimeurs qui auront charge deulx de ce faire ayent moyen d'eulx Recompenser des fraiz qui leur conuiendra faire pour cedict effect, Auons Inhibe & deffendu, Inhibons & deffendons a tous aultres libraires & Imprimeurs que durant le temps & terme de dix ans ensuyuant & consecutifz a compter du jour & date, que ledict liure aura este Imprime, ilz n'ayent a Imprimer ou faire Imprimer ou vendre ledict liure, Contenant tant en figures que descriptions de plantes nouuelles pardessus & oultre celles qui ont este par aultres Imprimees enuiron mille, Fors q'ua ceulx a qui ilz auront permis & accorde & sur peine de Mil escuz d'amende applicable partie a nous, & l'autre aux dessusdictz* Pena *&* Lobel, *Ensemble de perte & confiscation desdictz liures, a la charge que deuant les Imprimer ilz seront veux & visitez, asauoir si les liures sont à Paris par Ordonnance de la court, & s'ilz sont a Lyon par ordonnance du Senescal de Lyon.* Sy voullons *& vous mandons a chacun de vous endroict soy & si cõme a luy appartiendra que au contenu en nostre presente permission ilz facent, souffrent & laissent lesdictz* Pena & Lobel *joyr & vser plainement & paisiblement, Cessans & faisans cesser tous troubles & empeschemens au cõtraire Car tel est nostre plaisir. Nonobstant oppositions ou appellations quelzconcques,* Donné à Villiers-costrez *le xij. Iour de Decembre L'an de grace Mil cincq cens Soixante dix & de nostre regne le dixiesme.*

Par le Roy.

Et Selée de cire Iaulne.

Soubzsigne *Pinart.*

PETRI PENÆ ET MATHIÆ DE LOBEL

STIRPIVM ADVERSARIA NOVA.

Graminis omne Genus.

ΓΡΩΣΤΙΣ QVASI AGRESTIS DICERETVR planta nec ſatiua aut ſerenda Græcis ſcitè nuncupata fuit : vtpote quæ ruri vbique ſponte quouis anni cardine, cœlo, ſolo & ſidere luxuriet : eius namque perennis prouentus feracitatis restibilis, nec minus immenſæ vtilitatis quantùm toto orbe extat terrarum, virore ornat amœno, & veluti gradatim ſeſe propagando amicit decore, vnde Latinis Gramen deflexum putatur. Triticeo generi, vt cognata, & ſimilis, ſic perinde varia & nobilitate proxima. Quin differentiæ magis con ſpicuæ è radice, ſpicata coma, folio & flore ſunt ducendæ: quas etiam cunctas partes & differentias (quia varias tritici ſpecies æmulantur, déque mutua inter ſe collatione faciliùs diſcernuntur & diſcuntur) aptiùs fore duximus nominibus & notis quamque ſuis, vel minimas quaſq; proſequi, quas natura pecori quidem veſcendas, ſed homini vni non modo vtendas, adeóque priùs cognoſcendas, peperiſſet. Nullum enim vel deſpicatiſsimum illius operum, noſtra, id eſt, mortalium Philoſophantium indignum cognitione & admiratione ducendum, ſummus Philoſophus in libro, De partibus animalium, luculenter docuit, eiuſque alumnus Theophraſtus in Plantarum hiſtorijs.

GRAMEN.
- *Vulgatius pratenſe*
  - *Maius,*
  - *Minus,*
  - *Minimum,*
  - *Rabinum vel Rauiſum Montanum,*
  - *folijs vetonicæ Garyophyllatæ.*
- *Caninum,*
  - *Longius radicatum,* } *Officinarum.*
  - *Bulboſum, nodoſum,* } *Officinarum.*
- *Harundinaceum ſcabrum, equi nex Babylonium aut Cilicium.*
- *Harundinaceum læue, & piloſum nemorum Iſchæmum, , fortè Plinij.*
- *Harundinaceum ſtriatum album.*
- *Harundinaceum Marinum.*
- *Iſchæmon vulgare.*
- *Parnaſi hederaceo, aut Chelidonij folio, & Plinij Aizoi effigie gramina ſuis locis.*
- *Mannæ eſculentum.*

GRAMEN PRATENSE MAIVS VVLGATIVS.

FOENVM. Gramen vulgo notum Trag. Epitomes Folio. 207.

EST igitur quàm quod notiſsimum gramen pratenſe dictum, vulgo notum, & Fœnum quãdo aruit vocatum, exilioribus radicum cirris ſeu pullis capillamẽtis, & creberrimis ceſpitem ſummum ſugens, humúmque perreptans & tegens, denſiſsimo & numeroſo foliorum triticeorum ſtipatu: culmos pedem & cubitum altos ſurrigens, tenues geniculatos, læues: lanoſa, ſparſa & magis harundinem Vallatoriam imitante ſpica faſtigiatum. Eius ſemine in horreis è ſpicis excuſſo & collecto vtimur complures Medici ad obſtructiones viſcerum, calculum, potu, admotúque ad diſcuſsionem pertinacium tumorum, & flatuum, tametſi officinis vſu ignoto.

MINVS.

VARIETAS. Istud idem quod fundit Montanus, vel decliuis incultus, exuctus & aridior ager, vt pabulo gratius & vtilius velleri, sic multò delicatius, minus, & semine efficacius est.

MINIMVM.

Aliud etiam in sabuletis squallidis, & vinetis glareosis Norbonæ sæpius visitur, omnium minimum: perpusilla radice, capillacea, alba, calamulis etiā capillamentis similibus, eleganti purpura lucētibus, gramini Ischæmo vocato non diuersis, sed spica mollicella, latiore, sericea, speciosa.

RABINVM vel RAVISVM montanum, folijs vetonicæ garyophyllatæ.

Saginæ & lactis vbertati omnium laudatissimum: Montium accolæ opiliones Sabaudi & Heluetij Rabis vel Rabinū vocāt, quasi præstantius & præcipuum gramen dicas, (vt quasi Robus in Triticeo genere) Folijs est crassioribus, carnosioribus, breuioribus ad Tunicē vetonicam propiùs accedētibus, Mōtosis vdis Angliæ & Heluetię familiare.

GRAMEN CANARIVM, Medicatum Officinarum.

Germanis,	graſʒ.	*Italis*	Gramigna.
Anglis,	quych gras.	*Gallis*,	dent de chien.

Extat figura. folio 345. apud Dodoneum apud Mathiolum 999.

ET istud perquam cognitum, sed in aruis & satis, non pratis, vt plurimum, frugibúsq; haud parum incommodū: eóque sementem facturi rastris Septembri, etiamq; primo Vere, manibus runcandum præcipiunt coloni. Prolixioribus, crassioribúsque radicibus implexis, candidis, gustanti dulcioribus, geniculatis, longè latéque subtus tellurem serpit: minus numerosam sobolem promit foliorum triticeorum & harundinaceis minorum, egeniculatis calamulis, rigidioribus, crassioribus & longioribus, vti & folia, quàm pratensis: flore item spicato, minus tamen lanuginoso, asperiore semine, totáq; planta magis vesca dulcis & frumentacea, vsibúsq; Medicis receptissima, prę fertim radix, quæ reserat viscerum farctus & renum, citra calefactionem, lumbricósq; huius stillatitia interimit, nempe pabulo humorum putridorum fraudatos.

GRAMEN BVLBOSVM, NODOSVM.

Rarius aliquantò istud, minúsq; plerisq; Europæ regionibus vsu cognitum: Lemmano autem Lausanæ finitimis aruis & segetibus plurimum. Frequētissimum etiam Sabaudiæ & Angliæ, vbi idem efficacissimum experiuntur Medici eruditissimi quidam, Londinenses præsertim. Cuncta prorsum ei canino gramini similia sunt, si huic glandulas teretes, rotundas, gustu dulces, radicis anfractibus hærentes, demas, aut illi addas.

CALAMA

CALAMAGROSTIS vel HARVNDINACEVM forte BABYLONIVM.

PRATIS vdis,ſed ſtrigoſis,macilentis & ſabuloſis neglectis familiare graminis genus illud,quod apprimè Babylonio reſpondet,ac quã Caninũ gramen altero tanto maius eſt,calamis & folijs rigidioribus, ſcabris, quibus ad harundinẽ valatoriam non parũ accedit,nec pabulo cedit, niſi multum eſuriant & penuria melioris admodum laborẽt veterina,nec eo greges veſcũtur,quippe,quibus non modo ingratiſsimum (*aigre & Saur*, ſeu acidum,Rura vernaculè dicunt)verum etiam maciem,ſitim & tabem conciliare creditur,linguam & œſophagum vulnerat & arctat,ſanguinem in ventriculum elicit, vnde tumefactio, inflammatio & mors plerumq;. Quod ſi Babylone fuit enatum, vbi id maleficij pernicie adferre proditur,ſiccius & rigidius,grex verò imbecilior & aluo duriore, minus mirum illius eſu iumenta illic enectum iri. Sic enim videas interdum iumẽtorum labra & fauces cruore manantia & ſauciata,quæ cum reliquo ſtramine per fęnicecia, huius aut cõſimilia harundinacea folia eſitarint: mediæ itaque inter harundinem & gramen eſt naturæ, figuræ, Radice geniculata,alba, promiſsiore & longo reptatu vagata, compreſsiore tamẽ & craſsiore,Canario gramini ſimili,ſed valatorium ęquante.Spicata, Panici aut Sorgi comoſa lanugine.

GRAMEN HIRSVTVM NEMOROSVM,

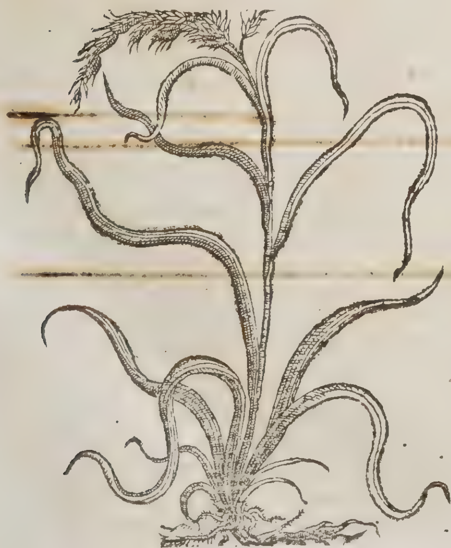
Iſchæmum videtur Plinianum.

MONTOSIS & opacis ſyluis Pedemontium & Lugdunenſis Gallię lubens prouenit, duplo quàm Caninum maioribus folijs,mollioribus,& deorſum reflexis milij, pilis & ſetacea lanugine multum hirtis,pallentibus. In ſeſquicubitali calamo geniculato,floribus canini graminis,ſimilibus,maioribus,albidioribus,ſed radice exilibus fibris& capillamentis barbata, pratenſis graminis. Iunio & Auguſto, nec niſi nemoroſis floret.

HOLOSTIVM quidam docti amici,ſed imbecilla coniectura,augurabantur. Longè verius coniecturi ſi ἴσχαιμον Plinianum dixiſſent: è terra quippe aut in terram ſerpit milio ſimilis,foliis aſperis & lanuginoſis,in nares farcitur. At recentiores aliud gramen ſubdendum docuêre ἴσχαιμον, de quo mox.

HOLOSTIVM. *Iſchæmum, Pli. libr. 25. cap. 8.*

GRAMEN SVLCATVM vel STRIATVM album.

COLITVR iſtud in Belgio & Anglia, ſyluoſis autem, montoſiſq; Sabaudiæ & Galliæ Allobrogæ ſpontè naſcitur,milij potius folijs,ſed vt cannæ Valatorię rigidis,mucronatis: lõgitudinem mediam glaucam,complures candidæ venæ vel lineæ argenteæ inſigniunt: culmos & Panici ſylueſtris vel canini erigit. Radix puſilla,fibroſa,albida,pratenſis graminis.

GR. MARINVM HARVNDINACEVM maximum.

NORBONÆ littoreis vadis quà vndæ æſtuſq; æquoris illiduntur, præſertim ad Aquas Marianas & Peraus, proximè piſcatorum attegias; gramen iſtud etiam harundinis æmulum, & vtriuſque particeps naturæ, plurimum reperitur: verum luculentioris magnitudinis, & radicibus quidem ternas quaternaſuè vlnas prolixis, digitum craſsis multis flexilibus ſubter ſabuleta, vbi Eringiũ, reptantibus: geniculatis, cãdidis, guſtu & figura prorſum Canini graminis, ſed paucioribus anexis fibrillis. Calami verò & ſtipulæ geniculis & folijs ſuperiori ſimilibus donantur; Sed procerioribus & commoſis lanoſiſq; inter harundinem & caninum gramen; floribus in auras, ineunte hyeme, euolantibus.

ISCHÆMON vulgare. CRVS Galli, DACTYLON PLINIO, & Aculeatum; an Scirpus Tragi? Sanguinella & Capriola Italis.

Inter Icones. Trag. fol. 209.

VINETA Galloprouinciæ & Norbonæ iſto ſcatent nonnullis æſtatibus; exiguum eſt gramen, florum tamen elegantia, & viticulorum cognitu dignum. Sunt namq; purpureo nitidò hianthino lucidi calamuli, geniculati, ſurrecti, ſinguli, in quinas ſenaſvè exiles florum ſpicatas caudicellas, vel pannoſas propagines, cyperidis modo, digitatim ſparſi; aut potius graminis Mannæ vocati; Radice & folijs graminis pratenſis minimi, ſapore ſubdulci, ſed aſtringente, & exſiccante; vndè potuit coniectura arripi Iſchæmi Pliniani, à quibuſdam non parum eruditis Medicis, vt Rondelletio & Aſſatio præceptoribus exercitatiſsimis.

Leoniceno pes Corui ſiuè coronopus

PARNASIVM hederaceum.

PARNASIVM verò Dioſcoridi memoratum gramen, & ſic dictum magis vti videtur, propter paſtionem ſalubrem & opimam, quam propter ſimilitudinis comparationem, quia facie longè alia (folio nempè hederaceo & flore albo eſt) proximè chelidoniam minorem & Cochleaream, cognitionis facilioris, & noſtri inſtituti cauſa, relegamus. Alioqui poſsit quis ex vulgi vſu Burgundiacum fænum dictum; Cytiſum, aliaq; loti & trifolij genera pabulo laudatiſsima, gramina vocare; & huc aduocare; eadem prorſus ratione, & conſuetudine plebeia: quæ anſam dediſſe etiam Plinio videtur enumerandi quædam AIZOI VRENTIS effigie gramina, quorum alterum medeatur Paronychiis vnguium, & carnium excreſſentiis in digitis, eoq; DACTYLON vocetur.

Gramina Plin. Aizoi effigie. Dactylon.

Alterum verò in parietinis & tegulis naſcens, cui etiam cauſtica vis, & ſiſtendo vlceribus quæ ſerpunt apta. Quæ vtramque Illecebram, ſiuè Aizoi quartam ſpeciem, ita repræſentant, vt nulli paulum verſato, non liquidò conſtet, eandem plantam propter margines viarum aridiores, atque in parietinis ſpontè naſcentem, deſignatam à Plinio.

Qui an Dioſcorideũ Cilicium gramen non deſcriptũ, niſi quod boues inflãmat intellexerit, coniectari licet; aſſerere non item noſtri eſt inſtituti: Id autem interfuit illius magni Seneſis apud Dioſcoridem, in quem tamen, operâ ſui ſimilis, & adeò ieiuna ad plantas noſcitandas & diſcernendas eſt; vt niſi, quia veluti quiſpiam putidus pedotriba, Pliniana loca inconditè & inſcitè aceruat; ſatius duxiſſemus de Graminis & Tritici vaga & varia hiſtoria quempiam Auernum aratorem, quam iſtum commentatorem conſuluiſſe. Ne nihil tamen egiſſe videatur hoc capite, ad Leonicenum & Ruellium à ſe repræhenſos nos amandat; & gramine Parnaſio nouo (vt ſunt pleraque omnia Cortuſiana) nos donat; nec tantillum deſcriptionis dat: Et cum Iſchæmum, ſeu vulgatam ſanguinariam, cum gramine Mannæ eãdem aſſeuerat, non parum dubios animi relinquit iſtos anxios herbarum exploratores amicos noſtros, qui putarant potius eſſe congenerem quam eandem: nulli enim cibo cedit illa.

Apud Mathiol. fol. 1001.

GRAMEN MANNÆ eſculentum, Germanis Himmels dean & Hymmels dau.

NON aliundè quam hinc auſpicari frugum hiſtoriam quiſquam potuit, commodiore notione & naturæ imitatione; cuius mirificus ordo & ſcita varietas, à gramine ad Triticum & harundinacea per cognationes & gentilitates gradum fecit, intermediæ & pro-

Pictura elegans in Mathi. 1000.

promiſcuæ naturæ; cuiuſmodi eſt graminis Cerealis huius, Himmels deau, à Septentrionalibus dicta planta, id eſt, CÆLESTE MANNA, ſeu Ros. Eſt hæc ſanè adeo ſimilis Iſchæmo vulgari, vt cultu duntaxat diſtare videantur: habitior quippè tantum tota, radice fibroſiore, latioribus folijs, & calamis minus rubellis, plures ſpicatos ſtilos gerentibus; ſemine in glumis magis conſpicuo, exiguo tamen albido & compreſſo orizæ guſtu. In pultibus, iuſculiſque pinguibus incoctum, non diſpari gratia eſitant Germani Alpini, qui ſemen iſtud Manna cælicum vocant, ſerunt & colunt.

FRVMENTVM, aut eſt Triticum aut Zea.

TRITICI GENERA.

- TRITICVM, *ſiue Robus, Robur, vel Rubeus. Siligo.* — SECALE *& varietas.* — *Vernum, Autumnale.*
- *Trimeſtre ſiue Setanium, ſeu Pentamium, id eſt, quinque menſium.*
- HORDEVM, *& varietas.* — *Autumnale, Vernum, Nudum, Spontaneum ſpurium.*

ZEA.

- *Zea Spelta, ſiue Typha.*
- *Zea Theophr. præſtantior & mutica.*
- *Zeopyrum.*
- *Zea Olyra, ſeu Arinca mediæ bonitatis,*
- *Zea Briza, valdè degener, & vltimæ notæ, pecori potius quam homini pabulo.*
- AVENA, — *Satiua, Sterilis, Bromos, Nuda.*

TRITICVM.

STIRPIVM nobiliſsima & mortalium ſorti vtiliſsima, vt qua animantium princeps homo, vitã trahit; TRITICVM eſt: ſic vti videtur latinè dictum, quia molis teratur, Grecæ autem πῦρος ab acutie, aut ſimilitudine cum fructuum nonnullorum gygartis, nucleis & granis, quæ πυρῆνες dicerentur. Σῖτος autem quaſi cibus dictus, quæ tamen vox vniuerſo cerealium generi congruit. Sic etiam Frumentum à fruendo dixère priſci, qui Triticum in quamplurimas differentias diſtraxerunt; cognomines regionibus ſuis & exoticis, vndè illud aduectum fuiſſet, ſolo, cælo, ſatu, cultu & induſtria varium, cæteroquin ſpecie, & natura re apſe vnum.

Eſt namque annua planta canini graminis folijs, ſed pratenſis radice, multo notiſsima; ſpicis ſeminum feraciſsimis; cuius etiamnum coloni binas vel ternas agnoſcunt differentias, à coloris, alijſque bonitatis notis quæſitas: quæ Varroni & Columellæ ROBO aut ſaltem SILIGINI, & Setanio reſpondeant. Primæ dotis & præſtantiſsimum Europæis, hodiè piſtorum ſuffragio notum, & in panificia receptum; videtur illud quod è quibuſdam Ciliciæ atque Corſicæ mercatis, Lucam & Genuam venum aſportatum meminimus: Non ita tumidum, ſed ſolidum, flauum, grauè & ſiccius manſuque minimum muſcidum, ſed friabile & nitidum, è ſolo letiore & pingui minime vliginoſo, ſed flatibus & ſolibus ſiccioribus obuerſo, cuiuſmodi etiam quibuſdam Hyſpaniæ Beticæ, & Norbonæ aruis enatum vidimus. Iſtud mirum, ni Varronis & Columellæ ſit primę commendationis ROBVS. Nec enim priſcorum ſedulitatem in colenda annona neglectui habuiſſe, tam excellentis frumenti ſementem, & propagationem fas eſt credere: tantò minus noſtrę ætatis auidam, ad gulæ cupedias comminiſcendas ſatagentiam huius adeò parabili cibi vſum, fructum non repetituram putandum, etiam ſi in vltimos orbis receſſus (vndè multò minoris momenti, quamplurima accerſit grana & aromata) antiquis abrepta fuiſſet: Sed hæc mutatio cum eſt frugibus & fructibus quæ veſcendo ſunt, valdè ROBVS.

conſueta(vt pomis,pyris,peponibus & melonibus)tum maximè triticeo generi: cuius ſemen & idem fructus triticum iſtud cum ſit, ſpeciem quidem ſeruat,ſed qualitates ſaporis,odoris,coloris,aliáſque affectiones aſciſcit,aut exuit: prout fuerit ager,imber,ſuccus,flatus,cultus,ſol. Itaque ROBVR, ROBVS, vel RVBEVS non ſuo ſolo ſatus abit in SILIGINEM, id eſt, TRITICVM, deterius pondere,colore,etiamque pollinis robore. Eiuſmodi eſt in vniuerſa fermè Gallia, Germania, Belgia, Anglia & Septentrione: quod tamen optimum quidem illud, ſed quaſi proles nonnihil degener illius præſtantiſsimi habendum. Iſtud tamen noſtras feracius & vberius, illud pauciores culmos,minuſque grauidas ſemine ſpicas ſegete fert: ac facilè videre eſt, quam non omnis omnia tellus ferat ſimilia: Etenim Scotiæ agri nonnulli glareoſi triticum annuum ſpatium,vel menſes tredecim, propter hyemis ſæuitiam,fotum & educatum edunt, ex quo panis longè excellentiſsimus pinſitur. At illud cuius Oſtlandi, ſeu eorum vicini Septentrionales Orientales,Antuerpiam, maximam quotannis vim & comeatum, venum nauibus important,minus lautum atque cādidum conflat panem: tametſi penè ſub iiſdem cæli ſegmentis vtrunque enatum ſit: ſed iſtud vliginoſo & depreſſo aruo. Illud autem ſubactiore,glareoſo, decliuiore, & magis perflato: cuiuſmodi quod ex ſolo Hyſpanico ſquallido vidimus aduectum in Belgio pellucidum,Rubellum,rutilum,ſed adeo durum, vt quia vix molis frangi poſſet à Flandris mercatoribus ſperneretur. Quapropter id duntaxat fuerit diſcriminis inter ROBVM & SILIGINEM, quod hæc minus excocta ſuccóque blennoſo & craſſo, ROBVS verò elaboratiore tenuiore & magis grato adoleuit.

SILIGO. Triticum. *Effigies apud Math. 391.* *ROBVS & Siligo differũt.*

ESTANIVM Gr. TRIMESTRVM.

Flandris, **Sommer terwen.** *Gallis*, Bled de Mars.

ITIDEM ab vtroque horum non ſpecie,ſed imbecilliore quadamtenus conſtitutione, TRIMESTRVM triticum,quod SETANIVM Græci vocant, differt: Eius quippè ſolutior craſsis & corporatura,celerius germine & culmo proficit, ſubque equinoctium Vernum ſatum, ante Autumnale cùm diutiſsimè cunctatur, ſpicam maturat: Nec quia neutiquam perferre hyemis rigores potis ſit, ſatio in vernum teporem differtur, vt autumant: Sed quod amiſſa tempeſtiua Autumni ſementis occaſione, propter vel imbres aliauè incommoda,huius ſerotina ſatio ſubſidium venit agricolis. Huius in Gallia Norbonenſis montoſis ſatio multa, vbi TREMES quaſi TREMESTRE vocatur. Franci verò MARTIVM dicunt,à menſe cognomine,quo ſeritur. Septentrionales **Sommer terwen**,hoc eſt,æſtiuum triticum,nuncupant. maturat enim æſtate ineunte. Meridionalibus,ideo Trimeſtre vocatũ. Septentrionalibus verò exeunte, idcircò PENTAMINVM ſeu quinque menſium poteſt dici: non perindè tamen aut delectat, aut reficit huius eſus,minuſque vberè prouenit. Fœlicius longè exiturum, & vberius ſi eodem quo reliqua duo genera tempore aruo mandaretur: Nam quodlibet triticum vbiuis gētium, & quolibet anni vertentis momento ſatum, germinabit & proueniet, & adoleſcet modò ſuperuentu frigoris,aut ardoris non enecetur.

TREMES.

SECALE.

Gal. Seigle.
Germ. **Rogge.**
Anglis. **Rye.**

NOTIVS & vſitatius quam gratius plebeculæ frumentum iſtud, quo inuitæ fruuntur,faménque arcent multæ Europæ regiones, atque quantum à Siligine vincitur bonitate,tantum accedit grani ſimilitudine, magnitudine, nuditate: nigrius tamen & longius & anguſtius iſtud. Inter glumas è ſpicis, per maturitatem pendulis ariſtæ horrent,cuiuſmodi ſiliginis: non perindè vt hordei rigidæ, ſcabræ,pungentes in culmis ſenis ſeptenîſque ſiligineis multo procerioribus, ſed gracilioribus tenerioribus, & internodia terna aut quina habentibus. Radice item triticeæ non diſsimili: E ſatione faciunt differre coloni.

Figura apud Math. fol. 402.

Serunt

Serunt quippe vtroq; equinoctio, & AVTVMNALE quidem istud robustius, maius & habitius dicunt; VERNVM vere seu Martio satum, minore stipula culmo, spica, grano, & ad alendum efficatia. Vtriusq; alioquin pollen & farina panificio & Byeris, seu Zythis apud Belgas, Antuerpianos pistores, & ciues Siliginis anonam & commeatum supplet, nullum enim granum propter solum sabulosum & macillentum (quale amat) ibi frequentius crescit aut panificio cedit. ex quo tamen multa & sedula subactione, & pedum proculcatione, massam, panesq; non adeo ingratos stomacho pinsunt; Aluo tamen arctiori, non incommodus acerosus hic panis, & medicamentis etiam oportunus. Siquidem laxioribus cerebri meatibus & continuis defluxionibus est præsidio, panis vel pollen ex aceto & oleo rosaceis, & nuce moschata vnà subactis. Huius paleæ & corticum arantiorum decoctum muliercularum frequenti experimento flauum, & nitidum efficit capillitium. v. varietas. Vernũ Autunnale.

HORDEVM.

SVMMA duo fuisse videntur apud Antiquos Segetis fastigia { *Siligo &* / *Hordeum*. } illud, de quo iam dictum fuit, quia ruffum rutilumuè esset } quorum πυῤῥον siue πυρον vocarunt, isti cui multa opera essent fecernendæ glumæ, κριτον, quasi secretum aut separatum nomen fecere. Notissima illa quidem ac præ cæteris omnibus cerealibus vtilissima, & quarum cætera sint quasi abortus, aut illarũ degeneres fœtus, naturæq; mixtæ ex filigine & hordeo: Quin hordeũ ipsum nonnullis visum Siligo Spuria. Hæc enim maximas subit mutationes, non specificas, sed accidẽtarias, seu aduentitias, nempè magnitudinis, coloris, saporis, aristis, glumis & alijs affectionibus. Eapropter discussa illorum vaga, & magnoperè confusa recensione, mox hic non minus perplexam Zearum, Auenarum, affiniumq; segetum, quæ vitia, & præuaricationes illorum vocantur, excutiemus historiam paucis & perspicuis. *Effig. Math. 395.*

Vniuersæ Europæ, & multo vsui notissimum hordeum, κριθὴν dixerunt Græci. Septentrionales & Germani, Geerſten: Angli, Barly: Orge, *Galli*: cuius magna etiam varietas, magnitudine, colore, spica, gluma, versu, satione, prouentu & vsu. Nam culmis procerioribus è grano pleniore, maiore coloreq; rubello prouenit. Sed insignior differentia est in glabritie, nuditateuè grani. Siquidem oritur hordeum, aut folicello pertinaci ad hæsu granũ sepiente, aut leuiore gluma & exutu facili, cuiusmodi est illud gen⁹, quod nudũ vocatur vulgo. Notissimũ nostras, quod à semẽtis occasione In { AVTVNMNALE / & VERNVM. } diuiditur. Quippè illud pinguiori veruacto, vel restibili mandant, eoq; corpulẽtius, maiúsq; stipula & spica euadit. Vernũ verò, vt minore perficitur spatio, sic minus granum, minusq; alens è graciliore tum stipula, tum spica promit: proportione quadã cum filigine trimestri. Alimentis & medicatis cibis plurima commendatio: deglubitum maxima vi vænũ fertur hodiè è Germania superiore in Belgicam, Angliãq; Septentrionales plagas, nudatũ glumis & acere, quod MVNDATVM vocant. Reliquæ Galliæ officinæ, ligneo pistillo affusa feruida pauca mortarióq; inditũ hordeũ leniter tundendo tunicis palleaceis exuit, mundunq; vocitat ad Ptysanam, sorbitiunculas, aliasq; pulticulas, ægris non parum accõmodas factitandas. Est istud mansu suauius, albidum, pellucidum, & transparens, minusq; vtrunq; quam triticum viscidum, minusq; vel calidũ, vel pingue. Eoq; pleureticis & Hepaticis multo vtilius. Nã potionibus diurnis diuturnisq; temetis, Cuiusmodj Galliæ quædam pars inferior aut Germania, Ruscia, Flandria Anglia, Hybernia, Moscouia Nortuegia, & Suetia potat, cæteræq; gentes ad Septentrionem, non exuitur: sed triduum integris granis maceratur ad MAVTH confectionem. Vt in Byera, Zytho, Curmi & cæteris temetis latius dicturi sumus. AVTVMNAle, *Vernum*. HORDEVM *Mundatum*. MAVTH.

HORDEVM SPONTANEVM SPVRIVM.

IN Belgij, Angliæ, & Franciæ aggeribus, mæniis dirutis & parietinis colligũt, ludibundi pueri in manipulos segetem hanc, quã vapulãt mutuo, atq; verrũt quasi scopis asseres, Mulierculæ etiam hac non secus atq; secalis & maioris Hordei. Vulgo SOVCRION quod flauius est stipula & spica, lixiuio maceratis crinem flauum efficiũt; fibrosa, pusillã hordei radice, pluribus in imo folijs gramineis, cubitum altæ plures stipulæ assurgunt, SOVCRION

ſpica ariſtiſque faſtigiatæ hordei prorſum; ſed molliuſculæ, minores & grano caſſæ, vti auena notha aut Ægylops; ad cuius cognominem morbum Ægylopem dictum valere ſcimus: Sed longè magis ſtraminis cineres ad ædemata podagrica.

ZEARVM HISTORIA.

SPELTHA. VALDE quàm vagum ζεᾶς vel Zeæ nomen,& perplexæ notionis fuit; latiuſque multò olim patuit quàm hodiè, SPELTHA vel SPEAVTRA huius ætatis;quæ id nominis duntaxat vni frumenti generi largitur, aceroſo multum glumoſo, leuiore, & ariſtis horrido panci alimenti, non tamen praui ſucci nec inſueti: apud Italos Inſubres, Genuenſes, Longobardos,Sabaudos, Galloprouinciales,& vaſcones; qui ſerunt propter varietatem grani & agri: nec niſi potioris grani penuria veſcuntur. Hæc planè videtur TYPHA CEREALIS vocata, quam Germani welſche weyſen, & Romiſche Kerne dicunt,Peregrinum & Romanum Triticum vel far; quia indidem allatum. Eſt ſiquidem tenui calamo, & vt plurimum ſingulari ſpica, multis & prælongis hordei non diſsimilibus armata ariſtis ſcabris & rigidis,quibus Ægyneta ſcitè præcipit narium interna vaſa punctim laceſcenda ad ſanguinem in quartanariis eliciendũ. Granum autẽ languidius, & exilius multò, multiplicique ſcabriore & membraneo pertinacius hærente folliculo arctè inuolutum. Longius à tritici natura recedens, quam Zea mutica aut Olyra. At THEOPHRASTI & ANTIQVORVM ZEÆ fermè eadem laus & commendatio, atque Siliginis. Quippè tritico ſimillima, firmiſsima,copioſiſsima, è multiplici & alta radice, culmo numeroſo & alto fruticat; nec vllis valatur ariſtis ſpica, grano multis folliculis incluſo,læuiſsimo & cunctis animantibus iucundo,læti pinguiſque ſoli alumna,& olim Græciæ ſolius vernacula; poſtea regionibus multis expetita & ſata. Vndè facilè diſcas noſtratem SPEAVTRAM multum abhac Theoph. abeſſe, & tamen congenerem, aut potius degenerem Zeam eſſe, Quantũque Zea à præſtantiore ſiligine, tantũdem hanc à Zea melioris notæ defeciſſe: Sunt enim,& poſſunt eſſe mutationes cõplures & familiares inter SILIGINEM, ZEAM & HORDEVM, propter cõmunia ſeminis & eſſentiæ principia interiora; atq; foris multiplicem euentum: vt conſulti Ruſticæ rei norunt. Quapropter cum ex Dioſcoride tres ſint Zeæ differentiæ, (illi enim eſt OLYRA è ZEIS) ſatis liquet, ætatem Theophraſtum ſequutam, latiore huius nominis ſignificatu vſam; & complexam non ſolum ZEOPYRVM, ſed etiam OLYRAM TYPHAM, & BRISAM, præter illam primi meriti Zæam. Idcirco ſi rem adeò diſsipatam & perplexam, quis preſſa & facili deſignatione digerere & perſtringere queat, adhunc modum tentandum.

apud Math. 398

ZEA THEO.

ZEOPYRVM ſiue TRITICOSPELTHVM.

HORDEVM *Nudum vulgo vocatum.*

HVNC proximè locum vendicat Zeopyrum triticum; cui nomen conflatum ex tritico & Zea, quia effigiej ſit inter Zeam & ſiliginem vel robum, mediæ. Stipula ſiquidem culmo, ſpica & ariſtis Zeæ eſt: granum autẽ ſimplici gluma & ſolutu facili amictum: ſed longius minuſque quam triticum ventrioſum & plenum etiam in hortis ſatum,quale habuimus his duobus annis; Speltæ vulgari colore & cuticula nonnihil ad ſecale accedente, guſtu minus quam cõmunis hordei ſuaui, non tamen ingrato. Vtilitas, vt copia, rarior.

ZEA THEOPH.

ZEA Theophraſti omnium ſecundum ſiliginem præſtantiſsima; eſt admodum affinis Siligini, nec niſi perpuſilla varietate diſtans,non tamen eadem prorſus;nam veterina eſu ſiliginis crepant, aut torminibus intereunt, quibus tamen Theophraſti Zea iucunda & commoda. Huic mutica nec vallata ariſtis ſpica donata eſt; glumis tamen tuniceis occluſa.

OLYRA.
Siligo Tragi, ſeu far candidum. { Ger. Ammelkorn.

Trag. ico. 194. DEINCEPS Olyra ſubdenda,quæ Zea Herodoto vocatur; panificijſque apta habetur. Hanc Germani,quia pollinis perquam boni & candidi ſit,in AMYLVM ſoluũt,

&

& AMMELKORN, id eſt, Amyleum triticum vocant; putántque nonnulli, propter huius in panificio candorem & ſuauitatem Siliginem eſſe priſcorum, vel SETANIVM; verum ſecus eſt.

TYPHA, an SPELTHA?

SEQVITVR Typha; cognata & hæc Tritico; ſed Theophraſto monente, cæteris multò læuior quam Zea, nec pinguis fæcundique ſoli, ſed ſoluti & macillentioris ſeges. Hanc noſtrates, vti fermè auenam alternis ſerunt annis, non veruacto, ſed etiam defeſſo agro; SPELTAMQVE vocitant: Admodùm aceroſo, ſcabro, ſqualido & arrido grano, minimi ponderis, & eiuſdem fermè cum auena indicaturæ apud colonos, quare Olyra deterior, Briza autem melior & læuior videtur.

BRIZA. {Ger. S. Pitters Korn.

ZEARVM vt ſic loquamur, deterrima videtur Briza, βριζειν enim eſt onerare, aggrauare, & quaſi veterno ſopire: Quod huius panis eſu euenire teſtatur Galenus poſt Mneſiteum Medicum. Typhæ culmo & ſpica ſimillima, grano folliculis incluſo ex fuſco ruffeſcente; panem aceroſum, atrum, improbum, olidum, perquam ingratum dant. Germani iſtud St. Pitters Korn, & Eynkorn, dicunt: nec dubium quin Zeæ ſpecies ſit, id eſt, Spelthæ; tametſi nonnulli inficiantur, qui ariſtis carere dicunt. Quod ſuperius contigere vniuerſo triticeo generi, monuimus; ſic etiam quandò degenerant fœtere; ſaltem Zeæ vitium eſſe, eoq; hiſce accenſendum, per criticos herbarios nobis liceat. Dodo. 313.

AVENA VESCA & STERILIS.

Βρομος {Germ. & Flandr. Hauer. {Ital. Biaua. Anglis. Otes.

NISI in hordeum, quod rarius, aut Zeam, quod frequentius fit, deſciuerit Siligo, Mathi. 401.
in vitium illud ſegetum primum ac minus cæteris malū abit, quæ auena latinis, Græcis autem βρομος vocatur: non à fœtore, ſed potius quia veterina eâ multa veſcantur, vel à fragore, ſonituuè quem ſeges matura minimo tacta flatu, edit. Frugum generi ſiquidem colatur accenſenda; ſin neglecta inculta, aut ſemine fuerit vidua, tunc βρομος BROMOS.
erit, edendo inepta, & qua de Virgilius STERILES DOMINANTVR AVENÆ, Dodo. 346.
canit. Proindéque haſcè ſecreuit Dioſcorides, vtque vſu eſſent diuerſo, tametſi genere & figura non diuerſa; vtriq; enim vt nomen ſic facies & natales eadem. Sed minore, graciliorеq; pedali ſtipula, apiculiſque ſtamineis delicatioribus, minimè mordacibus, comoſa effigie BROMO STERILI; ſemen fermè euanidum, in tuniculis fermè vacuis. Sed BROMO AVENÆVÈ frugi proceriora craſsioraq; calamus & ſetacei apices tunicis prognati; ſemen plenum ſecali ſimile, ſed arctius, longius & acutius; colore interdum pullo, alias nigro, ſæpiſsimè albicante, & admodum per meſſes caduco. Vniuerſæ Galliæ, Germaniæ, Italiæ, equis eſt laudatiſsimum pabulum granum. At in Anglia huius locò panes fabaceos plerique omnes dant: Iumentaque auenæ eſu minus bellè habere, aut labores ferre perſuaſi ſunt: Tametſi bonā habeant auenam, qua in Wallia, quæ Cambria eſt occidua Angliæ pars, panes & placentas ex hac exuta glebis nō prorſum reſpuenda ſæpius eſitauimus. Pultes illic etiam ex farinæ polline aut flore, cuiuſmodi meminimus in Heluetia atque Germaniæ Alſatia: potionibus etiam accommodant integram; vel farinam, decoctis aluum ſiccantibus & aſtringentibus.

AVENA NVDA.

NON procul ab amæno Tameſi quà Londinum præterlapſus eſt, atque in Cantia Angliæ patent alicubi planities nudata auena cōſitæ; cuius omnia ſimilia, ſi granū quod colore ad Speltham, & nudatum hordeum ſiuè Zeopyrum accedit, exceperis. Mirum quantùm, cuniculis hæc ſeges placeat. Parant iſta fruge tabefacta aqua macerando, optimam ceruiſiam; nam ſuauior aliquantò & veſcendo gratior hæc eſt, nequedum valdè frequens.

ÆGYLOPS.
PHOENIX, ſiuè Hordeum murinum, & Lolium rubrum.
LOLIVM.
VSTILAGO.
MELAMPYRVM an Alopecuros Pli:
PSEVDOMELANTHIVM.

ÆGYLOPS.

Min⁹ verè Mathiolo Ægylops altera figu: 1206 & prima autem falſò Bromos.

NOMEN obtinuit à morbo perquam difficili curatu, cui medicationem pollicetur Ægylops, affectio notans proximè oculi vtriuſuis magnum canthum, cauernulam, vel ſinuoſum vlcuſculum, aut abſceſſum. Permultã ferunt Ægylopem ſegetes triticeæ & hordeaceæ agri Norbonenſis & Galloprouinciæ, æſtuoſis & glareoſis marginibus, qualem Dioſcorides docet: herbulam ſeſquipalmũ, binoſque palmos altam, foliis triticeis, exilibus, ſpica exigua, breui, duo plurimum, interdum tria grana gerente, glumis amicta ſtriatis, & ariſtis ſinguli grani ex apice, nõ ſpica emergentibus: hordeacea grana, radice triticea puſilla. Hac nulla propior genuinę Ægylopi, cui morbo potiùs fieri cępto, quam iam longiùs progreſſo, non ſemel periclitati ſumus profuiſſe. Exiccat enim aſtringendo citra calefactionem multam. Potui cereali etiam addita ſemina, cerebrum temulentum faciunt.

PHOENIX, *Latini hordeum murinum.*

Fol. 346. Hiſtoria Dodo.

DICTA Phœnix fuiſſe videtur, quemadmodum Phœnicopteros auis à colore Phœniceo, puniceóue, quaſi flammeo, eóque vocant Flamment iſtam auem Norbonenſes maritimi, nàm cum radices, exiguaque folia & viticulos Tritici vel Ægylopis habeat, ſpicam obtinuit rubello colore, purpuraſcentéue ex fuſco nitentem, alterno ſitu glumas hærentes habentem, & prorſum lolij ſimiles: vndè nonnulli RVBRVM LOLIVM vocitarunt. Et niſi multum fallimur, eſt hæc Plinianum HORDEVM MVRINVM, folio hordeaceo breuiore, anguſtiore: ſpica lolio ſimilis. Rami digitorum ſenum radicem circundant: In aruis & tegulis, recens illitis, trita & vino pota præclarè menſes ciet: quod nobis hactenus incompertum, non enim fuimus auſi experiri, veriti nè capiti dolorem moueret, aliaque incommoda temulentiæ faceret, cuiuſmodi nouimus Lolium facere ſolitum: Præſertim apud Prouinciales, Delphinates. Repertu & cognitu hæc facilis, Germaniæ, Angliæ, & Galliæ.

LOLIVM Rubrum.

ἄιρα καὶ θύαρος.
Gal. Turaye.

LOLIVM, *& temulentum triticum.*

Figu. apud Dod 320.

Aἶραμ vocarunt Græci vt coiectura fert παρὰ τοῦ ἄιρεσθαι, quod eſt efferri & attolli, vel ſurſum rapi: rapitur quippe in cerebrum lolij vapida nocua aura, atque dementiæ affinem tenebricoſam vertiginem, temulentiámque efficit. Quo quidem maleficio vel infimæ plebeculæ notum, & inuiſum plùs ſatis eſt, præſertim Galloprouinciæ, Norbonæ, & paſsim in reliqua Gallia, vbi *yuraye*, quaſi ebrioſa vel inebrians vocatur. Quippe etiam in Nortmania, Belgio, & Anglia, non ſolum pani mixta farina, ſed multo magis Cerealibus potionibus, *Ale* & *Byere* addita, & feruefacta, torpore & temulento veterno cerebrum opprimit, & opacat, reliquáque membra torpida reddit. At foris admotum, eiuſdem ex axungia depſitum cataplaſma, eadem pellit incommoda, doloréſque diuturnos artuum & pericranei ſoluit. Spica ſimilior nulli quam phœnici, vt ſitè Dioſcorides monet: eóque qui alterutram norit, ambas nouerit. Granum in dura tunica: ſtipula, radix, & reliqua tritici, vel ſecalis ſunt: eóque ea in opinione, qui ex Theophraſto eſt Senenſis, vt hæc tritici peſtis, rurſum in triticum redire ſolita ſit: vt verum dicit, ita ineptum & Phyſices imperitum ſe prodit; quum de Hippocrate hiſtoriam, è Plinio exemplum ſexus humani mutati adducit. Quippe neque ad rem facit hic ſexus mutatio, & in plantis ſexuum diſtinctio non vera, ſed metaphorica & figurata doctis meritò cenſetur: igitur res vera, ratio improba. Nullus enim non nouit hic defeciſſe Lolium à tritico, nec in fœminam abiiſſe, ſed in vitium quodpiam, aut aliam ſegetis ſpeciem: calidius enim & ſiccius eſt lolium, reliquo quolibet frumento, improbum

bum alendo, præſertim homini, tritico autem planè contrarium natura. Hoc enim homini ſalubre, veterinariæ autem nex plerũque. At lolium hiſce, vti neque alitibus gallinis nocet nihil, illi tamen plurimum: quare ſpecificæ differentiæ ſunt, non maris aut fœminæ, vt blaterabat Commentator. Quinetiam Adamus Leonicerus, Germanus Botanicus minimè malus.

VSTILAGO.

{ Germ. Fland. Brant. { Gal. Bruſlure.

NON è deprauatis humi granis, ſed ambuſtis culmorum faſtigiis, quæ iam ſpicari cœperant, iſtud vitium oritur, quòd ideo Brandt Germani, & vſtilaginem recétiores dicunt: *Bruſlure* Galli, apud quos, inter ſiliginem, ſecale & auenas, frequens oritur. Dum enim in floris atque granorum ſpe adhuc eſt ſpica tenera, ſi compluta madidáque imbre fuerit, ac repentè ſole feruidiore arefacta, iam vitium iſtud ſterile fit, nullius in Medicina commodi comperti: cognitu tamen facile, quia culmis, foliis & radice eſt ſiligineis, vel auenaceis: Spica autem puluerulento ſitu fuſco, aut atro obducta, quæ illico, quaſi defloreſceret in puluerem ambuſtámue teredinem carioſam, fatiſcit. *Hiſtoria. Dodo. 321.*

CRATÆGONON.

CRATÆGOS, vel Cratægon arbor eſt, qua de inter Meſpila dictum. Crategonum verò herba Cerealis videtur, & affinis melampyro, cuius vſus & eſus, ſemen viuidum & genitale redderet, id enim τὸν γόνον κρατεῖν, eſt ſemen robore acuere, & quaſi viribus imbuere. Nullius venit in mentem plantæ, cui aptiùs quadrarent notæ, quàm ei, quæ propter ſimilitudinem recentioribus, alterum MELAMPYRI genus putatur. In Syluoſis collibus, & deuexis, vmbroſis, Norbonæ, Angliæ, Sabaudiæ, & Pedemontis paſsim multa æſtate fruticat, cubitum, ſeſquicubitúmque pluſculis, & geniculatis germinibus, in alas multas diuiſis, eufraſiæ ritu: ſed multò craſsioribus & maioribus, quas ab imo totas folia melãpyri, ſeu tritici vaccini vocati, vel luteæ criſtæ gallinaceæ dictæ, pſyllii aut linariæ ambiunt: Flores in ſummis herbacei ex luteo, calaticulis minoribus, quam Albæ digitalis, ſed ſimiliter digeſtis, & vt melampyri aut linariæ effigiatis. Semẽ in folliculo exiguo milio non diſpari cuius odor & ſapor acre nonnihil teſtantur [illegible] *MELAMPYrum alterum Neotericorum.*

[illegible] s lacunoſus & hians, ta- [illegible] çentiuum, & ſeminis ge-

[illegible] PLI.

[illegible] m.

[illegible] cie triticum vel pabulũ [illegible] onſimilibus criſtæ Gal- [illegible] lopecorum fecit: folia [illegible] amen ſtellatim oriuntur: [illegible] ntibus ex cœruleo, deinde [illegible] , luteo, cœruleóque permixtis in virorem marceſcentibus, inter quos glumoſæ ſiliculæ duo grana cohibent loliacea, triticis minora, & nigriora. *Hiſtori. Dodo. 320.*

Vitium eſt tritici, & comes importuna, vaccis pabulo grata & innocua, & in quam triticum minus laudatum abiiſſe videtur.

PSEVDOMELANTHIVM.

Germa. Raden & kornrosz.
Fland. Corenroosen & negelbloemen.
Italis. Gittone.
Gallis. Nielle des bledz.

Mathio. effigies Fol. 798.

PORRO sui generis est Pseudomelanthium vocatum, nam tritico permixtum atque farina in panificio vesca est: folia pilosa, psyllii latiora, breuiora, caules rectos, proceros, pilosos, in summo caliculis oblongis donatos, qui quaternis, quinísue mucronatis, exilibus vnguiculis, flores maluæ colore & modo ambientes. Semen copiosum fusco pullóue colore foris, intus albido.

RELIQVA CEREALIA.

- Oriza
- Milium
  - Vulgare
  - Indicum Plinianum, seu Mais Occidentalium.
  - Sorgo.
  - Panicum.
  - Panicum syluestre.
  - Panicum Cœruleum Indicum vnde forte Indum Dioscoridis.
- Phalaris.
- Phalaris pratensis minor.
- Lithospermum Plinianum.

ORIZA.

Italis. Riso.
Germ. Reisz.
Flan. Reys.
Gall. & Anglis, Ris.

Mathiol. 403.

VT semen ex India primum fuit allatum, sic & indidem nomen adscitum videtur, ORIZON Theophrastus, Dioscorides verò ORIZAM, Nostrates trunca voce *Ris* vel *Riso* Italis vocarunt. Notissimum illud Asiæ & Europæ, sed vnius duntaxat generis nobis visum in Prouincia Norbonensi & Hyspania, sed maximo prouentu in agri Mediolanensis depressis, & patenti planicie vdi agri, quem tamen euripis & illicibus à flumine è lacu Maior vocato ductis, crebriùs, quoties opus vident, rigant: alioqui nullam aut cassam segetem laturum, vt mirum sit tam siccum & exuctum granũ, tam palustrem & humentem optare fundum, bonum alimentum & lautum suggere, etiámque valetudini prodesse posse. Huius messis serotina est circa æquinoctiũ Autumnale, quippe maturescit æstiuis solibus multis: eóque Septentrionales, tametsi humentes magis respuit tractus, vtpote alsiosos. In arista flexuosa, sed rigidula spicatim alterno situ insunt grana, subflauo folliculo, acutis seu angulosis striis in longitudine donata: quo cum sibi supernè hærentibus aristis mordacibus, exuta grana, candida, pellucida, dura & multò pultibus gratiora, atque candidiora quouis præstantissimo tritico siligineo. Culmi hordeacei sesquicubitales & cubitales, radix tritici: at folia potiùs milii aut hordei quam porri nobis (ni multum labat memoria) visa in Longobardicis & Hetruscis campis latissimis & vliginosis, atque in Prouincia Galla. Eapropter Mathiolus Senensis, sequutus videtur eos, qui ex Plinio ORIZAM hodie ignotam, radice Gemmeæ rotũditatis, flore purpureo, foliis carnosis porri similibus, & latioribus, altitudine cubitali, cum nostrati vulgata Oriza inscitè confuderunt. Illud porrò radicis rotundæ RISVM, fortè sit illud, quòd Romanis inuidebat iam tũ Asia, & Syria Barbara, iureiurando adigere solita messores & institores, ne prius quam excoxissent, vlli venderent, veriti ne semen in alias regiones communicaretur, quæ semina sic coctione exanimata, munere

ORIZA Plinii.

accepta

accepta, nos metipſos non rarò fefellerunt. Plurimum & optimum alimentum ſufficit probè lacti incoctus ſaccharo & amygdalo noſtratis Oryzæ pollen, eóq; ſanguinem & ſemen auget, quod non dubius animi ille Senenſis efferet ſi in Mauritania vel Hiſpania egiſſet, vbi etiam ex Oryzæ macerato lacte frumento deſtillant liquorem, limpidum primò, deindè oleoſum habent, nec parū ſuauē, nec minus exhilarātē ſpiritus & inebriantē, quàm ipſum (quo illi abſtinent, vel carent) vinum. Etiam eius pabulo mirè delectantur & dociles fiunt Aphri Elephantes.

Κέγχρος, MILIVM VVLGARE.

Flandris, Hirs ſeu Milie.
Italis, Miglio.
Germanis, Hirſen.
Gallis, Millet.

GRÆCE à minutis ficuū granis ſeu gygartis numeroſiſsimis, quæ κεγχραμίδες vocantur, dictum videtur. Latinè verò quaſi milleſimum ferat granum: eſt enim tantæ feracitatis, vt granum ſingulum ternos reddere ſextarios feratur. Niſi potiùs dictum putet quis quia communi nomenclatura Græci μελίνην vocarunt, tum Panicum, tum Milium authore Varrone. In Hetruria & Norbonenſi Gallia, primo Vere ſerunt, metúntque tertio ferè menſe póſt. Solum pingue, limoſum & glebam glutinoſam, & aërem tepidiorem amat: ab radice fibroſa Panici ternos quaternóſque culmos binum, triúmuè cubitorū altos, hirſutos harundinaceos porrigit: foliis & comoſa fœtura, faciéq; ſumma quadantenus oryzæ, ſed longè maiore & magis ſparſa fœtura iubata, comam harundinaceam imitante, & grauida puſillis granis, leuiore tunica tectis Phalaridis aut Lini, ſed rotundioribus, minoribus, magiſque lubricis, quæ tamen facilè friata, inque pollinem redacta panes, lagana, placentáſque cōflant, grauia concoctúque difficilia, & mandendo glutinoſa, atque ingrata, niſi mox quum cocta fuerint edantur. Eóque Venetijs, calentia adhuc eſitant & vœnūdat plebecula in compitis, addito elogio recentis à clibano vel furno caliditatis. Sed ſeu recens, ſeu vetus eſt, vtique compactæ compendio & ponderoſæ molis, prauūque ſuccum & multò ſiligine ac oryza deterius alimentum ſuggerit, vel quibuſuis Carbonarijs, opilionibúſque Tiriolenſibus Iudicibus, nedum Galeno: quos illic cum percontaremur, num vera ſcripſiſſet Mathiolus, nimirum eos poſſe victitare, niſi pane miliaceo, vel polenta lacte incocta, nos ridebant, & Commentatori ſimilem victum perpetuum & lautitias optabant, & ioco addebant, ſe non poſſe quidem perdurare, vt quorum res, pecuniáue neutiquam potis eſſet meliores emere panes. Auiculæ iſto non ſecus ac Phalaridis, Lini & Canabini ſeminibus victitant, vt Canariæ Philomelæ, Linottæ vndè aui nomen, & κεγχρίδι forte à milio illi auiculæ, quam Galli *Quercereau* vocant. Siccat tenuitate multa, pauco aut nullo eſt calore, eóque cerebri fluxionibus valdè accommodum. Itidem ad fluxiones artuum, flatúſque inteſtinorum magno leuamento. Torrefactis ſalis manipulis duobus ferreo cochleari vel imbrice, addunt milij tantundem, ſed ſubducto ab igni cochleari, nè vratur milium, quod calore & contactu ſalis vel furfuris, dum remiſcentur vnà crepat, medullámque candidam tumidam, Aniſi aut Carui conditi parem, ſimilem, & concolorem adeo excludit, vt pueris ſpecie tragematis ſacchariti illudat. Ex ſaccis lineis excepta, calida admouentur, etiam partibus delicatioribus, torſionibus vexato abdomini, lateri, denique cuilibet ad humorem craſsiorem impactum digerendum. *Mathiol. 405.*

MILIVM INDICVM PLINIANVM ſeu MAIS
Occidentalium, Frumentum Turcicum, vulgò.

Flandris, Turckſkoren.

FRVGVM maxima & perquam ſpecioſa hæc noſtro orbi inquilina, indè à Neronis principatu in Italiam inuecta, iamque noſtra ætate magis oblectationi quàm Panificio ſata & culta, Turcicumque frumentum, tum vulgo tum doctiſsimo Fuſchio nuncupata eſt. Quem tamen perbonum doctorem, cum alias non ſemel, tum

hîc potiſsimum immerentem lapſus incuſat commentator Senenſis: quòd iſtud Milium perperàm triticum appellarit, vt pote non ex Turcica allatum, ſed ex Occidentatibus Indis primum aſportatum. Atqui cum huius deliniationem, proceritatem & fœcunditatem ſcitè Plinius adumbret, cuius æuo nulli Europæorum nota fuit aut peruia Occidua India, perperàm illius primum allatum fuiſſe commentatoris Chronographia ſtatuit: quare rectiùs naucleri qui ex Aſia Turcica maiore, Indiis finitima aduexiſſent, Turcicum vocarunt. Radice, folijs, & floribus eſt planè Milij, ſed multo maioribus atque culmis procerioribus, ſeptenûm, octonûmue pedum, harundinaceis, rigidis, digitum & pollicem craſsis, geniculatis & medulla farctis denſa, candida, cuiuſmodi ſaccharinæ harundinis, è cuius medio, inter geniculorum & foliorum ſinum ſe prodit Cylindrea effigie Typhæ claua craſsiore, ſed breuiore, tunicea & tenui vagina operta, in qua conduntur grana Piſi magnitudine, compreſſa & denis pluribúſue verſibus rectis ſcitè & arctè ſtipata, colore purpurea, interdum fulua, nonunquam alba & fuſca: quorum varietate flores vtique concolores miliaceis ſimiles reſpondent, in ſummóque culmo nutant nullo indidem prodeunte grano, raro naturæ luxu, quæ non vt pararet vmbram fœturæ, ſed vt oſtento ſpectatorem oblectaret, eoſdem caſſos ſemine feciſſe videtur, quod raro alijs in frugibus animaduertas. Aprili & Maio triduo maceratum ſemen (vti cœtera duriora grana) compluto mandant aruo, ſcrobibúſque depreſsis infodiunt & operiunt, non ſecus ac Piſa, & Fabas rurales. Maturat Auguſto & Septembri in Anglia. Perunianum MAIS verò ferunt, qui illic fuerunt, ferme toto vertente anno poſſe & ſeri, & meti. Eſt quod, trimeſtri, bimeſtríque aut ſex hebdomadarum ſpatio maturat, prout terræ & ætheris fert temperies, nec diſpar ſementis facilitas in Aſiaticis Orientalibus Indiis. Eſt huius MAIS panis, vt miliaceus, grauis & gratus minimè ventriculo: præſiccus enim & terreus, alimentoſi ſucci expers longè noſtrati ſiligineo bonitate inferior, quem Phronęa illi genti apparauit, vt ſimiles haberent labra lactucas. Mouendo puri, faucibus, ſaliua & manſu ſubigunt quidam: dulcedinem quandam inſulſam percipias & gluten, quo, occluſis calori natiuo ſpiraculis, facilius & citius pus fit.

SORGHI ITALIS & GALLIS.

Eſt etiam Sorgha re & nomine Indicum Milium huic affine, & indidem aduectum, ſed vt minus ſpecioſum, ita frequentius multò in Italia, præſertim vbi ſecus viam, & tuguriola ruſtica: inter Patauium & Ferrariam, videas hanc ſegetem Septembri meſsibus aptam, quam Vergiliarum ortu ſeuerint. Similiter ſuperiori harundineis quaternis, quiníſue, medulla farctis aſſurgit culmis hominis proceritate, gracilioribus aliquantò, fuſcis, geniculis tuberoſis, ſuperioris folijs mucronatis, ſed ſummitatibus ſpicata faſtigia Panico maiora inſunt, quæ poſt delapſos flores luteos, grana oblongæ rotunditatis, ſubrubra, canabis, milij maiora duplò, & duplici tunica inuoluta promūt. Miſelli illic coloni pertæſi operæ & longioris moræ, qua egent cœteræ fruges, ſorgam ferunt ad panē faciendum, aut columbis & pullis alendis. Concinnant etiam ſcopas huius arefactis rectioribus & rigidioribus, exilibus ſummis viticulis, aut virgis, ad veſtes pannóſq; quoſlibet verrendos in Italiæ & Galliæ varijs locis.

Extat apud Do. de frug. pag. 17.

PANICVM.

ἔλυμος & μέλινος: *Italis,* *Panico.*
Germanis, Phenich & Heydelphenich.
Flandris, Panichkoren.
Gallis. Paniz ou Panic.

Ἔλυμον & μέλινον vocarunt Græci, vndè & Milium Latini authore Varrone: fuit enim promiſcua nomenclatio, Milij & Panici propter communes tum naturas tum vſus. Eſt quippe ſpecies milij, ſed Panicum dictum à glomeroſis tuberoſíſue quaſi racemis, in paniculam, ſiue conicam ſpicam hirſutam, nutantem, palmum & ſeſquipalmum longam aggeſtis: Miliaceis, ſed exilioribus, numeroſioribúſq; multo granis, multáque

Mathiol. 406.

multáque tunica obsitis concoloribus, interdum albis, fuscis, interdum ex pallido luteis: folia item Miliacea, mucronata in culmis firmis harundinaceis densè geniculatis quinûm, senúmue pedum. In Gallia & Vasconia vltima, etiámque Belgicæ Galliæ hortis, sed fœlicius in soluto & sabuloso aruo, siccioréque & tepidiore Climate. Nullius ferè commodi hodie, nec Officinis, nec Panificio: est enim præsicci, macilenti, & leuioris, vt sic dicam, alimenti, eóque auiculis ad cibum erogatur, non secus atque Phalaridis & syluestris iam describendi, spicæ.

PANICVM SILVESTRE.

DISTAT nostrate Syluestre vocatum, inter Italiæ & Norbonæ rudera, & vrbium areas plurimum oriri spontè solitum, non solum cultu, sed etiam spica peculiari, nec in turbonem collecta, sed minore multò & alterno situ summo cauli hærente, Persicariæ, aut Potamogetonis similitudine. Cœtera verò facies multum præ se fert Panicum, stipula, folio, culmo, radice, & internodiis: omnia non dissimilia, tametsi longè minora, eóque Panici recepto nomine herbariorum donata, vsu hodie neglecta.

PANICVM COERVLEVM INDICVM
vnde fortè INDVM DIOSCORIDIS.

QVID possit in plantarũ ortum & educationem æther, aër, & tellus, vel hęc luculenta, si quæ alia planta, luculento exemplo erit: cuius semen recens ex Indijs acceptum, & summæ humanitatis, & summi admiratoris stirpium, generosi Ioannis Brancionis Mechliniensis munere acceptum, à nobis Monspellij hortis satum Martio mense, antè Augustũ harundinaceos culmos, quales cannæ sacchara- tæ, hominis proceritate erexit: crassiores digito, medulla fungosa pallente farctos, rectos, geniculatos, qui proximè radicem (quam pro sui magnitudine minorem, & ferme Panici prioris magnitudine habet) cœruleo, eleganti, nitido purpurascunt, vti etiam in summo cylindreę spicę vel coni supernè retuso fastigio, ad effigiem Indici MAIS, seu Milii Turcichi, nitent stamineis apiculis florum ex cœruleis dilutis & gemmulis, grano densè elegantérque stipatis, oblongis, teretibus, cœruleis, auenæ nudatæ similibus quadantenus, minoribus, copiosissimis. Folia harundinacea, medius secundum longitudinem neruus percurrit, lata medio tenus internodia inuoluentia: gustus miliaceus, vsus nullus, quia inter rarissimas fruges rara hæc.

PHALARIS.

φάλαρι {Flandris & / Germanis} Spaenſch ſaet & Saet van Canarien.

Dodo. foli. 317. NON modò è Canarijs Saccharinis & Hiſpanijs, ſed etiam Norbonenſi agro, via ad Magalonem propè ſegetes ad pontem, Phalaridem veram, eiúſque enatum ſemen fœliciter in Belgio & Anglia habuimus: quô inſtitores Canarijs Philomelis pluſquam ſaccharatas & mellifluas cãtilenas modulantibus alendis vœnum aſportant ſeminis magnam vim: Seſamo paulò maius & concolor, aliquantò depreſsius, & minus quàm lini ſemen: in ſpicatis culmis, & glumis acerosis, æqualibus: cubitales ſunt culmi, geniculati, folijs & radice hordei, aut potiùs, vti tota facies, Zeæ. Alimento eſt, & nõnulli panes pinſendos curant, eſitántque ad calculum farctúſque veſicæ.

PHALARIS PRATENSIS MINOR.

Trago Ægylops Pli.

Inter Icones Hiero. Tra. 204. QVo modo & quantum diſtat gramẽ pratenſe minimũ à canino gramine, tantũ hæc à Phalaride: quippe non in ſegetibus, ſed herbidis pratenſibúſque Germaniæ, Galliꝗ, Angliæ oritur, gracilioribus ac fuſcis ex ſanguineo lucidis ſtipulis, ſeſquipalmaribus, interdum & pedalibus, per ſumma in ſericeis capillamentis ſparſim copioſas glumas geſtantibus, nitidas, ex atro fuſcas, & ſemina ſuperioris phalaridis duplo minora: folia item & radix minimi graminis vel Iſchæmi.

LITHOSPERMVM PLINIANVM, *ſiue Maius.*

LACHRYMA IOB *ſeu Chriſti.*

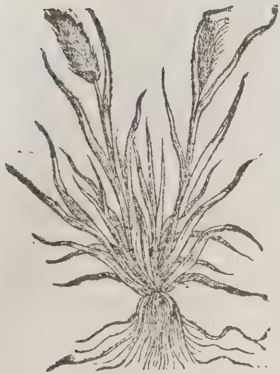

GAlloprouinciæ & Norbonẽſia vireta, præſertim Cęnobiorũ, nondũ inteſtinis bellis efferuentibus euerſa, hanc plantam ſedulò colere ſolita erant, ſeminis lapidei cauſa: quo traiecto filo preculas funditabant & ſupputabant. Et etiamnum ad calculum Renum & Veſicę ſaburram, polline & decocto præſidium vulgatum. Rotundum, leuiter altera parte turbinatum, altera nonnihil depreſſum, Staphylodendri baccæ haud diſimile, magnitudine Ciceris: nitore, lęuore, candore, colore Lithoſpermi maioris Dioſcoridis: ſed duritie ſilicea, & lithoſpermo multò pertinacius: præſertim quod è Creta, Syria, atque Rhodo allatum, & ſpontè natum erat: medulla intus pauca, guſtu emplaſtico: noſtratis autem folia Orizæ, milij, vel puſillæ harundinis, palmum & ſeſquipalmũ longa, digitũ lata, ſurrecta: ſtatim ab radice Tritici culmeos cauliculos, geniculatos, rotundos, cubitum altos complexa: quorum è ſingulo ſinu ſingulæ barbulæ (vt hîc Plinius ait) ſeu panniculæ miliaceæ prodeunt, ſeménque continent magnitudine ciceris, duritie lapidis, vt idem deſcribere pergit Plinius. Cuius ſi quis exactiùs verba perpendat, & cum vtroque comparet Lithoſpermo, facilè animaduertat vtrumque ab eodem deſignatum, ſed (qui illi penè fatalis lapſus, vt de Chryſanthemo monuimus) in vnam deſcriptionem conflatum. Primũ Διόσπυρον, id eſt Iouis triticum indicat triticeis aut harundineis ſimilem, aut congenerem: herba quinquũcialis, folijs rutæ duplò maioribus, ramulis ſurculoſis, craſsitudine Iunci, quæ ex vtriuſque deliniatione mixta ſunt. Sed poſt addit lapillos magnitudine Ciceris, duritie lapidis, cãdore & rotunditate margaritarum, cauernulas habent qua pediculis hærent: quæ poſtrema prorſum Lachrymæ Iobeæ quadrant, neutiquam Dioſcoridis Lithoſpermo. Quod licuit illi quãplurimis in agro Romano locis videre: haud ſanè tam ſtupẽda mirabilitate, ſi vulgo cognitũ Miliũ ſolis intellexiſſet: eóque dicit, ſibi non hærentẽ, ſed vulſam viſam plantam in Italia creſcere, puta hortis. In Creta optima, nimirũ natiuo ſolo: quin tantus decor veluti cãdicantibus margaritis: cæteráq; inibi verba, neutiquã deformi & triſti Lithoſpermo congruant, ſed Lachrymæ Iobæ longè hilariore & iucundiore aſpectu:

quibus

quibus intus ineſt ſemen (vt idem dicit)& ſubtus cauernulæ, neutiquam cõmuni. Muttit hic Rapſodus Senenſis, & ſuperiùs in Fuſchium ineptit,& ſuperiore volumine nobis Phalaridem vorarat.

Ἀλωπέκουρος THEOPH.
Cauda vulpis Monſpellienſium.

HERBAM quam caudis Vulpinis ſimilem & cognominem factam dicit Theophraſtus, cùm de ſuperiorum collatione, tum verò de iſta Philoſophi deliniatione, notiſsima eſt, frequénſque maritimis ad Magalonam Aquas Marianas,& Monſpellio propinquioribus. Pedẽ alta tota planta, albicans tenui canicie & triticeis culmis, folijs, geniculis & radicibus exilibus. Specioſiorem tamen ex flauo pallentem, paleo colore molliorem, & denſa lanugine obductã, pilis delicatioribus & longioribus in Vulpinam caudam, etiam vulgi illic ſuffragio & nomenclatura, eleganter efformatam habet, qualẽ & vndè Theophraſtus nomen mutuo habuiſſe dixit: ſapore frumentaceo inſipido. Huius autem non vſquequaq; accuratus interpres Plinius, videtur σελεφουρον (quam Melampyrum Belgij hariolamur) loco Alopecurũ accepiſse: vti deſcriptio liquidò docet. Nam quòd nonnulli Plantaginem, etiam alij ortigen acceperint, non propterea plantago ſit ſtatim cenſenda, vt monuimus, varijs adducti exemplis in Stœbe: ſunt enim nomenclationes vulgi incertæ, niſi certioribus ſtabiliantur coniecturis. *Lib. 7. capi. 10.* BELGARVM. *Melampyrum.* *Pli. σελεφουρος.*

HOLOSTEVM DIOS. *floribus albis vel* ὁλόστεον *Æginetæ.*

HERBVLA ſit oportet tota tenella & graminea holoſtium, ſic contraria notione dicta tota oſſea, quaſi nihil duri oſſeíue haberet: ſic etiam Græculi τὰ γλυκέα id eſt dulcia fella contrario ſignificatu, vt quæ ſint amariſsima, vocant: ſic etiamnum vulgus Iuam moſchatam,& Vnguem odoratum dictitat. Duæ verò ſunt plantæ gramineæ, quarum altera perperam à Doctis: altera non malè forſan à nobis, proponuntur. Quãplurimis Galliæ, Belgiæ, & Angliæ locis incultis,& viarum marginibus, exiles, tenellos videas & humi caducos, per interualla geniculorum, bina folia gramineis breuiora, acutiora, habentes cauliculos: floribus lacteolis Ornithogali,& Morſu gallinæ minoribus: vtriculos, Lini ſeminis, aut Anagallidis ſimiles relinquentibus: Radicibus ſtamineis, albidis geniculatis prolixè per terram vagantibus, gramineis multò exilioribus, quibus tamẽ etiam hodie abutuntur quamplurimi Angli Pharmacopœi, graminis loco & ignoratione. Hanc Lutetiani Pariſienſes pręceptores iamdiu holoſtium opinati ſunt. *Perperam Fuſc. Gramen. Ico: 74.*

HOLOSTIVM ALTERVM.

SED enim noſtra hęc multò breuioribus & crebrioribus gramineis vix palmeis viticulis,& folijs exit Coronopi diuiſura, in ſuperiore ambitu ex fuſco virentibus, delicatioribus fermè, vt Capillarium, ſparſis. Radix tenuiſsimis cirris, & capillis pluribus Adianthi veri, ternos & quaternos digitos prolixa, pulla & albicans fuſcedine. In Norbonæ ad Veganium, & propè Lugdunum, etiámque in Alſatia Germaniæ vidimus, ſaxoſis & incultis ſterilibúſque collibus. Guſtu exiccat & adſtringit, grata ſatis & cuiuſdam lentoris non immunis. Quare multò certius quis hanc verum holoſtium profiteatur, quàm SERPENTINAM vernaculè vocatam & Mathiolo Holoſtium putatam, cuius radix adeò non eſt capilli tenuitatem aſſequuta, quod vult Dioſco- SERPENTINA. *Eſt apud Mathiol. Fol. 494.*

 rides,

rides,vt craſsicie lignoſa & fuſca minimum digitum fermè craſſa manifeſtò conſpiciatur. Reliquáque planta capitulis & ſemine plantaginis: non molicella aut tenera, ſed durior,rigidiórque, quàm vt holoſtio datum ſit. Folia illi iuncea,anguſta,crebra, in terram procumbentia.

HOLOSTIVM MONSPELLIENSE

NEc quam Monſpellienſes Holoſtium ſuſpicabantur probāda,propter eandē planè radicis cōtrariam notā. Eſt enim(tametſi alba)lignoſa,craſſa,Iuæ aut Cotulæ, aut Cichorii æqualis, ſurculoſa, ſtatim folia Pſyllii aut Coronopi non inciſa tamen,albicātia, complura,& nōnihil lanugine piloſa emittens. Viticulis etiam & floribus Coronopi vel Plantaginis,ſed albidis. In Monſpellienſibus aridis oliuetis, & non procul ab aruis viáque Boutoneti proxima frequens oritur. Exiccat &hæc nonnihil,adſtringit,terreo ſapore, ſubſalſo, ſaliuam ciente.

PHALANGIVM an MOLY PLI.

φαλάγγιον.

Non rectè Dod. Moly. Fol. 348

NON ſine diſpendio noſtræ cognitionis, & tædio conquiſitionis omiſſa ſunt folia Phalangii,in Dioſcoridis Pliniíque deliniatione. Cui tamen multùm diúque,vt nonnihil quod bellè quadraret, nanciſceremur, a nobis elaboratum eſt. Lugduni in collium accliuibus ad Rhodanū,non procul ab arce noua Lucernæ portæ,& Pedemontis Taurino, Eridanóque flumini collibus vicinis planta eſt gramineis folijs latioribus, pallidioribus, caulem imum cubitalem & ſeſquicubitalem amplexis, ab vno ortu exeuntibus & reflexis,radice exili, fibroſa:plures puſillos ramos in ſummo promens, quibus ex pediculis flores aptantur candore & diuiſura Lilij, ſed crebriore Aſphodeli pares, nec abſimiles. Semen anguloſum pericarpio Lini, aut Aſphodeli occluſum, ſed multò minus. Varijs Londini & in Belgio hortis colitur, nominéque Phalangij donatur. Multò ſanè aptiùs quàm MOLY, ſeu Dioſcoridis, ſeu Plinij, vt nonnulli voluerunt non indocti: nullo enim bulbo, ne quidem àtra radice præditum eſt, vt cœtera taceamus.

PHALANGIVM CRÆTÆ *Salonenſis.*

DVM Monſpellio Galloprouinciæ Maſsilęam luſum iremus, cumplures commilitones per Crętam, glareoſáſue,& fuſas planicies Salonæ, quæ vocantur *Craux de Salon*, alteram non diſsimilē huic copioſam collegimus,niſi magnitudine differentem,quæ pedem vix æquabat: & folio minore quidem, ſed craſsiore, rigidiore multò,ad Garyophyllatā accedente. Iunio flos, & ſemen Auguſto fundebat ſimilia, ſed minora.

PHALANGIVM. H. TRAGI.

PHALANGIVM verò ſingularis iudicij Tragi, non Lilij flore, ſed potiùs papposo flore quopiam viſitur Iunci,cui item folio,caule pedem alto, totóque habitu accedit, quò etiam referemus.

PHALANGIVM MATHIOLI.

Mathio. 833.

COMMENTATORIS Senenſis verò Phalangium pictum, vti pleraque alia, nec deſcriptum nobis, nec multis doctioribus nuſquam viſum, (fortè nec Mathiolo) qui quaſi mutus foret,ſculptori munus commentandi relinquit. Multus alioqui hic & alibi, in ex Ruellio & Plinio iamdiu pertritis locis vel interpretationibus conferruminandis.

ARVN-

ARVNDINES

- *Arundines*
  - *Saccharina Indica*
    - *Saccharum.*
    - *Sacchari purgandi ratio.*
    - *Saccharum* { *Candum candidum.* / *Candum violaceũ venetorum* }
    - *Arundinis Indicæ ſiué Sacchareæ mel, & Sal Indum Æginetæ.*
    - *Mel apum.*
    - *Oleomel.*
    - *Manna, Ros ſeu Droſomeli vel Aereomeli, & Meliſaccharum.*
    - *Manna* { *Iſraelitarum.* / *Brianſonnenſis.* / *Calabrienſis.* }
  - *Vallatoria aquatica ſeu Phragmites harundo.*
  - *Δόναξ Satiua noſtras.*
  - *Fiſtula, vel Syringa & ſcriptoria.*
  - *Naſtos ſeu farcta, Toxica Theoph.*
  - *Aulitis ſeu tibicinaria fœmina.*
  - *Calamus odoratus Libani.*
  - *Cannacorus, Canna Indica Neotericorum.*

HARVNDO SACCHARINA INDICA.

ON modò effigie, quę illicò Miliũ vel Panicũ intuenti offert, ſed etiam natura & vſu hunc proximè locũ ſibi vendicant Harundines : vt quarum radicibus tuſis arefactis & in farinam molitis, etiamnum hodie nonnullæ gentes panem nõ inſuauem conficiunt. Quinetiã gramineo eſt ſapore, etiam noſtratis arundinis radix. Et ea quæ Saccharum fundit delicias lautitiáſque, tum culinæ, tum Pharmacariæ vtiliorné an ſimilior Miliaceis ſit incertum eſt, idcirco hanc illis proximè ſubdere conſilium eſt, Medius ſiquidem inter Miliaceas atque Arundinaceas videtur hic Saccharatus Calamus, nobiliſsimus hodie & orbi Europęo iã multis ad Mediterraneũ Oceanumque tractibus inquilina: vt Hyſpanicis, Luſitanię, atq; amœniſsimis Olbię in Galloprouincia viretis, non procul, & ex aduerſo Stœchadibus inſulis, quem virentem inibi & alibi habuimus, & in Belgio meminimus. Septenum octonúmue pedum calamos pollice craſsiores, denſis geniculis, fungoſa, perquam dulci, ſucculentáque medulla obfarcta albida promit. Folia binos cubitos ęquant, anguſtiora tamen Donacis, ſcabra &

ſecundum longitudinẽ ſtriata, numeroſa: Stolones harundinibus cęteris concolores, complures amplectẽtia, anguſtioa quàm ea ſunt, quibus Saccharatæ Metæ inuolutę paſſim apud inſtitores cernũtur. Comoſo flore, & quadãtenus Sorgi. Radix ad Cannæ radicem accedit, ſed dulciore, ſucculentiore, minúſque lignoſa: vndè germinula erumpunt ſationi oportuna, reſecta. Panguntur etiam taleæ imæ radici abſciſſę, atque bellè primò proficiunt in Gallia & Belgio, ſed hyemis ſęuicia enecantur, humentis ſoli, ſed tepidioris aëris & auræ alumnæ atque amaſiæ. Laticem hæc dat prorſum incomparabilis vtilitatis eſui potuíque, ſecundæ atque aduerſę valetudinis cuiuis ætati, ſorti, & regioni pluſquam mel merum, & meras cupedias. Nec tamen Indico hodie prima laus, tametſi ex India primùm in citeriorem Aſiam, Rhodum, Cyprum, aliáque non pauca loca trãſmiſiſſent. Nam hodie Canarium & Maderenſe longè omnibus ſuauitate & candore excellit: quippe tametſi quod Genuam, Maſsilæam ex India, Alexandria, & alijs Aphricæ emporijs, Liburnicis Venetias aſportant, ſæpius excoctum, candore marmoreo Canariũ prouocat: multò tamen ſuauitate & dulcedine gratiſsima ſuperatur. Dum enim lixiuio illo acriore, quaſi ſapone ex calce parato, fęculentioris, nigrioríſque pinguedinis ſordes eluuntur & abſterguntur, vber dulcedinis gtatioris perit, atque neſcio quid rancidæ acrimoniæ inuritur: vndè bilis gignitur, & ſanguis vritur, caput grauatur. Quod quilibet noſſe poteſt ex eſu vſúque Thomæi rubri vocati Sacchari, ex cognomine inſulæ, ſub ipſo fermè Æquatore ſitæ. Antuerpiam enim & Londinum Angliæ, vbi defęcare ſolent quidam induſtrij artifices, ſi guſtes adhuc impurum & rubrum, multò ſuauius & dulcius reperias, quàm excoctum, lixiuiáque & cortinas expertum. Et quia, qua purius reddant induſtria, cœlant Pharmacopœorum plebem: lubitum eſt hîc monere. In Cortinã ſeu ahenum, ſacchari Thomæi, vel alterius quantum volunt, immittunt. Lixiuij fortis ſola ex calce viua parati, iuſtum modũm, & quod ebullitioni, deſpumationíque ſuffecturum ſit, affundunt: tum agitatione, ſcopuliſque ſpumas tumidas multorum albuminum ouorum ſenſim affundunt, viciſsim deſpumando, & rurſum inſtillando, donec ſitulam plenam mellea & ſordidiore pinguedine, deſpumãdo exemerint. Tunc probè lympidum & fuluum factum ſyrupum, lixiuio nondum abſumpto, tranſmittunt per cilicium, colum, vel ſtamen, quo inibi feſtucas, quiſquiliáſque relinquant. Tum feruet denuo, donec expirarit in vaporem lixiuium. Quod ſi (vt ferè fit) feruens ſaccharum impetu, artifice inuito, labrum effuſione, & ebullitione ſuperet, non aquam: nam ſic (vt illi loquũtur) decoqueretur, recrudeſcerétue: ſed butyri momentum illicò addunt, atque actutũ reſident vndantes ſpumæ. Iam è ſyrupo ad duritiem excoctum, ſaccharum in nolas, infũdibuláue figlina vaſa, (Veneti ęnea) quibus ſubtus in anguſtiore loco ineſt foraminulũ, priùs fontana imbutas, Sacchairo adhuc calente, opplent, eodem obturato foraminulo: recundúntq; promo, cella, aut Hypocauſto ſicciore, tepidiore cumque induruerit. Metæ ordine diſpoſitæ latiorem baſim inducunt, luto ex figlina fuſca aut pulla terra & aqua calida ſubacto dilutiore, loricam latam duorum triumuè digitorum. Quæ cruſta vti partim loci, partim ſacchari tepore ſicco & bibaci aruerit, demitur, noua apponitur: bis térue repetũt: ſed ſingula in mutatione fuſi mucronem in foraminulum immittũt, vt faciliùs effluat craſſamentum pinguius, & ſordidius, quod Syrupum vulgo vocant, Gallis *Melaſſe*: qua quidam improbiores pharmacarij, ſuos ſtercoreos ſyrupos cõdunt. Poſtremò bis aut tertiò ex Metis erutum fontana liquefaciunt: rurſúmque in Metas infuſo, reſerant ſubtus foramen, ſupernéque lutum addunt, cuiuſmodi diximus.

SACCHARVM CANDVM.

NOSTRI etiam eſt candoris impertiri diſcendi cupidis modum, quo Veneti Candum ſaccharum efficiunt. Primæ notæ, ſeu finiſsimi vocati Sacchari accipiunt vicenas tricenáſue libras, pauca aquula fontana, vt liqueſcat, faciunt: & nè multum in multa aqua bulliat (nam flaueſceret) & quia parum aquæ ineſt illicò in craſſum ſyrupum abit. Tunc arundinaceos bacillos, aut ridicas puſillas, quas prius cancellatim, decuſſatímque ad ollæ imum, & latera aptarint, merſa ſaccharo ſyrupóue calente, & vas paulò ſuperius, quàm medio tenus opplente, multum inuolutum bombace denſa, vas cella, aut officina calefacta reponunt ſuper aſſere, ſemimenſe aut viginti poſt diebus aperiunt os, & nõdum concretum ſyrupum prius effundunt, repente affuſa calida, ad ſyrupi eluendam pinguedinem.

guedinem. Qua denuo & illicò affuſa, reponunt quouis calidiore, aut quouis alio loco: effractóq; eodem die aut biduo vaſe, pellucidi candoris cryſtallinas bacillis aggeſtas habent glebas, multò duriſsimas, quas citiùs vres, quàm liquefacies igni, niſi liquore addito.

CANDVM VIOLACEVM.

PVRPVREVM Violaceum æquè pellucidum, ſed pulcherrimum, nec minus vtile, ſolis Venetis, dum illic ageremus, notum, ſic paratur. Sumito, exempli gratia, ſacchari finiſsimi ℒ.vi. liqueſcant & bulliant quàm fieri poteſt paucisſima aqua, donec ad tabellatum electuarium craſsitiem deducatur. Tunc affuſis vncijs 24. expreſsionis coactæ, cõpendioſæ, & recens eductæ ex frigida & violis contuſis: aut potiùs violacea ſtillaticia (ne vires colórue deleatur) recrudeſcat, ſeu (vt illi loquuntur) decoquatur, vt recedat ad ſyrupi ſuperioris ſimplicis Candi craſsitiē. Feſtucis olla, & eodē loco & modo paretur elegantiſsimum Violaceum. Dum ſaccharo percocto miſcetur Violarum dilutum, vel expreſsio purpurea, qualem diximus, addendo aliquot guttas ſucci Limonum, viuidiore colore & limpidiore diaphano placebit.

Denique vtiliſsimum ſimul atque fragrantius, curauimus parandum, additis drachmis duabus Iridis candidiſsimæ lacinia inuolutæ, quæ amica ſocietate, ſolita eſt Violæ fragrantiam & gratiam, tum addere, tum excitare, nec parum ſic Arteriacis commodi adferre. Sic decet nitidum Pharmacopœum parare, nec perpetuò, quaſi miſellus foret ſeruitor, Seraphico Vercellēſi radiato Apollini auſcultare, qui imperat vas cõdendum & obruendū ſterquilinio, vt fermentando & putrefaciendo (fortè & ipſe perſuaſus à Theophraſtinis ſtercoreis Philoſophis) ſuaues imbibat penitus fragrantias & vapores, ſtercoreóſque adſciſcat ſpiritus.

Multa ſcitæ elegantiæ etiam è ſaccharo cõflantur, loricantur, condiuntur, & cõcinnantur dulciaria & tragemata & gulæ blandimenta: quibus quia prolixiora, ſuperſedemus, conſultò prolixitatis hoſtes perennes: nedum vt Triuiales, prolixáſq; lites huc adducamus ex Ruellio, Manardo, Fuſchio & alijs, Senenſis exemplo. Vt quid enim quærunt tamdiu & blatiunt tam multa, notum ne fuerit Antiquis ſaccharum? Sanè fuit, etiā Dioſcoride & Galeno antiquiori Theophraſto, huiúſque præceptori Philoſopho. Ait enim Theophraſtus mel arundinibus Indicis excipi: eadem ferme etiam Ariſtoteles. Quod porrò vlteriùs tumultuantur & ſciſcitantur num illi vſi fuerint ſaccharo hodierno? ex hiſtoria in promptu reſponſum: Galenus φασὶ, id eſt, inquiunt dicit, oriri ſcilicet in Indicis harundinetis Mel ſaccharum vocatum: igitur auditione magis, quàm exploratione norat. Et Paulus facetè cenſet inter ſales SACCHAR, SALEM INDVM ſapore dulci, ſaccharum innuens, dentibus vt ſal fragile. Quinetiam Plinius, quaſi valdè rarum, nec adeò alimentoſum vel familiare foret noſtro corpori, inquit ſumi quantitate nucis caſtaneæ aut auellanæ. Eóque primò è Græcis Actuarius, Medicatos ſuccos ſaccharo excepiſſe, noménque Ioſacchari, Rhodoſacchari commentus fuiſſe putatur. *Sal Indum.*

At Dioſcorides paucis litem dirimet: Salis in modum concretum, & dentibus fragile ſaccharum, in India, & fælicis Arabiæ arundinibus, quod aqua ſolutum, potui, ſtomacho vtile. Sed addit καλεῖται, id eſt, vocatur: vtpote cuius nō valdè certus erat: quia vſum tantum nondum ars locupletarat. Vocarant quippe rem minus notam propter dulcedinem Mel: quemadmodum ſal Ægineta, propter concretionem duram, lucidam, fragilem, & candorem. Rimas namque anulæ harundines, præ ſenio, aut turgidæ, agūt, excludúntque ſuccum ſaccharatum pauciorem, ſed ſolidum, & ſalis aſpectu, quale vulgatum arte excoctum ſaccharum, etiámque vt Candum. Quia verò admodum paucum & exoticum, minus erat notum, vſúque receptum: quod neutiquam mirandum, cum Manna roridum, Lariceúmque, Europæ multis locis familiare, illis penè fuerit prætermiſſum: quia nondum commodum experimento auditionéue compererant.

Norbonenſis Varro & Strabo, etiamtum ex radicibus ſuccum premi ſuauiſsimum, ex arundine arborea non nimis magna.

Strabo arundines Indicas gignere mel ſine apibus: Igitur ſi μελίττης ſeu apis non eſt penſum, non erit mel, ſeu meliſſæ excrementum, ſed plantæ: quam eiúſue laticem, Sacchar Indi vocarunt.

Et Seneca à nobis facit: Inueniri in India Cannas, quarum humor pinguis, dulcíſue,

in mel abeat. Et sapor cannarum fermè omnis dulcis, radicis præsertim. Fluxiones sistit suffitu Saccharum. Et nostrate Candum, etiámque vulgatum abstergit, oculísque prodest, vti tempore Dioscoridis faciebat Spontaneum: quare idem esse nulli controuersum. Nec hodie foret ignotum illud Antiquorum: cum vniuersa pateat per Mediterraneum & Oceanum Æthiopicum Arabia & India.

MEL APVM COMMVNE.

SACCHARO nobilitate, vtilitate & origine proximum mellis nectareus liquor: quem largita videtur Phronęa populis fermè omnibus, pręsertim apud quos sacchari arundo nullo nequidem mangonio, cultu viuere quit. Eadem vtriusque natura, ortus & ferme modus videtur. Verũ mel calidius, acrius, aëreum, magísque igneum & spirituosum: vnde tantopere prodesse senio confectis & calori languido, Democratis exemplo fertur. Nec abs re sanè, quippe vini sacchariíque vigorem, vitam & efficacitatem mel meritò complexum esse quis dicat: MVLSA enim, vbi aquæ plurimum, mellis non multum, diuturna intestináque mellis ebullitione, in vinum vicinúmue saporem multò vtilissimũ abit. Et Pannonica seu Polonica Moscouitarúmque potionum MEDA vocata, atque Cambricorum Anglorum METEGLIN, suauiora sunt, & salubriora non paucis optimis vinis. Quarum quidem vsum, quàm scimus certò profuturum Meridionalibus, tam lubenti animo illis hîc impertimur: quæ sic habet.

MVLSA. MEDA.

Rec. Mellis boni Lib. 20.
Aquæ pluuiæ, fluuiatilis vel fontanæ Lib. 120.
Bulliant despumando ad Libr. 80.

Quibus semifrigefactis, inditis in vas vinariũ, addantur fermẽti panis, vel Alæ, vel Byeræ acidioris vnciæ.vi. vel quod satis sit excitandę ebullitioni & defœcationi. Et vnà de licinia vel nodulo hæc suspendantur mergantúrque, nec fundum tamen tangant arromata.

Rec. { *Cinamomi,* / *Granorum paradysi,* / *Piperis,* / *Zingiberis,* / *Garyophyllorum crassius contusorum* } *an drach. ij.*
Florum sambuci Man. 1. in dolium mersorum.

Sinantur in cella vinaria tepente per hyemem: estate verò in sole maneant 40. dies, vsquedum adsciscat vineum saporem & exuat dulcorem ingratiorem mellis. Qui vinum colore ementiri cupiunt, panni Tornesolis (nomen sonat heliotropium purpureum verrucarium) Lib. S. addunt. Nonnulli efficacius & gratius, addita vini tertia parte, reddunt. Hæc si quis, non vt quotidiano potu, sed quasi medicato vtatur, multum commodi percipiet, tum ad febres quartanas, tum ad cachexias, & ad morbos cerebri, quibus potus vini perniciosus, vt Epilepsiæ & Analepsiæ: adq; noxas aquarum corrigendas, vbi hę multas putridas febres excitare solitæ sunt: eóq; Troglodytæ, própter multos fructus aqueos, & putres aquas plurimo, tametsi feruida in regione sint, vescuntur pipere.

METEGLIN.

CAMBRICVS etiam ille potus Metegla, non patrio (vti putant illi) sed Græco nomine dictus, vt multò salubrior parari potest, ita multò dignior qui Transmarinis innotescat: est namque altera liquida & limpida Septentrionis THERIACA. Eadem proportione fermè miscetur mel & aqua, adduntúrque despumatis herbæ siccatæ quamplurimę, fermè numero sexagenę, bulliúntque diutissimè ad dimidias, interdum ad tertiam partem. Quò fit (vt cõtra quàm ferunt vulgata Pharmaciæ documenta) diurna coctione herbacei viroris & saporis exuat fastidium, adipiscatúrque vegetiorem, & quasi tertiam quandam peculiarem alendi vim, & gratiam saporis Maluatici vini æmulam, nec minus duratione perennem. Triennij enim & quadriennij colore, crasi, & sapore maluatici vel Muscati Meteglam non raro illic bibimus. Quotidiano hæc senibus potui

potui placet,& plurimùm prodeſt: nec adeò temulentiam vertiginoſam, ſed amœniorē facit. Multò aptior foret & vtilior,ſi Medici Docti Inſtituto,quilibet ſibi accommodam parandam curaret.

Quibuſdam naturis,etiam hepate calidioribus,mel ieiuno ſumptum ventriculo,multùm conferre ſcimus,& compertum(ſecus quam vulgò videatur) maiore copia & ſatietate ingeſtum crudum purum Anglicum plus prodeſſe, quàm moderatè ſumptum Hiſpanicum, optimum putatum. Quippe acrius Atticum, Norbonenſe, vel Hiſpanicum crudum, facilius in bilem abit, magis ſanguinem adurit, & minus ventrem ſubducit, nec perindè recens hîc habetur. Minus ſpecioſum ac delicatum Anglum: ſed quibuſdã, præſertim ſaltibus & paſcuis,vbi lana commendatior,lectum,vernum aut æſtiuum,bilioſa excrementa inferius extergendo pellit, & aciei oculorum prodeſſe putatur. Venetias & Veronam ad Theriacæ confectionem delata ſæpius Græca famigeratiſsima,Attica & Hyblæa mella guſtauimus, fuluiora & puriora, ſed minùs candida Norbonenſi aut Hiſpanicò: quæ duo tamen celebriora apud Francos, Germanos, Belgas & Anglos, adeóque multò cariora.

TVRONES NORBONENSIBVS.

Italis, Amigdalato.

ISTO Norbonenſes Pharmacopœi parant placentulas niuei candoris Turones illic vocatas, ad alendum tabidos, & expectorandum craſſos pulmonũ farctus, ſimul ſuaues & vtiles: vtiliores tamen futuras Anglis & alijs ad Septentrionem populis, etiámq; PIGNOLATO dicto medicatiores. Nam Italis valdè quàm elegans & marmoreum niueum PIGNOLATVM (hodie ex puluerato finiſsimo ſaccharo, & poſtea albuminibus & modica roſacea, & ſucco Limonum ſubacto, & donec ſummum contrahat candorem,atque pelluciditatem, agitato: pineis lotis, & ſiccatis furfuribus & abſterſis,additis, & remixtis omnibus,viuido ſed puſillo, puróque in igne exiccatis, & in duritiem coctis,in morcellos digitum longos, conflatur) tametſi prodeſt & alit, tamen minus intrò ſubit aut incidit & abſtergit arteriæ vel viſcerum muccoſos farctus, quàm ex melle & amygdalis parati Turones, qui ſic fiunt. PIGNOLATVM

{ *Mellis primæ notæ & puriſſimi Libræ ſex.*
Albumina ouorum ſex.

In pelui tamdiu frigida piſtillò ligneò agitantur, donec lacteum candorem aſſequantur. Tunc prunis cinere obrutis, ne vrantur aut nigreſcant, ſedulò verſando piſtillo ad ſuppoſitoriorum craſsitiem iam fragilem coquuntur. Tum addũtur dulcium amygdalarum integrarũ deglubitarum ſurfuribus torridis toſtarum vnciæ,quantas excipere moles iam Pignolati ſpecie poteſt. Calentes ſuper Nebulis(quæ cruſtula ſunt)extenſæ ducuntur in placentulam, vnciam craſsam,latiore ſuperficie,quam acie adhuc calentes in rhombos diſpeſcunt,Medico volente,interdum adduntur puluiſculi gemmei, coralli, cryſtalli aut aliorum.

MANNA ARABVM TERENIABIN

Droſomeli. Aereomeli & Meliſaccharum: Manhu.

Δροσόμελι.

POSTRIDIE quam Ioua largitus eſſet victum Plebi Iſraeliticæ, complutáque fuiſſet humus, & conſperſa rotundo ſemine Coriandri ſimili, minuto, albo, guſtu mellitæ placentę, aut ſpecie Bdellij: ex quo diſtricto mola,panes factitabant ſapore libi ex oleo: Gens Iſraelitica mirabunda, cum primum hæc cœleſtia, & nuſquam antea viſa munera fuiſſet conſpicata, cœpit dicere: MAN-HV, id eſt quidnam iſtud? Cuius nominis veſtigia remanſiſſe apud poſteros Indicat Mannæ Thuris Libani Paleſtinæ montis nomen: cuius ſimilitudo cum illo Bdellio ſimili Mannæ nonnulla eſſet; vndè etiam veriſimile Latinis

MANNA È RAMIS LARICIS.

tinis deductum nomen Manum, quod bonum interpretatur perbonus Latinitatis autor Marcus Varro. Et indidem putandū Medicatum iſtud Manna, quo de hic iam agemus, dictū fuiſſe recentioribus Græcis & Latinis. Eximium ſanè Naturæ opus, ac mirabilitatis plenum: nec valdè antiquis notum: indicio eſt quòd paucis & vacillantibus verbis illius meminerint, nec quantæ eſſet ad purgandum ſalubritatis monuerint. Theophraſtus ſiquidē ex Heſiodo & Ariſtotele ſuccum mellitum ex æthere quercub⁹ ſiueRobori illapſū putat, qualē Galenus prouētu portentoſo è Libani arboribus excuſsis memorat: & Celſus SYRIACVM MEL vocat: qui omnes perſuaſi fuiſſe videntur (præterquam experientiſsimus ſenex Hippocrates, qui non aëreum ſed CEDRINVM MEL vocat) nihil aliud eſſe Manna iſtud, quàm roridū ex humo in æthera ſubuectum interdiu, vi & calore Siderum, vapidū ſpiritum, qui reduce nocte occurſans frigori liquor refluus & quaſi ſtillatitius factus, arbores, tellurémque rurſum, horis antelucanis præſertim irroret. Quam opinionem, vt improbare nolumus: ita etiam ſequi, neſcio quo modo, renuit animus. Quæ nam tenuitatis tantæ, partim aqueæ, partim aëreæ, cuiuſmodi ros eſſe videtur, deſtillatitia, illico vel imbecillis Auroræ radijs difflari in auras ſolita, poſsit in grumos maſticheos, gummoſos, farinaceos, emplaſticos, ſolidos & denſos abire? Quin Manna etiam calidiuſcula eſt, grauis ac pinguis, & ſolutu non adeò facilis. Imò ſoluta, liquori calido non vti mel, aut ſaccharum, mixta, perſtat, ſed plurima quaſi aqueū reſpuens liquorē reſinę gummi, & Caphuræ factitię modo rurſum coit, & collecta vaſis lateribus hæret. At imbrium cœleſtium proles nix, grādo, pruina, gelu, ros, omnia frigida, neutiquam pinguia, ſed facillimè vel calore, vel humore ſoluuntur, nec quicquam pinguis veſtigij relinquunt. Quare ſuſpicio magna eſt Manna non aëreum rorem, qui refrigerando, temperandóque diurnum æſtum natura comparatus fuit: ſed ſuccum vaporémque viuificum cuilibet tum arbori, tum herbæ inſitum iam per ſoles tēpeſtiuos & genitabiles maturitatem aſſequutum, qui extillans expiránſque interdiu trans latentes corticis ſuperficieíq; meatus, in auras à ſole feruido diſsipatur: noctu verò ros conſuetus illabens ſeſe cum iſto permiſcet, atque ne diſsipetur, partim obſtat, partim ſeipſum vna fermentat, inque amicam naturam vnà coëunt, ac demum quippiam conflant

Lib. 5. Hiſtori. animal:

MEL CEDRÆUM. *Hippo.* *Succus Mellius Theoph.* *Syriacum Mel Celſi.*

flant mediæ inter mel & Saccharum naturæ. Quod quispiam MELISACCHARVM vocare posſit. Iſtud noſtrum paradoxum confirmat eorum diligentia Pharmacopœrum, qui ramos magnos præſciſſos Laricis & Fraxini, inque vinariam cellam, quo æſtatis tempore Manna colligi ſolitum eſt, aſportatos, Manna poſtero die, tametſi non perinde nitidum, conſpectum ſibi affirmabant. Quod etiam minus mirum videatur illis, qui ſciunt RORI COMMVNI deciduo purgatoriam vim ineſſe, non a ſe, ſed foliis herbarum, quæ abluuntur & abſterguntur ab illo. Sic Braſsicæ foliis & Roſarum rorem exceptum detergente, nitroſo & laxante ſucco magis lubricare certũ. Eapropter conſulto huic infundunt Roſas nonnulli ad ſyrupum Roſarum ex infuſionibus. Quare cum quilibet obſeruare poſsit poſt ramos & truncos auulſoſue ſurculos, vel etiam radices Laricis, Pineæ, Iuniperi, & aliarum gummoſarum aut tediferarum arborum gummi, Lacrymas & micas etiamnum in ſuperficie congeri atque concreſcere, quas ideò propter ſimilitudinem Manna Thuris Græci, Ruſtici autem Norbonenſes Metaphorice in Iunipero & Teda glaciem, Galli Vernicem vocant, poterit ſecum perpendere idem Larici, Ornogloſso, Amygdalæ, Prunis ac aliis quamplurimis vſu venire poſſe. Quin quod de œleomelite Norbonenſi diximus in Olea Æthyopica magis fulciatur hæc perſuaſio, alioqui & rara obſeruatio eſt, neque à quoquam recentiorum literis prodita, quin potiùs à nonnullis quaſi fabula foret excepta, nec ipſimet aſſentiri recenſioni auſsi eſſemus, niſi oculis manibúſque id comperiſſimus in Prouincia Norbonenſi maritima, non procul Monſpellio vrbe tam lauta quàm nobili.

MELISACcharum.

Ros cœleſtis.

ELÆOMELI.

EX olea arbore vulgari perquàm amara tota & ingrata, cortice, caudice, fructu nondum ſale condito, emanare MANNA verè melleum, non ſolum colore, ſapore, ſed etiam duratione incorruptũ experti ſumus. Habemus namq; partim iam duodecim ab hinc annis collectum à Rondelletio præceptore aliquot vncias, partim à nobis quinque ab hinc annis, cum eo nos duxiſſet Stephanus Barrallius Monſpellienſis Dioſcorides vocatus, atque in tenellis ramis & ſtipitibus Olearum arborum tam inſolitas diuitias affatim nos latere monuiſſet. Tunc enim rimoſis è corticibus, partim ſcalpello ſauciatis, ſatis excepimus non modò ad explorandum, ſed etiam amicis impartiendum. Verùm non niſi propemodum pene matura oliua ac nigricante vel purpuraſcente, quam Nouembri & ingruente Hyemis ſœuitia decerpunt, quiſquam reperiet mel iſtud: vt nos plebecula monebat, quæ interdum tantam copiam ramis aggeſtam ſe vidiſſe vna aut altera die ante vel poſt D. Catherinæ feſtum aiebat, vt auiditati explēdę pueri & mendici cô certatim confluerent. In proximis vinetis pone fanum fune-cinctorum Franciſcanorum, via ad Latrenſem portam, etiam nonnihil emanabat, & plurimum ferebatur Lunellæ extillare, præſertim ſectis maioribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinoſus effluebat, poſtea inibi reſidens aliquamdiu frigore denſior euadebat, atque non tam mel quàm Manna verum præ ſe ferebat ſpecie, guſtu, ſapore, concretione omnium comilitonum iudicio qui deguſtarant, inter quos Iacobus Vtenhouius Gandauenſis generoſus, & multarum literarum Medicus doctiſsimus. Quin iam dum hæc prodderemus, cum multi alij deguſtarunt & mirati ſunt, tum Medici ſingularis eruditionis, vniuerſæque materiæ medicæ conſultiſsimi D. Pariſienſis Drouetus, & D. Penius Anglus.

An cum Arabes exſcribunt fortè de Galenico Manna rorido, quo cõpluerat arbores Libani atq; lapides Iuppiter, hallucinantur nominis & naturę affinitate, interpretati nempe quę Græci antiqui de latice illo mellito ſuauique rore antelucano, qui inſtar ſudoris expirantis, partim è puro ſudóque aëris ambientis madore, patimque ex potiore genitabiliq; cuiuſq; arboris & herbæ ſaliua gutticellas lympidas & prædulces in arborũ folijs & herbarum conſtituit: vnde mellis apum ortum & naturam facilè quis aſſequetur? Sanè ſic videtur, nec enim manna illud ſordidũ, gũmoſum, granatum, quiſquilijs ar-

arborum mixtū,in ramis lapidibúſq; diu deliteſcens, non Sole Caniculæ feruido, aut imbribus ita facilè liqueſcere ſolitū cuiuſmodi mãna intelligunt Arabes, idē cū rore ęthereo. Eapropter Grecorum Stillatitiā aëreúmue rorem mellitum illum tenuem, neutiquam Manna Iudæum Arabicúmue putamus, ſed grana iſta Maſtichina pellucida, ſolita è ramis folijſque arborum elabi præ copia, rotunditate & lubricitate granorum, ſuccuſſatione & ventorum impetu, qui montes crebriùs perflant, ſícque colligi in montoſis ſyluoſis humi, & ideo putaſſe quoſdam inſtar grandinis è Cœlo manaſſe. Iſtud noſtrate porrò nos quaſi vtriſq; naturæ cinnum & particeps plurima arborum genitabili ſaliua ſuaui & madore, qui cuilibet ineſt pro ſua natura plantæ varius, conflatum putamus. Cui dū occurrit noctis periodus anteculana frigidiuſcula, quemadmodum tunc coacto in Æthere vel aëre vapore aqueum facit R O R E M vocatum, ſic in arboris ſuperficie cogendo & ad

Ros. denſando expirantem per latentes poros mellitam exhalationem, ſiſtit inibi manna.

MANNA *quomodo fiat.* Quę eadem cauſa efficit, vt ficus ſuos fructus noctu maturare verè dicatur, non propter quem apud Plutarchum Graculi Lunæ afferebant calorem πεπτικόν, quippe illi noctu ſilente æquè benè maturitatem aſſequuntur. Sed quia ficunleus cortex, laxæ cum ſit tex-

Ficuum maturatio. turæ, vti tota arbos, facilè Solis radios admittit, qui ſpiritum calorémque inſitum lacteo liquori diſsipant interdiu, vnde concoctioni officitur: at noctu hîc non difflatur, eóque maturitati impenditur totus, quam celeriùs & perfectiùs abſoluit, niſi propter laxitatem arboris & lactei ſucci vbertatem nimiā obruatur, vt in ficu Ægyptia euenit, quæ ideo non niſi vulneribus ſaucia maturat quia plus iuſto obruebat lac alimentúmue quod per vulnus effluxit.

MANNA *Iſraelitarum qualis.* Nec diſpar modus opúſque mellificij: vt enim efficit ex rore aut cum rore & ſucco benigno arboris, natiua inſitáque vis Manna, ſic ex vtroque è floribus decerpto, ſuo calore & ſpiritu conficit apicula ſedula, etiamque aliæ volucellæ inſectæ, carpto in truncis arborum humore, quem percoquant in mel album ſaccharo ſimile, ſiue Stercus ſuauiſsimum, quod etiam Hiſpanus à Vega magni nominis Medicus ſibi viſum narrat. Non enim rore ſolo caduco, ſed ſuaui, odoratóque vapore, & plantæ tenuiſsimo ſucco, quem ſuis ſibi inteſtinis fouet apis, confit mel. Nam quî poſsit ros Stillatitiúſue imber aut vapor in Ceram, Propolidem, fæcéſque quot continent faui abire? Quin mel grauius multò oleo, vino, aqua, lacte, ſanguine, quorum æmulatur aut ſuperat dulcedinem. Quin amarum mel, improbum, venenatum, ex Abſinthio, Erica, Oleandro & aliis. Cur non potiùs è foliis Iuglandis aut quercus hauriat apicula, vbi plus nectarei & dulcis roris, quàm è florum aridis calyculis? Niſi quia vbi optimus eſt aër, inibi optimum mel, modò Stirpes ſint natura aptæ mellificio, ſugántque è ſolo probum alimentum. Sed hæc latiùs in Larice & Fraxino.

Hebręum Germanicū notū, & Rabbinam admodum callentem Philoſophię habuimus, qui Manna iſtud purum & Maſtichinū vocatum affirmabat eſſe idem cum ſuo Iſraelitico, Bdellii ſpecie, Coriandri granis ſimile, melleo ſapore, quale etiamnum eſt in Paleſtina, Syria & Arabia. Porro, nobis obiectantibus illius ſupercœleſtes vires, portenta, & putredinem: Reſpondebat Iouam cunctipotentem pro eo ac ferebat ſua voluntas, vſum & fruitionem Mannæ illis largitum fuiſſe, qualem, quantum & quamdiu illi viſum fuit: réque ab ſe condita vti ſolitum ad ſuam oſtendendam ſiue gloriam, ſiue munificientiam, præter & ſuper naturæ leges ratas. Sic quoque M A R A C H perquam amarum

MARACH & ſalſum edulcuit iniecto ligno: & Arabicus ſinus quaſi medius ſectus, vadum fecit proli Iouæ, hoſtes vero obruit: Solis orbita curſum inhibuit & æquor montibus innatauit.

Brianſonnenſis Maſtichina igitur vel Granata vocata, quę hodie ex orientis Emporijs Venetiis & Genuæ proſtat, optima. Nec tamen ſpernenda Brianſonēſis ad Galloprouinciæ & Allobrogum alpes prouenire ſolita, qua vniuerſa fermè vtitur Gallia, modò delectus nitidioris, purioris, candidioris, & recentioris grani habeatur, qualem illic nos effractis è larice ſurculis copioſam habuimus, quæ nec doſi, guſtu & effectu purgandi nihil planè cedere illi exoticæ videtur, & multò minoris emitur, minoréque mangonij ſuſpicione: blan-

blandè namque educit bilioſa è primis venis & Iecore,éque pulmonibus pituitoſa,veluti Lariceus liquor,Terebinthina Veneta vocata.Hac igitur,ſi illius Syriacę purę copia deſit,aut CALABRIENSIS,vtendū ab vncia1.S. ad vncias 3.Calabrienſem tamē hodie perpaucam, aut nullam inueniri,quidam inſtitores qui illinc veniebant, planéque deſiiſſe conquerebantur.

ARVNDO VALLATORIA.

OMNIVM Vallatoria notiſsima,vbiuis Regionum vdis humentibus marginum vallis lacunis & ſcrobibus aruorum,aggerum & mœniorū teſquis, & attegiis,ruſticaniſque tectis multùm accommoda: ſic & ſepiendis tutandiſque ſatis. Multi è radice gramminea, geniculata, prolixiùs reptante, marini graminis graciliores exeunt culmi recti, ex pallore pulli, concaui: alterno pullulatu folia emittēte graminea, miliaceis longiora, ſcabriora, firmiora: ſpicas fert Milii modo ſparſas, lanoſa, mollique ceſarie nutantes & purpuraſcentes, maiores & elegantiores, caſsidum plumas imitantes, quæ ventis hybernis abripiuntur,nullo comparente ſeminum veſtigio, radice namque etiam combuſta & eruta,ſeipſam denuò inſtaurat. Equidem quam noua depacta, albida, dulcis prolixa,& vti diximus graminea:quare ſcita conſequutione gramineis & triticeis ſubduntur hîc arundinacea.

Δόναξ *DONAX SATIVA NOSTRAS.*

NON parum frequens hæc hortis & Satis Galloprouinciæ & Norbonæ, vbi colos ad nendum & clatras feneſtris Ruſtici mulierculis factitant, flectúntque ad fornices topiarias, aliaque viretorum ornamenta; adque fulciendas vites humi depangunt.Similes iſtius ſunt tubi illius Vallatoriæ,ſed proceritas & craſsities magnam æquat haſtam: denſiſsimis geniculis,è quorū acetabulis vel cauernulis baſis latioris prodit neruus medio tenus ambiens calami ferme ſpatium,intergenicula. Acori vel Schenæ radix prolixa, tuberoſa geniculis multis, latè huc & illuc ſubtus humum porrecta, albida foris intúſque dulcis guſtanti. Ex qua vſta Arabum Spodium paratur Pharmacopœis quamplurimis, tametſi vt non neceſſariò, ita non magno commodo: quando melius nec difficilius ex Myrtho aut Cithonio arbore, oleaue (vti monuerat in Antiſpodio Dioſcorides) conficerent. Longè tamen grauius delinqunt qui loco Palmæ foliorum teneriorum harundinis huiuſce ſubdunt radices: namque harum facultas ex alto cum vel ſpicula euellere prodatur,calida etiam authore Dioſcoride ſit,planè Palma contraria ſit huic oportet, cuius ad frenandā cohibendámque Chalcytidis vehementiam addita folia videntur. Verum iſti audaculi,quid interſit foliane harundinis,quæ fortè quadrarent, an radices addas,quæ prorſum aduerſantur ſcopo, ſupino faſtu malunt neſcire quàm diſcere.

Spodium Antiſpodium.

FISTVLA vel SYRINGA, & SCRIPTORIA.

EADEM cum Donace harundine hæc eſt, vt cernere eſt in Galloprouinciæ & Corſicæ vdis & pinguibus prope vrbes locis, compactiore eſt carne, minore & pollicem vel indicem digitum æquante craſsitie,octonum denûmque pedum, radices & folia non diſparia, Pueris etiam quæſiti calami ad maiuſcula characterum crura delinianda: & hæc vti ſuperiores duæ, caua.

NASTOS ſeu FARCTA, TOXICA Theophr.

RARIOR hęc Europæis,nota tamen iam diu harundo mediterranei & Tyrrheni maris mercatibus: vbi interdum à naucleris emunt ſenes,robuſtiores & adultiores Stolones,quibus ſcipionibus ſiue labantis veſtigii fulcris vtuntur: leues namq; ſunt elegantes & robuſtæ. Exiliores Stolones verò Scythæ Aſiatici & Syrij aptant ad iacula: quos emptos à quodā Pictauo circulatore Alexādro vocato habemus exiles,leues,politos enodes prorſum,rectos,ſolidos,nec graues, colore cæſio pullo & purpuraſcēte nitentes. Ioubertus Monſpellienſis habuit,ni fallit memoria,perquam ſolidam & elegantem,puto ex Aphricæ Argyera,non Alepo.

AVLITIS SEV TIBICINARIA
fœmina.

TAMETSI fœminam hanc nuncuparit Dioſcorides, tamen putamus nos à noſtratibus vulgatis, non niſi textura delicatiore carnéue ſolidiore diſtare, proindéque tubulam magis eſſe ſonórum læuiorem & nitidiorem, cuius delectus penes aulędos & tibicines eſto.

INDICA FLORIDA.

EXOTICÆ elegantiæ pulcherrima planta hæc, ambiguæ inter Cannas & Acorum naturæ & figuræ. Ea ex ſemine Indiæ Occiduæ amicis in Belgio, deinde nobis Monſpellij in horto lætos flores, Auguſto ineunte, dedit: colos purpurę miniatę nitidus & vegetus: figura & magnitudo, numerus & habitus florum Gladioli, in ferulaceo vel harundinaceo bicubitali & tricubitali caule, læuore herbaceo, craſsitie digiti minimi, quem circa geniculos ambiunt folia alternò & Acori vel Cannæ, ſitu & ritu, magnitudine & effige hellebori albi adultioris. Radices Cannæ noſtratis ſiue Donacis vel acori paluſtris æquant, è quibus prima foliorũ eruptio pereleganti volumine Hellebori albi erũpentis ſimulacrum oſtentat. Rariſsima in Italia & Gallia & Anglia etiámque Belgio vbi tametſi quotannis nouo ex India aut Luſitania ſemine ab elegantiæ amaſiis ſata, tamen nec ſemper floret, nec frigus ferre potis eſt. Idcirco commodi medici adhuc ignoti: ſed cui locus hîc merito relictus, quo ad Acorum, plantaſque conſimilis vultus viam inſtitutam pergeremus.

ACORVS.

- *Acorus Dioſcor.*
- *Acorus paluſtris.*
- *Acorus Aquitanicus.*
- *Galanga*
  - *Maior.*
  - *Minor.*
- *Iris Domeſtica Florentina.*
- *Iris Illyrica.*
- *Iris ſylueſtris.*
- *Iris maritima Norbonenſis an Medium Dioſco.*
- *Perpuſilla ſaxatilis Iris Norbonenſis acaulis ferme.*
- *Xyris.*
- *Zingiber.*
- *Terra Merita, Curcuma Officinarum.*
- *Coſtus*
  - *Arabicus candidus leuis* } *Zingiberis effigie.*
  - *Syriacus buxeus grauis* } *Zingiberis effigie.*
  - *Indicus leuis niger.*
  - *E Moluca cortice rugoſo.*
  - *E Moluca lignoſus.*
  - *Officinarum duplex*
    - *Dulcis*
    - *Amarus*
  - *Math: ſpurius ſuo loco.*
- *Zedoaria* / *Zurumbet* } *herbæ.*
- *Zedoaria Thoræ in Napellis.*
- *Zurumbet arbor in coniectaneis.*
- *Arnabo Pauli.*
- *Mamiras Paul, In Doronicis.*

ACO-

ACORVS DIOS: & Ακορος THEOPH.
Officinis falsò Calamus.

NVNCVPARVNT itaque sic plantam hanc quia τοῖς κόραις siue pupillis aciei oculorum caliginosæ mederetur, vti cognatæ Zingiberis radices faciunt. Nam Ακορος illa Theoph: Veneris mirificè incentiua longè alia est. Acorum verò verum esse istam radicem odoram & geniculatã, & longè ab vtraque Galanga dissidere, etiam caculæ officinarum sciunt, nedum viri eruditi, quorum factũ opera, vt non solum innotuerit, sed etiã adeo vsu recepta sit, vt pudor sit denuò illos rationum aceruos euoluere. Nec hodie Itali, Galli, Germani consultissimi rei herbariæ, alio vtuntur quàm isto è Transyluania Moscouiticisq; tractibus Venetias, Antuerpiam, aliaq; celebriora Emporia asportato: vbi nõ rarò etiamnum folijs integris visitur Iridis ęmulis, cuiusmodi à Dioscoride descriptus fuit. Eapropter minimè multis opus fuit verbis ad discernendũ à Calamo aromatico has easdem radices, quas etiam perperã Calamum officinæ statuêre: non enim modò odore cęterisque facultatibus, sed etiam natura & effigie tota dissident. Nec enim Acoro Arundinis, sed Iridis caulis inest, gracilior & longior tamen: at Calamus non modò caui tubi harundinaceo caule donatur, sed assulatim frangitur. Porro cum hanc radicem ignotam tum Calamo suffecissent (vt fit meliorum penuria & ignoratione) demum proregem quasi Regem agnouerunt & tutati sunt. Quam pertinaciam etiamnum fouent plerique Salgamarij, potiùs quàm Pharmacopœi cæcitate impudenti, sed non tanta infœlicitate. Quippe æquè bene explet ista radix interdum descriptionis pollicitationes atque genuinus Calamus: intenso namque est odore, & præsentissimis ad muliebres morbos viribus.

Effig: scitè Mathiol. 21.

Acori veri, Galangæ vtriusque, & Calami aromatici discrimẽ.

ACORVS NOSRAS PALVSRIS
Germa. Gelb wasser Lelien, *id est Lilium aquaticum luteum.*

Mathiol. 22.

VVLGARIS nostratis haud aspernendæ aut vires vel vsus vt quidam minus verè tradunt, qui primore lingua, non intimo gutture hanc explorarũt, cui aliquid acrimonię gustando semper inurit, non quidem illico prima impressione, sed aliquanta cunctatione. Idem experiaris in Phyllo Mõspelliensi aliisq; plantis, quarum vis calefaciens multa terrea mole est sopita. Nam tametsi illi odor fermè nullus, calor remissus, tamen alijs dotibus multos ad morbos peregrino pręferenda: plus namque roboris & caloris addit ventriculo, partibusq; finitimis, quàm illa quæ suo feruore dissipat potius innatum calorem atque vires insitas populatur. Qui igitur illi nonnihil gratiæ conciliãt, Garyophyllis non secus ac Iuglandes, traiiciunt, at neutiquam cõtemnendum experiuntur.

Propior Aco. aut Galanga quam Iridi, propter radicis vim astritoriam.

ACORVS AQVITANICVS.

PLVSCVLIS abhinc annis eruta fuit quædam Acori species in agro Tholosano, quam Pharmacopœi pro Schina & venditare & venũdare ausi fuêre: quia facie esset haud ita dissimili, sapore ferme nullo, eóque Apio affini. Radice crassiore, densiore quã Schinæ aut Galangæ, concolore, prædura, fragẽti contumace, lignosiore quam Schine, prælonga, tuberosis geniculis cincta: Harundinacea effigie Antuerpiam, Londinúmque delata Chynam emẽtita, propter quandã similitudinẽ, quæ multos Medicos in stultam lętitiam coniecit, ratos se in Gallia Schinam inuenisse, ad luis Venereæ apparatum. Sed Acorũ non Schinam gustus & euentus patefecit: astrictionis namque plurimum habet, tota est crassę, inertisque facultatis, nihil leuitatis emplasticæ, vti Schina. Morbo Neapolitano curando ineptissimam norunt, qui frustra sæpius experti sunt: tametsi ad vlcera mala & strumas, non desint illi suæ dotes.

Illas autem radices prægrandes, turbinatas, Americi orbis Schinam superioribus annis ementitas, in caput de apio seruamus.

GALANGA VTRAQVE.

γαλάγγα.

NISI Gallatium Acorum, qui cæteris authore Dioſcoride anteit, deprauarit in Galangæ ſiue Galaugæ flexum Arabica ſcola, vt quæ ſpeciem Acori Galangam fortè putarit, ignotam hanc fuiſſe antiquis Græcis neceſſum fateamur. Cum autem è proximo ſermone authorúmque deſcriptione Acorum noſtrum eſſe Antiquorum genuinũ liquet, tum diuerſum eſſe ab vtrauis Galanga maiori & minuta Officinis dicta, vtriuſque radices perpendẽti perſpicuũ illiçò fit. Acorus namque albida, odora & amaricans etiam monente Galeno, effractúque facilis, eoque vt colore, ſic concretione ſimilior Iridis, quam vtrauis Galanga: quia ex fuſco intus foriſque ruffeſcit, nec tundendo facilè cedit, acriore quidem ſapore & aromatico ſed minimè amaro, magis aſtringente, minúſque proinde vires vicarias Iridis ad muliebres affectus exerente, qualem optant Dioſcorides, Galenus & cæteri claſsici. Quibus an notæ fuerint vtriuſuis Galangæ radices, vt incertum, ita nobis perſuaſum eſt iamdiu Acoro aut Iridi congenerem eſſe, nempe Acori paluſtris vulgaris radices habere, folia autem Iridis aut Xyridis nigricantia anguſtiora tamen. Alebant hanc, non multis ab hinc annis, horti Patauini & Veneti, vbi plurimum nobis viſum virentem meminimus. Nec multo póſt à fideliſsimis & peritiſsimis herbarijs accepimus hanc eandem è Syriæ montibus euulſam, vbi vulgo Iris putatatur & nominatur, propter arctam foliorum potiùs ſimilitudinem, quàm radicis colorem, odorem, aut efficaciam: aſtringendo namque roborat, vt Acorus paluſtris, nec tenuitate partium quanta eſt in Iride & Zingibere eſt, ſine aſtrictione pollet, præſertim maior Galanga, quam hìc intelligimus.

GALANGA MINOR.

ALIOQVI minutam ſiue minorem, quam vocant Officinæ, an ſit Cyperi ſpecies potiùs quàm Galangæ aut Acori difficile ſit ſtatuere. Nam tametſi radices aſpectu, duritie, odore, ſapore & nonnihil figura Cyperum longum præferant (quo quidem inſtitorum fraude adulteratur, & permutatur) tamen folia ſi ſunt Myrthi (vt quidam Indicorum ſimplicium exploratores affirmant) non parum ab vtroque illorum etiámque maiore Galanga diſsidebit, quam alioqui viribus, odore, ſapore, colore & nomine proximè æquabat, ac fortè ſuperabat. Hanc tamen, vt & Zedoariam, Chinarum Emporia in reliquam Aſiæ Indiam, Europámque occiduam mittunt: maiorem verò Iaua trans Æquatorem ditiſsima Inſula Liburnicis in Septentrionem redituris venundat: vndè veriſimile fit, aut diuerſas putatas fuiſſe Arabibus, aut nõ admodũ notas Auicennæ & Serapioni, vtpote Græcos ſequutis, ac propterea eos (vt ſolent de rebus peregrinis, parũque notis) caput duplex de ea inſtituiſſe: interdum duo admodum diuerſa ſimplicia in vnum caput miſcuiſſe, veluti vbi Cancamum hiſtoriæ de Manna intexuit, geminato errore, & quia Cancamum è cœlo defluere, & quod in Sorbum excipi dixit, quæ de Manna, non Cancamo, ramis fraxini vel Ornogloſsi, non ſorbi excepta intelligenda videntur.

IRIS DOMESTICA, FLORENventina, Illyrica.

PRISCA gens horum florum conſpicata amœnam varietatem coloriam & variegatam cœleſtis Iridis æmulam, quæ opacæ luridæ nubis obice, Soli obuerſo luminis repercuſſu occurſans æthera pingit, plantam Iridem vocauit: ſic & Latini, Græca nimirum origine quibus Ἶρις etiámque ἱερὶς, οὐρανία & θαυμαστὴ dicitur, id eſt, ſacra cœleſtis atque admirabilis, qualem arcum fœderis poſt diluuium à IEHOVA ſancti narrat diuina pagina. Hodie hanc tametſi admodum frequentem, tamen cunctæ ferme gentes deprauatè vocitant, Germani enim Gilgen, Schwertel Flandri, Itali,

li, Hispani Lilium, Galli etiam *Glayeul*, propter arctam florum ipsorum inter se cum Lilio & Gladiolo similitudinem. Quod idem vsu venisse Poëtis & imposuisse Historicis in Hyacinthis & Liliis dicetur, de quorum tamen collatione facilè noscitur Iris, & ab ijsdem discernitur, folijs acutioribus, rigidioribus & latioribus quàm Acori, aut Gladioli. Florum autem oræ diductiores hiantésque magis, magísque reflexa foliola, sena vt plurimùm, quæ alternatim in ansulæ speciem curuantur, intróque flexa staminum fibrillas condunt aliquot, quibus marcidis, æstate media ferè, siliqua Xyridis aut Acori palustris non dispari, anguloso item semine erui, sed minore, se prodit. Radice viuada, plantæ quippe semper virentis, plena, solida, albida, multas in propagines per summum cespitem fusa: amaro, vehementi, acriori & feruidiore, dum recens est, gustu, vt & purgandi vi, quam arida facta prorsum amittit, multúmque feruoris ingratique saporis remittit, & odoratior, eóque commendatior euadit, præsertim TVSCA, siue FLORENTINA, hodie primam laudem merita. Quæ plurima in Mediterraneis, non procul Florentinis montibus eruitur, multum temperie agri & ætheris ad Illyricos tractus accedentibus, adeóque præstantior ILLYRICA HABETVR: nam hæc nonnihil rufescit, minúsque nitida, cuiusmodi vtuntur Veneti. Florentina verò candidior & elegantiore aspectu, suauioréque odore visitur. Neutra tamen illic flaccida, rugosa, rancida, fuscáue aut muscida insolatu fit, vt nostras, præsertim Septētrionalis, cuius succum Hydropicis propinant Medicelli lectione practicorum freti quidam: incertum maiore ne cruciatu an incommodo ægros vexent. Ac tametsi Galenus Illyricæ palmam statuerit, tamen cum idem sanxerit: vnde quodlibet simplex, in suo genere quo est fragrantius, eo præstantius esse, de eius sententia Florentinæ postponet quis Illyricam, à cuius bonitate tantum abesse Aphricanum, quantum animal vegetum à suo cadauere idem dixit: eapropter videtur hæc Natalitiis gaudere neque admodum feruidis vt Aphricæ, neque ita frigidis vt Septentrionum: sed montosis temperatis & riguis, cuiusmodi ex Hispania hodie valdè odoratam laudatissimam ferunt, & ad fluminum crepidines canit Nicander Naronianam Illyricæ non maritimæ, sed Septentrionalioris & riguæ à flumine Macedoniæ, sic vocato.

IRIS FLO-*rentina.*

ILLYRICA

Multiplicem igitur sortitur varietatem, non modò viribus, vt diximus; sed etiam magnitudine, odore & potissimùm florum colore. Cuius multiplicis venusta mistura, non modò in diuersis plantis, sed etiam in vnius dumtaxat floribus spectanda venit. Elegantiæ siquidem hortensis amantes non modo purpuream (quæ vbiuis fermè Europæ ruri oritur, omniúmque frequentissima visitur) sed etiam quasdam floribus candidis, liliaceis alunt, non item luteam, vt quidam doctus putat, ratus vulgarem aureis floribus vbique in pratis Acorum esse Iridem, cuius radices, vt idem Doctus Belga ait, tātopere astringunt, & planè Iridis facultatibus aduersantur, vt neutiquam futilis author literis mandarit, hasce vel duntaxat appensas appressásque corpori quemlibet sanguinis fluxum sistere: quare maluimus nos Acoro aut potiùs Galangis, quibus figura & viribus cognatior, reddere.

VARIETAS.

IRIS SYLVESRIS.

INODORÆ duæ irides, quas Syluestres vocant recentiores, minùs obuiæ sunt, minúsque multò aromatica dote commendabiles. Hortensi fermè eadem, nisi quia tota gracilior, harum quæ plurimum squallidis saxorum marginibus sponte oritur, cultaque retinet speciem qua distat à satiua, etiam sapore ingrato, odore nullo in subalpinis Lygurum & Taurinensium passim occurrit, nec vlla potest esse earum, quas commendat Plinius seu Illyrica, seu alia.

IRIS MARITIMA NORBONENSIS
an Medium Dioscori.

NEVTIQVAM triuialis venustatis est hæc altera quam verbis & typis hîc appictam damus, primùm in Nitiobrigum maritimis & sabuletis herbidis nobis lecta, diúque D. Assatio Monspelliensi medium putata, riguis herbidis cis lacū non procul

ab oppido Frõtignana ex aduerſo montis Ceti multa, nec vſquam alibi vniuerſæ Galliæ aut Italiæ facilis repertu, niſi maritimis illic: quare num in Germania etiam reperiatur aut Heluetia, fides penes recẽtiores eſto, quibus malo aſſentiri, quàm tantilla de re rixari, tametſi radicis erutæ recénſque effractæ nullum vnquam olfecerimus Armeniaci mali odorem, qualem illi ineſſe ait Commentator. Radix, caulis, folium, ſiliqua & ſemen, Iridis illi, ſed minora, minúſque aromatica, ſaltem quibus locis natalitiis nobis obſeruata eſt, nempè vt plurimum humidis & incultis. Flores tamen Calendis Iunijs aptiùs Xyridem colore & figura foliolíſque minùs repandis exprimunt. Sapor illi feruidus, amarus, tenuitas multa, quam etiam medicis experimentis compertam habemus.

PERPVSILLA SAXATILIS IRIS *acaulis ferme.*

MINIMA & rariſsima omniũ etiam Norbonenſis hæc: radicis plexu, ſubſtãtia dẽſa & colore Illyricæ non abſimilis, caule vero nullo, præſertim natalitiis, folio latiuſculo, rigido, mucronato, palmum alto, cuiuſmodi Gladioli: flore, ſemine ſiliqua, Xyridis fœtidæ. Hęc mox quam è terra aſſurgit Chameleontis albi modo puſilla humilíſque remanet, proindéque nonnullis Chameiris nuncupanda videtur. Plurima oritur in agro Norbonenſi, locis aridis & ſaxoſis, ſecus ſpecum illam ſeſquimiliare Monſpellio diſsitam, via qua Frontignanam itur, in cuius cautibus & rupium commiſſuris frequens adoleſcit prope Ferulam.

XYRIS, *ſiue* IRIS ἀγρία THEOPH.

Matht. fig. 991

ETIAMQVE Xyridem ob folij ſimilitudinem quaſi raſorium cultrum aut nouaculam dixêre appoſitè priſci: eſt quippe folium ancipiti nouaculæ ſimilius, acutiore acie, & tenuiore rigidioréque quàm Gladiolus & Iris mucrone. SPATVLA FÆTIDA VVLGO dicta, quam ſeueriores iſti notarum exactores, cum improbant, indicant ſe nec multas plantas vernaculis natalibus eruiſſe, neque virium periculum multum feciſſe. Dum enim neſcio quid coloris & magnitudinis deſiderant in radice & flore, non meminerunt vtrãuis harum, vt pleraſque alias, facilè nonnihil non ita magna de cauſa mutari. Etenim ſi Iridis radices & flores colore, magnitudine, denſitate, bonitate & odore adeo variant, vt cum Florentina ſi noſtram componas, longè aliam colore & odore putes, quid ni poſsit tantilla mutatio Xyridi contingere, quæ etiamnum omnibus vulgò vocitatur Iris: quemadmodum olim Theophraſto ἀγρία Iris dicta fuit? Quin Illyricæ & Sclauonicæ radix ſubruffa, noſtrati pulla & cineritia: Hetruſcæ autem candida, eximia fragrantia, noſtras vero ingrata ferme fætet: & vbi πλατύτερα folia & cacumine acutiora dicit Dioſcorides, innuit medium folij latius, aut ventrioſius, ſummum verò multo anguſtiore mucrone, cuiuſmodi prorſum Spatulę naſcentis ſpontè quibuſdam præſertim Galloprouinciæ & Angliæ, vbi quàm vberrima, prope vda prata & littoreos maris aggeres inſpicere licet. Eamque ſi conferas ruri enatæ Iridi in parietinis & ſiccis glareoſis, anguſtiore obſeruabis folio: & caules etiam cubito maiores, plures, glabri, teretes, craſsitie mediocri per media folia recti aſſurgunt: floréſque in ſummo promunt Iridis Syluestris, ternis foliolis ſurrectis, nec reflexis, purpura ſaturiore Violæ Martiæ, & in medio venis nonnullis luteis, & phœniceis apparentibus Iunio & Auguſto in Anglia. Siliquis, item Iridis trique-

SPATVLA *Fœtida.*

triquetris,trináque carina dehiſcentibus: quando maturuit ſemen, quod rubrum, nitidum, rotundum, gemina ſecundum longitudinem ſerie, conditur in ſiliquarum membraneis loculis,aut præſepiolis,vti in Pæonia, Orobi,vt quidam ex Oribaſio legunt, aut fabæ, non vulgaris noſtratis, ſed antiquæ & Dioſcorideæ,quæ multò minor, & noſtrate rotundior fuiſſe probatur à doctis. Radix (facilis enim & frequens mutatiuncula μακρὰν in μικρὰν) parua, geniculata,fibris multis donata & Iridi concolor, ſimilis aut fuſca. Ea vi & acrimonia prædita, tametſi Cotulam aut cimices oleat, vt multorum noſtræ ætatis Medicorum monumẽtis & experimentis conſtet ea præſtare,quæ Dioſcorides Xyridi reddidt. Quin non modò Iridi ſimilis facie, ſed & viribus anteit, tum ad vlcera, oſſáque deſquammanda,tum intro ſumpta decocto aut ſucco, vehementius lotium ciet, & ſudores,ſed pharingem adurit fermè. Si multa decocto bibatur, vomitum excitat, & tormina ventris,vti Iris facit. Guſtauimus acre,& quod in Angliæ maritimis ad Brumam ferme vſque in ſiliquis pendulis hiantibus viſitur.

ζιγγίβερι *ZINGIBER.*

Gall.	Zingembre.
Ital.	*Gengeuo.*
Ger.	Ingber.
Flan.	Gengeber.
Ang.	Genger.
Hiſpa.	Gengiure.

EST etiam Zingiber, aut Gingiber vt in Plinii codice legitur, herba & nomenclamẽtura Barbara,antiquitati viribus quã

nte,
tem
æ in
nol-
iéſes

ſiariis
pro-
... Cyperi putamus, ... author ſpeciem Cyperi eſſe apud quempiam legerit,eóque forte minus aptè dixerit Zingiberis radices paruas,cãdicantes odora-

odoratas Cyperi modo libro ſecundo: alioqui enim niſi perquam exigua illi cum Cyperis intercedit ſimilitudo. At vires perquam ſimiles quaſdam habet (præter Croceũ ſuccum, quem manſu remittit) cum Zingibere, tametſi guſtu ignauiore, ingratiore, dote autem reſerandi viſcera potiore: ideóque hodie curſores & mulierculæ cum Zingibere miſcent ad Icterum. Vis autem pſilothri illa feruida videtur elangueſcere, longa temporis & locorum intercapedine atq; teredine, cui eadem obnoxia eſt, ſed minus quam Zingiber. Pictoribus & Chymiſtis, quàm medicamentis hodie frequentior.

ZINGIBERIS EFFIGIE COSTVS *Arabicus & Syriacus.*

INTRICATIOR multò Coſti dignotio, vtpote etiam plantæ peregrinę Indicæ, nec vllis liniamẽtis ſignatæ, nobis tamen vſibus & præſidio futurę. Spernendæ tamẽ recentiorũ contentiones & apponendæ recenſiones, quæ doctis poſſunt eſſe argumento & emolumento ad vberiorem cognitionem. Sexto abhinc ferme anno, cœpit vehi radix è Syria & Ægypto Venetias Zedoariæ aut Zingiberis effigie, quam primus omnium ſingularis modeſtię amicus noſter Valerandus Donrez Flander Inſulanus, & Hiſtoriæ huius peritiſsimus verum Coſtũ cenſuit eſſe, cui Geſnerus primùm fruſtum inter magnam copiam Zingiberis fortè repertum ſpecimen futurum donorat Venetias ituro, indéq; in Syriam Simpliciũ perquirendorum cauſa nauigaturo. Radix intus candida, lęuis, minimè grauis, pollicem craſſa, vnciam & ſeſquiunciam longa, hinc inde tuberibus oblongis altrinſecus donata, odora, guſtu acri, odore intẽſo & iucũdo Cypreſsi aut Cedri Libani quadãtenus, interdũ & BVXEA viſitur, vti vulgata odore & ſapore ſimilis, ſubamara vtraque, cætera ſimiles. Qui Turcæ inſtitores perſæpe venditabant amico noſtro, rati eſſe Zingiberem Sylueſtrem, haud ita magno pretio diſtrahebãt. Ea Venetorum Medicorũ collegio oblata, adeo placuit, vt dignam cenſuerint, quæ inter lectiſsima Theriacæ parandæ ſimplicia, anno 1563 inſereretur, quod paulò poſt factum fuit, iamque inde maiore copia aduecta fuit Venetias. Et noſtra opera factum fuit, vt amicis noſtris Antuerpiæ innotuerit, quibus miſimus. Quæ quidem, vt non eſſet Coſtus genuina, tamẽ quia & radix eſt, eximiáque odoris ſaporiſque acris gratia aromatica pollet, merita videtur parem Coſto laudem & gradum, præferendáque non modò FVSCÆ GRAVI & INODORÆ RADICI, Helenii compacta concretione ignotæ, qua Officinæ hodie abutuntur, ſed etiam Zedoariæ, quæ minus odora, aromatica & guſtu grata eſt. Quin ne Angelica quidẽ præferenda eſt, quam NIGRVM COSTVM, ſiue Indicum, propter inſignes vires & odorem ſuauiſsimum hodie faciunt: non enim eſt adeo peregrina planta, ſed Europæ familiariſsima, nec admota vrere ſolita, nihílque adſtrictionis habet, qualem Galenum in coſto optare author eſt Senenſis Commẽtator. Cuius plantam ſuis poſtremis commentariis inſertam Coſti nomine, nobis ſæpiùs ab Herbariis Illyricis oſtenſam, quia nihil Coſto dignum habet, ſed potiùs facie Elaphoboſci eſt, illuc reiicienda.

Marginal notes: BVXEA Coſtus. — COSTVS Officinarum. — Coſtus niger. — Coſtus Spurius Mathi: foli. 53.

COSTVS DVLCIS & AMARVS.

COSTVM dulcem nouimus nullum, niſi collatione quadam cum acriore & amariore Coſto ſic vocetur: quo intellectu quis Actuarium accepiſſe putet, vel eandem plantę radicem, quæ dum recentior mitior multo, vetuſtior verò amarore & feruore ingratior facta, amara aut inamœna vocetur. At Galeno nulla Coſtus non amara. Sedenim Arabes ſequutis recentioribus indulgendum illud vt quædam ſpecies Coſti ſuauiore quaſique, vt vernaculè loquuntur, dulciore odore, feruore mitiore, dulcis illis dicta ſit, & vſu recepta: quo modo quis dicat Zingiber, Iridem, Helenium, Centaureum & pleráſque alias radices mitiores & dulciores, dum tenellæ ſunt: vetuſtiores vero & vietas acriores & calidiores. Id euidentiùs exemplo ſuccorum excoctorũ natura vel arte, in Aloe explicuimus.

COS-

COSTVS MOLVCENSIS
Corticoſus, rugoſus.

DVAS inſuper radices peregrinas Coſtum admodum ſimulantes, hîc impertiemur candidis arbitris, ea beneuolentia quâ Rupellenſis Medicus doctiſsimus Launaius eaſdē nobis, quadriennium iam eſt, impertiuit. Ambas acceperat à Naucleris è Molucis Inſulis reducibus, quarum altera maior arboris maiuſculæ cortex videtur, & figura Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, ſapore & odore æquè vehementi.

MOLVCENSIS LIGNOſus feruidior.

MINOR quidem altera radices Solani Syluestris valdè quam ſimilis, colore diluto pullo, guſtu vrente vt vix ardorem lingua ferre aut ſuſtinere queat. Illis iam perſuaſum erat Coſti eſſe ſpeciem, tametſi parum odorum eſſet: quod vti non inficiamur, ita priorem vt potiorem retinemus, & haſce ambas Molucenſes nempe, minus odoras iudicio ſtudioſorum pictas ſubdidimus.

ZEDVARIA ſiue ZADVRA herba & ZERVMBET.

PROSTANT itidem peregrinæ duæ radices in Officinis non perinde notæ è totius plantæ partibus, vt ſunt celebres facultatibus. Neutra quidem Græcis memorata, ſed dũtaxat figura Zingiberis à recẽtioribus prodita. Earũ quæ notiſsima, Zedoaria vocatur: altera quæ rarior ZERVMBET: & vtraque vt nominis, ſic generis eiuſdem meritò putatur, nec ſecus inuicem differre, quàm Cyperus rotundus & lõgus, videntur. Eoque Serapio Zedoarium eandem Zarumbeto dixit, rotundáſque radices Ariſtolochiæ deſcribit & Zingiberis colore & ſapore, in Chinis vltimis nempe Indiis oriundas. Auicenna autẽ, niſi ſint eius tenebriones interpretes, permutatis nominibus contrarias planè Zedoariæ & Zerumbet affinxit comparationes: apud quem idcirco malim legere, Zedoariam Cypero ſimilem, minus tamen odoratam, Zerumbet autem Ariſtolochiæ rotundas radices ineſſe. Quod tamen parum intereſt rerum cognoſcendarum cupidi veſtigatoris. Satis enim diſcernitur apud Serapionem, modo ſic accipat, vtramuis harum radicum tuberoſam eſſe, ac quemadmodum Doronicis ſiue Ariſtolochiis & œnanthis contingit variare oblonga tereti, vel orbiculata & nodoſa mole radicis: ſic eueniſſe Zeduariæ herbæ, cuius naturæ, quemadmodum nominis eſt particeps Zurumbet, quippe amaror, feruor, odor, color, ingratus vehementior guſtus, modus, durities, duratio eadem & vſus ad Colicos cruciatus, præſertim aduerſum venenata, certiſsimus, vnde nomen forte fluxit. Indéque videntur Auicennas, Serapio ac Mauri nonnulli deſignaſse antidota pluria, aut præſidia ad venena comparata, laxiore vt plurimum ſolent nominis ambitu, quemadmodum BEZEARDICA generatim vocantur Arabicè, quæ vitam tuentur: eóque quãpiã celebrẽ arborem eodem nomine implicuiſſe Zedoariæ aut Zerumbet foliis ſaligneis Citri odore, quæ item ad Ze particula multũ alludit. Potiorẽ etiam eam Zedoariã, quaſi dicas antidotum, quæ radicibus Napelli adnata foret, eiuſdem venenati Napelli præſtantiſsimam Theriacam merito dicit, qualẽ nos experti ſumus, & eruimus copioſam variis in montibus, vt capite de Thora dictum. Ne dehinc porrò Principem Auicennam veri ſeuerum vindicem & ſerium Philoſophũ fabulatorem vocet illeSabbatarius Indicarum mercium ex commentarijs triuialibus Nauigationum interpolator, qui valdè vereor ne metipſe fabulas non parum multas effutiuerit, certè non vno loco multa præcipitantiùs effutita ſatiùs fuerat ſiluiſſe, vt de Calamo aromatico, Coſto & aliis plerisque. Quem etiam non puduit, ARNABONEM arborem eſſe proceram apud Ægynetam Libr. 7 Cap. 3

BEZARDICA. *Arbor Zedoar.* THORA. ARNABO.

Cap 3. prodere, cum nullius prorſum arboris ac ne ſtirpis quidem mentio fit inibi de ARNABONE *231* pagina Græci codicis. Bonum Medicum nimirum decepit Commẽtator Senenſis, qui affirmat Arnabonem Pauli & Zarumbet Serapionis eadẽ eſſe, quòd eaſdem is Zarumbeto, quas ille Arnaboni reddiderit facultates. At id ſecus eſt, nec Paulus vllam vllius plantæ partẽ exprimit, ſed tantùm dicit τῶν ἀρωματιζόντων eſſe Arnabonẽ. Et vt eadem ſcripſiſset Serapio de Zurumbet quæ ille de Arnabone, non tamen illico id eſſe dictum oportuit, cum Zurumbet eidem Serapioni ſit ipſa Zeduaria, radice nempe rotunda, adeóque Auicenna plantam Cypero ſimilem ſed minùs odoriferam dicat. Quin Iſacco vtroque illorum antiquiori Zurumbet radices ſunt Ariſtolochiæ rotundæ colore & ſapore Zingiberis ſimiles è Chinis petendę. Sed enim illuſit doctiſsimis viris (vndè hanc hauſit labem Commentator) nominum anceps alluſio, vt dudum monuimus. Ergo Zeduariam triplicem innuere voluiſſe Arabes putamus: Oblongam nimirum vulgatiorem, Cypero propiùs accedentem, & huius ſpeciem Zurumbet officinis infrequentiorem, nobis rotundam dictam, tertiam autem luculentam arborem minùs hodie cognitam. Illas itaque, quia recentiores foliis & natura Zingiberis æmulas deliniant, nec niſi radicum figura diſtare affirmant, huc non incommodè attexuimùs. Si cui autem propius Zeduariã videtur exprimere noſter Coſtus Syriacus Zingiberis radice ſimili & maiore, ſua ſane opinione fruatur: nam & hanc dicunt ab vſque vltimis Oceani Orientalis Chinarum plagis in Perſiam & Syriam, vbi etiam, ſed pauca, oriatur, tranſmitti. Probabilius tamen vulgatiores veriores eſſe, cum ſint ſibi per omnia ſimiliores, vt Caſtani-bulbi cum cæteris œnanthis, exempliſque aliis ſuperius oſtenſum fuit. Arnabonẽ verò Pauli & MAMIRAM, nobis ignotam adhuc eſſe, fortè & fore magis dolendum, quàm mirandum: cum priſcorum pudor non auſus ſit res peregrinas, neutiquam compertas temerè poſteritati figurare: vnde NARCAPHTHON corticẽ aromaticũ, ac pleraq; alia thymiamata famigeratiſsima nullo ſigno memoriæ mandata fuerunt. Mamiram tamen qui Doronicum vnum quodpiã arbitratur, neutiquam infirma coniectura nititur: at qui Arnabonem eiuſdem Zurumbet Arabum hariolabitur, verum ſi dicat, illum putato vatem optimum.

MAMIRAS.

NARCAPH.

IVNCI & IVNCEA

- *Cyperus ſiue Iuncus anguloſus.*
  - *Rotundus*
    - *Maior* } *Syriacus,*
    - *Minor* } *Syriacus,*
  - *Longus odoratus.*
  - *Longus inodorus.*
  - *Gramineus.*
- *Traſi.*
- *Papyrus Nilotica.*
- *Papyrus latifolia Braſilia.*
- *Arundo Papyracea.*
- *Sparganium.*
- *Typha.*
- *Typha minor.*
- *Stœbe.*
- *Phleos Theoph.*
- *Schœnanthos, ſiue Iuncus odoratus Libani.*
- *Nardi ſpica.*
- *Nardus Gangitis.*
- *Iuncus*
  - *Læuis vulgaris.*
  - *Acutus duplex.*
  - *Aquaticus.*
  - *Maritimus.*
  - *Bombycinus, Gnaphalium Tragi.*
  - *Cyperoides, ſeu floridus paludoſus.*

IVNCI Varietates.

CYPE-

CYPERVS, siue Iuncus angulosus.

Gal. Souchet.
Ital. Cypero.
Ger. Wilder Galgan.

NATVRAE natalitiorũq; cognatione succedent Iuncea Cyperorũ seriei, vt etiã Theophrastus innuere visus fuit, cum Cyperũ, Papyrum, Calamũ, aliásq; palustres recensuit. Dicta autem κύπειρος aut κύπερις videtur à radicis effigie, quæ pyxidulam, aut poculum pusillum vasculúmue imitatur: sic etiã apud Theophrastum folliculum Vlmi κύπερις legitur. Huius certior multò Historia quàm cognatæ Curcumæ, siue Cyperi Babylonici putati, de quo superiore capite, propterea quia nõ multi sunt anni, cum quidã horti Itali rariorem, rotundum vocatũ alebant, nósque copiam duorum generum Rotundi vocati ex Syriȩ Emporijs Venetias aduehi vidimus apud Albertum Martinellum Pharmacopœum peritum à quo etiamnum habemus. Quare plures sunt species, quàm quot Dioscoridi recensitæ fuerint. Nempe Dioscoridis maior & minor rotundus: vterque peregrinus, Syriacus vocatus Nostratium autem Longus odoratus, & Longus inodorus: postremò etiam Veronensium Trasi, que sanè Cyperi sunt cõgeneres. Omnium effigies similis & eadem fermè, folijs porraceis Asphodeli striatis, angulosis, rigidis Sparganij vel Iunci floridi aquatici, caule gracili, nitido, triquetro, iunceo, floribus item seminibus & cacuminibus panniculárum Iunceis spicatis. Vda, etiam scrobes & ripas fluminum, vbi Iunci, amant: quare meritò Iuncum angulosum siue triangularem vocarunt antiqui & nos hic collocauimus. Omnium tamen in radicibus discrimẽ: Syriaci maioris etenim radices multis filametis implexæ numerosæ, glandularum instar aut filipendulæ annexæ rotundiores, oliuis pares, intus albidæ, foris subruffæ, sapore minutȩ Galangæ, odoréque aromatico, antidotis maiori gratia & vi misceri solito. *Effigies Math. 26.*

Minor verò radix duplò minor est, cortice fusco villosiore, duriore intus candore, alioqui & sapore & odore simili, non modo è Syriæ montosis humentibus, sed etiam Illyriæ & Apuliæ consimilibus natalibus, vbi sponte prouenit, in Italiam ferunt, emúntque magno vtramque harum, & ad Theriacæ compositionẽ, ceraque oblinunt ne teredine exedantur. Aptissimam enim Xylobalsami succedaneam iamdiu Patauina & Veneta collegia sanxerunt & vsurparunt, tametsi commodiora hodie succedanea suffici possent vt sumus dicturi in Antibalomenis.

LONGVS HABITIOR.

NOSTRATIS duplicis Europæi frequentior multò prouentus & vsus Septentrionalibus regionibus, vt Germaniæ, Belgiæ, Angliæ & Galliæ, quàm Meridionalibus transmarinis. Harum pariter altera maior habitior, carnosior odoratiórque est. Radices illi longæ sibi cohæsu mutuò implexæ Polypodij modo, etiam odore suauissimo mulieribus notæ, quæ ex illa destillationes & pulueres instituunt.

LONGVS INODORVS.

ALTERA verò minor inodora fermè neglecta, quam Theophrastini in Heluetia miscebant suis quintis ineptijs.

RECENTIORVM TRASI, siue esculenti Cyperi.

EST & hæc prorsum è Cyperi genere, seu radices seu plantam reliquam totam spectes, eiúsq; natalia, nec differre videtur, nisi radicum sapore, qui gratus vescendo nec vtilis minus est, vndé nomen in vulgus Italorum manauit, quod forsan Tragum esse illam speciem frugis, quæ Halicæ speciem gerere quadamtenus describitur, secundo Dioscoridis Volumine, tametsi vtraque illarum factitia est: at Trasi planta est equidem rara, nec vspiam Christianȩ ditionis oriri spontè solita, preterquam in amœnissimo Veronensium agro non procul ab vrbe, vbi etiam colitur pingui riguóque aruo, quò nos, dum floreret Iulio mense, duxit optimus ciuis, Pharmacopœus diligentissimus, Andreas Bellicoquus, cuius radices in Gallia, Belgio, Anglia satæ non paucis amicis opinionem fecerant Cyperi rotundi minoris. Cui equidem par est & similis: agnitu tamen facilis, quia can- *Tragos & Condrus Diosco. factitia.*

didior, pellucidior, nec odora, nec medicata, ſed alimentoſo dulcioréq; quàm Caſtaneæ ſapore, vnde vulgo, *Dolce Traſi* Veronæ & Venetiis per vrbes puerulos audias, qui radicum harum circumferunt vœnum plenos quaſillos. Crudas coctáſque eſitant in bellariis, ad acres fluxiones commendantur, nec dubium quin ptiſana ex iiſdem parata multum profutura ſit, addito Coriandri ſemine, & pauca Iride quemadmodum quidam parant. Afri, quibus etiam ſpontè oritur, Hab-alſelim vocant.

CYPERVS GRAMINEA ſiue MILIACEA.

ACCERSENDAM etiam Cyperis hanc caulis natiuúſque locus ſuadent: eſt enim inodori Cyperi quadãtenus affinis, breuior tamen foliis, quæ ab imo orta medio ſui tenus fermè caulem ambiũt pedalem, gracilem, ternis angulis aſperũ, coma donatum ſparſa eleganti, & maiore quàm pro ſui magnitudine, copioſo Milii aut Iunci referta ſemine, circum quàm imam aliquot foliola enaſcuntur, vt in Cypero aut Papyro, lectam induſtria ſummæ ſedulitatis Medici Thomæ Penii habuimus, ad Neccarum flumen agro Heidelbergenſi.

PAPYRVS NILOTICA.

NON corticis ſiue libri cui inſcriberetur, vt quidam putarũt, eſt Ægyptia Papyrus, ſed plantæ magnitudinis ſpecioſę admodum, Cypero ſimilis effigie, natalibus, etiámq; nomenclatura Ægyptia, qua in regione ſecus fluẽta in Nili paluſtribus adoleſcit, nec è profundo emergit, ſed tantùm è vadoſis frutеſcit, non procul à ripis, vt etiam diuina pagina narrat Moſen diuinæ ſpei & elegantiæ deliculum puellum à matre inuita eiectũ prope Nili ripam inter Papyros, vnde diuinitùs iuſſu filiæ Pharonis eductus, indéq; Moſes vocatus, quaſi aquis ereptus, fuit. Niloticam Papyrum, vnde & qualem deſcribunt Theophraſtus & Plinius aduectam hortique Piſani totius oræ Thyrrhenæ lõgè amœniſſimi & raris ſtirpibus ditiſſimi inquilinam factã vidimus, & florentẽ legimus beneuolentia eruditiſſimi Profeſſo-

ris in Academia Piſana Andrçæ Acroariæ Ciſalpini, quo etiam hortante nonnullos Stolones Papyri, & aliarum rariorum plantarum Geſnero miſimus: quarum oblectatus peregrina elegantia, vt erat incomparabilis modeſtiæ & eruditionis, non ita multò pòſt literis gratulabundis hæc ſignificauit. Rarum ſpectaculũ fui mihi præbuerunt ſtirpes duę munera tua rariſsima, quarum illam Papyrum Niloticam vocas, altera, mihi tecum ignota eſt: ſed nec illam nouiſsem, niſi tu monuiſses eſſe Papyrum Niloticam è Piſano horto lectam. Plinio videtur gemina Ægyptia & Babylonia ex qua præparantur acu chartæ diuiſę in prætenues, ſed quàm tenuiſsimas philyras. Tua verò an ſic poſsit parari neſcio: Plinianæ premuntur prelis plagulæ & ſecernuntur ſcapo nunquam plures quàm vicenæ. Plurima quæ ibi habet *P*linius non aſſequor, nec nunc cum Theophraſt. conferre vacat, ſed peruelim ſcire cuiuſmodi tuæ ſint folia, & an nõ Cyperus ſit, vt cũ noſtrum opus in lucem exibit curem depingendas, ac tibi acceptas feram.

Neutiquam mirum doctiſsimo Geſnero viſam eſſe Cyperum, cùm illi ſit congeneris & ſimillima: verum elegantior multò eſt, Iunceo harundinaceóue triquetro caule, medulla farcto tomentacea, quæ tuſa glutiniſque in ſpeciem ſubacta ducebatur in bracteas *P*apyraceas, quæ mutuo ſibi appreſſæ folia craſsiora conflabant ſcribendo apta, quemadmodum etiamnum fit ex laciniis linei panni contuſi & in candidum gluten redacti. Medulla vero vtebantur ex præcepto antiquorum, quemadmodum hodie Chirurgi Itali linamentis, & turundis ex medulla Sambucina aut Spongiæ paratis, quò ſuis poris melius ſaniem imbibant, ſuáque qualitate deſiccando fiſtulás latiores faciant, quod factitari ſolitum meminit Dioſcorides. Stipitum numeroſorum proceritas, læuis, nitida, ſurrecta ſenûm, ſeptenûmue interdum cubitorum, quibus nuſpiam, niſi ad imum folia inſunt Cyperi aut *S*parganii repanda: radices autem arundinaceæ fibroſæ, quas in Ægypto erutas afferebant non illic ortas, propterea quia ſemine caret, tametſi floribus eſt perquam ſpecioſis & luculentam in ambitu cęſariem effigiantibus: numeroſis gracilibus thyrſulis, denſo & æquabili comarum ſtipatu, & apicibus prominentibus, Ferulæ in modum collectis, non vt Cyperi ſparſis, quos circa ortum ambiunt radiatim ſcita folia multò minora illis, quæ ſunt ad imum, vti in Cypero. Idcirco veriſimile ſit hanc veram Theophraſti eſſe, & *P*apyri deſcriptionem apud *P*linium geminam eſſe, ſed mutilam, éque duabus diuerſi generis *P*apyris confuſam, nempe ex Ægyptia hac & ex Babylonia, cuius etiam alii ſcriptores meminerunt. Nam, vt nomen & res indicat, Theophraſti papyrus non alia eſt, quàm Dioſcoridis quæ notiſsima omnibus, fuit ex qua præparabantur chartæ, & vtiliſsima Medicis ad ora fiſtularum diducenda, nempe medulla, vt ſuperiùs oſtendimus, etiámque è Iuncea medulla hodie fieri ſcimus, nam ipſam chartã non eſſe, ſed medullã, indicio eſt quòd Dioſcorides dicat cinerem crematæ *P*apyri præſtantiorem eſſe quàm è Charta, & ipſos ſtipites neutiquam inſeri ſinibus aut fiſtulis ſolitos, ſed medullam, propter commoda quæ recenſet Dioſcorides. Ideóque aut vſum tum funium, tum chartæ obſcuriùs *P*linius tradit, cum dicit: texuntur omnes tabula madente Nili aqua, quod de funibus quis fortè interpretetur. Et mox: turbidus liquor vim glutinis præbet, cum primo ſupina tabula ſchœdæ illinitur longitudine *P*apyri, quæ potuit eſſe ſegmentis vtrinque amputatis: tranſuerſa poſtea cratis peragitur, premuntur deinde prelis & ſiccantur Sole plagulæ, atque inter ſe iunguntur, quæ medullæ gluten in Chartas duci ſolitum innuere videntur. At vbi in Euphrate circa Babylonium naſci ſcribit, non eandem videtur deſcribere, ſed eundem vſum habere chartas, quæ diuiſæ acu in prętenues, ſed quã latiſsimas philyras præparantur. Quare & ſi iſta folia admodum lata, quibus metæ ſaccharatæ adferuntur paſſim inuolutæ ex Auſtrinis trans Æquatorem Inſulis vocari poſſunt *P*apyraceæ, quemadmodum olim etiam folia *P*almæ & aliarum arborum, quibus poterat quippiam commodè ſcribi, tamen non eſſe genuinam certum eſt. Quapropter conſultius eſt, vbi defuerit hæc noſtra *P*apyrus, cinerem parare ex Cyperi vulgaris, aut Iunci magni aquatici medulla, vtendum ad depaſcentium vlcerum rabiem feram compeſcendam. *Folium ſaccha. inuolucrum.*

PAPYRVS LATIFOLIA BRASILIA.

NEc etiam Papyrum eſſe illud folium quod doctiſsimus Generus deſcribit, vel inde perſpicuum, quòd Dioſcoridi non folia, ſed quidpiam certo modo paratum & plãta Papyrus vocatur. Tametſi, vt monuimus, nihil obſtet, quin folia hæc, vt quibus concinnè admodum characteres ac quiduis aliud exarantur, poſsit papyrus dici: preſertim etiam cum iiſdem vigeat locis, quibus Arundo Saccharata & cœteræ aquaticæ.

ARVNDO PAPYRACEA.

ADMODVM ſimilis Papyri deſcriptioni, & nulli non Galliæ regioni familiaris, lacuſtris planta altera ſpecioſæ proceritatis, quam nõ ſemel in Lani torpentibus aquis non procul Monſpellio conſpicati papyrum Dioſcoridis vt pote notiſsimam ſuſpicati fuiſſemus, niſi illi ſcapi minus anguloſi eſſent, ſenûm octonûmue cubitorum, craſsitie & ſimilitudine Typhæ, ſed harundinis in morem flore faſtigiato thyrſi cacumine, folia item arundinaceis aut ſparganij longiora, carinata, carnoſa, triquetra, radice ampla, craſſa, multas lateratim hinc & illinc propagines fundente, vrendo apta cum ſicca. Ex folijs verò texuntur tergeſtia, quas Mattas vocant, non ſecus atq; è Iunco maiore, Sparto, Alga & alijs non paucis.

SPARGANIVM BVTOMOS.

Theophr. Lib. 1. Cap. 8.

AFFINIS valde Typhæ Iunco florido Papyris & Cyperis Sparganium, qui idem βούτομος id eſt admodum ſcindens Theophraſti videtur, nominis argumento id docente. Iiſdem namq; paludoſis & riuis inter & prope illa prouènit folijs cõſimilibus, triquetris, dorſo prominulo & carinoſo, acieq; vtrínq; manũ arripiẽtis cæſim ſauciante, partim ab radice graminea, fibroſa, ſurrectis: partim è bicubitali caule alterno ortu ſparſa & reflexa: inq; alarum cauo globulos echinatos ſaturè virentes, duros, firmos, Platani pares habente, guſtu ſubaſtringente & ſicciore, inſipido. Sunt qui reſpuunt vt Senenſis, nec tamen deſcribunt, non magis quàm Iuncum floridum vocatum, per eius commentaria hactenus minus ſane notum, iniquius paulò tamen interpretantur duas voculas στενότερα καὶ ἐπικλινότερα; id eſt anguſtiora, & inclinatiora. Atqui illa vaga nota latioris, anguſtioris folij, non ſæpe certa, ſæpiſsimè contrario ſenſu accepta in Dioſcoridis lectione, oſtenditur alibi: & vbi dicit magis quàm Gladioli inclinata, apertè indicat eſſe magis diſparata & ſparſa (vt ſanè ſunt) quam ſint Gladioli, quæ vt plurimum recta, & proximè caulem parallela aſſurgunt. Sed Commentatori illuſit triuialis intellectio literæ quæ ſic habet; folia ad terram inclinata magis, vel procumbentia.

TYPHA.

Italis, *Mazza Sorda.*
Gallis, Maſſe de Ionc. *Angl.* Cattis tayle & reede maſe.
Germanis. Moſzkolben ſeu Narrem kolben.

CYLINDREA turbinatáque florum effigies quaſi Typhonis ſeſe gyrantis turbinem, aut gigantis ſtaturã minacem ſiguaret nomen huic dediſſe videtur. Earum eſt & hæc quæ non niſi certis natalibus nempe amnibus leniter fluentibus, & vada, ſtangnantéſque aquas & paluſtres efficientibus emergit, è radice iuncea caulis procerior interdũ homine procero teres, rectus læuore coloréq; & parilitate illius Iunci fluuiatilis maioris, quẽ propè haud raro naſcitur folijs ab imo exeuntibus alterno ſitu carinatis triquetris mucronatis Cyperidis: faſtigium tereti, pappoſaque claua clauſum, ſeſquipalmũ, pedémue longum, quadam Tritici Turcici ſimilitudine. Ventis abrepta lanugo pulla intus foris nigricans, cogitur à Tomaclarijs mulieribus, & renibus æſtuantibúſque lumbis haud parum commodi adferunt pululli thoriuè eadem farcti: etiam intuſa pinguedini præſertim axungiæ, aut larido illiquato, arcet ambuſtis partibus tumorem & inflammationem ſerique vrentis collectiones. Quod prodiderunt ad Enterocelas tantopere facere, non huius reor, ſed admotorum & aliorum mixtorum merito acceptum ferendum, nempe Hippogloſsi, Gladioli, Bethonicæ: vnde malim hanc abeſſe lanuginẽ, quæ et ſuffocationis periculum minatur, mures enim ſic enectos vel plebs nouit, & ineptiora cætera medicamenta efficit.

An

An verò ſit huic congener Theophraſto Cerealis Typha, tum ſitne Zea Speautra Gallis, inter fruges diximus.

TYPHA MINOR.

IN agro Genuenſi, qua confluunt Rhodanus & Arua Typha puſilla, ſiue Typhula exit planè iunceis culmis, enodibus, rigidulis, cubitum & ſeſquicubitum vix excedentibus, binóque faſtigiolo floris Tomẽtacei donatis: nempe in extremo vno exiguo & ſemine eroſo, cui adnaſcitur foliolum triticeum, & intorquetur: altero autem inferius relicto ſpatio, craſsiore & corpulentiore iuncum ambiente Typhæ non diſsimilẽ, ſed multò minorẽ vti & folia quæ ad imum ſunt aliquantum rigida: radix prolixiùs reptat, monente peritiſsimo & admodum accurato plantarum expenſore Thoma Penio Anglo, qui hanc vulſit ſuperioribus annis & nobis impertiuit.

STOEBE.

PLVS quindecim annos ſpes ferebat noſtra Stœben verã alicubi ſeſe nobis obuiam daturam, at iam ferme deſpondimus animum: cum nuſpiam lacuũ, paludũ, ſtagnorum, la-
cunarũ, aliorúmue vdorum ſedulis ſtirpiũ venatoribus cõparuerit. Qui ſaltem ſi Phleon Φλέος. Theo.
Theophraſti inueniſſent, STEOBEN Dioſcoridis ſe nactos putaſsẽt, propterea quia ean-
dem eſſe vtramque Perſuaſi eſſent, Cõmentatoris ex docto Ruellio furtiuis verſuris ac-
ceptis. Verùm haud neceſſaria nominis ſolius communis protrita argumẽta, quæ Stœben
eandem PHLEO plantam eſſe illicò aſſerunt, imbecilla vna dumtaxat coniectura, quia
à quibuſdam PHLEON vocari Stœben lib. 6. Cap. primo ſcripſerit. Nam eadẽ nomen-
clatura in quamlibet tomentitiam vel fungoſam alius generis ſtirpem quadrare poteſt,
vt Typhæ, Centunculis, Gnaphaliiſq; veris, Cynaris & Spinis albis. Quin Galenus cum
Stœben acris valdè & calidæ facultatis dicit libro de antidotis, ſatis indicio eſt idem no-
men etiam contrariæ naturæ plantis indi potuiſſe: quippe octauo Simplicium aliam Stœ-
ben mordacitatis expertem, qualẽ planè Dioſcorides & Ægyneta, recenſet. Dioſcoridea
cùm deſcriptione careat quòd notitiæ plebeiæ extitiſſe videatur, quaſi vſu frequenti vul-
gatior, alia à φλέῳ Theophraſti Indica lacus Oromeni frutice fuiſſe videtur, quę de ſpino-
ſarum claſſe eſt. Nec ex Plinio probatio vllius momẽti eſt, vt qui dumtaxat vertit & per-
uertit eo loco Theoph. hiſtoriã. Sic enim ille τὰ δὲ παρὰ τὴν ἀκάνθαν ἑτέρον ἔχει φύλλον,
ὥσπερ ὁ ὄνωνις, καὶ ὁ τρίβολος, καὶ ὁ φλεως, ὅ τινες καλοῦσι σοίβην. Plinius verò libro vi-
geſimo primo Capite vigeſimo quinto, aliqua ſecundum ſpinam habent folium, vt
Tribulus & Anonis: quædam in folio habent & in caule, vt Phleos: quod aliqui
Stœben appellauêre: cum tamen Theophraſtus neget Folium Phlei Spinoſum eſſe Cap.
quinto & ſexto. Quæ labeculæ illi frequentiores. Sed & iſtud Theophraſti PHLEON à
ſeminis vbertate, vt rentur, vocatum, non magis ex deſcriptione, quæ ſatis plena & per-
ſpicua colligitur, notum eſt, quàm Folium Indicum Cinamomium, & alia quæ iiſdem na-
talibus quãplurima à noſtro cœlo diſsitis oriunda ſunt. Frutex enim eſt aculeatus in cau-
le (falſò acuti-folium aut aculeato folio verterunt) ſemine molli, rubido, pecori radix
gratiſsima, non alibi quàm in aquaticis naſcens, fœminam in eo accipi quæ ſterilis ſit, &
ad nexus vtilis. Item Phleon tradunt folio naſci carnoſo multipliciter laciniato, ſtir-
pe numeroſa germinare Virgiliarum exortu, primóque aratro, vnà nec id folia di-
mittere, vitam annuam longiorem eſſe, ad bimatum aut trimatum prorogari, cau-
lem non ſolum ſed folium aculeis armari: Item ſecundum ſpinam folium habere

Phleon, quam nonnulli Stœben appellant, lanugine mulieres ad lixiuium vti, pabulo esse folia ouibus, germina suibus, partem imam radici proximam pueris teneram esitari, non in profundum actam radicem inque Orchomeno copiosam haberi, atque in Arabia exaduerso Æthiopico tractui, flumine præsertim quod Cinamoferam disterminat Strabone narrante. Quæ tot notæ satis docendo erant, ipsam Plantam sicubi ea in Europa cerneretur. Dioscoridea tamen vix vnquam certa erit, cum nullis sit descripta notis, nisi vulgato vagóque nomine, & facultatibus quas nec diuersas nec ignauiores quis in Bursa Pastoria, Gnaphaliis marinis, Iaceis, Scabiosis, Bellidibus & Globularia experietur: quarum maxima pars tametsi antiquis indicta meritò putetur, fieri tamen potest, vt vna quæpiam Dioscoridis sit Stœbe, aut saltem non magno vel desiderio vel dispendio illius vsum expleat: easdem namque vires fermè Gnaphalio, Typhæ & Iuncis reddiderunt antiqui.

IVNCVS ODORATVS *seu* SCHOENANTHOS.

IVNCORVM præstantissimus odoratus Schœnanthos olim vocatus à multis tempore Galeni, florum prærogatiua roseáque fragantia, tametsi Galenus dixerat suo tempore minùs aptè sic dici, atque præcepisse quosdam Schœnanthum miscendum esse compositionibus, cuius florum non admodum suppetet copia, sæpe depascentibus nimirũ summitates Camelis Aphricanis, qui Schœnantho vescuntur & maximè oblectantur. Quam Galeni rationem, vt prauam & veluti mendacii ream ridet aniliter Commentator, quasi nuspiam vllum eius florum vestigium Europæis compareret, sed omnes ligurisse Camelos diceret. At ille dumtaxat sæpe truncam adferri reliquam herbam dicit, nempe radicem, folium, caulem, eóque floris minorem suppetere copiam, quemadmodum hodie videas in Emporiis, Venetiis, Genuæ & alibi longè copiam plantæ maximam, florum verò non admodum mercem frequentem. Quippe cùm sint quadãtenus flores papposi, tenues, faciléque delabantur, etiámque cum cæteris gramineis vescendo resecentur, calore odor eorum exoluatur, factum fuit partim eorum paucitate, partim etiam institorum negligentia vt perpauci adferrerentur. Iam lucri spes luculentior adeo sedulos colligendo adferendóque fecit mercatores, vt nulli dubium, quin veri calami floribus integris quamplurimùm habeatur Nabathęi, Arabici & Aphrici: quorum etiamnum ex odore dotes noscitare quiuis facilè possit (prostant enim interdũ in Officinis) veri quidem sed adeo soluti viribus, vt nonnulli putarint non aliam esse plantam, quam quæ passim in Adriaticis frequens & nonnunquam in Mediterraneis littoreis & sabuletis occurrit, planè specie, magnitudine, culmóque concolori Schœnanthi odorati: meminimúsque hanc nobis obtrusam à Pharmacopœis Venetiis & Monspellii, qui affirmarent esse verę congenerem. Verùm ab illius præstantia longiùs abest, quàm Canna vulgaris à Calamo aromatico: deinde foliis gramineis est, & longè disparem florem profert: qualem aromaticum, in Campania oriundum ex Plinii memoratione, sed minùs viribus pollentem quispiam coiectet. Siccatus hodie vœnundari solitus in fasciculos vinctus, radice est exigua, duriuscula, arida, fibris exilibus multis summo cespite sparsis, foliáque promentibus vnà conuoluta & squãmatim interserta, crassiora, rigida, sesquipalmũ alta, mucronata pallida propiùs amplexa calamulum geniculatum rotundum, plenum, non cauum, nitidum, pedẽ altum, Cyperi Iunceaue concretione & læuore, & in summo graciliorem, quem ornat gemina series flosculorum ex pallido rubentium, acerosis glumis aut calyculis rubellis foris intúsque papposis, leuibus, quæ Cyperum tota olent, sed tritæ in mortario aut digitis tantopere flagrant, præsertim interiora folia & calamuli, vt legitimum hunc esse qui inficietur, planè muccosæ naris dici mereatur. Ne nunc blaterent de Cyperi caule, quem non odorati Iunci, sed vulgaris, nulla expressa adiectione innuere videtur Dioscorides. Cætera porrò descriptio adeo cum sit lucida, pudeat istos maleferiatos exactores putidulæ seueritatis in notis exquirendis.

MARINVS *gramineus Iuncus foliis Schœnanthi.*

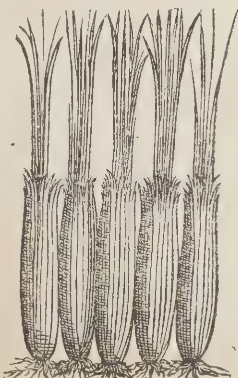
NARDVS DIOSCORI. *siue* *Nardostachis Ægineta.*

NVM dicta fuerit à Naardo vrbe Syriaca Euphrati contermina, vbi etiam Nardum aliam

aliam meminit Plinius incertum,certũ tamen legittimã plerísque locis Ægypti & Syriæ in Europam adferri, nõ modo radicem qualem Galenus vult, sed etiam quatuor distinctas partes, nimirum radicem, spicas comásue,festucas & folia ipsa. Ima radix Schœnanthi, exili & arido stamine à radicula siue torulo exit, cui innascuntur spicatæ comæ confertæque glomerationes quasi per cirros torulos nucleósue distinctæ & cõflatæ capillamentis,vt in Męo : è quarũ spatiis mediis emergũnt nonnulla iuncea folia marinæ Algæ modo, tametsi minora multo. Hasce siccas inter ingentes fasciculorum strues conspicati fuimus in ædibus amici nostri & periti Pharmacopœi Alberti Martinelli Veneti ad Angeli symbolum, & scimus nonnullis aliis studiosis Lugduni fuisse animaduersas.

NARDVS GANGITIS SPVRIA NORBONÆ.

QVINTVS iam agitur annus, cum aliã huic simillimã & copiosam nacti fuimus. Est in Gallia Norbonensi à Gange vrbecula septem plus minus miliaria dissitus mons perquam amœnus & celsus, herbarum lectiorum feracissimus, cui idcirco vulgò nomen *L'hort de Diou*, id est Dei Paradisus,inditum : in huius cliuo qua àd meridiem maréue Mediterraneum vergit, hæc vberi prouentu erumpit, muscidis & vdis tractibus,infima radix pusilla, exilibus fibris duris & raris, quæ subsunt spicatis comosisque torulis minimum digitum crassis, colore pallescentibus ex fusco,ferè palmum altis,non valdè mucronatis,sed quadãtenus per extrema recisis, folio est viridi, rigido, iunceo,vix pedẽ alto,numeroso quod ab ima radice ortũ trans spiceam comam imum caulẽ ambientem sese exerit : multæque plantæ quasi vno cęspitis ambitu implexæ, vnius effigiem præ se ferunt. Tota inodora est,præterquam capillamẽta spicea, quæ multò crassiora quam Indicæ sunt, odore Muschi Querni, vel terrestris, cui semimersa humo inseruntur comosa capillamenta: è quibus gracilis ac nitidus iunceus culmus Elphæ vocatæ non dissimilis,cubitũ altus exit,à medio cuius ad summũ alternatim sunt admodum exiles herbaceæ siliquæ apiculis è calyculis aliquantum Schœnanthi flori aut deflorescenti Geranio & Cotyledoni similibus. Hæc tum visa fuit Rondelletio præceptori & Iacobo Vtenhouio generoso Gandauensi cõmilitoni eruditissimo, & in hac parte nõ secus ac in cæteris rei medicæ apprimę exercitato, qui eam suis ipsius manibus collegit, & etiamnum nobis videtur GANGITIDI Dioscoridi prorsum quadrare. Nec cuiquã mirum sit Gangis vrbeculæ à nobis factam mentionem, nam nullum occurebat oppidulum nullúsue insignior & propior locus isto,quem alluunt duo amnes suauissimi,quorum alter est sabulo, micis balucibúsque aureis mixtus,vnde etiam Aurũ colligunt. Quo verò fato factum sit vt id nomen adsciuerit, equidem nescitur, non esse Indicam scitur.

IVNCVS LÆVIS VVLGATVS.

NVNC ad reliquam Iuncorum Historiam pergamus sicuti à loris & funibus Schænum, sic à iungendo Iuncum dixerunt. Pratis vdis deterioribus nihil viuidius familiariúsue iunco læui vulgato, qui duplex est, aut mucrone tenus distans. Vtrique tamen rectæ,læues,herbaceo colore virentes,nitentésque virgæ aut culmi mucronatis cuspidibus & semine nigro conspicuis, medulla alba elychnum referente & vsu supplente rigidis, cubitũ & sesquicubitum altis,minúsq; duris mucronibus armatis culmis:

semine nigricante muscoso in pusillis acerosis glumis. Nullius neque pecori, neque homini vsus, nisi in sternendis aulis & deambulacris, in Anglia potissimum.

Complures asperitate & squallore tantum & copia medullæ varietates istius vbique, quas recentiores minùs scitè in quaternas aut quinas species diffundunt.

MARITIMVS DVPLEX.

AT huius acuti duæ apud rura Norbonensia maritima differentiæ, multò proceriores, nec ternis cubitis inferiores. Vtraque stagnosis maritimísque lacustribus inter Laterra & Peraus eodem cespite virescunt, multò acutie maiores & infestiores punctim occurrendo. Vni seminis nigricantis fœcunditas in glumosis asperis & nigricantibus glomis: alteri niuea, tomentosáque instar barbulæ lanugo mollior propendet. Etiam horum medulla elychnis atque circulatorum neuroq; Plastorum iocosis ingenijs & ludibrijs apta materia: è qua columbulas commentitias volitâtes, atque aëre sese librantes meminimus conflatas.

AQVATICVS MAXIMVS.

MAXIMVS omnium procerrimæ æqualis Typhæ, & conuictor, aquarum potor & alũnus. Vbique etiam Septentrionalium præsertim fungosa medulla, storeis texendis ad triclinia insternenda, perquam notus.

IVNCVS CYPEROIDES FLORIDVS paludosus.

ILLIS omnibus vt diuersus, ita excellit Floridus vocatus Iuncus, quippe nonnihil ad Cyperũ accedere folio & vmbella cernitur, alioqui nõ dissimili illis radice. Iunceus rotundus & virore herbaceo, caulis Typhœ non absimilis, sed gracilior, tres cubitos ęquans muscario decorus Cyperi, sed floribus ex purpura candore diluta Ampeloprassum referentibus. Folia item Cyperi aut Asphodeli longiora à radice Iunci, sed crassiore, nõ nihil carinata. In lacunijs & torpidis aut lentè fluentibus riuulis Belgiæ, Angliæ & Londini ad arcem Regiam casteriúmque nauium Liburnicarum nascitur.

MARITIMVS.

HVIC non ita dissimilis, sed tantum littoribus & arenosis Norbonæ & Galloprouinciæ frequens, vix pedem & sesquipalmum æquans. Folia conplura, tenuia, albida, angusta, & caule sesquipalmeo duplò longiora, lenta, sparsa, inflexa, crassa & porreacea è radice nigra simpliciore Cyperi modo lõgi geniculosa & prolixius serpente, & multis villosis pilosísque cirris & crinibus fuscis depacta, sapore grato. In sũmo caule foliola plurimùm terna, tres pollices longa, florem globosum Iunceis seminibus glumosis stipatum, asperiusculum, ex fusco & purpureo pallidulum Ampeloprasi magnitudine & effigie emittit.

IVNCELLVS.

VERVM aridis glareis & sterilibus Erycetis Septentrionalibus omnium minimus passim visitur, qui vix sesquipalmum æquat, pusilla breuíq; radice, spicis tenellis, dispersis flosculis mucrone carentibus.

IVNCVS BOMBYCINVS.

Est

EST etiam Maio & Iunio in vdis pratis & riguis, exilibus & quasi gramineis foliolis donatum Iuncum videre, pannicula aut cęsarie niueo candore lucente insignem, quæ etiam perquam procul oculos nitore pulchro allicit: radice fibrillis tenuibus, & mucrone minus rigido donatur. Germani ob tomẽtum lineúmue florẽ & vsum. Matten Slachs, quasi culcitræ stupam, aut tomentum dicunt. GNAPALIVM Tragi inter Ico.

ASPHODELI.

Asphodelus. { *Albus.* / *Luteus.* / *Luteus Liliflorus, siue Liriosphodelus.* / *Palustris radice non bulbosa.* }
Asphodelus Galeni.
Asphodelus Hesiodi suo loco.
Hyacinthus Poëtarum.

ASPHODELVS ALBVS, siue HASTVLA REGIA.

{ *Germ.* Gold Wurtz. / *Gallis.* Afrodiles. / *Italis.* *Asphodelo.* }

ARIDA Narbonæ littora Asphodeli cõmunis feracissima sunt, nec minùs mõtes à mari dissiti, vbi bulbis illius, adultioribus rostro effossis, quãtumuis acribus sues lubenter vescuntur: homini iam in cibum non cędit, vt Galeni Asphodelus, cuius vis etiã non elixi ignauior multo, & feruor mitior. Folia illi Cyperi, œnanthes, aut Porri similia, triquetra, carinata: Caulis rotundus, læuis, cubitalis & sesquicubitalis: flores stellati candidi Ornithogali maiores: semen fuscum triquetrum Sesami Theophrasti, in orbiculatis capitulis obscurè virentibus occlusũ. Radices teretes numerosæ ab vno capite, Pæoniæ minores, concolores fermè, acres, glandibus similes subsunt, acrioresque multò & ingratiores quàm vt vescendo sint nostræ gulositati vt fuerunt holus priscæ frugalitati, cuius testis Hesiodi versus etiamnum extant: nisi huius cum Galeni eadem Asphodelus fuit, aut mitioris soli alumnus, vel coctus, vt de Aro Ægyptio, de Cœpis & bulbaceis acribus legimus & scimus.

ASPHODELVS LVTEVS MINOR.

NVSQVAM littoreis iisdem visitur, tametsi hortis Batauinis & Galliæ familiaris luteus hîc antiquis indictus, generéque diuersus, est enim radicibus prolixioribus, nec ita bulbosis, sed Corrudæ modo minùs tuberosis, leniúsque turbinatis, è quibus Cyperi folia complura exeunt exilia, saturo virore. Caulis rectus, floribus crebribus, luteis alterius similibus fastigio tenus stipatus: semen triangulum pericardiis continetur primi modo.

LVTEVS LILIFLORVS.

LIRIOSPHODELVS inter naturæ luxuriantis lusus, quia non minus elegans quàm noua, hîc subdenda & describenda, qualem Venetijs superioribus annis vidimus, ac dein Antuerpię cum Asphodelo luteo in officinis Guillielmi Driesch & Petri Coldenbergii amicis peritissimis, deníque Monspelli seuimus. Radices illi œnanthes aut Asphodeli albi exiliores, caulis sesquicubitalis, folia statim à radice surrecta, exilia porracea. Extremus caulis in turiones fissus qui flores ternos quaternósue Liliaceos referunt, colore flauo, vel aureo, quibus succedunt siliquæ angulosæ semine lucido, atro, oblongo, Pœoniæ fœminæ minore. Hunc Lilium luteum vel Asphodelum nuncupabant iam tum quidam Pharmacopœi Veneti. *Lilium luteum*

ASPHODELVS ACORIFOLIVS, *paluſtris, luteus.*

ANGLIÆ Flandriæq; humentibus paludoſíſq; prouenit è radice fibroſa ſparſa non admodum protuberantibus per interualla graminea appendiculis, folia exeunt Gladioli aut Acori anguſtiora, atro virentia & ſtriata, caulíſque ſeſquipalmaris, ortu magnitudine & modo ſeminéque in lagænũculis Hyacinthi.

ASPHODELVS HYACINTHINVS *fortè Galeni.*

Aſphodelus fœmina Dodo. 452.

Spicatum Ornithogalum.

HVIC radix Ornithogali aut Hyacinthi, bulbus eſt vnicus albus, folia porreacea, exiliora, breuiora, caulis vnicus, rectus, pedalis, cauliculi triquetri altrinſecus hærent ſpicæ in morem, è quibus flores ſtellati lactei ſe explicant, è medio ſtaminibus quibuſdam productis Ornithogalum referentes, quare Ornithogalum ſpicatum quidam vocarunt, Monſpellienſium nonnulli Pancratium, alii Aſphodelũ Galeni, propterea quia ancipitis videtur figuræ & promiſcui generis ex Aſphodelo cuius flores habet, éxque hyacintho, propter non diſsimilem radicem.

Nos itaq; cœpimus à ſerie gladioli & ſimilibus, hinc è cognatis principiis Hyacinthorum Hiſtoriã bulboſis annectemus à Poëtico primùm orſi Hyacintho vt qui Irides inter Lilia & Hyacinthos gladiolos & Aſphodelos quadamtenus ambigat: quem voluiſsemus Iridum claſsi proximè ſubdere, & poterat ſanè, niſi potior collatio Acori & aliorum ſeſe obtuliſſet, quibus hæc tantopere ſimilis floribus, vt Iridem multi putarint. Verùm bulbis & foliis cognatior natura hyacinthis ſimiliorem facit, eóque nos huc digeſsimus: variis enim de partibus & collationibus, varias ad ſtirpium gentilitates alluſiſſe videtur Dedala & munifica parens Natura.

HYACINTHI.

- *Hyacinthus Poëtarum.*
- *Hyacinthus Dioſcoridis.*
- *Hyacinthus*
  - *Germanicus.*
  - *Autumnalis.*
  - *Anglicus.*
- *Hyacinthi Orientales Græci.*
- *Orientalis alter.*

HYACINTHVS POËTARVM.

ADEO affinia ſunt ι, & υ elemẽta, vt facilè ſit augurari τὰ ἴα, id eſt violas cognomẽto dictos fuiſſe antiquis flores ſpecioſiſsimos quoſque, præſertim vernos & coronamentis innecti ſolitos, vnde tot florum generibus diuerſis violæ vox quaſi hyolæ communis facta ſit, & proinde accommodata hyacinthis, quorum purpureum *Plinius* ab antiquis nigras Violas vocatas meminit, propter concolorem hyanthinum ſiue violaceũ florem, vt liquet de Theocrito, paríq; ratione putandũ Dioſcorideum dictum fuiſſe propter hyanthinam incuruámq; & pronam deorſum comã, floribus plenam purpureis, cuiuſmodi deliniatur & hodiè conſpicitur.

THEOCRITI & POETARVM *Hyacinthus flore Iridis.*

NVLLVS dum ſcriptor neotericus videtur ſcitè diſtinxiſſe aut agnouiſſe haſce ſpecies hyacinthi: ea propter nonnulli Iridem, alii Gladiolum ſequuti Palladium, coniectarunt, quidam rati lugubrem illum cruorem, qui *fuſus humo ſignauerat herbas*, ac deſierat eſſe cruor *Tyrióque nitentior oſtro*, floris Lilii formam exceperat, eadem prorſum: ſi non purpureus color his nempe hyacinthis, argenteus eſſet in illis, nimirum liliis candidis, vt Ouidius canit, rati inquam cruentos debere eſſe à cruore flores, Lilium rubrum Dioſcoridis, Martagon Chymiſtarum, Hyacinthum Ouidianum fecerunt. Atqui iſtum Hyacinthi *Poëtici* colorem eſſe purpureum violaceum, non phœniceum ſiue puniceum, cuiuſmodi in Minio, Anagallide & Martagone ſpectatur, oſtrei Tyrii colorviolaceus ſiue hyanthinus abundè explicant, & oſtentant buccina purpura, cuius ſa-

cuius ſanies ex violaceo tantillum rubet, vnde apud ſuauiſsimum Maronem ſuauè rubens hyacinthus dicitur, at Martagoni non ſuauiter rubent folia, ſed flãmeo flauente exuberãti rutilãt. Et porro, *Ibera ferrugine tinctum*, cùm canit Poëta, innuit colorẽ, quem politæ caſsides igni calfactæ aut candefactæ ſimul ac frigeſcunt, violaceum rubidum, nitidum contrahunt, vocant *Bruniſſure* Galli, de quo etiam ferrugineas Violas dixit Claudianus, neutiquam vt putarunt, funeſtas, aut lugubres intelligens, nam Vergilij verſus contrarium indicat: *Pictus acu Chlamydẽ, & ferrugine clarus Ibera*. Quare vndequaque aptiſsimè noſtras Poeticus Hyacinthus ſtudioſæ huius ætatis expectationi ſatisfaciet, cui nullus hactenus poterat placere, cum iſtum nondum norat: quique non modo è Hyacinthorum genere eſt, ſed etiam tantùm habet cum Lilio, Iride & Gladiolo ſimilitudinis, vt hinc facilè ſit coniectari Poëtis, Hiſtoricis, Ruſticæ rei ſcriptoribus & aliis collatum fuiſſe penitus cum illis iiſdem de plantis, & interdum iiſdem acceptum, quod à plebecula etiamnum fieri in Iride diximus. Si enim huius florem, ſemen, vniuerſúmque caulem, & ſiliquam oculis Poeticis intuaris, Hyacinthum neges, Iridem dicas: ſin bulbũ, foliáque perpendas porracea, colorẽque hyantinum, Hyacinthum aſſeueres. Sed harum rerum peritus arbiter (tametſi videat Pauſaniam, Palladium alióſque ſcriptores ambiguis ſententiis fluctuare) rei ipſius exploratione niſus, neque hyacinthum prorſum dicet, quia nonnulla reclamant, & Iridem negabit, quòd neque radix foliáue congruũt: neque tamẽ illi deſpondendum erit, quin ea potiùs, quam nos ſæpiùs hîc inculcamus, moderatione & methodo expedienda Poetarum Hiſtoricorúmque controuerſia. Ne miſeram nuperorum quorumdam ſattagentiam imiteris, qui adeo ſe torquent in delectu ex antiquis plantarum habendo, vt fruſtrà putent ortam plantam, & ferme in Naturæ cenſu perditam, niſi cuipiam generi ab illis deſcripto, quaſi ſub vexillo ſuo poſsit aggregari. Atqui nos, quod Ariſtoteles & Theophraſtus in Lapidum, Piſciũ, Quadrupedúmque hiſtoria prodidêre, hîc poſſumus multò veriſimilius dicere, nõ parum multas eſſe plantas ancipitis mixtæque naturæ, non ſecus atque hinnuli ex contrariis aut diuerſis ſpeciebus conflati ζωόφυτα, hybridas & amphibia non pauca. Proindè cum iſthæc planta Iris non ſit, & tamen illi atque Lilij florum elegantiæ abſimilis non ſit, quorum æmula venuſtate Poëtæ aſsimilarunt, & Palladius dixerat Iridem vel Gladiolum à foliorum ſimilitudine vocari: ſanè nobis Poëticus Hyacinthus eſto, qualem in Angliæ, Flandriæque amœnioribus viretis videre paſsim eſt corollis expetitam. Diſparis igitur generis duplex hyacinthus erit, Poëticus noſter ſcilicet purpureus, cœruleus hyanthinus violaceúſue ferrugineus vocatus Iridis Hiſtoricis, & Palladio, Gladioli Poëtis, & vulgo Lilij ſimilis, qualem exactè noſter exprimit: effigie nimirum Iridis aut Gladioli propior, quàm Dioſcoridei hyacinthi: quare priùs hîc de Gladiolo hyacinthiſque ſpuriis germanico, Anglico, Græco bino, & Autumnali, quia ſint floribus ſtellatis & Liliaceis, móxque de altera Dioſc. comoſa ſpecie hyacinthi dicetur.

ξίφιον, GLADIOLVS.

Germa. Schuuertel.
Gal. Glais.

XIPHIO ſeu Gladiolo aut enſiculo nomen factum à folij figura, quæ tametſi eadem propemodum ſit multis plantis, vt Iridi, Xiridi, Acoro & bulboſis quibuſdam, atque nonnullis etiam piſcibus, tamen huic præ cæteris reman ſit, propterea quia propiùs mucronatum effigiat, ſtriatúmque liris & neruis ſcabris, rigidiſque firmiuſculum, In ſatis frequentiſsimum, ea propter dictum ſegetalẽ Romanis. Caulis ſingularis, rectus, rotundus, *Effigi. Dodo: Hiſto. ſtir. 144.*

dus,ſtriatus,nitidus,è folijs quaſi ſeſe exerens & flores conditos deinceps habens per interualla, interdum vnico tantum & ad vnam partem verſus (ſic noſtras Norbonenſis) interdum binis ordinibus vtrinq; vno,vt in Italo. Flores rutilant hilari ſaturáq; purpura, ſenis & ſeptenis foliolis conſtantes Liliaceis ſimilibus vel Ornithogali,ſed minus repādis aut diuulſis. Semen in folliculo rubrum Erucæ magnitudine : gemini bulbi radici ſunt, quorum habitior & corpulentior interdum ſuperior inferiori incumbit, interdúmque hæc inferior maior & languidior Vere exacto iam effœta, pluſculis puſillis bulbis propagatur Ornithogali modo coma fibroſa,ſubtùs radicāturglutinoſi bulbi & villoſo inuolucro teguntur fuſco, ſapore non ingrato, acri,ad tumores ſtrumoſos & ſcrophulas tantę opis,vt nulla huic comparanda videatur,Recentiorum certiſsimis periculis factis. Arua & ſata Norbonenſia vero Gladiolo ſcatent, eóque cum Draba vulſam ſurculatores in proximam viam aut tramitem proijciunt.

HYACINTHVS GERMANICVS, Liliflorus.

{ *Germa.* Blo Wertzenblumen. }
{ *Angli.* our ladies Flour. }

Hyancinth. ſtellatus. Inter Icones Fuſch. 484. 483.

E GLADIOLO & *P*oëtarum Hyacintho noſcenda eſt ſpecioſa illa planta bulbacea Germaniæ notiſsima, quam propter florum puſillorum colorem purpureum, & diuiſuram Lilij aut potiùs Aſphodeli doctiſsimi quidam cum Fuſchio *P*oëticum Hyacinthū diuinabant: elegantia, magnitudine plauſibilior ſpectanti, Iridis floribus gratia is noſtrum longè ſuperat. Et reliqua illius effigiatura congruentior multò Dioſcoridis Hyacintho quàm *P*oëtico foret, magnitudine etiam par, ſed bulbi candidi, flores cærulei purpurei Aſphodeli vel Ornithogali ſtellulis viſuntur. Norbonę mōtoſis arduis, Geneuę, aut Heluetiæ & Germaniæ in campeſtribus & iuxta ſepes naſcitur.

HYACINTHVS ANGLICVS.

Belgis Hyac. Bruxellenſis Hyacint. non ſcriptus. Dod. 167.

HVNC Anglicum nuncupare lubitum fuit, propterea quia nuſquam terrarum germinoſi ſaltus & prata vberiori ſcatent copia, quàm in Anglia. Magna huic cum Germanico ſiue Fuſchiano affinitas bulbi & foliorum, ſed conſpicua florum diſcrepantia: ſunt enim his oblongi calyces Ieſamini vel Filij ante patrem, cęrulei, cæſiíue, & interdū albidi extrema ora fimbriis ſtellatim reflexis dehiſcētes plures è cauliculo nudo pedali nitentes, & inæquali ſitu penduli. Semen in folliculo herbaceo atrum Nigellæ vel Cæpe, vt cæterorum Hyacinthorum.

HYACINTHVS AVTVMNALIS.

Dod. effig. de florib. lib. pag. 174.

HVIVS effigiaturæ minimus, ſed pulchellus, quem primi omnium Antumnalis donatum nomine Antuerpiam è Veronenſi agro miſimus Guillielmo Drieſch. Plurimus poſtea etiam Lutetiæ Pariſiorum, Norbonæ ad Aquas Marianas, & ad Cellam nouam Monſpellij viſus nobis glareoſis aſperis, Autumno ineunte, non Vere, vt ſuperiores, non floſculos lagenoſos edit, ſed radiatos quinis ſeniſue foliolis cæruleis Ornithogali minoribus, cætera prorſum eadem, ſed minora.

HYACINTHI ORIENTALES GRÆCI.

Effigies. Math.

ANNO 1562. *P*ataui primùm vidimus, donóque accepimus haſce duas bulboſas, vnā cū bulbo Homerici Moly ab inſignito celebri eruditionis laude Doctore Treuiſano, quę tum inter ſe multum ſimiles erant, tum illi Anglico non ita diuerſę: è floribus tamen diſcernuntur, alter enim eſt craſsiore, breuiore bulbo & flore, qui ſunt veluti vtriculi violacei cœrulei vel albi Anglici Hyacinthi, vel Iaceæ mediæ vel albæ ſimiles, rariores & à medio caule ad ſummum vſque hærent. Bulbus aliquanto craſsior quàm Anglici, & Moly Homerico par.

ORIENTALIS ALTER

ALTER verò bulbus non dissimilis septũ caulem pedalem attollit, à medio totum floribus siue caliculis in speciem comæ elegantis digestis, purpureis alias albis Aspho deli Galenici, siue Ornithogalli spicati similitudine & situ. Ambæ quadriẽnium, quinquenniúmue durarunt Antuerpiæ, quas in Belgio infossis bulbis seuissemus: in delitiis Adonidísque pensilibus horti alunt veneti.

HYACINTHVS COMOSVS Diosco.

QVAMVIS sit difficilis notionis verus Hyacinthus, tamen propterea quia coma incurua floribúsque plena purpureis descripsit hunc Dioscorides, Hyacinthorum classem à superiore secreuimus, vt quem putamus magis ad Diosc. Hyacinthum accedere, huícq; proximè subdidimus, quia simillimus etiam est, nisi quòd illi sponte frequentiùs Septentrionalibus regionibus, hi Meridionalibus lubentiùs florent. Siquidem Italiæ, Norbonæ, reliquę etiam Galliæ tepidiori abundè in satis & viarum marginibus prouenit maior Hyacinthus, folijs porraceis, bulbi Vomitorij latioribus, in terram reflexis, caule læui albicantè ex herbaceo tenero, quem à medio summo tenus amiciunt numerosi flosculi spicatim confertímque digesti, purpurei oblongi in tantillis pedicellis vuæ gygarta aut Lauendulæ flosculos imitantibus, supernéque comosam vmbellam latiusculã, circinnatam deorsum vergentem, nutantem & incuruam efficientibus, ex purpura violacea suaui rubore permixtã. Radix Cæpacea fermè quanta Narcissi, sed extimus color nitidus illi roseus dilutiore purpura, propter quẽ BVLBINAM PLINII siue BVLBVM ESCVLENTVM exercitatissimi quidam Monspellienses autumabãt, alij verò PANCRATII speciem: quia minorem iam describendam veriorem putabant.

Neotericor. 39. Dod. 172. *Bulbus esculentus.* *Bulbina Pli.* *Pancratium alterũ Monspel.*

HYACINTHVS COMOSVS MINOR.

EST siquidem hic toti Meridiano tractui multò frequentissimus, & Septentrionalibus in hortis tantum. Vere (quum superior floret) ornat hæc planta editiora, agrorúmque margines herbidos, flosculis item venustis inque comam perspicuam per versus spicatam digestis lagenulas numerosas & admodũ exiles confertim aggestas, & patulas ostentantibus, vnde vulgus Prouincialium *Barreletz* vocat, quasi lagenulas: cauliculis est sesquipalmum altis, folijs Iunceis tenerioribus, sparsis, striatis.

Neoter 19. Dod 170.

NARCISSI.

- *Narcissus*
  - *Medioluteus mediocroceus Poëticus.*
  - *Luteus totus Theophrasti.*
  - *Luteus Africanus, an Bulbus vomitorius?*
  - *Purpureus cæruleus.*
  - *Norbonensis Lilionarcissus luteus.*
  - *Non descripti duo Math.*
  - *Leucon arcissus siue viola alba Theoph.*
  - *Narcissus Herbaceus Plinii.*
  - *Tulipam Turcicum, siue Lilionarcissus flore rubro.*
  - *Tulipan Turcicum siue Lilionarssus luteus.*
- *Crocus.*
- *Crocus syluestris Montanus flore albo.*
- *Hermodactylus flore Purpureo, siue Ephemerũ & Crocum syluest. vulgi.*
- *Hermodactylus siue Colchicum flore albo Anglicum.*
- *Colchicum Syriacum & Alexandrinum.*
- *Ephemerum non venenatum Dioscoridi Liliiflorium & Iridi folium an Tralliani, Pauli & officinarum Hermodactylo idem?*
- *Hermodactyli albi & Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici, sed cordi Venerique amici.*

Ornithogalon candidum vulgare.
Ornithogalon Luteum, Bulbus Vomitorius Belgarum.
Bulbi eſculenti.
Cæpe.
Cæpa oblonga.
Squilla, ſiue Cæpa maritima.
Pancratium maritimum Norbonenſe.
Eſcalottes Gallis.
Cæpa Aſcalonica.
Aſcalonitis.
Porrum capitatum.
Porrum ſectile.
Schœnopraſon.
Ampelopraſon, ſeu Porrum agreſte.
Alliporrum, ſiue Scorodopraſon.
Allium Syluestre gracile.
Allium latifolium maculoſum Serpentinum.
Allium latifolium Vrſinum, ſiue Moly Hippocraticum.
Moly Homericum.
Moly.
Lilium.
Lilium purpureum vtrumque, ſiue Martagon Chymiſtarum.
Lilium Syluestre ſiue, Hemerocallis.
Lilium Montanum.
Lilium Conuallium.
Satyrion Geneuenſe Erythonium.
Satyrion.
Satyrion Erythonium Syriacum.
Teſticuli ſiue Orchides:
- *Canis, cuius varietates quinque.*
- *Hircinus ſiue Tragorchis.*
- *Serapiadis, cuius varietates quatuor.*
- *Odoratus minimus.*
- *Palmæ Chriſti duæ.*

Νάρκισσος *NARCISSI.*

Germa. Narciſſen Koſzlin.
Fland. Spaenſche Jenetten.

NEC HYACINTHO à luctu, vt diximus iam, nec Narciſſo illi congeneri etiam nomen inuentum ab amente amante adoleſcente, vt fabulati ſunt, ſed à vi ſopiēdi, quam νάρκωσιν vocarũt, & νάρκην torpedinem, quæ eminùs ſtupidam tangentis manum efficit, qualem ineſſe inimicam neruis, capútque grauanté Plinius ac *P*lutarchus Narciſſo huic affirmant. Notiſsimæ hodie non modò quot differentiæ apud antiquos extant, ſed multò plures, quas illi non memorant, inter quas nonnullæ, quæ ab Narciſsis ad Lilia degenerant.

POETICVS MEDIOCROCEVS purpureus.

VVLGATISSIMVS omnium Poëticus, cuius croceum florem videre eſt, *foliis medium cingentibus albis*, vt ſcitè canit Metamorphoſis, eſtque idem Dioſcoridis Nar-
Mediopurpureus Dod. 181. ciſſus, Narbonēſia Gallóque *P*rouinciæ prata Liliaceo Stellarũ candore ornans, Februario & Martio. Flores enim habet cãdore micantes lacteo, ſenis foliolis radiatos, corolla mediũ occupãte fimbriata, ex croceo purpuraſcente, odore ſuauiſsimo & verè ſoporifero, quaſi quiddã Nymphęæ florũ redolēte, folliculo mēbraneo ex nodulo exorto primũ occlu-

occluſi in caule glabro rotundo, ſed vtrinq; compreſſo vel ſtriato. Semẽ nigrum in vtriculis mẽbraneis Nigellæ, multiplici tunica bulbus cõuolutus,& cute denſa obſitus Pancratij marini vel Squillæ admodũ ſimili,ſed minore. Folia ſunt Porracea, mucore albido plena,vti Hyacinthi,Cæpe,& Squilla. Hortis Belgicis,Germanicis & Anglicis inquilinus.

NARCISSVS MEDIOLVTEVS.

ETIAM pratis iiſdem ſed frequentiùs vberioréque ornamento floret hic Narciſſus,qui floribus eſt vno ex pediculo ſenis,denis,duodenı́ſue ſparſis minùs candidis,& circinato verticis calyculo in luteum langueſcente,nigro foris & habitiore bulbo, craſsioribúſque folijs. Galloprouincia,vbi etiam ſunt Gramini detrimento, *Donas* flores quos corollis innectunt,vocitat. *Dod. 183.*

TOTVS LVTEVS NARCISSVS *Montanus Theoph.*

- *Germanis.* Oehtblumen, Hornungsblumen, ſt zeitloſen.
- *Belgis.* *Geel Tydelooſen.*
- *Gallis.* Coquelourde.

NEc diſsidet hic à Dioſcorideis facie vel viribus, ſed tantùm floribus,quos admodum ſpecioſos,luteos promit,atq; quaſi duplicati forent non corona exili,ſed nolæ effigie Primulæ Veris duplo maiore,luteo atq; inſigniore criſtatur vtriculus,non tamẽ diſpar, vti nec folia aut bulbus, niſi quod graciliora, minora. Februario & Martio ſcatet iſto forum Londini holitoriũ,& nemoroſa reliquę Angliæ Belgiiq; prata. Ad Meridiẽ regiones propiores, vt Norbona,Vaſconia,& Hiſpania, nõ niſi editis montibus, & Maio,Iunióq; florẽt,vt in Veganiis,Mindenis Pyreneis iugis non procul Tholoſa,inodorus,inefficacior, nec perinde narcoſim inuehit. *Dod. de flo 190*

NARCISSVS LVTEVS APHRICANVS, *an Bulbus Vomitorius?*

HVNC quidam chyrurgus barbitonſor triremium Genuenſium oſtendebat allatum ex Bona,& Argiera,Chartaginı́que finitimis locis Aphricæ,planè floribus luteis languidis odoris,ſed effigie Mediocrocei Narciſsi Norbonenſis, minoribus tamen,exilioribúſque foliis & durioribus, minùs mucagineis, ſed magis viticeis & ſequacibus,& fructu contumacibus,nihil alioqui vlla ſui parte à Luteo diſsidentibus. Non procul Agathenſi ſinu affirmant inueniri, etiámque ex Hiſpanicis nuper in Belgiam & Franciam delatos audimus.

NARCISSVS PVRPVROCOERVLEVS.

QVINETIAM aſſerebant non poſtremæ fidei amici,ſe nactos totis floribus purpureis Narciſſos prope Lanum fluuium,non procul Monſpellio,quos tamen nos diu ſæpéq; inibi & aliis adiectis pratenſibus fruſtrà venati ſumus, aut ſtudioſos Simplicium, & pręceptores noſtros, vt indicarent, rogauimus.

NORBONENSIS LILIONarciſſus *Luteus Montanus Tulipæ ſpecies.*

ERVTVM huncè Dei Paradiſij Iugis vocatis Ṣeuenæ Norbonenſis,iam plures ſunt anni,in Belgium deferendum curauimus amicis Antuerpianis, qui primum Tulipam illum vocarunt,nos verò Narciſſolilium luteum audaciùs fortè(vti ſolemus quò rerum cognitioni diſtinctiori conſulamus)indigitauimus. Flos itidem ſingulo bulbo & caule Narciſsi minore,teneriore,delicatiore,vnicus luteus, ſenis foliis conſtans ad Lilium aut potiùs ad Lilij lutei Aſphodeli florem,filamentis luteis è medio enatis. Bulbus exilior multò,nucleum oblongum Allij æquat,ſibíque ſæpius adnatum allium exili filo adnexum habet: folia craſsiora pauca è caule medio porracea. *Dod. Tulipa minor de floribus. 189.*

LEVCONARCISSOLIRION *Pratenſe Vernum,num VIOLA ALBA THEOPH. vel Moly Rondelletio?*

Ger. Weiſz hornungſzblum.

HVIVS coronariæ bulbosæ triplex è floribus & magnitudine varietas, nam Norbonensis multiflora, vt cœteris maior, ita multò speciosior amœniorque floribus est: sunt namque lacteo Ornithogali candore, sed Lilii parui effigie, è singuli caulis superioris multiplicis nodulo vno seni vel septeni procumbentes, seménque rotundum Pœoniæ nigrum in folliculo membraneo cohibẽtes: folia & radices Narcissi mediolutei in pratis, vel germinosis depressis atque lacunosis scrobibus, non procul Monspellio & Magalona ad Lateranum dirutum castrum plurimus floret, seménque fœnisecijs maturat.

Narcis. Math:

varietas { In Germania, Gallia & Belgia visitur idem nisi paucioribus floribus distans, quos non dissimiles, sed singulos in singulis cauliculis minoribus habet, luteáq; filamenta è medio exerentibus, semine fusco.

Omnium minimus palmari cauliculo, etiam Septentrionalibus plagis, vt Antuerpiæ & in Nortmãnia frequentissimus, paucitate foliorum, quæ terna vt plurimùm, vel quaterna, habet, & flore exiliore, qui vnicus illi inest herbaceus lacteolus, eóque nonnullis Plinii NARCISSVS HERBACEVS putatur, quod si verum foret, verisimile esset superiorem LILIONARCISSVM eiusdem album nuncupatum, Narcissum futurum: quibus cunctis nonnullæ subtus lineolæ exaratæ herbidi viridantísue coloris conspiciuntur, vnde fortè Plinio causa nominandi.

An Narcis. Herbaceus Pli?

TVLIPAN TVRCICVM, *siue* LILIONARCISSVS *Sanguineus.*

MVLTI sunt exacti anni cum primùm Macedonium siue Græcum Lilium istud Tulipan à Turcico vernaculo dictum propter amiculum capitis ab illis gestari solitum, cui flores similes sunt effigie, sanè quàm luculenta purpura Venetiis primũ & Patauii vidimus, deinde LVTEVM & Phœniceũ flore Florentiæ, & Genuæ Lygurię. Bulbus est Narcissi, folia promens Liliaceo læuore virore, crassitie, aliquãtum concaua carinata & vndulatis oris, caulem verò singularem pedalem & flore Liliacea venustate spectãdũ, purpura sanguinea nitente Pœoniæ floribus concolori, Lilio rubro fere pari, quinis & senis foliolis crassis, obtuso calathi fundo in latius sese pãdẽte, veluti violæ Marianę, porrectis è medio Liliaceis staminibus. Semen Aristolochiæ clematitidis foliosum angulosum, compressum mẽbraneo folliculo oblõgo clauditur. Medio Vere iã floret nõ modò Italis, sed etiã Belgicis & Gallicis hortis.

NARCISSI DVO A MATH: *non descripti.*

CVLTVRÆ lenociniis hanc amatoriam plantã variatis foliis, floribus & bulbis posse admodum à pristina effigie desciscere, & rumor est iamdiu apud Venetos quosdã stirpium mangones, qui inditis bulbo seminibus quibusdam, vel insertis pullulationibus, nouas & visendas excitari figuras affirmant, cuiusmodi Taraconi è Cœpa enata, aliisque, colorem, & florem, & figuram mutantibus. Eapropter consultò alias Narcissi varietates reticuimus, tũ quod ne visas quidem planè in memoria habemus, tum etiam quia nullũ operæ pretium ducimus artis ostenta & lusus prosequi: sed dũtaxat naturæ opes in istud album sedulò digerere & perspicuè, neutiquã Senensem imitaturi, cui satis picturas, quasi puer pueris pingeret & illuderet, in numerosos sed mutos elenchos stabulare. Non solùm enim nullum describit è tam multis Narcissũ, sed neq; discernit eos inter se, quos bis inculcat, & an illi duo quorũ alterum radice squammosa & nucleis stipata, floribus multiplicibus & foliosis: alterum veri Narcissi Bulbo, sed florũ foliis prolixioribus, angustioribus,

gustioribus, porrectioribus staminibus, nō explicat. Vbi & quando & quomodo nascātur arténe an sponte: vt nèq; Narbonenses hîc alios flores, quos etiam vt non paucos alibi, fecit Cōstantinopolitanos, iactare potuisset: etenim eius Constātinopolitanus Narcissus, nihil aliud esse videtur, quàm Maritimū Pancratium à nobis memoratum suo loco.

CROCVS SATIVVS.

κρόκος {Italis, Zaffrano. / Ger. Saffran.} {Gallis. & Mauris, Saffran. / Angl. Saffron.}

GERMANITATIS eiusdem cum Narcissis esse Crocum docent, non modò figura & natales, sed etiam facultates peculiares, quæ vtrique epispasticæ, deinde quadamtenus odoris soporiferi insunt. Nec in Crocum versi adolescentis Croci fabella alliud Ouidius innuit, quàm istam abditā dotem Veneris mysteriis celebrem, cuiusmodi Poëticæ Philosophiæ sunt inuolucra, Hyacinthi, Narcisi, Daphnes & quāplurimorum transformationes. Nam alioqui κρόκη filum, villúmue, & tramam signat, cuiusmodi sunt Croci flaua flammeáue stamina, & villi & flocci quæ κροκίδες vocantur. Porrò notissimum & optimū crocū nō solùm regiones ad Meridiē Aphrica, Syrena, Sycilia, & Gallia, sed etiā ad Septētriones sitæ Anglia & Hibernia laudatissimum abūdè dant carnosis, lætis, quasiq; oleo delibutis cruoréque aureo nitētibus filamentis intensi odoris cum quadam acutie, sed soporiferi, quo Belgia, Germania, aliique vicini cibos condiunt, ac medicamētis miscent. Rustici radices pangunt admodum viuaces cultúmque humanum spretas, vnico hyacinthi Narcisi aut Gladioli bulbo carnoso, siquidem negligantur aut pedibus proterantur florem stamináque elegantiora prodere consuetas purpureas calycis in modum, prorsum Hermodactyli pratensis. Bruma, Ianuario, & Vere virent folia interdū perennia, Autumno leguntur dū nitent nutántq; purpurei phœnici stamina, quæ trita carpis aut sub māmis admota, illitáue vires suas cordi cerebróq; illico transmittunt, quasiq; vertiginem tenebricosam inuehunt, aciem oculorū prestringunt, aut hebetant. Germinosa herbidáq; loca vult, nec apud Italos aut Gallos spōte prouenit, nisi Siluestris, qui diuersus natura est. *Inter Icones Fusch. 249.*

CROCVS SYLVESTRIS *Montanus flore albo.*

SIQVIDEM Syluestri Autumno nisi rariùs, sed plurimùm primo vere venit flos minor, candidus, interdum purpureus, locis presertim alsiosis, vbi perpetua perennat nix, vt in Ostensis vallis arduis sunt planities albicantes niue Hyberna & istius floribus purpurascentes & albicātes, non procul à Bernardi monte: radix & caulis satiuo similis, folio angustiore & breuiore. Isto foris dumtaxat vtendum, intus non perinde: illitum pubi vrinas elicit crebras atq; crassas, tumores Hydropicorū discutit, spicula euellit. Isto agresti faciliùs abigeret è suis interulis pediculos gens Hibernica, nam virosior est, & penetrātior. Verùm vulgatior præterquam quod Hibernis miseris tam importunos hospites, quietis & famis hostes abigit, etiam colorem floridum, vegetúmque calorem vigorem & animorū ferocitatem artubus & alit & auget, illuuiéq; sordidas vestes colore commendat, militiæ idcirco non parum conducibilis.

Gal. Tue chien. Angl. wilde Safron.

COLCHICVM siue STRANGVLATORIVM *Ephemerum Crociflorum & Bulbifolium, Hermodactyli vulgares.*

QVAM minimùm videtur plebis iudicio Pratensis vulgaris Hermodactylus Ephemerū dictus, à Croco syluestri abesse: vocant enim & putant vbiq; vulgò Syluestrem Crocum propter flores, natales, tempúsque florendi non dissimilia. Ac tametsi tum ipsæ res, tum Dioscorides diuersas esse abundè monēt, tamen iuxta hîc ponendæ fuerunt Crocus & Hermodactylus, deindéq; huius vel species vel varietas Colchicum Ephemerum, quo vtrauis ambas ostendat quærenti. Etenim duas non ita dissimiles est complexus Dioscorides, vt Paulus & Galenus, ex Priscorum descriptione, & sua obseruatione: quarum primam pòst & proximè fungos collocandam duxit ille, cum quòd esculenta gratáque cibo videretur, tum quia non secus ac fungi, vt idem author exprimit, disertè suffocatu enecaret, strangulat namque illa itidem vna diecula: vnde Theoph. huius nominis occasio profecta visa, longè ante Dioscoridis ætatē, fuit. Hæc autē non alia est quā vulgatissimū plebi PRATENSE CROCVM & SYLVESRE vbiq; vocitatum. Floret namq; vti *Effig. fusch. 201*

vti Crocus Autumno flore perquam ſimili, cōcolore, nec diſpari ritu, iamdiu antea primo Vere orta, & Æſtate amittit folia quæ Porreis latiora Pancratii ſunt æqualia, vel bulbi pinguora, terna aut quaterna, virentia, nitentia ab radice, caule ſeſquipalmari, bulboſa, ſemirotunda radice, altera parte compreſſa Caſtaneæ figura, aut Anacardi: foris tunica ruffeſcente ex fuſco, ab ima latioréque baſi ad apicem canaliculum imprimit prima caulis germinatio, intus tota alba, fungoſa, muccida, viroſa, guſtu non ingrata, quam quouis anni cardine erutam à quibuſdā Pharmacopœis pro Hermodactylo habitam vidimus, & ſiccatam, flacidam, vietam, rugoſámque, tangenti partim euanidam, partim fungoſam meminimus, vti & Syriacum & Alexādrinum mox deſcribendum venetijs nobis ſæpius viſum, denique nigram & longè diſcretu facillimam ab Officinarum Hermodactylis. Sunt enim peregrini hi, neutíquam exitioſi, vt multis ſœculis plurimus vſus doctos docuit: inque farinam vel pollinem candidum facillimè abeunt. Nec veriſimile fit, quod Colchide vberrimè ſcatebat (vt ait Dioſcorides) aliud à noſtrate fuiſſe, ſed pernecabili interimendi facultate cæteris omnibus excelluiſſe, tum quia ſucco magis excocto illic, tum etiam quia ſoli, aëríſque prærogatiuam quandam nactus fuit. Sic fungi non paucis locis exitioſi proueniunt, & niſi lacte ijſdem quibus Colchicum remedijs, euincantur, interimunt: alibi innocui paſsim eſitantur. Sic Taxus Norbonica & Hiſpanica deleteria ſola vmbra prodit antiquitas: in Anglia & alibi neutiquam malefica. Cicutæ & alijs idem vſu venit, vt nouimus alibi. Quapropter quot qualéſque varietates in radicibus, floribus, ortu & colore, alia atque alia peperit regio, tales differētias facultatum inter Syriacum ruffeſcentem, & Anglicum flore candidum intercedere certum nobis periculo facto ſtat.

COLCHICVM SYRIACVM ALEXANDRINVM.

RADICES & bulbos aliquot huius adhuc habemus munere Dominici Chirurgi Veneti, qui quamplurimas claſſe triremium rediens illinc, vbi fungebatur vulnerarij officio, à ſe auulſas Venetias aduexit, quibus vtebatur idem, eaſdéq; ſæpe miſcebat decoctis Guaiaci, ad Luem Veneream, aliíſque ſudorificis magno remediorum cōpendio & ægrorum commodo, edoctus illic à plebecula. Huic bulboſa radix non parum à noſtrati differt, tametſi Dioſcorides deliniationem non minùs benè refert: non enim canaliculus lateratim depreſſus mittit ad caulem, ſed caulis erumpens medium findit bulbum, quaſíque geminum Colchici bulbum ab imo coagmentatum, caulémque vtrinque amplexatum oſtendit, nigriórque noſtrati euadit intus foríſque, alioqui è Cæpacea nec diſsimili fungoſa concretione, vti nec totius figura.

COLCHICVM ANGLICVM candido flore.

ISTVD nuſpiam herbarijs memoratum, quia Anglia copioſiſsimum ſponte fundit, nec alibi facilè reperias, Anglicum nuncupauimus. Perpulchra planta, lacteis floribus Ornithogali vel Aſphodeli maioribus, Croci montani Syluestris paribus, caulem ornant ſeſquipalmarē radix & folia, alioqui pratenſis vulgaris ſunt, foris fuſca, intus candida. Londini hortis merſæ radices Hyemē ferunt, Vere emergunt, non ſecus ac in collibus & montoſis prope Briſtoliā & agro Somerſeti, Syluoſis ornatiſsimi armis & literis Generoſi nec parū ſtirpium periti, D. Eduardi Samtloo, cuius humanitati, vt pleraque alia, hanc ferimus acceptam.

EPHEMERVM non venenatum Dioſc. Liliflorium & Iridifolium an HERMODACTYLO Officinarum, Tralliani & Pauli idem.

VELVTI Syriacum innocuum medicamētis, aliáſque non paucas plantas varijs locis diuerſas aut contrarias adipiſci facultates dudum in Colchico monuimus: ſic ex nomenclatione deliniationéque vtriuſque Ephemeri apud Dioſcoridem, & perpenſione harum radicum, quas vſus diurnus diuturnúſque probauit, Hermodactylum ſiue Ephemerum ſalubre, dote dumtaxat & leuiore aliqua nota, non item ſpecie ab Officinarum hermodactylo diſsidere certū. Tria tamen quæ obijci poſſunt, partim diluenda, partim diſtingenda ſunt, vt ſaltem doceamur, ſi non illa quidem eadē ſunt, certè admodū affinia

esse: Ac primùm obijciet quis factam seorsim Hermodactyli & Ephemeri vtriúsque mentionem apud Trallianum & Paulũ: fatemur, & arbitramur eos vel quòd vires purgatrices primùm in Ephemeri aliqua specie cõpererint, aliam arbitratos præsertim Trallianũ quẽ Paulus citat, non Galenũ, qui Hermodactyli non meminit. Vel quia Trallianus Ephemerum non venenatum sub nomenclatura Hermodactyli in remedia arthritica adduxerit, quia in describenda radice Dioscorides digiti siue Dactyli voce vsus sit, quæ admota vel fotu dentium mulceret dolores, deprimeret tumores, quod Officinarum Hermodactyli arthriticis adeo plenè præstant, vt nullum præstantius suppetat, ex lacte præsertim subactũ remedium. Quippe digerit moderatè nullo aut pusillo calore, aliquanta adstrictione, sed miti emplastica & natiuum calorem parti reddente. Nec si non meminit Dioscorides vis Catharticæ, non ideo necessum inficiandum Ephemerum esse: non pauca siquidem reperias apud antiquos classicos Simplicia, quorum vires purgatrices illi siluerunt, ne dicã fortè nec notas habuerunt, vt & alia compluria: quare si non est Ephemerum Dioscoridis noster Hermodactylus, certè non alio putarim differre modo, quàm quo Colchicum Anglicum & Syriacum. Quare ridiculè æstuant cum Comentatore Senensi plerique, atque doctis Barbaris insultant, qui Officinarum Hermodactylos purgationibus misceant, enimuerò arrodere interiora, veneno petere, ac nihil aliud quàm Colchicum nimirum deleterium esse. Verùm bis falluntur: & quod Colchicum hermodactylon nostrate esse dicunt, quum tamẽ folia non norint, quæ longè minora sunt & humi fusa, quàm vulgaris Colchici: & quia statuunt necatorium, quum Dioscorides id maleficij non cuilibet Ephemero, sed Colchico dumtaxat, id est, in Colchide enato, adscripserit. Tum Solidæ huius candidæque radicis & plenæ concretio, quantum à rugosa, vieta, languida, nostrati & nigra absit satis indicio est. Nullam videas etiam Venetijs, vel Genuæ millibus è multis quantumuis recens allatam, quæ non leuiuscula tusione illicò in puluerẽ farinaceum fluat, colore & sapore planè Turbith, Iridis, vel Agarici, quo etiam modo nec incommodo maiore purgare norunt, qui sæpius vsi sunt nostri practici, quibus vsquedum experimento certo certa ratione nixo, aliud vsurpandum, aut frustrà Constantinopolitanum viribus ignotũ obtruserit & persuaserit Commentator: & falsò accusarit Serapionem, qui non Pauli, sed Dioscoridis, vt liquidò constat merus versor, quæ in codice antiquo reperit, fida barbarie retulit, vt alibi semper fermè Hermodactylon explorãdo gustu neutiquam feruidum, sed ignaui acrimonia pusilla, & vi obruta emplastica potius facultatis purgatricis moderatrice, quàm vlceratrice, qua non parum commodùm esse arthriticis purgationibus facilè percipiant, qui medicamentorum miscendorum methodũ callent. Nec enim lacte eget vt Turbith, quo minùs adhuc noxium, quare & Catharticum non respuendum, vt vociferantur declamarores sed commendandum.

HERMODACTYLI albi, Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum non Cathartici, sed Cordi, Venerisq; amici: an sint Behen album & Rubrum eadem?

VOCEM Hermodactyli æquiuocam fuisse, & Ephemero Dioscoridis cõparari potuisse, nõ modo Caput Pentaphylli indicat (vt cuius radix Hermodactylus sit vocata, nõ tam similitudine, quàm superstitione & incantatoria expiatione) sed etiam quæ extant apud Actuarium & Nicolaum celebres admodum compositiones arguunt. Quippe Auream Alexandrinam reginam illam & Diamoscu Hermodactylo rubro & albo non carent, miscetúrque alijs apud Arabes compositionibus cordialibus, quibus sunt visi designasse Behen albi & Rubri nomine, quod etiam defluxisse à Dactylite palmæ fructibus, quibus confert Dioscorides Balanũ nucem myristicam apud Arabes Ben vocatã. Igitur Arabistarũ Hermodactilus siue sit Behen, vt verisimile sit, siue sit Auicennæ Digiti Citrini Palma Christi (cuius mentio inter Orchides facta, nullum enim Hermodactylon rubrum habemus, vt cum Rubro & albo Ben confundi posit) eorum compositionibus cardiacis præsertim miscendus: Officinarum vero Catharticis & Topicis vti dictum, capite de ben & nuce Myrepsica.

ORNITHOGALON candidum vulgare.

EBVLBORVM classe cum sit Ornithogalon nec ita absimilis Hyacinthis, Narcissis, & Hermodactylo superiori floribus albis, non abs re hîc dicendus, vt hinc mox ad

Bulbos veniamus, cuius ſpeciem faciunt quidam Ornithogalon luteum vocatum, propter inter hunc & illum ambiguam effigiem. Et tametſi Ornithogalo nomẽ dedit lacteus florũ candor, cuiuſmodi in Gallinarũ alis renidet aut ouis, non earum lacte (quo carent volucrum genus) tamen propter totius figuræ affinitatem nobis erit etiam vocandus alius, qui flore luteo elegãtiſsimus, nec ita frequẽs Italiæ, Norbonę calidioribúſq; viſitur.

ORNITHOGALON LVTEVM.
an Bulbus Vomitorius?

Belgis Bulbus Vomitorius.

IN Auernis & ad Lugduni pomæria pone & prope ſuburbium trans Rhodanum vulgo *Aiguilletiere* in campis latis & glareoſis, etiámque in Borbonio agro, quà ducit regia via Lutetiam, plurimíſque Belgiæ, Angliæ nemoroſis Sommerſeti Ornithogalon luteum collegimus. Tota planta minor multò, ſed ſimillima candido Ornithogalo. Martio floret, bulbus vnicus, vt plurimum Allij Scorodopraſi oblongior, inodorus, pauciora ſed latiora quàm Ornithogali folia: flores prorſum Ornithogali ſparſi, & quidem foris herbidi, vt Ornithogali, ſed luteoli non candidi, intus verò eleganti luteo nitent.

BVLBVS ESCVLENTVS.

NON ſecus atque Aſphodeli bulbi plerique omnes edi mortalium luxu & mollitie deſiêre, prę ſertim Europæis regionibus, ſeu fuerint guſtu minùs cõmendabiles aut vtiles, quàm bulbacea multa, Porri, cepæ, Allia, & ſimilia. Viſcidi námq; ſunt mucco Pancratij omnes fermè quos nouimus, & pleriſque inſulſi & magis excipiendo condimẽta, vt hyacinthi multi, Galenicus Aſphodelus, quàm ad condiendum apti. Quando igitur ex Dioſcoride coniectari magis, quam aſſeuerare quicquam licet, videntur bulbi eſculenti fuiſſe cæpís aut Pancratiis ſimillimi, & pręſtantiores ruffi, acres, locis calidis oriundi, vt ſunt Lybica littora vel Norbonica. Aſcalonicum tamen vix eſt Cæpe, nam nec ruffum vt plurimùm, nec acre, ſaltem vbi nos ſæpius eſitauimus Lutetiæ & in Flandria, fieri tapoteſt, vt Aſcalonę fuerit acrius, ruffius & maius.

Bulbus ille rubida foris tunica, quem Hyacinthum fecimus, alias putauimus perſuaſi à doctiſsimus Monſpellienſibus eſſe eſculentum bulbum: quemadmodum hodie nonnulli luteum Ornithogalon noſtrum Vomitorium Bulbum credunt.

CAEPE.

Ita. *Cipole.* *Ger.* zwibel. *Angl.* onyon. *Gal.* oignon. *Belg.* ayeuyn.

Fuſch. Ico: 242.

BVLBORVM, quantum vſpiam eſt in naturæ ditione, ſpecioſiſsima & notiſsima Cæpa, vel de Græca appellatione κρόμμυον dicentẽ, quia oculorum tunicam pupillamque & folliculos mordaci vapore lancinando, conniuere, contrahíq; cogat, lachrymas eliciẽdo, vnde Latinis lachrymoſa Cæpa. Etiamnum hodie varietas è locis, colore, magnitudine, àcrimonia, teneritudine, varióque mangonio petenda, fermè cuiuſmodi Theophraſti & Dioſcoridis æuo. Verùm non neceſſe habemus perſequi plures, quàm quot hodie nouimus inſigniores & digniores vel eſu vel fama, quibus cuiuis olitori quaſlibet alias addere integrum per nos erit.

Suauitate & mole omnibus Italicis vel Gallicis, quas nouimus, excellunt Aphricæ ac Hiſpanicæ, & Hiſpanicis maiores atque ſpecioſiores Diui Altomari in Gallobelgia ſatiuæ, quibus prima commendatio, & magnitudo capitis exuberantis, compreſſæ vtrinque rotunditatis rapam non mediocrem æquantis. Squãmoſa cuticula, extimíſque tunicis ſanguineo ſaturo colore rubentibus nitentibus, & nihilo ſeciùs eſui Flandriæ, & Angliæ cunctę, aliíſque Sepentrionalibus expetitæ: ad quas tamen gentes aſportãtur quotannis Hiſpanicę nõ minore copia, aut cõmẽdatione quæ partim albæ, partim purpuraſcẽtes, guſtúq; aliquãtò acriores, pares teneretudine & mole, cibis & cõdimentis quã medicamẽtis aptiores. Cæterarum omniúmq; nuſpiam non gentium in Italiæ Hetruria, Germania, Anglia, Gallia vaſconia prouentus plurimus hortis olitoribus venit, & vt quæque ad harum bonitatem proximè accedit, ita optima habenda. Omnibus eadem facultas incidendi, & lachrymas ciendi, non odor inſuauis, ſed vapor & ſapor intentior, aut

aut mitior nonnullis, quemadmodũ MAIOR & MINOR BVLBVS OBLONGVS teres, orbiculatus, & turbinatus quibusdã plurimus verò & cõmunioribus cæpis à caulis ceruice sensim in cõpressam latiorem, sed à lateribus reductam vtrinq; circumferentiam bulbaceam abeuntibus, quorũ Bulbi vmboni fibrarum numerosa coma aptata subest, Hellebori albi modo, quod Cæpis omnibus cõ mune, vti folia Porreacea cõcaua glabra, niténsque caulis vacuus, & flos in cumulo villoso purpurascente, semine copioso nigro Nigellæ.

Σκίλλα	SCILLA, siue CAEPA Marina. PANCRATIVM.	Ang. See onyons. Germa: Meerzwibel. Hisp. Cebolla albatrana. Gall. Oignon marin.

CÆPACEO generi tantopere est cõpar Scilla, vt multi eam MARINAM CÆPAM vocẽt. Quia autem inter hanc & marinũ testaceũ piscem à tunicea squammarum cõpactili serie Squillam vocatum, tanta similitudo intercessit, hæc putatur sic dicta. Potuit etiam à sabuletis maritimis Sole torridis, cuiusmodi sunt in Hispania & prope aridæ Lusitaniæ tesqua maritima. Huius duas differentias colore dumtaxat inter Hispanicas tã multas animaduertere est, quarum extimæ tunicæ vni rubent, vt Cæpis oblongis, alteri albẽt, magnitudine pares. Vtrauis maxima Pomũ Assyrium nõ superat: è tam multis autẽ millibus, quæ quotannis tum Venetias, tum Antuerpiam deuehuntur, nullam meminimus maiorem „ ea quæ sata & perbellè adulta fuit Monspellii in horto Iacob Farges Pharmacopœi. Vniuersa namque folii carina vel dorsum palmum fermè lata, pedem alta, crassitudo minor quam Aloes, crebra è bulbo pullulant squammatim compacta, caulis sesquicubitalis, gracilis, flosculos Fragrariæ gerit similes sed minores, in spicam postremò deficiens. *Fusch. Ico: 453*

Neutiquam mirum Mathiolum, post alios neotericos nuperos, sententiam de Scilla mutasse, cum nunquam sibi genuinam visam, sed tantùm verbis depictã fateatur. Quinetiam si verum Pancratium vidisset, nunquam pro illo speciem Scillæ, aut potiùs vietam plantulam aut adolescentem, cuiusmodi Venetiis veneunt, subdidisset. Et foliorũ gracilitas, à qua se deceptum conqueritur, sanè non aliam speciem constituit Scillæ: sed tantũ cõtingit habitiora & maiora adolescere folia, mutatione cœli, soli & cultu. Sic Cæpis euenit angusto interiecto tractu, sic in foliis Aloes & aliis multis obseruatur. His verò bulbis flores, folia, omnia prorsum similia, aliquanto dumtaxat graciliora, vt bulbaceis mul tis præproperè enatis & aliò transplantatis euenit. In cõtignatione suspensæ, dum sabulo merguntur, aut seruantur languidiora promunt folia, & succo seu pabulo cõsueto defraudantur, exilioráq; fiunt. Ratio par in Scillis tuis pusillis, quas Pancratium astruebas.

PANCRATIVM MARINVM.

VT Panaces doloribus placandis, sic ad cunctos morbidos affectus profligandos promittit auxiliũ benè ominata nomẽclatura Pancratii, quæ tamen Scillæ species maritimúsq; bulbus est. Siquidem plurimũ toto littore illo, ab Aquis Marianis ad vsque Norbonæ vrbis maritima, sæpius vidimus & eruimus. Radix Scillæ cũ maxima, quanta maximi Lilii aut Arancii vel Limonij, cortice Cæpæ obtecta pullo, intus candida Scillæ modo. Sabulo arido vndis alluto mersa sesquipalmum altè, folia septena vel octona indidẽ erumpunt, rigidula surrecta, latitudine & crassitie Iridis ferè, nigriora, summis retusa non acuta. Caulis cubitalis crassitie Asphodeli, sed tenerior, qui extremo flores ternos quaternósue cãdidos Liliaceos narcissi lutei modo promit, qui defluentes relinquũt siliquam oblon-

oblongā, Ariſtolochiæ Clematidis ſimilidudine, & ſemine cōpreſſo, ſed nigro. Radices his omnibus albæ, non rubræ, quod accidit regionis ſitu & Superûm aſpectu, vt in floribus Rhododendri, foliis Cyclaminis, vitis, Caulibus, Atriplicibus, Betis, bulbis, Cæpis, & Scillis iſtis Hiſpanicis, vt Pharmacopœi Antuerpienſes ſatis norunt. Littoris incolæ piſcatores & prædones raptu interdum victitantes, rati hanc eſſe Cæpe, voratam ex ſale & pane, quamuis famelici, hanc nauſeabant.

ASCALONITIDES, antiquorum Eſcalottes Gallici.

ESCALOTTAS Gallicas, quas antiquorum Aſcalonitides ſiue Paleſtinas cæpas arbitramur, peculiarem quandam naturam vel figuram habent, vt etiam Theophraſtus monet, ſiquidem ancipitis & dubiæ naturæ inter cæpam, Allium & Porrum, ſimiliores tamen cæpis, ſed multò minores ſunt, & crudi in Ientaculis lautiores frequentioréſque: eapropter francigenę *Appetis*, vocitant, quia edendi cupiditatem reuocent. BVLBVS forte SETANIVS, quem Theoph. & Pli. Cæpe genus quoddam teſtantur.

SETANIVS *Bulbus.*

SCHOENOPRASON.

{ *Belgis.* *bieſlooch.*
{ *Ger.* Bintzenlauch, non Brißlauch, quod eſt ſectile.

IVNCEA illa, quam perperam Commentator Theophraſti Aſcalonitidem ſiue Paleſtinam dicit, minima ſeſquipalmū alta eſt, puſillis Porraceis bulbis oblōgis ſectilibus ſimul cohęrentibus & implexis pullulat, & ſata faſciatim magno ſemper ſtipatu capitulorum Allij vrſini modo prouenit in hortis vbique, adeóque porrum effigiat, vt quibuſdam veri Porri non ſolùm vicem expleat, ſed opinionem faciat, flore perpuſillo Iunci vel cæpe. Crudæ huius folia acetariis guſtum gratiſsimum addūt. Bulbuli, qui exutis tunicis, vniones imitantur, videntur apud Gallos nomen feciſſe cæteris cæpis, quas illi *Oignons* vocant Germani Bieſlauch, quaſi Iunceum Allium vel Porrum.

PORRVM CAPITATVM & SECTILE.

{ *Angl.* Leke.
{ *Ger.* Lauch.
{ *Gal.* Porreau.
{ *Belg.* *Paraye.*

PRASIVM à colore dictum Græcè, & Latinè porrum à calloſa Porri capitis ſimillima in oſsibus ferruminatis concretione coniectamur. Non modò eſt hic bulbus Cæpacea affinitate, ſed etiam cæpe, tunicarū inuolucris demptis, interius capitulum cor vocatum refert: nec foliis, floribus, caule, aut ſemine, quod tamen eſt pullum, differunt. Sapor idem & facultas, ſed mitior calor, eſus in olere frequens vbiuis.

Holitorum induſtria in CAPITATVM & SECTILE diuiſit: iſtud Capitatum porrum vocans: illud quòd ſæpius ad culinaria iuſcula detundi ſolitum eſſet, Sectiuum vel tunſile dixit.

SCORODOPRASON, ſiue ALLIPORRVM.

VT vocabulo ſic effigie Porri atque Allij mixtam plātam ſignat Scorodopraſon, quod ſanè non admodum abludit ab Ampelopraſo vel natalibus, vel facultatibus & lineamentis, magis tamen ſpirat allium: ſed exprimit propiùs Porrum, ni memoria labat, quod in cliuoſis vinetis & incultis ericetis Lygurum, Nicæque Sabaudiæ ſpontè natum meminimus.

ALLIVM

ALLIVM Satiuum vel domesticum.

{ Anglicè, Garlyke.
{ Germa. Garten knoblauch.

SKORODON adeò nobilitarunt odor, ſapor, eſus, viréſque medicatæ, vt nulli non fuerit ſemper notiſsimum. Vibrat namque halitum quendã æſtuoſum, atq; tædioſam acrimoniã faucibus inurit, edendo: vaporéſque excrementitios ad cutem pellendo Pandiculationes veſcentibus mouet, quas Græci ideo Σκοροδαλισμοὺς indéque Scordió vocarunt. E Cæpaceo genere, cui accenſetur, facilis dignotio: etenim gramineũ cæpaceũue folium, flos & ſemen in caule inani, tereti, bulbus exilior emittit ur, foris dilutè purpurãtibus membraneis cuticulis, nucleos multos vnà coactos ſpicatimque coagmẽtatos inuoluentibus, è quorum medio vertice fibræ tortiles & graciles porriguntur terræq; inſeruntur. Fuſch effig. 428.

ALLIVM SYLVESTRE tenuifolium.

{ Germa. Wilder Knoblauch.
{ Angl. wilde Garlyke.

FRIGIDIS calidíſue pratis, macilentis & aruis Sylueſtre paſsim oritur inuiſum alicubi, vt in Brabantia & Francia colonis, quia ſegeti innatum tritico prauum odorem & ſaporem cõmunicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur. Puſillus, oblongus bulbus, non ex nucleis conſtans, ſed vnico læuique capitulo, nonnullis interdum adnatis minoribus ſeſe propagante: Iuncea pauca foliola in gracili, tenui, pedali caule: flore & ſemine cæteris non diſpari. Fuſch. 129.

ALLIVM VRSINVM Latifolium, ſiue Moly Hippocraticum.

{ German. Waldknoblauch.
{ Angli. Ramſins.

NORBONÆ in editis ſyluoſis, Franciæ verò & Angliæ vmbroſis vel vdis pratenſibus frequentiſsimum, magis tamen odore quàm habitu præferens Vrſinum Allium vocatum, quare Moly Hippocratico ſuffecimus, Lilii cõualliũ vocati eſt fermè foliis, minoribus, viridantibus, flaccidis, politis in tenellis caulibus, Hyacinthi minoribus. Flores lactei, ſtellati complures Ornithogali vel Aſphodeli, bulbus aliquot nucleolis oblongis ſparſis candicans odorem Allii tædioſum ſpirat, guſtantíque ſaporem acrem, non ingratum præbet. Vires Theriacales & imminentium morborum hoſtes inibi diximus. Inter Icones Fuſch. 431.

ALLIVM LATIFOLIVM MACVLOSVM ſiue Serpentinum. OPHIOSCORODON.

ORTV & habitu non ita huic abſimile, Ophioſcorodon dictum à caule, foliiſq; Serpentariæ modo maculoſis, quæ tamen proximè Vrſinum deliniant & redolent: radicis ceruice longiore, rimoſa cute obſita, montoſis oriunda.

MOLY DIOSCORIDEVM PVTATVM.

MOLLIRE, amoliri aut propellere morbos origine Græca τὸ μωλύειν τὰς νόσους dicebant antiqui, vnde μῶλυ vocabulũ Superũm nutu & ritu Deorum inditum plantæ Poëtæ canunt: *Moly vocant ſuperi, radice nigra tenetur.* Verùm illud non vni, ſed pluribus poſtea accommodarunt plantis, vt inſigni quopiam odore, vigore, & figura, non ita diſsimili, donatis, vt Rutæ Harmalan, ſiue ſylueſtri, cui radix nigra, flos candidus autore Dioſcoride. Peculiare tamen fuiſſe certum eſt plantæ bulboſæ, Alliiq; ſimiliori, indicio eſt μώλυζα, quæ Hippocra. Galeno explicante, aliiſque Græcis Allii caput, eſt & antiquitùs celebris ad venenata, adeoque faſcinationes, non ſecus ac Moly, cui fortè nomẽ mutuatũ eſt: nam Dioſcorides inquit habere quippiam in cacumine Allii figura, præter reliquam

liquam ſimilitudinem, qualis videtur ea quã Itali patauini & Bononienſes iamdiu, nunc etiam Belgę geminã Moly ſpeciem alunt, cui bulbus exiguus, oblongus ferme Porri albicans, Triticeis aut Gramineis foliis, flos in cauliculis cubitum altis lacteus Ornithogali aut allij vrſini æmulus, ſemen in ſiliqua, iſtud Dioſcoridis faciunt.

MOLY Liliflorum Homericum forté.

HOMERICVM verò putant alterũ quod bulbo donatur, Narciſſũ, Cæpéue Aſcaloniticum æquans. Folia illi Porri vel Pancratij minora ſeptena octonáue: caulis ſeſquicubitalis aut bicubitalis: flos candidus & Lilij figura, ſed minor: hiſce nos donarat Treuiſanus Patauinus Doctor.

HIPPOCRATIS Moly in Allio Vrſino.

Angl. Ramſons.

AN Sit allium Vrſinum Hippocratis Moly, cuiuſmodi Galenus interpretatus videtur, haud certum eſt, certum eſt tamẽ mulierculis Anglis, ineunte præſertim Vere frequẽs eſitari & quaſi amuletum non modò corporis aduerſę valetudinis, ſed etiam faſcinationis auerruncandæ auertendæque cauſa præſumi, tametſi intinctibus non vulgarem init cum plebecula gratiam.

LILIVM CANDIDVM.

κρίνιον

Italis. *Giglio.*
Gallis. lis blanc.
Ger. Gilgen ſeu lilgey.
Hiſpa. *Lario blanco.*

EXIMIVM florum par & ἄνθος ἀνθῶν vt Græci dicunt, Roſa & Lilium, quod etiam cecinêre Veneris gaudiũ volupéue & Iunonis Roſam: vt è cuius lacte effuſo Galaxia via ſiue lactea in æthere, Lilij aut flos ſidereo candore uiſendus in tellure diuinam duxerint originem, cuius indicium eſſe perennem illam ῥοὶν effluuiúmue, diuini, quem halant, odoris, vnde Roſæ vox & λείριον ſuaue, blandum aut concupitum ſonat, complurésque flores & bulbaceas herbas notat, vt Narciſſos, hoc tamen nomine ſignatur perquam nobilis flos Francigenis ſceptris auſpicatiſsium Symbolum, intaminati candoris fulgens honoribus, ſapientis Solomonis ſolio inſidentis gloria magis conſpicuus. Recto námque caule & erecto Haſtulæ Regiæ, bulbo nucleolis ſquãmatim compacto, floribus concolore. Folia pallido virore nitentia, carnoſa, ſecundum longitudinem ſtriolas habentia, rotundus caulis cubitalis in cuius ſummitate Aſphodeli flores aut Croci, ſed maiores, candidi, odorati, ſenis vt plurimùm foliolis diſpoſiti repandis, effigiem quaſi lili vel nolæ exprimẽtibus, fibræ è medio Croceáue ſtamina educũtur, vt in Colchico: vniuerſa planta mucagineo turget ſucco, immenſi tota commodi medici, eſtque vna è bulbaceis notiſsima.

LILIVM *Purpureum vtrumque, ſiue Chymiſtarum Martagon.*

Ital. *Giglio Roſſo.*
Gal. Lis orengè.

COLORES Lilio candido quæſitos mangonio fuiſſe & ſi ex Rei Ruſticæ ſcriptoribus Plinius aſſeueret, tamen purpurei lilij duo genera ſpontè non arte oriri cum Dioſcoride quàm plurimi montes hodie teſtantur. Verum nihil ab illo prorſum diſsidere videntur niſi anguſtioribus, longis, obſcuriúſque ruentibus, & numeroſioribus, quibus donantur foliis. Nec flores diſpares à candidis, ſed hilari in flauum coruſcant purpura, nonnullis rubiginoſis maculis aſperſi & lineolis intus nonunllis inſcripti, vt in iride: bulbi etiam ſimiles, ſed luteoli aut pallentes.

LILIVM *Purpureum minus.*

MINOR

EADEM fermè, sed minor, minorique elegantia hæc purpurea planta, paucioribus floribus, Lilij diuisura, & bulbis iisdem, infrà, supraque quos appenduntur fibræ plusculæ.

LILIVM MONTANVM.

RADICE ac bulbo haud absimili Lilium frequens montibus oriundum, sed caulis procerior, quàm Purpurei lilij minoris: è geniculis folia exerens stellatim Gentianellæ magnitudine & figura Lilij, purpurei item flores vel asphodeli, sed ad extrema pediculi apiculis reflexi, vt in Cyclamine. Color ferrugineus, pusillis varius notulis, purpureis staminibus concoloribus foras prodeuntibus, & reflexis deorsum.

HEMEROCALLIS, *siue Syluestre Lilium.*
Ital. *Giglio saluatico.*
Gal. Lis sauuage.

SI cui libet accuratiùs expendere Lilium & Hemerocallidem, certò constabit nihil aliud quàm illius speciem esse hanc, quã idcirco Syluestre Liliũ, seu Coronariũ vocarunt, liliique vires easdem fermè omnes illi reddidit Dioscorides: quin valdè verisimile fit, quod Lilium Purpureum in Syria oriri auditione acceperat, vnum saltem ex hisce tribus hîc descriptis fuisse. Nulla igitur magis accedit Lilio aut Hemerocallidi Syluestri, quàm primum illud Puniceum, seu Phœniceum, purpureúmue, cuius etiam bulbos eadẽ posse, quę Dioscorides vult, scimus: idq; vocitarũt meritò BVLBVM CRVENTVM, flore Liliaceo & Purpureo Hippocratis, eóq; vertendum non pallidum valdè, sed ochreũ, cuiusmodi videmus in Ochra saturati lutei, quę purpureæ aut phœnicee̜ Anagallidis colore visitur. Hinc sedulitas & candor Commentatoris Senensis, quantus fuerit, meminisse iuuabit, qui vocis huius ignarus, plausui magis, quàm cognitioni ver̨e studẽs, phœniceum Lilium valdè alioquin notũ, dicit esse colore perquam pallido, Dioscoride falsò teste adducto. Ecquis color est perquã pallidus, nisi sit albus, cui proximus palleus aut pallidus? Leuiusculi momenti est argutatio illa de appendiculis & florũ numero, quę nonnulli desiderare videntur. Sed si quis animaduertat Lilium candidum interdum exortus istos facere, in quibus cõplures flores congesti interdum singuli sunt, non magnopere refragabitur. Cæterum folia quod longè plura purpureo isti inesse dicunt, id accedere cultu verisimile fit: quippe purpureo vtriuis & montano multò pauciora sunt. Eoq; si cui horũ vtrumuis magis pro Hemerocallide allubescit, per nos liceat sane. Istud tamẽ postremũ montanũ nolim Liliũ coronariũ, aut Hemerocallidẽ sancire, quia nescio quid tetri aut virosi halat. Quod huius vero florẽ Athenęi cõuiuæ tabescere Sole cadẽte & rursum oriente pullulare dixerint, sic accipiendũ: non quidẽ prorsum marcescere aut defluere, sed occursu humentis noctis & frigidiuscul̨e contrahi collabique in sese flores, qui proxima luce & radiis Solis collustrati, explicantur, & quasi reuiuiscunt, veluti Tragopogo, Solisequiis & Heliotropiis cæteris accidit.

LILIVM CONVALLIVM, *vel vernum Theoph.*
Germanis. Meyblůomlin.
Gallis. Grand mugnet.

ITIDEM hanc peramœnam aspectu & odore pusillam herbã antiquis Græcis indictã, Lilium Conuallium vocauit recentior ætas, putaruntque quidam Lilium inter spinas memoratum in Salomone, propter folia, suauissimum odorẽ, etiamq; florem Lilij, qui niueus, pulchellus, Lilij similis quadãtenus, & odore suauissimus, Maio præsertim inter senticosa nemorum, vmbrosáq; conualliũ emicat, eóq; Germana plebs vocat Meienrißz Prodeũt è caule palmũ alto exiles medio sũmo tenus in pedicellis nolæ Cytiní ue pusilli, penduli, niuei, in summa ora crenati, relinquẽtes bacculas rubellas minores nõ dissimiles Asparagi, duriusculas, amaras. Folia lilij, Allij vrsini, aut Satyrij læuore viridãtia, bina aut terna: radices reptant exiles, geniculatæ. Hortisque nota & expetita planta

pari nomine & commendatione, eóque nos inter Lilia inſeruimus, quando alicubi conuenientiùs non potuimus.

TESTICVLI, ſiue ORCHIDES.

CYNOSORCHIS. { *Ital.* *Teſticolo di cane.* *Hiſp.* Coyon de perro. *Ger.* Knaben kraut. *Gall.* Couillon de chien.

EADEM in generis tribu cum bulbis, Cæpaceis, Hyacinthis & aliis pleriſque reponendæ Teſticuli differentiæ atque Satyrii, que longè plures ſunt, quàm quot priſcis memoratæ: omnéſque ab effigie radicis Orchis, ab effectu nonnullæ Satyriæ vocatæ, quòd Veneris incentiui eſſent præ cæteris bulbis, vti poſtea apud Latinos Plinium & Apuleium Venerei dicerentur: è radicis tamen bulbo inita eſt diſtinctio. Vnicus namq; bulbus Satyriis eſt, geminus vel didymi ſpecie orchidi, quorũ Caninus, vulpinus, & Hircinus ſunt & inſigniores indidẽ petitæ varietates. Opacis, ſiluoſis, & ſabuloſis, vdiſque pratis paſsim peruiæ. Cynoſorchis varietas multiplex: omnium notiſsimus magnitudine, in pratis frequentiſsimus riguis primo pullulatu ſpeciem Ellebori erumpentis, vel Colchici, deinde Lilii couallii, aut vulgaris folia exerit terna & quaterna, lenta, craſſa, & mucoſe turgentia. Caulem vero ſeſquipedem longum, glabrum, nitidum cauum in ſummo, ſpicato flore conſpicuum, odoratum, purpureum, maculis albicantibus, atque pullis variegatum. Radix geminis conſtat bulbis effigie teſticulorum, quos quaſi pubes supernè multæ ambiunt fibræ, quibus, non ſecus atq; ipſa planta ſuperior, bulbi alimoniam adipiſcuntur, & alternis perennem: alteri nempe iam flaccido & vacuo, altero ſuccedente turgido & ſucci viſcidi limpidi pleno albuminis oui, quaſi foret ſemen genitale, magnitudo quanta maior dactylus, interdum nucis inglandis adulto: vieto verò, & rugoſo multò minor & ſitus inferior. Dulcis ſapor, mucagineus, emplaſticus, inſulſus, color candidus, pellucidus.

Diſcrimen huius & varietas obſeruatur in magnitudine & foliorum numero, quod non magni eſt momẽti ad obſeruandũ & cognoſcendũ: aliquãto maioris iſtud, & euidẽtioris: aliud eſt foliis maculatis & paucioribus longioribus neruulis: vnde maculatũ voces licet cæteræ diſtinctiones obſcurę niſi exercitatis, nec ita vtiq; cõſtantes ſunt, vt certũ quid genericæ differentiæ ſtatui queat. Colore nẽpe remiſsiore, dilutiore, vegetiore, mixto variegato, nitente, languido, paulum quid diſtantibus item teſticulis & foliis, primùm Cynoſorchin intuenti offerentibus, iiſdem natalibus Sole Geminos ingreſſuro florẽt omnes.

TESTICVLVS Hircinus, ſeu Tragorchis & leporis teſticulus,

AD commodiorem notionem vnam è ſummis differentiis conſtituit teſticulus Hircum olens & ſpyrillis aruncis barbã caprillã ementiens. Iiſdem locis exit foliis pluribus, & itidem liliaceis amplexatis imũ pedalem caulem, leuẽ à medio ſummo tenus, perpulchra ſerie florum ſpicatum vtriculis vel galeatis floribus, qui dehiſcentes caudicellam ſinguli ſingulã purpureis diſtinctam punctis, cuncti Hyrcinæ barbæ aruncos cirróſue effigiantes, obtinent: odore graui & viroſo: ſemine puſillo in capſulis, hæc huius vnica differentia.

VVLPINI TESTICVLI.

AT quadruplicem vulpinũ teſticulũ meminimus è floribus quęſitũ: Papilionis nempe, fuci, muſcæ, poſtremi è colore qui luteus totus & cæteris rarior multo nec deſcriptus. Eruimus hunc Norbonæ æſtuoſis & aridis ſterilibus, decliuibus inter Ciſtum marẽ & Illicem Coccicerã, prope ſpecũ vaſtam, quæ redeunti Frontignana Monſpelliũ læua eſt: etiãque in herbidis aridis Grãmuntię ſyluæ vicinis. Iſtis verò minor, qui foliis paucioribus binis nẽpe aut ternis caulẽ ſpithameũ imũ ambientibus, ſummũ floribus luteo fuluis paucis Aſilonem aut potiùs Fucũ colore & effigie prę ſe ferentibus: exigui ſubſunt bini teſticuli.

HVIC perſimiles duo ſunt, quorum vnus eſt magnitudine fermè par floribus muſcam ſed colore rubiginoſo, obſoletóq; & inamœna fuſcedine purpuraſcẽte, exprimẽtibus,

AL-

ALTER maioribus,latioribus foliis Phalangineis, venoſis,repandis,reflexis:caule intetdum palmari,interdum ſeſquipalmum alto,nonnihil purpureo:floribus colore ita aſpectu fœdo non diſsimilibus.

Diſcernitur facillimè poſtremus foliis latiuſculis,& toto caule appreſsis,floribusPapiliones volantes,aliſue paſsis ſe librantes æmulantibus.

TESTICVLVS ODORATVS.

MINIMVS omnium ſabuloſis,arentibus,atq; ſqualidis locis Norbonæ maritimis & Angliæ mediterraneis naſcitur:folia exerit breuia, puſilla & ſubpallida, venoſa vnà collecta minoris Plantaginis: cauliculum palmarem, gracilem & floſculis odore Lilij conualliũ & inuolutæ modũ clauiculatim caulẽ ambrientes:Bulbi puſilli,vt ſuperioris.

PALMÆ duæ Chriſtiades.
SERAPIADES.

HISCE accenſet Triorchim Serapiada Ægineta (addere enim tertiam quandam videtur) terno donatum didymo,quem alias Palmam Chriſti opinabamur:tum quia ſucculenta minùs, ſicciorq; eſt,& vehementer deterget intro,foriſq; vlceribus admota: tum etiam quòd Melancholicis,Quartanariis,Epilepticis,neruorum offarctu & pituitoſa ſaburra oppreſsis miram præſtet opem, fluxum dyſentericum ſiſtat, quot qualéſq; Palmæ Chriſti recentiores vindicant(ne cuiquã imponat Palmæ Chriſti vehemẽter purgãtis homonymia) dignandas ſanè Ægyptiis Venerãdæ Serapiadis deæ Auguſto cognomine: alio quin nihil attinuit à cæteris ſecreuiſſe, & Serapiadas nuncupaſſe. Rationibus hiſce fauebat ex lectione coniectura, nam vbi πολύχρηστου multi vſus, legendum πολύῤῥιζου multifidam radicem:& fortè vtrumque,multifidum multíque vſus radicem innuebat, & mox inferius vbi Dioſco. ῥίζα δὲ ὕπεστι ὀρχιδίοις ὁμοία id eſt, Radix ſubeſt teſticellis ſimilis aut puſillis teſticulis, legebam multifida,leuiore methatheſi multò,quã in ſuperiore capite,vbi pro olea ſuffecerunt meritò quidã Squillam teneram pancratiũ. Verum tamen ſi cui hæ minus allubeſcant Serapiades,exploret ſuperiorum Orchium facultates,quæ multò tamen ignauiores & mucore elumbes magis videntur, aut alias aptiores adducat, & lubenter vltrò indictas iſtas palmatas antiquis profitebimur.

Herbidos pratenſéſq; colles frigidiores amant tum minor tũ maior, legimus etiam in alpinis Rauiſburgi & Nozoreti Germanię. Maio flore & foliis exit: maior foliis ſimilibus,ſed latioribus porri mucronatis, ad terrã reflexis, craſsis, interdũ maculatis,fuſcis, & nigricantibus notulis: flores purpuraſcentis cynoſorchis adeò ſimiles ſunt,vt niſi propiùs ſpectes eaſdem putes. Radici itẽ geminus eſt bulbus,altero euanido,altero pregnãte & ſucculento, vtroque tamen oblongiore,nonnihil compreſſo,& ima ſui parte in fibras inæquales ternas aut quaternas veluti digitatas abeunte. Hunc marem apellant.

FOEMINA verò floribus candidis, vel è purpura rubentibus, dilutéue cæruleis cuculatis crebriores maculas purpureas, & rictum oſtentantes habentibus: foliis minoribus & inſperſis punctulis:radice conſimili.

MINOR ORCHIS ODORATVS.

HVIVS ſuauem efflant odorẽ flores mucrone ſpicati, purpurei amaranthi, qui foliis anguſtioribus,porraceis,vel croceis,caule palmari & leui,radicibus minoribus dumtaxat differt, vtraque radix orchin odorem & ſaporem dat guſtanti, & Dioſcoridi ad eadem facit,minùs tamen modeſtè facit Senenſis,qui hærentibus aut inficiantibus citrinos Digitos Auicennæ eſſe haſce Monachis conuiciatur,nullamq; allatam rationem cõqueritur:cum ipſe nè vmbram quidem adferat vllius. Et vires Digiti citrini huic aſſerit, magno incommodo eorũ,qui fidem forent ſequuturi:Citrini verò fuêre Hermodactyli,vt nomen & color docent.

ERYTHRONIVM.

NON multis ab hinc annis innotuit bulbus perelegans, cui amici noſtri Satyrion nomen fecerunt, is conſultis Medicæ materiæ Lugdunenſibus, qui condiendum curaſſent, & exploratum habuiſſent, viſus eſt Dioſcor. genuinus: multo quidẽ periculo factò cõditæ multam copiã Lutetiam, aliáſque Galliæ vrbes aſportatã ſcimus, nulla interim deſiderata nota præterquã coloris, qui valdè variat loci varietate, vt in Squilla, Cæpis & aliis bulbaceis videre eſt. Allij vrſini, aut Lilij ſimilia folia bina, plurimùm terna in humum deuexa, minora: caulem tenellum palmum altum, nudum humi foliis tenus merſum & Cyclaminis modo pediculum porrigentẽ exilem, flexilem: florẽ Croci vel Lilij, radiatum ex albo purpuraſcentẽ: radix dactylũ æquat & aſſimilat, Orchidis concolor, cui nõnullæ fibrillæ appenſæ ſunt, & puſillus ſemirotundus compreſſus bulbus exiguus lateri imo hæret, aut ſubeſt, vti in gladioli radice videre eſt. Lugduni florebat Aprili in horto Valerandi Donrez è Iura monte cuius ſedulitate primùm nobis innotuit, eruta Alpibus Lemano finitimis: & poſtea in collibus Taurinenſi Pado ſeſquileucam diſsitis, eandem eruimus.

SATYRION ERYTHRONIVM.

DVM eſſemus venetiis, ſuperioribus annis, vidimus nõ ſemel in Angeli Symbolo Alberti Martinelli officina, radices ſubrotundas, magnas rugoſo tuberoſóq; cortice ex fuſco rubello, effigiẽ & magnitudimẽ Cyclaminis vel potiùs Ariſtolochiæ rotũdæ & prægrandis aſſequutas, carne intus albida eduli, dulci & Bulbocaſtano bunio dicto adeo accedente, vt eadem, nimirum ſolo lætiorẽ & peregrino enutritam, ſuſpicaremur. Sed illicò Martinellus aliquot miſſas Alepo Syriæ à fratre Cequino, qui vt erat explorator nõ minùs auidus, quàm peritus exoticarũ ſtirpiũ, Erythronium Satyrion iudicabat. Harum vnã celebris ille Leo Scamnidicus magnus. Marci fori Veneti tympanum, popularis philoſophiæ, cuius nec imperitus, nec parũ ſtudioſus fuit, amans aluit aliquãdiu, cuius folio la minùs prodere audemus, quia parũ meminimus. Earundẽ Iacobo Cortuſio alteram dedit idẽ Phamacopoeus, quã multò pòſt, quaſi nunquã vidiſſemus, munificus ille Patauinus oſtentabat nobis, & penè inuitis riſum excutiebat, qui diceret ſe manibus duntaxat attrectando totum turgere Venereis libidinibus. Hanc ipſam Mathiolo poſtea miſit, non Cequinus, vt audiuimus. Is ſolitus namque fuit etiam minùs peritis quantum poterat, plenè deſcriptiones addere rebus peregrinis, quæ in Mathiolo nullę niſi radicis ſunt.

ACTENVS comparando quot potuimus plantarum genera, quarum effigies & naturæ ordinis conſequutione ita ſibi mutuo hærerẽt, vt & facillimè noſcerentur, & memoriæ mandarẽtur, à Gramineis, Segetibus, Harundinibus ad Acoros, Irides, Cyperos, hincq; Aſphodelos bulborum tuniceorũ Cæpaceorúmue naturam præteruecti ſumus. Ac eorũ quidem maximæ parti folia conſimilia, vniuſmodi mucronata, anguſta, rigida, nec vſpiam interciſa erant, iam verò ſuperſunt alia τῶν κεφαλιζόντων *ſiue latinis capitatorum illiſque conſimilium genera, vt plurimum ſinuata & lacinioſa, quæ ipſa & quia holera maxima ex parte ſunt, & cuilibet ad cognoſcendũ in oculis, ad veſcendum in cibis quotidiè ſunt, non incommodè illa expediemus, nuſquam alioqui aptiorem locum nacturi in vniuerſa plantarum familia.*

Rapum turbinatum maius.
Rapum oblongum minus.
Rapum Syluestre non bulboſium.
Rapiſtrum aruorum Eryſimum Math: & recentiorum.
Rapi gemina Varietas.
Bunij & Buniadis diſcrimen.
Bunias ſiue Napus.
Bunias ſyluestris ſiue Napus ſyluestris.
βούνιον *ſiue Rapula folia non Bunij vt Dioſcori. ſed napi fortè ex Plinio falſò attribuit ſuo loco.*
Raphanus magnus &
Raphanus paruus purpureus.
Raphani varietas.
Synapi ſatiuum Erucæ, aut Rapifolium.
Synapi ſatiuum alterum.
Synapi agreste Apii, aut potiùs Laueris folio.
Synapi ſyluestre minus Irionis Dioſcoridei aut Burſæ Paſtoris folio.
Lampſana.
Barbarea Pſeudobunias potiùs quàm Pſeudobunium.
Alterum Pſeudobunium quia ferulaceum inter ferulacea.

Rapunculus siue Rapuntium paruum vulgo Pes Locustæ Auicennæ } cum Trachelüs.
Rapuntium maius Alopecori comoso flore
Eruca satiua.
Eruca maior Hispanica.
Eruca syluestris.
Irio seu Erysimum.
Erysimum Theoph. folio Similacis aut Atriplicis suo loco.
Sium siue Lauer Dioscoridis Olusatrifolium.
Sium siue Lauer Crateuæ, Nasturcifolium, aut Erucæfolium.
Cardamine Sisymbrium siue Nasturtia aquatica.
Sinapi & Thlaspi media Prouincialis planta.
Nasturtium hortense.
Thlaspi genus omne. { Vulgatißimum. Dioscorideum Drabæ folium. Græcum fortè Dioscori. Syriacum angulosо bifori pericarpio. Osyridis folio hortense. Hieraciifolium Lunaria Lutea Monsp. Alterum clypeatum Serpillii folium Norb. Centumculi folium Alysson Italorum. Candiæ vmbellatum. Vmbellatum alterum. Crateuæ suo loco.
Iberis.
Lepidium Pauli duplex.
Draba.
Dentillaria Rondel. siue Molybena herba neotericorum.
Bursa Pastoris.
Senecio.
Senecio Iacobea.
Senecio Iacobea marina.

MAIVS ORBICVLATVM, seu turbinatum Rapum.

γογγυλίδες γογγυλίδαι { Gallis. Naueau Rond. Germ. Rueben. Italis. Rapo. Belgi. Rapen. Ang. Turnepe.

CVILIBET regioni abundè crescit Raporum omne genus, quod Græci vna voce designarunt γογγυλίδος, quæ rotunditatem orbiculatámue globosæ radicis figuram docet, vnde notitiæ est plebeiæ, inque cibos egestati amicos per Hyemem multùm accommodum, crudum, & coctũ. Fronde perampla, laciniosa Erucæ, aut potiùs Rhaphani, etiã siliquis adeò simile, vt radice globosa, floribúsque luteis, & minore semine, vt Sinapi nigricante exceptis, eadem putes.

varietas { Radice dumtaxat à superiori distare videtur, quæ teres atq; rotũda oblongior est, & Napo similior effigie, sed maior triplò, etiam vbiuis notissima.
HEC eadem, aut certè simillima Venetis olitoribus vœnum fertur in forum, Hyeme purpura nitida & pellucida radice, gustu teneriore, suauiore, in acetariis cruda cum Eruca, Lactuca, & aliis illic esitari solita.

RAPVM SYLVESTRE non bulbosum.

EST etiam frequentissimũ Syluestre Rapum, præsertim apud Flandros, Germanos, qui serunt hoc, quò folia bobus pabulo cedant. Luxuriat enim tanto foliorũ numero, vt radix iam non tuberosa aut Raposa, sed exilis, nec ventriosa vspiam fit, alioqui satiuæ rotũdæ turbinatæ non absimilis, sed discretu facilis, crispiore, rugosioréq; & vberiore folio.

RAPISTRVM ARVORVM.

E RAPORVM syluestrium censu etiam est Rapistrum vulgo vocatum, passim viarum margines & segetes ornans, vbique præsertim Septẽtrionaliũ: floribus luteis numerosis Brassicæ aut Rapę, in caulibus sesquibitalibus folia insunt Lãpsanæ, aut Rapi Syluestris, Bra-

Brassicæ virore & læuore, non Erucæ, vt debentur Irioni Dioscoridis. Radice, tenui neutiquam fibrosa, gustu item Rapi Syluestris, cuius facultates propè sortita est, sed vehementiores, tametsi vsus neglecti aut ignoti. Neutiquam est Erysimum Dioscoridis: certè admodum affinis est Napis & Sinapi: tusum namque semen Sinapi ementitur, & vsus explet rusticis.

βουνιὰς siue NAPVS.

Germa. Steckruben.
Belgis. Steckrapen, & Parijsche Rapen.
Ital. Napo.
Gallis. Nauet. *Ang. Nape.*

QVEMADMODVM Antuerpianum solum, vtpote sabulosum, tuberosæ & turbinatæ Rapæ feracissimũ, sic Lutetianum lutosum Napi fertilissimum. Vtrique plantæ congener, imò & similis adeò Rapæ oblongæ est Bunias, vt eadem prorsum dicas, nisi Napo folia minus scabra forent, radixq; media sui parte minùs ventriosa, imoq; exiliore multò esset, sapore suauiore, cibísque delicatiore, præsertim Francigena, quæ plenis doliis vœnũ in Belgium est ferri solita.

BVNIAS SYLVESTRIS NAPVS.

SECVS agrorum amniúmq; ripas hæc lubens oritur, præsertim regionũ frigidiorum cuiusmodi Angliæ, Nortmãniæ Germaniæq; Alpinæ & similium: siliqua, semine, flore & folio ex satiuæ Buniadis inspectione admodum cognitu facilis, quia persimilis, sed minor tota, foliorumq; profundiore lacinia & radice rotundiore, breuiore, ficum aut Sorbũ æquante. Huius napi, aut Satiui semen antidotis & eximiis antiquorũ compositionibus addendum, vt Theriacæ Andromachi & aliis, non BVNII semẽ, quod nominis propter radicem raposam siue turbinatã Bunij & Buniadis affinitate multis imposuit, vt Plinio qui vtrãque Rapum appellat, & Senensi comẽtatori admodum ieiuno & sæpius decepto, nec melius in Dioscoridea quàm Pliniana lectione versato. At Buniũ neq; bunias est, neque eadem figura, viribus, aut classe cum Buniade descripta est, vt paulò inferiùs dicemus. BVNIVM.

RHAPHANVS MAGNVS *& paruus Purpureus.*

ῥαφανὶς
Gall. Raifort.
Ger. Rettich.
Belg. Radiis.
Angl. Raddyshe Rabon.

VEL nomẽclatura Rhaphani vnde Rapum latinis deductum fuit, indicat Rapi speciem esse Rhaphanũ, quippe omnia Rapi habet, si longiorem, graciliorem excipias radicẽ, flores similes, sed purpura obsoleta, siliquam crassiorem pyxidatim effigiatã seminis ruffi maioris Rapi: efficacior medicamentis, quàm vtilior alimentis, expetita tamen fermè vbique & notissima radix.

PLVRIBVS hortis Italiæ præsertim rubello colore colunt & esitant Rhaphanos: vt minores (quod de Rapo Rubro monuimus) sic esu suauiores, minus acres, lautioresque ex aqua salita excitandæ appetentiæ, quam cocta prorsum euertit: fœtet namque admodum siue per se, siue carnibus incocta, tum hæc, tum alba, eóque sale & de prima mensa consultiùs est vt edantur. VARIETAS

SINAPI SATIVVM *Erucæ, aut Rapifolium.*

Gall. Seneue domestique. *Germ.* Seneff. *Ital. Senape Mostarda.*
Belg. Mostaert. *Ang. Mudsterd, Senbeye.*

MAGIS abeſt Sinapi à napo virium acrimonia,quàm ſpecie,facie,vel nomine, quod quidem tum liniamenta plantæ,tum effrenis acrimonia inſinuant. Napi enim immite aut vehemens interpretantur, cuiuſmodi eſt Sinapi ſemen vrendo,ſternutamenta lachrymáſque ciendo:vnde notiſsimum ſiue diuitum,ſiue pauperum menſis, præſertim ſatiuum,caule,fronde, flore, ſiliquáq; Rapacea,ſemine minore acerrimo,oleoſo,copioſo,aruis mandari ſolito,non ſecus atque rapæ.Folia etiam tenera in acetaria veniunt.

SINAPI ALTERVM *Satiuum.*

Gallis, Seneue blanc.
Belgis, **wyt mostaert.**
Germ. **Weisser Senff.**

ERVCÆ albo ſemine eſt ſatiuum Sinapi alterum,cuius vſus Officinis ad compoſitiones vt Diaſatyrione,Elect: de Ouo.Prorſus figura & ſemine Napi vulgaris , ſed albo maiore duplò.

SINAPI AGRESTE *Apij, aut potiùs Laueris folia.*

Gall. Seneue ſauuage.
Ger. **Wilder Senff.**
Belg. **wilden mostaert.**

HVIVS haud admodum diſpar figura aut ſeminis acrimonia , tametſi folia inciſura ſitúque & natalibus,magis Lauerem vel Apium exprimant,nec non ruribus ſemen nigrum penuriam ſatiui reſarciat, quod oſtendit flore & ſiliquis ad ſatorum viarúmque riuulos & depletas foſſas luxuriare ſolitum.

SINAPI SYLVES. *minus Irionis veri folio,aut Burſæ paſtoris*

ARIDIS tamen locis iuxta margines,& rudera,propè vrbes naſcitur,foliis laciniosis admodum burſæ paſtoriæ ſimilibus,ſed acutioribus minutioribúſque laciniis.Vmbelloſi flores & ſiliquæ ſecundum ſummitates Irionis Dioſcoridis,caulis pedalis, minore multo,ſed tota planta guſtu Synapi feruidiſsima.

ERVCÆ, & IRIONES *ſeu Eryſimi.*

DVM poſtremò in Iriones commentabatur Senenſis dictator,augurabatur non defuturos canes (ſic enim modeſtè omnes etiam ſe doctiores ſolitus nuncupare) qui ſe ita ambiguum & conſcium ſuæ hîc imperitiæ allatrarent.Vtinam habuiſset ille canes ſimiles non ad latrãdum ſed veſtigandum Eryſimum, quod vel pharmacopœorum Monſpellienſium lixæ poſſent illi hodie in triuijs & ruderibus paſsim indicare : eſt enim ibi doctis & indoctis vt vſu frequentiſsimum,ita multiplici & fœlici ſucceſſu notiſsimũ. Ac vt perſpicuũ fiat vniuerſum hoc *Erucarum & Irionis genus*, vno nos capite omnia complectemur.

ERVCÆ SATIVÆ DVÆ.

Gallis, Roquette.
Belg. **Rakette & Roomsche Rakette.**
Ang. *Great Rockett.*

ERVCA *maior ſiue Hiſpanica & Gentilis.*

SATIVÆ duæ cibis gratiores & nobiliores:Maior Hiſpanica vocata , à noſtrati maioribus foliis Siſymbrii & ſemine nigro , floribus luteis,corniculo Sinapi maiore, diſtat. Hæc vel quia in condimentis lautior , vel ad Venerem vegetior erat Gentilis vulgò vocata fuit : quo vocabulo Hiſpanica & Itala gens deſignat quamlibet rem aptam reddere hominem lætum & experrectum ad munia vulgò pauſibilia,vt ioca,ludicra & Venerem. Quæ commoda vt ex ea perciperet Monachorũ Saginata caterua in perquam amœna Magalonæ inſula maris Norbonenſis,huius Gentilis Erucæ ſemine à fratre quodam Hiſpano

ſpano ambulone donata, quotānis hocce ſerebat & in menſis cuilibet vel maximo gulæ irritamento vel blandimento præferebat: nimirum vſu gnara quantū frequens eſus conferret ad calorem Venereum in illis otio & frequenti crapula obrutum, ad vigorem animi excitandum, & præſertim corpus obeſum extenuandum, ſomnumque excutiendum, quo illi veluti vrſi glyréſue tota hyeme ſaginati, fermè adipe ſuffocabantur. Verùm iſto Hiſpanico remedio adeò hilareſcebant & gentiles fiebant, vt plerumq; recinctis lumbis caſtitate, coacti eſſent vota & cęnobii mœnia tranſilire, & aliquid ſolatii Venerei ab vicinis plebanis efflagitare: nobis hæc viſa & riſa. Eruca verò inibi ſuperſtes eſt copioſiſsima, monumentum futura Monaſticæ caſtitatis & rei veritatis, nec eget vtrauis fuſioris deſcriptionis, cum vulgaris ſit notiſsima & ex illa facillimè percipiatur hiſpanica.

ERVCA SYLVESTRIS.

Belgis. **wild Rakette.**

SYLVESTRIS erratica ſquallido ſolo vel parietinis paſsim oriens, Dentis leonis diuiſura, floribus luteis braſsicæ, notior etiam quàm depingatur. Et hactenus tres ſpecies priores & notiſsimæ Erucæ. *Eruca ſylueſtris*

IRIO, *ſiue* ERYSIMVM. *Dioſc.*

Anglis. **Cadloke, kedloke.**

HIS proxime accedunt Iriones. Dioſcoridis Irio, quem medici docti notis & experimentis commendant, eſt radice lignoſa, foliis Erucæ ſylueſtris, quæ primū erumpentia non niſi ab oculis exercitatis poſſūt à Burſę paſtoris foliis diſcerni, quæ huic non ita viridia, & in extremo magis acuta ſunt: illi eryſimo verò lacinia grādior & in ſummo rotundū retuſiúſue foliū ſubpingue, quod multiplex in imo ſolum operit. Caulis ſeſquicubitalis, interdum maior: ſemen in ſiliquis Erucæ ſylueſtris multò minoribus, acre, feruidum: floſculi in ſummo lutei. In compitis, ſepulchretis, & ruinoſis locis frequens, multis Galliæ regionibus notiſsima, ſed in Anglia nō item, quamuis nō minùs obuia. Nā ne Medicis quidem aut pharmacopœis peritioribus certū ſtat, quænā ſit Irio: hoc factū, aut quia in vſum Medicū nondū fuit hic deductus, aut quia à Mathiolo, cuius cōmentaria pleriſq; ſunt veluti Sybillæ folia, Rapiſtrum vulgi à ſapore Rapæ, & nonnulla foliorum ſimilitudine, loco Irionis acceperunt. Quod neque Dioſcoridi reſpōdet, neque cum Mathioli erucæ ſylueſtris foliis ſimilitudinē init, tum ſapor, odor rapæ, nec adeo vt Irionis acris, nec proinde ab hac ſpectandæ eximię genuini Eryſimi dotes quæ aſthmaticis & farctui Pulmonum vocíque rauæ etiā diuturnæ & prope inuictæ ſūt adeò præſenti præſidio, vt fidē fermè ſuperēt. Eſt enim moderata quædā tenuis ſubſtantiæ & incidentis, cum humidis abſtergentibus partibus permixtio, cuius beneficio craſſæ blennoſéque pituitæ citra exſiccationem nimiam inciduntur, & inciſæ propter flatum nonnihil commixtum non magno conatu expectorātur, & abſterguntur. Arteriacum igitur eſt laudatiſsimum, nempe idem vnum præparās & educens. Exempla ſuccurrunt quamplurima, quæ ſecundiſsimè tum præceptoribus, tum nobis poſtea ſucceſſerunt. Phonaſcos memini tum iuuenes, tum ætatis prouectæ, quibus fermè iam amiſſa voce & ſpiritu, limpida ſonoráque vox pauculis diebus reſtituta fuit,

Irio.

Rapiſtrum.

fuit, vnius Eryſimi & opera eximij preceptoris Rondelletij qui primus vſum monuit. Mathioli æquanimitas, quaſi ſuæ imbecillitatis cõſcia primo ſuo Irioni ſubdidit aliũ in poſtremo auctario, quem potiorem primo putat, quia folia minora, & cornicula paulò vegetiora ſint, vt ex iconibus, inquit cõmentator, patet. Sic nos auidos diſcendi huius mutatæ ſententiæ cauſam aliquam, vt ſolitus eſt, in ſicco deſerit. Quid hîc folia minora, & cornicula vegetiora agant, neſcimus: vt vt ſit, nos benignè omnia interpretamur, nẽpe tantum virum (vt conſtantis & grauis animi opinionem, quam de ſe doctis viris iſtis cõmẽtariis excitauit, retineret & foueret) noluiſſe quicquam demere, aut demendum eſſe ſuſpitionem dare, ſed humano more & prudentia tacitè meliora, quæ à meliore tum ſuo tum aliorum iudicio profecta eſſent, deterioribus prioribus ſubdere, quaſique vniuerſum opus deintegro recoquere, Magni Ciceronis exemplo, qui ſe dedit recoquendum Molonio Rhodio oratori: id videre hîc eſt, capite de Mẹo, Seſeli, Cumino Syluestri, ac paſſim hoc nouo opere magno ſculptorum & bibliopolarum applauſu.

λάμψανα LAMPSANA.

{ *Italis.* *Di landri, & di Laſana.*
{ *Gallis.* Sanues blanches quaſi ſinapiſtrum album.

Eriſimũ Theop. Dod. ſed fallitur fol. 431. ETIAM Napis & ſynapi reddenda Lampſana, vt quam olim Romani Napum ſylueſtem vocarunt, vulgus etiamnum in Gallia *Sanues blanches*, quaſi Sinapiſtrum album dicit, a foliorum mollitie caduca, decubitúue in humum, quam quia lambere viderentur Lampſana dicta putatur: niſi potiùs fuerit à Laſana matella nempe, ſiue ventris oneri excipiendo vaſe contemptus cauſa ſic vocitata. Etenim olus olim fuiſſe Lampſanam admodum contemptibile, ſed non parum vtile, præſertim plebeculæ, pauperum, & eſuritioni militum annona deficiẽte, vel diui Iulij Cæſaris milites carminibus teſtatum fecêre, qui exprobauerunt ea ſe vixiſſe apud Dirrhachium præmiorum parcimoniam cauillãtes, vt narrat Plinius, qui olus Syluestre pedalis altitudinis trium foliorum Napi ſimillimorum candidiore flore & in cibo coqui eam deſcribit: vnde ſatis liquet eſſe iſtud olus ſylueſtre vbique aruorum, ſatorum præſertim margines, foliorum florúmque luteorum vberrimo luxu claudere ſolitum, perperam Theophraſti Eriſymũ putatum, à Doct. Do. qui aliam plantã parietinis, ruderibus, & aruorum marginibus frequentem ſtatuit lampſanam. *Lampſan. Dod. pag. 385.* Sed neutiquam eſt hæc Synapi Napis aut Braſſicis congener, potiùs Hieraciis, floribus nimirum luteis ſtellatis, non braſſicæ. Folia item Cichorij ſylueſtris Hieracii laciniis ſeſquipedem & binos pedes altos, grandes caules è fibroſa radice exigua emittit, ſemine puſillo, nec vlla ſui parte planta in olere mandi putamus. Eapropter vera exiſtimanda lampſana rapiſtrum poſt Rapas ſuperius deſcriptum, vt quod per egeſtatem in vſus venerat, & è cuius floribus apes mellificant & oblectantur, qualem intellexit Columella Lampſanam. Senenſis verò comentator interſertis alienis plumis, ac multis Plinij verbis ambiguos ipſe ambiguus, quod ſtatuerit nos deſerens, euolat. Cum ſaltem fuit nudi recitatoris plantam quam intellexit verbis exprimere, & boni commẽtatoris explicare, non truncare verba Plinii trium foliorum ſimillimorum Napi, quibus videtur Plinius innuere cum Iriones & Napi huic congeneres multis foliis inſternant operiantque humum, Lampſanam vt plurimũ tribus foliis extremis ceſpitem tangere, aut tegere, eaque nota vocatam ſic eſſe, & ab illis diſsidere.

PSEVDOBVNIAS potiùs quam PSEVDOBVNIVM, BARBAREA ſiue Herba S. Barbaræ vulgi.

Hiſto. dod. 435. POSTEA quam docuimus plurimùm abeſſe Bunium à Buniade in promptu cuilibet eſt, Barbaream vulgo dictã neutiquã Pſeudobunium eſſe, ſed potiùs Pſeudobuniadẽ, ſi cui libuerit, dici poſſe. Eſt quippe inciſura, magnitudine, floribus, & ſiliqua Napi ſiue

Bunia-

Buniadis,qualem descripsimus, in aruis humidis & veruactis depressioribus, tota nitet virore atro:sapore aliquantũ acri rapaceo, sed interpres hallucinatus nominum affinitate, folia non bunii,vt Dioscorides, sed Napi,siue Buniadis fortè ex Plinio falsò attribuit.

Nisi itaque verũ sit Bunium,ea quam censuimus bulbocastanon dicta planta,nulla prorsum succurrit, quæ Bunii adumbret vel nomenclaturam,tantò minùs ostẽdat aliam plantam,nisi sit solius Cretę, quæ Pseudobunii Dioscoridis folia,ramulósque ferat:sin autem sit, vti non paucis visum,non nos fallit coniectura de illa noua planta ferulacea, quam Pseudobunium Dioscoridis fecimus,& suo loco pictam descriptámque dedimus. *Bulbocastanon aut castanon.*

SIVM SIVE LAVER DIOSCORIDIS
Olusatri folio, siue aquatica pastinaca.

BVNIADVM,Napi,Sinapi,Erucarumq; generi,quia ortus,vultus,vsúsq; oleraceus Sionis, Sysimbrii & nasturtii non multum sunt diuersa, hîc succedent demum annectenda Thlaspis, Ibiridi, *D*rabis,& similibus,quæ paucioribus & faciliùs poctea addiscentur. *Dodo. de florib. libello. 240.*

Duabus diuersæ figuræ plãtis aquaticis indidêre nomẽ Sionis,ἀπὸ τοῦ σείειν quia quatiuntur,vacillandóque in aquis iugiter succutiuntur præterlabentibus vndis, atque iugiter alluentibus: vnde etiam Laueris Latinis nomenclatio,nisi quis malit suspicari ab vrinis calculísque ciendis,& excutiendis dictam. Earum alteram,quam Dioscorides lato olusatri folio minore,odorato, erectã fruticulã esculentam depingit,herbarii pharmacopœi Pastinacam aquaticam ab odore & foliorum effigie,propterquam etiam Germania Eppich water id est, apium aquaticum,quod diuersum simile tamen paludapio est, vocitat. Quo fit vt quin hæc sit verum Dioscoridis Sion nulli dubitandum sit, & si perbonus & doctus medicus Dodon. hallucinans Crateuæ Sion fecerit, quod neque notas è Dioscoride, neque Germanicam appellationem perpenderit.

CRATEVÆ SION ERVCÆFOLIVM.

ETENIM Crateuæ Sion esse nasturtium nostrum vulgi vbiq; iisdem riuulis fonticulísue lympidis fruticãs, cunctæ descriptionis partes testantur:sunt namq; ipsa folia singula, rotundiora & latiora quàm Minthæ nigricãtia, & extremis oris incisuris profundioribus Erucæ syluestris similibus,gustu non perinde odorato,vt Dioscoridis Sion, minúsq; medicato & acri sapore, idcirco plebecula in quadrageno Veris ieiunio multũ huius in acetariis vorat,vocátq; Nasturtiũ aquaticũ. Videtur etiam eadẽ de causa Crateuas hanc vocasse ὀλίγηρ id est,vilem,aut paruifaciendam,vt quidam interpretantur, si cum priore viribus efficatiori & medicatiori cõferatur,tametsi vires non instrenuas exerat ad quosdam morbos,præsertim ad eos qui Stomacace morbo difficili, siue Scorbuto vexantur: vnde pari ratione & notione ac Cochlearea & Becabunga Scorbuyck & Scorbuck vocatur. *Matheol. 287.*

Huius varietas duplex è magnitudine,siquidẽ riuulis altioribus enata fruticat,foliis fermè Terebinthi magnitudine: aliis verò exiguis & penè arentibus riuulis,triplò minor, æquali ferme Diosc. Sioni siue Laueri,cui conuictor,& similis eatenus,vt non rarò rustici vtramuis pro vtralibet accipiant in acetariis,& potionibus ad calculum, nec malè cedit imperitia illis,nam vtriusuis vires paris sunt commodi.

CARDAMINE *siue* NASTVRTIA AQVATICA, *siue alterum Sisymbrium, Dioscor.*

A CARDAMO,cuius acrimoniam vescentibus refert,dicta Cardamine fuit,veluti Helleborine ab Helleboro,tametsi propiùs accedit Crateuæ Laueri,siue Nasturtio vulgari aut vero, quàm Dioscoridis Sio,aut etiam quàm Sisymbrio: etsi Dioscorides Sisymbrii fecerit speciẽ tribueritque idem nominis plantę menthę hortensi simillimę,atq; huic aquaticæ, ansamq; Plinio confundendi vires laueris atq; huius *S*isymbrii,quod *S*ion etiã *Matheol. 488.*

vo-

vocarint. Eſt enim fontium lympidorúmque riuulorum ſectatrix hæc vbi Sion, ſed tota tenella, graciliſq;: folia promēs ima ſtrata latiùs, in nerueis cauliculis rotūdæ Erucæ, aut aquatici Naſturcij vulgaris: quæ autē in caule ſeſquipalmari vel pedali anguſtiora multò ſunt, etiamq; hortēſis Naſturtij diuiſura: floribus ſūmis albidis, acri guſtu, ac in acetariis tamen minoris commendationis. Sed enim primum illud Siſymbrium apud Dioſc. in familiā potiùs Menthę & Menthaſtri relegandū, cum quibus tantopere illi conuenit, vt quaſi naturę ſymbolo mutuo, altera in alterā abeat, nempe mentha in Siſymbriū, hoc in illam, propter confuſa naturæ principia in ſemine.

SINAPI & THLASPI media Prouincialis planta.

ET hanc nouā viſum fuit hiſce inſerere, propter cōmunes inter Sinapi, Buniadē, & Thlaſpi figuram & vires. Prouenit ea nō procul Magdalenę fano, & cautibus illis celſiſsimis famigeratiſsimis Galloprouinciæ, floréſque Auguſto promit luteos Eryſimi, nec ſiliquas diſpares: in gracilibus ramis ad ſummū & imū vna è radice digitū craſsa, fibroſa, pedē lōga, Rapiſtri folia, Thlaſpi, aut Drabæ, leuiter laciniata, albida & hirſuta, ſapore eryſimi, aut Buniadis Barbareæ.

Κάρδαμον NASTVRCIVM HORTENSE.

Ger. Garten kreſz.
Anglis. Gardyn creſſys and Towne creſſys.
Ital. Naſturtio & Agretto.
Gal. Naſitort & Creſſon Alnoys, ſiue Creſſon de Iardin.

Math. 565. ACRIMONIÆ vehementia os naréſq; vellicando Sinapi imitatum naſturciū, è Græco Καρδάμῳ dictum fuit: etenim nares rugare ſiue cōniuendo cōtrahere aſſolent, qui acrius cæpe edūt, aut Sinapi multùm carnes intingūt: vnde factū verbū καρδαμύττειν id eſt conniuere, tametſi quia cordi vitam vigorémque tueretur præſentiorem, Cardamū dictum putant, Perſis præſertim & Lacedæmonibus, apud quos olim olus iſtud multò celeberrimum fuit obſonium: nihil enim addere ad panem præterquam naſturcium ſolita fuit Spartana iuuenta, vt apud Xenophontem, & Plutarchum, & in Tuſculanis legitur. Hodie autem in acetariis & medicamentis vſus plurimus, & notiſsima planta plebi nomine Creſſon, fortè quia perenni ſobole, ſummis feruoribus, vel etiam Brumæ rigoribus ſpretis, creſcit. Francigenæ etiam Creſson d' Alenois ab alendo fortè vocant. Notiſsima planta, laciniofis, anguſtis Erucæ foliis & Coriandri adultis non ita diſsimilibus, acri ſapore Thlaſpi, ſeminéque ſecundum thyrſulos Iberidis multiplici.

Dod. Hiſto. 436.

THLASPI, ſiue Narſturcium tectorum, Naſturcium Syl. Scandulaceum, Capſella. Θλάσπι Θλάσπιον ἤ σίνηπι ἄγριον Germ. Baurnſenff ꝛc kerſz Biſemikraut. Ital. Thlaſpi. Gallis. Seneue ſauuage. Belgis. Boeren kerſe.

QVIM-

QVEMADMODVM Phyteumati, Echio, *Psyllio* aliisq; nō paucis herbis ob quampiā notam cōspicuam seminis nomen adscitum fuit, sic & Thlaspi transuersim per mediúmue incusso aut diffracto seminis inuolucro folliaceo appellatio data: tametsi dici potuit Thlaspidium quasi fractum clypeolū, qualem adumbrant foliosæ circinnatæ peltæ semen cohibentes Nasturtij, cui succedit ordinis consequutione.

DIOSCORIDIS Thlaspi Drabæ & Chamelinæ folio.

EMVLTIS Thlaspi differentijs adeóq; longè pluribus quā quot antiqui meminerint nulla fit obuia, quę ęquè congruat Dioscoridis deliniationi ac illud Thlaspi nusquam non in aruis copiosum proueniens Gallię, Germaniæ, Angliæ, folijs lōgioribus, angustis, mollioribus, leuiter laciniosis Drabę, Iberidis, Chamelinę siue Myagri, cauléq; multis alis circa imum diuiso lentis, sequacibus, gracilibus, flores albidos Iunio ferentibus pusillos; deinde cōpressa copiosa foliacea inuolucra exactè circinnata præterquam supernè, quà parum depressa & fissa sunt, semenq; continent pusillum, rotundum, oblongum, nigrum Nasturcij, fauces adurens mandendo, ac quiddam Allij, Sinapi aut Cæpe sapore exhibendo: vnde vulgus Sinapi agreste vocat & Nasturtium Tectorum, quia non rarò in macerijs vetustioribus visitur. Quare quin sit Thlaspi species nulli negandū, an autem sit folijs ἀκροσχίδεσι non prorsum videtur: sunt enim vno ductu ferè sinuata tota, non diuisa, proindeq; illa verba (in summis diuisa) si quis de thyrsulorum, ramulorum aut seminis diuisura accipiat, nec Naturæ aduersaturus videtur, nec Græcæ descriptioni vim vllā facturus: verùm sic forent alię species Thlaspi mox dicendę, quæ seminis effigie & acrimonia propiùs vero accedent.

THLASPI Græcum propinquius fortè Dioscor. Poligonati folio, aut Oleæ, Lentis semine.

ETENIM istud dumtaxat calidarū regionum Syrię, Candię, etiamq; Prouincię Norbonensis indigena est, ramulis multis in summo diuisis, & semine secundū longitudinē bina serie digesto, planę lentis effigie compresse, sed nonnihil depresi instar vmbilicelli medio ostentante, & quasi incussum cōtusúmue scutulum aut Thlaspidiō exactius effigiāte, seménq; cohibet Nasturtij acre, vehemens, secundū totos ramulos lentos, obsequiosos, cōpactos, albidos, in caule sarmentoso rotundo folia pusilla, glauca albidáue habente Leucoij Lutei sed multò minora, radice exili lignosa etiam in hortis Italicis.

THLASPI SYRIACVM vel Græcum alterum angulosò bifori pericarpio lentifolio.

FERVNT & alterū esse Syriacum aut Græcum illud, quod nos habuimus Venetijs & in hortis vidimus minoribus ramulis, minúsq; compactis, albidis geminaq; donatis serie, seminis angulosi, acerosi, rotūdi, compressi, medioq; sui fissilis in duas glumas minores acriora semina terna aut quaterna amplexas, folijs non ita dissimilibus superiori. Nusquam nisi inquilinam hortis putamus nasci, nec scimus sitne illud tertium Mathioli, quòd ille nulla apta descriptione genera distinxerit, sed in chartas tantum negligenter picturas congesserit.

THLASPI Vulgatissimum Vaccariæ folio aut Myagri pinnato.

MVLTO vberrimè prouenit cultis & incultis aruis Italię, Germaniæ, Galliæ & Angliæ istud omnibus Thlaspi vocatū & receptū, cuius folia ima lōgiora, maioraq; quā primi nostratis, parum crenata, superiora autem angustiora in acutum sensim desinentia, basimq; habentia vtrinq; pinnula aut ligula porrectiorem non quasi appendice addita, sed continuata, multos è caule sesquipedali ramulos ambientia stipatos floribus albidis, súbq; Æstatem crebribus pastorię Bursę non dissimilibus in duas glumas

hiantibus inuolucris, acri ſemine & ſapore Sinapi aut Naſturcij, officinis in vſu ad antidota pro vero accipitur.

Oſyridis folio THLASPI *minus Hortenſe vulgare, acerrimum Luteum & album.*

PAVLO diligentiores Pharmacopœi & Herbarij Angliæ & Germaniæ iſtam minorẽ ſpeciẽ Thlaſpi vocãt, & alunt in hortis ad medicũ vſum, quia ſit feruidioris guſt⁹. Eius cæteroquin tota facies, ramulis multis floribus & foliolis Thlaſpi fatetur, eatenuſq; differre videtur, quia tota minor & tantopere ſarmentoſa, vt ſcoparũ vice ſit ad verrendũ, non ſecus ac Iberis, cuius etiam & floribus, albidis, crebribus, paruis. Eadem in horto Morgani noſtri, etiam luteis floribus viſebatur hoc m enſe Iunio.

THLASPI *paruum Hieracifolium, ſiue Lunaria lutea Monſpel. & Leucoium luteum marinum.*

IN prata Monſpellienſia ſecus Lanum amnem & Gramuntium lucum ſtudioſi ludibundi prodeuntes, nos cõmilitonéſque noſtri ſæpiſsimè hoc collegimus, & minorem alteram Lunariam, propter lunatos folliculos elegantes, vocitabamus. Sed attentiùs perpendentes, huic nullus locus certior, aut aptior, quàm inter Thlaſpi omnium iudicio, putabatur. Radix qualis Burſæ Paſtoris aut Maluæ, folia mox a radice crebra ſibi mutuo incumbunt, albent colore Hieracij aut Leucoij ſed minora, vndulata, lacinioſáue in terram dehiſcunt. Caulis folijs exutus, exilis, cubitalis & pedalis, qui in cauliculos exit onuſtos multis clypeolis foliaceis palleſcentibus Lentis cõpreſſæ effigie qui prætenues ſunt & fermè pellucidi, quibus ineſt ſemẽ ſingulum ſingulo foliolo, Leucoij purpurei & albi ſapore & effigie, potiùs quàm Naſturtij. Flos in ſummo paruus, luteus aut pallidus. Hæc primùm culta in hortis Italicis & peregrina credita, vocabatur ab illis nomenclatoribus Leucoium luteum marinum, nõ ita magna ſimilitudine: maiorẽ ſanè multò ſortita eſt cum Thlaſpis. Sed etiam cũ Thlaſpis nonnihil folijs & viribus cognationis habent Leucoij, præſertim purpurei & albi.

THLASPI *alterum minus clypeatum Serpilli folio etiam Norbonenſe.*

NEC vſpiã nobis iſtud viſũ, niſi in agro Norbonenſi Monſpellieſiq;, locis ſquallidis, ſabuloſis propè puſillas Anchuſas: folia, flores, ſemináq; ex luteo pallent, & peltæ ſuperioris aut Tordyllij ſunt ſed penè pargamenę inſtar pellucida ſunt tenuia, ſimilitudine, ſapore, Leucoij, vnde quidam Leucoium luteũ marinũ autumabant: ramuli ſunt exiles, palmares, nitidi, foliolis albicantibis Thymi non ita numeroſis.

THLASPI NORBONENSE CENTVMCVLI angustifolio, Alysson Italorum.

FECERANT iamdiu hanc Itali Alyson quodpiã, eosque Cõmentator sequutus, lubenter, inquit, posuissẽ, si habuissem: igitur factum benè quod nõ habuerit, quippe doctiorum omnium Monspelliensium, apud quos frequẽs oritur, suffragio, Thlaspis hæc annumerãda est, nõ Alysso: cui aliã multò aptiorem iamdiu compararũt seduli vestigatores Belgæ & Franci, quã in hortis alunt: in Italia non nisi aridam vidimus. Istud verò pusillũ Thlaspi prope Monspel. Nouũ Castr. cis Lanum amnẽ, aridisq; viarũ crepidinibus, in ramulis multis sparsis rectis vimineis, palmaribus & sesquipalmaribus albidis, Thlaspi: foliola Polygonati minora aut Centũculi, aut lauẽdulæ: & flosculos albidos Iberidis, Thlaspi Cretici, aut Syriaci, Clypeolis nõ dissimiles, sed duplò minores fert: tota planta albicat, gustúque Thlaspi aut Nasturcium indicat.

THLASPI CANDIÆ vmbellatum Iberidis folio.

ALTERVM descripserunt & vocarunt iamdiu Belgii herbarii THLASPI Candiæ, foliis est serratis vulgatæ Iberidis, sed maioribus, caulis cubitalis multos cauliculos fũdens, in quorum extremis vmbellæ & flores Sambuci palustris similes, ex candido purpurascentes, Iulio vel Augusto: túncque semen affatim cernitur in folliculis Thlaspi minoris similibus, acre gustúque feruens. Quæ affinitas erudito & modesto medico Dodonęo hac naturæ parte exercitatissimo videtur persuasisse, vt Drabam hanc censuerit: nempe vmbellæ Sambucinæ & seminis acrimonia, quæ non magni momenti sunt notæ. Cognita quibus est Lepidii foliis, vmbellis albentibus vera Draba, non opus est pluribus ad demonstrandum, tum errorem, tum discrimen. *Histor. Dodo. 438.*

THLASPI ALTERVM MINVS VMBELlatum Nasturcii hortensis folio, Norbonense.

MONTOSIS satis Norbonæ ad Lupi montis radices Maio & Iunio hęc copiosa flores muscosos vmbellisq; cõfertos, superioris nõ absimiles edit, sed albidos, seménq; minus multò, sed admodũ acre, folia exiliora, diuisura Nasturcii hortẽsis per totos cauliculos numerosos, grandes è radice non profunda, nec multum fibrosa, sapore acerrimo Thlaspi: verùm non magis hæc quam superior vsu recepta.

AN THLASPI CRATEVÆ, SINAPI Persicum vocatum latis foliis, radicibus magnis, Ischiadicis vtile, sit noster Rhaphanus agrestis, qui & Lepidium Pauli in Lepidio dictum?

DE Crateuæ Thlapsi admodũ difficilis assertio: si quis tamen de paucis à Dioscori. recensitis notis, sit certæ coniecturæ locus, nulla aptiús statuatur planta, quã illa, quæ nonnullis Sinapi, propter radicis in condimentis vsum, nonnullis Rhaphanus Syluestris propter nonnullam similitudinem, nuncupatur. Foliis est amplis Lepidii aut Piperitidis maioris, plerumque latioribus: radicibus etiã prægrandibus, glomeratis, albicantibus. Semen illi in siliquis Sinapi modo: flores Thlaspi conferti & elegantes magis quadrare vidétur, quàm Lunariæ vulgò nuncupatæ Rhaphanitis, quæ à nonnullis istud Crateuæ Thlaspi credebatur, cuius acrimonia ad Ischiaticos multò inefficacior, radix & vsus dispar.

Lunaria Raphanitis.

BVRSA PASTORIS.

Germa. Toschel kraut.
Gall. Bourse de Pasteur, ou berger.
Bel. Borsekens.

Effig. Mathiol. 569.

RECENTIORVM fuit planta & nomenclatura Pastoria bursa dicta à marsupiolis, siue theculis compresʃis, cordis aut crumenæ effigiem referentibus, thlaspi quadamtenus, cui etiam congener est, vbiuis copiosisʃima & notisʃima, secus vrbium areas, & mœniorũ ambulacra: foliis & facie Irionis aut Erucæ: floribus albicantibus thlaspi non disʃimilibus, tametsi gustu nõ perinde acri, sed exiccante potiùs quã refrigerante. Nam qui quia sanguinem sistat (sistit autem strenuè) frigidam faciunt, infœlici argumento nituntur, etenim vmbellæ, floresq; gustanti aliquid acrimoniæ inurunt, indicióque sunt siccando colligendóque sistere, vt porri succus, Vitriolum, vrtica, nòn refrigerando.

RHESEDA PLINII NEOTERICORVM

Belgis vulgo Eruca peregrina, Italica vel Cantabrica.

SVPERIORIBVS annis diligẽter percunctati sumus Bononiæ dum versaremur, clarisʃimum Medicę materię professorem Cęsarem Odonem & D. Aldroandum, atque indefessum quęrendo doctũ Anguillarã Ferrarię quænam planta illa esset, quæ apud Rauẽnam, Rimanum, locaque Pesaro finitima, Plinio memorata propter miram superstitiosámque opem morbis ritu præstare solita?, qui eãdem esse coniectabant (vti etiamnum plerĩq; omnes herbarii) quam nos non modò in Italia non procul Rauẽna, Armiнio, etiámq; toto illo littore maritimo inuenimus, sed etiam in Gallia Lugduni & Vesuntii in Burgundia, etiámque hortis Belgis & Anglis, vbi quidam vocitabant Erucam Italicam. Est namque foliis albidis vel pullis, & diuisura Erucę Syluestris, Sinapi syluestris, vel Cakile Serapionis, ab ima, tenui, longa, albicãte radice profunda, cauliculos graciles cubitales, ad medum vsque ambientibus, vbi flores thyrsulíue densè spicati Oleæ summos ambiunt cauliculos, elegantésque relinquunt per Augustum & Septembrem theculas membraneas, instar calicis supernè hiulcas, semen nigricans, pullum, pusillum Hyoschiami continentes, tota gustu & nonnulla tenui acrimonia Luteolæ adstringente: vnde non abs re do-

doctissimi illi putarunt ex Plinio hanc Resedam esse, possèq; collectiones & inflãmationes discutere : nec tamen putarim opus esse additis illis verbulis, aut murmurillis anilis dementiæ cõmentis ad efficacitatis commendationem fucatam, nempe hæc sunt. *Reseda morbos reseda, scisné, scisné, quis hic pullos egerit radices, nec pedes, nec caput habeant? Hæc ter dicunt, totiésq; respuunt, inquit Plinius.* Cui nos malumus eum assensum præstare, qualem merentur balbutiones carminum iacturæ brassicæ apud Caronem, quàm excipiendo vel ineptire, vel asserendo fidem temerare nostram & alienam.

CAKILE SERAPIONIS, *Erucæ folio, Napi flore, Vulgo Eruca Marina.*

NVSPIAM hæc nisi littoreis maritimis, aut inde in hortis culta visitur, plurima autẽ prope Venetias, Magalonã, etiamq; Angliæ insulã meridionalem Vectim. Folijs hæc sinuatis, diuisura crebra Senecionẽ vel Erucam, nisi crassiora albidioraq; essent, præfert. Flores autem purpureos iuxta cauliũ ramulos sparsos magnitudine & similitudine Napi habet, semine est oblongo mucronato fungoso ex singulo flore secundum caulem, bino sibiq; mutuo apicum duntaxat cohæsu iuncto, gustu Erucæ aut Napi salso & purgante. Radice lignosa καλῆ, propter quam plurima nascitur, putaturq; ea, quam Serapio Cakile vocauit.

¶ LEPIDIVM *Herbula Dioscoridi, Damocrati & Galeno* IBERIS CARDAMANTICE *Nasturtij folia, siue alterum Pauli* LEPIDIVM IBERIAS, *quæ irrepsit alienissimo loco Dioscoridis codici. Lib. 1. cap. vltimo.*

Eadem Aëtij Lepidio Seridis angustifoliæ Holeraceo quod cum lacte conditum seruandum Tetrabibl. 4. Sermone. 2. Cap. 133.

Sed Lepidium primum Pauli superiore Cardamantice multò maius, vrentius, minùs aptum cibo, Rhaphanus Syluestris Francis & Belgis Pharmacopœis.

FECIT vis vrida cutiq; deglubendæ & squammis excitandis (quod contingit fieri plerumq; inter curandum Coxendico morbo affectos) apta, vt nomẽ Lepidium hisce feruidis plantis fecerint antiqui: λεπίδες enim etiam squammas è cute deciduas significant, vnde etiam lepra dicta. Ne porrò tœdio lectori simus, ad recentiorũ conniuentiam pleraq;, quæ diu nos fefellerũt, & animaduersionis & castigationis egerent. Nũc stat animus, non vt illi morosi declamatores, potiùs latratores, perorãdo authores quoslibet proscindere, sed quantum plurimùm possimus amico lectori perspicuè & candidè communicare. *Effig. Math. 608. & 609.*
Iberis & Lepidium nomina sunt πολύσημα id est diuersas res vnius generis designantia, Dialecticis æquiuoca, & imponere solita, nisi priùs finibus secernantur, quod hîc faciendum. Iberis vel Dioscoridi Herbam insinuat folijs Nasturcij cubitalem, flore lacteo, radice nasturcij, hæc notissima Lepidio Dioscoridis eadem, quantũ ex Galeno & Ægineta colligitur, qui Lib. tertio, Cap. de Coxendico, eam Iberidem Lepidiũ vel agreste Nasturcium nuncupari scribit: vel indigitat fruticantem quandam plantam folijs Laurinis, sed multò maioribus, cuius antiqui medici in coxendico atq; affectibus chronicis multũ periculum fecerint: verno tempore multò vegetior, frequens in Æginetæ patria, cuius foliorum si desit copia, inquit idem, radicis corticem deglubito, & ex adipe subactum in cataplasma effingito. Itidem in Simplicium elencho, Iberiadem seu Lepidium recenset ex quarto calfacientium ordine vnum, alterum verò Lepidium nasturcio viribus simile, minùs siccando pollere. Hic igitur paucis verbis cui plantæ sunt notæ ab oculis pepulit caliginem. Vides Iberidem Dioscoridis & Lepidium eiusdem eandem esse plantam, rursum & Iberiadem alteram, qua de lib. 3. Capite de Coxendico, Paul. agit eiusdẽ Pauli esse Lepidium: id multis vsuvenit plantis vt re eędem sint, nomenclaturis variæ. Ac nequis argutetur Gingidio assimulatum Dioscoridis Lepidium, sciẽdum Gingidium vel authoris assẽsu simile Nasturcio esse. Iam haud arduũ componere istorũ procerũ fastidiosas lites, cum & Iberis seu Lepidiũ Dioscoridis notissimũ sit, & Pyperitis Galliæ plebi *Passarage*: plusquam rabida à feruido gustu Pauli etiámq; Plinij Iberidis siue Lepidij notas expleat. Futiliter igitur & impiè tenebricosus dictator Senensis viris eximijs Barbaro & Ruellio insultat, quum lapsos dicit, vt putarint *Raphano* Italis dictum Lepidium esse:

perspicuè Ruellius hunc errorem detexit. Sed hunc fortè tunc Mathiolus Italus non intellexit, tersior enim & nitidior scriptor erat, quàm ab Herbario latinè vix balbutiente percipi probè posset. Id res ipsa docet multis locis. Sed hic probū quemlibet offensione vexat: illi primùm posteris secuerunt glaciem, & scipionem ad vadum transmittendum porrexerunt ingratę ambitioni, cuius postea proditoriis ictibus posternerentur. Cumq; Authorū sparsas passim sentētias nobis suis immensis vigiliis collegissent, Cōmentator neque illis intellectis, & istis spretis, nesciuit ex Pauli perspicuis locis distinguere duo Lepidia, totidemque Iberides, sed vt consueuit, re infecta ad calumniam deflexit, quam tandem, cum futilem & scutica dignam esse conscientia moneret, istis fomentis leniuit: nimirum fortassè illos Piperitim Plinianum Pauli Lepidium intellexisse, quod illi illic monuerant herbarios Lutetianos pharmacopœos & Antuerpianos, te nondum nato herbario. Hodierna enim die vocatur Rhaphanus agrestis officinis & mulierculis Belgis. Hæc Piperitis Lepidium secus ripas aquarū fruticat, radice oblonga indicē æquāte, vel maiore, caule cubitali & bicubitali, durioribus foliis Costi hortensis vel Lauri, sed multò maioribus, molliusculis, ambitu leniter crenatis, colore ex viridi pallescēte, flore exiguo muscoso candido Iberidis. Dolendū tantum virum deceptum à Plebecula sua, nam illa pro Rhaphano maximā illam plantā, quam Verbasco comparabas intelligit: Gallica verò nomine Rhaphani Syluestris Piperitim seu Lepidiū vocitat, vt monet Ruellius te decipiens, neutiquam deceptus.

Ἀραβὶς *ARABIS siue DRABA, & Narsturtium Babylonicum.*
ἄραβη *Gallis.* Draue.

Effig. Math. 571. QVISQVIS ille fuerit doctus, qui Iberidem Cardamanticen adiectam primi libri Dioscoridis calci descripsit, videtur vsus fuisse verbis comptioribus, & oratione floridiore, quā consueuerit Dioscorid. & ex verbo δραστικώτερον occasionem nominis Drabæ suggesisse quā enim θέρους γαλακτικὸν ἄνθος περιβάλλει (vides phrasim neutiquā Dioscorideā) id est cum æstate promit florē lacteū καὶ τότε δραστικώτερον, tunc efficacior est, inquit. Quo ex epitheto potuit nominare alius quispiā Drabam: & comparare partim cum cardamine, siue Iberide Lepidio vocato, vtpote quæ etiam holeracea esset & cubitalis: partim cum Lepidij Æginetæ & Plinij foliis, apud quos, quamuis multò plura quàm Dioscorides collegerint, nulla mentio fit Drabæ. Quæ si minùs placeat coniectura, certè valdè consentaneum rationi videtur quempiam fuisse non imperitum, sed ætate posteriorem, qui hanc Drabā sibi de facie & viribus notam descripserit, Lepidioq; Æginetæ vel Plinii foliis similem fecerit: neutra enim à Dioscoride descripta, nescitur an cognita: aut demū huc inserta fuerit, nullo alterius alicuius iudicio. Nā alióqui ista Drabę plenè satis expressę, & in vsum iamdiu deductæ folia, Lepidij forma & aliquantùm incisura, mollicella colore albescentè hirsuta radice ab ima vmbellis tenus vestientia caulem cubitalem fermè exilē, quæ albicant lacteolis floribus Sambuco minoribus: semen acre subrotundum, albidum Milij magnitudinè, acriore & feruentiore gustu, quàm planta. Radice albida & nonnihil tuberculis interdum extantibus. Optandum hîc, vt Senensis cōmentator nos docuisset, posteaquam reiecit hancè Dioscoridis familia, quibus rationibus indubitatum sit illi (vt loquitur) hanc vnam esse legitimam Drabam: tam multis frustra inculcatis, quid non addit pauca necessaria? An non posset Piperitis, an non Dentillaria Rondel. Lepidium Pauli hic recens, innuere? quid si idem Lepidio Dioscoridis similem fecit, lōgè magis vt aberres, fecit enim Gingidio aut Nasturtio. Variæ sunt plantæ adhuc Recentiorum, quæ Lepidium dici possunt vaga illa nomenclatura, & facultate cutem vlcerandi, squammásue excitandi, quas ne nostro instituto officiāt, suis quamq; popularibus & similioribus subdemus, vt Dentillariā Rondelletij, Costum Hortense, Rhaphanum magnum.

μύαγρον *MYAGRVM.*
Germ. & Gall. } *Cameline.*

Apud

APVD Æginetam in elencho M duæ leguntur plantæ, nomine & oleoso succo vel semine quadãtenus affines: quarũ hæc rectiùs videtur inibi vocata μύαρον quã μύαγρον: μυαρὸν namq; sonat prauum, impurum, sordidum, cuiusmodi est Melampyrum, multùm vicinam segetem lædens, & deterius multo, si conferatur cum reliquis triticis existens. Alteram verò μύαγρον scitè effectus argumento dictam istam nouã & perelegantẽ muscipulam siue muscariam putamus, quia adsidentes aut se præteruolantes muscas ramulis & glutine suo implicet, vt alibi diximus.

Neglectis etiam aruis, nec Segetum mediocri dispendio nascens vitium Myagros, ea est quam minus Sesamum putarunt, vt cuius è semine Sesami persimili oleum multũ multis in locis prematur, lucernis & cibis idem æquè aptũ. Exit hæc sesquicubitum alta & multis angustis folijs Rubiæ vel potiùs Lithospermi septa latioribus, perpaucis vt Thlaspi in ambitu denticellis eminẽtibus, mollibus & albicantibus folijs. Secundum extrema flosculi lutei Alysi, aut Erysimi, quibus propagantur capsulæ compressæ Drabæ aut Lini, semen Sesamo aut fœnogræco fuluum, sed duplò minus & oblongum. Emendauit sedulitas recentiorum, vbi legebatur τραχήλῳ ἐοικὸς πηλίδιος, non fœnigræco simile, tametsi de toto calyculo dictum accipi potuit, intus namque semina condita situ, & appressu inter se verticillatum quid & oblongum videtur efformare: sed ista leuiora sunt. Leuissimè verò ineptit hic & balbutit Senensis dum doctis nulla rationis vmbra, aut rei cognitione, aut melioris historiæ commutatione aduersatur. Nempe si in Angliæ, Galliæ, Batauiæ, Lotharingiæ & Leodij aruis prouentum & compẽdium mercatoriũ, huius nouisset, eam potius agnouisset quàm Pseudo nescio quid semper, vt solitus est, quæ vaccaria videtur perperam intrusisset. *Dod. fig. 337.*

Ἠριγέρων SENECIO, *siue Erigeron.*

Italis carduncello	*Gallis* seuesson
Ger. Crentz Witz et Grindtkraut.	*Belgis* Cruyscruyt
	Angl. Grounswell.

CVIVIS regioni & soli conditioni innascitur Senecio, æstus æquè ac frigoris patiens, qualibet fermè Luna flores luteos instaurans nouos, qui in pappos breui abeunt Dẽtis Leonis modo. Calyculi teneri virides, Cicerbitæ minores, nonnihil rubentes, quos folia infernè amplectuntur oblonga laciniosa Erucæ, Cichoriiue diuisura. Phlegmonum initijs atq; Erysipelatibus optimè facit: peptica namq; est, paucula adstrictione, moderatiore calore, aut digerit aut suppurationem promouet. Sapor insulsus & oleraceus. *Effig. Math. 1132.*

IACOBÆA SENECIO.

Herba Sancti Iacobi
Belgis & Ger. S. Jacobs bluom.

NVLLI quàm Senecioni propior videtur Iacobęa vocata recẽtioribus inuestigatoribus. Locis lætatur amœnis, vt pratis & collibus riguis: quam Senecio maior multò, virgas rectiores firmiores striatas, & interdum subrubentes, sesquicubitales & cubitales radice fibrosa emergentes, emittit. Folia Senecionis Artemisiæ situ & diuisura ex atro virentia. Flores stellati lutei, papposi, itidem Senecionis vel Tripolij: odor nullus, sapor amarus adstringens, non tamen ita calidus succus est. *Math. 1133.*

MARINA IACOBÆA, *vel Chrysanthemum & Artemisia marina neotericorum.*

Cineraria.

RARIOR hæc etiam littoreis tractibus, quorum eſt indigena: maior fruticoſiórq; Senecione, pluribus virgis duris, & folijs maioribus profundiuſq; inciſis & ſinuatis, vt Artemiſiæ, rigidioribus, craſsioribus, cinereo tomento obductis, vti reliquæ partes: vnde nomen illi Cineraria inditum. Flores item melini Iacobęæ Senecionis pappis diffluentes. Exiccat valdè, digerit, & inodora eſt. Cætera nondum comperta. Colunt Belgici Horti de Mediterraneo littore lectam.

BOTRYS.

Angl. Oke of Hieruſalem
Ger. Traubenkraut
Gal. *Pyment*
Belg. Druyuenkraut

Fuchſ. 100.

IN Oliuetis Namauſij cæteriſq; tepidioribus & apricis aruis agri Norbonẽſis, vel Nitiobrigi ſuapte ſponte fruticat Botrys: Flandris, Germanis & Anglis in Hortis. Radice eſt ſparſa inq; diuerſum acta mutuo fibrarũ implexu, ramulos complures ab vno ſcapo emittit holeraceos ſtriatos, éq; internodijs folia tres vncias longa, vnciamq; lata, per ambitum anguloſis lacinijs profundè ſinuatis Cichorij, potius Hieracij, vel Erucæ haud diſparibus, floſculorum innumera fœtura onuſti ramuli, ſecus, pone, ſupráq; folia ſpeciem primulùm florentis vuæ exhibentes (vnde nomen illi) ſed languidè lutei, vti tota plãta ex luteo viret. Pertinacis odoris gratia fragrat, odoremq; haud ita diſsimilem Ambroſiæ, ſed multò vegetiorem vibrat. Condiunt recentiores hanc Saccharo, vtuntúrq; ad Cordis affectus.

SERIDES ſiue INTYBA.

ADducenda & huc intubacea, quorum cunctas familias aptè & ſingillatim Herciſcere, etſi maioris eſt moleſtiæ, quàm laudis, non contemnẽdæ tamẽ erit vtilitatis, quando videmus pleroſq; Pharmacopœos, vtinã non & celeberrimos Medicos ſenio confectos, etiamnum valdè anxios, quid in ſuis, quídue in Nicolai compoſitionibus quotidiano vſu tritis, pro Intybis, vtroq; Soncho, Cicerbita, Taraxacone, Lactuca agreſti & ſimilibus, ſint accepturi. Quare nobis, tametſi hanc opellam ſucceſiuis Horis & furtiuis cudentibus, non licet eſſe tam ocioſis: tamen amicæ quorundam petitioni, & memoriæ noſtræ ſubſidio paucis & perſpicuis hæc diſcernere, atq; in ſeriem cõcinniorem digerere lubitum fuit, additis inſuper, quas noueramus raris huius cognationis plantis.

Intybolacana, quæ Galenus ex antiquis vocat, siue Serides, sunt multiplicis differentiæ, quarũ summæ tres, nobis doctrinæ causa erunt: Sylueſtris Picris, hortensis, atque Sonchus: illa vt natura prior sic plures habet species nempe

- SER. SYL.
  - Syluestrem Picrin siue Cichoriũ Sonchi asperi vel Dẽtis Leonis folio
  - Cultam altilem eandem, quæ latioribus, habitioribusque foliis Intybi Scariolæ fit, & aliquanto gratior.
  - Plinianam Hedipnoim siue Picrim luteam pratensem dentis Leonis flore Hieracii folio, an eadem Verrucaria Cichoracea luteo flore & sulcatis capitulis syluestris Cichorii folio.
  - Pusillum bulbosum Hieracium marinum Dioscoridis alterum, an Theoph: Perdion ?
  - Condrillã Belgicam flore cœruleo Cichorij, Folio multùm laciniosо Cichorii agrestis aut Erucæ syluestris, Taraxacon Officinarũ.
  - Condrillam vulgarẽ luteam maiorem & minorem } folio dentis Leonis,
  - Dentem Leonis siue vrinariam vulgi, Tragopogi flore & semine, folio Cichorij dentatis pinnis.
  - Dentem Leonis Norbonensium Asphodeli aut Leucacanthæ bulbillis.
  - Condrillã viminosam viscidam vinearum Norbonensium.
  - Condrillã Syriacã, etiamque in Norbonensi & Galloprouincijs obuiã Cyani aut Erucæ syluestris diuisura.
- SER. DO.
  - Seridem Endiuiam hortensem communem florẽ Cichorij hortensis folio Lactucæ. Habet varietatem.
    - Angustifoliam vocatam Endiuiam Syluestrem Officinis, flore Lactucæ.
    - Alterã varietatem Crispam, folio Cichorii, folio Lactucæ crispæ.
    - Tertiã varietatem satiuam Seriolam: paruam Seridem vocatam Cichorii hortensis folio & flore.
- SONCH.
  - Asperam viarum folio laciniato Cichorij aut Hieracii.
  - Læuem maiorem altioribus foliorum laciniis Papaueris corniculati flore luteo Cicerbitã. Officinarum siue Rostrum porcinum.
  - Alterũ læuem minorẽ Rheadis papaueris folio, floreluteo Senecionis.
  - Iiscéque, congener, similéque Hieraciũ maius vnicaule, non dispari folio & flore, spinulis asperum.
  - Hieracium minus præmorsa radice Diaboli vulgò Hierniæ, acutis lacinijs foliis, paruis, paucis è radice, flore luteo minore.
  - Hieracium alterum pusillum non laciniosum foliis, Pilosellæ.
  - Hieracium longius radicatum, caule numeroso nudo foliis humi in orbem accubantibus, obtusè laciniatis, flore Dentis Leonis.
  - Hieracium montanũ Sabaudum grandius foliis & laciniis Condrillæ Cœruleæ, flore luteo.
  - Hieracium montanum folio Lycopsis, Cirsii Sequanorum flore.

SERIDIBVS INTYBACEOVE GFNERI cognatæ Tridaces, siue Lactucæ meritò accensentur: quippe quarum agreſtis ſit mixta è Seridum & Papauerum natura.

Lactuca
- Agreſtis Scariolæ hortenſis, folio Lactucæ, flore Opij odore vehementi, ſoporifero, & viroſo.
- Satiua vulgaris Rotundifolio Braßicæ.
- Satiua Romana dulcior, nigriore & Scariolæ hortenſis folio, ſemine nigro.
- Satiua Seßilis ſiue Capitata rugoſis criſpis Braßicæ folijs.

SERIS SYLVESTRIS PICRIS, CICHORIVM.

Σερίδες πικρίδες
- Galli. Cichoree ſauuage.
- Germ. Wilde wegwarten.
- Ital. Cicorea ſaluatica.
- Ang. Wild Cyhorye.
- Belgis. Wilde Cicoreye.

SERIS ſiue Intybum eſt, aut poteſt eſſe, ſummum genus, ad omnia quæ Galenus nomine conflato Latinogræco Intybolachana, id eſt intybo-olera appellat coniectétq; quiſpiam ſeſqui-Varro nomen inde ductum, quia Seridi natura agreſtis cumeſſet, mitioris in hortis oleris cauſa ſereretur, quod verbum etiam è Græco σάιρω manauit, & eodem vidētur alludere Varonis verba, Lib. 3. de re ruſtica: vbi ſerunt, inquit, herbam quæ ſeris vocatur. Intyba autem à cauo tubę ſpecie caule videntur dixiſſe: nam Cichotium & Ambubeia Ægyptia ſunt vocabula, picris amaráue inſignem connotat amarorē pręſertim Seridis, quę cœteris eſt amarore prior, nuſquā non frequentiſsima, ſaluberrima, celeberrimáq; apud omnes gentes cōmendatione, quam à ſatiua Seride Scariola dignoſces facilè de laciniosis magis, minúſque obſcurè viridantibus, anguſtioribus foliis, & amarore ingratiore, totiúſq; plantæ habitu, & radice ſcabriore, duriore, exuctiore. *Ambubeia*

CICHORIVM ſatiuum, cœruleum, picris eadem, ſed cultu variatum.

- Germ. Zam Blauwegwart.
- Gal. Cichoree des Iardins.
- Belg. Tamme Cicoreye.
- An. Cychorye.

NON niſi cultu & ſolo iſtud diſtare inde manifeſtum, quia in Taurinenſi agro, Sabaudo, inque vinetis Burgundiacis lætioris ſoli nec liniamentis, nec ſapore, aliáue nota diſtet à ſuperiore. Brugis ac Antuerpiæ in Flandria depangunt tenellas plantas in patentibus aruis, quas ſeuerint poſt Solſtitium, aut feſtum S. Ioannis, ne in florem luxurient: vt per hyemen maiores teneriorésque radices foueant ad veſcendum: minùs tamen lacinioſa & ſimilis illi eſt, vbi multū colitur, illíque abundè ſuggeritur alimenti in hortis: alioqui flore & ſemine non diſpari.

HEDYPNOIS Plinii, Cichorium luteum pratenſe, Dentis Leonis Flore, Hieracij folio: & an eadem ſit Verrucarium Cichorium luteo flore, & ſulcatis capitulis?

SI, vti peritioribus viſum eſt, hæc ſit Plinii Hedypnois, quam ſuauiter halantem vel ſomnum conciliantem interpretantur, quin ſit Cichorii ſpecies, haud dubium: quippe domeſtici Cichorii radix, foliorum ortus poſitus & numerus, caulis & flores, vniuerſúſq; habitus, planè Cichorium Syluestre imitantur. Hoc tamen dignoſcuntur, quòd huic omnia maiora ſunt, folia albidiora, latiora leniúſq; lacinioſa, & toti ramoſo cauli adnata, luteique flores, papposi globi longè maiores, & ſucco amaro pedalis radix turget: in pratorum, vrbiúmque aggeribus paſsim occurrit, vocata Germanis Geelward, Gallis luteum Cichorium.

BELGARVM Condrilla cœrulea Cichorij ſylue. aut Erucæ ſyl. diuiſura.

CONDRILLÆ differentias eſſe Seridi ſubalternas, atque ſimillimas, vel hæc indicio eſt, quæ dumtaxat à Cichorio ſylueſtri videtur differre exilitate foliorum, cauliúmq; nitidiorum elegantia: pauciores etiā alas habet, ſed flores non diſpares, vti nec radices, quæ ſimiles ſimiliter Cichorio eduntur, tametſi non niſi hortis Gallicis & Belgicis nobis viſa, quia rara.

CON-

CONDRILLA pusilla Marina lutea Bulbosa, an Diosco. radice rotunda orbiculata στρογγύλη & an Theoph. Cichorium Perdiónue?

SANE quam rara Seridis species illa Cichoracea bulbosa, quam videtur Theophrastº innuere. Folia sunt Serydis syluestris diuisura, aliquanto minora. Caule fermè nudo tenero, in cuius summo vnicus flos luteus Dẽtis Leonis, minor tamen, & itidem in pappos euanescens: imo cauli subsunt filamenta terna vel quaterna, quibus totidem pluresue interdum bulbi appensi sunt perlucidi ex albo purpurascentes, solidi & succi pleni, qui carnẽ Raphani fermè præferunt colore & pelluciditate. In locis paucis, sed tamen magno prouentu oritur. In Italia doctiorum nullus se vidisse nos monuit, neq; vidimus ipsi alio loco, quàm secus insulam & lacustres tractus Montis Cœti Narbonæ ad piscatorum attegias. Hæc merita est argutam pictoris manum, vt sit Diuini philosophi Theophrasti monumentum, qui nos illius monuit, recentiorum nullus. Quæ si Athenis nobis dono missa fuisset, haud tamen continuò magis Atheniẽsium, quàm Monspelliẽsium, Narbonensiũmue cichorium nuncupanda fuisset.

Monspelliensium Dens Leonis Asphodeli vel Leucacanthæ bulbillis oblongis an Condrilla altera Dioscoridis?

NISI illud Bulbosum Cichorium nostræ ętati innotuisset, meritò quis putasset hanc esse Condrillam Dioscoridis oblongis & circumrosis folijs, humi sparsis: radice rotunda, quam etiam Plinius radice fabæ simili aliquando numerosa describit. Verùm vtrouis modo accipias, è Pliniana designatione, aut Dioscoridis codice certum est, illi Cõdrillæ meliùs congruere vel bulbosum Cichorium nostrum, vel Dentem Leonis vulgarem: etenim si Pliniũ sequaris, nostrum Bulbosum dicas illum exscripsisse ex Theophrasto, cuius quidam Perdion Herbam esse augurantur, aut alio quopiam Botanico. Sin non legas apud Dioscoridem radicem κούφην καὶ στρογγύλην non perperam Dentem Leonis vulgarem statues esse secundam veram Condrillam, atq; intelliges deprauatam fuisse lectionem, fortéq; legendum, non κούφην, sed κορυφὴν στρογγύλην, quã videtur doctissimus Ruellius interpretatus. Quippe minùs aptè quadraret, radicem Sonchi huius benè adultam esse & succo plenã dicere, eandémq; leuem aut minùs ponderosam. *BVLBASPHODELI Condrilla.* At sic etiam aptior foret hæc, quam vtrauis illarum ex hac & Pliniana interpretatione. Radices namque huius plantæ tenues sunt, carnosæ, succo refertæ, rotundæ in mucronem ad verticem, oblongæ fabæ quadamtenus similes, vt Plinius notat, quem hallucinatum, vt alias putassemus in collatione primi Sonchi Dioscoridis(cui adnascuntur grumi, nodíue gummei circum caulem fabæ tuberculo similes) nisi Plinius non primam, sed secundam Condrillam describeret hîc verbum de verbo fermè è Dioscoride, aut consimili classico autore. Huius facilis prouentus in Hetruriæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ marginibus satorum & pratorum Iunio & Iulio flores luteos, papposq; gestat multò maiores, pallidiores quàm Dentis Leonis: nec tubi caulium absimiles multùm, folia etiam humi strata, sed minùs altè incisa, aliquantum glauca & hirsuta propiùs Cichorium Syluestre referentia, sed multò latiora. Gustu amaro acri & Dentis Leonis: vires, quas dicemus alibi oportuniùs, latuère nostrum Commentatorem, qui hunc Dẽtem *504. Math.* Leonis nouitatis & peregrinitatis titulo iactat Constantinopolitanum Cichorium, cum tamen Sienæ illius patriæ, inque Hetruriæ, Liguriæ, Galloprouinciæ & Norbonæ pratis non parum copiosum istud proueniat. Neq; enim si flores sunt huic duplò fermè maiores magisq; pallentes, quàm communis, propterea putãdum sit fœliciùs prouenire aut frequentiùs Constantinopoli, quàm Massileæ, aut Monspellij, vnde scimus tum Commentatori, tum alijs non paucis scriptoribus hodiernis missas & obtrusas plerasq; plantas pro Aphricis, Syriacis & Constantinopolitanis. Sic res cadit pigris & ambitiosis ingenijs, quos res nondum visæ oblectant, vt pueros picturæ capiunt & decipiũt.

An

An putarat peritos illicò iſtud Cichorium admiraturos, quia Conſtantinopolitanum erat & à Cæſareo oratore miſſum? An non pudet tantum rei Herbariæ ſcrutatorem non dum noſſe Cichorium patrium, & plus credere oratori occupato muneribus aulicis, quã exercitato ad diſcendas varias ſpecies Seridis.

VVLGI DENS Leonis, ſiue Vrinaria, Tragopogi flore & ſemine, folio pinnis dentato.

Ger. Korlkraut et Phaffenblat.
Belg. pappen cruyt.
Ang. Dent de Lyon.
Gall. Piſſenlit & Dent de Lyon.

NEQVE hæc ſit Chõdrilla, vt cui prorſũ abſint tuberculi, tum radicis, quales Plinius & Dioſcorides innuere videntur, tum cauli imo grumi deſunt quos nomen deſignat: χόνδροι enim grumi ſunt, concretionéſue nodoſæ, cuiuſmodi in mammis, in quibus lac coaluerit, inq; duritiẽ cõcreuerit, quas μαςοὺς χονδρίζοντας Græci, dicũt niſi Dẽti Leonis contigerit idem quod Drabæ, cuius radici interdũ ineſt tuberculus, interdũ nullus, atq; noſtrati idẽ quod fœniculo, Tragacanthæ, Rutæ & maſtichæ, quæ quibuſdã in regionib⁹ micas Gummi, lacteæue concretionis tuberculos habent: in noſtris tractibus vt plurimũ tale nihil. Etenim ſecundum illam plantam cœruleam & Cichoreaceam, quam priorem Condrillam poſuimus, nõ parum refert Cichorium & Condrillam Dens Leonis vocata, ſiue Vrinaria Herba *Piſſenlict* Gallis pueris dicta, quaſi Lectiminga: aluum namq; ſupprimendo, obſtructionéſq; reſerando Meſeraicarum plus lotij deriuat in veſicam, quàm quantum pueruli retinendo ſint, præſertim inter dormiendum, coq; tunc imprudentes & inuiti ſtragula permingunt. Siquidem mulierculæ médicæ & pueruli ruſtici in pratis, prope tumulos aggerulóſue Talparum terra ſemiobruta eóq; (veluti Endiuiæ cõtingit) germina ſuauiora minúſq; amara, candidiora effoſſa in acetarijs vorant, aut iuſculis indunt. Alit, vrinas ciet & ſomnum conciliat, quapropter Hedypnoin quidam maluerunt dicere, quam ſuperius Luteum Cichorium: tametſi appellatio pluribus Intybaceis & Condrillis congruere poteſt. Cuilibet genti hæc multò notiſsima, folijs Cichorij ſylueſtris, latiorib⁹ & lacinijs altiorib⁹ vtrinq; dentatim, ſerratis, humiq; fermè ſtratis. E radice Cichorij digitum craſſa, aliquantum lutea, & lacteum ſuccum, dum vulneratur, fundente, pediculorum tubuli potiùs quam caules tenelli nitentes, lactéq; turgentes florem ſpecioſum, luteũ, multiplum Tragopogi vel Scorſoneræ promũt, vere & æſtate particulatim, ceſarie papposa dilapſa, capitula inſtar Monachi capitis glabri aut calui viſũtur.

CONDRILLA Coronopi aut Cyani tenuifolia, lutea vinearum.

PVTARVNT etiam nonnulli doctiſsimi hanc eſſe alteram Condrillam Dioſcoridis, vt qui ſuperiores nõdum noſſent, nec hæc ſanè ita abſimilis, turget enim amariore & pluri lacte quàm Cichorium. Sponte tota æſtate calidiorum regionum vinetis & oliuetis glareoſis obuia paſsim eſt, folijs palmum & ſeſquipalmum longis anguſtis acutiſq;, laciniarũ ligulis vtrinq; dẽtatis, craſsiorib⁹, pallidis Reſedæ magnitudine, ſimilitudine & ſitu, caulem ſtipantibus ſtriatum Cichorij agreſtis, luteum diuiſum alis flore Hieracij aut Lactucæ gerentibus, inq; pappos diffluentibus, amariore & acriore ſapore.

CONDRILLA viminea viſcoſa vinearum.

Iiſdem

ISDEM fermè natalibus agri Linguagottici est quædam Condrilla visu pulcherrima. Plurima Iunio & Iulio floret cis pontē Castrinoui à Monspellio vix sesquimiliare. Radix vniuersaq; planta lacte turget, & viscida est tactui, creberrimis vimineis viticulis, flexu mollibus, candidis, rectis, cōfertis, assurgit, duorum altitudine cubitorum, folia in imò Cichorij aut Cyani incisura, sed valde exilia & tenera, reliqua foliola secundum viticulorum longitudinem certis & æquis distincta interuallis ad fastigium vsq; porriguntur, speciemq; virgarum viridi albòq; variegatarum præbent, summis viticulis prodeunt, flosculi lutei in pappos dehiscentes. Hic pictura adest.

Verruca CONDRILLA.

Cæterum Condrillam Cichoriumuè illud Syluestre quod Zacyntham vsq; peregrinitatem affectans vocat Commentator: tam certum est oriri in Italia, (ne è Zacyntho insula Græca eam euocet) quam parum certum semel voratam, quod ait idem, vt multi de alijs quam plurimis fabulantur, delere verrucas: Illita verò posse, certum & commune illi est cum quamplurimis, quarum succo exurantur aut exsiccātur verrucarum radices & appendices tum calidis vt Tithymalo, tum frigidis vt Plantagine equiseto, intermedijs vt Heliotropijs de quo nomen verrucariæ testatur idem.

SERIS, *siue* INTYBVM *Satiuum, Latifolium,* ENDIVIA, *&* SCARIOLA *officinis.*

Ger. Scariol & Endiuien.
Gall. Endiui.
Belg. witte Endiue.
Ang. *White Endine.*

QVAMVIS Intubi nomen Latinis cunctas complexum esset Seridis differentias, tamē postea Græca prolatio ex Intubo Endibion, quasi Intubion detorsit, atq; dūtaxat vni speciei domesticæ Seridis adstrinxit, quā Endiuiam & Scariolam (pariter è Seride deprauatam) dicimus vulgo. Ea gratioris amaroris, præsertim si mitescat Holitorum industria, sed frigidioris facultatis est quam Cichorium, à quó non tantū cultu gradu, agriué bonitate, sed etiam generica differentia distat: nullo enim neglectu, transmotione alioué incommodo visa fuit vnquam in Syluestrem aut picrim Cichorium degenerasse, aut hęc ad speciem huius Seridis promouisse. Et manifesta radicum differētia, est enim Cichorij bene habita carnosa admodum grata: Endiuiæ verò fibrosa penè nulla nulliusq; vsus in cibis, alicubi tamen in quibusdam compositionibus, Et tametsi non negarim omnia summa genera in naturæ ditione fuisse Syluestria, antequam seri, aut coli cœpta fuissent: tamen certum est tum placitis, tum obseruationibus rei Rusticæ multis, quamplurimas plantas esse quæ nunquam nostro saltem orbi Europœo fuerunt, aut fieri potuerunt Syluestres: tametsi aliquantùm varient vt hæc, angustioribus iam, iamq; latioribus folijs, & lætiore habitu: verum semper ideam suā sibi aut retinet, aut interit. *Math. 499.*

Lætior multò exit è ſeminę Italico, aut cuiuſpiam regionis meridionalis, vnde ſolent ſerere quidam Brabanti, Angli, & Germani holitores: ſimul ac terna, quaternauè foliola eruperunt, in ſolum pinguius lætamine multo tranſmouetur, lateritioq; fruſtro media onerātur folia, quo latius ſe porrigant luxurientq;, qua induſtria amarorem exuit, gratiamq; initcum Hybernis menſis ad acetaria, ſeruatur obruta terra, fimeto, ſtraminéq;: infimæ plebeculæ notiſsima, nomine *Albæ Endiuiæ*, quando folia ſunt candorem aſſequuta, per Autumnū, & Hyemen virens, folijs latis oblongis, ex candore viridantibus initio eſt, Lactucaceis proximis, proximumcaulem amplexis, in quo flores cærulei Seridis, Cichorii ſemina, (& interdum flos) alba, non ſecus atq; Cichorium interdum meminimus: radice albida, prolixa, marceſcente, dum ſemen maturuit.

Varietas.

Criſpa.

HANC (quod idem Lactucis & Braſſicæ contigit) apud cultiores Romanos holitores videre meminimus: folijs amplioribus, rugoſis, inq; plicas cōtractis, criſpantibus, Braſsicæ in morem, caulem, flores, & ſemen non diſparia alentibus.

Seriola aut Endiuiola.

EANDEM hanc acutis, non altis lacinijs, folijs anguſtioribus, nec diuerſam caule, flore, ſemine, & radice alunt, quidam Horti Ligurum, Tuſchorum, & Gallorum, vocantq; Endiuiolam, & Seriolam, quia minor tota ſit.

SERIS DOMESTICA, *altera Lactucina Dioſco. amara, anguſtifolia, Officinis iamolim, ſola* ENDIVIA, *agnita & recepta, perperam recentioribus Lactuca Syluestris putata.*

SPECIEM hanc incultam Seridis ſatiuæ, non varietatem facimus. Eſt enim folijs dum primulum pullulant, & emergunt altius, Scariolæ hortenſis: poſtea adultiora in effigiem Dentis Leonis ſinuantur dentatis oris, & nonnullis quaſi in dorſi ſpina aculeis vti in noſtra vera Syluestri Lactuca: Caulis quaternum cubitorum, hiſpidus, vnicus, rectus, lacte turgidus, floribus luteis, pallidis Lactucæ donatus: amaro guſtu, & pręſertim vetuſtioris, acri radice, puſilla, fibroſa, Seridis hortenſis, Syrupo de radicibus miſcenda conſuetudine Practicantium, quos doctiſsimos barbaros, tam proteruè quam inſcitè, quidā declamatores putidi rident, & ſpurcis conuicijs lacerant, quod hanc plantam Endiuiam veram putarint, & etiamnū vſurpent nō modo ad Syrupos de radicibus, de ſucco Endiuiæ & alios Nicolai, ſed etiam ſtillatitias ex ea eliciant, quibus ſuas Rhabarbari macerationes parent. Eſſe quippe nimis calidam, amaram, ingratam, quidam illorum repræhenſorum, alij autem eſſe Syluestrem Lactucam, nec aliam ſe noſſe dictitant. Sed enim qui inſtitutum perpenderit veteris Barbarorum noſtrorum ſcholæ, animaduertet illos magna ratione & experimento neutiquam contemnendo fultos. Quippe non ſolum hanc Endiuiam, aptiorem eſſe decocto ſucco, & ſtillatitia ad intemperies, obturationes Hepatis, & primarum venarum, ſed etiam macerationes Rhabarbari, Myrobalanorum, & ſimiliū medicamentorum: cum enim ſit paulo tenuiore & minus excrementoſo humido, melius referat, & abſtergit: tum etiam intima rerum macerandarum peruadit, nec calore exuperat, aut amarore nocet, cum eius amaror non ſit à calidō, aut ſaltem non calidus, vt norunt cultioris Philoſophiæ periti, & ſtudioſi conciliare apud Galenum, & Auerroem, quęſtionem de Opio, Meconio, Papauere, Lactuca, Mādragora, & non parum multis alijs amaris, multum tamen frigidis, quæ accuratè in remedijs dicētur. Quin Dioſcori. docēte, Syluestria Intuba, ſiue Serides Syluestres, ſtomacho meliores ſatiuis, quia ipſum ęſtuantem & tenore reſolutum refocillēt: in cibis voratæ, & foris admotæ. Et notę huius melius congruunt Endiuie ſiue Seridi amarę anguſtifoliæ, quam Lactucæ Syluestri, cui noſtra paulò inferius deſcribenda, paucis adhuc cognita & nulli depicta plenè quadrat.

SONCHVS

SONCHVS ASPERA, Vulgi flore Hieracij, folijs Dentis Leonis, alias Dipsaci & Lactucæ, an Dioscoridis ARBORESCENS SONCHVS tenerior latifolia?

Germ. Gensʒdistel.
Ang. Sow thistle.
Ital. Cicerbita.
Gall. Laisseron & Laiteron.
Bel. Gansen distel & Melckewcye.

PROPINQVA adeò est Sonchi natura Endiuijs, vt multi etiam hodie putent spinosam Endiuiam nostram, esse Sonchum asperam: verum tres, cum notissimas habeamus Sonchos, illam Endiuiam vt Officinarum retinuimus. Sunt autē hę tres lacte pregnantiores veræ Sonchi Græcis παρὰ τὸ σῶον χέιν quia salubrem succum de se fundant, ad ęstuosas stomachi lancinationes & Hepatis biliosas obstructiones vtilissimum, *Cicerbitam* Latini & Itali etiamnum vocant Gensʒ distel Germani: siue spinā anserinā, spinosę namq; sunt omnes Sonchi, sed quędam horridiuscula aculeis, quędam perpusillis aut nullis ferè visitur. Quarum duæ frequentiores maiores sponte, cultis & incultis, segetibus & vinetis: minor, minus obuia & nota. Aspera quę vocatur, è radice prolixa, subflaua, stipatu fibrarum comosa, caulem erigit concauum, quaternum & senum cubitorū, bene adultum, alatum, & floribus donatū, luteis papposis, Senecionis, aut Hieracij minoribus. Folia ab imò numerosa, laciniosa, Dentis Leonis vbi solo squallidiore oritur, sin verò lætiore aruo & pingui, lactucacea sunt: Dipsaci magnitudine leuiusculis, per ambitum lacinijs & spinulis aspera, cunctisq; sui partibus adeò tenerescit & fruticat, vt arboream senum, septenumuè cubitorum proceritatem ęquet, cibo etiamq; tunc fit mitior & aptior: quare multò commodius statuissent, istam esse Dioscoridis arboream, cum duæ sint adhuc notiores, & aptiores ad explendum Dioscoridis trium Sonchi differentiarum descriptiones, quam Endiuiam illam Officinarum, de qua superius. Et faueret coniecturæ plantæ huius teneritudo, ac foliorum latitudo, quam dicimus contingere. Soli bonitate aerisuè & regionis varietate, quemadmodū in Cichorijs & lactucis, quæ cum agrestes sunt, hirsutiores & spinosiores proueniunt: cum verò fœlicius adolescūt, tenerascunt, minusq; horridæ fiunt. Verum Endiuia illa nec tenerescit, nec vnquam esculenta fit, potius amarescit, & sarmentosa euadit, simul ac floruit. *Inter Icon. Fusch. 386.*

SONCHVS LÆVIS, *laciniatis folijs.*

Ger. Hasenkol.
Bel. Hasen latauwe ende Cauyuenkruyt.
Italis Cicerbita liscia.

Varietas.

ALTERAM vero leuem dixerūt, etsi folijs sit magis scabris altioribus, angustioribus & inconditis lacinijs, longioribus, minus tamen multò spinis horridis caulē ambiētibus: per quosdam quasi genicularū exortus rectū stratum, rubellum, concauum, lacte turgidum, floribus papposis Senecionis aut Iacobeæ habitu ipso, foliorum quadamtenus Papauer Corniculatum prefert: Oleracea tametsi esse potest, tamen quia non colitur non manditur. *Math. 497.*

Diuersam quandam ab vtraque superiore, passim ijsdem in locis, vinetis & segetibus obseruauimus: tenuiorem totam & foliorum incisura, atq; similitudine Papaueris erratici (quemadmodnm superior cornuti) circumfusa, imo cauli é Radice parua fibrosa, pedali & cubitali Hieracij modo alato & floribus luteis non diuersis, *Math. 495.*

HIERACIA.

NON ſecus ac Elaphoboſcum à Ceruo, Chelidonia ab Hirundine, Perdicias à Perdice, permultæq; aliæ plantæ mutuatum eſt nomen Hieracium ab aue cognomine, quæ ſibi huius ſucco aciem calliginoſam colluſtrare conſueſſet, aliòquin è genere Sonchis non diuerſo ſed proximo eſt omne Hieracium, cuius multæ vel differẽtiæ, vel varietates ſunt: & omnium frequentiſsima quæ maius vocatur.

Maius.

EST itaq; Maius vocatum vbiq; vinetis, agrorum marginibus, & pratis ſiccioribus frequentiſsimum, è radice fibroſa, Endiuiæ vel Sonchi aſpera, folia laciniata pinnata Dẽtis Leonis vel Sonchi diuiſura promit, caulis inanis ſtriatus nonnihil interdum rubens pedalis & ſeſquicubitalis flores Senecionis vel Sonchi ex luteo pallentes ſunt. Tota lacte turget non ſecus ac Lactucæ & Sonchi.

HIERACIVM *minus premorſa radice, folijs acutè laciniatis, flore luteo.*

MINVS Hieracium pratis montoſis Angliæ admodum familiaré, cauliculos fundit iunceos, læues, graciles, ſeſquipalmares: è radice parua fibroſa, plantaginis aut Succiſæ modo præmorſa, eoq; plebeculæ Hybernæ, Morſum Diaboli vocatũ. Folia pinnata anguſtius laciniosa, delicatiora, minora, vti etiam flores luteoli, in pappos euolantes.

HIERACIVM *aliud minus, non lacinioſum folijs Piloſellæ.*

Varietas.

ALIVD etiam in ſquallidis, ſterilibus, ſaxoſis, glarioſis, ericetis agri Norbonenſis hirſutis, palmaribus, cauliculis, exit & ſeſquipalmaribus Folijs puſillis piloſellæ aut potius Hieraci Bulboſi: & Dioſcoridis, radice perpuſillis capilla mentis fibroſa, floribus item papposis paruis non diſsimilibus.

HIERACIVM *longius radicatum, caule numeroſo nudo folijs humi in orbem accubantibus, obtuſe laciniatis, flore Dentis Leonis.*

QVOD in ſabuletis Belgicis & Northmanicis paſſim obuiũ agris vt plurimũ folia in orbẽ humi ſtrata craſſiora edit, magis quã burſæ paſtoriæ, circinnatis lacinijs Erucæ, cauliculos, graciliores glabros mucrona os, alis multis diuiſos, floribus donatos, Dentis Leonis ſed minoribus inq; pappos euolantibus, radice nuda nec fibroſa caulem longitudine æquante.

HIERACIVM *motanum folio Lycopſis, Cirſij, Sequanorum flore.*

MAIVS & rarius cæteris iſtud in montoſis Sabaudiæ, Allobrogum, & Iuræ finittimis: quod in vireto Stirpium delicijs ditiſsimo ciuis Londinenſis & Pharmacopœi peritiſſimi Hugonis Morgani flores edidit Iunio Cirſij lutæos ſemenq; hirſutum Tragopogi, ortus & caulis aliquantum Carduum Benedictum aſsimulant aut Cirſium, cuius etiam eſt folijs obſcuris per ambitum crenulis peracutis aſperatum & acrius, nec perinde vt ſuperiora lacteum.

HIERACIVM *Sabaudum Montanum folijs & lacinijs Condrillæ cæruleæ. flore Luteo Dentis Leonis.*

Eidem

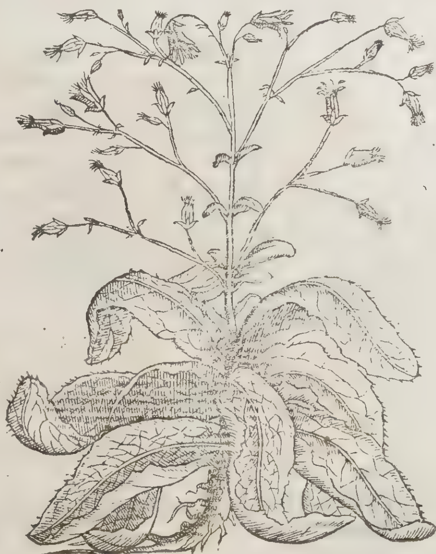
EIDEM Morgano floruit altera Hieracij species Iulio & Iunio, Condrillæ cæruleæ folijs altius incisis, viridibus, in caule flaccido & molli glabro. Flores Dentis Leonis aliquantò minores, radice Tragopogj.

TRIDACHES: siue LACTVCÆ.

QVemadmodum Seridis recensuimus multas species subalternas quarum quædam longius, quędam verò propius à se ipsis absunt, sic possumus constituere lactucam illius Endiuiæ speciem quam Lactuceis folijs donatam ex dioscoride descripsimus. Quippe Lactucę nomenclatio, à lacte ducta & distincta fuit speciei huius, quia plus lactis resudaret cæteris Endiuijs & vescentibus mulierculis augeret. Ea propter Græcæ τρίδαξ dicta, παρὰ τὰ θρία quæ folio ficulneo (vt videtur) vocarūt, vtpote, lactis non expertia. Cum autem lactuca hortensi esculenta nullum olus frequentius aut notius sit de cuius collatione Syluestris lactuca noscenda fuit & censenda recentioribus.

LACTVCA AGRESTIS: *Scariolæ hortensis folio, Lactucæ flore, Opij Odore vehementi, soporifero & viroso.*

NAM ea Seridis species quæ folia habet Dentis Leonis ritu incisa, quam propter & proceros caules & frequentes aculeos Sonchum arboream Syluestremuè quidā putarunt, nihil lactucę simile habet præterquam lac & semen. Folia adeò intybacea sunt vt Pharmacopœos vbiq; etiamnum ea in pertinacia alat qui hancce pro Syluestri Endiuia agnôscunt & vsurpant, tum Syrupis, tum Styllatitijs liquoribus. Horum plerisq; adeoq; etiam Doctis præceptoribus nostris, vt Rondelletio & Assatio maximo styrpium Norbonensium indagatori, altera lactuca non minus presertim hic in Anglia frequens quam illa, sed longe proprius accedens qualibet sui parte ad lactucam vel ad seridis latifolij vulgo Scariolam lactucæ simillimam, feruentibus solibus Norbonæ locis apricis huius lacteum succum exuberantis & præ copia transfluentis dum colligeremus, vix soporiferum ferre poteram⁹ odorem qui teter & ingratus vt opij. Caulis bicubitalis, glutinosus, Flores lactucæ, semen aliquantò minus nigricans. Eandem seuit in horto Morganus Londinensis Pharmacopœus peritus, vbi à satiua specie diuersam facile discere ac meminisse par est, ne cultæ quidem foliorum rotundam oram, ac pro sui magnitudine latam, amplam, nec laciniosam, (qualem vult Theophrastus & Dioscorides) Dentis Leonis modo inesse, vt Endiuiæ Officinarum præsertim adultæ.

Lactuca Syluestris vera.

LACTVCA SATIVA, *Folio Scariolæ.*

ET satiuæ quidē lactucæ notius nihil, cuius varietates complures sunt nō secus ac Brassicæ. E Radice fibrosa Endiuiæ caulem, cubitalem & sesquicubitalem, rectum alis diuisum, & lacte pregnantem edit, cui insunt follia seridis satiuæ similia. Flores copiosi

pusilli luteolj in pappos abeunt. Semen pusillum album teres compressum Phalaridis læuius, angustius.

Satiuæ varietates.

LACTVCA CRISPA, *non capitata.*

ELEGANTIÆ studiosi Olitores, in hortis colũt: quamplures huius Lactucæ varietates, nempe Crispam, quæ eadem cum superiore esset, nisi illi essent folia reductiora, contractiora & bullatis, rugis crispata: vnde tota tenerior & olere gratior habetur. Semine alioqui & reliquis partibus, à superiore non differt.

LACTVCA, ROMANA *dulcior, nigriore & Scariolæ hortensis folio, semine nigro.*

RARIVS hæc in Gallicis & Germaniæ hortis colitur, frequentissima tamen Italicis, Romanis præsertim, vnde Romana vocata fuit: nec à vulgari distat, nisi quia nigriore folio, nec perinde scabro semine nigro, tenella tota, gustu dulcior, eoq; gratior, aptior ventri mouendo, quam merito putet quis scitè illo Martialis carmine designatam. *Prima tibi dabitur, ventri Lactuca mouendo.*

LACTVCA *satiua, seßilis, siue capitata, rugosis crispis Braßicæ folijs.*

CAPITATA verò quæ vocatur, propter glomum foliorum conuolutorum, atq; stipatorũ in sese, quasi multæ tunicæ mutuò appressæ, ad æmulationem Brasicæ capitatæ & sessilis vocatæ, quia vixdum à radice exiens foliorũ globo, insideat humi, qua de nota est cuiuis notissima, ac tenerrima: primæ in acetarijs commendationis, albicat. Si quæ sunt preter ea Lactucæ minùs verè dictæ nomine, vt Theophrasti marina, vel lacte, vt Tithymali, suis locis dicentur. Permulta aliâ experiuntur Lactucæ mangonia scitè conuenta veluti & Brasicæ, quibus facies & fruitio, in olere non admodum dispar.

BRASSICÆ.

Caules siue Braßicæ diuersæ.

- *Alba, Seßilis, glomerosa, aut capitata, Lactucæ habitu.*
- *Eadem conuoluta & arctè occlusa, apud Belgas, rubro colore, enematib. aptior.*
- *Sabauda, Vulgo Sauoye, patula & minus occlusa, foris virens, intus albicans.*
- *Racemosa, non globosa, vulgo Ital. Cauli fiore, siue florida Pompeiana.*
- *Laciniosa alba, & Rubra Cumana, vulgatior.*
- *Nigra vndantibus, crispis & laciniosis folijs.*
- *Marina multiflora, Syluestris, monospermos.*
- *Caulorapa, braßica peregrina, medio caule turbinata & rapata.*

VOLVIMVS superius Raporum generi comparare & subdere Brasicas, propterea quia mutua sit quædam amicitia & affinitas vtriusuis seminis, vetustioris præsertim, vtramuis plantam generandi, vnde antiqui Græci Raphanum Brasicam, vel hanc Raphanum vocitabant. Attamen commodior occursus, aliarum plantarum fecit, vt huc post Lactucam distulerimus, historiam, Brasicæ quam ἀπὸ τοῦ βρέχειν à vorando è Græco dictam

dictã verisimilé est. Estur namq; tota à plebecula tũ cruda, tum cocta, vel muria seruata, etiamnum hodie apud Germanos & Italos: dictam etiam κράμβην quasi κραμβήν aut pupillas oculorum lederent, Columellæ hortus & versiculus statuit, *Nunc veniat quamuis oculis inimica corambe.* Tametsi placuit nonnullis à κόρω κ αντέβη, quia ebrietati aduersetur: qua quidem viget commendatione apud Germanos, si vspiam alibi. Sed vbiq; notisima, quare nullum est opere prætium tam vulgarem exactius notis designare, satis futurum, quòt cultu vel euẽtu alio varios subit habitus & varietates, summatim perstringere. Est quippe omnis Brassica caule meduloso, rugoso, squammatim & geniculatim scabro, radice lignosa, fibrosa, floribus, semine & siliqua Rapę: folia ortu & aspectu Lactucę, cuius etiam varietates imitatur.

Cæterum Brasicam marinam siue Soldonellam, magis vsu & nomine quam re similem, inter volubiles dicemus.

BRASSICA alba Seßilis glomerosa, aut capitata Lactucæ habitu.

κράμβη

Gall. Chou cabu, blanc.
Ger. Kappiskraut
Belg. witte sluytkoolen & Cabuyskoolen.
Ang. *Cabbuge.*

NIHIL similius Crispę capitatæ Lactucæ quam hæc Brasica: folijs etenim admodum crispis, densè inter se conuolutis, intus forisq; albis teneris, interna parte concauis carinatis & quasi media costa, exterius verò neruis venosis, digitum crassis medijs & secundum longitudinem hinc inde cursantibus, aut obliquantibus, cuius in olere apud Italos & Gallos prima commendatio.

Eadem conuoluta & arctè occlusa, apud Belgas, RVBRO colore, enematib. aptior.

HÆC nisi colore, à superiore qui ex purpureo elampelino, in cœruleum languet differt. Vtriusq; nusquam maior prouentus & fętura quam apud Belgas visitur, qui naues onustas in vicinas Germaniæ, Angliæ & Hispaniæ, regiones deuehunt. Hyeme cibis sunt gratiores, ènematib. valdè accommoda, quare sæpisime miscent, Germani & Belgæ medici. Vere primo panduntur folia & in caule bicubitali, tricubitali vnciam crasso erũpunt flores, siliquæ & cornicula Rapi similia.

BRASSICA. PATVLA, Sabauda vulg. Sauoye, Intus Albidis, foris virentibus folijs.

NEC minus speciosa quam Sabaudam recentiores hodie vocant, à sesili Capitata diffidet tantum colore. Capitulo patulo, minus clauso, & floribus albis. Impatiens frigoris admodum, quare in Italia, Sabauda, maritima plurima, rarior ad Septentrioné, vbi reliquæ brasicæ frequentisimé coluntur & eduntur.

BRASSICA florida.

ELEGANTIÆ peregrinæ est quæ vocatur florida, aut potius racemosa, vel botritis: sunt enim quædam germinula florum, quæ densisimis, muscosisq; albidis, olcæ erumpunt: oblongis racemis è medio quasi foliorum centro, vbi quasi vtero, conduntur & fouentur, semine Rapæ, gustu in olere delicatiore.

BRASSICA Vulgaris.

EA quæ vulgatiſsima Braſſica folijs Rapæ laciniofis nec inter ſe implexis eſt : vt plurimum ex albido & pullo albicat.

Eademq; in hortis Rubro colore ex cæſio, crebra viſitur. Cui interdum carneæ coſtæ carinæué dorſi foliorum rubent ſolæ: Interdum ſolæ albæ ſunt, reliqua foliorum tunica purpurante, aut vndante, oris & fimbrijs criſpantibus.

ANGLICA MINIMA BRASSICA.

MEMINIMVS, etiam in Angliæ hortis pugillam braſsicellam, totam niuæam præterquam extremas oras laciniofas fimbriatáſq; plicis criſpantibus, & vndulis rugoſis, purpureis, aſperſas maculis, quas etiam ad corollas & olfactoriola nectenda: dum tenella adhuc eſt in hortis colunt.

REGIONIBVS ad meridiem quibus preſertim oleum abundat, hæc multum familiaris in olere quia ſuauiſsimo guſtu eſt, oleo præſertim vel condita, vel elixa, aqua mixta : folijs eſt quam ſuperiore vulgata, nigrioribus, viridioribus, & rugoſioribus.

Braſſica, MARINA, SYLVESTRIS, multiflora, monoſpermos.

PRÆTER haſce elegantias, fimbriatę, criſpatę, & floridę, Braſſicę: quæ in Belgio, Francia & Anglia, magna copia ſeruntur : eſt etiam perquam pulchra Braſſica Syluestris, Dioſcoridis ſpecie diuerſa, locis oriunda Angliæ maritimis, ad Portlandiam inſulam : ſed quia inculta, neglecta, Hiſpidior tota & predura eſt, cymę ingratiores multò, cibo tolerāda tamē. Cuius ſemine iam diu Medicus Anglus hac parte exercitatiſsimus, Turnerus nos donarat, eāq; mono caulū & μονοσπέρμον vocandam, à ſemine ſingulari volebat. Sunt enim in florum pallentium alborum congerie elegāti, denſa & vmbelloſa, multis in ramis ſiliquæ breuiores craſsiuſculæ, quibus ſingulis ſingulum ineſt ſemen, paulo minus Piſò, Soldonellę, aut Orobi ęquale. Folia eadem fermè quę Braſſicę nigrę, ſed craſſiora & lætiore aſpectu, & fimbris vndulatis plicisq; admodum artificioſis.

CAVLORAPA, BRASSICA peregrina, medio caule turbinata & Rapata.

SVPEREST mirificæ illa Naturæ luſus recentioribus, Caulorapum vocata, planta peregrina, è Græcis, hortis noſtris inquilina: Rarior Septentrionalibus, vtpote, cœlo rigidiori minime aſſueta. In Italia nobis, Florētiæ, Patauij, alijſq; locis viſa, folia illi vulgaris albæ tum aquutæ Braſſicæ, per ambitum latius ſinuata, radicæ lignoſiore caulem effert: non altiorem pede, qua folia oriuntur, quorum exortus ambiunt & inuoluunt: pro tuberantem bulbi inſtar capitatū, fungoſa carne Rapum, vnde nomen Caulorapum cōflatum, vti natura ipſa. Quod tuberoſum Rapum, Cauli reliquo concolor eſt, & ſapore, medulæ eodem quo caulis.

BETA, BLITVM, AMARANTHVS.

Beta alba Lactucæ & Rumicis folio, floſculis luteolis CICLA Officinarum Sicula Theophraſti.
Beta nigrifolia.
Beta rubra ſiue purpurea, Amaranthi & Blitifolia, radice turbinata.
Beta rubra vulgàris, non turbinatà.

Blitum album, folio Betæ, Attriplicis flore.
Nigrifolium rubrum Blitum.
Blitum paruum anguſtifolium.

Amaranthus purpura ſatura coccinea.
Amaranthus maior floribus & pannulis caudatis purpureis.
Amaranthus tricolor, vulgo Papagalli.
Amaranthus holoſericeis, ſanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aſpectu.

BETA ALBA. τεῦτλον, ἢ σεῦτλον:

Gal. Bete, Iotte, blanche.
Germ. Weiſſert Mangolt.
Belg. witte Beete.
An. White Betis.

QVo modo non fruſtra optent probi primates, in qualibet rē publica bene inſtituta, vt Pharmacopœi ſint non modo fidi & induſtrij, ſed etiam ſimplicium cognitione exercitati, qua ſine eorum ars fucus eſt aut ſcelus, quando hodie videas eorum peritiſsimos qui ſe vocari cupiūt, & quaſi medici cui famulãtur Theſeos qui quid interſit inter Blitum & Betam, nec legendo in libro aut horto oculis manuué diſcernere nequeāt. Sed vtrumlibet pro altero accipiunt, proter geminam nempe nominum & folioriorum ſimilitudinē, tametſi non parum diſtent inter ſe.

Betam etenim a litera Græca β ita ſic dictam volunt, & canit Lucius Columella, *ſeu litera proxima primæ, deprimitur folio viridis pede candida Beta.* σεῦτλον etiam opinantur vocatam, quia in proceritatem ampliſsimumq; ambitum impellantur folia & caulis à radice, preſertim albę Betæ, quæ maior, vtilior & vſitatior, cæteris eſt, vocaturq; Officinis Cicla detorto nomine à Sicula ſiue Scicilia inſula vnde primum nomen habuit. Nullus hortus caret hac, folijs Lactucæ per initia magna ſimilitudine, deinde Rumicis aut Plantaginis maioris, Caule pedali & ſeſquipedali ſtriato anguloſo alis diuiſo in quo flores copioſi ex viridi luteoli & ſemen nigrum lucidum inuolucro herbaceo Iſatidis Syl- ueſtris modo occluſum. Radix digitum craſſa ſeſquipalmū longa fibroſa. Hæc quam reliquę multò nitroſior&mordacior eſt, muccum elicit naribus ſuccus: guſtu quia mordacior diſcerni poteſt à Blitis, quæ ſunt ignauiore, inſulſo guſtu, magis humentes, et Cholerãm faciunt quemadmodum Cucurbitę, Pepones, quæ dum nequeunt excitare facultatem expultricem cunctando corrumpunt cibum, ipſiq; corrupti vomitiones turbidaſq; ventriculi motiones excitant, flatu multo mixto.

NIGRA BETA.

EADEM eſt & hęc, ſed Nigram vocant, à foliorum colore, ex obſcuro magis virentium.

RVBRA.

Ang.

Ang. Redde Betis.
Gall. Bete rouge.
Ger. Roter Mangolt.
Belg. Roode Beete.

AB illis duabus distat hæc radicis effigie, medio sui ventriosa & turbinata, Napi modo, foris intusq; tota rubet, sanguineo cruore suffusa, edendo suauior, nec perinde salsa est folijs, caule, floribus & semine superioribus non dissimilibus. Hæc rarior.

BETA RVBRA Vulgatior.

NEc hæc differt ab alba siue Cicla, nisi colore saturo rubente.

BLITVM Maius album.

βλῆτον

Gall. Blette.
Ger. Mayer.
Ang. Wilde fine orrage.

Math. 454. HIsce natura & figura finiti ma Bliti ab insulso fatúoué sapore qui in eo percipitur nomen indepti, siquidem βλὰξ inertem, stolidum, stupidumq; signat, & antiqui βλιτοὺς quos Latini murcidos, stolidos, bardos, fatuos, bliteosq; dixerũt: indeq; Gallis conuicium, *Belittre & Blitre*, in nullius frugis aut ingenij homines: tametsi vidétur etiam Latini Betam, pro specie Bliti aut pro Blito ipso accepisse, nisi lepidissimus Martialis non bene norit discrimen illo disticho.

Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia Betæ,
O quam sæpe petet vina, piperq; coquus.

MAIORI & vulgatiori radix gracilior est, folia fere Ocimi, aut Atriplicis glabra, cinereo colore, floribus item Atriplicis & semine pusillis Vrticę, compressis pericarpiis Betæ incluso in caule trium quaternumué pedum, inuisa aut contempta Olitoribus, qui eam eruncant extrudvntq; è suis hortis.

BLITVM MINVS album.

ESt etiam hæc minor aliquantò in hortis, caule viridante, multis alis diuiso, angustis folijs triplo, quam Betæ minoribus, rubidis ex nigro floribus, radix multis fibris, semen aggestum vt in Atriplice.

BLITVM RVBRVM.

Mat. effig. 453 NEc diuersa ab illa est Rubrum Blitum, nisi quia intensè rutilant sanguineo Caules, & folia ex rubro liuent: Semine fermè concolori.

BLITVM RVBVM MINVS.

MInor hæc sponte etiam inter olera, sed puriorem & saturiorem fundit cruorem, quo exarantur characteres, non dispari nitore & rubore, atq; è Brasilio aut Coccinis baccis. Folia etiam Xerampelino exuperantissimo commendantur colore.

AMA-

AMARANTHVS Purpureus, saturo Coccineo.

- Ital. Fior velluto.
- Ger. Samat bluöm & dausent schoon.
- Gal. Passevelours.
- Ang. Flower gentill.
- Belg. Frouweelbloemen.

NOmenclatio Amaranthi ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, cunctis cōgruit floribus, qui perennes ac immarcessibiles diutius perstant, quare & Chrysocome, Heranthemo, agerato, alijsq; pertinacis coloris & decoris attributum fuit, cuiusmodi est istud Blitum: perpulchra florum purpura nitidum, nec senis, aut septenis annis vietum, decolorq; futurū, eoq; *Passeuelours* Gallis vocatur. Quod an Theophrasti, Diosanthos, & Phlox, in Adonide herba dictum. *Effig. Math. 1047.*

Vulgatior.

Elegantiæ studio apud Italos, Gallos, Germanos, & Anglos, in hortis multis feruntur, & coluntur, quę non difficile è superiorum effigie percipi possunt. Hæc autem est latis Bliti Solani, aut Ocymo longioribus folijs, per interualla binis, secundum quæ spicæ pannularum oriuntur aspectu blandę, holosericum mollitie, vellere, ac nitore prouocantes, semine nigro, pusillo nitente.

AMARANTHVS MAIOR, *floribus pannulis spicatis purpureis.*

NEc huic dissimilem, sed floribus superna parte luxuriantibus, multis pannulis spicatis inflexis, se mutuo implicantibus, iucundissimo spectaculo, sed obsoletiore coccina: cuncta reliqua non dissimilia sed maiora, caulis octuum aut denum pedum striatus, & folia maiora multò. *Blitam maius Ma. 452. effig.*

AMARANTHVS *tricolor, vulgo Papagalli sitné,* THEOMBROTVM *Persarum apud Plinium.*

HVivs venustas non de flore sed è foliorum triplicis coloris, maculis scitè distinctis, pendetur. Sunt enim Ocymi, aut Bliti, interdum luteo viuido, vel purpureo, nunquam etiam triplici viridi, luteo & sanguineo concolori, Psitacorum alis: quare plebecula Flandra Papagalli vocant. Semē & flores Atriplicis aut Bliti. Hæc omniū rarissima.

AMARANTHVS *Holosericeis, sanguineis, tæniatis, reticulatis floribus, hilariore aspectu.*

SEd venustatis eximiæ illa quæ rarior in hortis Italicis, vberem prouentum florum fundit maioribus, in arcum flexis, & quasi se mutuo decussantibus ligularum, vel pannularum, caudis vegeto, & pleno rubro cruentatis, semine plurimo pregnantibus. Magnæ apud mulierculas commendationis non modo voluptatis Coronarię ergô, sed etiam matricis renumq; profluuia sanguinea & vlcera sanie manantia.

ATRIPLICES.

Atriplex.
- *Satiua albida & veluti farina aspersa.*
- *Satiua folio & flore purpurea, liuens.*
- *Sylueſtris sinuata.*
- *Sylueſtris siue Anserinus pes latifolia laceris lacinijs.*
- *Marina repens lutea & Xerampelina.*
- *Pusilla olida hircina & vuluaria vocata, garum olens & polline argenteo aspersa.*
- *Tota bona Spinaciæ facie.*
- *Spinacia.*
- *Atriplex Sylueſtris, Polygoni, aut Helxines folia.*

Helxine

Helxine Parietaria.
Helxine Cyſampelos, inter Volubiles.

Phyllon thelygonum.
Phyllon arrhenogonum.
Mercurialis { *mas,* *fœmina.* }
Cynocrambe.

Heliotropium { *maius,* *minus repens.* }
Torneſol, vulgaris Verrucaria, & Tricoccum Heliotropium Pli.

Solanum
- *Hortenſe ſiue Holeraceum.*
- *Veſicarium, ſiue Halicacabum.*
- *Veſicarium leguminoſum, ſiue cordatum piſum inter legumina.*
- *Sonniferum & Læthale.*
- *Furioſum.*
- *Somniferum Math: Verticillatum.*
- *Arboreum, ſiue Amonmm Italorum,*
- *Maniacum, an Stramonium?*
- *Cacubalum Plinij, quaſi maleficum.*
- *Circæa.*
- *Vua Paris.*

Mandragoras { *mas,* *fœmina.* }
Melongena ſiue Melazana.

Hyoſchiamus { *albus.* *luteus.* *niger.* }

ἀτράφαξις. *ATRIPLEX SATIVA.*

- *Gall.* Arroche.
- *Ital.* *Atriplice.*
- *Hiſp.* Armoles.
- *Ger.* zam Molten ſiue Milten.
- *Belg.* Tame melde.
- *Ang.* *Orrage.*

NON minus multiplex Atriplicum genus, nec illis adeo diſsimile eſt ortu, facie, ſapore, olere, & incrementi celeritate, vnde retinuit nomen è Græcis apud Latinos, ἀλλέως ἀύξειν quia ſuã celerrimé aſſequatur amplitudinẽ: cuius vnam ſpeciem aut varietatem Chryſolachanon vocarunt Dioſcorides tum antiquiores, tum poſteriores cui folia quia marceſcentia è luteo vel flauó in aureum vergunt, aut x erampelino corruſcant. Tametſi hæc aptius congrueret marino, cuius multa facta mentio apud Dioſcoridem, quem & eius coæuos ſcriptores tacitè videtur negligentiæ arceſſere Plinius in Chryſolachano flore aureo, folijs oleris tantùm indicato. De Chryſolachano (inquit) non ſatis dici ſcio, nec plura reperio. Hodie tamen notiſsimæ quã plurimæ Atriplicis differentiæ, Sylueſtris, domeſtica, maritima. Cunctis tamen quadantenus Bliti folia, ortus, modus, præſertim domeſticæ ſunt: radix fibris capillata, rectos ſcapos emittens, proceritate hominis ſtriatos, in imo teretes, ſuperius anguloſos, ramulis diuiſos, Iſatidis folioſo ſemine onuſtis: poſtquam lutei floſculi numeroſi Æſtate & Autumno defluerint, folia ſunt latiora ad baſim quam Betæ, ſed albida atq; farinacea, puluere muſcido obducta.

ARTIPLEX SATIVA altera, folio & flore purpurea, liuens.

Huic domeſticæ prorſus eadem eſt ea quæ ex liuido purpuraſcit, aut rubet, caule & flore, alioqui non vlla ſui parte diſsimilis.

ARTI-

ATRIPLEX Syluestris sinuata.

Germa. Wild Molten.
Gallis. Arroches sauuages.
Belgis. wilde Melde.
Ang. Wilde orrage.

SYLVESTREM distare specie à domestica, præter cultum frustra tentatum, folia etiã docent, quę nigricant plumbeo colore Solani (qui cum lubens sociatur in viarum marginibus) ideóque antiquis atrum olus putabatur dicta: vbíque locorum circum mœnia & fimeta multa, nota & neglecta syluestris Atriplex: luxuriat foliis minoribus, angustioribus obtusè per ambitum sinuatis vel dentatis, floribus item ex luteo herbidis.

ATRIPLEX Syluest. siue Pes Anserinus latifolia, laceris laciniis.

Ger. Gensz fusz, it Schweinstodt, it Sewtodt, quòd sues interimat.
Gal. Pied d'Oye.
Ital. Pede di Ocha.
Angl. Goose foote.
Belgis. Gansen voet.

ANSERINVS pes, vulgò dictus, folio Solani, Atriplicis, & instar pedis Anserini laciniato est: Flore & semine racemoso xerampelino colore, radice fibris capillata, & circa hortorum & viarum fimeta passim non secus ac Atriplex obuia. Nullius in Officinis vsus; sues interimere fertur. *Fusch. ico. 373.*

ATRIPLEX MARINA REPENS, lutea, & xerampelina.

MARITIMIS Mediterraneis, & Adriaticis nusquàm nõ obuia humi strata Atriplex, Caule, semine foliis laciniatis Syluestris Atriplicis & Spinaciæ, interdum colore, sed crassioribus, latioribus xerampelino, interdum & luteo, sapore salso nitrosiore.

PVSILLA ATRIPLEX OLIDA Hircina, Vuluaria vocata, garum olens, polline argenteo aspersa.

EST in Nitiobrigum agro, aliísque locis quàm plurimis herbula Atriplici censenda, secus vias frequentissima, tenera, paruula: humi demissa folia cãdore micant quasi polline interspersa. Hanc notissimam fecit odor, & fermè infamem: odoratu námque Hircus tetérque spiritus oplet nares, quo imbuti quęruntur permulti se meretricum impuros loculos subodoratos esse: planéque referre odorem illum virosum quem prostitutæ libidinis scorta ex impura colluuie congesta spirant. Inde vulgò futuariam dictitant: atque autummant, hac illitas vestium muliebrium plicas canes sagire, atque arrecto veretro Veneris æstu actos illas amplexos cupere inire, præsertim in templis vbi tetrius odor spirat, & minus ventis difflatur. Hæc vulgi sunt, tota cibis abdicanda. *Atriplicem caninam quidem dixerunt, qui eã ex vrina Canũ enasci arbitrantur.*

TOTA BONA, Spinaciæ facie. Bonus Henricus.

Germa. Guter Heinrich.
Ang. English Mercury.

SED TOTA BONA perquàm optima, magísque vsu quam vlla peritia recepta, Mercurialis credita fuit iamdiù à plebe mulierculärum, aut illis non multo peritioribus Pharmacopœis Anglis, quàm adhuc inscitiam magis pertinatia quàm vlla ratione fouent, quia fauit illis euentus. Siquidem est huic plantæ *Fusch. Rumicis tertium genus. Icon. 262.*

detersoria facultas multò quàm Mercuriali, tutior in morbis feruidis, nec tamen est ignauæ in attrahendo facultatis, cibis verò multò Mercuriali gratior, tametsi plusculum flatuum habet, & non ita procùl à Spinaciis natura abesse videtur.

SPINACIA.

Germa. Spinat siue Spinnet.
Gallis. Espinars.
Italis. Spinacci.
Belgis. Spinagie.
Ang. Spynache.

SPINACIA siue Spinaceum olus à spinosis seminum aculeis dictum Latinis videtur. Foliis est primo pullulatu triangularibus & sagittæ modo cuspidatis, deinde laciniis & pinnis dentatis Atriplicis longioribus, sapore Betę, semine aculeato, flosculo caduco viridante Blitti, cibo quàm Beta alimentum suauius præbet.

ATRIPLEX SYLVESTRIS POLYGONI aut Helxines folia.

IN vinetis & agrorum marginibus non rarò occurrit angustis foliis Lithospermi æqualibus Syluestris Atriplex, spargens humi ramulos striatos, cubitales & sesquicubitales, follioso semine Isatidis, aut Atriplicis hortensis, & flore moschoso onustos.

ἑλξίνη HELXINE PARIETARIA, VITRIOla, siue Perdicium.

Germa. Tag vnd nacht, maurkraut.
Ita. Parietaria.
Hisp. Yerua del muro.
Ang. Pellitory of the wall.
Gallis. Parietoire & parietaire.
Belgi. parietarie & glascruyt.

NOTISSIMA de facie natalibus, & hęrente vestibus, semine & foliis, vnde nominis occasio, Helxine. Nullius enim regiones parietes muscidi vetustioráque rudera
Mathe. effigi. 1113.
hac non scatent: quæ etiam semel hortis adulta vix exigi potest, folium & facies Amaranthi, aut Mercurialis, cauliculis è radice fibrosa rubellis teneris succulentis, foliis aspera hirsutie pilorum, & semina Betæ, obuium quemlibet pannum arripiunt. Flosculi muscosi herbidi pallentes, multi vsus tota ad enemata, & balnea absterſioni accommoda, gustu item vt superficie abstergente nitroso bliteo, cui admodum similis. Cissampelos vero Helxine in conuoluulis dicetur.

PHYLLON θηλύγονον siue Fœminiparum.

TAMETSI diu vexarit exercitatiores illa disquisitio nempè foretnè idem Phyllon vtrúmque cum vtráque *Linozostide* seu Mercuriali herba, tamen cum iamdiù ex stirpium cognitione descriptionibus collata satis liqueat in cognata generis classe multúm ipsas inter se differre, hîc commodùm omnes vtpotè congeneres subdemus. Nec enim aptiori loco possunt hę duæ quas damus Phylli species, imò fermè nullo alio collocari queunt: adeò námque sunt simili structura & partium partibus habitu responsíue vt minus mirum sit autores ad res consimiles designandas iisdem ferè vsos comparationibus & vocibus quæ opinionem fecerint recentioribus (nondum repertis plantis,) bis eiusdem rei inculcatæ mentionis. Atqui secùs est multò, nec istud caput, irreptitium, deprauatúmue esse magis videtur, quàm alia multa, quæ non minus negotij propter ambiguitatem facessunt. Enimuerò Dioscorides non plantas quin sint, qualésue sint in dubium reuocat: sed dumtaxat ambigit num, sexus optionis compotem quempiam

piam facere potis ſit earum vtráuis, nempè maris aut fœminæ, quod Crateuás prodiderat, & fabulæ affine eſſe Theophraſtus monuerat. Dioſcoridis igitur ſunt deſcriptiones non Crateuæ, aut ſaltem non ſolius, ſed ex alijs Dioſcoride mutuante autoribus. Differentia verò conſpicua ſatis, cum vtriúſq; inter ſe, tum potiſsimum cum vtráq; Linozoſtide, cui folia Ocimi ſuperficie & crenulis in ambitu, habitus & facies Parietariæ vt ſcitè autor dicit: At Phyllo quod Æleophyllon, oleæ folium nuncupat & itidem florum eruptionis argumento Bryoniam, aſperi ſaxei & aridi cliui & margines ſunt plurimum natales, Galliæ Norbonenſis Monſpelij, ſecus vias & ad collem ſquallidum & glareoſum ſuſpendij paulóq; vlterius, cis Pontem Caſtri noui, alijſq; quám plurimis locis, frequentiſsimum Phyllon cuius perquám manifeſtæ duæ differentiæ, vtríq; Mercuriali apprimè & ſingillatim obuerſæ ſunt: nempè maris & fœminæ, quæ folia planè oleæ colore craſsitie & figura: Portulacæ marinæ magnitudine, glauca & quám oleæ vel ſalicis pallidiora incana numeroſa: Caules item rigidos quadratos habet, cubitũ altos & concolores in multas diductos Polij modo alas, quas iuxta & folia flores muſcoſi oliuæq; in modum puſilli palliduli erumpunt, è pedicellis breuioribus gemina prodeunt marſupiola teſticulorum ritu & in ſpeciem iuncta bina Cynocrambe aut maris Mercurialis modo, quibus per Auguſtum & Iulium, dehiſcentibus & vt minoris Heliotropij exiliunt ſemina immatura albida, matura verò Cyaneo nitent colore rotunda, & quã pa paueris maiora, guſtu feruida & nonnihil pinguia. Radix lignoſa exilis.

PHYLLON θηλύγονον ſiuè Fœminiparum.

MAS. FOEMINA.

PHYLLON Mas ſeu Arrhenogonum Mariparum.

HVIVS ſæpius fruſtrá conati ſumus ſemen aut intueri, aut excipere, & mirati ſumus racemulos muſcoſos in pediculis porrectis oblongis, oleæ floribus, iam marcidis & caducis non abſimiles pallentes vel potius Mercurialis fœminæ, ex luteo inſtar nucamenti colurni aut Phyleteæ, nullo conſpecto ſeminis veſtigio defluxiſſe. Cæteròquin eadem planè fœminæ eſt hæc, nec minus calida acria guſtanti folia, aut deglutienti vel tantillùm, tametſi non perindè feruorem primoribus labris, & linguæ atq; gutturi inurit: Quæ omnia indicio ſunt nobis haud temerè antiquos haſcè varijs nomenclaturis & orationis picturis repreſentaſſe. Hincq; vires ſubducendi aluum, quas in Mercuriali nouerant minimè aſsignaſſe, natalés q; longè diuerſos, & ſi quid huc facit, etiam Phyllon ſemine donatum, fœminificum feciſſe. Marem verò ſeú Marificum ſemine caſſum & orbatum & frugiperdum, non ſecús atq; oleæ floribus & Mercuriali fœminæ floribus contingit: & tamen contra euenit Mercuriali fœminæ, quippè cui ſemen nullum aut fluxum, mari verò probè maturum, a Phyllo tamen non parum diuerſum ineſt.

Senenſis planta nutanti coniectura, & deſcriptione mutilla huc adducta an ſit *Noli me tangere* Italorum, videndum. Sed quórſum ſerratum folium, & Mercuriali breuiús aſſerendo Arrhenogono oleæ folio ineſſe? Deindè ſi non noris primum & præcipuum nempè Theliogonum, quî potes aſſeuerare & dicere: quaſi iam non dubitet, plantam ait quam reperi eſſe legittimum Arrhenogonum. Saltem accurata deſcriptione & icone patefeciſſet, ſed pleráſq; alias vel notiſsimas alieniſsimo loco appoſuit: vel quæ nuſquám fuere in natura, vel illi nuſquam notæ fuerunt, præterquam de comentariorum figura, lectione vel auditione mera.

Phyllon Theoph.

THEOPHRASTI verò Phyllon ob prolem maſculam, fœminámq; propagandam, vt idem inquit, ſic vocatum videtur Mercurialem propius deſignare, quam Crateuæ vel Dioſcoridis Eleophyllon cum quo propter prolificas illas & mirificas communes vtrìq; dotes commune nomen ſit ſortitum, vt alia paſsim non parùm multa in authoribus: & aliòquin Ocimi folia, ſeménq; dydimon, non fœmine vti Phyllo Dioſcorides attribuit, etiãq; proximo capite ἀρρενόγονον vocat Satyrion maiuſculũ Bulbo, minor θελύγονον. Sed mari vti mercuriali vindicat verum vbi fœminificæ Mercurialis ſemẽ καθάπερ ἐλαίας βρύον ὠχρότερον δὲ addit, id eſt, inſtar Oleæ florentis muſci, pallidius tamen eſſe, & verba & res Eleophyllon Dioſcoridis magis accedunt, neq; enim Mercurialis ſemen ὠχρότερος ſiue pallidius, ſed χλωρότερος ſeu herbaceum magis & viridans eſt. Mox maſculificij ſemen oleæ primulũ è muſcoſo flore emergente οἷόνπερ ἐλαία ὅταν ἄρτι φύηται ἐκ τοῦ βρύου iiſdem penè verbis quibus hîc ſeu Crateuas ſeu Dioſcorides deſignant ſuum: Eóq; dignior venia Plinius, eúmq; recentiores ſequuti, ſi ex ancipiti & fortè in vnam cõflatam diuerſa gemináq; deſcriptione vnam conſarcinarint, & notionem confunderint.

λινόζωσις. *MERCVRIALIS MAS & Fœmina.*

Ital. Mercorella. *Ang.* French Mercury. *Ger.* Bingelkraut. *Gal.* Vignoble, ſeu Mercuriale. *Belg.* Bingelcruyt & Mercurial.

Dod. effig. 59. LINOSOSTIDEM ſeu Parthenium & Mercurij herbam altérutram qui norit ambas cognorit, adeò ſunt per omnia ſimiles & duntaxat ſemine diuerſæ, Ocimi & parietariæ folio, plurimis geniculis maiuſculis perſicarice, multos teneros holeraceos caules quadratos & alas cingentibus: ſubnitroſo ſapore & nonnihil viroſo ſucco multo porraceo purgante & medicato, ad multa perquám vtili vti tota herba vbiuis gentium notiſſima & vſu maximè recepta, vt pluribus ad cognoſcendum nihil ſit opus cum id abundè dudùm capite de Phyllo quænam foret & quantum differret ſit dictum. Linguagotiæ Monſpellij præſertim Pharmacopœi multum vtuntur melle Mercuriato vocato, nempe ſucci expreſsi libris tribus incoquunt mellis boni ℒ. iſ. vel. ℒ. ij. ad enemata & muliebria encathiſmata. Huius loco hic in Anglia vbi non minus frequens, ſed tamen non æquè nota ſuperiore ſeculo vtebantur Tota bona ſeu bono Henrico dicto quem etiamnũm vulgus Mercurialem appellat & putat errore quidem non paruo, ſed ad vſum *Tota bona Anglis Mercurialis* non magno incommodo, præſertim ſi ad enemata tantum addatur, minus enim calefacit, lenius lubricat: at olere vel ore, aliouè ſumpta modo nonnullos multum torſionibus, vexat vti dictum inter Atriplices.

CYNOCRAMBE, quaſi dicas Caninam Braſsicam.
Mercurialis mas, Syluestris.

Dod. effig. 59. QVÆ paſsim in Europa tota ſecus vmbroſas vias & in Syluis vdiſuè locis præſertim ſeptentrionalibus & minus calidis copioſiſsima oritur & vulgò Syluestris Mercurialis vocatur, tantam cum mari tota habet ſimilitudinem, folijs per interualla binis in geniculis indidémq; ſemine didymo è pediculis lõgis, caulibus quadratis tenellis, vt quín vera ſit nulli dubium: rectis tamen binis, ternis & interdum quaternis, non alatis cauliculis prouenit: folia ſubpallida ſunt Mercuriali longiora, ſapor, odor, holle raceus & ſubuiroſus. Radix latior humíq; ſerpens ſparſa, tota facies Mercurialem docet: vſus nullus tametſi optimus futurus ad ſeroſos & Melancholicos humores educendos.

HELIOTROPIVM, ἡλιοτρόπιον, *officinis Verrucaria ſcorpioides.*

Quam

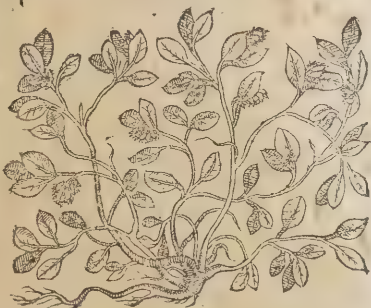
QVAMVIS permultæ ſint ſtirpes quæ Heliotropiæ,& Helioſcopiæ dici merentur, quia Sole puro colluſtratæ, quaſi illius fruendi auidæ hient: eóque Cœli medium tenente pandantur prorſum, deinde abeunte gyratione quapiam,atque quaſi in eum nutu pronæ & conniuentibus floribus proſequantur; illius abitu & deſiderio ſeſe motantes(quod in Narciſſo Calendula,Tragopogo, Cichoriis & quamplurimis aliis cernere eſt.)Tamen hiſce Dioſcoridis Heliotropiis, id nominis particulatim congruere videtur,quia Solſtitio tantũ florere author eſt Theophraſtus,& obſeruatio. Serius quippe ſponte prodeunt & florent.

HELIOTROPIVM maius,Solanifolio,flore Echij, adunco, caudato ſcorpioidis.

HORVM maius vocatum vbique Lugdunenſis,& Norbonenſis Galliæ,cultis & incultis marginibus aridis obuium, nec non in Italia & Pedemonte. Pedem altos,caules erectos,foliis donatos,Ocimo aut Calamẽthi montani,Solani maioribus,albidioribus, hirſutioribus,quibus ſingulis in ſummo elegantes inſunt florum ſeries,faſtigiauè racemoſa,caudicellas inflexás ſcorpionis,aut Echij ſcorpioidis imitatę albidæ,ſeminis plenę miliacei oblongi puſilli virentis,ad tumores ſtumoſos verrucas & vlcera phadagenica veluti eſt tota planta magni experimenti. Angliæ in hortis & Franciæ. *Matheo.effig. 1300.*

MINVS HELIOTROPIVM repens.

NON facilè reperitur iſtud niſi paucis in locis & ſcrobibus lutulentis,Grammontiæ ſyluæ, Monſpelliacæ inter Pulegios ceruinos ſubter Thamariſcos, & Lunellam inter & D.Egidium:quibuſdam paludoſis ſcorbibus,Surculis multis flexilibus,teneris ,gracilioribus reptat:folia rotondiora, triplo minora quam magni Heliotropii, numeroſa & ſimillima floréſque aſsimiles breuioribus multò glomeratiſq; ſed minus reflexis caudicellis nulla ſerie,iam intra,iam ſubter folia pendulis vt in Torneſole, nec per interualla foliorum ſinguli totis ramis alternato ſitu qualem non deſcriptum, ſed male pictum,aut multò à vero diuerſum Commentator habet,radice puſilla ſimplici vſu incognita adhuc, etiamque dẽ facie,niſi amicis quibuſdam Lugdunenſibus,& Antuerpianis,quibus eam eiuſque magnam ſeminis copiam miſimus,non valde diſsimile à maiore Heliotropio,an autẽ illis ſatum creuerit incertũ habemus. Hic Londini nobis Bruma ſeuiente periit & Morgano noſtro.

HELIOTROPIVM Vulgare TORNESOL *Gallorum, ſiue Plinij tricoccon.*

NON modo de vernacula voce Gallorum qui Torneſol hanc vocat,ſed etiam Pliniana lectione qui eandem Tricoccõ Heliotropion appellat, cuilibet innoteſcere poteſt huius plantæ figuram,& Hiſtoriam Heliotropiis deberi: tametſi Dioſcoridi videtur præterita,aut cum minore in vnam deſcriptionem contracta. Folia huic faciéſque tota maioris Heliotropij,nigriora viridiora folia Calamenthi montani,aut potius Solani flores lutei exiles,oleæ,facilè defluentes.Semináque tricocca capſula Tithymali aut Chamæleæ proxima,ſed ſcabra , ex viridi nigricante affrictáque pannis , aut chartis , virorem viuacem impertiente , qui mox in cœruleum hilarem & purpureum mutatur:magno quæſtu colligunt ruſtici Lunellæ, Maſsillarges aliiſque Norbonæ tractibus oliuetorum , vbi plurima maturáque Septembri ſunt, quæ diſtrahunt infectoribus, & Chirurgis nonnullis,huius plantæ vires ad medica præſidia ſupra quã dici poteſt efferentibus,

de quibus nos in selectis remediis dicemus, duce & auspice Christo. Romani agri vinetis etiam familiare, Belgis, Francis, Germanis, & Anglis in hortis. Pannosæ laciniæ, quæ in Officinis nomine Tornesolis veneunt, ad vinum gelatinas & alia medicamenta coloranda, pereleganti purpura huius succo vinóque remisto creduntur imbutæ.

SOLANI GENERA.

STRYCHNON viteum, capreolum, vitem vel acinum, aut tale quidam signat, in Solanorum classe quibus cunctis proprium acinos plures vel pauciores habere, nisi quis malit στρύχιον è Theophrasto suspicari, aut βοστρύχιον in στρύχνον mutatum.

PLVRA quam Dioscoridi reperta hodie genera, verùtamen non Dioscoridis omnia: nullũ enim manicum foliis Erucæ ad Pæderôtæ Acanthi similitudinem & corymbosum, quale est apud eundem vspiam auditione vel inspectione innotuit nobis, nisi sit Stramonium vocatum quod inferius post Somniferum perpendetur.

στρύχνος κηπαῖος, SOLANVM HORTENSE, CIRCEÆ, aut Phaseoli folio.

Germ. Nachtschadt.
Galli. Morelle.
Ital. *Solatro.*
Belg. Mascaye & nachtscade.
Ang. *Nightshade, morell, petye morell, howndes berre.*

Fusc. ico 395. CÆTERORVM omnium holeraceum dictum hortense vulgatissimum siue Meridianæ, siue Septẽtrionalis gentis viarum & hortorũ, cultis incultis scrobibus marginibus & areis ramulos edit multiplices, lentos, fruticosos, pedẽ & cubitũ longos, foliis latioribus flaccidis succulentis, Basilici vel Atriplicis sylu. nigricantibus, donatos Iunio & Iulio flosculi, albidi, stellati, plusculi præeunt, bacculis succulentis quasi in corymbum Circeę nostræ collectis, initio viridantibus, deinde nigris, fuscis, alias rubris purpureis, alias fuluis rutilis. Pusilla in summo cespite radice albida, fibrosa, sub hyemem moribunda.

στρύχνος ἁλικάκαβος. SOLANVM HALICACABVM Alkekengi.

Germ. Juden docklin & kirsen.
Ang. *Wynter cherye.*
Belg. Kricke van ouer zee.
Ital. *Halicacabo.*
Galli. Baguenaudes, & cerises doutre mer.

Fusc. ico. 396. VBIVIS vel pueris notissimum qui etiã in Heluetia, Sabaudia, & Pedemontium secus sœpes & in squalidis dumetis huius vuas lectas mandunt: Augusto & Septembri, etiámque hyeme ineunte septentrionalibus, quibus ideo Hyberna Cerasa *Winter Ceris* dicuntur: acini qui semine latiusculo, compresso, subfuluo, Leucoii, vel potius Siliquastri pręgnant. Folia item Solani hortensis, aut Phaseoli maiora viridantia in sarmentosis caulibus sesquicubitum altis, flores maiores pallidiores Solani folliculis herbaceis, deinde phœniceis cordato Piso peregrino similibus, quibus acinum singulum inclusum cærasо parem & similem descripsimus: reptrice radice, & restibili sobole sese quotannis reparante, Celeberrimus huius ad calculosos lotiumque ciendum vsus.

SOMNIFERVM, & LÆTHALÆ. An Mandragoras Theophrasti, Belladona Italorum.

Germa. Dolkraut, Seukraut.
Belgis. Groote nascaye & Dulcruyt.
Angl. *Dwale, greate Morell.*

MERI-

MERIDIONALIBVS magna huius paucitas, apud Germanos verò & maximè in Anglia vbíque obuio prouentu fruticat: tota Solani facie virgis longis, rectis nigricantibus ternos & quaternos cubitos longis, digitum minimum æquantibus, foliáque gerentibus atra aliquantùm hirsuta, & vtrôuis Solano maiora, nonnihil ad Mandragoram florum calathis fuscis, aspectu mæstis & obsoletis, é quorum singulorum cauo emicat bacca nitida cerasæ, aut potius vuæ Paridis par & concolor. *Fusch. icô. 398.*

Radice non modo annotina sobole rediuiua, sed etiam adeo viuaci & importuna vt semel in hortos ascita, vix exigi delerivè queat: imò vel tantillo frustillo relicto, aut infosso repullulet. Præsens nex esu hec cerasa, vt multi nostra memoria morte sunt experti, pueri præsertim: namque Angli adolescentuli qui per imprudentiam peregrè sitibundi in via esitassent, lymphatici sed somno semi sepulti interiere. Etiámque Antuerpiæ non multis abhinc annis quidam impuberes, huius æsum morte luebant. Memoranda huius radicis facultas qua nugiuendi Agyrtæ in Italia plebeculæ attonitæ concursum plausum & pecuniam captant: tantillum namque radicis admodum sitibundis conseruæ Saccharatæ Rosarum, violarum ue cuilibet addunt, atque deglutienda dant citissimo aduersum sitim, etiámsi quis ea propemodùm enectus foret leuamento & refocillamento, sed nequissimo: stupefactis námque vt reor faucium interioribus neruulis ad æsophagum imum, languet prorsum appetentia præsertim potus & interdum cibi, vnde postea malè habent nisi repentè colluant aceto guttur, & quippiam Absynthites vini, aut Theriacæ deglutiant. Cæterum ridiculum iuxtà ac pertinacem commentatorem se præbuit Senensis, qui dono acceptum, nec vel verbulo declaratum Solanum, nedùm probatum studiosis obtrusit, verticillatis floribus, aliísque quàmplurimis indiciis, quiduis potiùs quàm Solanum exprimentibus, nec viribus aliôquin similibus: idq; (sed Musis botanicis iratis) nostrati vulgato quod apprimè congruere nullus inficias it, prætulit. *Solanum Somniferum. Matheol. Foli. 1071.*

STRAMONIVM PEREGRINVM an SOLANVM *Manicum? siue Poma spinosa Recentiorum, Metel Italorum.*

IAM quamuis putarint Stramonium, vel Strychmonium illud peregrinum ab Strychno deductum & idem esse cum Dioscoridis Solano Manico, ducti nonnulla pilulæ, aut pomi echinati similitudine, tamen non parum differre vel ipsa docent folia, nedùm fructus pilulæuè, (Sunt enim hortensis Solani leuius per ambitum sinnata nonnihil) quæ squamulis spinosis multis compactæ sunt, quadâtenus nucis *Metel* Officinarum, vel nuculæ Cupresi, aut rugosæ gallæ immaturæ similes, sed echinatæ spinulis. Folia autem pilosa & ad Solanum hortensem accedentia, florum calathis volubilis maioris, aut Scammonij albis ex folliculo Hyoscyami, sed odorem suauem lilij halantibus, vnde pilula in caule pedem & sesquipedem alto, hirsuto, non profunda nec magna radice, florentem vidimus plùsquam duodecim abhinc annis in horto Patauino & in Belgio. Verùtamen multa desunt huic ad explendã reliquam delineationem, nisi sit illa luxata, vt quidam suspicantur, qui in Stramoniæ foliis veternosę quiddam agrestis Lactucę, aut Meconij odorantur, affectúsque non discrepantes experiuntur, verùm ne sic quidem vnquam facient fidem, & multo minùs persuadebunt, qui Christophorianam, tametsi Corrymbaceis floribus & baccis, folio multum dissecto sit, cuius venenata facultas maiorem opinionem huius Solani, quam Stramoniæ facere potuit, vt in Elleboris dicemus. *Fusc. ico. 399.*

STRYCNODENDRON & AMOMVM *Pli: vulgo Italorum putatum.*

Solanum arborescens Belgarum. an Theophrast. Solanum folijs Tithymali, fructu rubro, radice rubra.

PLERIQVE Itali, Galli, Germani, Belgæq;, in viretis aut Adonidis penſilibus hortis voluptatis cauſa ſerunt peregrinam Indicam baccam, ex qua fruticat pumilla trinum & quaternum cubitorũ planta arborea Perſici, aut Amygdalæ facie, & fronde, flore per Æſtatem & Autumnum, Solani hortenſis, & baccis nitidis coccineis, aut miniatis paribus & concoloribus Alkekengi, nec intus gygartis diuerſis in Brumam etiam & Ianuarium menſem vſquè aduerſus frigoris ſæuitiam edurantibus, colorémque tuentibus. Amomum quidam Plinii putarunt: rectius alij Strychnodendrum vocarunt.

Recentiorum planta, Alſines maioris facie baccis Solani,

an Κακύβαλον, *CACVBALVM quaſi maleficum Plinij.*

ESYLVOSIS vdis Germaniæ, Flandriæ, & Angliæ, in hortos tranſmouerunt Herbarij quandam fruticoſam plantam, reptantem humi, ortu Rubiæ tenellis ramulis & fractu facilibus. Folijs per interualla geniculata pallentibus, Rubiæ, & Coniſæ mediæ quadãtenus. Floſculis albis, Holoſtij aut Alſines, fructu nigro, Solani hortẽſis: radices importuna viuacitate etiam erutę repullulat, non ſecus ac Solani Somniferi, & nihilo ſecius manſu interficere dicunt.

CIRCÆA.

Germ. Je lenger ie lieber & Hynſchkraut.	*Lati.* Amara dulcis,
Gall. Solanum lignoſum.	
Belg. Alfranke.	

ESTNE quam Solanum ligneum vel lignoſum vulgò, Herbarum ſtudioſi Lutetiæ, & Monſpellij præſertim vocitabant? Videtur ſane eadem, nec nulladum cognita nobis, propius accedit. Et vt non eſſet, tamen merita eſt huc ſuffici, tum ob faciem haud ita diſparem, tum propter vires non contemnendas & illi cum Circæa communes: deinde quia notiſsima, & plurima vbíque regionum ſecus ſæpes, viáſq; vliginoſas luxuriat & Monſpellij etiam in ruderibus, macerijs & macilentis, portæ Latenſis Solanis adiungenda fruticat, flagellis multis ſarmentoſis non prolixo reptatu, ſed innixu hærẽtibus ternos quaternóſque cubitos æquantibus, rotundis, lignoſis: folia Solani & vt Similacis, vel Sigilli mariæ, ſenſim accuminata obſcurè virentia, Solani ſuperficie quibus infernè vtrínque appendicula vna quaſi auricula vel pinnula ineſt, acetoſæ minoris, aut Saluiæ nobilis modo. Flores quamplures violaceis ſaturiores Sycomori Venetorũ, aut Aſarch daracę, quínq; partitæ appicello in medio luteolo, vnde acinuli conferti primulum virides, deinde maturi hortenſis Solani rubri oblongi, & teretes granulis intus miliaceis compreſsis, ita racematim conditi: qui ſoli quominus hanc planè audeamus aſſerere Circęam, diſſuadent: tametſi non dicit Dioſcorides cornicula, ſed veluti in corniculis ſemina, nos tamen vt cuius exploratam habemus naturam, hanc malumus quam nullam, nec vnius aut alterius notulæ penuria, fortè peruerſione, aut metatheſi vnius voculæ apud Dioſcoridem lubet illicò reſpuere, dum facultates quadrant. Eſt quippè nonnihil ſicca, moderatè calida, aut potius frigidiuſcula, nædum vt feruida ſit quod nonnulli rentur, & Dioſco. perſuaſus fuit, fortè propter amarorẽ, & tantillum acrimoniæ. Nam ſi pluſculum amaroris primum guſtanti exhibet, non proinde ſit calida magis quam Endiuia, Cichoria, Hyeracia, & Roſa: eius quippè quantũ percepimus, calor & acrimonia illicò abeunt, perſtante dulciculo & imbecillo quopiã ſapore mandendo radices & virgulta, ſarmentoſa, lignoſa, medulla albida, amarore ingrato, primũ & diu linguam afficiunt: tandem dulcedine multa Glycirrhizę ingratiore faſtidium pariunt, magis, magíſque dulcorẽ offundendo, idcirco Germanis vocata Je lenger ie lieber, Anglicè *Suytbitter*, Latinis Dulciamara. Vnde vires mirificas & penè Circęas coniicias: nam admotam foris inflammationibus, & decoctionibus epotam Solani vires expleuiſſe ſcimus: ad internos autem affectus refrigerata calfacit, calfactáque refrigerat, eadem etiam qua Alkekengi ſiue Halicacabus pollet facultate, moderatè enim citra virium diſpen-

diſpendium viſcerũuè incendium egerit per ſudores vrináſq; aquas, atq; obſtructiones demolitur quæ ſũt Icteridis & Hydropiſis præuij & alumnæ, qua item facultate lac mãmis ſuggerere fructus potis eſt,non ſecus atq; multa quæ exſiccando ſerum & defœcando ſanguinem illuc vrgent puriores benignioréſq; partes. Sic fœniculum, ſic Bryoniæ turiones tenelli cum ijdem duriores & acriores potius lac populentur, & abſumant, quod diſcrimen eſt inter menſes cientia & lac generantia. Eóq; ſorbiliones parandas iubet Dioſcorides,non iuſſurus niſi veſca foret. Et Circæam dixerũt nonnulla vt par eſt cum Mandragora ſimilitudine virium : quippe Circæa Mandragoræ nomen fuit,& forſan vtriúſq; ad amatoria vſus fuit veluti Dioſcorides de Mandragora innuit,nempe Phyltro illo frigiditati odoræ coniuncto, cuius ad amorem amicitiáſq; ferruminandas vis mira & adamantea vel magnetica.Hæc interfuit Commentatoris Senenſis enucleare, at hîc vbi quid cõmentetur oblitus nobis elapſus eſt in Plinij perorat lapſum iamdiu notatum & confoſſum aliorum criticorum obellis,& fortè immeritò,fieri enim potuit vt ita legerit & verterit ex quópiam Botanicorum:nec enim,vt vult Senenſis,ex Dioſcoride ſemper neceſſum aut conſuetum fuit illi mutuare,nec veriſimilè vt cuius nuſquàm mentionem facit,alióqui candidus & multus in ciendis & laudandis ſuis authoribus,& non raro Dioſcorides Galenus plurimùm atq; ex vtróq; Ægineta cæteríq; Græci meri ſunt, dumtaxat aliorum recitatores,non ſecùs atq; Plinius, qui ſeú ex alio quàm Dioſcoride accepit,vel quàm è Dioſcoride verterit,ſeu aliquid peruerterit,ferendus homo Romanus & aulicus non minus quam Dioſcorid.qui Saluiam extingere ſemen, contra quam Ariſtoteles & antequi in Problemat.prodidit : & alioqui pronus valde eſt lapſus in virium attributis,quod vulgò quotidiè euenire videmus :. ſic Caſsiam ſiliquam propter affinitatẽ nominis,ducere menſes putarunt, at ſiſtit,vt ſi quis Circæam,Mandragoram lac inhibere audiuiſſet,& idem huic qua de mentio fit Circææ cognomini ſimilitudine deceptus attribuiſſet.Doctus Plinianus Eccleſiaſtes ſic Plinij verba legebat. Semine lac mouet (vulgati codices minuit)vino aut mulſa aqua pota,ſic Dioſcorides κατασπᾷν trahere,allicere,vel mouere,extremis námq; tantum non item re differunt,tractio & protruſio.Nos hæc his ſemel tametſi pluribus quàm voluimus,quò faceſſant iſti maleferiati Ariſtarchi, adq; rerum commentationem cognitionémq; accuratiorem vires ingenij contendant.

Math. 1282. 100. pro Vite Syl.

Caßia ſiliqua nõ ducit menſes.

SOLANVM TETRAPHYLLVM, ſiuè HERBA PARIS. *Vua Lupina, Pardalianches putata.*

QVIBVS nondũ notæ eſſent primi Aconiti differẽtiæ non abs re vua Lupina verſauè à recẽtioribus dicta,Pardalianche Dioſcoridis credita fuit: quaternis nãq; eſt vtiq; herbula folijs decuſſatim aut ex aduerſo ſibi mutuo exortis,ſummo fermè é caule enatis nigricãtibus rotũdis oblõgis,tenuib⁹: cauli rotũdo gracili,ſeſquipalmũ alto ſubeſt fibroſa varièq; ſparſa ceſpite ſummo radix, vnico in flore ſtellato,& ex luteo herbaceo, aciuus Solani Maniaci ſimilis,nec diſpar eſt.Natales amat vmbroſos,frigidiuſculos Septẽtrionales,cuiuſmodi Germaniæ propè Baſileã,aliíſq; Galliæ,Belgiæ,& Angliæ ſyluoſis Hãc qui Aconitũ coniectabãt venenatã prodiderũt:noxianè ſit nondùm certùm habemus,tametſi ſæpius collegimus ſępiſsimè dedimus canibus & agnis nullo percepto incõmodo,quin potius raro & perquàm iucundo ſpectaculo meminimus fuiſſe nobis amicíſq; noſtris Bathoniæ Heluetiorũ,dum Thermas illic inuiſerimus : Etiámq; Lugduni antidotum qualem mox deſcribemus ex hac potiſsimùm aliíſq; nonnullis conflatũ.Canum par vinctum loris meminimus,vtríq; vi & bacillo in fauces intimas indita fuit Arſenici & Mercurij ſublimati ãn. ʒ. ſ. carnibus aditam (neq; enim niſi inuiti vorarunt)é veſtigio vtérq; canum ore patulo aerem captabant,ſpumas elidebãt,anxióq; & crebro conatu ſed irrito vomere nitebantur : latratus edebant ore & aſſultu rabido, ructúq; minaci proximum quémq; inuaſuri videbantur.Hora vix exacta cœptus vtérq; frigidior & quietior fieri decubuit moribundus.Tum pulueris huius ʒ. ij. ex Rubello vino infuſæ fuerunt in fauces vnius, ac nec tum quidem quicquam euomuit : quin potius aliquantò

Fuſch. 48. Math. 1093.

quantò poſt quúm ſocius periculi iam enectus eſſet hîc nobis attractantibus viſus fuit caleſcere itáq; cœpit ore reptare, oculos reſerare & animum viréſq; adeò repentè recipere, vt hilaris & ludibundus aliquòt horis poſt cœnam ſub menſa cœperit, planèq; conualuerit, Idem euenit ad Badēſes Thermas canibus quibus data fuiſſet cum Arſenico mixta nux vomica: ſed hi vertigine ventríſq; diris cruciatibus acti ſeſe in gyrum indeſinenter verſabant. Pulueris hæc deſcriptio.

Rec. { Vtriúſq; Angelicæ (innuit) domeſticam, & Syluestrem.
Vicetoxici.
Valerianæ domeſticæ.
Polypodij querni.
Radicum Altheæ &
vrticæ. } añ. drach. iiij.

Corticis Mezerei Germanici. drach. ij.
Granorum Herbæ Paridis. N. 24.
Foliorum eiuſdem cum toto N. 36.

Ex maceratis in aceto radicibus & ſiccatis fit omnium puluis.

Herba Paris refrigerat inſigniter, ideo Arſenici vim reprimit.

μανδραγόρας. MANDRAGORAS MAS.

Ger. Alraun menlin.
Gall. Mandragore ou Mandegloyre.
Ang. Mandrake.
Belg. Mandragora manneken.

Mat. Ico. 1076 QVIA antra atq; ſpecus vmbroſas vtpote Solis feruidioris impatiens, lubens ſectaretur Mandragoras dicta fuit. *Mandre* enim aprica loca quò ſe recipiunt & ſtabulantur armenta etiam hodiè Itali è Græco ſignificant, & ad amatoria non parum poſſe olim credita fuit & vocitata Circæa à Circe inuentrice magica Solis filia Pytagoreis etiam ἀνθρωπόμορφος, quod humanum truncum & artus nonnihil adumbrarent radices implexæ crura bina & clunes quaſi diſparata oſtentantes, quàm ad interpretationem alludit non inſcitè Septentrionalis nomenclatio, quæ Mandragoram quaſi Man & draghen : virigeram ſiuè homigeram cõnotat. Duum generum hodie Italiæ, Prouinciæ, Norbonæ, & Hiſpaniæ hortis florem maláq; maturat, ſemine aut radicibus ex Candia & Cycladibus inſulis aduectis. In reliqua Gallia non perindè tameti ſuperiore anno florem pomáq; apprimè matura nobis dederunt Briſtoiæ Occiduo Angliæ aprico & tepidiuſculo horto, trima aut quadrima non fert, ſed iam anicula poma dat aurea odore ſuaui ſopiente Mas, Meſpilo paria medulla etiámq; fermè granis latioribus compreſsis pullis, folia humi ſtrata numeroſa Betæ, aut Lactucæ, virētia, rugoſa, criſpa Dipſaci olida: flores in gracilibus pediculis Bellidis, (caule námq; vacat) candidicant, vel purpuraſcunt, Maliinſani non diſsimiles.

MANDRAGORAS FOEMINA.

Mat. Ico. 1077 FOEMINAM quaſi minorem, vel imbecilliorem ſexu, hanc propter pallidius malum atq; altero tanto minus Sorbo puſillo luteſcenti par & concolor rotundius, radice minore, duobus tribuſuè Empuſæ caudiculis crurum ritu humanorum claniculatim comiſsis & intortis. Folia vt omnia mari minora. Auguſto maturant Francis, Angliæ, tametſi multo longius ab æqualore abſit Iulio & Iunio meminimus.

MELONGENA, *vel Mala inſana, exotica.*

{ Gall. & Belg. } veramgenes } Ger. Melantzan ẞ dollopffel.

Affinita

AFFINIA cum eſſent Mandragoris hæc cœrulo purpurea poma ſiuè aliud ab Ætii Malozeno, ex fuſco violacea, effigie quanta oui oblongi ſubit quibuſdam recentiorum ſuſpicari eſſe marem Theophraſti Mandragoram, eóque eſu læthalem rati, inſana mala vocarunt. Sed apud Theophraſtum multa lectionis labes, fortè non diſtincta ſtirpium deliniatio, ne dicā farrago omniū congenerū, è quibus hæc eximenda eſt & Cucumerū familiæ, aut potiùs Mandragoris & Hyoſcyamis aſcribenda: foliis Cucumeris eſt aſinini hirſutie molliore Solano Somnifero Hyoſcyamo albo, vel Mandragoræ proxima in caule hirſuto pedem alto recto, cui medio ſurſùm verſùs è pediculo breui appenſa flores & mala ſunt ſeminē paruo congeſto pullo vel fulueſcente & fuſco. Radix ſummū cæſpitē fibris amplexa colitur, viridariorū voluptati & gulonū auiditati, qui interdum hoſcè fructus vti Cucumeres in acetariis helluantur, vti Romæ, Genuæ, Neapoli, maiore voluptate quam vtilitate: deterioris enim ſucco vel quolibet Pepone, aut Cucumere eſt. *Matheol. effigie 1078.*

ARABIBVS Altercum.

ὑοσκύαμος HYOSCYAMVS NIGER, *ſiue Apolinaris herba.*

Germ. Bilſomen Sewbon.
Italis. Iuſquiamo.
Galli. Iuſquiame, & Hanebane.
Belg. Bilſen, & Bilſencruyt.
An. Henebane, Henneqnale.

SVILLAM fabam dixere vt cuius eſū olfactúque ſues proſtrati reſoluantur: opplet námque cuiuſlibet animalis cerebrum viroſo, fœtidóque halitu, multò quàm qui è fabis comeſtis deteriore hominibus, quibus mentem percellit quaſi Apollinis œſtro, vnde Apolinaris herba dicta & Altercum quia altercando, rixandóque ſe torqueant Hyoſcyamo demētati: tametſi meminimus mulierculam iuuenem cui dentium dolor fotu Hyoſcyami ſedatus fuiſſet triduum penè totum lætam & temulentæ, non tamen moroſæ, ſimillimam fuiſſe. Admodum notæ iam ſunt tres Hyoſcyami Dioſcoridei differentias, quarum familiariſsima calidis & frigidis campeſtribus vbíuis Europœorum niger: per amplis foliis hirſutis verbaſci, ſed Acanthi laciniosis, pedis Anſerini diuiſuris flaccidis craſsis, ſucculentis, in ramoſo fruteſcente caule ſparſo, hirſuto bicubitali, tricubitali numeroſo, qui medio ſui flores è fuſco palleſcentes in purpuram cæruleam triſtem vergentes (fruſtra negante Commentatore) calathi ſimiles promit, quibus menſe Auguſto ſeminum pullorum Papaueris plenæ pixidulæ ſuccedunt, cytini effigie præſepiolis diſceptę & ſupernè, aſperę cuſpidatæ: radix albicat craſſa erutu facilis, & perquàm ad anodina vtilis, minúſque quàm folia fœtens, & obnoxia putredini. *Scitè effig. Matheol. 1084.*

HYOSCYAMVS *Albus, mitior, hirſutior.*

NON æquè notus albus, ac proindè in hortis Pharmacopœorum colendus. Ei penè eadem facies & magnitudo, niſi frondes latiores, rotūdiores, molliores, & albidiores, & hirſutiores forent. Floribus iuxta folia & in ſummitate non verſiculo, colore albo, languido, alabaſtriculis minus aſperis, etiam ſemen albius alterius fouentibus: radice minore minúſque viuaci. In Norbonę ad Aurantiam, ſiue Auraicum & inferius cis tránſq; Rhodani oſtia variis ſatorum & veruactorum ſecùs vias marginibus ſpontè adoleſcit. Belgio, Angliæ, & Franciæ in hortis ſeritur & moritur quòtannis. Mitior & tutior multo huius vſus. *Matheo. effig. ſcitè. 1065.*

DVBIVS HYOSCYAMVS *luteus Solanifolius.*

AMBIGIT hæc inter Hyoſcyamum & Solanū furioſum, cuius folia ſimilia ſunt, ſed huius aliquantò maiora, molliora, albidiora, neutiquàm per ambitum inciſa pallentes luteoli flores Saponarię, calices relinqunt: Hyoſcyami nigri minores, rotundiores, teneriores, ſemen ſubflauum Irionis & puſillum: radice tenella, & quòtannis inſtauranda in hortis vbi dumtaxat vidimus, neutiquàm vſu recepta, aut explorata: guſtu tamen acre ſemen nec odore, aut calice videtur Hyoſcyamum pręferre. *Mathe. effigi. 2066.*

GAL-

GLAVCIVM, & PAPAVERIS species.

- *Glaucium, siue Poma amoris.*
- *Papaueris corniculati species vna, gemina varietas.*
- *Papaueris capitati species quatuor, varietates septem, nempe*
  - *Papauer*
    - *Satiuum album*
      - *semine albo, & flore Maluæ hortensis.*
      - *semine albo, & flore fimbriato.*
    - *Satiuum nigrum ex quo Opium & Meconium Officinarum*
      - *Flore Maluæ hortensis, aut Pæoniæ.*
      - *Flore simili, sed cristato.*
    - *Spontaneum hortense, Syluestre album.*
    - *Idem nigrum alterum, flore Phœniceo.*
    - *Rhœas siue Caduco flore puniceo Papauer.*
    - *Papauer spumeum apud Hyssopum.*
- *Argemone Rhœadis prorsum effigie.*
- *Anemone bulbosa radice.*
- *Anemone Norbonensis corniculata.*
- *Anemone minor Coriandrifolia flore Pulsatillæ, capitulis hirsutis, nec vt Papauer corolla donatis.*
- *An Galeni Anemone lutea eadem, sit cum Germanica?*
- *Anemone Math:*
- *Pulsatilla*
  - *Alba.*
  - *Lutea.*
  - *Rubra.*
- *Adonis.*

POMA AMORIS, *& Pomum aureum Lycopersicum quorumdam, an Glaucium Dioscoridis?*

Germ. Golt opffel. *Belg.* Gulden appelen. *Gal.* Pommes dorées. *An.* *Gold apel.*

PARITER & hæc peregrina duplicis vel ancipitis naturæ habetur, Mandragoræ nempe, Solani & Cornuti *P*apaueris, inter quæ igitur fuit adducenda, vel etiam quia tũ hanc, tum *P*apauer Cornutum, nonnulli Glauciũ putarunt, tametsi si non sit hæc: Glaucium, nequit esse earum vlla quas croceũ succum fundere nouimus: non Cornutum *P*apauer Dioscoride monente, non maius Chelidonium facultate exulceratrice refragrante: Et inter œnanthæ species quæ maxima ex radicibus succum luteum remittens, calore etiam pollet. An vero potius sit quæ Amoris mala *P*omáue vocata fert? nè id quidem satis liquet: non enim ex Dioscoride nisi vna, aut altera nota suppetit, foliorum & succi. Ac succus huius quidem valdéquam oportunus incipienti epiphoræ fluxionibúsue oculorum feruidis glaucoma facturis; si per initia admoneantur, vnde nomen Glaucii: nisi vt Plinio placet, à foliorum superficie æquori & afflatu maritimo concolori dicta fuerit. Non modo enim irruentis humoris insultum compescit, sed etiam calorem moderatur, sæpius periculo à recentioribus facto. Quinetiam erisipelatis, ignibúsque sacris vehementer obluctatur, vnde frigida nimium & penè narcotica putatur etiam ipsa tusa: verùm succus eductus è concrematis surculis enatis in *S*yriaco solo & feruido, fieri

fieri poteſt vt tum mitior, tum craſsior & colore ſaturiore euadat: eſt enim aqueus & dilutus pomi præſertim ſubflauus cuiuſmodi Meloni, & alioqui folia haud ita diſsimilia, aut male quadrant: ſunt enim prælonga, alata, craſſa, & pingua, fractu facilia, colore glauco vel cæſio, inciſura ferrata, ſinuata, & laciniofa Papaueris Rhœadis Corniculati ritu. Teneriuſcula vniuerſa planta, ſucculenta & humi reptãs, Cucumeris agreſtis in modum, cuius ſimiles flores luteos ex alis promit: fructus verò cum maximus Aurantij; magnitudine & modo viſitur, torulis radiatim deductis in ambitum quaſi ſectiunculis à pediculi centro ad appicem porrectis. Color renidet nonnunquam fuluus, interdùm & purpureus, cuiuſmodi Charantiæ, vel Alkekengi, cuius etiam ſemina compreſſa, flauétia, ſunt ſimilia. Italis nonnullis eſitantur poma, non ſecus atq; Melones: ſed quem halat vniuerſa planta teter ſpiritus, paruo emolumẽto, & parum tuto in cibos venire ſatis prodit. SED GLAVCIO quo Veneti cæteræq; Italæ Officinæ vtuntur, fruſtra recenſiores aſſenſum præſtant: quia inquiũt ruffeſcit ſuperficie, flauet intus, amarus, odore ingrato, feré omnibus notis Dioſcoridis reſpondens: Quaſi non in Glaucio nouando, vafro & inexplebili nummi ingenio Hebreorum Syriacorũm liceat, quod in non parum multis alijs deprauandis, odores, colores, ſaporéſq; ementiri, vti iam tum Dioſcoridis æuo factitatum. Poteſt tamen & hic per bonum vſum præſtare, tametſi non ſit è Glaucio, non tamen Glaucium erit: Quin ſi mihi optem tutum & vtile ἀποκρουστικὸν initijs fluxionum, malim è Soncho ſiue Cicerbita aut Condrillis ſuccum quadantenus viroſum, lacteum, ſubfuluum elicere, & in permixtum admouere, ad ea quæ Dioſcorides Glaucio ſanat, non minori ſed certiori commodo, idem effecturum. Harum enim nonnullæ proximè facie, & viribus Papauer atq; Glaucium repreſentare videntur.

Poma aurea.

Glaucij Succedaneum.

Glaucium Venetorum.

μήκων κερατῖτις. PAPAVER CORNICVLATVM.

Ang. Horne poppie.
Hiſp. Domidra marina.
Belg. Geel huel & Hoornhuel.
Ger. Gelbolmag ende Gehornter Magſamen, Moen & Geel Magſamen.
Gall. Pauot cornu.

NISI monuiſſet Dioſcorides, quoſdam deceptos foliorum ſimilitudine ex iſto Papauere fieri Glaucium putaſſe, putaſſemus & nos è Papauerum genere eſſe Glaucium, quod Plinius congener Rhœadi, ſiue erratico fecit, eorum fortè perſuaſus lectione quos Dioſcorides hallucinatos dixerat: naſcitur (inquit) in afflatu maris, aut nitroſo loco, vnde nomen Parallion, etiam alio nomine aſſumpſit. At Dioſcorides inter Papauera, aut poſt non tacuiſſet: aut ſuo capite omiſiſſet. Iſtius autem Papaueris natales ſunt ſquallida maritima, cuiuſlibet orę ſiue Oceani ſiue Mediterranei, tum ad calidos Hiſpanię, Norbonę Prouincię, & Genuæ: tum ad frigidos Angliæ, & Hiberniæ tractus: vbi flores colore iam luteo, iam phęniceo, purpureo legimus ſępius. Etenim vulgatius dictum cornutum ſiliquis Leucoij, aut Chelidonij maioris, ſeminis nigri Plantaginis plenis Iunio floret. Folij diuiſura Papaueris Rhœadis, aut Argemones, craſsi, hirſuti, rugoſi, criſpati, ſparſo ſcapo multis alis, glauco, vti tota planta colore, & ſucco croceo fœtido,

PAPAVER CORNVTVM flore Phœniceo.

Varietat. Ad Frontignanam Norbonæ, & Portlandiam Angliæ, aliáq; in afflatu maritimo loca, flores fert aliquanto minores, colore non luteo pallente, ſed Phœniceo in purpureum languente, ſucco, nec alia ſui parte diſsimili, niſi quia tota delicatior eſt planta.

μήκων ἥμερος. PAPAVER ALBVM.

Ital. *Papauero domeſtico.*
Ang. *White garden Poppie.*
Gal. Pauot blanc,& Pauot priué.
Belg. **Tamen ende witte Huel & Mancop.**
Ger. zamer Magſomen.
Hiſp. Dormidera.

QVAMVIS hanc Papauerum recenſionem concinnius Lactucis annecti potuit, quibus adeò coniuncta eſt genere, vt apud Galenum κατὰ τόπȢς quædam Lactuca atra,& amara ob lactis ſoporiferi copiam μήκωνις ſiue papaueracea vocetur: tamen nec intempeſtiuè hîc ſuccedet,& nos plerumq; nolentes aufert commodior aliarum occurſus, nullibi ęquè oportunus poſtea ad ſeriem plantarum continuandam futurus, eóq; huc hęc dilata eſt tractatio Papaueris, Græcis μήκων dicti παρὰ τὸν μὴ κονεῖν quia vincti papauereo ſopore ſenſus, membráq; ſtupefacta, nequeant quicquam agere: niſi dictum ſit eadem qua Cicuta notione: κώνιον enim à vertigine & calligine quam inuehit vtrúmq;, vt de Cicuta liquet, & de ſucco huius dicebat Andreas apud Pliniū, excæcari protinus oculos, niſi is fuerit adulteratus Alexādrię. Tritę admodum cognitionis omne papaueris genus, ſed difficilis dignotio ab ANEMONE, cui ſimilitudine tanta coniungitur Rhœas vt planè eadē iudicio multitudinis ſint, niſi ſic diſtingantur. Calidorū,& frigidarū regionū ſatu in hortis maximus Papaueris prouentus, præſertim aruis maritimis aut afflatu maritimo obnoxijs, quibus impendio oblectatur, vt ad Lio inſulam Venetijs vicinā,& Septētrionalibus in Hollandię propè Oceanū aggeribus, vbi totæ habitiores lacte plurimo ſcatent ad Meconium conficiendum: capitáq; ferunt magnitudinis conſpicuę maioris pomi Nympheæ, malum Granatum non mediocre etiam ęquantia, diſſepientibus interdum calicem membranulis tranſuerſim ſe decuſſantibus, ſemen copioſum, album, rotūdū, ſuaue AMIGDALÆ, aut Melonis ſapore ad placētas & medicamēta vtiliſsimū farctis. Oleum etiam premunt Officinę dulce nec AMYGDALINO abſimile, albidius tamē & tabidis commodius: Iunio flores latioribus quaternis plurimum folijs candidis, Maluæ hortenſis aut Rhœadis Papaueris caule vnico: ſed alis diuiſo inſunt, recto, ternum & quaternum cubitorum, quem totum folia ambiunt Scariolę hortenſis, aut Hyoſcyami nigri lacinijs tenera, ſuccum lacteum fractu remittētia: qui effuſus vna aut altera diecula poſt flaueſcit, radice exigua Lactucę.

Fimbriatum album.

Varietas. SERITVR & hæc eadem & oritur apud Belgas: flore ſpecioſiore, oris criſtatis & fimbriatis, capitis etiam quæ operculo ineſt corolla, radiolis multo argutioribus & dentatim crenato ambitu viſitur.

PAPAVER *Nigrum Satiuum, flore Maluæ hortenſis aut Pœoniæ.*

SATIVI alteram ſpeciem alunt, nigrumq; à ſemine vocant nigricante, tutiore in Syrupum de Papauere quam ſpontanei hortenſis ſemen, quod viroſius eſt. Flores emicant ſanguineo ſaturo Pœoniæ, non diuerſo tempore, folia autem & capita tanta ſunt ſimilitudine, vt ea niſi effracta neſciant dignoſcere Pharmacopœi qui ſeuerint.

SATIVVM NIGRVM CRISTATVM.

QVAM in satiuo albo notauimus florum orę cristatę & capitulorum corollę, eadem planè cernere est in nigro satiuo, quod non dissimile colore, aut magnitudine.

varietas

PAPAVER PATVLVM.

INTER superius album & istud rubrum vulgare, etiam quoddam est Officinis notum, quod nulla re discrepat, nisi foraminulis patulis in superna parte capitis, vnde operculo diducto è comissura peripheriæ rimas agente, elabitur semen.

OPIVM,

PAPAVERVM est lachryma liquorúe, gummeus, vulnere aut sponte emanans; quem κατ' ἐξοχὴν ὄπον & ὄπιον antiqui vocarunt viribus ad dolorum immanitatem placandam sommúmq; concilian dum, & stupefaciendum decantatissimis, & verissimis, etiamnum hodie, præsertim apud Turchas, Maurós, & Persas, vbi vsus tam frequens & securus, vt id quasi quoppiā nepenthe ad animi corporisque exhilarandas facultates, largius & sæpius esitent, qui verò assueuerint esui, si prorsum abstineant, moriuntur, aut periclitantur valde: ac rursum si largius esitent, vt factitant sontes quos tædet vitæ, aut manet grauius, supplicium mancipia: extinguntur. Esse verùm & merum istud quod Officinæ ex Syria & Alexandria habent, nec Glaucio addito calidius acriúsue & amarius factum (vt Commentator somniat) certum est: nam quidam Pharmacopœi Veneti, & alii non pauci alibi, ad Theriaces simplicium delectum exceperunt Opium è satiuo Papauere albo, prorsum idem cum peregrino Asiano, vbi ex albo tum ex nigro satiuo fit: quare eorum Amphiam esse Opium Græcorum, liquido patet, noménque indidem commutatum fuisse vtrúmque perquàm amarum: vehemens odore, acre gustu, & fauces quadātenus accendens, luminibus obiectum flagrat; etiam deterius & nigrius istud in Officinis nostratibus. Nam illud Venetum, purius & vt Aloe pellucidum, sed glutinosum fuit, lacteum eximiis viribus, acrimonia & amarore, insigni. Quo minus fuit comminiscendum Senensi propter immistum Glaucium, acrius & feruidius Opium esse; etenim Glaucium nullum verum hodie cognoscitur, nec etiam calidum sed frigidum à Dioscoride proditur.

MECONIVM.

MECONIVM verò non modo ex vtróque Nigro & Albo satiuo, sed etiā Lactuce syl: veræ contusis foliis & expressis, partim habuimus, partim etiam parandum curauimus; facultates comparabuntur & expendentur cum opij viribus, inter lecta remedia nostra.

PAPAVER SPONTANEVM Hortense Syl: Semine interdum nigro, alias albo.

PRETEREA sponte in hortis prouenit, quædam species foliis minoribus, floribus dilutè rubentibus, obsoleto aspectu, capitulis triplo minoribus numerosis, semine interdum nigro, alias albo, quandóque hiulcis osculis, quandóque occlusis, cohibentibus semen, quod parum gratum, aut probatum habetur, præsertim nigrum.

μήκων ῥοιάς. *RHOEAS, siue caduco flore puniceo Papauer.*

Germa. Klapper Rosen.
Gallis. Pauot sauuage, confanons, Poncean, & Coquelicot.
Ital. *Papauero.*
Belg. Root Colbloemen quasi Kornblommē & Kornroosen.
An. *Wild redde poppye and Red weede.*

NIHIL frequentius isto in segetibus, quod vocarunt authore Dioscoride ῥοιάς, à conditione fluxā floris quem parum diū seruat. Folia hirsuta, incisa, altius laciniosa,

Eruce, Ambroſię, aut Burſæ paſtoris, ambitu rutilant ex atro cruenlati flores minores, tenuiores, flaccidiores, ſatiuis, nigris, in medio apiculis villoſis, per initia occlu ſi inuolucro hirſuto herbaceo Cucumeris Aſinini puſilli effigie. Capitula ſunt Pſeudo melanthii magnitudine, ſimilitudine, & supernè etiam vertice coronato, ſeminis plena Hyoſcyami, aut Pſeudomelanthij. Caulis aſper cubitalis & ſeſquicubitalis; radice non magna, quæ attrectando quippiam illinit manibus cruenti, aut ſubpurpurei, ad morbos eoſdem proficui quos iuuant Syrupus è floribus, & ſtillaticia, magnæ apud nonnullos Medicos, & Officinas commendationis.

ARGEMONE.

QVI A huius ſuccus argemas & nubeculas oculis diſpelleret Argemone vocata fuit, cui cum ſyluestri Papauere, & Anemone perquā ſimilis tota facies, folia, color, modus: has tamen vt inuicem diſcerneremus, fecit natura diſsimilitudinem quādam, & varietatem in ſimilitudine, quæ exercitatis oculis, tametſi notis adductis à Dioſcoride, tum intuitu facilè inoteſcent; tamē quoniam potius antiquorum quàm noſtro ſtandum eſt iudicio, nunquam perciperemus planè aut rem, aut eius diſsimilitudinem, niſi verba quæ ſunt rerum indicia intelligamus. At illa videntur hic vno, aut altero loco, aut māca, aut minimè vera: nā quorſum hîc de Eupatorio cum illis ſpectat collatio, neſciunt docti: proindè ex rationis illatione ſatis liquet non Eupatorium, neuúe Agrimoniam, ſed Argemonem eo loci legendum. *Sic enim ait*, *Anemone, & Rheadi capitula ſyluestris Papaueris, ſed illi ſupernè craſsiuſculum, huic ſubanguſtius*, tum paulo mox, *Anemones κωδίων carere*. Iam ſi codiū eſt capitulum, aut pixidula qua clauduntur ſemina: (quod DIACODIVM nomen videtur inſinuare) negabit eidē adeſſe Capitulum, quod illi paulo ſuperius aſſerebat. Ergo ſic habendum, κεφάλια capitula hîc aliud eſſe quam Codia (quod interdum etiam Theophraſto Fabæ craſsius gibbum indicat) natura magis quam vocum vſu docente: vt in Papauere, vides caule ſummo Capſulam rotundam teretem, cui ſummo ſuperficiei medio erigitur cupulus caliculúſue Punici mali in modū. Iſtum hîc Dioſcorides codíon nuncupat, eóque magis vera quam ſcita diſtinctione eundem Anemone abeſſe indicat, vti inſpectio etiam teſtatur, quæ quemlibet hæc monitū facilè germanam differentiam docebit. Iſta Intererat accurati & probi interpratis potius extricare, quàm meras aliorum icones congerere, aut Ruellio huius hiſtoriæ parenti bene-meritò notas imperitiæ inurere.

Deſcriptio quæ quibuſdā gemi-nis locis extat, non niſi vna eſt: ſed altera plātā, altera pars vires proſequitur.

Eſſe quādam Papaueris, Rhœadis ſpeciem, cui ſuccus flaueſcens preſſu extillet in Plantarum diariis, & memoria habemus: an verò radix illi rotunda haud ſuccurrit memorię, nec tamen cuilibet ſe prodit intuenti color iſtius Papaueris, quam Argemonem putamus; vti neque in Rhœadis radicibus, quas ſi digitis fregeris, aut Papyro affricueris, non in radice ſed in cute colorem purpureum, vel ſanguineum intueberis: hanc quilibet paulo gnauior, qui multas Rhœadis plantas collegerit facilè animaduertet. Flores verò interdum adeo ſaturi flammeíue coloris ſunt, vt atrorem præferant Adonidis floribus parem.

ANEMONE.

PERSIMILIS Rhœadi Papaueris, Anemone, quàm quia primo cuíq; afflatui venti flores pandat & reſeret, ſic appellatam volunt. Potuit etiam non inconcinnè à cognati affectu Rhœadis floris perſimilis, cui defluunt folia cito, ſiue flatu, ſiue ſpontè, vnde vulgò dicebant Pulſatille, & Herbā Venti: nam hiare pateréque flantibus ventis per æſtatem, permultis vſu venit herbis. Deinde quotquot Anemones vel cultis, vel neglectis locis legitimas agnoſcimus; oportet perquam ſimiles eſſe floribus, præſertim Rhœadi Papaueris, & Argemone, Dioſcoride monente: alioqui fruſtra ſolito diligentius Dioſcorides haſce interſe collatas diſcreuiſſet, monuiſſétque Anemone ſuccum & calycem deeſſe, dumtaxat Aſparagi pullulationémue cacuminoſam ineſſe. At Rhœadi & Argemone ſuccum tum Codion ſiue calycem ſuum eſſe. quas cunctas differentias, qui

in

in Romano agro Norbonenſi voluerint animaduertere, illicò deprehẽdent. Tametſi radices non ſint tuberoſæ harum nonnullis, quæ tamen certiores & notiores multò ſunt illis Ranunculis, & Napellis, quas quidã falſò Anemonas iactant: illo excepto quem Venetijs virentem é Syrio ſemine prognatum euulſimus.

ANEMONE, Bulboſa radice.

FLORES ſunt Papaueris Rhœadis aut Monſpelliacæ Anemone pares, ſed colore ſaturatiore viuidiore qualis Adonidis, cauliculis multis ſeſquipalmaribus & pedalibus, teneris hirſutis, folia Coriandri aut Pulſatillæ, radix tuberculus eſt quãtus Doronici oblongus, aliquammultis fibris capillatus.

NORBONENSIS Anemone maior, corniculata.

NOTISSIMÆ verò apud Norbonenſes duæ, primo intuitu Papaueris Rhœadis florem oſtentant, in cultis præſertim, quarum maior folia habet etiam Coriandri diuiſura: ſed Papaueris Rhœadis modo hirſuta, in caule pedali & ſeſquipedali: flores verò ex rubro in purpureum violaceum deficiunt, quos perquàm tenellos Papaueris Rhœadis ritu vel leniſsimus auræ appulſus celeriter aufert, remanente tereti hirſuto longiore corniculo, cornuti Papaueris non diſsimili, ſed minore & graciliore: quaſi natura alludere voluiſſet, iſto deſcripto ad Papaueris cornuti ſeliquas, & altero ad Argemonæ glomerata capitula, in acutum faſtigiata non operculo munita, vt Papauera omnia ſunt.

MINOR ANEMONE, CORIANDRI folia, flore Pulſatille capitulis hirſutis, nec vt Papauer corolla donatis.

MINOR autem delicatiore caule non diſsimili, minutiore folio & diuiſura quam Coriandri, valdè quàm hirſutis, & ſatìs rigidis, hirſuta capitula, flore eleganti relinquente multò minora quadantenus ſimilia Rhœadis Papaueris, ſemine nigro Hyoſcyami, radice puſilla ſuperiori haud diſpari, quibus ſi tuberculum adeſſet, nullæ notæ deeſſent: ac ſi non ſint Anemones, ſanè vix ſint vllæ propriores aut illis, aut Argemonæ, aut nouæ putandæ ſint, vel ſuſpicandam capite de Anemone duo genera deſcripſiſſe Dioſcoridem. Quorum vnum radice ſit tuberoſa, alteram non diſsimili Rhœadi, quod videntur innuere verba initio, deinde confirmare, vbi diſcrimen ponit Papaueris, Argemonæ & Anemone, huius tuberculi nulla interim facta mentione, cum tamen maximè oportuit: quare fortè idem illi contigit, quod Drabæ radici, quæ alicubi tuberoſa, aliubi plana & æquabilis viſitur. Idcirco

à Monspeliaceis Medicis veræ putantur, frequentésq; inibi oriuntur in vinetis ac veruactis, præsertim iuxta prædium Præceptoris & harum seduli vestigatoris D. Assatij, qui cum alijs multis opinabatur illam Germanicam & recentiorem Anemonem, stellatis luteis Ranunculi floribus & semine, radice multis bulbilis tuberosis Bulbocastani donatam, speciem esse Bulbosam Batrachij: nam tametsi eiusdem flores interdum albidi aut purpurei sint, tamen nihil fermè habet tota quòd quadantenus præferat Papauer Rhœas: sunt enim folia Geracij columbini aut Ranunculi, cuius vrentem facultatem itidem habet: qua propter illuc nos referẽdum duxissemus, nisi à Galeno memorata Anemone luteo flore nos suspensos sententiæ de hac planta magis quàm certos retinuisset.

An. Gal. Anemo Lutea lib. 2. κατὰ τόπȣ eadem sit Germanicæ.

ANEMONES Mathioli.

M. icones. 617. 618. 619.

PORRO cõplures Anemones vt non necessarias, ita parum notis & locis expressas adducit Mathiolus, quarũ partem nunquam vidimus, partem verò bis inculcatã putamus, nempe hîc & in Ranunculis; quas tamẽ vltimas ponit, veriores intermedijs coniectamur, potius quam asserimus: quia ex illo profuso magis quàm profuturo picturarum apparatu, nullò aut perparca verborum explicatione, locorũ designatione, & stirpiũ distinctione subnixo, nihil penè certi capere valemus. Vtinam tantus Herbariorum dictator, potius posuisset operam nostro desiderio discendi explẽdo, quam Ruellio, Fuschio, Brasauola, Manardo aliísq; viris meritissimis carpendis cum alibi crebro & falsò, tum hîc in Pulsatille & Venti herba quæ apud vulgus complures herbas denotat, Othonnæ pannosa arrosa folia, Solidaginem minorem, Pulsatillem, & alias.

PVLSATILLA, an Syluestris Anemone.

HVIVS comosi & tremuli seminum pappi quia huc atq; illuc vel leuissimo quóq; flatu pultaretur, Pulsatillam barbari vocitarunt, Anemonemq; coniectantes & vertentes Vẽti herbam pleríq; dixerunt: & sanè meritò non multum visa fuit abesse à Syluestri quibusdam doctissimis. Quippè folijs est Anemones tuberosæ, Bulbocastani aut Coriandri, rigidioribus, hirsutioribus, nigricantibus, crassioribus, durioribus, caulem palmarem & sesquipalmarem hirsutum Geranij amplexis, in quibus flores Papaueris Rhœadis aut potius Anemones, quinis & senis folijs purpuro cæruleis, è medio quorum exerũtur apiculi staminàue lutea Aquilegiæ aut herbæ Trinitatis siue trifolij Hepatici, à quorum delapsũ se prodit cæsaries villosa, cirris crebribus, & cincinis calamistratis pennas delicatiores sericeas pulli coloris implexas, aut carminatum bombacis pensum referentibus, cuiusmodi in Caryophyllata, Scotino, & spongia Bedeguari: quibus conditur semen exiguum Asclepiadis: Radice digitum crassa non admodum acri nec feruida. Quare inuerecunda ratione incusat Fuschium erroris Commentator, hancq; recusat quia cum primúm erumpit, emittat hirsuta folia laciniata, quæ acrimonia sint Ranunculi aut Flammulæ: inferius tamen paulò, dulcem saporem radicis idem Senensis agnoscit, non acrem cuiusmodi in caule & folijs: At Dioscorides vult vtramq; Anemonem acrem & acriorem illam cui folia nigra sunt, qualia sunt huius Pulsatillæ, quæ crustas emarginat admotis folijs, quemadmodum de Anemone dicit Dioscorides, qui intro sumenda folia ptisana elixat, quò deponant acrimoniam: ipsa verò radice vt puta mitiore cruda mansa, pituitã extrahit. Flore albidam, pallentem, Mendini montes, & Auerniæ, dant. Pedemontiũ Taurinenses, interdum luteam ferunt: ex Alepo Syriæ rubram etiam habuimus. Non procul Basilea in Heluetia meminimus frequentem hanc cæruleam & purpuream, qua propter qui Risus Apium Dioscoridis hanc autumant, risum potius quam responsum merentur.

Mathe. ico. 620.

RECENTIORVM ADONIS, aut ADONIVM Poetarum, species Anemone, non Eranthemi.

Belgis

Belgis. Brunettekens.

CERTIVS etiam augurarentur, si eximiæ pulchritudinis florem istum vulgò Adonidis vocatum, vel Adonium qui etiam inter segetes paßim in Gallia, Germania, & Anglia reperitur, & in hortis coronaria habetur, ad Anemonas retulissent: Etenim Eranthemum cur non sit, diximus inibi, cur autem Anemones sit, & eadem cum Poetarum Adonide videatur, faciunt flores punicei Anemones Galenicæ aut Germanicæ, intenso cruore saturati & aliquantùm nigricando lucidi. Folia, caulis, ramuli, & radices Cotulæ, aut Anemone Monspelliacæ: semen in pusillis oblongis racemosis, Ranunculi longioribus fastigiolis, Asparagi primum pullulantis, vt signanter monuit Dioscorides in Anemone: tota gustu subacri, vnde Monspelliensés eruditi pleriq; in Anemones potius quám Eranthemum ducendam voluerunt. Sententiæ quorum fauent etiam è Nicandri Theriaco cõiecturæ, vt qui hanc Adonidis cruore genitum, Anemonem vocent, & Ouidius itidem *Effig. Math. 906.* *Eranthemum Dod. Fol. 140.*

Cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem quæ lento celant sub cortice granum
Punica ferre solent,
Nimia leuitate caducum,
Excutiunt ijdem, qui perflant omnia, venti.

Vbi vides Anemonem, & vulgi nomenclaturam, herbam venti adumbratam.

LAPATHI, siue RVMICVM genera.

CVM Paulo superius Lapatij differentias cunctas Atriplicibus & Betis, inserere consiliũ fuisset: Nec tamẽ id aptè fieri potuißet, quod nunc poßumus proxime eas hic adiungemus: Deinde vt quæq; sese offerent simillima, ita proxima serie ad hunc modum erunt collocanda.

LAPATHVM.
- *Oxylapathum pratense, & Paludosum folio acutè mucronato.*
- *Pratense alterum obtusiore folio.*
- *Lapathiolum, siue paruum fontium.*
- *Hydrolapathum magnum.*
- *Hippolapathum hortense,* Patientia *vulgi, & Rhabarbarum Monachorum.*
- *Hippolapathum rotundifolium, Pseudo Rha Recentiorum.*
  - *Alterum Rha spurium acutifolium.*
- *Rha* { *Ponticum,* / *Barbarum.*
- *Lapathum sanguineum, siue Sanguis Draconis Recentiorum.*
- *Lapathum Oxalida, siue Oxalis.*
- *Oxalis Gallica rotundiore folio.*
- *Oxalis minima.*

Bistorta. { *Maior* / *Minor* / *Minima* } *Draguntia Plinij quorundam, an Britannica?*

Rha capitatum Centaurij maioris facie, Enulæ folio.
Pulmonaria maculosis Betæ folijs, an Britannica?
Britannica altera Gesneri.
Herba Doria.
Virga Aurea.
Solidago Saracenica.
Tripolium.
Limonium vtrumq́;.
Pyrola.
Sanicula altera Primula veris.
Cochlearia cum Frisia & Anglia.
Alisma siue Damasonium quæ Plantago aquatica.
Sagittaria.
Alisma recentioram, & H. Morgani.
Calceolus Mariæ.
Ophris, siue Bifolium.
Vnifolium.
Plantago.
- *Maior læuis.*
- *Maior pillosa.*
- *Quinq́; neruia.*
- *Rosea.*
- *marina.*

Potamogeton.
Folium Indum Diosc.
Folium Malabatri.
Tembul.
Betre.
Gentiana.
- *Maior.*
- *Minor Crutiata.*
- *Gentianellæ tres.*

Nardum
- *Celticum.*
- *Celticum alterum.*

Nardum montanum cum valeriana.
Elleborus albus.
- *Flore racemoso albo,*
- *& rubro.*

Elleborine alba.
Saponaria.
Persicaria mitis.
Persicaria Hydropiper.
Capsicum siue Piper indicum maius, minus.
Balsamine fœmina.
Costus hortensis, vulgo Cocq & Baume, *Tragi Alisma.*
Noli me tangere recentiorum.
Lepidium Æginetæ, siue Raphanus syl. vulgi Gallorum, & Belgarum.
Raphanus magnus Rusticanus.
Bolbonac siue Raphanus agrestis recentiorum, non est Diosc. Armoracia.
Viola matronalis.
Viola Mariana, an Medium antiquorum?
Trachelion flore. {*cæruleo,* / *albo.*} *maius & minus.*
Campanula hortensis, Phyteuma Mathioli falsò.
Pes Locustæ Auicennæ, siue Rapunculus minor.
Rapuntium maius, Alopecori comoso flore.

LAPATHIVM ACVTVM.

QVOD Latini aluũ mollire, lenire, exinanire, id λαπάττειν Græci dicunt: vnde Lapathum & ἀλάπαθα, vt quidam legebant, vocatæ fuerunt. Herbæ notiſsimæ & lubricandi vi donatæ holeraceæ, cuius permultæ ſunt differentiæ, cunctæ vbiuis abundè prouenientes: vt eſt ea quam adhuc hodie LAPATHIVM ACVTVM ſiue acutifolium vocant. Pratis nuſquam deſit, foliis Acetoſæ nigrioribus, Betę longioribus, anguſtioribus in caule cubitum & ſeſquicubitum alto, rotundo, profundè ſtriato, purpuraſcente, alis pluribus donato, quibus flores muſcoſi, & ſemen triquetrum, in folliculis Atriplicis, vel Acetoſæ concoloribus paribus non diſsimilibus. Radix ſubeſt pedem longa, vnciam craſſa, flaua vel fulua, foris ad lotiones, fotus & linimenta, etiámque, intrò in decoctis vſurpari Officinis ſolita, totius nomine Lapathii acuti, non reiectis ramulis vel foliis.

LAPATHVM FOLIO RETVSO, *non acuto.*

NON diuerſi generis, Officinæ vocant non acutum, quoddam Lapathium foliis ſupernè retuſis, breuioribus, rotundioribus, iiſdem locis circa rudera & areas æquè familiare, ac ſemine, caule, flore, & radice à ſuperiore vix diſcernendum: vſu minus receptum, propter ſuperius acutum vocatum.

HYDROLAPATHVM MAGNVM *ſiue aquaticum.*

QVIA frequens in aquis, nec alibi ſponte exiret Hydrolapathũ vocarunt iſtud, etiam tota facie Hippolapathum ſatiuum referens: folio nigriore, non diſpari, vti neque caule & ſemine; radice dumtaxat breuiore, fibroſiore, foris nigriore, intus vero rubriore, eóque ad Behen Rubrum ementiendum aptiore; Hanc enim quidem Antuerpiani, & Galli audaculi Seplaſiarii ad Medicos vſus ſufficiebant, Behen rubro, cuius facultates & notas non minus adumbrat quam Limonium.

PVSILLVM FONTILAPATHVM, *& lapatholum vocatum tenellum.*

ISTI etiam aquæ ſunt natales, ſed non niſi lympidæ & fontanæ, trans quas è fundo exerit cauliculos teneriuſculos, flaccidos, graciles, non abſquè hinc inde filamentis, vt cæteræ aquaticæ, ſtipantibus & pendulis: folia ſunt item admodum tenuia & mollicella, nec tamen aquæ innatantia ritu Potamogetonis, ſed erecta viridantia ex atro Lãceolæ, anguſtiora multò quam Potamogetonis, quæ miſcenda colligebant ſedulò, quidam Pharmacopœi Norbonenſes, præſertim Namauſi (vbi hæc, nec temere alibi, reperitur) ad vnguenti Martiati nominum & rerum farraginem confuſiſsimam: tuebantúrque ſemper idem non aliud generis Lapathii miſcendum eſſe illi vnguento.

SATIVVM *Hippolapathum latifolium vulgi, & Rhabarbarum Monachorum.*

ADEO familiaris notitæ iſtud eſt, vt in medicamentis familias ad emolliendum ventrem & olere ad veſcendum habeant pleríque horti; alioqui rarò ſponte prouenit. Folia ſunt Hydrolapatho paria, vel latiora, minus acuta, & rigida, in caule triũ, aut quatuor cubitorum, radice adultiore, flauiore & guſtu atque facultate deiectoria Rhabarbarum imitante, idcirco Rheum Barbarum Monachorum, apud quos coleretur & cum vulgo Rhabarbarum putaretur, propter commodum conſimile flauam bilem, & ſeroſos humores educendos nequaquàm aſpernendum dictum fuit; tametſi & aliud mox hic ſubdendũ etiam Monachorum ſit vocatum Rha.

HIPPOLAPATHVM ROTVNDIFOLIVM, PSEVDORHA *recentiorum*.

PAVCI, & diligentiores Herbarii vt Antuerpienses Pharmacopœi istud colunt, & agnoscunt, quasi multò cognatius vero Rheo Barbaro, quia folio sit rotundiore, & superno ambitu retusiore, propioréque ad Personatam, aut Petasitem, quibus fermè magnitudine æquiparatur, nec tamen maiore, aut ita diuersa radice Hippolapatho, vsúue, aut natura dissimili.

RHA CAPITATVM *Centaurij maioris facie, Enulæ folio.*

MVLTIS etiam abhinc annis aliud Rha ex semine Turcico habuerunt nonnulli, in hortis Galliæ & Flandriæ, quod magno studio cultum, non parum diui inibi perennauit; foliis etiam Bardanæ, sed non perinde latis, longioribus, Enulæ, vel Phlomi, ambitu serratis, & fimbriatis, læua & aduersa superficie virentibus, auersa autem glauca lanugine pullis, caulem rectum sesquipedem & cubitum amplexis, capite fastigiatum, foris squamulis loricato, ac per maturitatem stamine purpureo pleno, cuiusmodi in Cynaris, Carduis purpureis: semine dum circa Iunium & Iuliũ maturuit, Cẽtaurii maioris, vel Carthami longiore: Radix etiam fungosior, maior, & Rhabarbaro similior quàm Centaureo.

PONTICVM RHA *Antiquorum.*

RHA *è Ponti flumine cognomine Rha*, RHAVED *Seni è Chinarum India seu Rhabarbarum Cholagogon.*

APVD Arabes & recẽtiores, duplex radix peregrina nomine Rha designatur; sed quia cuiúsnam vtrãuis, stirpis sit, hactenus doctis ignoratur, & numnam eiusdem ambæ sint plantæ ambigitur, paucis & perspicuis resectis turbulentis argutationum aceruis, & authoritatibus; lis ex rerum inspectione & accurata collatione dirimenda. Qui sæpius manibus & ore versarit radices hásce quinque nimirum Rhapontici, Rhauedseni, Centaurei maioris vtriúsq;, & Hippolapathi Monastici, facilè percipiet omnes pariter & vnam quamlibet interse, tum similes esse, tum etiam non parum discrepare. Quod si harum tres istæ indigenæ, nobis tam parum notæ forent, ac illæ duæ peregrinæ sunt, Pontici & Barbarici Rha, facilè quis leuiuscula coniectura addita adduci posset, vt Centaurium Rha Ponticum crederet, atque Hippolapathum Rhabarbaro idem, aut congener faceret. Nunc cum hæc diuersa esse satis constet, nullus nisi apprimè veris argumentis fretus, asserere debet, Rhaponticum idem esse Barbaro Rha. Est enim illud non modo molestum tyroni lectori, sed etiam impedimentum ad simplicium percipiendas qualitates notas, varietates, differentias, & vsum; quin cauillis & ad ostentationem concinnatis sophismatis contrariæ, fermè naturæ res eædem esse probantur. Quippe si quis istud Rha Dioscorideum, nunc postremo cognitum gustu exploret, primùm pauculum amarorem, vehementem astrictionem, glutinosium viscidúmue quippiam adiunctum, acrimoniæ expers, inodorũ, leue, mansu nõ, cuiusmodi Rhabarbarari, Croceũ deprehẽdet sed croceorum, tramitũ, colorem, atriorem tamen & ferruginem aceto dilutam ostendentem, fractu facilè, adeo vt minutim etiam non attritu in frustula diuellatur; intus neútiquam RHABARBARI colore, sed textura & fibris tenuissimis, longè quam Rhabarbari delicatioribus, à centro inambitum radiatis, colore cinericio pulloue, venulis trãsuersis pallei coloris. Crassitudo radicis maximæ nobis visę quãta Cẽtaurei maioris; mediocres pollicẽ æquant: recens laxioris solutiorísq; substantiæ magis quã Rhabarbarum, etiam vetustate cariosum & minus graue. Longè aliud est ab illo quod Mathio. innuit; Anguillaræ Appoliníisq; monitu, nam merito hi cõiectabant; vti res erat, suam illam radicem esse tantũ præcocẽ & præcisam à iuuencula Rhabarbari planta: etenim anno ferme 1561, miserãt copiam istius in Italiã, & Rhabarbarai Pontici nomine donarant: flaua erat grauis & gracilis radix, sed vetustior, & teredenibus exesa, leuior, pallidior, magni tamẽ tunc habebatur, quia in Math. cõmentariis celebrabatur, etiãq; vt asserebãt nõnulli purgabat, plusculũ sumpta, vt videre meminimus Florẽtiæ in Nosontrophi officina; & etiam

Rhabarbari & Rhapontici discrimen.

etiã Venetijs pleriſq; locis alijs. Quò verò anno 1564. Math. in Bohemia, eius verò commẽtaria prælijs Valgriſsianis Venetijs hærebãt Sequinus Martinello doctus & perquã in hac Palæſtra verſatus, iſtum alterum poſtremum fratri Alberto ad Angeli ſymbolũ miſit: quod Medici Veneti nulla nota reclamante Theriacis addiderunt, & ad cæteros affectus in vſum deduxerunt: præſertim Lugduni in Gallia, Medicus ſingularis Daleſcampius: neútiquam purgabat, ſed aſtringebat & duntaxat præſtabat ea quæ de eodem prodiderant antiqui. Sic & Pharmacopœi nonnulli, vt Valerandus Donrez inſulanus valdè ingenioſus, huius non ſemel fecit, & vidit periculum factum. Cæterùm parum ſolidis pedicis fulcit Anguillara ſpuriam illam Ponticam radicem, quam ſi quis huic noſtræ vellet aptare, longé magis aberraret: hanc etiam cum magna copia recentem habuerimus; (pendebant tamen & in ſingulas vncias ducatum ad Theriacæ compoſitionem Pharmacopœi) ſemper leuiuſculam corticibus craſsioribus, & abſolutis, vti ſupra dictùm obſeruauimus: cum potius debuit grauior eſſe recens quàm adulta, aut arida, contra quàm Anguillara putat Raued iſtud purgans. Fruſtra & ridicule faceſſunt negotium, dum quibus ex orbis regionib. aut emporijs Venetias aduehatur anxié anquirũt: nam alijs nauigationibus ex Indijs Orientalibus, ad Septentriones a cœli volucribus & Neptunis Hiſpanis Vliſsiponem indeq; Antuerpiam deuehitur: venumq; exponitur dimidio fermè minoris quam Venetijs. Magnus Mathiolus magna proſequitur veneratione, Apollinem iſtum Iambicum, qui æquo animo ferat illius ſalſa & aſperiuſcula monita, nec conuicium in illum regerat, quæ tamen nec laceſsitus in alios doctiſsimos ſolitus eſt congerere: verũ prudenter & catè ſic factum vt ſiluerit: & vt puto ne iſtam Mathioli laternam luſtraret, aut vaſta commentaria ſuis illis radijs Iambicis conficeret, & vreret.

LAPATHVM *ſanguineum.*

Belg. Draeken bloet, aut ſanguis Draconis vulg.
Gall. Sang de Dragon.

SEPTENTRIONIS hortis ſponte hæc etiam oritur, rariùs in calidis plagis, quam quiſpiam putaſſet Limonium, cùm quia Blitea illi ſint folia, tum etiam quod neruulis, & venis crebribus ſanguineis eadem ſint intertexta: qualia quidam in Limonio deſiderant, cum apud Dioſcoridem νευροειδὲς nuncupatum legunt, id eſt, nerueam, aut neruis donatam: verum è Lapathorum eſt hæc genere, quod habitu toto ipſo præfert, tametſi nitroſiore guſtu, & Bliteo folio & facie, vel Lapathij acuti anguſtiore, longiore, numeroſo ſanguineis, purpureis, ſaturatis extantibus neruulis, aut venis cruore plenis, quoquouerſum ſparſis, & labyrintheis ductibus, folij fuſcum virorem maculantibus. Reliquáq; omnía ſunt prorſum Lapathij acuti, aluumq; cient iuſculo, aut expreſſo ſucco ſanguineo totius plantę, quam idcirco Draken bloet Germani vocant.

OXALIS, *ſiuè* LAPATHVM OXALIDA, *Acetoſa offi.*

Gall. Ouſeille.	*Ang.* Sorrell.
Ger. Saurampher.	*Ital.* Acetoſa.
Belg. Surkele.	

OXALIDES tametſi non perinde niſi nomine expreſſę fuerint à Dioſcoride, tamen quin fuerint Lapathi quartum genus conſtitutæ nulli dubium: nam quod cuipiam minus placere poſſet, ſemen δριμὺς inibi dici, ſic accipiendum, vt vulgò interdum loquitur, acidum ſiue *aigre* cum acri confundens: alioqui cur illi notiſsimum, vt ſemper fuit vel mulierculis, non putemus? & Oxys ſeu Oxalidis vox, non modo foliũ, ſed etiam ſaporé connotat, qui acutus ab acie cultrorum proportione & ſimilitudine dicitur, Oxis ſiuè acutus, quibus etiam Lapathum vocatur Oxalis, vt ſane eſt: folijs quippè acuti Lapathij tenuioribus, delicatioribus, & magis holeraceis, ima baſi latioribus, lunatis & pinnatis Spinaciam, & Atriplicem referentibus: caulem multùm ſtriatum, rubellum, ſucculentum *Effig. Dod. 383*
am-

ambientibus admodum acidis: radice ex Crocco flauet fibroſa, ſemen anguloſum acutum, in folliculis Lapathijs cæteris non diſsimilibus. Vbiq; pratis & hortis quòlibet anni tempore viget, ſuppetit Officinis & culinis ad embamata.

Oxalis TENVIFOLIA, *ſinuata Veruecina.*
{ *Belg.* 𝔖𝔠𝔞𝔢𝔭𝔰 𝔰𝔲𝔯𝔨𝔢𝔩.
{ *Gall.* Surelle, ou Oſeille de brebis.

PERSIMILI huic, & tanto luxu ſabuloſis Brabantiæ, Picardiæ, Nortmaniæ, & Angliæ importuna, vt ſegetes enecet, vires aut incrementum præpediat, fuſco purpureo ſeminum caulium, & foliorum colore ſolum ipſum operiens. Guſtu etiam acida pecori non ingrata, eóq; fortè vocata Belgis 𝔖𝔠𝔥𝔞𝔢𝔭 𝔖𝔲𝔯𝔠𝔨𝔢𝔩, id eſt, Acetoſa veruecina. Minor tota & gracilior, palmum & ſeſquipalmum alta: radice exili & tenella, plurima etiam in collibus quibúſuis ſquallidis & macilentis.

Satiua FRANCA, *rotundifolia repens.*

GRATISSIMA & tenerrima in holere hæc in Frãcia Lutetiam, & Aureliam circum: tam hortis ad intinctus ciborum & medicamenta, quàm ſuperiores duæ reliquis regionibus frequens: ac ideò Romana vocata, quia cunctis præferreretur, guſtu & acciditate delicatiore. Quámuis & in montibus GalloProuinciæ glareoſis multa ſcateat, ſerpatq; flexis pediculis & cauliculis pedalibus & ſeſquipedalibus, in quibus folia circinata ſupernè, puſilla carnoſa Soldanellæ, ſed reductis, ad imum ſinuatis lateribus, aliquantùm pinnatis: ſemine & flore puſillis non diuerſis à ſuperiore Oxalide.

Pliniana Oxis inter trifolia dicatur.

Triplex BISTORTA, *quarum vna quæuis aſſeritur* BRITANNICA.

PRIMVM intuenti vtrámuis Biſtortam, videntur illæ è Rumicum ſylueſtrium familia, quare & de Dioſcoridis foliorumq; comparatione Britannica iudicata fuit. Sed maioris multò commendationis antiquorum Pliniíq; elogio Britannica olim fuit, quam hodie ſit exploratæ notitiæ. Factum quippè videtur negligentiuſcula recenſione, fortè & vna immutata vocula, aut ſanè labecula in radice exprimenda, quod vſu venit noſtra & auorum memoria, vt quam perditam aut ignotam duceremus, vſu tritam quotidiano, nomine ſub alio inuulgatam, familiarem admodum habeamus. Quare qui Biſtortam nolunt, propter radicem λεπτὴν, id eſt, tenuem memoratam, neq; nihil penitus dicunt: neq; tamen tantum incommodum adducunt, vt cum cætera omnia exquiſitè ei faueant tum figuræ, tum virium ſigna: cum ipſi nihil æquè commodum, nedum melius afferant, ſit illis illicò credendum: totum quippè diſceptationis momentum in radicè vertitur: alioqui Rumici agreſti adeò eſt ſimilis facie, vt nõ pauci Rumicem dictitent. μελάντερα καὶ δασύτερα ſi vellicant, in Græcula notione trita calligãt: ſaturiore quippè & quaſi purpura nigricante vt in viola quam μελαιναν vocat, Martia eſſe folia interiora innuit δασύτερα nõ piloſiora, neq; enim de piloſis hîc comparatio eſt, neq; notio ea commoda hîc eſt, ſed rigidiora, hirta, & firmiora. βραχειαν, id eſt, breuem, ſanè videre licet etiam cum Lapatho, aut minoribus collata. λεπτὴν, tenuem ſanè, vt non lubet, ita inuitus dico, fortè quod veriſsimum eſt: aut illum minoris Biſtortæ radicem intellexiſſe, quæ non admodum craſſa eſt, aut quempiam amanuẽſem, qui breuem radicem legiſſet, tenuem è craſſo mutaſſe παχὺν in λεπτὴν, nempe rei ignarus, ratus id aptius congruere, quia quæ ſunt breues radices vt plurimum ſunt tenues: tametſi ipſis etiam autoribus eadem excidere poſſunt errata leuiuſcula, humanæ Mineruæ. Vt vt ſit, vſus & fructus Biſtortæ nequit extorqueri illis, quos viginti annos, eoq; plus torſit Britannicæ ſedula diſquiſitio: qui ſciunt ijſdem planè viribus, & longè pluribus, quã quot attribuerit Dioſcorides Britannicæ, pollere. Quarũ expenſio retinet nos in eadem ſententia eo lubentius, quod nullam planè videamus, quæ æquè congruat.

Maior.

MAIOR.

MAIOR enim promit folia, Rumicis acuti simillima, aliquanto minora, nigriora, pleniora, rigidiora, ambitu tantillùm lacinioso, aut alicubi reducto, auersa cæsia, teneros, glabros, pedales exiles, & in summo spicatos flores purpureos Betonicæ, aut Persicariæ, caules edit. Radix nigra, instar contorti, intróque reflexi pollicis digiti manus, intus ruffescens, sapore perquam austero, astringente, quandantenus Tormentillæ, foris fibrosa, nigra. *Effig. Mathio. 946.*

Bistorta MINOR, & MINIMA.

PRORSVM eadem primæ minor & minima, etiam quò loci omnes vnà sponte oriuntur; sed hisce folia angustiora, læuiora, continuísq; oris: breuiore item implexu conuoluta, minórque radix, & nullis penè fibrillis. Celsi mōtes & frigida pratēsia has alunt omnes, vt Baldus Veronensis, & colles herbidi multi in Anglia Occidua. Vbiuis etiam colunt horti Pharmacopœorū efficacissimas omnes ad vulcera effrenè serpentia, & ad fungosos polyporū in naribus, & palato interiore flagellos absumendos, aqua stallatitia, quæ etiā ad hepaticam sanguineámque resudationem plurimum pollet epota.

BRITANNICA GESNERI *& Lugdunensium.*

QVE enim nobis primum indicata, ab exercitatissimæ cognitionis Valerando *Donrez* Insulano, vt non parum foliis, & radice responderere videtur; ita plurimum illis astringendi viribus & oris fauciúmq; vel tonsillarū vlcera iuuandi, defici, haud obscurū: & vehemēter amara, atq; nonnihil calida est: Conizæ quiddam odore, & sapore testatur. Magna copia Lugduni etiam ad mœnia, & intra pomęria peninsulę herbidis amœnæ, quā alluūt, & distermināt duo nobilissima flumina; hinc Rhodanus ab Oriente, illinc Arar ab Occidente, & vocant vernaculè *Aynez*. Caule plurimum singulari, rotundo, duriore, pallente, cubitū alto: in geniculis folia ima nonnulla emittēte Morsus Diaboli minora, aut Conizę maioris, Bellidis, nōnihil nigricātia. Flores in pusillis alis summis lutei, circinati, Conizę maiores, sed non absimiles, abeūtes, maturo semine, in pappos: nec semē dissimile Conizę maioris. Radix breuis, tenuis, albicans, fibrosa, minor, radice Succisæ aut Bellidis par. Qualitates quales diximus, vsum nescimus. Hanc tamen non displicuisse Gesnero & Dalescampio, magni nominis medicis, forte de facie dumtaxat, eandem iudicantibus certum.

Pulmonariā recentiorū Britānicā hodie putatam; quia folio, effigie, floribus atq; mucco Symphiti est, rectius illic ponemus, & disquiremus, ecquid à Britānica vera discrepet. *Pulmonaria an Britaunica.*

COCHLEARIA *duplex, Britannica, & Bataua.*

NEQVE nescimus, etiā non paucis eruditissimis Britannicā verā visam fuisse, inferioris Germanię; & præsertim Oceano finitimis Frisiæ & Hollandiæ frequētissimam, quā Germani Leffelkraut, Belgi lepelcruyt, id est, herbā Cochlearis siue Cochleariā, à foliorū circinata, cauáq; rotunditate cochlearis cōuexum intimáq; superficiē exprimēte, vocarunt; Pliniíque *Britannicam censuerunt*: quia eodem loci, iisdémque dotibus comperiantur, quas Cæsaris milites trans Rhenum promotis castris aduersus luem illam, & dentium, neruorúmque noxam, edocti à Frisis colonis experti sunt: vt idem fusius narrat. Verùm cum hæc neutiquam illius Plinianæ descriptioni congruat, & permultæ aliæ sint plantæ aquaticæ, vt Nasturtia & Sion Cardamine eidem persimi- *Effig. Hist. Do. 89.* *An Britannica Plinij?*

les guſtu, nec admodum diſimiles habitu, idem remedii dent, nullum inde certum ſuppetit argumentum, quo hanc Britannicam aſſeuerent. Sunt enim folia prima pullulatione oblonga *Pyrolæ*, aut Ophioglosſi, móxque craſsiora, & vmbilicata euadunt; & nonnihil caua, Rorellæ Solis modo, ſed magnitudine Soldanellæ, nonnihil ambitu angulosa, cochlear aliquantum pręferētia; floſculis Cardamine albidis, in cauliculis palmum & ſeſquipalmum altis; per æſtatem ſemen ſerie gemina, in vtriculis ſiliquoſis conditur, Thlapſi minus fuſcum, compreſſum: radix tenuis albicans, parum fibrata, guſtu acri, herbaceo, Naſturtij, aut Siſymbrii Cardamine.

COCHLEARIA *Anglica, Atriplicis folia.*

QVI Friſiam Cochleariam antiquorum Britannicam profitentur, cōmodius ſuam opinionem tuerentur, ſi ſcirent in Anglia ad amœniſsimi Tameſis fluenta, quà Londinum præterlapſus eſt, etiámque in Briſtoiæ ſinu Occidui Oceani, quò allidunt per ſtata incrementa vndæ, aliam eſſe congenerem, & ſimilem illi, flore ſemine, & ſapore; ſed foliis non æquè vmbilicatis, aut cochleatis, potius Atriplicem, aut Lapathiolum effigiantibus, vnciam latis, inque ſeſquiunciæ, aut vnciarum duarum longitudinē porrectis, craſsis, denſis, & ſucculentis, guſtu & colore alterius Cochlearię; Radice maiore, vt qualibet ſui parte, minus tamen aſtringente, nec commoda ad ea quæ ſuæ Britannicæ Dioſcorides attribuit: tametſi æquè vt ſuperior, laudata ad Stomachacem, Scorbutum: quibus vehementer afflictos ægros aliquot huius ope iutos vidimus, ſuperiore Vere.

PYROLA *à Pyrifolio:* LIMONIVM *Germanicum.*

Germa. Wald mangold, *à ſylueſtri Beta, cui ſimilis.*

NON defuerunt etiam qui aliā iſtis ſimilem, ſuperiori, & inferiori Germaniis adeóque vniuerſo Septētrioni notā, Britanicam deuinarint: quòd eſſet foliis Betæ & lapathioli: obídque Limonium hodie autumant, nomine etiam viriditatis perennis ſuffragante, Wintergruyn Germanicè, ſiue hyemis virorem ſonante, quippe æterno virore penè atro aduerſum Brumæ rugores perſtat, montoſis ſyluoſis, & frigidis vdis, præ quibus tepidos hortorum receſſus, locáque vrbana, & mitiora viridaria aſpernit; inque illis quaſi inuita ægrotat, ac tandem emoritur. Proinde Chirurgi, Germanici præſertim Theophraſtini Heluetii, & Lanſqueneti, ad potiones vulnerarias ſibi de Alpibus finitimis, aut montoſis lectam curant, principémq; vnam è vulnerariis ænemis, & vulneribus ferruminandis addunt; Brabantis in Berchem Sylua Antuerpiæ contermina aliíſque Belgii ſyluoſis, rarior Italis, & Gallis meridionalibus. Exigua de radice & tenera, ſubruffa, nonnihil rugoſa, caulem dodrantalem & pedalem magnitudinepromit, floribus in ſummo albis, & è medio ſtamina, apicéſue emittentibus, odoris Lilii Conualii haud diſparibus: & in imo compluria quina, ſeptena, octonáue folia, rotundiora, minora multò Betæ; *Pyro* propiora, nigriora, viridiora, non ſecus ac cunctæ partes ſiccitatis, & aſtrictrutionis vehemētiſsimæ, euidentis frigefactionis. Vnde non deſunt coniecturæ quibus ſententiam Limonii foueant Docti nonnulli, qui illud prius *Behen* deſcriptum non norunt; propterea quia minus in pratis, aut littoribus herbidis, totius Oceani Germanici, aut Anglici reperitur.

λειμώνιον. LIMONIVM.

Effig. Matheo. 980. HERBIDVS viror, pratenſéſque, & paluſtres natales Limonio nomen dederunt; quaſi tu pratenſem dicas herbā, aut cū Plinio Sylueſtre pratenſe Blitū, huius quippe etiam videtur, aut ſpecies, aut perquā affinis nigræ Betæ, quā eſu etiam ſiſtere aluū Dioſco. autor eſt. Verùm recentiorū ſedulitas complures huic deſcriptioni aptauit pratenſes palluſtréſue plantas, forte non inſcitè: tamen nulli congruit magis Limonij & nomen

&

& notio, quam isti pratensi & maritimo recepto: cui folia sunt Betæ nigræ magis affinia: Semen copiosum, oblongum, rufescens ex cæruleo: flores purpurei, cærulei coloris tenaces: caules tenues, radixq; rubescunt, magnitudine Lapathij acuti, cui totus accedit, & gustu subastringunt, vnde Pharmacopœis ansa porrecta, vt Behen rubrũ nuncuparint, & qui vænum Lugdunum duxissent, alijs quorum in patria, & præ pedibus erat, quasi rarum non paruo pretio & nostro risu distraxerint, vt alias factum diximus, in radice Hydrolapathi. Non nisi locis herbidis, & vdis maritimisúe pratis, vidimus, vt Adriaticis & Norbonensibus littoribus vbi maxima copia. Hic magis vt Behen ridemus, quam recensemus: tantum indagare voluimus, quid cæteris discreparet: quæ internotiones, sunt in re herbaria multò vtilisimæ.

PARVVM LIMONIVM Norbonense, Oleæfolium.

HVIC alterum prorsum simile, sed minus multò, inter salebrosa littora, & rupes montis Ceti, & alibi Norbonæ, & GalloProuinciæ saxosis oritur frequẽs, quod Empetri seu fœniculi marini associatur lubens, folijs minoribus Oleæ, aut Myrthi paribus, humi radici proximis: circũ pedales caules, & cauliculos graciles inflexos, cæruleis muscosis floribus superioris non dissimilibus onustos, folia lõge minora fœniculum Marinum, siue Empetrum satis exprimunt.

Mathioli Secundum LIMONIVM.

DVO namq; cum appinxerit, nihil distinxit, ac ne quidem monuit, neutrumné, an vtrum esset verum: sed quasi rerum nescius, ne verbo quidem explicat: & tamen certò doctis constat secundi ab illo descripti, flores non ita pasim videri inter multa millena plantarum. *Math. 981.*

τριπόλιον. Littorum TRIPOLIVM.

FERVNT sic vocatum à ter, singula die, mutato florum colore, quod quidem fieri posse equidem iam lubet credere, qui videamus è naturæ Officina multò mirabiliora euenire: an verò fiat, equidem nescimus: illud scimus, in Maris Mediterranei, & Occidui vniuersi penè littoribus, & fluminum ostijs: plantam copiosè prouenire, non ita folijs absimilem Limonio primo: cæteróqui Tripolio exquisitè congruentem, quæ non quidẽ ternã coloris interdiu mutationẽ experiatur: sed quia duplicis est floris, nempè lutei, & purpurei in Phœniceũ, interdum & cæruleum vergẽtis, lutea foliola radiatim asita superne defluete primum solita, admodum studiose obseruauimus, partim verò introflecti & purpurea vel albida cerni, relictis interim nonnullis inibi foliolis, & multis staminibus albidis, & purpureis superstitibus, quæ plebeculæ opinionẽ faciũt, ter die mutati coloris: quod idem nonnullis stirpiũ nostratiũ alio cõtingere modo, iamdiu obseruauimus. Scatent hac Norbonica, & Anglica littora, & fluminũ crepidines, quas refluxus, & Maris estus, inundant vbi fermè nulla alia herba compareret, folijs Glasti aut Limonij, minoribus, dẽsis, leuibus, fuscis, crasis, circa caules sesquipedales & sesquicubitales in summo ramulos diuisos, multos herbæ Doriæ nõ magnitudine, sed nõnulla similitudine, radice etiã crassa, fibrosa, flores medij subterq; lutej & ambitu purpurej perelegãtes, vt plãta vniuersa multũ Asteri Attico mõtano similis florũ exortu & effigie, vt latius monuim[9] cap. *An sit Damasonium, Phlegmagogum & Cholagogum Macelli empi?*

de Aſtere Attico & alibi : In Turbith diximus eſſe Serapionis Turbith. Radix depacta fibris craſſa, non tamen aluum ciet decocto & ſucco pota, nec apud nos Gummoſa.

Norbonenſium DOREA quaſi aurea, quam perperam DORIAM vocant, folijs Limonij aut Rumicis, flore luteo Tripolij, aut Iacobeæ : an Theophraſti PANAX Chironium & Plinij PHARNACEVM?

NEVTIQVAM Doriæ duci triremium claſsis Gallicæ, & Imperatoriæ præfecto, quaſi exoticæ huius repertæ laudem verè aſſerunt Herbarij quidam: cum hæc ſit Gallo Prouinciæ & Norbonæ amnibus non admodum rapidis, & iiſdem etiam natalibus oriunda, quibus Limonium, cuius multa ſimilia habet, & inde in hortos Belgij & Angliæ tranſlata fuit, vbi etiam hac æſtate, Lōdini Morgano noſtro creuit: perquàm procera & elegans ſeptenum & octonum cubitorum ſcapo recto: radix quam pro ſtirpis magnitudine minor, maximam Hellebori albi æquat radicem : cui etiam compluribus filamētis, recta prolixàque ſparſis, & habitu toto ſimilis eſt: à qua, & reliquo caule mox supernè ſurrigitur numeroſa ſoboles foliorum, Hydrolapathi longitudine, craſsis & obliquè extantibus purpuraſcētibus neruis trāſuerſim : & quæ valde anguſta in imo ſunt, palmæ latitudinē, ſed media ſui partē æquant, virore intenſo, rigida, & craſſa vt Limonij, aut Tripolij præſertim in ſummo caule, qui procero homine procerior eſt, rotundus, craſſus digitū, Lapathij modo in ſummo turiones habet variæ lōgitudinis, quibus flores Senecionis aut Tripolij marini, in pappos abeuntibus. Sapor, odor, radici & folijs aromatus & medicatus Angelicæ Syl. & nō nihil nitroſi, minimè acris. Plurimum hac vtūtur vulnerarij curſores, plurimiq; faciunt quidam Medici : quæ coniectura cæteris congruentibus notis, magis perſuadet eſſe Theophraſti Chironium, Lapathij ſimile : aut ſanè vnum eorum, quæ ad Theophraſtum Plinius retulit, vt Pharnaceum.

AVREA

CONSOLIDA AVREA Nemorum, Limonii folio, non Alisma montanum.

IN AVRELIÆ Gallicæ syluosis densissimis est quæ nostro H. Morgano perelegans floruit hoc mense Iunio Londini, radiatis multis in ambitu foliolis; Nardi Montanæ, aut Doronici florem & colorem similem habentibus, foliis nigræ Betæ, aut potius Limonii, atrius virentibus, carnosis, aliquantùm hirsutis, crassis; venosis, Doreæ similibus, amplexis pedales Doronici cauliculos binos, aut ternos; floribus radiatis Doronici, aut Calendulę, & concoloribus scitè pectinatim confertis, & cõmissis foliolis, antequam pandantur, eleganti spectaculo, radice multis filamentis albidis sparsa in cespitem summũ, Bellidis modo: sapore Mediæ Consolidæ, tantillum acrimoniæ prodentis, aut Herbæ Doreæ, cuius etiam vires & quandam aromaticitatem æmulatur.

AVREA VIRGA Villanouani, Limonij, aut Costi hortensis folij, Doriæ floribus, an Leucographis Plinij?

NEC minus celebris hæc apud vulnerarios Aurea Virga vocata, nec non multum similis superiori; sed multò frequentior & notior, præsertim Germaniæ, Franciæ, Angliæ, atque cæteris Septemtrionalibus nemorosis & saltuosis opacis, vbi multò maxima copia. Caulem gracilem læuem, leniter rubentem, cubitalem & sesquicubitalem foliis ambientibus immum persicæ latioribus, tenuibus, tantillũ crenatis, Costi hortẽsis modo, multò angustioribus, & reliquo cauli; qui multos in ramulos diuisus visitur, floribus cõfertim ornatos aureis Doriæ, vel Consolidæ Saracenicæ, in pappos disparẽtibus: radice fusca fibrosa: superne rubella Costi hortensis. Conizæ semine, vi astringendo efficaci, sed siccãdo multo efficatiore, mirùm quantùm calculo exterendo laudata, atque sanguini sistendo vlceribus vulneribúsq; cogendis; eapropter persuasum nõnullis hodie Leucographin esse Plinii; qui tamen sibi notam non modo negat, sed ne lectam quidem apud quempiam autorem, miratur; quũ (inquit) adeo esset vtilis. Et Virgæ aureæ nulla vspiã linearum vestigia insunt, quæ nominis argumento respondeant: vires autem non tam ad sistendum sanguinem intro compertas habemus, quam ad alios affectus admirabilem experti sumus. Dodon. 108.

SOLIDAGO Sarracenica.

CLAVDERE iungereúe, aut cõferruminare, vulneris labra, consolidare Barbari Chirurgi dicunt, vnde hæc vocata Consolida, cognomento Sarracenica; quod Turcæ & Sarraceni opinionem magnæ peritiæ, in medicamentis vulneraris præsertim, essent apud Europœos assequuti. Et sanè hæc est perquàm accommoda renibus, hepati, intestinísq; vlceratis, atq; dissolutis. Foris verò nihilo secius ad vulnera vtilissima. Iisdem fermè natalibus nemorosis, quibus Aurea Virga, sed magis vdis & depressis, apud Septemtrionales: apud vero Meridionales, montosis vdis, inter Valerianas syluestres fruticat, è radice pluribus & crassioribus fibris capillata, caulem rectum erigit, trium, aut quatuor cubitorum, rubellũ, rotundũ, cauum, secundũ quem totũ, folia Lysimachiæ luteæ, aut Amygdali longiora, parũ quid crenata: summis alis & floribus palidis virgã Aureã æmulãtur Dodon. 107.

in pappos etiam perduntur, vnà cum Conizæ ſemine. Vulnerariis in hortis viret.

AQVATICA Plantago, foliis Betæ, aut Plantaginis flore Galii albi, Eſt-ne LIMONIVM, *aut potius* ALISMA?

Germa. Waſſer wegrich.
Gallis. Plantain d'eaue.
Belgis. water wegebze.
An. *Water plantaine.*

QVISPIAM poſsit interprætari dictum ἄλισμα, quia in aquis naſceretur & iactaretur, ſiquidem ἄλισμος etiam apud Dioſcoridem Maris eſt alliſio, atque iactatio, qualis vulgari aquaticæ Plantagini contigit. Sed enim Recentiorum ſatagentia maluit quippiam diuinare, quàm quod certius erat ſequi, aut tantiſper retinere, dum quid melius obuium haberet. Itáque aquatica Plantagine contempta intruſerunt Bifolium, ſeù Ophrin alii, alii verò Limoniũ, nonnulli Saponariam; quidam Calceolum Mariæ vocatum, eſt qui Epipactidem Hellebori foliis, ac non nemo Commentator, ſed Muſis plane iratis Botanicis, quæ ſe vti nos quæruntur deluſas, quaſi præſtigiator quidam, viſus aliquid (faſtiditis cæterorũ iudiciis) & reiecto Aliſmate ſuffeciſſe, nihil tãdẽ niſi mutã plantæ vmbrã, ideſt picturã plantę indictę, neſcitur cuius, reliquit nobis hiãtibus, atq; aliquid ſaltẽ noui, ſi non veri, audiẽdi auidis, & repẽte ſe ſubduxit. Cui autẽ animo fuerit, haſce omnes ſtirpes de veris cunctis notis & accurata collatione expendere, nullã non procul à Damaſonii deliniatione literaria Dioſ, tũ verò & natura, & facultate agẽdi abeſſe, pręterquã vnã iſtã aquaticã Plantaginẽ vocatã, quę minus iſtis moroſulis placet, quia fortè Græca litera nonnihil labis, aut hiatus perpeſſa eſt; veluti vbi στενότερα: id eſt, anguſtiora folia habẽtur, idẽ potuit eſſe ſignificatus, & voculæ permutatio; cuiuſmodi in Helenio, Meo, aliiſq; nõ paucis. Quin locis aquaticis, quorũ indigenã facit hanc Plantaginẽ, nuſquã gentiũ aliã videas plantã, quæ quicquã ferè aut vultus, aut viriũ expleat: vires ſi quidẽ perquàm congruunt fermè omnes, verũ Galenus qui legiſſet, radices huius acres eóq; ædemata diſcutere; ſuo more nõnihil Dioſcorid. tacitè aduerſatur: de cætero verò illi aſſentitur, ſéque reliquarum facultatum, vt frangendi calculi, periculum feciſſe teſtatur: eóque non acrimoniæ, ſed abſterſioni, calculi expulſionem acceptam fert, quæ de radice verùm eſſe experimento & ipſi ſcimus, equidem melius quàm Plantaginis, cuius folia, & radices ſimiles habet; quæ cõferuntur Helleboro: ac è foliis etiam quæ κλώμενα ἐπι γὴν: id eſt, deorſùm verſus reflexa, vti huius non raro ſunt, καύλους λεπτοὺς ἁπλοὺς, aut vt quidã doctus legit καυλοὺς ἀσυπίας, nõ ἁπλος, ſed ἁπλοὺς, id eſt caules plurali numero, tenues ſeù graciles, teneros, cubitũ altos: Sic etiã ſunt huius ἔχων κεφαλια θύρσοειδῆς habens Thyrſi ſpecie capitula, cuiuſmodi ſanè habet, nondùm explicatis, egreſsiſue floribus, puſillos rotundos acinulos, Perſicariæ modo. Tandem ἄνθη λεπτὰ καὶ λευκα καὶ ὑπωχρα flores tenues, albidos, & pallentes adeò congruunt, vt vel hac nota, nulli ignota eſſe debeat: quæ in nullam cæterarum prorſùm ſuperius propoſitarum, conueniunt.

Vt in fumaria.

Quidã βοθρυοειδής, racemoſa capitula.

PISTANA Magonis, ſiue Plinii, SAGITTARIA *aquatica: an Stœbe fœmina?*

Matheo. effigie. 1138.

PERMVLTIS hæc amnibus ac leniter labentibus in Italia, Gallia, Germania, & Anglia; ſubter aquas è fundo vadoſo, radice multum capilloſa, & prolixa, albida, nonnullis oblongis fibris craſsis & bulboſis adnatis, pediculos prægrandes, triquetros viridantes glabros exerit: ſingulos ſingulo folio donatos triquetro, vtrínque pinnato, reductis lateribus inquè mucronem deficientibus, & prorſum harundinem cuſpidatam effigiantibus, cauli ſeſquicubitali medio læui cauo, molli, ternæ aut quaternæ pilulæ echinatæ Vnedonis, aut Ricini non diſsimiles, aut Caricis, quibus affinis videtur: póſt florum delapſum, qui terna fœtura prodeunt, totidémque foliolis conſtant cãdidis, è medio pauca ſtamina emittentibus, Maio & Iunio in Anglia prope Oxonium

nium, ponè mœnia, in amœnissimis illîc residibus, sed lympidissimis aquis: etiam Londini ad arcis Regiæ vallum, & in Tamesis crepidinibus palludosis gustu astringente: sicco, non ingrato.

SAGITTA Minor.

Varietas { NON secus atque aquatica Plantago, interdū, multò angustiora foliis, & acutioribus visitur: sic hæc reperitur alis acutioribus, longioribus, latioribúsque foliis, magis vtrínque exhaustis, acutioribus cuspidatis, tota cæterū minor. *Matheo. effigie. 1139.*

BIFOLIVM NON EST ALISMA, videtur Ophris Plini:

ET hæc quod esset foliis Plantagineis, locísque humentibus familiaris, opinionem Damasonii quibusdam fecit: aliis, & quidē aptius, Pliniana Ophris dicta fuit; nō quia superciliis fucandis, aut lenocinio apta comperta hactenus sit, sed à binis vtíque foliis vnde zuyblat, id est, Bifolium dicit Germania, vbi syluosis in pratis, & vdis frigidioribus plurima, caule rotundo, glabro sesquipalmari, cuius ab imo duo sibi vtrínque vnum ex aduerso surriguntur folia Orchis, & Plantaginis aquaticæ, viridantia, & secundum longitudinem neruulis intexta; deinde à medio fermè, summo tenus flores sunt deinceps, vtrínque gemina serie, ex pallido herbacei, muscæ, aut volucellæ plumis exutæ, nō multum ab Orchii diuersi; radice huc & illuc multis fibris sparsa, facultate nec astringente, vt sit Damasonium, tametsi alia dote vulneribus & fracturis próficua sit, & Alisma & Ophrin aliquantùm adumbret, neutra tamen asseri potest.

Μονόφυλλον, *RECENTIORVM.*

ORTV Bifolii folióque Plantagineo est, etiam Einbladt, siue vnifolium Germanorum nulli opaco luco, vel nemori non occurrens, per Maium flosculos promit albidos, Galii & similiter odoros, vnde acinuli pallidi rotūdi rubelli, dum maturuerint; gustu amaro & ingrato, sed facultate ad neruorum farctus eximia. Folium vnum per initia in imo, deinde semine iam perfecto, aliud se prodit folium minus in summo; vtrúmq; Plantagineum & neruulis donatum est, supernè acutius, & nonnihil ad volubilem accedentibus: cætera prorsum similia Lilio Conuallio dicto, antiquis nō memorata: transuersim radix gracilis geniculata excurrit.

Recentiorum, CALCEOLVS Mariæ, siuè

{ *Germa.* Frawenschuh.
{ *Belgis.* Vrouwen schoen, & papen schoen.

PRISCIS etiam prçterita videtur illa floris larua perquàm spectabilis, etiam Plantagineis foliis, aut Bifolii, quam nonnulli Alisma opinati sunt, vulgus Septemtrionalium, Vnser vrouwen schoen, vel papen schoen, id est, Virginis calceum, vel Sacerdotis crepidam vocitat, à floris effigie, quæ quatuor constat foliolis dilutè purpurantibus, & rubentibus, suiè medio promentibus vtriculum quendam purpureum, intus vacuum, rotundum Fuci, aut Asylonis cadauer, vel Vnedonis caliculos florum nonnihil referens, sed supernè, aut latere vno patulum, instar crepidæ oræ patulæ, quà inseritur pes; foliis Plantaginis, aut Alismatis in longitudinem venosis; radice transuersa, nec altè depacta, nec multū fibrosa. In Heluetia & Oenoponti finitimis Alpinis opacis, habuimus. *Effigie, Dod. de flo: 77.*

ἀρνογλωσσα *PLANTAGO latifolia læuis.*

{ *Germa.* Wegerich. { *Ital.* Plantagine.
{ *Gallis.* Plantain. { *An.* Plantayne.

VELVTI Ophioglosson, Cynoglosson, sic Arnoglosson, quasi Agninam tu dicas linguam, vocarunt Plantaginem Græci: ab omni memoria peruagatæ notionis, ex vtilitate & feracitate vbiuis gentium penè immensa, cuius varietates & nomenclaturas, foliorum magnitudo, & modus, diuersas constituit.

MAIOR LATI-FOLIA.

QVÆ námque latifolia maiórue Plantago, nulli negata regioni rotundioribus est foliis, & sui medio plenioribus, latioribus, humi accumbātibus, è radice lateratim fibrosa, candida, & in medio præcisa, siue mutilata; Morsus Diaboli fermè modo: floribus spicatis, caudicellas murium imitantibus, obscurè purpureis & pullis: Semine Portulacæ pusillo, fusco, aut rubigineo.

PLANTAGO Incana.

CVI verò folia incana superficie pubent, rigidiora, crassiora, inquè ambitum humi neruulis magis extantibus refracta: radix crassior, longior, minúsque fibrata, rectioribus, altioribus cauliculis, floribus breuioribus, sed magis sparsis & speciosis, albidis caudatis, Iunio & Iulio defluentibus.

PLANTAGO Rosea.

QVÆDAM autem voluptatis ergò in hortis Belgicis, & Anglis colitur, merita quę posteritati scripto, & icone innotescat: Ei omnia Plantagini maioris similia, præterquàm cauliculus summus, eleganti ambitu, multis foliolis sibi æqua serie mutuo incumbentibus, atque sensim in fastigium cœuntibus, vbi quasi imbricatim, squammatímue sese decussantia folia, vmbellam elegantem, quasi florem constituunt herbidum, vti in quadam specie Primulæ Veris ferme cernere est. Semen è mediis foliorum interstitiis exilit, sed priori simile.

PLANTAGO Quinque Neruia, Lanceola,
{Germa. Spitziger wegrich. {An. Ribbe Worte.
{Belg. Hontribben.

Fusch, ico. 23. QVINQVENERVIAM siue πεντάνευρον vocarunt hanc, cuius folia neruuli quinni percurrunt; nonnullis raris per ambitum denticulis, angustiora, rigidiora reductiora, vtrinque lateribus & mucronata, vnde Lanceolam vocant Barbari. Radix, rotundior, breuior, pluribus capillamentis depacta, emittit iunceos angulosos cauliculos, floribus albidis stipatos, in glomerosis & breuioribus spicis. Sicciore est hæc, & commendatiore dote ad vulnerarias potiones, vnguenta, & hernias: nec minus vbíque obuia cæteris.

PLANTAGO Marina.

Dodo, Icon. 70. ALIAM Plantaginem putant, Marinam quandam herbulam, foliis crebribus angustis, exilibus, Porraceis, tum colore, tum consistentia; Etsi sæpe littoreis Norbonæ, & Angliæ visa & animaduersa, nullídum certò quænam sit asseuerare licet; nulli tamē similior vmbellis, quàm Plantagini, aut Coronopo.

POTAMOGETON, siue Fontalis, & spicata.

ςαχύιτης. Gal. Espy deaue.

NON

NON solum fluuiorum est hæc vicina,vt eius nomenclatura sonat,sed etiam alumna stagnantium lacustriúmúe & torpentium aquarum, aut segnius labentium,earũ superficiei strata, quasi humo viseretur,folijs Plantaginis aquaticæ,aut Betæ minoribus, aut Persicariæ,duriusculis,neruosis,in pediculis à multis flexilibus geniculatis cauliculis caducis,quibus spicati insunt flores Bistortæ,aut Persicariæ similes,obsoleta purpura Iunio & Iulio. Radice flexuoso anfractu excurrit è geniculis, multas propagans fibras, trans aquam fundo immersas, è quo alimentum sugit, vt in Malabatro statim dicetur: gustu astringente siccante. *Effi. Ma.113?*

Nostrate FOLIVM, *MALABATRVM est.*

NIHIL lubet aut licet asserere de Malabatro antiquorum,quando ex eorum monumentis,Dioscorides prodidit sine radice innatare paludibus: cum tamen nullo vspiam angulo totius Indiæ illius,quæ nostræ ætati multo notior est,quam illis fuerit sua Græcia,comparuit hactenus istud folium, quod nec expresſit satis Dioscorides: vnde gemina hæsitandi occasio,primùm notúmne habuerit: deinde quî posſit fieri,vllum vt sit folium non modo sine caulis adminiculo,sed etiam sine radice,id est,sine ore: & tamen solitum sit filo traijci,quia odorum,magnum,crassum, & humentis naturæ: id eo solitum filo transui ad siccãdum. Quare satius sit de illo fateri nos nescire quam de Priscis minus bene sentire,aut à nuperis parum gratiæ inire. Illi namq; adeò laxa notione rem signarunt,vt quid capias,nescias: & hi dum vt cumulo fidem faciant, authoritates aceruant, plus porrò quærendum relinquunt,nosq;,inopes inter ignotas opes deserunt. Nam quid obstat quò minus vnũ sit è tam multis,præsertim quatuor nobilioribus,illud Malabatrum imitantibus. Quod sit quidem verum, sed eius ortus & natales aliquantum deprauatè tradãtur,vt in Ægarico videre est. Quare id sanè fuerit istud nostrate Malabatrum,iamdiu Arabibus cognitum & hodie Italis medicis vsu receptum, non modo quia in Malabar Indiæ regione cognomine oritur, sed etiam quod propter eximias vires,plus proportionis habet cum plantis aquaticis, quam illa folia Cinnamomi, aut Caryophylli, quibus folium laurinum fermè est. At illud folium crasſiusculum cuiusmodi Nymphεæ est: fibræ verò secundum dorsi longitudinem ductæ, cuiusmodi Potamogetoni, qui propter figuræ & natalitium similitudinem, nonnullis ineptè folium putabatur. Nobis secus,cum huius folia apud Anguillaram & alios harum rerum consultiſsimos,non multis abhinc annis vidissemus,quibus adhuc hærebant lignej pedicelli: & quasi surculi è ramis effracti(quin potius integros ramos meminimus). Cinnamomi autẽ folio & Garyophyllis facies fermè eadẽ,nitidus læuor, aromaticus,suauiſsimusq; odor. Temperamentum,crasis,modus & vsus non ita disparia sunt, & halitum commendant omnia vt Dioscorides Malabatro attribuit,de quibus commodius alibi. Obijcient literatores nobis Dioscoridis verba. FOLIVM AQVIS INNATANS SINE RADICE. An vllum folium,aut oriri,aut viuere sine radice,id est,sine ore,queat, quilibet nouit: nam Lenticula,Semperuiuum,& etiam Muha,seu Opontia,aut radicem habent, aut quippiam radicis loco. Quin & Lenticulæ plantarum minimæ, nec radicellæ suæ desunt,& illis subsunt quædam terræ sordes & quisquiliæ,quibus aluntur & fulciuntur.

γεντιανὴ *GENTIANA maior.*

- *Germ.* Gentziam,Bitrer Wrtz.
- *Belgis & Ang.* Gentiane & Felworte.
- *Gall.* Gentiane.
- *Ita.* *Gentiana.*

VSVS & celebritatis notiſsimæ à Gentio rege Gentiana Illyrica, Helleboro albo folijs & natalibus adeò proxima, vt minus exercitatũ eminus eludat: vti nos admodũ inuenes qui defeſsi & potaturi,cum in poculum vino plenum radicem Gentianæ quam *Dod.223. Fusc.ico.111.*

ad

ad lassitudinem discutiendam,& apetitum excitandum commendare audissemus. Huius loco Hellebori radicem similitudine foliorum hallucinati immisimus, at penè perijmus. Putredinis hæc hostis infestissima,& veneni mors: Pesti adeò remedium præsens, vt non modo homini,sed etiam brutis incolumitatẽ tueatur:& amissam instauret,eóq; solita Heluetia plebs istam cum flãmula porcis,& olim Monachis propinare, ne anima in viuo cadauere puteret.

Non nisi in montosis quęrenda sponte exiens Gentiana,quæ alióqui repertu facilis:& frequens,planè fronde & aspectu ante quã floreat,similis Plantaginis,viridãtia,aut rubẽtia folia, venosis striatum plicis extantibus,è radice crassa pedem longa,intus flaua,sapore perquam amaro:caulem cubitalem,quem summo ornant flores, verticillati,lutei,oblongis Saponarie caliculis,Leucoij semine ruffius,exilius, nec medulosum.

Gentiana MINOR, CRVCIATA, recentiorum.

{Ger. Modelgeer & Speerensuch.
{Bel. Madelgeer.

Dod.224. HANC DOCTI non pauci Gentianæ speciem faciunt, facie & facultatibus ducti. Locis tamen non ita arduis,ac Gentiana, multa & passim oritur,vti propè Basileam,& Maconium Burgundiæ Gallicæ, depressis collibus inter Chamædrin exuberans. Huius tamen non flores lutei,sed cærulei diluti, radix verò secundum longitudinem tripartitò aut quadripartitò fissa,vnde cruciatam putant, sed folijs potius crutiatim cauli incumbentibus,nominis etymon debetur.

PNEVMONANTE Cordi. Gentianæ minoris species.

Ger. Lungenblume.

Cordus.162. CRVTIATÆ similis aut eadem quæ in pratis etiam montosis oritur,folijs angustioribus,minorib.flore cæruleo Calathi modo, radice fibrosa, neutiquam incisa:à Mathiolo graphicé descripta.In Pedemontanis pratis propè Susani,& Riuoli multá.

GENTIANELLA CAMPANVLÆ FLORE purpureo, Heluetia.

DVAS verò hîc exhibemus, quia nondum descriptæ tamen elegantes sũt.Altera est radice exigua flauescente fibrosa,foliola conferta numerosa,imũ caulẽ ambiũt circinatin folijs Oleæ,aut Plãtaginis similia, minimæ Gentianæ colore & modo.Cauliculo vix palmum alto,folijs fermè exuto,nisi proximè florem: vbi minuta bina ternáue visuntur. Purpurascit calathus figura & magnitudine,& colore Violæ Marianæ, valdèquam amara.In Patauinis collibus & decliuibus,vbi viperæ capi solitæ sunt etiamq; in Heluetia.

GENTIANA minima.

MINIMA quæ omnium speciosissima in montibus arduis fruticat,Centaurij minoris modo,quem vtcumq; refert,plurima in celsis verticibus montium qui Dannubio in Sep-

Septentrionem, Orientalem, & Athesi rapido in Italiam pręcipitante originem dant; prope lacustres voragines, & montem Nicolai, pusilla tota, palmo procerior, foliolis, & radice Centaurei minoris, multò minoribus, & modo, ex internodiis geminatim oriũtur: & cauliculos exiles stipant; partim ab imo, partímque medio exortos, quorum summis caliculus folliaceus Caryophylleæ forma, & flosculus cæruleus, cælesti atque incomparabili purpura. Amarissima & hæc, vulneribus commendata, & idcirco consensu cursorũ Gentianella dicta, nobis alióqui Centaureo minori, aut eadem, aut æmula.

ἐλλέβορος λευκός. *HELLEBORVM ALBVM, siue Veratrum.*

Germa. Weisz Niesswurtz.
Gallis. Helleboire blanc.
Italis. Helleboro bianco.
Belgis. wit Nieſcruyt.
Hisp. Yerua de baleste.

VDA MONTIVM Alpiúmque iuga, huius sunt fœracissima, præsertim quæ frigidissima, celsa, & pratésia, quibus Gẽtiana maior gaudet; vti alibi Hellebori stipatu & cõuictu, cui adeo similis folia eminus intuẽti, vt non rarò oculis illudat: præsertim cum æstate cætero prorsum gramine arefacto, vel manso, vtríque pecus prę amarore (puta) parcat. Radix quamplurimis sparsa humi fibris, quæ supernè medio quasi trunco, vel nodulo collectæ sunt, non absimiles Plantaginis, sed maiores, cui etiam folia multum accedũt; tametsi maiora, rigidiora, striatísque secundum longitudinem liris acutioribus, & media cœsia eunte linea, mutuò implexu, quasi tunicę conuoluta, humi strata, partímque amplexa caulem concauum, glabrum succulentum bipedalem, è cuius medio, summo tenus, alternis pediculis surrecti florũ thyrsi hapsíue, Botrys modo, racemosis floribus onusti, colore albicante visuntur. Quibusdam in hortis Belgicis videre est, floribus purpureis: Maximi atque certissimi vsus, herba vniuersæ Europæ satis nota, vulgo *Veraire.*

EPIPACTIS, siue HELLEBORINE.

NON inde quia similis foret Helleboro videtur Epipactis dicta Helleborinę, sed propterea quod Helleboris misceretur, & iisdem locis nasceretur, forétq; quasi frenum impræssioni vehementissimæ pharmaci Helleborati: eóq; Dioscorides ad venenata cõmendat, iecoríque amicam ait: néq; vtri Helleboro similem fecerit constat, imo ne fecisse quidem, non magis quam de neutra Sesamoide. Eapropter quid hîc Commentator harioletur, qui volet videat, & rideat. Eius nos commentitiam Helleborinẽ, quam è Tragio mutuatus fuit, nec talem esse docuit, commodiori loco ponemus.

Nec alia de re Helleborinæ vocata fuit, quàm quod illius semine Hellebori albo addito vomitus cõmodius cieretur, vti de verbis Theophrasti liquet Libr. 9 Capit vndecimo, vbi Helleborinem istius commodi vocat herbulam, vnde nonnulli nostratem Herniariã autumabant. Semen cuius, succus, & folia, hepatis obstructioni & renum lapillis, magna dote pollet: quin si quid huc facit, minus comperta qualitate sternutamenta ciet foliorum pollen. Quod fieri potuit, vt mixto cum Helleboro fuerit stimuli vice ad facultatẽ proritandam: quemadmodum proditum est, antiquos solitos miscere salem & acetum, quo celerius exigeretur Helleborus.

Herniaria. Millegrana Centograna.

EPI-

EPIPACTIS, *Duplex Recentiorum, ſiue* HELLEBORINE.

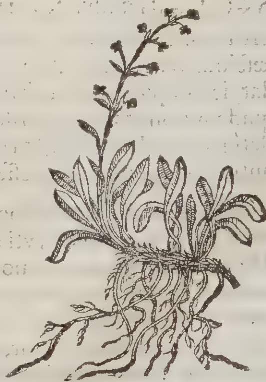
AT Recentiores nominis ſono illecti, putarunt herbulam Helleboro facie ſimilem interpretandum, eóque duplicem vtrique nimirū albo, & nigro Helleboro ſuam affinxerunt: qui ſi quam præcipites ad aſſerendum, tam ſeduli ad inueſtigandum fuiſſent, habuiſſent ex Theophraſt. quo ſe ab errore vindicaſſent: Is quippe Lib 9. Cap. 11. huius ſemen Helleboriſmis propotiſmíſque addi ſolitum ait, quaſi calcar futurum vomitorio medicamento, vocátque herbulam βοτάνιον, quare vti dudum monuimus: Helleborine quaſi veratrulū, nō perinde vt Cardamine à Cardamo ſimili, dicta fuit, ſed Epithymū, & Seſamoidem, non propter ſimilitudinem, ſed propter vſum, Helleborum vocitarunt priſci. Et Senenſis arbiter, decernit nobis Epipactidē pictam, nec deſcriptam; vt ſolet innumeris locis, vtpote aliunde mutuatus, nec ſtirpem conſpicatus: at ſicubi fuerit nactus braſſicas aut vrticas deſcribendas, vel alienas inuaſerit deliniationes, enecat verbis, aut Crambe recocta. Sed rariores, & cognitu digniores, pictori mandat; & illico elogio illo centies inculcato addit, *Eſt ſimilis prorſus nullis reclamantibus notis*: ſubdítq; non ad noſtram cognitionem, ſed ad ſui oſtentationem, non quidem ſe ſcire num Helleborine ſit; ſed tamen Epipactida eſſe: ridiculè perinde ac ſi dicat quis, incertum eſſe num ſit Helleborum, ſed tamen certum eſſe Veratrum. Quin etſi quis largiatur illud, nimirum propter ſimilitudinem ſuperius collatā, Dioſ. intellectum fuiſſe Helleborum, quis diuinabit? cum nè nunc quidem vti docuimus, Hellebori nigri vſquequáque deſcriptio congruat. Verùm nos quo conſulamus cognitionis auidis vtrámq; recentiorum ſubdemus, albo affinē hîc, alteram commodius nigro Helleboro inferius.

HELLEBORINE *ſiue* EPIPACTIS,
Recentiorum & Belgarum.
Germa. & Belgis, wildt wit Nieſcruit.

Dod. Hiſt 235. NVLLO propius ſaltem facie ad album Helleborum accedit, quæ Galliæ, Belgiæque locis, nemoroſis, vmbroſis, prouenit: caulē rectum, pedalem, inuolutū Arnogloſsi, vel albi Hellebori foliis anguſtioribus, floribus ſummū conueſtientibus, albidis, vel purpura obſoleta, medio pertuſis, notíſque partim luteis, partímq; coccineis diſtinctis, cuiuſmodi in Digitali interiore, quàm etiam repræſentat. In ſiliquis ſemen puſillum Digitalis: Radice quàm Hellebori albi fibris paucioribus, variè vagantibus, nigricantibus, duro libro, & amaro.

NARDVS CELTICA, *Saliunca.*

ITIDEM montoſis iiſdem fermè Gaudet Celtica, aut potius hodie nuncupanda Lyguſtica Nardus, nec Gentianellis admodum abſimilis folii aromaticitate, ipſóque habitu, quam SELLIGA, valleſii vernaculè quaſi Saliuncam dicunt: nec dubium quin ſit ea, quam Maronis verſus innuunt: *Puniceis humilis quantùm Saliunca roſetis, Iudicio noſtro, tantum tibi cedit Amyntas.* Puſilla námque herbula, aliquantum proſerpens, deinde ſe ſurrigens, cauliculo palmum & ſeſquipalmum alto, ad quem imum folia ceſpites ſummos conflant, exigua tenuia Gnaphalii montani, aut Gentianellæ minimæ, pallida & ſublutea, infernè anguſta, quà radicis ceruicis ſquaroſæ, aut ſquamulis tuniceis obſitæ, ſpicatim digeſtæ innituntur; ſubtérque multæ fibræ, fuſcæ, villoſęque propagines Aſari odore, & modo in terram ſparguntur: acri, amaricante, aromatico Spicam Nardi ſpirante: in Genuenſibus, Lyguriæque Alpinis ſterilibus, non procul Sauona vrbe, vnde Genuam lucelli cauſa ferunt Coloni.

CEL-

CELTICA Altera.

MVLTO elegantior, nec parum ſimilior Gentianæ Cruciatæ folijs, alia nobis reperta eſt prope Cœnobium quoddã, inter Dei viridarium & Calcaris mõtes, in agro Narbonenſi, magni & vulgati nominis. Radice eſt Valerianæ maioris, paulò minore, geniculis Doronici modo diſtincta, humi ſtrata, acri ſapore, erodente, aromatico & amaro, Nardi æmulo, folijs Saponariæ vulgaris flaccidis, ex flauo palleſcentibus, ſenis, ſeptenîſue, Gentianellæ adeò cognatis, vt primo intuitu eandem putes. Caulis cùm maximus cubitum altus, mediocris ſeſquipalmum: flore radiato, aureo, Buphthalmi æmulo. Hanc Rondelletius Nardi Gallicæ ſpeciem eſſe coniectabat: tunc temporis cùm Cœnobium fortè eſſet nobis hoſpitium in illis deſitis locis, cuidam è lignipedum Canonicorum dyſſuria laboranti, & noſtram opem obnixè poſcenti, potiunculam ex huius Meiq; radicum decocto parandam iuſsimus, vrinæq; copiam elicuimus.

HIRCVLVS.

RARIOR multò Hirculus, quem nunquam nobis recens viſum fatemur, & lubenter aſſentimur, gratiamq; habemus de illius aſſertione, ſtirpiũ exoticarum peritiſsimo, Carolo Cluſio, qui hunc nactus inter Spicæ Celticæ faſciculos, poſteritati ſcitè patefecit, in ſuis è Garcia Luſitano Medico verſionibus.

SAPONARIA vulg. folijs Plantagineis, aut Gentianæ, floribus OCIMOIDIS non eſt STRVTHIVM DIOSC. SIVE ARAB. CONDISI, de quo in Hippophaësto, & Hippo:

QVAMVIS permultæ plantæ etiámnum Struthia vocari queant, à facultate vſúq; Lanæ proluendæ, & candidæ faciẽdæ, quod ϛρουθίζεσθαι Græci dicebant: tamen noſtram Saponariam non eſſe Antiquorum Struthium Theophraſti verba monent: eſſe quippe eſculentum caulem, lanuginoſum, & ferulaceum, naſci vbiq; Aſiæ præſertim, ſponte & cultam, ſaxoſis & aſperis, ſpinoſam folio Oleæ inodorã, ſemine nullo: radice magna, quæ conditur ad proluendas, curandas, & emaculandas lanas: Deinde quia nunquã inoleuit, aut certè iãdiu exoleuit cõſuetudo apud noſtrates fullones, lanas radice aut ſucco herbarum curandi, neſcitur iam quodnam illud fuerit ϛρούθιον. Et ſedula plebecula lotorum apud Belgas hodie, non herbis aut ſuccis, ſed Sapone, Lanæ primũ carminatæ, Oleóq;, aut Butyro delibutæ, candorem niueum, & ſericeam mollitiem conciliat. Nonnulli coniectant hodie Ocimoidem illam, quam Papauer ſpumeum etiam dictitãt, quia ſit folijs Oleæ, eſſe Struthium: verùm abeſt à facultatibus, & plurimùm diſcrepat reliquis indicijs. Hæc verò vulgi Saponaria, quaſi quis dicat lotricem, aut purgatricem, tametſi nitroſum extergentémue preſſu remittat ſuccum, emundandis pannis aptum, tamen non in aſperis aut ſqualidis, ſed ſecùs herbidas amnium conualles, & depreſſos apricorum vdorum margines fruticat: multis virgis crebrò geniculatis, teretibus, gracilibus, cubitum, ſeſquicubitum ſurrectis, multis binis è geniculis ſtipantibus, folijſq; venoſis, craſsis, pinguibus, Gentianæ cruciatæ dictæ, aut Plãtaginis, horſum reflexis, ſpecioſis florum oblongis caliculis Lychnidis, aut floris Conſtantinopolitanj obſoletè purpurantibus, & albidis ſtaminulis egreſsis inter quina florum foliola: radicibus multùm diuiſis, & ſparſis, diu durantibus, quando in hortis colitur Regionum Septentrionalium, vbi non perinde ſponte obuia ſit. Non igitur ſit Arabum Condiſi, ſi non ſit Græcorum Struthium: quia hæc duo nomina, eandem deſignant plantam.

PERSICARIA Hydropiper ſiue aquatile PIPER vrens.

Dod.ico.

PEREGRINA voce Piperis cum vernacula apud Græcos ὑδῶρ, conflatum nomen Hydropiperi fuit, ſeu tu dicas aquarum Piper: prouenit etenim vbiq; ſcrobibus aquæ ſtillantibus in herbidis vdis, caulibus innumeroſis, inq; ramulos diuiſis, Perſici fronde nigricãte ex virore: è geniculis ſinúq; foliorum & alarum flores Iunio, & Augnſto permulti, albidi & purpuraſcẽtes, caudatis ſpicis, racemoſis Biſtortæ, aut Potamogetonis, radicibus plurimum fibroſis: ſemen ſubnigricans, latiuſculum, minutum acre Sinapi, aut Piperis ſapore, vbiq; notiſsimũ: Gallis *Culraige* vocatũ, vt cuius folia quæ quis podici (honos ſit auribus) abſtergendi cauſa affricuerit, inurãt rabiem clunibus, ſiue vt loquũtur Lengulei, culo. Vnam hanc Paraſcelus ille ter maximus, per aquam frigidam traiectam, quibuſlibet vlcerum lancinationibus, & laniationibus remedio ſummo cælitùs parato fore affirmat: Cui cum fidem habuiſſet nuper quidã amicus, dicebat illum Apollonij Thianæi apud Philoſtratum φιλομύθύχυ, aut potius φιλομύθαῖαυ furatum fuiſſe.

PERSICARIA mitis.

Dod.ico.de flor. 269.

ALTERA Dioſcoridi, vt veriſimile fit præterita, tantópere huic effigie, loco habitúq; toto cõuenit, vt neutrã ab altera queas diſcernere, niſi ſapore: qui planè facit, vt diuerſæ ſint, nec eædem planè putentur: eſt namq; is frigidus, ſiccus, & nõnihil acidus: in folij ſuperficie media nonnullæ maculæ conſpiciuntur nigræ.

CAPSICVM κάψικον Actuarij, ſiue Caninum Zingiber Auicennæ, Calecutium Recentiorib.

Effi. Dod. 441. & 442.

COEPIT noſtra memoria iſta perpulchra planta adferri ex Goa, & Calecutijs oris in Europam, vbi Piperis vicem explet, & voluptati in hortis, penſilibúſq; vaſis apud Gallos, & Germanos eſt ſpectatori triplicis differentiæ, non tamen admodũ magni diſcriminis, niſi fructu. Eſt enim caule quadrangulo, pedali, ſeſquipedali, fuſco, ſparſo, folia in pedicellis habente Solani, aut Perſicariæ, aut Amomi Pliniani: nigrioribus, acutioribus, floribus cãdidis, puſillis, Solani, vel Vincæ Peruincæ, exiguis foliolis, quorum cẽtrum tenet, aſteriſcus, herbidus, exiguus: deinde ſiliqua ſuccreſcit nitido virore & læuore, per maturitatem rubidæ & miniatæ, purpureæ, oblonga, mucronata, craſsiora, coriacea, cui inſunt multa granula lata, compreſſa, ex luteo pallida: Iuſcula, & condimenta colore croceo, & guſtu Pipereo commendat.

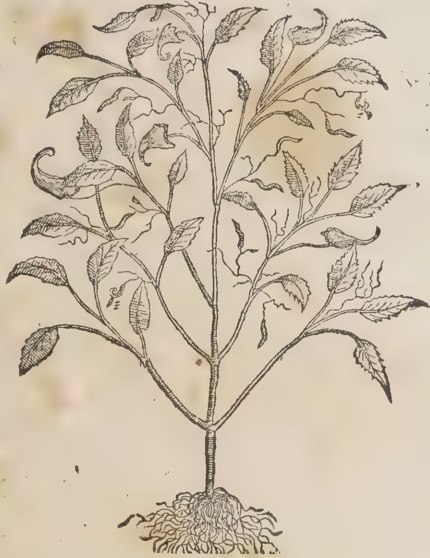
Varietas.
- Vaginulis non diſparibus ſiliquoſis, ſed minus craſsis, longioribus accutioribúſq; roſtris, eandem planè, tamen ijſdem in vaſis alunt hanc.
- Interdum & multò breuiores, rotundas, turbinatas, eodem ſemine prægnantes, Auguſto & Septembri maturat ſiliquas.

BALSAMINA fœmina, Perſicifolia.

ASCIVIT hæc peregrina vulneraria credita, eandem quam Balſamine Cucumerina nomenclationem, propter eaſdem facultates, & fructum nonnihil ſimilem. Alióqui ſtipites craſſi, turgentéſq; ſucco, Mercurialis habitiores ſũt, folia & facies admodum Perſicariam vtrámuis referunt, quare etiam hanc Perſicariam nonnulli dicunt: tametſi non minus propter vires conſimiles & vulnerarias, quales in Perſicaria recẽtiores agnouerũt, dicta putari poſsit. Flores ſubter folia per interualla penduli, purpurei, diluti, incærulum vergẽtis, Delphinij Cõſolidæ effigie caudatæ, vel Noli me tãgere vocatæ, quæ etiam multùm huic ſimilis: puſilli fructus penduli, etiã ſunt Auguſto nuclei Pruni vtrinq; acuminati

nati ſim ilitudine,primũ viridante,deinde luteolo,& foris ſcabro dehiſcẽte,per maturitatem ſe men Erui,aut Rapi elidente vix digitis ſummis tacto,ritu Noli me tangere herbæ.

PERSICARIA Silicoſa,ſiue Noli me tangere.

INDIGENA hæc montium colliúmque aſperiorũ Germaniẹ, & Galliẹ Sabaudẹ, quam Belgæ alunt frequens, vocantque vt Germani Sprinck kraut,quaſi eruptricem ſiue ſalientẽ, aut ſubſilientẽ herbam,propter ſiliquã,quẹ teres,gracilis,lõga,pẽdula Chelidonij,ſemina parua,rotũda,Balſaminæ feminẹ claudit,quibus turget, ſimul ac tantillùm tangitur in vultũ proximi cuiúſq;, quaſi impetu vindicabũda,& ſe tangi queribũda excludit. Idcircò *Nolime tãgere*,vulgus herbariorũ vocat, qua nota & nomine notiſsima iamdiu. Folia,faciéſq; & virgulta Balſaminẽ,Mercurialẽ, & Amaranthũ exprimũt: quare cauendũ ne quis Mercurialẽ putet, eámque in vſus eoſdẽ legat,vt nonnulli hallucinati fecerunt: quippe venenatam quidam autumant,prẹſtaréque exploratis, quam incerta hac vti monẽt. Tametſi alios ad effectus meritò laudent.

RAPHANVS Syl: Officinis Francis, & Belgis.
LEPIDIVM *Æгineta, folijs quàm Lauri maio ribus,floribus,racemoſis Galij albi.*

Lepidium Peperitis. Gal. Paſſerage.
Ang. *Dittammer.*
Germ. Pfefferkraut.
Belg. Pepercruyt.

QVAM potuimus aptè ab altero Pauli ex Dioſcoride Lepidio minore, ſiue Cardamantice diſcreuimus iſtud pagina 77. oſtendimúſque multò vrentius eſſe,& efficacius illo Democratis carminibus celebri. Perquam notum eſt iſtud regionibus calidis,& frigidis,vt Norbonæ,Belgio,& Angliæ,ad decliuia riparum fruticare ſolitum, plebeculæque Raphanus ſyl. & *Paſſerage* vocatum, id eſt,extrema rabies, propter feruorem igneum, qui etiam teſtatur hanc legitimũ Lepidiũ: foliis námq; Laurinis,latioribus tantillùm crenatis, ex pallido virentibus,Hyoſcyami quadãtenus lutei, aut Coſti hortẽſis, in flexilibus,ramoſis virgis,cubitum & ſeſquicubitum altis: flores albidos muſcoſos, Iunio & Iulio edentibus,ſeménque puſillum: perreptat ſubter humũ radix,& quotannis noua pullulatione ſe reparat,ad iſchiadicum dolorem efficaciſsima tuſa,& axungia excepta. *Effigi. Matheo. 609.*

Craſſa radice, RAPHANVS RVSTICANVS, Lapathii folio, videtur MOLYBDENA *Plinij.*
Sinapi Perſicum. *Germa.* Meerretich et kern.

POTEST HYDROPIPER dici etiam hæc, aquaticis, & ſubſtillis pratenſibus fruticans, quam multi Lepidium Pauli, & Plinii dixerunt: vt cui ſint folia latiora, circinata, ſerrata, longioráque Laurinis, & rigidiora, viciniora tamen

Hippolapatho, à radice crassa longa, acríque tusa vescendo in condimentis Sinapi sapore. Floribus albidis, Sinapi aut Brassicæ minoribus, in ramulis, secundū quos hærent siliquulæ Erisimi, aut Rhaphani, cum quo similitudinem quandam habet, eóque vocatus fuit Raphanus rusticanus à Plebecula.

DENTARIA, vel Dentillaria RONDELLETII, & Norbonensium, ÆGINETÆ LEPIDIVM itidem putatum.

NEc abs re Lepidium quoppiā fecerunt perelegantem istam plantam, Norbonenses præceptores nostri. Fruticat ea pasim in Romano, & Mōspelliaco agro prope sepes & sata, radice lōgiuscula, caule bicubitali, turionibus multifida, folia ima maioria cauli Isatidis, Drabæúe ritu incumbentia, pusillæ violæ modo. Floribus purpureis, dilutis, extremo caulis ambitui confertim aggestis, quibus defluentibus, semina gemmeis, & villosis hirsutis, & aliquā tum tenacibus pericarpiis includūtur nigra, acri vniuersa planta gustu, & vrentis facultatis, qua tantôpere pollet, vt etiam volę manui vibicem callúmue inurat fuluum, aut plumbeum, vnde viros Doctos in opinionē duxit Molibdenā esse Plinij, aut Lepidium Æginetę. Dentillariam, aut potius Dētariam vulgus studiosorum putabat vocatā à Rondelletio, qui vt Pyrethris, aut similibus vrentibus vtebatur, ad rabidum dentium cruciatum placandum; etiámq; in Balneis filius Regis Sapor.

HORTORVM Costus Casiani Baßi, Menthæ folio, aut Lepidij.

Germ. Frauwenkraut id est, Herba D. Mariæ.
Gal. Coq.
Belgi. Balseme, id est, Balsamum.
Offic. *Mentha Græca, & Sarracenica.*

Dodo. 175. SCIMVS, & hanc quòd feruido esset Costi, aut Lepidii gustu, à nonnullis Recētiorum Lepidium putatam, quam Mentham Græcam Pharmacopœi, & Sarracenicam quidam è libro περὶ δυνάμεων dicunt vtríque non absque plausibili coniectura: Est enim foliis Lauri, sed interdum maioribus, serratis, viridibus, pallentibus, molliusculis, radice fibrosa, inflexa, & summo cespite sparsa, caule cubitali, floribus luteis Tanaceti: hortis familiaris, & nota conspicua amaritudine, feruoretamen non superioribus inferior. Vulnerariam cursores Chirurgi, & mulierculæ citisimæ opis experimuntur: eóque *Baume* apud Gallos, id est, Balsamum vocitant.

BVLBOSA folliata, Officinarum BOLBANAC, LVNARIA Græca Recentiorum, non est ARMORACIA, siue syl. RAPHANVS Dioscori. aut THLASPI lati-folium Crateuæ: vt è pagina 75. liquet.

CVM

CVM hæc in Alpinis, Galloprouinciæ conterminisq; Pedemontij oriatur, apud Flandros verò Francos & Anglos tantum hortis colatur, rectius videntur Bolbanac dixisse Barbari, à radicibus bulbosis, esculẽtis, oblongis, crassis, longius porrectis, porosis quadantenus Asphodeli, aut Pœoniæ, sed minus protuberantibus, quam Græcam Lunariam, aut Violam latifoliam nuperi quidam. Erutam enim è montibus Alpinis Galloprouinciæ & Pedemontij conterminis scimus, & indidem fortè coli in Flandria, Francia, & Anglia, radicibus exilioribus, flaccidioribus minusq; protuberãtibus, sed similibus & sparsis Asphodeli Lutei, aut Leucacanthæ Monspelliacæ, albidis prorsus carnosis, caules teretes, ramis multis donatos, foliáq; pauca promentibus, oblonga, latiora multò quã Violæ Matronalis, virẽtia, in ambitu parum crenata, floribus, primo Vere, Dentillariæ aut Violæ albæ purpureis, & subcæruleis, post quæ orbes siliquosi, aut folliacei oriuntur, ex triplici quasi membranula cõpacti, pellucidi, semina quaterna aut quina complexi, media nempè dissepiente, candida cuticula sericea ipsa Lentis effigie semina, non secus atq; in Alysso cernitur, vnde PENNINCK Brabanti, id est, nummi florem vocant, & quidam Lunariam. Calido, acriq; gustu est, præsertim semine, sed tamen radices acetarijs, vt Rapuntia, manduntur, nec perinde sunt acres, vt Crateuæ Thlaspi radices traduntur. *Dod. de flor. 26.*

Varietas. { Non diu est cum aliam vidimus siccam, huic non ita diuersam, duntaxat tota minor est, & Hyeme perennis viret, durioribus caulibus, breuioribus, floribus dilutioribus, folijs aliquot non disparibus, radice rediuiua.

MATRONALIS *Viola, aut Damascena.*

{ *Bel.* Damas blommen & winter violen, *id est, Hyberna viola.*
Gal. Violes de Damas & Giroffles des Dames, *id est, Matronalis viola.*

NEC consultius faciunt, qui istam similem illis plantam, Marinam violam, Damascenam, & exoticam vocitant, cum in Nitiobrigum montosis & Veganijs syluosis, etiamq; Angliæ in pratis fruticet, vnde horti habuerunt: è radice fibrosa, densa, ampla folijs est Drabæ, aut Erucæ, minus laciniosis, nigris, crebribus, ab imo caules rectos, cubitales & sesquicubitales ambientibus Aprilij, Maio, & Iunio, florum caliculos multos ex cãdido purpureos, & rubellos edẽtibus Saponariæ aut Dentariæ: corniculi siliquarum Synapi sunt, vbi semen acre, fuscum, aut ruffescens, & Erucam, Thlaspi, aut Rapuntium gustu tota sapit, quibus idcirco affinis natura putatur. *Dod. de flor. 24.*

MEDIVM, *an sit* MARIANA VIOLA?

MINVS mirum etiámnũc Medium esse nullius aut ambiguæ lectionis, cũ codices & autores fuerint valde variæ lectionis. Qui namq; cũ vulgatis Dioscoridis codicibus, & Plinianis, Iridis folia legebant, superioribus illam maritimam Iridẽ, cuius vt nouę mẽtionem in Meo fecimus, & iconem, plenamq; descriptionẽ in Iride dedimus, statuebant: inter quos pręceptor, & D. Assatius, Callotus, atq; Dioscorides Barallius Monspelliẽses. Sed nonnullæ notæ magnitudinis & figurę, potius quam virium, refragari visa sunt. At candidissimus Gesnerus, & deinde Italorum doctissimi nonnulli, qui alijs in codicibus, & hos secutis Græcis authoribus Seridis folia haberent, iam plusquam octenium abhinc monebant nos, Violam MARIANAM dictam, vulgatissimam plantam, quam tamen postremo sibi notam seruitor Commẽtator Cortusij optimi munere gratulatur, Medium, vt si-quæ alia planta referre, quorum lectioni & sententiæ nos eo lubentius assentiebamur, quia Iridis syluestris nullius meminerit Dioscorides, nec syluestris folia à satiua, nisi magnitudine diuersa sint, nõnulliq; Theophrastũ negasse vllã Syluestrẽ Iridẽ extare Matthiolus scribãt. Seridis verò Syluestris metipse atq; Dioscorides meminerint. Violæ autẽ Marianæ, & Mariæ dictæ à Belgis (qui muneri elegantiæ florũ causa, primi dederunt Mariæ Hungaricæ viragini illi Heroinæ bellicis fascinoribus, & incendijs nobilitatæ) nostra etiam memoria, cultu hortensi florũ calathis longè speciosissimis tantã mag- *Effig. Hist. 129.*

 nitudinem

nitudinē aſſequũtur,vt inſtar calycis aut poculi poturis voluptatis cauſa,vinũ contineāt. Sunt namq; nolæ oblongæ effigie,nonnullis laciniofis crenis,cærula hilari interdũ purpu raſcēte,interdũ dilutiore,& candicāte,emergentibus ab imo calyce,quibus reflexis,aut elapſis in vtriculi,& florũ baſi Rapũtio,aut Trachelio aſsimili claudũtur:triquetra numero ſa ſemina Acetoſæ,colore,& parilitate.Bicubitales caules toti, & alæ hirſutæ,& hirtæ ab imo folia habent longiora,latiora,tunicis hirſuta,rigida minus quā Licopſis,aut Pulmonaria vulgaris Intibj ſeu Seridi domeſticæ potius quā Syluestris,quæ laciniofa eſt. Radix autem candida,tenera,eſculenta palmum longa Rapũtij ſimilitudine,vti ſemen & flores ſed duplo maior,nec guſtu multum diſpari:ſiquidem in acetarijs Rapuntij modo eſitauimus verna quadragena Belgiæ præſertim,& Couentriæ Angliæ,vbi etiam in Syluoſis quā plurimis enata,ſed minor & ſtrigoſior,eò poſtea incrementi progreditur, cultu in hortis paſsim,vt longè maior adultior,ſuauiorq; edendo ſit. Calidioribus Italiæ,& Galliæ inferiori infrequens,magis figura ad Medium quam facultatibus alludit, ſiquidem dulcis acriuſcula minime aſtringens percipitur.

Ἐπιμήδιον. EPIMEDIVM.
an Epipetron & Epimetron Plin?

ÆQVE arduum ſtatuere Epimedium quænam ſit Planta, & an hodiè noſtro orbi Europæo cognita. Quippe perpaucæ ſunt plantæ caule donatæ,quin flores, aut quædam eorum rudimēta ædant,vti Filix, Ficus arbor,& alia nonnulla. Qua de nota ſi in hiſce regionibus naſceretur,facilè cognoſceretur Epimedium quod ſuſpicamur,eſſe Epipetrum,vt Plinius legiſſe videtur Theophraſto memoratum libro 7.capite octauo (non vt vulgo legunt Epimetrum.) Siquidem ſaxis,& petris innaſci affirmat Dioſcorides. Cui ſi idem vſu venit hîc atq; in Bechio,Dictamno, Onoſmate, fortè & Cynogloſſo, iam facilius accedemus peritiorũ Herbariorum ſentētiæ, quam non ſemel ſuper Epimedio(atq; de hac eleganti,& noua quā pictam damus planta)rogauimus. Antequam in fœnicetijs inter cremia enatam ſponte,non procul Piſtoia, in Florētina præfectura vidiſſemus,virentem dono acceperamus à Ioanne Pomello Veneto Pharmacopœo non vulgaris peritiæ, ad Buccentoris ſymbolum,qui in hortis colebat, & alicunde è proximis Vincentiæ, aut Patauij agris habuerat. Hac etiam nos donauit clariſsimus Bononienſis Doctor,& profeſſor medicus Cæſar Odonus. Viticulis eſt quaſi iunceis,non craſsis,ſed nitidis,albidis,prolixioribus, tenellis cubiti,& ſeſquicubiti exilibus nutātibus,ſparſis per ſumma ſinguli in ternos,quaſi pediculos diuiſis, in quibus ſummis quaſi in alis multò tenerioribus ternis pedicellis,terna inſunt folia,id eſt nouē,aut decem magnitudine,colore,leuore Hederaceo, ſed teneriora, ad Theophraſti Libanotidē accedentia,auerſa parte glauca vel albicantia, & extrema ora nonnullis denticellis ſpinoſis ſerratim extantibus : radicem non vidimus,ſed ab iiſdem auditione accepimus: iam tum defloruiſſe ſemenq; amiſiſſe,viroſo odore: & prolixis ambagibus radicem incuruari atq; in latera diffundi, ſubaſtringentis,& ſiccantis guſtus eſſe: etiam nunc poſtremùm dum literis mandaremus nobis guſtantibus folia multum amara, guſtu fermè Chamæleæ percipiebantur,per quam rara nec nobis vſpiam,prçterquam in Italia viſa.

Et vna cum fructu,florum ſpem prodigere.

Epipetrum.

Τραχήλιον. TRACHELIVM, *ſiue Ceruicaria & Vuularia.*
Belg. & Ger. Halſz kraut.

DVÆ ſunt præterea quæ non parum folijs,& qualitatibus illas deſignant, veteribus indictæ,noſtra memoria nuncupatæ Tracheliũ,Germanis,Halſkraut, ſiue Ceruicariæ, à ceruicibus colliq; partibus vicinis, internis & externis, quibus tumefactis, & vlceratis multum opitulantur: vnde Vuularia ab vuula etiam dicitur . Maiori harum folia ſunt quadantenus Bolbonac aut Vrticę,Hiſpida,rigida,latiora, ad Imum,ſupernè acuta & ambitu crenata,Vrticę habitu & ſuperficie: floribus albidis,plurimùm ceruleis Violæ Marianæ minoribus: radice alba tenera Rapũculi in acetarijs apta ieiunio Verno præſertim. *Effi. Dod. 127.*

TRACHELIVM, minus.

MINORI CERVICARIÆ,ijdem natales ſquallidorum marginũ,& Montium Pratorum Germaniæ,& Angliæ Occiduæ ſunt: Caules breuiores,folia item aſpera Rapuntij aut Saluiæ,piloſa,flores denſi pulcelli ſuperioris ſunt, Rapuntij ſapore, primóq; vere acetarijs etiam adduntur. *Effig. Dod. 127.*

Varietas. Quandóq; in Maritimis,& cliuoſis aridis quædam non abſimilis,Ceruicariæ maioris folijs,leuiora minus rigida,aut ambitu dentata,in breuioribus cauliculis,quibus ſubſunt radices latius vagantes albidæ. Flores Iunio & Iulio,nolis puſillis purpuræ languidæ.

Noſtrates CAMPANVLÆ *duæ hortenſes,Perſicifoliæ lacticinoſa,flore volubilis,an* IASIONE *Theoph?*

OBLONGA,anguſta,& obſcurè virentia folia,imùm caulem cubitalem, atq; radicem ſtipantia ſunt caules recti in longitudinem ſtriati in quibus totis inſunt florum calathi,vel nolę Cæruleæ,albide,cæruleis etiam vel albis explicantibus ſeſe nonnullis ſtaminibus,ambitu conſtantes & quaſi vnico folio , ſexangulo , idcirco putatur meritò Theophraſti Iaſione: capitula inſunt foraminulis peruia,quod impoſuit Commentatori Senenſi,qui idcirco illicò putauit,& ſanxit eſſe Phyteuma. Horti voluptatis cauſa habẽt, tametſi in olere mandi queat. *Effi. Dod. 134.*

CAMPANVLA Minor.

EADEM ſponte propè ſcrobes,& ſepes prouenit: multò minor,caule breuiore : folia ſunt ad imum ſtrata,rotundiora,& volubilem viarum propius accidentia, flores purpurei, & radices exiliores.

RAPVNTIVM *paruum,vulgò Pes Locuſtæ Auicennæ.*

Gal. Reſponce petit.
Ger. Clein Rapuntzlein.
Bel. Cleen Rapoucellen.

QVEMADMODVM propter radices & vſus non valdè diſsimiles, antiqui Bunium, id eſt Napulam à Buniade diriuaſſe videntur,ſic ætas ſequuta iam inde ab Auicennæ temporibus Rapuntium ſiue Rapulum iſtam vocauit: ſiue quia putarit plebecula eãdem aut congenerem,ſiue quia ad veſcendũ, & ad aſpectũ, Napum aut Rapulam præ ſe fert radix: Eſt enim pollicis lõgitudine & craſsitie Rapi in morem,aut Raphani oblonga,& medio ſui nonnihil ventrioſa : ſed multò minor pellucida, candida,tenera,acetarijs vernæ Quadragenæ longè quouis Rapo aut Raphano delicatior. Inter namq; primas,prima tum erumpit,folijs Oleæ,Gentianellæ,aut Campanulæ hortẽſis breuioribus, in caule gracili,nec huic diſsimili flores cærulei quatuor foliolis,vt Lini,cõpacti ſed reflex is campanulę modo : ſemine in oblongis theculis puſillo . Non modo hortis & ſatis familiare vbinis, ſed etiam ſyluoſis & ſępibus tum frigidarum, tum calidarum regionum. *Dod. 412.*

RAPVNTIVM maius Alopecori comoſo flore.

Dod.Hiſt. 412 MINVS iſtud obuium multis locis, nec niſi montoſis aut alſioſis pratis, & cõuallibus, vti ſunt Mindeni, & Norbonæ Aquitanicæ vicinis pinguibus, etiam Belgij & Angliæ numeroſis. Figura, radiceq; maiore Rapuntium imitante, & comoſo flore purpureo cæruleo multum diuerſo à Rapis, Napis & minore Rapuntio. Folia enim per initia latiora imò, ſupernè acuta Hederæ, aut Trachelij, ſed longiora in caule recto, pedem ſeſquipedemq; alto, geſtante denſum comoſumq; ſpicatum, ex corniculis crebribus in quatuor foliola ſupernè dehiſcentibus, Melampyri florem cæruleum purpurantem, iam glaucum, iam pallidum. Iulio, & Auguſto theculas relinquente rotundas, Rapuntij marſupiolis non diſsimiles, vti & radix non diſsimili guſtu & figura eſt, vnde dicta videtur Rapuntium, tametſi neutra inter Rapos collocanda.

- *Leucoium*
  - *Album,*
  - *Purpureum,*
  - *Luteum,*
  - *Marinum* { *maius,* / *minus,* } *purpureum.*
  - *Duplicato flore.*
- *Lychnides*
  - *Agreſtis.*
  - *Agreſtis altera.*
  - *Agreſtis multiflora Anglica.*
  - *Coronaria.*
  - *Lichnis Chalcedonia.*
  - *Marina Anglica.*
- *Ocimoides ſiue Ocimaſtrum.*
- *Ocimaſtrum alterum.*
- *Ocimaſtrum Valerianthos.*
- *Ocimoides repens Poligonij folia, flore Saponariæ.*
- *Lyſimachia*
  - *Lutea.*
  - *Pliniana forté.*
  - *Siliquoſa, filius ante patrem: eiuſdem gemina varietas.*
  - *Cærulea hortenſis.*
- *Coniſa.*
  - *Maior Monſpellienſium vera.*
  - *Media, quæ Calamintha tertia Fuſch. vulgo* **geel Mynte.**
  - *Minor Monſpel. Fuſch. Media.*
  - *Minima.*
- *Aſter ſiue ſtella Attica.*
  - *Monſpellienſium aureo flore.*
  - *Italorum fruticoſus, luteo Oleæ folio, Coniſæ facie.*
  - *Aſter minor Monſpel. Tripolij flore, medio purpureo, Linariæ folio.*
  - *Aſter Montanus duplex prægrandi Coniſæ aut Helenij flore.*
- *Glaſtũ ſiue Iſatis.*
  - *Satiua.*
  - *Sylueſtris.*
  - *Luteola.*
  - *Vaccaria.*

λευκόϊον. *LEVCOION, VIOLA alba.*

Bel. **Violieren.**	*Ger.* **Weiſz garden Viele.**
Ang. *White Gillouer, or ſtocke Gillouer.*	*Gal.* Violiers blancs.
Hiſp. Violetas amarithas, ſeu violetas blãquas	*Ital.* *Viola bianca.*

Violæ

VIOLÆ nomen ἀπὸ τοῦ ἰέναι, quasi ire, aut prouenire, aut primum prorũpere dixere: Veris námque præuia viola, & Lutea *Keiri* dicta, quarum capti venustate, & fragrantia, vt vsum ad coronamenta sic nomen commune sanxere, posteáque magis consuetudinem, aut florum similitudinem, quam rationem sequuti, multos & varios flores Violas nuncuparunt. Idem nomen variis atque longè diuersis plantis inditum: quippe apud Theophrastum Viola est bulbosa, nigra & alba: quas nos suis quãque locis exequuti sumus. Hic vero Leucoium speciem dumtaxat leuiter perstringemus, quæ non à florum albedine, sed foliorum canitie, cinericióue colore dicta alba videtur. Etiamnum hodie, vti Dioscoridis æuo, vulgatissimæ cognitionis illa triplex è floribus varietas: vbiuis propemodum gentium. Ditissima peræquè omnium florum fœtura. Sed alba & purpureacærulea non nisi satu. *Effig. Mathiol. 876.*

LEVCOIVM LVTEVM, Keiri Arab.

Germa. Geel garden veiel.
Ital. Viola Ialla:
Gal. Violes de muretz.
An. Walle Gyllofer.

LVTEA verò parietinis præsertim, etiam spontè læta floret & vernat, Februario & Martio, hæcque vt frequentior, & odoratior, ita nõ parum vtilior Medico vsui, cuius semen etiam efficacissimum compressum in siliquis, sed minoribus multò, atque Erucæ syluestris paribus. Folia etiam angustiora, virentia Ligustri, vel Phyleręę. Caules sarmentosi, recti, complures, radice lignosa, fibrosa cõmissuris & rimis parietum incuneata. Hic in Anglia vti pleráſque alias Nataliciis Christi sæpius floribus luxuriantẽ vidimus, etiã hoc anno: non tamen perennat. *Effig. Mathiol. 877.*

SVI similis & vnà dumtaxat, quæ plurimum albos, sæpe purpureos, interdum, præsertim anotina flores, exoleti coloris in cæruleum vinaceũ languescentis fert: Cornicula quanta & cuiusmodi cornuti Papaueris, geminũ item seminum ordinem, membranula secundũ longitudinem intercurrit. Folia accedunt ad Calendulam albicantia, è radice lignosa: Hæc non perinde feruet gustu. *Varietas.*

LEVCOIVM MARITIMVN Maius.

SED Maritima, quæ plurima Mediterraneis Norbonæ littoribus, rarior multò, Thlaspi gustu & sapore videtur. Flosculi æstate quaternis foliolis dilutæ purpuræ: siliqua & semine similis, sed folio ad Cichorij, vel Erucæ modum diuiso, crasso albido, cõcolori, & pari hortẽsis.

LEVCOIVM MARINUM, minus.

IISDEM locis non raro pusilla duplóque minor oritur, & ab hac differre videtur: vti Thlaspi minimũ, à mediocri: vehementius tamen acredine vellicat linguam.

LEVCOIA DVPLIS FLORIBVS.

MAN-

MANGONIO holitorio repetitáq; crebriore transplãtatione, tum lutei, tum purpurei, flores magnitudinẽ luculentam assequuntur: multiplici singuli prægnanti foliorum fœtura, Rosam moschatã æquante: Sed vti viola Martia floribus donata, semine orba fit.

λυχνις. LYCHNIS Coronaria.

Ger. Frawen Roslin, Marien Roslin, & Himmel Roslin, siue Cœlestis Rosula.
Gal. Oeillets, & Oeillets Dieu.
Bel. Christus ooghen.
An. Rose Campion.

Iouis flos Theoph. non Phlox, siue flammula Plin.

CERTVM liquet de authorum monumentis & comparatione cum Rosæ, Violæ atque Anthyrrhini floribus, flãmeo colore, lucidáue, aut sanguinea, purpura fulgentibus, dictas fuisse Lychnides, quasi lucidos luculẽtosúe flores, qui elegantiæ illecebris in coronamenta venerint. Eiusmodi est Viridariorũ deliciæ lectissimus flos, Ocellus vocatus, Gallice *Oeillet*, **Christus ooghen** Flãdricè, cuius tres quatuorúe numerantur differentiæ: quas omnes huius arcto notionis ambitu cõplexi sumus: Satiuę radix fibrosa, longiuscula, folia flaccida, crassiora, tomentosa, vti Æthyopis, magnitudinẽ Leucoii, vel Saluiæ æquante. Incani item caules surrecti, teretes, geniculis atque ramulis pluribus donati, qui singuli, flores explicant, è calycibus Pseudomelanthii æmulis, Rosea purpura rutilos, atque nitore flammantes, oculorũq; aciem interdum perstringentes, Pyropi, aut lapidis Lychnidis modo, vnde nomen vtrique cõmune fuit. Hæc vt omnium pulcherrima, ita colitur sola, eóque flores adeo confertos & ingeminatos fert: vt semine postea orba fit, exhausta nimirum formæ vi, & pabulo in florum cõmodum absumpto: cuiusmodi in Viola Martia exemplum videre est. Haud dispar natura earum quæ ruri, interdum sponte oriuntur, aut in hortis negliguntur. Præterquam quod floribus candidis paucioribus, minoribus, & semine donantur.

Varietas.

LYCHNIDES SYLVESTRES.

Varietas

AFFINES etiamnum tres, quarum duæ passim secus satorum sæpes exeunt: radice non ita magna, gracilioribus, ac paucioribus, tum cauliculis, tum foliis, & mollioribus, nec perinde tomentosis, sed ex pallido herbaceis. Alteri flores rubelli dilutiorísue Rosæ, alteri vero niueo candore renident.

Ang. *Doble Rose Campion.*

MVLTIFLORA.

TRANSVECTÆ vtriúsque in hortos cultu adeo flores fœtura luxuriant, vt maximum Affricanum florem, vel Rosam æquent, aut superent.

LYCHNIS MARINA, ANGLICA.

ALTI-

ALTERA quam hic pictam damus, in aggeribus maritimis Vectis Inſulæ Angliæ, totóq; illo littore frequens. Herbula eſt ab ima radice multis folijs cincta, craſsis, minoribus, & anguſtioribus quàm Portulacæ Marinæ. Caules creberrimi, flexiles, humi fuſi, cubitales & ſeſquicubitales: in quorum ſummo caliculus albus Ocimaſtri, aut Lychnidis eſt, cui hærent floſculi candidi perquàm elegantes, Ocimaſtri non diſsimiles, apiculis intus nigris. Semen in folliculis fuſcum Lychnidis, aut Ocimaſtri. Salſo eſt guſtu, non tamẽ inſuaui, eſu tenera: non niſi inter ſilices & Braſsicas marinas quà ferme vndæ alluunt enatam videas. Floret menſe Iunio, Iulio, Auguſto, & Septembri.

LYCHNIS *Chalcedonica, ſiue Conſtantinopolitana miniata.*

FACILE harum pulcherrimam elegantia prouocat, aut ſuperat florum deliciæ planta Chalcedonia illa, cui florem Conſtantinopolitanum nomen indiderunt. Huius radices exiles, fibroſæ, aliquantùm acres, caules exerunt numeroſos, teneros, graciles, geniculis & aſpredine cinctos, è quibus ſingulis folia bina, quadantenus Syluestris Lychnidis, ſed nonihil viridiora, hirſutiora, & aſperiora, ſemen in cauliculis oblongis nigrum Papaueris Rhœadis. Flores in vmbellis radiatis, latiuculis concinnè diſsiti, & minio purpureo, rutilo fulgentibus, viuidioribus, quàm in Martagone vel Canna Indica, adeò vt quia inodores ſunt iſti coronarij omnes, proindeq; florum voluptate duntaxat aſciti, merito hic Lychnis multò omnium pulcherrima ſit habenda.

OCIMOIDES *ſiue Ocimaſtrum, Iacea alba Monſpel.*
Herba Tunicæ Gordonij.

NON tantùm propter foliorum cum Ocymo ſimilitudinem, ſed etiam adeóq; multò aptius ob vires aduerſum viperinos morſus exploratas, cui maximè confert Ocimum, Ocimoides, aut Ocimaſtrum vocaſſe videntur. Cuius non parum plenè omnes explet notas iſta planta vulgatæ cognitionis, quæ nuſquam non inter ſegetes, & viarum marginumq; gramina vberè luxuriat. Radix alba craſsitiem digiti æquans, tenera nonnullis fibris ſparſa: exiles rectoſq;, nonnihil hirſutos, cubitales exerens caules, per interualla geniculos habentes, è quibus ſingulis folia maiuſcula Ocymi, aut Lychnidis ſyl ueſtris hirſuta bina, & plerumq; quaterna, nouis ſuccreſcentibus binis puſillis, in ſummo ternos, aut quaternos follioſos calyces ventrioſos ſupernè anguſtos fert: vbi ſemen fuſcum Pſeudomelanthij, flores Lychnidis ſylueſtris albi.

SPVMEVM *Papauer vulgò, eſt Ocimaſtrum alterum.*

NEC minore prouentu, nec alijs locis oritur hæc, vulgò Norbonenſium notiſsima, & propter ſpumeam ſputeámue aſperginem, quæ non rarò albicans foliorum, & geniculorum finibus inſidet, ſpumeum Papauer putata: ſuperiori Ocimaſtro admodum ſimilis, cunctis ſui partibus, ſed caules leues nitidi hirſuta, ad Tunicem magis accedentia: vnde nonnullis practicis vt Gordonio, Tunica herba dicta, radix nec folia fractu facilis, nitida & pellucida magis.

Behen album ſeu Polemonium Belgarum: neutrum tamen verum.

Ocimaſtrum

Ocimaſtrum Valerianthos.

Narciſſus Virgilij & Columellæ fortè.

Valeriana rubra Belgarum.

LONGE hac floribus pulchriorem, alioquin folijs, caule, & facie non ita diſsimilem, alunt herbarij Belgæ: radice tamen aliquantùm craſsiore, habitiore, & magis tereti æquè alba, odoratiore. Longiora, maioráq; aliquãtò tum folia, tum caules ſunt. Flores verò creberrimi, elegantiſsimi affatim in muſcarijs propendentibus, & ex puſillis caliculis oblõgis congeſti, Valerianæ partim, & Iaſmini. Vnde illìc Valeriana Rubra vocatur. Purpura namq; diluta nitent flores, Iunio exeunte. Vnde etiam Rubrum Behen vocitarunt idem: non niſi in hortis penſilibúſq; puluinis, & figlinis enatam vidimus.

OCIMOIDES REPENS. *Polygonifolia, flore Saponariæ.*

NON modò Taurinenſium ad Padum collium vmbroſis, Syluoſis, & iuxta ſæpes hæc frequens oritur, ſed etiam Seuenæ Veganij herbidis, & vmbroſis marginibus, ſecus riuulos & fluenta proximè Aſarinam in ſaxorum commiſſuris. E cauliculis gracilibus, geniculatis, reptantibus, teneris, flexuoſis Alſines maioris, folia exeunt bina, iuxta geniculos Oleæ ſylueſtris, Myrthi, aut Polygoni, ſed paulò latiora. Flores verò in caliculis oblongis Saponariæ concoloribus, multò minoribus: radix exilis, vſus hodie incomperti & neglecti.

λυσιμάχιον καὶ λύτρον LYSIMACHIA LVTEA, *ſiue Salicaria.*

{ *Gal.* Perçe boſſe. Souſy d'eaue. Corneille.
{ *Ger.* Geel Weidrich.

HVIC laus nomenq; à pugna dirimenda, id enim eſt: λύειν τὴν μάχην, certamen dirimere vel pacẽ componere, quod nominis Reginam etiam Lyſimachiã impoſuiſſe dixerunt. Eſt tamen ea plantæ vis, vt etiam belluarum animos feroces, & mutuos hoſtiles congreſſus pacet. Faceret vtinam rerum arbitra, & hera Prouidentia, vt quàm nota eſt hodie herba Lyſimachia, tam eſſet nobis copia illius cœleſtis Lyſimachiæ, quæ eſt Paracleti interpres, & alumna pacis gratia, qua rabies, & rerum humanarum æſtus, atq; inſania pluſquã Cerberea, ad lenitatẽ perpetuumq; perennis amicitiæ fœdus, reducerentur. Tametſi tres poſteritatis ſedulitate animaduerſæ ſunt Lyſimachiæ ſpecies, Dioſcoridi indictæ, tamẽ vix vlla earũ vſu hactenus recepta fuit. Eapropter lutea notiſsima, vſúq; frequentior. Meſsibus flores luteos elegantia viſendos, in ramulis, Hypericonis modo edit, inodoros, multos, cõfertos, folia autẽ frondis Saligneæ, aut *P*erſicariæ, pallentia, in caule bicubitali parum anguloſo, geniculato, quaterna ternaq; ſibi ex aduerſo ſita. Radix ceſpite vagatur, latius ſparſa, editq; teneram ſobolem purpuraſcentium turionum. Semen rotundum Coriandri, pallidum. Marginibus hæc & ripis minus vdis, atq; merſis, quàm reliquæ tres aquaticæ. Vbiq; Angliæ, Galliæ, Germaniæ, peruia, quã Officinæ multam ad gargariſmata, & parulides exeſaſq; oris inflammationes vſurpant. Guſtu aſtringit & deſiccat.

LYSIMACHIÆ *fortè Plinianæ.*

SVNT qui Plinio mentionatam Lyſimachiam diuerſam illi ſpecie arbitrãtur, quippe qui flore purpureo, & odore graui eas diſcreuiſſe videtur: earũq; vnã proinde innuiſſe, quæ nuſquã emerſæ conſpiciuntur: è riuulis pigris, & palludoſis lacunis, floribus, ſpicatis, intẽ ſè purpureis, palmum & ſeſquipalmũ longis, è *S*ertis purpureis ſemine concluſo in anguſtum deficientibus, Viticis aut Lauendulæ ritu. Caules geniculatos, & folia Luteæ ſimilia, aut Salicis anguſtifoliæ ſunt, ex interuallis bina ſubpurpurea. Radix maior quàm Luteæ, & ſimiliter turiones, quotannis teneros promẽs, lignoſa, nigricans: nõ tamẽ odore tetro. Quare tametſi non magni noſtra referat cuia ſit *P*linianáne an Dioſcoridea, tamen ſubodorari quiuis queat, Pliniũ non aliam interpretatũ, à Lutea. Sed πύρρον, ſiue purpureũ vertiſſe, aut πόρφυρον legiſſe: & grauem odorem habere, quod quando adoletur, verum aſſerit Dioſcorides.

LYSIMACHIA Siliquosa, Filius ante patrem.

EST etiam vulgatior hæc à siliquato fœtu præcoci, qui auctu & incremẽto florũ eruptioni anteuertit, quasi proles parente prior, Filius ante patrẽ vocitata. Non aliis hęc natalibus, sed multò vberiore & variato prouentu oriunda, caule & foliis haud diuersa, nisi quia angustiora & leuiter crenata. Flosculos foliolis quaternis constantes purpureos, patulos: Geranii colũbini, quibus quasi caliculus foret, subsunt teretia exilia & longiuscula cornicula, quæ semine perquàm minuto Conizę, aut Dentis leonis, vnà cum papposis inuolucris, dum siliquæ hiulcæ & bifidæ disparantur, perduntur.

Varietas

HVIVS filii ante patrem in Belgio, sed in Anglia facillimè, varietas duplex obseruatur, non iisdem tamen locis semper, attamen vmbrosis, saxosis, aut minus vdis. Frequentior est omnino folio, siliqua, caule iisdem, sed magnitudine inferior, & tenera adeò, vt vix siliquam florémq; fulcire queat. Flos verò propius Caryophylleam Tunicã dictam, paulò minorem, rubeum exprimit.

ALTERA varietas cernitur in floribus, pallidioribus, quadripartitis, angustioribus foliolis, ex aduersa cruciatim, aut decussatim asitis, in parili siliqua, cui cætera omnia subsunt similia.

LYSIMACHIA CÆRVLEA hortensis, Veronica RECTA quorundam.

ET hæc non absimilis folio, Filii ante Patrem, aut maioris Veronicæ, sed longiore, crassiore, sed tota minor, cubitum & pedem alta, & quasi ex vtraque Lysimachia mixta: ramulos in summo spicatos, floribus cœruleis, nitidis Teucrii, Germandreæ, aut Lauendulæ longioribus: pluribus exiguis marsupiolis contentum semen minutum: exigua & fibrosa radice nititur. Rarior hæc etiam hortis: Londini hoc anno Iunio & Iulio floruit in horto H. Morgani nostri: Belgicis etiam syluis dicitur crescere sponte. Parcior, aut rarior harum omnium vsus, prẹter quàm Luteæ, vti dictum.

CONIZA MINIMA siue Pulicaria.

IN quadruplici differentia est Coniza, quarum Media & Minima vbiuis Galliæ, Germaniæ, & Angliæ locis lacustribus, & humentibus aruis multa. In *Benardgreyn* ara & fosšis, altero à Londino lapide fruticat minima, inter Camęmillam Romanam, inter & Pulgium Regale: sesquipalmum caulibus superat, multis alis donatis, hirsutis, pullis vel cineritiis, rotundis, rigidiusculis, quos folia ambiũt ab imo crebra, incana, & Phylli Thelegoni fermè paria, aut Gnaphalii vulgaris; quem habitu & colore tota refert, sed maiora multò & obscuriore obsoletioréque lanugine. Flores rotundi, bullis Agerati vel Tanaceti, sed minus vegeto colore & cõpresši, quibus elapsis semen subest Anthemidis, acerosum minutũ: exigua lignosáq; radice, minime omnium hæc glutinosa, minúsque quàm Media fœtida, quam dumtaxat vestigio olido testatur.

MEDIA.

EODEM loci secus Regiam viã atq; humentes scrobes, Media illi prorsum similis, sed duplò maioribus foliis, crasšis, densis, virentibus, asperis, rigidis, squallidis, caulẽ bicubitalẽ & alas multas ambientibus, ima falcata, basi Glasti Dentillarięúe modo. Radiatis floribus, luteis, Chrysanthemi, aut Buphthalmi, semen haud dissimile, radix pusilla, halitum virosum, & quiddam Cimicum, aut fœtidę Cotulæ efflat. Parum aut minus multò quàm maior, & minor glutinosa.

CONIZA MAIOR Vera.

SED maior tẹpidiore Austrinóq; cœlo & aëre maritimo oblectatur, cuiusmodi est Hetrurię inter Florẽtiã, Aquaspẽdulas, & Romã, atq; Nitiobrigũ in maritimis Venetis & aruorum mar-

marginibus Lunellę, Maſsilarges, Mõſpellii. Binũ trinúmue cubitorum frutex, multis propagatur virgultis, rectis, rigidis, rotundis, foliis multis cohærentibus, denſis, ex viridi pallentibus, craſsis, pinguibus, Oleæ ſimilibus, aut Aſteri attici Italici. Extremi caules multis ornãtur ſecundũ lõgitudinẽ floribus, luteis, rotundis, Hieracij, aut Senecionis, in pappos euolantibus: nec non ſemen exiguũ, vt Hieracii: radix lignoſa, fibroſa. Præſtãtior cæteris multò hæc, cùm odore vehementer ſuaui, tũ viribus, nec minus Ledo Chiſto glutinoſa tangenti, cuius odorem, ſed cum ea quam mediam iam deſcripſimus, nõnihil confuſum imitatur, adeò vt omnes norit, qui ambas, mediã nempè & iſtã nouerit. Adeò ſunt inter ſe couſimiles, & Dioſcoridis lineamentis affabrè bellè congruentes.

CONIZA MINOR *Vera.*

HVIC tamen præ cæteris aſsimilatur natalibus, viribus, odore & facie, quam minorẽ Dioſcoridis aſtruemus. Quæ prorſus eadẽ foret, niſi proceritate & caulium luxuria vinceretur. Vnico ſed-enim eſt vtplurimum caule, gracili, cubitali & ſeſquicubitali, paucioribus, minoribúſque foliis Lynariæ, vel Chiſti Ledi anguſtifolii: color, odor, modus, ſemen, tum illis, tum floribus, haud diuerſa: radix exigua. Gramuntiæ ſyluę finitimis agris, hanc non modò, ſed etiam publica via maiorẽ, in depreſsis Syluę lacunis minimam, non ſemel, Pulegii Ceruini conuictricẽ, legimus: Mediam verò paſsim vbique locis vdis, ſic inibi omnes ſtudioſis paulò exercitatioribus iamdiu notæ: quibus riſui fuit Senenſis audax commentum, qui longè diuerſam, vti in Baccharide dictum, plantam, *Nullis reclamantibus*, vt ille ſemper affirmat (vti nos hîc omnibus aduerſantibus) *notis*, intruſit huc. Parum certè illi notam, & quod minus ferendum, nõ deſcriptã. Spirat huius nãque radix odorem, non tetrum, ſed arromaticũ Garryophylleum. Caule, & foliis Verbaſci, aut Blattariæ non Oleæ, glutinis nihil penitus habentibus. Flores ex luteo purpuraſcentes: cætera etiam planè diſsimilia, multò magis viribus: quare nunquam Senenſis dignitas noſtratibus mulierculis Galloprouinciæ perſuadebit, vt ſcopas euiſcandis, & enecandis pulicibus, ex Baccharide potius quàm vulgata illîc Pullicaria colligant.

Coniſa maior Matthiolo falſò tradita.

Monſpell. Baccaris.

ASTER

ASTER, ſiue STELLA ATTICA Monſpellienſium, aureo flore.

ATTICÆ ſtellæ nomen, ſi non à flore, ſed à foliolis florem in ſtellæ morem cingentibus, factum fuit, vt Dioſcorides videtur expreſsiſſe: non aliam hodie plantam commodius poteſt deſignare, quàm Monſpellienſium Aſterem vocatam inibi Norbonenſi agro, prope pratorum margines, & fluenta perfamiliare. Florem etenim edit æſtate aureum, circinatæ, ſed compreſſæ, nec admodum extuberantis rotunditatis, Buphthalmi aut Chryſanthemi, quem ambiunt quina ſenáue foliola anguſta, mucronata, rigida, longiuſcula, Stellam marinam piſcem, non parum referentia: caules pedales terni aut quaterni, duri, hirſuti, quibus totis inſunt folia oblõga Lychnidis aut Verbaſci Saluifoliæ tenuioris, piloſa rigidiuſcula, viridia, in fuſcum obſcura. Radice capilloſa, ſparſa. Sapore aſtringente, amaricante, non acri, nec ita ingrato. Semine anthemidis Auguſto maturis vel Septembri in Franciæ, Belgij, Germaniæ, & Angliæ hortis. Nam ruri illis non prouenit. Purpuraſcunt quibuſdam in locis florum foliola ſubtus, non ſecus ac in Tripolio.

ASTER ITALORVM luteum fruticoſum oleæfolio Coniſæ facie.

EST & iſtud non modò Italiæ ſaxoſis & aridis valdè frequens, ſed etiam Galloprouinciæ Norbone, præſertim via Auenione Nemanſum petenti ad læuam, inter Auguſtæ antiquitatis Romanæq; munificentiæ rudera, ruinoſaq; triplicis fornicis pontis Gairi vocati eximia monumenta, nec non prope *Bottonettum*, & ſecus Lanum Monſpelliacum amnem ad pontem. Virgultis quamplurimis, durioribus, nigricantibus, pedalibus, & ſeſquipedalibus: folia Oleæ Coniſæ, vel Myrthi maioris, aut potius Coniſæ facie & flore. Luteo, papposo circinato ſquamulis aceroſis foris ſepto, in Iaceæ morem. Fibroſa radice, guſtus vniuerſæ ſubaſtringentis & ſiccantis, parum quid amarooris arromatici & odori; commodi hactenus incerti. Incertumq; ſitne *Amelus Virgilij*. Videtur equidem neq; Ameli veri, neq; Dioſcoridis Aſteris opinionem tueri poſſe, vt preſsius expendenti ſtirpes ipſas, & vtriuſq; authoris lectioni dicat liquet.

ASTER MINOR Norbonenſium tripolij flore, Lynariæ folio medio purpureum.

NISI hîc (non in pratis) locis aridis & collibus ſaxoſis proueniret, vt ſunt Olivueta circum Monſpellium & ad Caſtrum nouum, cæteris plenius expleret Dioſcoridis Aſteris & *Ameli Vergiliani* notionẽ. Flores quippe radiatim multis foliolis ſtellulas effigiant, aureo purpureoq; mixto fulgore micantes Tripolij. Nam Dioſcoridi pingitur aliquid purpurei luteo immixtum, vt videre eſt quando dicit, florũ partem purpuream bubonis præſidio eſſe. Sic enim vertendum eſt, & vertit doctiſsimus Marcellus. In gracilibus virgis, numeroſis, rectis, pedalibus & ſeſquipedalibus ab vno radicis fibroſæ ceſpite: foliola oblonga, anguſtiora quàm ſuperiorum, Lynariam referentia. Similis tota, ſed minor & gracilior Tripolio, quod AMELVM *Virgilianum* ſignantius exprimit, non modò quia ſecus fluenta & pratorum riguorum conualles amœniores, vt Padi, ſiue famigeratiſſimi Eridani prope Ferrariã, Patauiũ, & paſsim in Lombardia: ſed etiã quia tũ florũ & foliorũ, tũ cauliũ ſuperficies, interdũ ex virore purpuraſcũt, ſpecioſamq; radiantium Stellarum in luteo purpuraſcẽtium ſyluam oſtentant cymæ.

ASTER MONTANIS duplex prægrandi Helenij flore.

MERENTVR etiam Aſteris nomen plãtæ illæ duæ, quæ non niſi rarò in mõtibus Allobrogũ & Galloprouinciæ celſis, florẽ vnicũ luculentæ magnitudinis oſtentãt. Magnitudine ferè, colore, & effigie Helenij, in caule ſingulari, cubitali, recto, gracili, folia ferenti fuſca, magnitudine Aſteris Italici, & adeò ſimila, vt planè eadẽ putes. Radice fibroſa, Succiſæ, aut Britannicæ, Lugdunenſis.

Alter folio & caule hirſutis.

ALter proceritate, & flore non abſimilis, ſed caule, & folijs hirſutis, longioribus, Cynogloſsi noſtri parui paribus, & ſimilibus: radice verò minus fibroſa.

GLASTVM Satiuum.

HVIVS ſatiui & longè omnium optimi immenſi tractus conſiti Tholoſanam ditant
Effi. Ma. 634. regionem, vbi virens herba *Guede*: tabefacta autem & putrefacta, inq; mola truſatili expreſſa herbacea ſanies, in prægrandes glebas aceruatur, & *Paſtel* vernaculè vocatur, indeq; Galliæ, Angliæ, & Belgio ſuppetit ad pannorum infecturas. Serunt etiam circa Inſulas Belgij vrbem, & in Germania vbi ſolũ pingue, & lætum, perbonum dat Iſatidem nec multùm Tholoſana inferiorem. In Italia minus frequens, eoq; minus mirum ſi doctus Anguillara ſe noſſe negarit, & aliam Norbonenſem ſylueſtris Glaſti ſpeciem, pro ſatiuo Glaſto deſcripſerit: quam neſcio cur Dodoneus Vaccariam vocarit, cùm apud nos neq; vaccę eam paſcantur, nec vllam cum ea habet ſimilitudinem, vllive vſui ſit: Et illius conſpicua differentia ab vtroq; Glaſto, quibus tamen congener videtur.

Glaſtum enim Satiuum infecturæ commendatione vbiq; notum eſt. Aruis pinguibus ſeritur quotannis, exitq; folijs ab imo totos caules cubitales & bicubitales rectos ſtipantibus, craſsis, pinguibus, anguſtis, atrocæruleis aut virẽtibus Cynogloſſi, aut Thlaſpi latifoliæ effigie hærentibus, in ſummis ramulis numeroſis, Maio menſe, & Iunio flores lutei, pallidi, numeroſi exeunt, ſecundum quos thecul æ compreſſæ, acutæ in linguæ figuram erumpunt, & ſemen maturant nigricans. Radix albicat, non altè depacta.

GLASTVM ſiue ISATIS Sylueſtris.

Math. 635. SYLVESTRIS ſegetibus obeſt, & multò procerius priore luxuriat, folijs Endiuiam imitantibus, tamen multò minoribus, vnde Plinio occaſio, vt in Lactucas reijceret: radice exigua, caule lignoſo, recto, ab imò folijs compluribus ſtipato, è quorum alis alternis interuallis propagantur flores, ſed in ſummo multiplici conferti, melino diluto colore. Galloprouinciæ plebeculæ coronaria eſt.

ISATIS ſylueſtris Ocimaſtri caliculo, flore exiguo pallido, Vaccaria dicta Norbo.

SYLVESTRIS autem ſiue Vaccaria, & Ocimoides dicta, importuno prouentu Triticeæ ſegeti immiſcetur: anguſtiora folia promẽs, quàm ſylueſtris Iſatis, Ocimaſtri, ſiue Papaueris ſpumei ſimilia, rariora, in caule cubitali alis ſparſo, & ornato floribus puſillis Ocimaſtri, aut Pſeudomelanthij, alabaſtriculis albidis, & pallentibus, nec ſemine diſpari: non vllius adhuc commodi comperti.

LVTEOLA.

MAGNO vſui & emolumento eſt Luteola, recentioribus tantùm cognita, ad colorem fuluum aureúmue pannis conciliandũ valde expetita, præſertim in Belgio, vbi magna copia: tametſi aliis etiam pleríſque locis Galliæ, & Angliæ ruderibus, & ſemitibus occurrat. Hæc tertia Glaſti ſpecies conſtitui rectè poteſt: radix oblonga, folia habitiora, Iſatidis figura, ſed anguſtiora, fuſco virore, caule recto, ſeſquicubitali, Thyrſum muſcoſum gerit, ex multis floſculis, luteolis, palleſcentibus, Oleæ ſimilitudine, & magnitudine, decuſſatim explicatis: Semen nigrum, Vrticæ Romanæ, ſed minus.

TITHYMALI
- *Parallius, ſiue Marinus.*
- *Mirſynites, ſiue Myrthifolius.*
- *Helioſcopius Soliſequius, Portulacæ folio.*
- *Cypariſsias Cupreſsinus, vel Humipinus.*
- *Pityuſa, ſiue Pinea: Eſula minor Officinarum.*
- *Eſula maior Germanica, an ſit Dioſcoridis prægrandis fruteſcens Pityuſa.*
- *Dendroides, ſiue Arboreſcens, Myrthifolius.*
- *Platiphyllos, eſt Characias nuperorum.*
- *Characias Anglicus, & Francus.*
- *Monſpellienſium ſerratifolius, an Characias?*
- *Lathyris, ſiue Cataputia minor.*
- *Peplus, ſiue rotunda Eſula.*

Peplis.
Chamæſyce.

- *Nerion*
  - *Purpureum.*
  - *Album.*
- *Alpigena Chamærhododendros*
  - *Odora.*
  - *Altera.*
- *Montana Allobrogum Lentiſcifolia, Chamæleæfolia, vel, Oliuſtrifolia minus odora.*
- *Chamædaphne, ſiue puſilla Laurus, an Germanicum Mezereon, an nun potius noſtrum Chamærhododendrum?*
- *Granum Gnidium.*
- *Daphnoides, ſiue Laureola.*
- *Thymelea; Granignidij.*
- *Chamælea tricoccos, Mezereon Arabum.*
- *Chamælea montana hirſuta.*
- *Alypum, Terribilis, Herba Norbonenſium.*
- *Turbith*
  - *Serapionis, & Arabum.*
  - *Meſuæ.*
  - *Actuarij.*
  - *Officinarum triplex.*
- Tarton Traire *Maſsilienſium, Galloprouinciæ.*
- *Eſula rara, ſiue Alypum in Lio Venetorum inſula.*

Semperuiuũ, ſiue ſedum.
- *Maius crenatum Myrthifolium meaum teretifolium.*
- *Minus.*
- *Minimum, ſiue Illecebra.*
- *Anthyllis, ſiue Vermicularis fruteſcens, ſiue arboreſcens*

Sedum
- *Arboreſcens Græcum, Illyricum, & Anglicum*
  - *Maius.*
  - *Minus.*
- *Aloe.*

- *Cotyledon.*
- *Cotyledon minus, Montanum Sedifolio.*
- *Cotyledon aquatica, acris Septentrionalium.*
- *Androſaches.*

Portulaca { *Satiua.* / *Agrestis.*

Portulaca marina
Halimus.
Telephium, an Crassula?
Scorpioides.

TITHYMALI.

τιθυμάλοι, Lactariæ.
Germa. Wolfzmilch.
Gallis. Tithymales, ou Herbe au laict.
Belg. wolfsmelck.
Ang. *Wilde spurge.*

A SVCCO lacteo quo turgerent differentiæ cũctę, nomen factum cõmune Tithymalis, vel per diphtongũ potius, Tithoimalis, quod mammã, siue papillã vberis exitiosam virosámue non inscitè interpretatur. Plures hodie quam apud Dioscoridem extent, habemus; quarum partim confusas à Comentatore, nec verbis designatas, partim affictas orationi non intellectæ Dioscoridis, quamlibet suis indiciis illustrabimus, & paucis emendabimus: Dioscoridis oratione quasi filo Ariadnæ ducti, sed nostrum ordinem sequuti, accuratiorémque ex inspectione descriptionem: quò quælibet planta cui propius quadret, Magis perspicuum fiat. Paralium primum ponemus.

παράλλιος. *PARALLIVS.*

PARALLIOS siue hæc maritima appellàta nuspiam hic nisi sabuloso sterilíque littorum solo Mediterranei, Occidui, & Germanici maris, vbi quãplurima exit, virgis à radice, rectis rubellis, tactui glutinosis, foliis densè stipãtibus, subnigris, Lino latioribus, Alypi terribilis paribus, & similibus. Flosculis ex herbaceo luteolis: in summis pediculis circinata foliola media traiicientibus, sicque vmbellam efformantibus & semen edentibus tricoccum, Chamæleæ, aut Latiridis non dissimile, minùs & coactius: intus medullosa tria grana sunt verrucariæ Tornesolis: radice simplici, prolixa, lignosa.

μυρσινίτης. *MYRSINITES Myrthifolius. Fœmina repens Dioscorid.*

PROXIMA illi facie hæc, sed breuioribus pedalibus, pinguioribus, reptat humi surculis, quos folia prorsum Chamæleæ latiora, Myrthi, vel Rusci, mucronata crebra stipant, vt Paralium, pallidè virentia, & in summo magis sparsa Sedi maioris, aut Laureolæ ambitu, è quo trans folia concaua & vmbilicata, disparantur quaterni, aut quini pediculi Iunio & Iulio, flores luteos, herbaceos, pusillos, muscosos gestãt, & semina triquetra Paralii Augusto maturant, maiora, quæ itidem tribus compacta lateribus, in tricarinas valuulas dehiscunt, singulas singulum granum, teres, oblungum, fuscum: medulla alba acri non ingrata. Angliæ, Belgiæ, & Franciæ horti hunc sæpius alunt: nec alibi natum vidimus.

ἡλιοσκόπιος. *Helioscopius. TITHYMALVS, Solisequius Portulacifolius.*

Germ. Sonnewende wolfzmelck.
Gallis. Reueille matin suiuant le Soleil.
Belgis. Croonkens cruyt.
Ang. *Wertgrasse, & Wertworte.*

CVNCTIS gentibus familiaris hîc & notior, foliis Portulacæ minus crassis, Halimi breuioribus, ambitu nonnihil crenato vt noster Charatias, caules paruos pedales in humum

humum flexos, quaternos & quinos, rubellos, cingentibus floribus ex luteo in pallidũ languentibus, inque vmbellam collectis, ſemine non diuerſo: ſed Norbonæ, vbi maturuerit plenè, adeo ſpiritu vapido turget, vti ſoli relictũ, quaſi ſe motaret, exiliat, mediũque crepet; pueris raro ſpectaculo eſt, quemadmodum Thamariſci ſemen.

Κυπαρισσίας TITHYMALVS *Cypariſſias, ſiue Cupreſſinus. vel Humipinus.*

APPRIME referunt huius denſi ramuli rubẽtes, ſeſquipalmares, poſitu ortu, effigie, æquabili circinatóq; habitu puſillã Cupreſſum: folia autẽ anguſtiora, longiora, & multò quam Chamælea, aut Thymęlea, Pino propiora, molliora: ſemine alioqui in ſummitatibus, pixidata foliola trãſmittentibus, nec à ſuperioris, niſi quia minora ſunt, diuerſis: vicinioribus tamen *Parallio* Tithymalo, & Pituiſę. Crepidines ſabuloſę fluminũ, & vicini colles fræquentius hunc alunt, vti ſunt Ligeris ad Aureliam, Bituriges Galliæ, & Norbonæ Lani, non procul Monſpellio, alibíque paſsim Maio, & Iunio, quum interdum propter anni & loci rigores, vel feruores albent folia, & minor tota reperitur, etiam in maritimis: quemadmodum cæruleũ etiam totum habemus Parallium, & Amygdaloidem ſanguineum.

Πιτύουσα PITYVSA, *ſiue Pinea, Offici. Eſula minor.*

ILLI ADEO affinis hæc *Pinea* Tithymalus, nomine & facie, viribus, natalibus, & foliis prę̨ſertim, vt ne quemquam falleret aſsimilatio, Dioſcorides diuerſas eſſe ſpecies monendum duxerit. Ac quãquam videri poſſet vna quæpiam Cypariſsię Tithymali varietas, quales aliquot notauimus, tamen hîc non vniuerſum habitum, & lineamenta Plantę, ſed dumtaxat folia Piceæ eſſe tradit. Quare coniectura fert veriſimilior, Pityuſam eſſe eandem cum Officinarum Eſula minore, quæ etiam Eſulę vox, quaſi abſciſa à Pityuſula, nempe *Pityuſa* minore videtur. *P*aſsímque cognoſcitur, cum Linariæ collatione, de verſificatoris carminulo rithmico. *Eſula Lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.* ESVLA.

Exit namq; cauliculis gracilibus, pede & cubito maioribus, per interualla diſparia *Polygoni* more, ramulos, & folia pauciora promẽtibus, Oſyridis, ſiue Linariæ, longis, acutis, anguſtis, & nulli Tithymalorum quam Cypariſſo propinquioribus: cui etiam floſculi ... theca eadem: radix digitum minimũ æquat, albicãs, cuius ...ulo ligneo exãteratus vſui Officinis, nec fructui eſt lentis ...coridis habet, cui potius mendum ſubeſſe ſuſpicamur, ...i ſuffragante & monente perpenſione: & ſane aut nullum ...orum (quorum omnium inter ipſos eadem, & triquetra ...) fuit illis notũ, vel deſcriptum, aut amanuenſium incuria ...fuit, luxatáque aliquot locis germana lectio: vt mox fu...ndæ, ſimul pudendæ Commentatoris commenticiæ, Ti...is effigiaturæ, quas non è plantis ipſis expinxit, ſed vti in ...hi fructu, & capitulo Gnaphali marini, Poterio; atq; quã...conis mendacio, poſteritatis theatro illuſit; ex quo exer...imo viro ſuſpicionem fecit, & fouit meritò, non vno loco ...giſſe teſſeram, nec illi deinceps, niſi benè re perpenſa, in ...dendum. Pratorum margines, & ſepium, iſtam ſæpius ...lgio, & Anglia, non niſi horti *Pharmacopœorum*.

...YMALVS *Myrſinites.* 150

...*maior Germanica, an ſit Dioſcoridis prægrandis ... fruteſcens Pityuſa?*

...nos, & Belgas Pharmacopœos hæc recepta eſt, Eſula maior, ...ciei quam *Pityuſæ* propior videtur, & alioqui niſi huc ac-

N.iiij. com-

Portulaca { Satiua. / Agreſtis.
Portulaca marina
Halimus.
Telephium, an Craſſula?
Scorpioides.

TITHYMALI.

τιθυμάλοι, Lactariæ.

{ Germa. Wolfſmilch.
Gallis. Tithymales, ou Herbe au laict.
Belg. wolfsmelck.
Ang. Wilde ſpurge. }

A SVCCO lacteo quo turgerent differentiæ cũctę, nomen factum cõmune Tithymalis, vel per diphtongũ potius, Tithoimalis, quod mammã, ſiue papillã vberis exitioſam viroſámue non inſcitè interpratatur. Plures hodie quam apud Dioſcoridem extent, habemus; quarum partim confuſas à Comentatore, nec verbis deſignatas, partim affictas orationi non intellectæ Dioſcoridis, quamlibet ſuis indiciis illuſtrabimus, & paucis emendabimus: Dioſcoridis oratione quaſi filo Ariadnæ ducti, ſed noſtrum ordinem ſequuti, accuratiorémque ex inſpectione deſcriptionem: quò quælibet planta cui propius quadret, Magis perſpicuum fiat. Paralium primum ponemus.

παράλλιος. PARALLIVS.

PARALLIOS ſiue hæc maritima appellàta nuſpiam hic niſi ſabuloſo ſteriliſque littorum ſolo Mediterranei, Occidui, & Germanici maris, vbi quãplurima exit, virgis à radice, rectis rubellis, tactui glutinoſis, foliis denſè ſtipãtibus, ſubnigris, Lino latioribus, Alypi terribilis paribus, & ſimilibus. Floſculis ex herbaceo luteolis: in ſummis pediculis circinata foliola media traiicientibus, ſicque vmbellam efformantibus & ſemen edentibus tricoccum, Chamæleæ, aut Latiridis non diſsimile, minùs & coactius: intus medulloſa tria grana ſunt verrucariæ Torneſolis: radice ſimplici, prolixa, lignoſa.

μυρσινίτης. MYRSINITES Myr repens Dioſcorid.

PROXIMA illi facie hæc, ſed breuioribus pedalil ſurculis, quos folia prorſum Chamæleæ latiora crebra ſtipant, vt Paralium, pallidè virentia, & in ſumm Laureolæ ambitu, è quo trans folia concaua & vmbilic ni pediculi Iunio & Iulio, flores luteos, herbaceos, puſil quetra Paralii Auguſto maturant, maiora, quæ itidem t carinas valuulas dehiſcunt, ſingulas ſingulum granum, dulla alba acri non ingrata. Angliæ, Belgiæ, & Franciæ bi natum vidimus.

ἡλιοσκόπιος. Helioſcopius. TITHY quius Portulacifolius.

{ Germ. Sonnewende wol
Gallis. Reueille matin
Belgis. Croonkens cr
Ang. Wertgraſſe, & W }

CVNCTIS gentibus familiaris hic & notior, foliis I breuioribus, ambitu nonnihil crenato vt noſter Ch

humum flexos, quaternos & quinos, rubellos, cingentibus floribus ex luteo in pallidũ languentibus, inque vmbellam collectis, ſemine non diuerſo: ſed Norbonæ, vbi maturuerit plenè, adeo ſpiritu vapido turget, vti ſoli relictũ, quaſi ſe motaret, exiliat, mediũque crepet; pueris raro ſpectaculo eſt, quemadmodum Thamariſci ſemen.

Κυπαρισσίας TITHYMALVS *Cypariſſias, ſiue Cupreſſinus. vel Humipinus.*

APPRIME referunt huius denſi ramuli rubẽtes, ſeſquipalmares, poſitu ortu, effigie, æquabili circinatóq; habitu puſillã Cupreſſum: folia autẽ anguſtiora, longiora, & multò quam Chamælea, aut Thymęlea, Pino propiora, molliora: ſemine alioqui in ſummitatibus, pixidata foliola trãſmittentibus, nec à ſuperioris, niſi quia minora ſunt, diuerſis: vicinioribus tamen *P*arallio Tithymalo, & Pituiſę. Crepidines ſabuloſę fluminũ, & vicini colles fræquentius hunc alunt, vti ſunt Ligeris ad Aureliam, Bituriges Galliæ, & Norbonæ Lani, non procul Monſpellio, alibíque paſsim Maio, & Iunio, quum interdum propter anni & loci rigores, vel feruores albent folia, & minor tota reperitur, etiam in maritimis: quemadmodum cæruleũ etiam totum habemus Parallium, & Amygdaloidem ſanguineum.

Πιτύουσα PITYVSA, *ſiue Pinea, Offici. Eſula minor.*

ILLI ADEO affinis hæc *P*inea Tithymalus, nomine & facie, viribus, natalibus, & foliis præſertim, vt ne quemquam falleret aſsimilatio, Dioſcorides diuerſas eſſe ſpecies monendum duxerit. Ac quãquam videri poſſet vna quæpiam Cypariſsię Tithymali varietas, quales aliquot notauimus, tamen hîc non vniuerſum habitum, & lineamenta Plantę, ſed dumtaxat folia Piceæ eſſe tradit. Quare coniectura fert veriſimilior, *P*ityuſam eſſe eandem cum Officinarum Eſula minore, quæ etiam Eſulę vox, quaſi abſciſa à Pityuſula, nempe *P*ityuſa minore videtur. *P*aſsímque cognoſcitur, cum Linariæ collatione, de verſificatoris carminulo rithmico. *Eſula Lacteſcit, ſine lacte Linaria creſcit.* ESVLA.

Exit namq; cauliculis gracilibus, pede & cubito maioribus, per interualla diſparia *P*olygoni more, ramulos, & folia pauciora promẽtibus, Oſyridis, ſiue Linariæ, longis, acutis, anguſtis, & nulli Tithymalorum quam Cypariſſo propinquioribus: cui etiam floſculi prorſus, & ſeminum triquetra theca eadem: radix digitum minimũ æquat, albicãs, cuius cortex aceto maceratus, & torulo ligneo exãteratus vſui Officinis, nec fructui eſt lentis figura, cuiuſmodi codex Dioſcoridis habet, cui potius mendum ſubeſſe ſuſpicamur, quàm ſtandum putamus, rerum ſuffragante & monente perpenſione: & ſane aut nullum prorſum noſtratium Tithymalorum (quorum omnium inter ipſos eadem, & triquetra pericarpia, ſiue inuolucra ſunt,) fuit illis notũ, vel deſcriptum, aut amanuenſium incuria (nolim Dioſcoridis) temerata fuit, luxatáque aliquot locis germana lectio: vt mox fuſius monemus: hinc ſimul ridendæ, ſimul pudendæ Commentatoris commenticiæ, Tithymali, *P*aralii, & Mirſynitidis effigiaturæ, quas non è plantis ipſis expinxit, ſed vti in Antirrhini floribus, Tragacanthi fructu, & capitulo Gnaphali marini, Poterio; atq; quãplurimis aliis locis, plauſibilis iconis mendacio, poſteritatis theatro illuſit; ex quo exercitatiſsimo cuíque, & cordatiſsimo viro ſuſpicionem fecit, & fouit meritò, non vno loco fidei claſsici authoris illum fregiſſe teſſeram, nec illi deinceps, niſi benè re perpenſa, in medicatoria pollicitatione credendum. Pratorum margines, & ſepium, iſtam ſæpius alunt Eſulam. In Francia, Belgio, & Anglia, non niſi horti *P*harmacopœorum.

ESVLA maior Germanica, an ſit Dioſcoridis prægrandis fruteſcens Pityuſa?

VT vſu crebro apud Germanos, & Belgas Pharmacopœos hæc recepta eſt, Eſula maior, ſic ſanè nulli Tithymali ſpeciei quam *P*ityuſæ propior videtur, & alioqui niſi huc ac-

commodetur, Dioscoridi, aut minus nota, aut prætermissa fuit. Ex ampla multísque adnatis implexa radice, crasso, densóq; pullo cortice amicta, innumera surriguntur virgulta, minimũ digitũ crassa, & binũ cubitorum proceritate viridãtia, folia ferentia Latyridis crebra, aut arborescentis Tithymali, nec semine dissimili: sed partim secundũ caulis & foliorũ interualla, partim in vmbella, sed minus lata, & minus in orbem collecta, cætera non dissident à reliquis Tithymalis. Verùm rarior hæc in Italia & Gallia, & Anglia, nisi in hortis colatur. Germaniæ verò superioris, & inferioris ad Rhenum.

DENDROIDES, siue arboreus Myrthifolius, Myrthei specie non à foliis, sed frutico.

CALIDIORIS soli collibus apricis, & saxeis, siue asperis, secus fluenta Norbonę, & Hetruriæ Romaniæque prouenit Arboris æmulatione, ab vno stipite pollicis crassitie, plures emittit ramos, amplos, bicubitales, digitũ crassos, Esulæ maioris folia paria & admodum similia, veluti cuncta planta: quam radix exilior, stipes crassior, & vmbella maior, ab Esula maiore distinguit: vti etiam arboreus vultus, quem hæc præfert, vnde illi nomen.

PLATIPHYLLON Characias Mathioli, Vallaris.

POSTEA quàm habemus plures, quàm quot Dioscoridi annumeratæ sint Tithymalorum species, & huic præ cæteris folia inesse latiora, vt Plinio etiam visum, ad Violæ albę, & minimi Syluestris verbasci accedentia, similitudine, ortu, & parilitate, videmur tutò affirmaturi, latifolium hunc Tithymalum dici oportere: & præsertim cùm duos insuper simus nacti, quos si nouisset Commentator, Characiã fecisset, nosque hoc labore leuasset. Quem igitur Characiam nostra ętate scriptores putant, nos Platiphyllum opinamur, quemadmodum Platiphyllon Iteam, siue Salicem appellant illi. Est namque latioribus, longioribus cæterarum foliis, ramis sesquicubitum & duos altis, alióquin Dendroidi, aut Pityusæ maiori assimilatur. In Norbonæ Galloprouinciæ, Lugdunensiq; præfectura, ac aliis quàmplurimis Galliæ, & Germaniæ syluosis, & fluentum ripis, nihil frequentius. Floret, Maio & Iunio, vnicaulis, vt plurimum hîc: eóque Dendroidi cognatior.

CHARACIAS Anglicus & Francus.

HIc admodum similis Platiphyllo, sed minor caule, & foliis. Frequentior etiã in Germaniis, & Franciæ Aureliæ vicinis syluosis, quàm calidiori solo: Nullibi quàm in Anglia copiosior. Primo Vere floret, caulésque complures à radice lignosa, fusca, rubentes emittit. In quibus folia multò minora, purpurantia Amygdalinæ frondis effigie, Paralij maiora. Lutescente flosculorum fœtura, & paritura, per Iunii messes trilateram, & trigranã: non diuersam à cæteris siliquam, paulò superius quàm sint Peltata concaua folia, pertranseant vmbellæ ramuli.

MON-

MONSPELLIENSIVM SERRATVS TITHYMALVS, an Caracias?

NON temerè alibi (ne in Italia quidē) quàm Norbonensi agro istum reperias, qui inibi vulgatissimus,& à foliorum crenistenellis, serratus vocatus: exeūt à radice alba, Eringij simili, pingui cortice, carnosa pulpa, pollicē crassa, prolixa binū & ternū pedū, gūmeo & percocto succo pregnante, eoq; Turbit suspicionem faciente: exeunt surculi plures cubitales,& pedales viridantes: Folijs Mirsinitidis, angustioribus, aut myrthi maioris, crassioribus, pinguioribus,& elegāter per ambitū, sed leniter, crenatis: insūmo ramulis spargitur,& donatur vmbellis vmbellicatæ rotunditatis, foliola traijcientibus, florem, & thecam haud diuersam ab alijs, ęstate. Si vllius horum omnium radix affabrè ementitur Turpeti Alexandrini radicem, sanè hęc foret.

LATHYRIS sine CATAPVTIA minor: maior est Richinus.

POSTREMVM omnium Tithymalorum notissima,& vsitatissima Lathyris, cui appellatio indita videtur, quæ congenerem quidem, sed efficatiorem, & virosam magis signaret Tithymalum, idcircoq; Catapotiam, quia dixerat Dioscorides ἐν καταποτίοις λαμβανόμενα, id est, in pilulis grana sumpta purgare. Nūsquam non in hortis, etiamq; in agrorum Anglorum, & Galliæ marginibus occurrit, caule singulari, bipedali, sed ramoso assurgit: quem per interualla ab imo bina cingunt folia, Rhododendri, aut Platiphylli Tithymali, crassa, pinguia, succo lacteo virosiore gliscentia. Flores æstate pusillos,& semen edit Augusto, & Septembri, maius Tithymalis cęteris, non tamen diuersum, tricoccum, trilaterum, expresiore ternum granorum commissura, qualis Chameleæ, quæ maior,& figuratior,& angulosior magis, ideo conspicua. Idcircoq; plenius, & signatius à Dioscoride descripta, aliorū Tithymali pericarpia,& semina nō perinde. Quare nobis subscribente natiua rerum imagine fuerunt interdum immutandæ, interdumq; expresius ponendæ designationes, non vt faciunt ista mancipia mendaciorum, qui ne videantur ignorasse, malunt ignota blaterare, sibiq; ipsis & naturæ monstra commentari.

PEPLVS, siue ROTVNDA ESVLA.

QVOD ramulorum ambitu,& quasi rotundo amictu, velum efformaret, aut tellurem operiret, Peplus dicta, nisi potius ob purpuream foliorum superficiem, siue xerampelinam, quæ huic in vinetis nascenti,& Peplidi in maritimis sabuletis degenti, vt plurimùm inest. Peplum namq; fuisse purpurei, vel phęnicei coloris, cùm multæ historiæ, tum flāmeolum testatur, sic à flammeo dictū colore. Germanijs & Gallijs passim Peplus spōte prouenit, secus sępes, fossimenta, margines hortorum,& in vinetis. Radice prolixiore, pusilla, fibrosa, ramulos promit fruticosos, sesquipalmares, complures, graciles, tenellos: foliola Rutæ, Alsinæ, vel Helioscopij Tithymali minora, bina,& post flosculos luteolos iuxta exortum singulum, marsupiolum exile tricoccum, nec diuersum à cæteris Tithymalis: tametsi exile admodum, semine intus meduloso candicante Papauerino. Succum lacteum tota fundit planta, planéq; Tithymali speciem fatetur.

PEPLIS.

VT nomine sic effigie hęc Peplum prefert, & propius adhuc etymum Pepli, vel flammeoli exprimit: idcirco θάμνος ἀμφιλαφὴς Dioscoridi designatur, quia fruticat vberiore

vberiore vndequaq; ramulorum comoſa concinnaq; ſobole in Pepli ſpeciem collecta, phœniceo colore purpureoúe, nitentibus viticulis ſeſquipalmaribus & folijs minoribus, numeroſioribus quàm Peplij, Chamæſyce inter & Portulacæ agreſtis (cui quàm ſimilima tota) floſculi item pallentes ex luteo, & ſemen tamen maiuſculum, tricoccum, Peplij aut Chamæſyce, Auguſto edit, lacte turgidũ acri: Littora Norbonenſia Thyreni & Adriatici maris hanc reptricem abundè fundunt, ignotam alioquin Septentrionalibus, niſi hortis.

Effi. Mat. 1260

CHAMÆSYCE.

ET hæc facilè de illis duabus cognatis noſci poteſt, rarior tamen multò, nec vſpiam Italiæ aut Germaniæ, ſed duntaxat in Norbonenſis Galliæ oliuetis vinetiſq;, vbi plurima, pręſertim aridis ſabuloſis, non procul Monſpellio ad patibulum via, & tractibus maritimis. Pulchella tota & tenera, ramulis & foliolis numeroſis, humi reptãtibus, ex pallido virẽtibus, non diſsimilibus aut diſparibus Herniariæ, ſed lacteſcens, vti duæ ſuperiores: & ſimile ſemen, thecam & flores, ſed cuncta minora.

νήριον, ῥοδοδάφνη, ἢ ῥοδόδενδρον. NERION, *Oleander, Laurus Roſea, & Rhododendrum purpureum & album.*

{ *Gal.* Roſage.
Ger. & *Belg.* } **Oleander boome.**
Ang. *Oleander.*

Mat. Effi. 1103 NYMPHÆ Nereides fortaſsis huic nomen dederunt: apertius alij Rhododendrum, quaſi arboream roſam, vel Rhododaphnem, id eſt, Lauream Roſam, vocitarunt. Non admodum frequens, niſi tepidioribus ad meridiem mareq; vergentibus fluentorum crepidinibus & littoreis, cuiuſmodi ad Olbiam Galloprouinciæ, Genuam Ligurum, & Lybornam arcem maritimam Thuſci Tyrrheníue maris, vbi fruticat ſparſis latè ramis ſurrectis, in alios minores diductis, & denſo ſtipatu foliorum amictis, quæ Laureolæ vel Oleæ anguſtiora, longiora ſunt, Laurinis anguſtioribus, acutioribus. Siliquas bifores & lanugine papposa quadantenus vicetoxici farctas: ſemine fuſco, longo, leuiore. Flores roſea, diluta, purpuriſſa nitẽt Auguſto Amygdalinis aut Mali maiores, quos interdum rubellos, interdum albos memini tum in hortis Italicis, tum in maritimis. Tota aſpecta læta, eoq; in ſeptentrionalium hortis coli ſolita: alioqui vſus aſpernendi, aut metuendi, niſi aduerſum venena, ad quæ prodeſſe, authores ſunt, poſt antiquos, recentiorum quidam Practici, nõ ſecus atq; Vicetoxicum, foris etiam poteſt prodeſſe docente Galeno.

ALPIGENA CHAMÆRHODODENDROS, *odora.*

QVA Oenoponte Tridentũ, Veronamq; quis proficiſcitur, videre eſt interdũ vniuerſa mõtis deuexa latera, iſto frutice, quaſi tapeto purpureo operta, præſertim Iunio, Iulio: quũ flores eminus coccineo emicãt fulgore, cõpacti racematim, puſilli, foliaq; perennia purpuraſcũt rubẽtq; Xerãpelino cõpluria, rigida, craſſa, dẽſa, buxea, & Rhododẽdri multò

multò minoribus, breuioribus. In ſarmentoſis, prę̨duris ſurculis depreſsis, ſeſquipedem, & duos altis: ſed alicubi penè accubantibus ſaxo, vel glariæ ſubſtratæ. Pinguis eſt tota, ſuauis odoratu, ſuauiſsimóque aſpectu. Alpini illîc Italo-Germani *Alproſen* vocitant. Bacculas Aſparagi, vel Taxi pares & concolores, Septembri edit.

ALPINA ALTERA.

CELSIS & rigidiſsimis cautibus huius quadãtenus effigie, floribus purpureis, perquã exiguis: Ericæ foliolis perennantibus, nec deciduis prouenit: humilis tota, à nobis tantùm ſiccata aridáque viſa; eóque minus accuratè deſcripta.

MONTANA ALLOBROGVM Lentiſcifolia, Chamæleæfolia, vel Oleaſtrifolia, minus odora, CHAMÆRHODODENDRVM.

PEDEM etiam, ſiue cubitum fruticat, lignoſiore, craſsioréque multò ſtipite, & ſurculo recuruo, brachiato, rugoſo cortice, & intus ligneo; Lentiſcino, vel Gagel Germanici: folia planè Oleaſtri, aut Lentiſci leuore, colore, magnitudine, rigiditate, craſsitie: ſupernè virentia, ſubtus ex pallore ferruginea, ex vno principio ferè per cacumina exorta, proximè fructuum corymbaceas vmbellas, eleganter quinque partitis apiculis, coronata, Rutæ modo oſtentant: flores perpulchri ſunt copioſi, Chamę̨rhododẽdros odoræ ſimiles. Cunctus frutex eſt guſtu nonnihil aromatico, pluſculum aſtrictionis, & aliquid moderatę̨ calefactionis retinet: temperamento Lentiſci, & ferè guſtu, non-nihil odorus, attritu non pinguis.

CHAMÆDAPHNE, ſiue puſilla Laurus, an Germanicum Mezereum, an-num potius noſtrum Chamærhododendrum.

ET huic pariter Lauri effigiaturam vindicat nomenclatura Chamę̨daphne, id eſt, humilis pumiléue Laurus, cui duos nouimus affines vultu frutices, alterum Germanicum vocatum Mezereon, alterum noſtrum dudum deſcriptum Chamærhododendrum. Sed vtra alteri præferenda ſit, ambigimus, propter nonnulla quæ ipſi nobis obiecimus inter legendum, quæ de viribus Chamædaphnæ à Dioſcoride, Galeno, & Paulo produntur: alioqui aptior Germanica foret: fruticat ſiquidem binûm ternûmque pedum, ramulis firmis, ſequacibus, cortice & foliis obſcurè viridãtibus, & Laureolę̨, vel Liguſtri, & Oleæ; ſecundum quos Perſicæ flores ſubpurpureos, minores, & grana Piperis rugoſi, nigri, iam vietæ maturitatis, per initia tamen viridia; deinde ruber euadit cortex, qui exemptus detegit medulloſum granum Canabino, aut Lythoſpermo maiori ſimile: guſtu feruidiſsimo, & fauces, æſophagúmque adurente, diu multúmque vexante impreſsione, poſtquàm deglutiendũ dederint agyrtę̨ nummipetę̨ forenſes, vt aſſolent, ruſticis ſpectatum confluentibus, aut potius illuſtri alicui potori, quem vinum nequeat temulentum facere: nam qui vel vnum granulum vorarit, nequit quin & vſque vinum inuergat, quaſi in ventriculi vtrem, guttúrque colluat, donec Baccho temulentiáque deſipiat. Proindéque vocitant Piper Ruſticum, & Gnidium Granum Pharmacaria inſcitia, quam fouit iamdiu Senenſis, decipítque deceptus, qui haſce plantas ſupina ignauia diſcendi & inueſtigandi *Granum gnidium.*

ſtig andi

ſtigandi, ſibi incognitas, horſum prorſum confudit. Plurima hæc cùm in Germania, & Heluetia, tum in Allobrogum, & Lygurum, Taurinorum, Delphinatúſque montibus & collibus Syluoſis, opacis. Martio floret, ſemenque maturat rubrum Auguſto. Non minus hæc per aluum deiicit craſſum viſcidúmque Phlegma, & inteſtinorum raméta abradit, quàm Laureola, cui non diſpar, ſed vehementior facultas ineſt, eademque in aceto maceratio ad corrigendum debetur. Sic enim vtuntur etiam Medicorum quorũdam præcepta Pharmacopœa, quare facit hæc virium expenſio, vt minus quis putet Chamædaphnõ legittimam. Quippe quam Dioſcorides κεφαλαλγίαις, id eſt, capitis doloribus & ſtomachi ardoribus mulcendis commendet, vt interpres vertit. At ſi vlla ratio iniri queat, qua tam feruida planta pro Dioſcoridis Chamædaphne agnoſci queat, ea interpretatione commodiore & veriore videtur ſita, namque κεφαλαγίαις καὶ ϛομάχου ἐγκαύσεις ἀρίγει, id eſt, capitis doloribus & ſtomachi vſtionibus accommodat, vertas, non incommodo ſenſu intelliges, folia tuſa admotáque capitis dolori, puta à frigore, vel flatu, mederi: Stomachíque vſtionibus faciendis admoueri, ad diuturnas fluxiones ſiſtendas, áque ſtomacho auertendas: vt Paulus ex antiquis docet faciendũ, libro ſexto de ſtomachi vſtione, ferro vel cauſtico non vrente actu, cuiuſmodi ſunt fungi, aut nigri agarici, fruſtilla, aliáque inibi ſcripta, quibus non ſecus atque foliis huius vſi ſunt antiqui. Sic Dioſcorides magnum præſidium putat Arabicam vocatam vſtionem à Græcis, quæ fieri ſolita fuit ſpirillis caprinis Oleo feruenti immerſis, & pollicis cauo inuſtis.

DAPHNOIDES, *ſiue Laureola.*

VT nomenclatio, ſic natura huius, prorſum puſillam Laurum imitatur, frondibus paulò ſuperius quàm à medio caule ſurſum verſus obſcurè virentibus, nitentibus, craſſis, denſis, Laureis prorſum, ſemper virentibus, & Bruma, quemadmodum viſcus, flores promẽtibus denſos, multos, quaſi oblongis, gracilibus, ſtellatis, calathis ex herbaceo albos vel luteolos: bacculas media ęſtate virẽtes, deinde maturitatẽ aſſequutas, nigras, Lauro eaſdem, ſed minores: ramis flexilibus, pluribus, binûm aut ternũ cubitorũ, cortice obductis perquàm tenaci & laceratu difficili: radix longior, & durior, durat etiam in hortis facilè perpetuo frondium virore vegetiore quàm Laurus, quam adeò tota præ ſe fert, vt etiam plebecula vix conſpectam, puſillam dictitet Laurum. Vbiuis fermè Germaniæ, Galliæ, & Angliæ, præſertim Mulomedicis & mulierculis clinicis nimiſquàm nota, vt mirum ſit, Commentatorem Senenſem tam ieiunè & manca deſcriptione hanc deſignaſſe: certo inditio non tam negligentiæ, aut contemptus, quàm ignorationis: quippe figurã, quam nullis floribus dat, quemlibet alicuius arboris (fortè Mizerei Germanici) ſurculum præciſum refert, quàm Laureolam, cuius mutilam deſcriptionem, vt quam ſubdit proximam, & plurimas alias, exſcripſiſſe videtur ex iſtis authoribus meritiſsimis, quos hîc lacerat, & inſcitiæ traducit.

Laureola Pingenda.

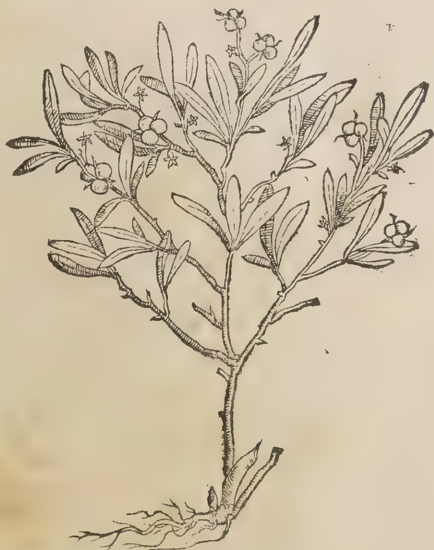
THYMÆLEA, *grani Gnidii.*

COGNATÆ figuræ & naturæ ſunt Chamælea, & Thymelia cùm inter ſe, tũ illis dudũ deſcriptis: ſed frequentior, notiorque Thymælea, quæ non modò in Galloprouincia & toto Norbonenſi littoreo tractu, ſed etiam Italicis montibus longiuſculè à mari Thyrreno diſsitis, vt ſunt Mons Diui Iuliani, & Piſani, Lucenſeſque colles, vbi nuſquam Chamæleam vidimus. Quin etiam in Occiduo Oceano, Galliæ Xantonicæ, ad Rupellæ Inſulam, *des Ratz* vocatam, id eſt, murium, (quorum Oſtreis & radicibus victitãtium eſt alumna illa anguſta Inſula) frutica Thymælea multat, cuius nomenclatio effigiem naturamque quadantenus adumbrat. Videtur quippe Thithymęlia, quaſi Thithymali & Oleæ mixta facie: Eſt namq; virgis, rectis, multis, ſeſquicubitalibus, partim ab ſtipite, partim ab lignoſa radice, habitu, ſitúque Oleaceis anguſtis foliis, admodum viſcidis, pinguibus, inter Thithymalũ, Cypariſsiam & Paralion, corticoſo amictu tenaci cinereo, à ſummo ad imum deglubenti ſequaci, inſtar Laureolæ corticis: ſummis in virgis flores albidi, puſilli, frequentes, Iunio ſtellati: Auguſto demùm grana, antiquis GNIDIA vocata, nouena,

uena aut dena, primulũ viridia, deinde ex flauo rubẽtia, tenella cuticula, ſucco aqueo turgida, vnũ medulloſũ gygartũ amiciẽte, foris nigrũ, intus alba medulla, in qua feruor ille quæſitus in Gnidio grano, vt expendenti verba Dioſc. liquet, ad cuius imitationem perperã edoctus cũ Pharmacopœorũ plebe Commẽtator, qui hãc nõ nouerat, Mezerei Germanici granũ feruidius multò, & planè cruſtas inurẽs, tum foris, tum intus, nobis, qua ſolet fiducia, ſugillata tum Dioſc. tum recentiorũ omniũ doctorũ ſententia temerè obtruſit. Nam nõ coccũ ipſum rubrũ dat, aut purgare aſſerit Dioſc. ſed Pericarpio cõcluſæ medullæ interiori, cui vni (albam nuncupat) vim deijciendi Phlegma & cholerã attribuit, & abundè explicat, quãdo viginti granorũ internã partẽ, quæ ſanè medulla eſt, Pericarpio gygarti nigro ſepta, præcipit dare. Vnde nec ipſas plantas, niſi ſuperba animi inductione à Senenſi incertas, & codicis Dioſcoridei nulla niſi triuiali lectione, cuius tamen admodum accuratum vindicẽ ſe fore voluit videri initiò, aſſertas, magno multorũ detrimẽto, qui illi⁹ freti commentis ad Hydropem ſunt vſi, rati eſſe Dioſc. veras Thymæleas, Chamæleas, Daphnoides & Chamædaphnes, quarũ nullã nec legẽdo quidẽ, nedum facie, vel viribus cognitã habuiſſe tantum hiatorẽ Senẽſem, cuilibet vel Pharmacopœo iam liquet.

MEZEREON *Arabum, Chamelæa tricoccos.*

FERVIDI etiã ſquallidiq; ſoli, ſaxoſi, maritimi, Chamelæa, id eſt, humilis Olea vel Oliuella nuncupata, ab ea quã admodũ expreſſã eſt ſortita cum Olea faciẽ, folijs læuore, habitu, ramis, ſub quibus in Oliuetis cultis prope Frontignanã Norbonę vberè fruticat, nec niſi collibus vicinis, arẽtibus, ſaxoſis, ſponte enatã, perinde facilè eſt reperire: nec quidẽ in Galloprouincia, vbi tamẽ naſcitur, multo prodit prouẽtu. Ramorũ bicubitaliũ ſobole magis ſarmẽtoſa & rugoſa, lignoſa, intorta, quàm Thymeleæ. Folia latiora, viridiora, nigriora, lenticulis lõgiora, anguſtiora, propius referũt Oleaſtrum & tenuifoliam Phylereã. Flores luteoli, pallidi, Laureolæ minores, ęſtate æſtuq; ſummo: Auguſto verò promit virẽtes, demumq; rubẽtes bacculas tricoccas, Torneſolis ſiue Heliotropij verrucarii, aut Tithymali ſimiles, niſi quia oſsiculis eſt pręduris, lignoſis, guſtãti medullam feruidã & pręſiccã exhibẽtib⁹: radix lignoſa, inutilis. Magni tamẽ ſucci vſus totius plãtæ etiã hodie, pręſertim Mõſpellij, vbi Pharmacopœi pręſſũ ſiccatũq; habẽt, monẽte primũ Rõdel. cuius imitatione & nos ſępius dẽſati ſucci recẽtis ʒ. j. & ʒ. ij. dedimus per ſe, & aliàs alijs catharticis Hydragogis mixtas, perbono ſanè euentu: ſed nõ admodũ multũ excernit, nec vllo effreni motu, vt ſolẽt Laureola Mezereon Germanica, Gratiola, & alia. Quin perparũ, aut nihil interdũ, mouet Chameleæ ſuccus cõcretus, niſi remixtis quibuſdã lenientibus, aut ſimilibus catharticis. cuidã arthritico habitiori, toroſo, procero homini, tres dragmę nullũ excrementũ mouerũt. Pueris etiã datus, nec tormina, nec vomitiones facit ſed aquas educit & ſerũ. Admotus pubi & abdomini Hydropico, nõ vllũ pręſtãtius ad vrinas proliciẽdas, quo modo lubẽtius vtebatur Rõdel. Sic etiã Thymeleæ ſucco, qui tamen difficilius præmitur & elicitur, propter glutinoſũ virus: nec niſi tepẽte affuſo vino, aut cõ ſimili quopiã liquore, vt factitãt dum ſuccũ Braſsicæ marinæ educũt, quilibet vti poterit. Tundũtur tenella folia, flores, diu & vehemẽter, ſępiusq; tãtillũ tepẽtis vini affũditur inter tundendum, tũc prælo ligneo vehemẽtius vrgẽtur, dum trãs colum expiret: tunc igne lento aliquãdiu bullit, dum Loch craſsitiem aſſequitur. Demũq; Soli feruido obiectum dureſcit, addito ſaccharo, ne muceſcat: ſicq; cõchis recũdebamus nos illic dum ageremus.

CHAMELÆA Alpina incana.

PERQVAM similis gustu, facie, viribus, folijs, & virgultis ligneis, gracilibus, concoloribus, rugoso cortice amictis Mõspelliacæ Chamelęæ: facilè tamẽ ab hac discerni potest, fructu nimirũ Mezerei Germanici, Oleastri, aut Phylereæ nec tricocco, & foliis summis, non atro virentibus, sed tenui, molliq; incana lanugine obductis: quemadmodum & flores pallentes è lagenulis argẽteis, Strammonij similibus, sed minoribus, conspiciuntur. Commanducata fauces inurunt, non secus ac Mezerei Germanici grana. Ideoq; etiam plebs, Rusticum Piper vocat: Masticata folia lentorem remittunt, vti Soldonella, Thymelæa & Chamelæa Norbonensiũ. E Lemanni & Allobrogum vicinis Alpibus solùm habuimus.

ALYPVM Montis Ceti Norbonensium. Herba Terribilis vulgo.

NOMINIS ducta videtur intellectio, contrario quàm se habeat planta sensu: Alypum quippe quasi indolens inoffensumq; & expers molestiæ remedium. Sic fella Græcis glycea, siue dulcia, & Holostium, quæ herbula est teneriuscula, per antinomasiam dicta fuerunt. Sed malim coniectari ἄλυκον, id est, salsam, vel maritimam, plantam nuncupatam, quia secus mare, vt Dioscorides memorat, oriatur. Tametsi oportunum sit calumniæ, statuere vllam certam plantam hodie pro vero Alypo, propter Arabum & Græcomaurorum scriptorum diuersas, aut planè contrarias opiniones (quarum quę Actuarij, album Turbith cum Alypo vel Alypia Dioscoridis idem autumat: Mesuæ verò Thapsiam vel ferulæ genus lacteũ quoddam, deniq; Serapio Tripolium) tamen cùm nullũ hodie nostra norit ætas, cui Dioscoridis Alypũ asimilari queat, neq; plantã vllam habeamus quę ęquè benè, imò vllo modo (pręter færulas) Alypo cõgruat, siue lineamentis, siue efficacia purgandi, atq; hic frutex maritimus: sanè hanc quò minus afferamus genuinum Alypum, vna notula non tam obstrepit, quàm deest, foliorum nimirũ: quę non fuerũt expressa à Dioscoride, aut fortassis fuerũt labecula codicis peruersa: mutata nẽpè voce μαραθρος in ὑπερότερος, vt sit nõ subruber, sed fœniculaceus frutex. Hincq; Mesuę suũ Turbith fęrulaceum fecerit, vel Thapsiam cum nonnullis, qui eius radicibus quotidiano vsu in Gallijs & Hispanijs purgationes pituitę, crassęq; & Melancholicę blennę moliuntnr. Verùm, si vti nonnullis eruditis persuasum fuit, Arabes vocitarũt Turbith, quodlibet phlegmagogum, paulò vehementius pituitam educens, meritò & istũ fruticem, quem pictum damus, possit quis Turbith vocare:

vocare, nec enim minus malè ominato nomine quàm Turbatorium Turbith vocat iſtam herbam Terribilem vulgus Norbonenſium, vbi impoſtores valetudinis cauponatores impij, atq; tribades mulierculæ terribiles, vt vocant, illic moliuntur purgationes, iſtius terribilis fruticuli foliis, floribus, & ſemine. Siquidem virgultis crebribus lignoſis, ſeſquicubitum & duos altis, cortice tenui, ex fuſco purpuraſcente, denſè cingentibus concoloribus, numeroſis ab imo ſummo tenus folijs exilibus puſillæ myrthi ſimilimis, minoribus Thymeleæ aut Chameleæ. Singulis in virgis ſummis ſinguli inſunt tenuiſsimorum florum purpuraſcentium glomeruli, nonnihil ſimilibus ſed exilioribus & breuioribus delicatioribusq; Scabioſæ ſtaminibus. Radix digitum craſſa, fuſca, lignoſa. Cuncta planta perquàm amara, & inamœno Thymeleæ aut Chamæleæ guſtu, aut vehementiore, etiamnũ dum hæc commentamur, ſexto abhinc anno, auulſa in monte Cæto Frontignanę & Maſsiliæ, ſaxoſis præruptiſq; vtrobiq; ad mare & Auſtrum deuexis natalibus: quam ſi Senenſis prorſum ſiluiſſet, nec pingendo deprauaſſet, & melius ſuo honori lectoriq; conſuluiſſet: hanc enim capite de Tripolio, ſibi etiam ignoto, vbi multum ineptit, & Alypum plantam tenuibus ferulæ folijs eſſe dicit, non iſtam, Dioſcoridi imponit, Braſſauolæ & alijs doctiſsimis conuiciatur & obtrectat, argumentis ab illorum monumentis mutuò ſumptis, etiamq; veſtigatore ingenuo, qualem immeritò hactenus ſeſe nobis gloriatus fuit, indig na prorſum & vecordiæ plena verba illa inſeruit: Nõ referre cuius plantæ ſit radix Turbith Alexandrinum, cùm eius facultates à Medicis optimè ſint perſpectæ. Sic caprimulgum, ſcamnidicum, vel aratorem, non commentatorem, loqui decet.

ALEXANDRINVM Officinarum Turbith.

PAR fermè controuerſia de Turbith atq; de Hermodactylis, quarum plantarum vſu aut certè poſſeſsione non videmur carere, veriora tamen quænam ſint, ambigimus, quia ambiguæ fuerunt ſententiæ antiquæ. Ac de illis ſuo loco, hîc verò pauca de Turbith. Arabica Semimauráve Orientalium nomenclatio vaga eſt, vt non paucæ illius gentis voces, ſignare quamlibet lacteam radicem vehementius pituitam deturbãtem, voluiſſe viſi ſun t, propterea vt quælibet vna magis arriſit, ſic eam arripuit.

Eſt enim Turbith vel Turpetnm vel Terbeth.
- *Serapionis, Tripolii radix Dioſc. vt liquet è deſcriptione.*
- *Meſuæ, Herbæ ferulaceæ lacte turgentis.*
- *Actuarij duplex*
  - *Album, quod interpretatur autor Alypum Dioſc.*
  - *Alterum, Pityuſæ radix.*
- *Officinarum triplex.*
  - *Venetorum & Alexandreum videtur, Scammonij anthiocheni ſpecies.*
  - *Cineritium, à colore, Radix Thapſiæ vulgaris*
  - *Nigrum, deterioris quidem notæ, ſed alioquin eiuſdem cum Anthiocheno ſpeciei.*

VVLGARE Officinarum Alexandrinum cognominatum diu nos torſit, cùm enim audiſſemus de Guillaudino Patauium Alexandria reuerſo, nihil aliud eſſe Turbith Alexandrinum, quàm Myrſinitem Tithymalũ, omnes Tithymali ſpecies erutas, ſiccataſq; habuimus, inſpectione & exploratione expendimus, ſed non ita habere depræhẽdimus. Etenim, Tithymali ſerrati quæ ſimilior eſt Turbith Alexãdreo, cortice eſt rugoſiore, triſtiore aſpectu, fungoſa, læuioreq; concretione, guſtanti viroſior & feruidior, minus firma, & quæ facilè non aſſulatim aut ſecundum filamenta in longitudinem dehiſcit, duraq; non eſt, nec perinde purgat vt Turbith, cuius exemplum ſumi poteſt in Benedicta laxãte, cui miſcetur Eſulæ radix, & tamen blanda benedictaq; habetur.

Porrò ſub finem capitis de Scammonio, de Turbith quid & quur coniectemur radicem Antiocheni Scammonij, dicemus.

Quodq; ſuperius monuimus ſuccis Chamæleæ, Thymæleæ, Braſsicæ marinæ, & alijs vſu

venire, vt minus, aut fermè, nihil per se purgēt, nisi remisceantur imbecillioribus, sed lenientibus, aut alio modo purgantibus: id idem admodum perspicuum fit in hac radice Turbith. Siquidem non rarò meminimus datis infuso ternis, quaternísue ʒ. cuidam non admodum aluo arctæ, nihil penitus eduxisse, in aliis excitasse quosdā torminosos murmurillos, aliis aluum semel, bísue citasse. Quin nec in substantia quidem admodum purgat: vti in electuariis Diaturbith, Diaphœnicum, de Citro Solutino.

TARTON-RAIRE *Gallopro. Massiliensium.*

NOVA nostræ ætati, iuxta ac elegans aspectu hęc etiam maritima Cathartica, eóq; vernaculo vocabulo Massiliensium, *Tartonraire* vocata, ab exuperanti effreníq; purgandi vi, quę non rarò dysenterias fluxúsq; immoderatos alui accersit. Pręsertim si quis minus peritus, huius folia in puluisculū ducta, vel quopiam liquore diluta, propinarit: vt factitabat ille necator Thmiso, qui nobis primùm eam, eiúsque vires, vt dicebat, arcanas detexit. Circum Massiliam locis ad mare deuexis, præsertimque collem vulgò *Mond-rond* vocatū, squalidū, aridū, glareosum, plurima fruticat, tota pulchella, tenui incanáque lanugine obsita, candidis, nitentibus, argenteis foliolis crebribus, ab imo ad summū Chamlęeæ, & Thymęleæ: prorsum situ & magnitudine Alypo proximè descripto paribus: edit virgas rectas, crassiores, vicenas, tricenas, aut plures, admodum lentas, & fractu contumaces, nec adeò lignosas, cubito lõgiores, flosculos in summo pusillos, & (ni labat memoria) pallidulos ex albo, semine pullo, rotūdo Arthemisę, aut Ambrosię: radix prolixa pedē, simplex cortice albicãte foris, intus candida, lineo aspectu, & fibris dura, lignosa, gustu non admodum calida, nec amara, nec ingrata, nonnihil tamen caloris impressi postremò relinquente, & quadantenus Turbith Alexandrinum, siue vulgare, referente, inodora, tota lactis expers.

ESVLA RARA *in Lio Venetorum Insula.*

COGNATIONIS cõsequutione sibi hunc vendicat locū hęc superius proximè descriptas, & Esulā, quam vocant maiorē, siue Pityusam: cuius est hæc Venetis Medicis, & Pharmacopœis species: eóq; hac, vulgatæ communis Esulæ vicem supplent in Benedictæ confectione, & pilulis Catharticis: purgat etenim non segnius Esula communi, eóque putabatur à quibusdam Alypum Dioscoridis, & alii, quàm bene, viderint ipsi, nigrū Turbith, quē Pityusam Actuarius autumat, opinantur. At Pityusa non hæc est, sed perquàm similis, ideo vtraq; Esula à nobis vocatur. Sesquicubitum duósque longos caules, fungosos, rugosos, fuscos, crassos minimū digitum, ramulis multis diuisos emittit, pedalibus & foliis situ binis, per interualla maioribus quàm Terribilis Alypi, ad Glycyrrhizā proximis, lentis, pinguibus Thymeleæ: flores pendulos, promētibus pur-

purascentes

purafcētes,& fufco obfoleto ariftolochiæ,vicetoxici effigie. Radix foris pulla,intus villofis lineisq; pelliculis,cuiufmodi in Tartonraire,cinereis, fefquicubitum longa, digitum minimū craffa,fucco diftenta: vniuerfa planta lactefcit,& prorfum Tythimali paralii, cui conuictrix fermè femper vifituræ quiparatur. Sed non alibi quàm litoribus,& Infulis finus Adriatici facilè reperitur,& in Lio Infula exigua,quę obex eft maris allifionibus.

ἀείζωον. SEMPERVIVVM *fiue Sedum maius crenatus Myrthifol um.*

- *Ang.* *Houfelike & Sengrene.*
- *Ger.* **Groſʒ Hauſʒwurtʒ, ſt groſʒ Donderbart.**
- *Gal.* Ioubarbe grande.
- *Bel.* **Donderbaert.**
- *Ital.* *Semperuiuo maggiore.*

NIHIL vfpiam gentiū vulgatius, vfitatius, viuatiúsue, Sedo fiue femperuiuo, fic nuncupato, de perenni vegetoq; foliorū virore, quē hyeme & æftate in parietibus vel imbricamētis, etiam nullis, vti videtur, radicibus nixum, aduerfus quaflibet cœli impreffiones tuetur: Cefsili circinataq; bafi & ortu pertinacius hærēt fubgrundijs numerofa folia fquammatim digefta, lęuore fuccoq; pellucida, admodum carnofa, mucronata, & lingulas pifciū imitata: caulis promitur rectis verfibus ftipatus, qui flores Iulio & Augufto radiatos, numerofos ex fufco purpurafcentes, & rubellos geftat. Huius aquam ftillatitiam febribus curandis, præfertim tertianis, & Caufonibus propinant mulierculæ, edoctæ alicuius monitu & imitatione: nam non paucos curant. *Effi. Fufch. Epith. 17.*

ἀλόη. *ALOE.*

- *Ger. Bel. & Ang.* *Bitter Aloes.*
- *Gal.* Perroquet.
- *Ital.* *Aloe.*

QVIA in maritimis Aloes fponte nafci proditur, non abs re quis fufpicetur nomen illi factū à fale vel falo fiue mari, cuius afflatu imprimis gaudet, fortè itidem & nonnihil foris falfedinis continet, vt cæteræ maritimæ. Peruagatæ cognitionis & vfus, vti antiquis, etiamnum fuccus, ipfaq; planta: quæ plerifq; Europæ locis in hortis penfilibus fœliciter, non fecus ac fuis natalibus, in fabuleto depacta adolefcit, floretq;: fed quæ in Pifano Hetruriæ vireto, & Mafsileæ fuperioribus annis, proximè Nouum portum in Præfecti horto vifebatur, meritò nonnullis differre à communi altera vifa eft. Nam præterquàm folijs multò maioribus, bicubitalibus, vnciam & fefquiunciam crafsis conftabat, tum mucronem extremo fingulo folio oftentabat, magnitudine, rigiditate & colore vnguis Aquilini politi, non adeò adunci. Cætero item ambitu rofticella multò minora, pari prope interuallo digefta. Caulis bicubitalis, & tricubitalis, digitum craffus, Haftulæ Regiæ, in quo flores cærulo purpurei è calycibus oblōgis. Folia guftāti minimè aut perparū amara: cætera alteri fimilis, & eadē fortè, vt putamus: Neutri enim infignis amaror, nequidem recenti ex Hifpanijs in Flandriam, Angliamq; allatæ, vbi tamen Aloes factitari dicitur. Quia femper virens eft Aloe, Aizoon vulgo hodie Græcorum nūcupatur: fuccus nondum folibus percoctus, vt Brumali tempore, minimum amarus eft: quòd cæteris fucco multo aqueo obrutis euenire videmus, vt ignauius multò per initia fapiant, deinde maturitatem adepta, exprefsiorem faporis formam adipifcantur: fic Lactuca menftrua dulcis eft, trimeftris florē & femē promens, amara: Portulaca fatua initio, adulta acida. Succorum prima laus Succotrino, quē Venetijs, fi limpidus & lucidus fit, ex rubro fuluefcens, emunt ducato, fingulis libris: vbiuis Hepaticus infimi precij eft. *Effi. Math. 683. 684.*

Iam haud opus eft rixari, aperiat ne ora venarum an claudat: quando innumeris ferè periculis factis certum fit, foris admotum claudere, & fanguinem fiftere, intrò verò fumptum fuccum, illis præfertim qui hemoroidibus vexantur, fanguinem attenuare, calfacere, deducere ad venarum ofcula, ipfaq; adeò vaforum extrema referare, non fecus atq; alij fucci non pauci faciunt, vt Porri, Myrrhæ, & Vrticæ, quæ nihilò fecius calida & ficca funt.

SEDVM MEDIVM teretifoliū, ſiue minus Semperuiuū Officinarum.

Ger. Klein hauſzwurt menle, & klein donderbart.
Ang. Trickmadam.
Gal. Petitte Ioubarde, & Triquemadame.
Bel. Cleyn donderbaert.
Ital. Semperuiuo minore, ſeu Pignola, à folio tereti Pinei.

Effi. Fuſch. Epith. 18.

ETIAM iiſdem natalibus admodum frequens & notum prouenit iſtud: ramulis à radice perquàm exili multis, gracilibus, edentibus foliola anguſtiora, rotundiora, minora, teretia, carnoſa, mucronata, acuta, Salicorniæ vel Kali colore & modo: floſculis aureis, ſtellatis: tota eiuſdem figuræ & facultatis atq; maius ſedum.

VERMICVLARIS. CRASSVLA MINOR Officinarum, ſiue ILLECEBRA maior.

Ger. Klein hauſzwurt weible.
Ang. Wylde prickmadam.
Belg. Bladeloosen, & Papecullekens.

Fuſc. Epith. 19.

SÆPISSIME etiam hæc colligentes fallit propter natales eoſdem, faciemq; adeò minoris ſedi ſimilem, vt mirum magis ſit prorſum contraria pollere, nempe calfaciendi & vlcerandi facultate: tamen diſcernitur foliolis rotundis, teretibus, oblōgis, carnoſis magis & ſupernè retuſis, mucronatis inſtar vermium, è totis ramis pendulis: floſculisq; pallidulis, vel albidis: demumq;, quia non ſemper viret, eò ad Illecebram referēda videtur, cuius eſt facultate. Supina admodū negligētia Commētator noſter nobis hanc fortè pro ſecundo Sedo dedit: neſcius, vt vulgus ignarum, facultatum, & immemor verborum Dioſcoridis, qui, ſicuti monuimus capite de Telephio & Portulaca, quia nec ſēper vireret nec refrigeraret, non aſſerit hanc genus Semperuini, ſed tantùm cognationis & ſimilitudinis cauſa proximè ſubdidit, videriq; ſpeciem dixit.

MINIMVM. ILLECEBRA, Sedi tertium genus non Semper virens.

Ger. Katzentreuble.
Ang. Stone crop, & Stone hore.
Gal. Pain d'oyſeau.

Fuſch. Effig. Epith. 20.

ISTAM puſillam reptatricem pulchellā floribus aureis ſtellatis, vulgò notiſsimam vbiuis & Illecebram nūcupatam Pharmacopœis, Germanis aūt Piper murinum, propter acrem exulcerantemq; guſtū, quaſi Aronis aut flammulæ, nullus vbiuis Italiæ, Galliæ, Angliæ, & Germaniæ nō nouit: puſillis namq; ramulis parietes ſaxoſaſq; moles & colles aridos amplexantibus, gracilibus, reptat ſed potiſsimùm guſtu cognitu perquàm facilis, & quæ inauditam ſocordiam Commentatoris arguit, inq; re herbaria parū exercitatam, vel mentis, vel oculorum aciē, qui hanc tam valdè vulgarem (tametſi idē oſtētat ille frequēs) vbiq; Italiæ, Piſis accerſat, Guini præconijs & literis aſſertionis, & quaſi in lucem erutā, acceptā ferat. Quin in Dioſcoridis lectione hæc ſalebra nulla eſt: δασὺ enim quamplurimis locis, non piloſum, ſiue hirſutum, ſed denſum rigidum vel compactum ſignare, capite de Britannica, Hypericone, alibiq; non rarò, reperias.

ARBORESCENS Græcum, Illyricum, & Anglicum, ſiue maritimum.

MVLTIS abhinc annis huius multas plātas Veronæ, Patauii, Venetijs, & in Hetruriæ hortis vidimus, cùm admodū exoticaſq; putabamus: Poſtea ſingularis fidiſsimuſq; amicus Vallerandus Donrez, paſsim in maritimis Sclauoniæ ſiue Illyriæ circa Dirachiū virentem collegit. Noſq; demùm in Sinus Briſtoienſis Anglici Oceani Inſulis vocatis HOMS, auulſimus copioſum, ſed in ſaxoſis, nec perinde carnoſum aut ramoſum, tamen ſtirpite ramiſq; fruticat lignoſis, duris, multis, lentis: folijs, paribus, & ſimilibus, vulgare maius Sedum ſitu & ortu æmulantibus, minus craſsis: inter vulgare Sedum maius, Laureolam & Tithymalum ambigentibus.

Græcum

Varie tus ar boreſcẽtis.

GRÆCVM verò, quod & Illyrium, maius multò & ſpecioſius, ramis & cortice foliorumq; circinato, per ſumma poſitu magis Laureolam imitantibus, craſsioribus, tenerioribus, breuioribus, ſuccuẽtis, cubitum longis, in ſcapo pedali & cubitali, lignoſo Laureolæ craſsiore.

In Auſtralis Angliæ Inſula Portlandia, puſillam, nõ multũ diuerſã ab iſtis forma, ortu, habuimus: ſed quia inter Tithymalos orta & duntaxat vna aut altera planta reperta nobis erat, rati eſſe ex Tithymalis, aut ex iſtis prolẽ degenerem, incertãq; ſtirpem, nihil certi de ea prodere auſi fuimus.

SEDVM PETREVM *Montanum.*

AVERNIÆ Mindenis & D. Ioannis Mauri Allobrogum, montium rupibus & conuallibus hanc pulchellam ſæpius collegimus, nomineq; Sedi Petręi donauimus, quòd ſaxis ſæpius innaſcatur: folijs puſillis vno exortu circinatim Sedi ritu, vel potius Cotyledonis minoris montani, ſed multò anguſtioribus, rigidis, quaſi ligulis mucronatis, è quorum medio cauliculi puſilli, binos digitos & palmum alti, exeunt, exiguis floſculis luteis Sedi minoris onuſti, quibus ſuccedunt clypeoli Thlaſpi quadantenus. Cur hanc nõnulli Phyllon Dioſcoridis ſtatuerint neſcimus: quum proprior multò ſit facie & ortu Sedi generibus, guſtu aſtringente, exſiccante.

An CHAMÆPYTHIS *maior Dioſc. ſeu altera vermiculata Sedi effigie.*

CHAMÆPYTIDES, quas natura ſimiles Aizois feciſſet, & Dioſcorides iiſdem aſsimilaſſet, hîc annectendas duximus. Fruticat maritimis litoribus atq; inſulis Angliæ & Zelandiæ, nec non in ſqualidis campis Aralatẽ inter & D. Aegidij oppidũ, non procul à Rhodani fluẽtis, vberrima perẽnans, Vermiculata dicta, nõnullis Anthyllis altera putata, propter neceſsitudinẽ, quam cum Aizoo habet. Semper viret namq; inibi, virgultaq; promit cubitũ & ſeſquicubitum æquantia, crebra, incurua, lignea, colore cinereo, folijs multis, denſis, obſcurè viridãtibus, & inter Sedum minorem atq; chamæpithim marem medijs. Radix multum dura, fibroſa. Flores obliti ſumus, puto herbaceos, & melinos, albicãtes, muſcoſos, Oleæ. Salſo guſtu & ſapore ſuccoq; Kali etiam procul à mari, natæ, vti Aralate. Quam vt nouam, nec notam, exercitatis ingenijs expendendam magis proponimus, quàm verã aſtruimus.

AIVGA vel CHAMÆPYTHIS mas, Dioſc. IVA arthrytica.

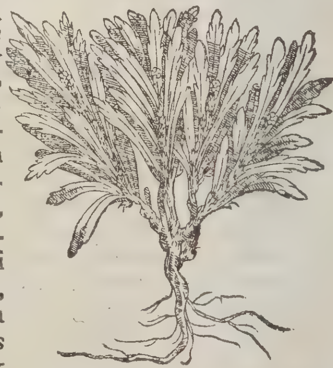
QVæ receptæ vtilitatis,& tritæ cognitionis vbiq; locorũ prouenit Aiuga vel Abiga, ab Abiete,propter odorẽ,folia,& floſculos Piceæ,Chamæpythis vocata eſt,mas ſeu tertia Dioſcoridi,nõ prima,vt Cõmentator ſtatuit.Sabuleta,arida,lapidoſaq; vineta & oliueta amat Norbonæ,vbi perquã odora,ſurculis gracilibus,hirſutis,inflexis,numeroſis,Pini folijs vel Pſylij,minoribus,incanis,confertis, reſinoſis:exiguis interſertis ſecus floſculos melinos,Veronicæ fœminæ:Sed ſemine oblõgo,tereti,fuſco.Germaniæ,Galliæ,&Angliæ ruri ſpõte peruia,ſed paucis in locis: eoq; in hortis colitur, ad Medicos tamen vſus odore & virib⁹ ignauior. Radix fibris duriuſculis,lignoſis, amaro ſapore,medicato,ſubacri,neutiquã dulci,ſed reſinaceo,diuq; faucibus hærẽte. Idcircoq; nõnullis Germanis vergiſʒ myn nicht :id eſt,ne mei obliuiſcare, fortè dicta fuit: quod etymum dũ Mathiolus à Germano Pharmacopœo,& Braſſauola adductum erroris incuſat,immeritò facit: & imperitius multò labitur, cùm aliam vocatã ye lenger ye lieber,id ſonat,quò diutius eò amãtius, aut gratius,(quod Amarædulci ſiue Circeæ meritò quadrat) inſcitè in hanc transfert.

CHAMÆPYTHIS prima Dioſ. odoratior.

MINVS nota hæc,& paucis obuia locis,magis tamen odora,collibus aridis & aruis æditioribus,Nicæ Sabaudæ,& Genuæ Liguſticæ,circum vrbem Penem in Italia, fruticat,vt quidã affirmant. Quin etiam eandẽ vireta nonnulla Belgij ſedulò colunt. Radice fibroſa,Sonchi, aut dẽtis Leonis minore:ramulos palmum altos,humi ſtratos, & foliolis ſeptos, Semperuiuiminoris,aut potius vermicularis,minus carnoſis, ſed incanis & hirſutis:in quibus floſculi ex melino albidi:Suauiorem ſpirat odorem,interdum vliginoſum, vti vſnea muſcúſue Quernus, aut Cedrinus.

IVA Moſcata Monſpelij eſt, ANTHYLLIS Chamæpytoides.

QVæ in Oliuetis & aridis aruorũ marginibus Norbonæ ac Galloprouinciæ fruticat, nec alibi temerè nota,Moſchata etiã vulgò vocata fuit,cõtrariæ fragrãtiæ, ſignificatu (ironicè nẽpè)eſt enim odora, ſed olfactu minimè grata,nec Pinũ redolẽte,verę & odoratæ Chamæpytidi cognata,ſurculis tamẽ rigidioribus,ſarmẽtoſis,lignoſis, ſed breuiorib⁹: copioſa folia,latiora,lõgiora,leuiter inciſa, Coronopi aut Pſylij modo emittit,pluri lanugine incana,inters flores maiores purpureos,& ſemẽ hirſutie ſtipatũ Chamæpytidis.Lignea radix, guſtu amaro,ingrata tota, & nonnihil ſtiptico,Abſynthiũ referente:eapropter Kali ſpecies illa,aut potius Sedi marini fruticantis, de qua inibi dictũ fuit, neutiquam ad rem faciet,ſi conferatur cum hac.Hirſuties,flores,color,odor,ſapor,qui hîc ſalſus non petitur,deſunt. Adde odoris grauioris, & amaroris aromatici, non ſalſuginis notam:quam in medicamentis primæ commendationis ad comitiales pleriſq; animaduertas, vt ſũt Vngulæ Aſininæ,Alcæ,& operculũ onix dictum, multóq; grauiore odore, Caſtoreum, & huiuſmodi nidore, potu & ſuffitu excepta,& quarum dotes ſibi vindicat multò adhuc certiores.

κοτυληδὼν. *VMBILICI Cotyledon.*

{ *Ital.* *Cope,triuole,vmbilico di Venere.*
{ *Hiſp.* *Scudetes.*
{ *Gal.* Eſcuelles.

Effi.Mat.1122 VVLGARIS iam notitiæ Cotyledon, ſic dictum à concauo folio, acetabulum aut vmbilicum imitato,circinato,& nonnihil crenato obtuſè,læuore plurimum glauco virente

virente,interim purpuraſcente,craſſo,carnoſo,ſucculento Telephii, aut Cochleariæ: radix bulbeę Bunii Cyperi rotundior, aut fumariæ Plinii;nonnullos pediculos foliorum & cauliculos teneros florum herbaceorum ex caliculis parit,in quibus ſemẽ Portulacæ, minus ſubrufum: guſtu tota glutinoſo Portulacæ,ſed vix acerbo,inſipida,frigida:non ſolùm in Italia,Prouincia,Languegothia,ſed etiam in Anglia occidua ad Briſtoiam,plurima. In Francia tamen & Belgio,rara,niſi ſata fuerit: exit autem ſemine, tota hyemę viret,marceſcunt æſtate folia.

COTYLEDON Minus Sedifolio, Montanum.

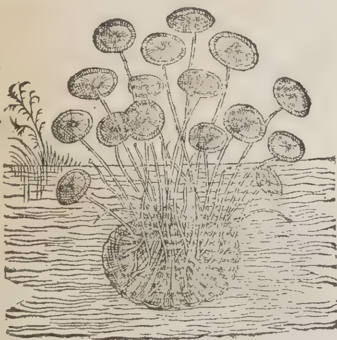

MERITO hanc Sedifoliã appellamus,tãtoperè namque cum Sedo quadrat, vt propiórne illi ſit quàm vmbilico,ambigat vulgus: eóque apud nonnullas gentes Sedum montanum appellitetur. Rarior multò ſuperiore,nec niſi quibuſdam Alpinis Allobrogũ & Pedemontii,Sabaudáque Oſtenſi valle vocata,& Mindenis montibus Auerniæ & Germaniæ nobis viſa. Maio & Iunio flores albicantes,minoris Semperuiui,in caule ſeſquipalmari plurimũ vnico,ex radice fibroſa, nigra,tenui,per foliorum, quaſi centrum, eunte: foliorum lingulas oblongas, craſsiuſculas, imitantium, & tantillum ambitu crenatas,albo vel glauco lęuore,colore,carnéque Semperuiui,minoris guſtu.

AQVATICA Cotyledon acris Septentrionalium.

NVSPIAM Italiæ vel Norbonæ meminimus hunc,in Anglia verò & Belgio & Nortmania admodum frequentem,riguis depreſsíſque pratorum conuallibus, & ſcrobibus, vbi torpuerunt per hyemem reſides aquæ. Fibrias exiguas, multas,cauliculóſque teneros reptantes,humíque fuſos habet,folia peltata,ambituque circinato,& leuiore inciſura & obtuſis dentibus: criſtato medio centro, nonnihil depreſſo,vmbilicum imitante,ſed teneriora: floſculi albidi, penduli ſubter folia: Iunio & Iulio viſuntur,guſtu calido,acri, linguamque vellicante,inodoro: quem inſcitia etiamq; penuria Cotyledonis indunt indocti Pharmacarii Populeo vnguento.

ANDROSACES Cotyledon Marinum herba folliosum.

QVEMADMODVM nominis etymo Androſaces, vel,vt nos putaremus, Hydroſaces,ſeri lotiiq; in abdomine, quaſi vtre,aliiſque è corporis ductibus,eductionem pollicetur: ſic videtur hic proximè Nympheas deſcripta à Dioſcoride,propterea quia non niſi in aquis,& prorſus magna cum Nympheæ ſimilitudine,tametſi multum diſpari magnitudine creſcat. Nec vlli alii,vt genuinæ, Androſace acquieſcit animus, præterquam iſti, ex Guino ſummę eruditionis profeſsore Piſano: in Mathioli commẽtariis quadruplò maior (vti ſolent,qui imagines,non plantas viuas,viderunt) ipſa planta depicta,nec tamen ab eo deſcripta. Perelegans eſt, ſed perpuſilla planta hæc vmbilicata,& videtur è genere earum quas paraſiticas feſtiuè quis dixerit,propterea quia non niſi aliena quadra veſcitur, cibo,& diſco. Innaſcitur ferme ſemper dorſis ſtriatis Chamæ conchæ, quæ humi obuoluta ſit

ta ſit vacua hoſpite ſuo Veſco apud Italos *Cape tondo* vocato: Pedicellis cirríſue, glabris, nitidis, exilibus, vncias binas altis, crebribus, ſurrectis, ſingulis ſingulũ clypeolum medio centro fulcientibus, circinatum vmbilici, cum ouracis appenſis in memoriam reuocantibus, vnde Monſpelliẽſes præceptores Vmbilicum marinum vocitarunt: notiſsima quippe illic Piſcatoribus ſtagni Magalonenſis & Lateræ accolis. Frontignanæ etiam refluæ ſtagnantiſq́; aquæ ſalſæ innumeras plantas obruunt. E fundo quippe inq́; aqua, non in aere, creſcunt & viuunt vt Mathiolus pinxit. Virent enim primùm ex ſqualido cinereoq́; colore: Poſteà egeſti vndis, exceptiq́; litore, albeſcũt, vti conchilia & corralinæ vocatæ, quas guſtu ſubſalſo & amaro æmulatur: nec dubium quin vrinas ciat, & materiam articulis impactum digerat. Semen nuſquam vllum vmbilicis claudi non putamus, certè nunquam in multis milibus obſeruauimus. Ventrem ſiſtere ſcimus, vt hunc ſcrupulũ eximamus docto & candido Anguillaræ, qui neſcio qua de re Senam & Caſsitham hariolatur veriſimiles quia emphyla aut aphyla planè contrariæ notæ legatur, potiſsimùm quia aluum ſoluunt, quod hîc neq; expetitur, neq; veriſimile ſit: tota plantula ſiccior actu & tactu quàm calidior eſt, & multum diuretica, quare Galeno aut eius codice error, qui aſtruit humidã, ex Ægineta & Plinio req́; ipſa expungendus.

Fuit quando Tragum ijſdem fere maritimis oriundum, hanc Androſacem opinati fuimus, ſed nos retinuit Pliniana verſio, quæ accuratior hîc, quàm quæuis alia videtur: delineat quippe ſine folijs in cirris folliculos, habentem, & in his ſemen, albam amaram, in maritimis Iſtriæ. Videtur legiſſe θυλάκιον, non ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ſed ἀντὶ τῆς κεφαλῆς, quaſi dicat folliculum, pro capitulo, ſeu verterit ex Dioſcoride: ſeu, vt veriſimilius, vterq; ex eodem authore. Cæterùm Cortuſi munus valdè leuidenſe fuerit, ſi Morſum gallinæ vel Alſinæ, foliolis neutiquam nudam, non ex Syria, ſed è veteri quapiam maceria decerptam, quis patefaceret Commentatori, qui proinde non auſus fuit oratione repræſentare.

Ἀνδράχνη, *PORTVLACA Domeſtica.*

- *Ger.* **Burgel.**
- *Bel.* **Porceleyne.**
- *Ang.* *Percelynne.*
- *Gal.* *Pourpier.*

QVAMVIS ἀνδράχνὴ ſcribatur, tamen ἀδράχνὴ dicta potius videatur, ortu quòd teneritudine quadã læta & carnoſa luxurient, ramuli foliaq́; albicent, quadã ſpumoſa fuligine ſiue tenui quapiam aſpergine cinerea, quæ in marina euidentius multò cõſpicitur, vbi nec colitur, & aura ſpumea afilatur quam ἄχνην dicunt. Tribus autem differentiis, quot nouimus penè eadem facies eſt, præſertim domeſticæ & ſylueſtris: quarum tamẽ contrariæ facultates & effectiones vidẽtur principiis genericis differre, & ſtabilire noſtrũ docendi modum, qui figurarum priuſquàm facultatũ annectit ſeriem. Etenim quamuis Dioſcoridi Satiua Portulaca refrigerat, Sylueſtris tamen calefaciat, & eadem exulcerat. Nec tamen inficiandum, multas eſſe plantas, quę quamuis polleant contrariis affectionibus, tamen eodem generis ambitu cenſeri debent, vti hæc marina plãta Portulacæ foliis, & facie, quam Crithmum Dioſcoridis putarunt: nam nihil videtur illi obeſſe, aut deeſſe quò minus Portulaca ſit. Cæterùm, non aſtringit ſed refrigerat, legendum eſſe norit qui attentius caput de Portulaca apud Dioſcoridem à carcere ad calcem luſtrarit, ea enim illius prima & ſumma facultas, ideo δυναμὴν ἔχεὶ ψυκτικὴν καὶ οὐ στυπτικὴν facilis namq; lapſus rerum ignaris amanuenſibus. Et quilibet etiam ex illa vi, qua hæmediam dentiúmve ſtuporem aufert, minimè aut minimùm certè aſtringere deprehendere quit in quotidianis acetarijs, quũ vulgo eſitantur tenellæ Cymæ, & folia craſſa, carnoſa, Thelephij & Scorpioidis vulgaris: ſucculenta tota, rotundis teneris viticulis humi reptantibus, flore puſillo Sedi: ſemine in theculis ſeminis Papaueris nigri plenis cauli hærentibus.

SYLVESTRIS.

QVI Domesticam norit, Syluestrem non potest non nosse, quæ minor duntaxat tota, locisq; squallidioribus, vinetis glareosis, viarumq; interdum stratis reptat: ramulis rubentibus, folio Oleastri, figura cætera duplò minor tota: sed gustu acidiore, & non refrigerante, sed potius acri calfaciente, vt in Norbonensi agri vinetis & satis, vbi acrior multò, quàm in Anglia, aut humētibus frigidis ad Septentrionem: quin etiam exulcerat, si Dioscoridi fides habenda, apud quem interpretandū φυλλάρια δάσεα siue foliola firma quadam cum hirsutie esse: vt sanè sunt, πλατύτερα, id est, latiora, quàm Domesticæ esse: neutiquam sunt, nisi sibi ipsis comparata, quia sunt breuiora & latiuscula, quasi rotundiora: aut sit fortè immutatio illa apud hunc qualem frequētem & Theophrastum latioris & angustioris folij, in Helenio, Phlomo, & alijs non paucis monuimus.

τηλέφιον FABA INVERSA, siue CRASSVLA, an TELEPHIVM?

- Ger. Wundkraut, knabenkraut, fotz zwang, vnd fotzweyn.
- Belg. wonden Cruyt, & Smeerwortele.
- Ital. Faba grassa,
- Gul. Reprise, Ioubarde des vignes, Feue espesse.
- Ang. Orpyne.

VAGVM & pluriuocū fuisse Telephij nomē, ex Crateuæ & Dioscoridis geminatis descriptionibus & varijs plantis accommodatis videre est. Crateuæ quippe notæ, vti recentiores doctiores scitè monuerunt, Scorpioidē, quæ Dioscoridis libri 4. calce penultima appingitur, exprimere videntur: nec sanè abs re, nam facultates illi inesse eximias ad *dysepulotica* & inuicta vlcera, non modò lectio, sed & animaduersio facti periculi crebra, testatur. Insuper duobus locis duas plantas Telephio nomine insignit, non parùm tamen similes: alteram hoc capite, alteram libro 3. quam Romanis Illecebram nuncupatā dicit, vtrāq; facie & viribus vulgò notā: PRIOR CRASSVLA dicitur, quia folijs crassis, carnosis, Portulacæ hortensis non absimilibus, floribus albis, luteis vel purpureis in vmbellis Drabæ: cætera prorsum Portulacæ similia, radix alba, carnosa, tuberosa compacta, Dentis Leonis bulbosi, aut Leucacāthæ Dioscorideæ, vinetis, cultis, syluosis, marginibus, saxosis, Angliæ, Sabaudiæ, Galliæ, & passim alibi abundat. Hanc rigidi censores pro Telephio fastidiunt, & inquiunt calore & abstersione carere: respondent periclitatores, illam multis dotibus pollere, & plura pręstare quàm quæ Dioscorides scribit: addimus nos, calorem illi non deesse, neq; siccitatem, quantā Galenus & Ægineta prodiderunt, nempè primi ordinis, id est, gustui vixdum perceptibilem: siccitatem verò cuiusmodi in Semperuiuo: Abstersionem qualē farinæ fabarum & Portulacæ, quæ tamen videntur potius lenire muccoso glutine, cùm primo adpulsu linguam tangunt. Sed frustrà sæpè monemus, istos defici modestia & peritia. Etenim si calefactione, siccitate, & abstersione, Telephia curarent vulnera, numnā id præstarent pręsentius, quæ multò tum calidiora, tum magis abstergentia sunt? Sed curata putamus tum potiunculis, tum pulticulis, & fomentis ex ista paratis, ad acrimoniam saniei erodentis, & opus naturæ prępedientis retūdendam, ac cacochymiam corrigendam intus & foris.

Effig. apud Dodo. Epi. 41.

Scorpioides Diosc. Telephium Crateuæ.

Alternabatur Dioscorides, vti videtur, vtri esset ascripturus Illecebram Romanis dictam herbulam, Telephij ne generi, propter vsum & nomenclaturā: an semperuiui, propter faciem & figuram: & quia videtur optionem fecisse Lectori, vtrum mallet eligendi, nos Telephio asscribemus. Siquidem non semper viuit & vrit, atq; eadem præstare potest quę Telephium, aut quæ in Telephijs & Cacoeticis vlceribus sanandis desiderantur: tametsi alio modo, vt exercitati operum exploratione norunt, idem affectus diuersis, & interdum contrarijs, expugnetur. Sic in vulneribus, capitisq; fracturis, vtimur calidis exsiccantibus, vt Iside, & de Minio, vel frigidiusculis, interdum humentibus, vt sanguine columbino & Rosaceo, ad mitigandum, digerendum, & expellendum excrementa à parte.

SCORPIOIDES, an Crateuæ TELEPHIVM.

Math. depicta, non descripta, pag. 1305.

RECENTIORVM verò & Monspelliensium Portulacæfoliam Scorpioidem, vulgò sic dictam à siliquosis corniculis Scorpionis caudæ instar reflexis, Galegæ semine plenis, doctiores, qui Telephij speciem coniectabant, non infirma ratione nitebantur. Est quippe folio Portulacæ flore luteo, non tamen albo, Medicæ aut Trifolij parui, pratensis lutei: gustu item & facultatibus non multum diuersis. Monspelliensibus cùm satis, tum vinetis, Latrensis portæ admodum familiaris.

Crithmum Dioscoridis, an Portulaca marina?
Empetrum, vulgò Fœniculum marinum. *Ang. Sampere*, Perchepier.
Cæpea.
Halimus.
Chrysanthemum marinum, Math. Crith. tertium, vel secundum.
Kali.
Salicornia.
Blanchette.

CRITHMVM, seu CRITHAMON, an Portulaca Marina? BATIS Plinij.

PLERÆQVE sunt maritimæ stirpes quæ Crithmi descriptionem quadamtenus designare valent, nulla autem penitus explere. Quod quidem non vt nodum in scirpo quæramus, scribemus, sed potius vt hasce tricas expediamus, quę animum quò minus verum statuat, irretitum tenent. Et paucis vniuersum negocium componi potest. Si stare lubet antiquis herbarum designationibus, vides hic fruticosam dici plantam à Dioscoride folijs pinguib. longioribus, & latioribus, quàm Portulacæ, albicantibus, salsis, & cætera. Huic descriptioni habemus plantam quandam, quæ melius congruit, quàm FOENICVLVM Marinum, cunctis fermè herbarijs hodie Crithmum putatum, quod neutiquam Portulacæ, vt Dioscoridi placet, sed potius facie tota & vmbellis Fœniculo, vt inspectio ipsa vulgus ignarum vocare docuit. Et folia non albent, sed virent Porraceo colore: nec quia muria conditur & passim esitatur, ideo sit Crithmum habendum: etenim non paucæ aliæ sunt maritimæ, quæ in acetarijs expetuntur, & muria seruantur, eisdem fœniculo isto facultatibus pollere creduntur. At illa, quæ à similitudine PORTVLACA MARINA dicta fuit, folijs latioribus & longioribus quàm Portulacæ, atq; albicantibus, pinguibus. In sabuletis, adeoq; saxeis, maritimis, copiosa, cuius flores albidi, herbidi, Atriplicis: multò propior est vero Crithmo. Cæterùm, ineptiuscula audacia eius est qui accumulandi tot species vni incertæ, cùm quælibet earum longissimè à descriptione absit: alioqui cur non & tam multas Kali species, neq; descriptas, nescio an notas Diosc. non possit quis vnam accumulare, & pro Crithmo vindicare: nam fermè omnes nauclerís in cibum cedunt, nobis etiam in mare Ligustico acetarijs mansæ, penuria melioris cibi, non pessimi saporis visæ fuerunt.

FOENICVLVM marinũ, siue EMPETRVM vulgo Sampere & D. Petri Herba. Math. Crith. primũ, effi. 489. PORTVLACA Marina. Mathiolo Halimus uulgaris. Effig. 160.

Et sciunt exercitati, secundum Crithmum Commentatoris planè Pastinacæ aut Eringij gustum, odoremq; præ se se ferre, vnde Arabum Secacul opinionem fecit, vulgus Pastinacam marinam vocat. Vtrumq; litus superi inferiq; maris Italici hac planta scatet, ne non putet Senensis se munus leuidense à Cortusiana magnificentia accepisse, quod pueriliter solitus est iactare, & inculcare putidiuscula infantia. Tum tertiæ & quartæ speciei ab illo depictis, quid negocij aut similitudinis cum Crithmo: tertij, etiam flores lutei sunt, radiati, vt Chrysanthemj, quò retulimus: cætera eius delineatio, nihil ad Crithmum. Quartum demùm montanum est, non maritimum, gustu & odore Eringij, radice similes sunt, Crithmo valdè dissimiles. Hinc videre fit ea quæ meris assertionibus, non rationibus, aut veris inspectionibus, asserta ab illo sunt, eadem facilitate dirui, atq; stabilita fuere.

Montanum Eringium recentiorum.

fuêre. Hæc ſi oculis & manibus verſaſſes, vti nos fecimus, non tam futiliter aſſeueraſſes ſententias neq; veras, neq; perſpicuas, quæ magno detrimento ſunt non modò Tyronibus, ſed doctis quàmpluribus.

Κηπαία CEPOEA.

CVM hæc eadem Domeſticæ Portulacæ figura, vna aut altera vagula notula radicis & coloris additis, quaſi ſatis foret nota, & redditæ illi facultates, quæ ſatiuæ conſimiles ſunt, mentione etiam incerta, de Aſparago Myacanthino, quem proximè Portulacæ caput, appoſuit Dioſcorides: Videtur & hæc nihil aliud quàm hortenſis, vt vox Κηπαία teſtatur, Portulacæ ſpecies, quæ illinc huc irrepſerit, argumento & methodo hic non veſtigandis. Eoq; Galenus fortè ratus è Portulacis vnam, eam tacitam pręterijt. Marinam Portulacam, ſpurium Halimum, Becabungam, Crithmum ſecũdum Mathioli flore luteo, deniq; medij ſpeciem huc licuit adducere, ſed nihil libuit aſſerere. Neq; ingenuos decet tyrones, cuiuſmodi ſumus, tantũ ſibi indulgere in Naturæ doctorumq; theatro, quantum ſibi arrogat ἀυτος ἐφα Pytagoras alter Herbariorum Senenſis noſter, qui vt ſolitus, hanc pro filio ſuo Odorico Melchiorio, pro ętate ſua non imperito ſibi miſſam, nunc tandem, cognitam aſſeueret: nec tamen vllam notam addat vel figuræ, vel naturę, nedum locorum quę nos certiores faciat, illũ Cæpeam hanc adamuſim ſuam congruentem certam exploratamq; habuiſſe. Hanc nos ſuperius dedimus inter Portulacas.

ἅλιμος HALIMVS.

ANNO 1563. Octobri menſe, quidam Botanicus Italus, qui ex Sclauonia onuſtus raris plantis redibat, quandam locis maritimis lectam fruticem nobis ſpectandum dedit, Ciſti magnitudine & modo, folijs Oleæ albicantibus, Portulacæ marinę, ſiue Halimi vulgaris: ſed ſemine & flore tunc orbus erat ramus, quem adhuc habemus Antuerpiæ. Hanc cuncti Herbariorum Senatus Venetorum Halimum affirmabant: Et Leo ille famoſus agyrta dicebat, ſe ſępius quoſdam, qui in acetarijs teneriorem eſitarint vidiſſe: cui ne nunc quidem magnoperè refragamur, nam ſalſa erat, & maritima. Sanè planta videtur eſſe ſalſa, vel nominis vel natalium argumento, Halimum.

Quid ſi negationem eximas, & dicas, Dioſcoridem dixiſſe ſpinas habere, nam vt quid inter ſpinoſas & vallatorias & finitimas, maritima cùm ſit, recenſeret: nam quę veſca ſũt & holeracea ſecundo libro diſſeruntur.

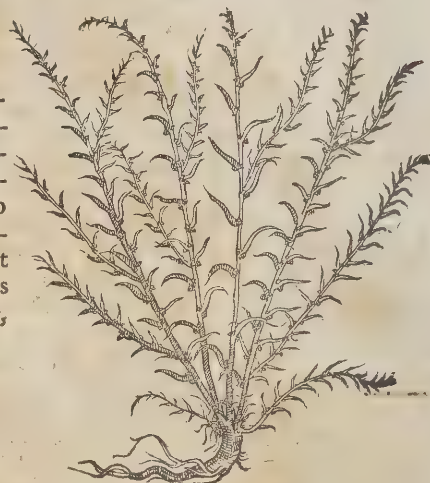
KALI magnum Sedi medij folio, ſemine cochleato. Soede, Gallis.

QVAMVIS tres plantæ ſint inter ſe congeneres & maritimæ, quę Crithmum, vt dudum dicebamus, adumbrare poſſent: tamen nulla videtur antiquis nota fuiſſe, aut certè deſcripta, tantùm abeſt, vt ex hiſce SAL iſtud, vocatum apud Arabes KALI, ex iſtarum vna vſta, & quod mirum, fuſa fieri nouerint, vix tacituri ſi ſciuiſſent. Quare vt nomen, ſic & plãta, & modus ſalis iſtius parandi, videmur Gręcis recentioribus, aut Arabibus Philoſophis Chymiſtis & yalurgis deberi, qui ex iſta, quam argutè effigiatã damus, copia, per initia Autumni aceruatum ſuper ſcrobe, cui ligna inſunt decuſſatim inſtructa, vt accenſa meta herbæ Kali dum vritur & liquatur, inq; fundum ſcobris defluat, cogaturq; in glebam aut ſaxum pulli nigricantis, vel cinerei coloris, illi vocant Kali, vel SODE ad vitrum conflandum in Italiam inq; Septentrionem ex Gallia Norbonẽſi & Aquitania deferunt. Vrit non ſecus ac

cauſticũ. Hæc ſpecies & notior in maritimis Galliæ Norbonenſis, vbi tum ſponte, tũ ſata, cãpos maritimos frequentia, cauliũ rubentium operit purpura. Fruticat etenim caule cubitali & ſeſquicubitali, carnoſo, Portulacæ concolori. Folijs item denſis, anguſtis, fimbrioſis, Sedi medij ſiue Semperuiui minoris teretifolij duplò longioribus, acutioribus, inter quæ ſemina Limacem puſillum ſpiramúe imitantia, colore fuſca, folliculis Maluæ ſeminis ritu occluſa. Minus obuia hæc Septentrionalibus, imò nuſpiam fermè.

BLANCHETTE Norbonenſium, ſiue Kali minus.

EOSDEM ad vſus ſedulò colligunt maritimi coloni Norbonenſes, ijſdem natalibus, folijs, & caulibus minoribus multò, minusq; carnoſis, anguſtioribus, nec ita rubentibus, ſed ex pallido virentibus, vnde vulgo *Blanchette*, quaſi Kali album vocatum. Semen exiguum, nigrum, lucidum, Vrticæ aut Acetoſæ. Non ſolùm calidioribus regionibus hæc, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ, Normaniæ & Belgij familiaris.

SALICORNIA, ſiue Kali geniculatum vermiculatum.
Ang. See grape.

MVLTO frequentiſsima ad quaſlibet maritimas oras tum Oceani, tum Medirerranei maris: ſed effigie multò rarior, & cui folia videntur teneri turiones ramulorum: ſemen nullum. Sunt enim è radice fibroſiore quàmplures cauliculi bicubitales, recti, geniculis multis donati, extremis quaſi folijs craſsis, pinguibus, carnoſis, teretibus, rubentibus, per crebros geniculos inſertis, & pyxidatim, quaſi alabaſtriculi, quadã cum Equiſeti ſimilitudine, & cornua recta obtuſius mucronata imitantibus: guſtu non inſulſo, nec temperamẽto aut vſu diſpari à cæteris, verùm vbiq; neglecta.

KALI ſpinoſum Capite de Tragano.

LITO-

Litorenm CHRYSANTHEMVM *flore Buphthalmi aut Conisæ, folijs Kali, aut Iuæ muscatæ.*

ILLIS accenseri debet hæc, quam putarunt nonnulli Crithmum, quia non nisi maritimis gaudeat, flore pereleganti, radiato aureo Asteris aut Buphthalmi: folijs pluribus per interualla caulem rectum cubitalem & sesquicubitalem ambientibus, stellatim cingentibus, rectis, pinguibus, ex viridi cinereis, vel pallidis: gustu salso, nec alio quàm vna quæpiam superiorum. *Effig. Mat. 491 sub nomine Chrithmi.*

Perfoliata duplex.
Perfoliata Napifolia Anglorum siliquosa.
Corinthe Plinij.
Androsemum.
Androsemum Belgarum an Climenon? commodiori loco, proximè Periclimenon.
Ascyrum.
Hypericum.
Centaurium minus.
Centaurium luteum.
Coris Monspeliaca.
Coris Mathioli.
Camphorata Monspelliensium, an Chamæpeuce Plinij Laricis folijs? debuit recenseri inter Chamæpytides.
Antirrhinum
- *Purpureum.*
- *Album.*
- *Luteolum latifolium.*
- *Minimum, siue Orurtion vel Aruntium,*
- *Plinianum, siue Diosc. Osyris.*

Linaria purpurea.
Belueder, Scoparia Italorum.
Osyris rara repens floribus cæruleo purpureis.
Linum satiuum vulgare purpureum.
Linum marinum Luteum.
Campanula Lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.

PERFOLIATVM *vulgatius, flore Luteo, folio Vmbilicato.*

Ang. Thorow waxe.
Bel. Duerwas.
Gal. Perfoliata.

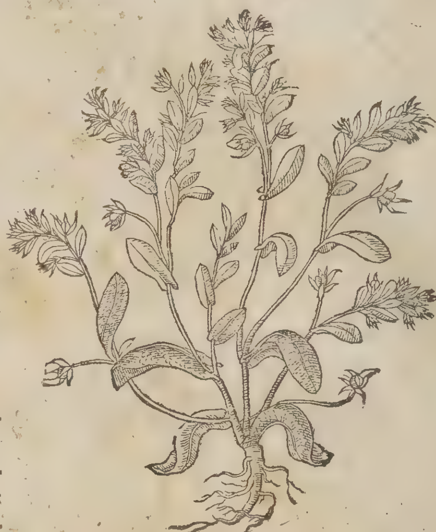
IN Burgundiæ, Sabaudiæ segetibus, & lætis, alibiq; Galliæ Germaniæq; hæc occurrit, è radice vnica, simplici, fibrosa, multos graciles ramulos promens, quæ folia transmittũt eoq; apud Germanos Durchwachs, quasi folifora vel folifida dicuntur Græcè Λαρια & Διαφιλλα. Sunt enim rotũda, cana, Tithymali ampliora, tenera, exucta, nec pinguia, colore ex glauco virentia, & læuore Plinianæ Cerinthes, cui multum similis. Per Augustum flores sunt in summo pusilli, ambitu radiato ex aureo pallentes: semina fusca Saxifragiæ hircinæ pratensis: gustu non amara, sed mansu resinosa, hyperici aut Clymeni. Colitur etiam à Chyrurgis ad fracturas, vlcera, & hernias vtenda. Variantem hanc iam pridem & hoc anno vidimus in Morgani horto, floribus speciosiore situ & sertis vmbellatis elegãtiores. *Effig. Dod. Epit. 172.*

SILIQVOSA.

QVANDAM item donarũt recentiores Perfoliatæ nomine, quæ tamen ambiguæ naturæ videtur inter Barbaream Buniadem & Perfoliatam, non minus frequens, ſed ſæpius in montibus calidiorum regionum, occurrit folijs maioribus, longioribus, aſperioribus, habitioribus, rigidioribus, aliquantum ſinuatis Dentillariæ modo, ſiliquas anguloſas Leucoij prælongas, exiles, ſeminis Braſsicæ plenas aut Leucoij. Guſtu neutiquam acri.

CERINTHE Pli.

FACVLTATE, guſtu, & effigie, illis & Hypericoni, nõ ita abſimilj, ſed hilariore multò aſpectu ea eſt, quã Cerinthem apud Plinium cõiectarunt recentiorum doctiſsimi nõ pauci, minus tamen incertis admodum indicijs: colore ex vegeto viridi, glauco & ceruleo, oculos oblectãte: folia ſunt oblonga, non diſparia ſuperioribus, nec guſtu ingrato, ſed tamen medicato, & quaſi Climeni ſiue Androſemi Belgarum vocati, veluti ſi quis guſtaret ceram nouam molliuſculam. Etiamnũ hoc menſe Auguſti in horto peritiſsimi Pharmacopœi H. Morgani, floribus luteis Androſemi vel Hyperici prægnans viſitur, ſemineq; didimo, foris atro, intus medulloſo Canabini aut Raphani. Eius floribus apes capi & oblectari putarint, ſũt enim vt venuſti, ſic nõ inſuaues, & guſtu ſubdulci: folia autem cùm manduntur, quiddã ceræ nouæ, aut Erithaces vocatæ, ſapiunt, vnde dictam fuiſſe veriſimile eſt.

ὑπερικὸν. HYPERICVM.

- *Ger.* S. Johans kraut.
- *Belg.* S. Jans cruyt.
- *Ang.* S. Iohns Worte.
- *Gal.* Millepertuis.
- *Ita.* *Hyperico.*
- *Hiſp.* Coraioncillo.

Effi. Dod. Epit. 74. NVSPIAM de elegantiorib. iconibus Hypericum, Aſcyrum, & Androſemum, congeneres ſpecies, noſcitare licet, quàm quæ in Mathioli commẽtarijs affabrè expreſſæ: hiſtoria verò iam trãſlatitia & vulgatior, tum quia accuratior Dioſcoridis deſcriptio, tum quia plantarum inter ſe tanta cognatio, vt vna duntaxat nota, cæteræ latere queant, ſi copia adſit, neminem. Vbiq; vulgatiſsima & vſu tritiſsima medico & chyrurgo Hypericum dicta, margines ſatorum, areas deſitas, & ruinoſa ſectans, etiamq; lętiora loca. Tota planta multum ortu, virgultis, ſolo, & tẽpore, ſed rotundis, rubentibus floribus & folijs, æmulatur Centaureũ minus: ſed huic nomen Perforatæ vel Milleforæ, quòd folia obuerſa Soli, innumeris ferè poris, acu quaſi traiectis, aciem tum noſtram, tum Solis tranſmittant radios. Flores odori, pingues, glutinoſo contactu hærent, atq; chartas ſanguineo Anchuſæve cruore inficiunt. Semen in pericarpijs copioſum, odorum, reſinaceum, amarum, & ingratũ guſtanti, ad vulneraria balſama nulli ſecundum, multo Chyrurgorum peritiſsimorum Monſpellienſium experimẽto, vbi etiam oleum vernaculè de *Treſcalan* vocatum, quotannis paratur longè optimum ad hunc modum.

OLEVM HYPERICONIS.

Accipit

Accipit summitatũ Hyperici } añ. ℒ. ij.
& olei communis.
Myrrhæ } añ. vnc. ij.
Gummi Elemni
Terobinthinæ. vnc. iiij.
Aloes. vnc. j.
Thuris } añ. vnc. ſ.
Maſtiches.

Infundantur, bulliantq; in diplomate ex arte. Ad Icterum etiam & Calculum vtilitas conſpicua.

ASCYRVM.

SECVNDVM Hypericum eſt Aſcyrum notiſsimum, amnium & riguorũ riuulorumq; pratenſium amans valdè, quadratos rectos viticulos è radice multum fibris ſparſa exiles erigens: alterius folijs paulò maioribus, venoſis, punctim poros peruios habẽtibus, & floribus itidem luteis, coccineum cruorem affricanti illinientibus. Semen odore reſinaceo ſui indice, nares feriente. Haud diſparis, ſed infrequentioris vſus. Effi. Math. 937

ANDROSEMVM excellentius dictum, ſeu magnum.

VT excellentius, ſic rarius, nec niſi opacis & ſyluoſis gaudens, verius Androſemum vocatum, quòd non modò floribus, ſed etiam folijs tritu & preſſu muriceum remittat ſuccum, quo vno præ cæteris Androſemum agnoſcas, & diſcernas, par eſt: Procerior maiorq; tota, & altero tãto maiora folia, pauciora, quàm Hyperici, cui etiam ſimilius flore & ſemine: Procerioribus, bicubitalibus, gracilibus, rotundis, rubentibus ramis. In collibus & nemoroſis pone Riuoli Pedemontanæ arcem: Norbonenſibus etiam Seuenis paſcuis & Syluoſis, etiamq; in Anglia æſtate ſuperiore prope Briſtoiam: In Vincentij prærruptis & ſyluoſis trans flumen. Effi. Math. 939

ALTERVM tomentoſum.

IN agri Monſpelliaci locis natura vdis & ſubſtiliis, ſed feruidioribus Solibus exuctis, ſæpius Hypericũ occurrit palmo non maius, & humo pronius, folijs item minoribus ex interuallo rarioribus: flore & ſemine luteolis pallidioribus, tota cana & hirſuta, minus odora: non alio ſapore, ſed imbecilliore.

CENTAVREVM paruum.

NVLLI non notiſsimum Centaurium, Hypericoni omni ſui parte ſimillimum, niſi flore rubro & inſigni amarore (vnde Fellis terræ nomẽ) diſcerneretur facilè. Accuratiores nimiò figurarum aut deſcriptionũ exactores, qui Centaurij minoris notas expreſſiores deſiderant, nodum in ſcirpo quærunt: vtinam non multò plures deterius inſignitas haberemus. Effi. Math. 655

CENTAVREVM Luteum.

QVID verò de iſto altero luteo ſentient, magnoperè ſcire auemus. Quamplurimis tum Galliæ, tum Angliæ locis, iſtud luteum nuncupatum: prope Rondeletij & Aſſatij prædia, multa Monſpellij: collibus vrbi Briſtoiæ eminentibus, inter ſegetes itidem. Radice exigua, folia ima proximè humum puſilla & ſtrata, vt in altero. Caulis ſeſquipalmum altus, ex interuallis bina folia, aut potius vnicum binis apicibus vtrinq; donatum traijcit, non ſecus atq; Periclimenis videtur huic & ſuperiori contigiſſe: nam Periclimenon alterum, traijcit folium, præſertim ſuperius, prope flores: Alterũ, bina diſtincta folia. Floribus alterius, ſed aureis

intenſè luteis, amara eſt: quid vſu præſtet nobis nondum cōpertum eſt.

CORIS Monſpelliaca.

Κορὶς, aut potius κόρη, virgo, puellàve dici potuit, quia tota pulchella & perquàm hilaris vultu hæc noſtra: verùm Hippocrates & antiqui, κορίον, id eſt, pupillā, vocarunt, propter ſemen oculi pupillæ, ſeu anteriori humori cryſtallino ambitu ſphærico, haud abſimile, cuiuſmodi in hac cernitur: quàm quia nuſquam niſi Monſpellij & Frontignanæ ad radices Ceti, & prope Magalonem, reperimus, nec alibi notam audiuimus, ideo cognominem fecimus vrbi, lectiſsimis nobilitatæ ſtirpibus. Hanc autem perraram niſi huc appoſitiſsimè quadraſſet, Ericā minimam putaſſemus, aut mediæ cuiuſdā inter Hypericū propter purpuriſſā, & Aiugæ propter folium naturæ: Iam non aliò, quàm ad Corim referri poſſe arbitramur. Fruticat quippe ramulis multis, dēſis, duriuſculis, ſurrectis, rotundis, palmū altis & ſeſquipalmū, lignoſis, cuius etiam foliola denſè ſtipata Ericæ maioris, & condita, florum purpureorū tyrſulis conſimilibus, purpurea, cœrulea, nitidiore & amœniore decoris ſpectantur. Semen vtriculis mollioribúsve alabaſtriculis concluſū, rotundū thamariſci par, glaucum vel pullum, tenuiſsimis tuniceis glumis inuolutū, quaſi ocelli pupilla tutior inde futura foret. Radix multò ſanè maior, longior, & craſsior, quàm pro plantæ modo, Anchuſæ minoris par & cōcolor. Tota namque planta rubella viſitur, & ſucco purpureo radicis pannos imbuendo cōmendatur: amaricat guſtu ſubacri, non inodora. Eapropter Corin nō dubitarunt profiteri Rōdelletius & Aſſatius, doctiſsimi Præceptores, & in Academia ſimpliciū indagatores, quibus frequens aſſentiebatur auditorū corona. Cuius tamen elegantia ſi minus capiantur iſti moroſuli plumbei cenſores, quibus nihilpenè à noſtra mediocritate profectū placere quit, arrigāt aures attenti, magni Seneſis de Cori hiſtoriam percepturi, qui ſic inſit, vbi nuda Dioſcoridis verba recitauit, & in Italia (vt millies repetit) naſci dixit: Sed quòd de Cori mentionem fecerit Galenus *Mathioli Coris.* in ſimplicium cenſu, mihi incompertum eſt. Quæ denique κορὶς, Græcè, Coris etiam Latinè, & Cori Italicè vocatur. Hactenus eſt cōmentatus ille maximus Mathiolus, cuius ſanè mirandum cùm in cæteris pleriſque, tum maximè in hac planta cōmentanda acumen, quo Italis rerum nunquam fortè auditarum, nedū cognitarum nomina eruit noua, & literis mandat. Et porrò pictori negotium relinquit figuræ exprimendæ, ſi viuam, nō pictā vidiſſet, melius fortè noſtræ cognitioni & ſuo honori cōſuluiſſet. Cōſulamus igitur nos huius figura & natura repræſentanda, illi operoſæ molis volumini plerumque muto.

CAMPHORATA Monſpel. an CHAMÆPEVCE ſiue humilis Picea Plinii?

SATIS adumbrare videtur CHAMÆPEVCEM Monſpellienſibus Cāphorata herba vocata, emittit quippe è radice lignoſiore cauliculos plures, graciles, rectos, pedales, foliolis Laricinis dēſè ſtipatos. Guſtu deſiccāte, inſipido, Nemauſēſis Amphitheatri auguſtæ antiquitatis in hiulcis parietibus, per vetuſtatem rimas agentibus, hæc prouenit, nec non alibi prope Namauſium & Monſpelliū, inter pontem Iuuenalem dictū, & Portam Latrenſem: in Gallia verò, & reliqua Italia, rarò occurrit.

ANTIR-

ἀντίῤῥινον **ANTIRRHINVM.** *Vulgo Caput canis & caput vituli.*

Germ. Orant.
Angl. Calfes snowte, or snap dragon.
Gal. Moron violet.

NON potuit commodiore, veriore, insignioréve nota prodi hæc planta, quam Antirrhini, siue naris Vituli nuncupatione: nulla nãque stirpiũ seminis inuolucro, caput, vultum, nares, oculos, adeóque hiatum oris vitulini exprimit, atque hæc, quæ in Italiis & Galliis, presertim Prouincialis & Norbonensis, admodum obuia inter oliueta: floribus conspicua purpureis, ex rubro violaceis, oblongis, vel roseis, vel albidis, calathum effigiantibus, sed supernè buccas flaccidas, rictúque Leonini oris æmulantibus, & conniuentibus, non patulis, quò sedulæ apes inde mellificaturæ, si fortè irrepserint, rursum quasi valuulis occluduntur. Et folia & cauliculi sparsi, fragiles, Leucoii, lutei, siue Keyri, nec radice absimili. Semine nigro, nigri papaueris minore, hortis Belgicis, Anglicis, & Germanicis, florum decoris causa colitur, nec ruri oritur. *Effig. Dod. epit. 219.*

Varietas. Non diuersæ naturæ aut figuræ est luteum floribus Antirrhinum, sed duntaxat foliis latioribus, breuioribus, nec in agris perinde frequens, hortis dũtaxat vt peregrinum alitur.

MINIMVM *forsan Archigenis* **ORONTIVM,** *vel Aurantium quo auriginem morbum siue Icterum leuat.*

ET hũc Antirrhinũ esse docẽt capitusa mẽbranacea vitulinæ, aut Simiæ caluariæ, prorsũ figuræ: folia, flores purpurei, prorsũ similia, sed minora, & secundũ foliorũ exortus per interualla prodeuntia, minora, vt est ipsa tota planta exilior minúsque fruticosa, vbiuis tum hortorum, tum incultorum marginibus sponte plurima, apud Germanos Orant vocata, nomine, vti videtur, persuaso & deflexo ab Archigenis Orontio. Iam minor, iam maior & lætior prodiens, folia angustiora multò lini aut osyridis. Quapropter nonnullis hanc Pliniano Antirrhino eandem esse, visum fuit. *Dod. effig. 226.*

ὄσυρις. **OSYRIS** *aut Linaria, quæ vrinaria, aut Plinii antirrhinum, vel Beluedere Italorum, Scoparia?*

Ger. Lynkraut, vnser frauwen flaschß.
Angl. Tode flax.
Belg. wild vlasch.
Gal. Lin sauuage.
Ital. & Hispa. Linaria.

INTERPRETATIO nomen claturæ videtur herbã signare diureticã, siue vrinariam, à sero siue vrina, quæ græcis ὀῤῥὸς ἢ ὀῤῥὸς, & οὐρὸς, & συρῶ, quod est traho: quare cúm Linaria vulgaris sit vrinaria vocata, propter insignẽ vim trahendi vrinas, & figuræ etiam quàm quæuis alia concors, nihil est quur exploratissimam fastidiamus, illam incertæ vis & facultatis peregrinam præferamus, quia verrendo fit aptior, quasi non quàmplurimæ sint frutices, quorum è virgultis possunt scopæ concinnari, neque tamen ideo Osyrides fuerint: nec Galeni quicquam suffragatur sententia, quippe videtur ille & Paulus, sequutus nominis significatum, quasi à verrendo aut purgando fuisset conflata appellatio, Osyridem siue Scopariam significasse. Et vbi quis seuerius expendat Scopariam, seu Beluidere Italorum, videbit folia longiora esse, quàm Linariæ, & numerosiora, non amara, qualem tamẽ Galenus & Paulus volunt, nec vllius certi commodi ad ea quæ efficacissimè & verissimè Ictericis fermè in hydropem deductis præstat Linaria vulgaris, vbique frequentissima, & Lini similitudine notissima, Esulam minorem adeo imitata, vt prudentiores barbari isto versiculo vtramque necessarco distinxerint: *Esula lactescit, sine lacte Linaria crescit.* Flos tamẽ est Linariæ elegantior, & maior, secundum summos caules in- *Effig. Dod. epit. 96.*

fundibulis, quasi caudicellis Delphinij, aut Regalis consolidæ, fronte verò Antirrhini rictu & aspectu.

LINARIA PVRPVREA.

VT fruticosior, sic elegãtior multò & rarior, & propior descriptioni, ea Linariæ species, quam primùm ad Veganij Norbonensis montium radices, in castanetis Syluis inuentam, in Flandriam amicis serendam multis ab hinc annis miseramus: verùm, quia vires exploratas non habemus, paucis notis duntaxat oratione pictam damus: non enim nisi foliis paucioribus, floribus purpureis, ramulis gracilioribus, magisque flexilibus, pedalibus, & sesquipedalibus, vimineis, etiam verrendo aptis, differt: alioqui primo intuitu Linariam putes.

SCOPARIA, BELVEDER *Italorum.*

NON perinde bellula hæc aut speciosa videtur re, atque est Italico isto nomine, flores etenim perexiguos, racemosos, obsoleti viroris alis, iuxta quas nascuntur, cõcolores fundunt: virgæ numerosæ, sparsæ, crebribus foliis, Lino duplò longioribus Psyllij, totã æstatem virentibus: & propter raritatem exoticam apud Italos in hortis & in pensilibus figulinis vasis ali solita, hodie perquàm vulgata.

OSYRIS PVRPVRO COERVLEA *repens.*

PRORSVM similis hæc flore & folio Linariæ superiori purpureæ, cui annectenda venit, cauliculis tamen gracilioribus sesquipalmaribus, non erectis, sed humi prostratis, Polij, Coris Monspelliacæ, aut Sesamoidis primæ ritu: flores cærulopurpura hilariore nitẽt, Cori concolores. Tota herbula gustu est amaricante, nonnihil acri. Hanc nusquam vidimus, præterquàm in vireto nostri H. Morgani.

LINVM SATIVVM, *vulgare cæruleum.*

λινον.
Germ. Flachß st lein.
Gal. Lin.
Ital. *Lino.*
Belg. Vlasch.
Angl. *Flax.*

Math. essi. 414 PARITER Græcis Latini Linum vocarunt, propter corticis libivre recta stamina, in filamenta recta diuelli solita, quæ etiam λίνα dicebãtur: vnde Linea & Libella, qua directiones

rectiones angulorum & parietũ structuræ librabantur. Sic etiamnum hodie filum fabri lignarij directorium Lineam vocant: sic & piscatores, filum, cui annexus est hamulus, lineam. Tam frequẽtis olim & hodie notitiæ planta, vt pręterquàm quòd de linariis iam descriptis facillimè percipiatur, etiam superuacaneum sit lineamenta depingere: quæ hanc suis strãgulat amplexibus inter Cassithas relata fuit. Theophrasto visum fuit, Linum degener factum, in Lolium abire. Nostrates coloni sibi visum pernegant, aut auditum.

LINVM MARINVM Luteum.

IVXTA prata & litora herbida Norbonensis maris, ac inter stagnum & mare fruticat, pedalibus & sesquipedalibus ramulis rectis, numerosis, gracilioribus, paucioribusque quàm lini folijs, lentis, corticeque ad nendum commodo, flore non dissimili, sed luteo, minore, Iunio, Iulio. Semineque & pericarpiis minutioribus multò: non notum reliquæ Galliæ, Germaniæ, & Angliæ. *Math. effig. 416.*

CAMPANVLA lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.

PERQVAM elegans in deuexis Montis Lupi quà ad Septentrionẽ vergit, Linifolio aut Poligalæ, palmaris herbula, flore luteo peramœno, maiore quàm pro plantæ magnitudine, Iasione aut Volubilis donata, quã hîc pictam damus, vt studiosis illic innotescat, quia rara est, nec alibi nobis visa, sic vsu minus cognita.

Reponenda hæc proxime Telephium, vbi omissa fuit.

ROSEA.

RODIA RADIX.

ROSEAM vocarunt prisci hãc radicem, rimoso cortice & frequenti, sed pusillo tubere insignem, roseoque halitu fragrantem, odoris Rosei prærogatiua, quem mansu aut attritu nullã radicem, ac ne stirpem quidẽ, spirare (pręter peregrinũ illum Aspalathũ, cuius meminimus inter frutices) nouimus. Ex Allobrogum & Delphinatiũ saxosis, mõtosis, nec non Taurinis Alpibus Pedemõtium, iam diu in viretis multis Belgicis, Gallicis, Anglicis, & Italicis, Iulio & Iunio vmbellas edit, luteis flosculis pallentibus & herbidis, Drabæ, aut potius Crassulæ, quam tantoperè præ se fert, caulibus pluribus rectis, & foliorũ multiplici serie, ortu, positu, situ, diuisura, crassitie, imò & quadantenus radicis loco natalitio, saxeo, macilento, corpulento, rugoso, & disparili coalitu, vt cõgeneres sint putandæ: minora tamen huius folia dentata minutim, Tithymali serrati proxima, & radix maior, torulis & vberosis papillis rugosisque insignata, foris fusca, intus albicat virens. Sed vetustior & siccior, cõcolor est adeò Schænæ peregrinæ, vt institores interdum fallãt frusta adultioris, quam gustu excessúve vllius qualitatis vix superare videtur, eoque nobis ferè persuadetur, non procul abesse à Rosæ aut Crassulæ temperamento, quamuis non nesciamus Galenum, eumque sequutos, secũdi caloris gradu donasse hanc: verùm non nusquam labi, humanæ esse Mineruæ, indicio manifesto est planta Onosma, quam radicem absolutè Hippocrates cùm vocasset & descripsisset, magnus ille interpres Pergamenus nec Onosma esse suspicatus est, sed seorsim duobus in locis, quasi duo fuissent, vnã eãdem bis, & iisdem *Radix Hippocrat. Onosma Diosco.*

planè

Planè verbis, de Hippocrate mutuatis, describit plantam sine caule Anchusæ similem. Fit hodie nulli in vsum vt propter Medicorum ignauiam, & succedaneorum ad Chephalalgias copiam veniat, vt Roseæ, Roseaceum, Nymphεæ, consimilisq; facultatis simplicia, quæ huic proximè subdidit Dioscorides, vnde de facultatibus coniectura eliciēda lectori.

Glaux.
Polygala.
Polygonum.
Polygonum marinum.
Polygonum montanū, sericeum minimum.
Polygonū montanū alterū pusillo teretifolio.
Multigrana Herniaria Serpilli facie.
Serpillum.
Thymum.
Satureia.
Satureia altera.
Satureia hortensis satiua.
Rosmarinum coronarium.
Stæchas Arabica.
Lauendula vtraque.
Casia Monspelliensium, an Theophrasti?
Hyssopum Arabum.
Hyssopum Græcorum cum Origanis.
Graciola recentiorum, an Paupauer spumeum Diosc?
Helianthos, an Panax Chironium? aut Helenium, secundum Diosc.
Psyllium & eius varietates.
Coronopus vtraque.
Serpentina.
Sedi Montani Petrei & Pinastrifolia planta.
Myosuros.

GLAVX.

EVESCIS & leguminosis fuit etiam Glaux, à colore foliorū, quæ auersa glauca spectātur, vti saligna, quas salices Poeta canit. Galax etiam, glax, & eugalactō, quasi Lactea, vel Lactifica dicta, vt quæ lactis vbertatem esu suggereret. Iam verò cùm huius frequētior desitus sit vsus, minus licet statuere, etiam si veram nosses, quænam sit hodie habenda, & è multis, quæ Glaucis emētiuntur, aut referunt naturā, vtra vtri sit præponēda, incertum.

GLAVX EXIGVA.

Dod efig. 38. EXIGVA tamen illa herbula maritima, quæ nonnullis Glaux vocatur, non perperam quadrare videtur: flosculos enim promit Tunicis, Garyophylleæ aut Leucoij, exiguos, florum calices dilutè purpurascentes, inter foliola Tribuli, aut Lentis, vel Herniariæ similia, crassiora: cauliculos complures partim reptantes, partim & surrectos, teneros, holeraceos, Portulacæ aut Sedi, palmum & sesquipalmum altos: cespite summo, radix gracilis fibrosa: Zelandiæ & Angliæ plerisque mari cōterminis, salsis lacustribus cōuallibus reperitur: Morgani hortus aluit. Alteram Glauco affinem putamus è Leguminum familia, eódemque reiecimus.

POLYGALA.

Mathioli Polygala. QVAMVIS ob lactis vberi prouentum, quem spondebat nomenclatio, debuit esse notissima Polygala, tamen nullam dum habet nostra ætas quam afferat. Quam autē plantulam quo argumento Senensis Polygolam legittimam vindicet, piget referre, sunt

ſunt enim normæ Leſbiæ & plumbeæ illius tãti herois ratiocinationis, quas cuilibet aptes aſseri licet adamuſim congruent. Sic hîc huius Aſtragali putati, & alterius huic conſimilis, tacitas deſcriptiones ſi prȩteriit ille, quiduis libuerit cõminiſcatur, & illi ſanè per nos fides habeatur: addemus verò nos deſcriptionem eius, quæ ſeritur, & pecoris ſagina dicitur, nõ item aſſeueremus audacter incertiſsimam rem, quod eſt ſupinæ ambitionis.

NOSTRA.

LENTICVLÆ foliis & facie craſsioribus puſilla & tenera planta in Galloprouinciæ paſcuis montoſis prouentu multo ſeritur, floſculi ſunt lutei, minores Cityſi aut Araci, ſiliqua & ſemine minutis, quæ lactis augent prouentum gregi & armentis.

RECENTIORVM Poligala.

QVÆ tamen doctis Poligala, aliis Onobrichis viſa fuit, non minus placet, ſi æquè pabulo cedit: duriuſculis tamen eſt ramulis, non leguminoſis, aut holeraceis, ſed Geniſtellæ oblongis aut Hyſſopi anguſti folij: purpurei, pallidi flores, albidi interdum Fumariæ, Æſtatis initiò Crucis die emicant, eoque Germani Cruyſblomen vocant: ſquallidis & ſenticoſis prouenit. *Hiſt. Dod. 38.*

Πολύγονον *POLYGONVM MAS vulgare.*

Sanguinaria, Centumnodia.

Angl. knot graſſe.
Ger. weggraſſe.
Belg. wechgras & duyſent knoop.
Gal. Corrigiole.

Dod. effig. 74.

SANGVINARIA centinodiáve, innumeris geniculorum nodulis, & foliis rutaceis, vel Hyperici, nihil cõtemptius aut vulgatius habẽt compita & rura, ſecus vias, areas, ſepulchreta, inuitis diurna diuturnaq; proculcatione & neglectione reſtibili ſegete laſciuit, totamque æſtatem humum inſternit virore, reptatu ſerptuque ramulorum exilium viticulorum, qui innumeris flexibus ſe implicant, ſemenque ſubter foliola in geniculis condunt numeroſum, triquetrũ, puſillum, Rumicis iam defluxis puniceis, aut purpureis floſculis vel albidis. Rubella eſt radix, prolixiuſque fibrata, vti planta ſerpit, vnde Proſerpinaca dici potuit. *Proſerpinaca.*

MARINVM MAXIMVM altum.

NON NVSQVAM in Adriatico, Veneto & Anconenſi litoreis ſabuletis, ſæpiſsimè autem in mediterranea Norbonenſi ora, ab vſque Marianis aquis, ad Cetum montem aut promontorium dictum, polygonum iſtud occurrit longè maius, & multò ſpecioſiſsimum: quippe ſubter foliola rutacea, candida, glabra, lucida, ſecundum nodulos & flores candidos condita, partim etiam maiora, longiora viridia, Galegæ aut Portulacæ marinæ habet: radice & viticulis alterius, prolixius reptantibus, humiliuſque inſtratis arenoſis ſiticuloſiſque ſabuletis: tota planta albicantibus. Semen ad geniculos in foliaceis thecis candidis nitentib. Salſo & aſtringente guſtu. Alibi Galliæ, nec Angliæ, & Belgiæ, nuſpiam viſa nobis.

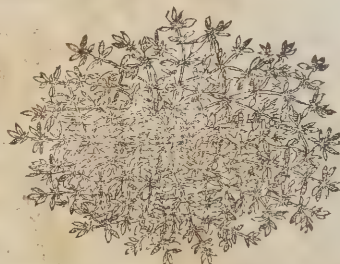
MONTANVM minimum niueum & Sericium.

SED vſpiam toto illo collium amœniſsimo procurſu comparet quicquam rarius, aſpectu, aut attrectatu & obſeruatu dignius, iſta minima, ſed pulcherrima argutáque naturæ ſoler-

ſolertia elaborata plantula: vix vnciam & ſemunciam æquant denſi cõfertiq́ue ramuli ſarmentoſi, duriuſculi, denſiſsimis geniculis, & foliorũ quaſi denticellis, Herniariæ aut Thymi tenuifolij foliolis minoribus, per interſtitiola viſu vix diſcernenda. Eximio vellere ſericeo & niueo candore lucẽtibus glomerulis foliaceis, delicatiſsimis, tenuiſsimisq́ue membranulis contexti flores vniuerſam supernè plantam ornant & oculant: exilis radix lignea quàm & cauliculi longior. In aruo cui ſubeſt ſpecus Frontignanenſis cõcameratio & fornices hæc non ita à Chameiride diſsita. Mirabundus Pręceptor Aſsiatius & Iaco. Vtenhouius Gandauenſis, commilitones multò doctiſsimi, iam tum Polygonum rebantur: ſeminula aceroſa Erythrodani marini, vix viſu capi queunt præ exilitate.

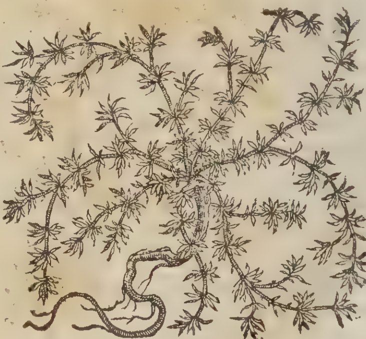
HERBA TVRCA. *Herniaria multigrana Serpilli facie.*

SEMINIS feraciſsimam hanc nõ inſcitè vocet quis multigranam humi reptricem herbulã: innumeris quippe ſeminulis in ſurculoſis cauliculis, fuſè ſparſis, denſiſsimis, luxuriantibus, arua oliuetaque Norbonẽſia ſcatent ad rus *Boutonet*, altero à Mõſpellio lapide, & Riuoly Pedemontium, ſecus caſtrum. foliolis eſt Serpilli, ſed Alſinæ minimæ minoribus, crebribus, creberrimis & ſeminulis, vt Polygonũ (ideo mille grana dicta) media inter & ſubter foliola acernata, Atriplicis Centinodiæve minora: floſculi luteoli plurimi. Tribuli terreſtris multò minores nec diſsimiles: vniuerſa ex herbaceo flauet. Herba Turca vocitatur, commendatúrque ad viperea maleficia, venenatáque cætera, tum foris tum intus vtenda: ad hernias emplaſtris fidem ſuperat, ſtillatitia octiduo hepatis obſtructiones & Icteritiam perſanare proditur. Eapro p ter nonnulli Helleborinem fecerunt, vt fuſius illic monuimus.

Herba Turca.

POLYGONVM *alterum puſillo virmiculato, ſerpilli foliola.*

QVIA non ita diſsimilis hæc nomine eſt, etiam eòdem tradenda videtur, quia rara & indicta hactenus fuit: nobis autem induſtrij iuuenis Iacobi Reinaudeti Maſsilienſis Pharmacopœi primũ innotuit. Ramulis & cauliculis ſurculoſis, prolixis, gracilibus Serpilli, humi ſparſis: collibus maritimis Galloprouinciæ, non ſecus ac Herniaria multa luxuriat, è geniculis foliola puſilla, teretia, ſucculenta Aizoi vel Illecebræ, Thymo paruo noſtrati æqualia & ſimilia. Radix prælonga, lignoſa, ſapore amaricante, calidiuſculo.

ἕρπυλος. SERPILLVM.

Ital. Serpillo. *Germ.* Quendel, ſthuener koel. *Hiſp.* Serpollo.

Gal. Serpolet. *Angl.* Wild time *Belg.* wild Thyme & onſer vrauwẽ bedſtroo.

ASER

A SERPENDO DICTVM SERPILLVM, hodie quoddam ſatiuum, quod habitius & grandius, quoddam ſyluestre, incultis marginibus, ſterilibus & collibus gaudens: Facies vtriq; Thymi noſtratis vulgaris: flores & folia ſimilia, ſed maiora, in gracilibus cauliculis duris, lignoſis, reptantibus, in capitulis Thymi vulgaris: floſculi purpura rubentes, nonnunquam & albentes. Vtriuſq; notior facies quàm vſus: vſus nempe medicus, non eſculentus: ſi namq; adeò excalfacit & acrimonia ſiccitateq; torſiones ventris diſsipat, quî poteſt non magno diſcrimine dari hepati inflammato, aut etiam cerebro admoueri phrenetico? Id innuiſſe videtur Dioſcorides, nõ inflammato, ſed phlegmone ex ſanguinea pituita conflato hepati profuturum: Initio quidem ipſo, aut potius declinante affectu, neutiquam ſtatu ſummo: vti nec phreneticis, dum furia cerebrum obſidet. Hæc methodico Medico reſponſioni ſat erunt, verùm non exploratori auidiuſculo animum explebunt. Dicet enim ille, ſe Sinapiſmos admouiſſe ſpleni hepatiq; inflammatis, ſicq; morbum curaſſe, auerſa nempè inflammationis materia à centro, & per venarum ductus ad ambitum tranſvecta, ſicq; digeſta: Cuius quidem therapeutices nonnulla exempla etiam apud claſsicos autores reperias. Hac rationis vmbra ſeſe abdunt qui oleo Vitrioli inflammationes & vlcerationes renum ſanare profitentur. Sic carpis & ceruici cauſtica admouentur febribus periodicis euellendis. Sed hæ delitiæ commentatori Senenſi: nos Botanici ſumus. Serpillum refrigerare putatur corpora ęſtu Solis feruida, non ſecus atq; Allia, Cępe, cæteraq; acria veſca. Rationis quædam veſtigia videre eſt in diuini Maronis Bucolicis.

In flore varietas Mat. Effi. 724. & 725.

θύμος *THYMVM & EPITHYMVM Duplex Mauris Albaſce*

Ang. Tyme.
Gall. Thym.
Ital. Thymo.
Ger. Welch, vnd Romiſcher Quendel.

SI Mathiolo magno licuiſſet vidiſſe & meminiſſe illius maioris Thymi, folijs Tymbræ aut Hyſſopi, cuius ſurculi capitulis ſpicatis, Stæchadis ritu, floribus operti ex pallido purpuraſcentibus, atq; numeroſa cirrorum fibrarúmve cæſarie implicantur, viriumq; prę ſtantiorum commendatione, ex Syria Venetias aſportantur: deinde Norbonæ maritimis collibus puſillum Thymum vulgatum, folio & flore Serpylli rigidiore, paſsim itidem Epithymi cincinnis & capilamentis delicatiſsimis obuolutum: perſuaſum ſanè fuiſſet vtriq; Thymo innaſci Epithymum. Neq; enim (ut Mathiolus ſcribit) id Dioſcorides negat, ſed tantùm maioris, è quo prodit iſthęc fœtura, meminit. Monſpellienſes Medici iſto minori Thymo innaſcente, frequentius, eoq; lubentius vtuntur, quia ibi recentius & copioſius, quàm illud Syriacum, iam diuturna & diſsitiſsima tranſvectione ſemiexoletum. Minus quidem mirum, cùm vel plebeculæ noſtratis experimento Thymum vulgatum Melancholiam educat. Et maiore conatu quàm emolumento inſtaurat demortuas concertationes Mathiolus, noſtrúmne ſeu Arabum cum Dioſcorideo ſit vnum: Idem certè eſt, non quidem quo ille ancipiti argumento aſſeuerat, alioquin non ſolùm plantæ & ſtaminum flores Epithymum forent: ſed etiam omnes plantæ partes, vi purgandi Melancholiam donatæ. Notio ex rerum diſtinctione perſpicua, atq; Dioſcoridis lectione. Eſt enim nihil aliud Dioſcoridi, quàm capitati floſculi geminatíve, quibus aptantur caudicellæ, capillamenti inſtar, coloris fuſci, vel rubelli nitentis: floſculi interdum candidi, nonnunquam herbacei: Thymo verò vtroq; purpuraſcunt, quibus etiamnum Veneti recentiores Pharmacopœi, vel nominis, vel etiam vſus argumẽto, Epithymi loco vtuntur, & ſuis Theriacis miſcẽt. Nomen quidem id præfert, & vſus facilè fert: tota namq; planta, nedũ flores, purgat. Cur iſtud Europæum, ſeu minimum Thymum, non curarit ſculpendum Mathiolus, viderint critici, aut potius Cræteſes, quorum Thymum Cræticum dictum apppoſuit.

Mat. effi. 721

θύμβρα. *SATVREIA ſiue THYMBRA vera S. Iuliani.*

IN Thyrreni maris aſperis & ſalebroſis S. Iuliani Hetruſci, magno prouentu oritur aſpectu perquàm elegans Herbula, quam nullus non fatetur Satureiam veram. Piſanis etiam vernaculo idiomate *Tymbra di Santo Iuliano* dicta. Virgultis exilibus, palmum altis, ſarmentoſis, lignoſis; folijs ab imo crebribus Thymi Cratici, ſed anguſtioribus, longiuſculis, ſpicā teretē ſūmo gerētibus, floſculo copioſo intertextā: Guſtu acri & odoro, vniuerſa ex obſoleta purpura albicat, Thymo maiore minor, minori fermè par. Hęc Dioſcoridis germana videtur: Cęteræ verò duę etſi non ſpicatę, vſu tamen Satureiæ nomen indeptę fuerunt vulgo: cui in condimentis & lucanicis loco Piperis eſt: Ea pręſertim, quę in montoſis & ſaxoſis Narbonenſibus & Pedemontanis vbertim griſcit.

SATVREIA *ſiue* TYMBRA *altera*.

Dod. Effig. epit. 332. HVIC folia rigidiuſcula Thymi maioris, vulgaris Hyſſopi æqualia, aſperiuſcula, nigricant ſupernè, bina quaternáve oriuntur ex interuallis, & indidem flores promuntur purpurei diluti: lignoſa radice: guſtu eſt Piperis tota, eoq; vulgo Piperella dicta.

SATVREIA *Hortenſis*.

Ang. *Sauorie.*
Germ. Kundel, ſwybel Hyſop.
Ital. *Sauoreggia.*
Gall. Sarriette, Sauorie.

Mat. Effig. 723 ALTERA rarò ruri, vt plurimùm in hortis viſitur, folijs quàm hæc mollioribus, anguſtioribus, paucioribus, tum folijs, tum floribus. Belgis & Anglis quotannis ſeritur, & moritur. Fabis cum Selino inciſa & infrixa edulium gratum illis frequens habetur.

Quam Mathiolus pictam & germanam reli nquit, videtur potius Polium fœmina Recentiorum: nec vlla ſpica donatur, aut in cibis commendatur: deniq; nullam niſi vagam & incertam eſt ſortita notam.

EPITHYMBRA, EPITHYMVM, & CASSITHA *Plinij*.

CÆTERVM, Epithymbra non modò hiſce omnibus, ſed etiam in Hyſſopo Serpillo alijſq; non paucis congeneribus clauiculis innectitur, eoq; meritò ambigitur, ſuapténe adoleuerit radice, atq; finitimis plantis ſurrecta ſeſe implicuerit, vnde alimentum vberius nacta, illi radiculæ exaruerint. Sed ex ſimili ratio facilè liquet. Cuſcutæ enim oriundi & arrependi conditio par. Ortu namq; primulum & amplexata vites Norbonenſes, tam multis oſculis, per quandam quaſi ſynaſthomoſin, eorum ſuccum populatur, & genium defraudat, vt radices ſui muneris minus iam neceſſarij oblitæ, feruore areſcant, & abrumpantur, (non ſecus atq; auraci exareſcunt, fœtu excluſo, & mutato alimenti ductu) pendulis illis capitulis & ſtaminibus Caſsithæ in Vitium aliarúmve ſtirpium amplexibus relictæ, vbi ideo putātur enatæ. Sic nobis depręhenſum in vinetis, & ſemine collecto & ſato non pauci prodijſſe ſciunt veram Cuſcutam.

SAXIFRAGIA, *ſiue Saxifraga antiquorum*.

IAM SÆPIVS ET NECESSARIO monuimus, Saxifragæ vocem apud Authores eſſe multivocam, nec vnius cuiuſpiam ſtirpis indicem eſſe, ſed virium inſigniorum efficatiæque qua ſunt præditæ, ferè omnes vulgo Saxifragæ vocatæ, quę Græ-

Græcorum Lithontriba possent dici, vt non paucę cōpositiones. Eoque Betonicā Galeno, Paulo, & aliis clasicis, Saxifragam vocatam, & Kestrum, cū Meo legimus, quia vtrūque Lithontribū esset, seu tu dicas lapidum terebram, aut, vt Plinius, viriculum. Sed quando opera nostra naturæ ditandæ, & illustrandæ Historiæ studet, nihil attinet anxius sciscitari, irrepserit ne huc caput istud, quasi intrusum cuiuspiā Latini amanuensis imperita audacia, vel intempestiua commentatiuncula, fortè ad Codicis marginem, prope Tribulū marinum ascripta, deinde inter Tribulum & Limonium inserta. Sanè non videtur caput istud adulterinum censendum, aut insititium, quia Latina, vti quiritantur, nomenclatura Græculæ præierit; quippe illa inuersiuncula facilè fit, nec sine exemplo, præsertim in stirpibus. Quin Paulus & Trallianus, vti videtur ex Dioscoride & Galeno, non Saxifragam Latinè, sed σαρξίφαγον, carnemúe exedens, scribunt Græcè, apud quos etiā legas Sapon, id est, Sapo, Stupā, & alia nomina è Latinis mutuata.

NVLLAM verò è tam varia Saxifragarum tribu videmur posse Dioscoridis genuinā profiteri, præterquàm vnam hodie, cuius laus & prærogatiua penes Italos, & Venetos, pręsertim Patauinos, etiamnum est. Quàmplurimi tractus aridi, cretacei, montosi, saxosi, steriles & sabulosi, vbi Polium montanū & Thymū, prouenit: Huius magnā copiā in Italia, Galliæ Delphinatu, & Anglia, fundūt: Sparsis pedem altis, multis, crebribus, exilibus Serpilli ramulis, contortísque vnà & implexis in imo, vbi multis gramineis exasperantur geniculis, vti Poligonatū, radice parua, & paucis fibris impacta, colore albicāte, multū gramineāHoloustium referente: foliola bina, longiora, angustiora, Tunicis, aut potius Tymbræ Pisanæ magnitudine, & similitudine ex geniculis, in viticulis sarmētosis, exiguis, capillaribus, rectis & sparsis, singulis singulum flosculum oblongum quadamtenus Tunicis, summa ora fimbriolis, vel apiculis tenuibus crenatum: vbi semen subrubrum, rotūdum, exiguum. Hæc vt posterius vsu & nomine Saxifragæ recepta, sic potior & verior, Italis præsertim hodie credita, tum propter famigeratisimam facultatē, tum etiam propter arctam, quam cum Epithymo videtur habere similitudinem: verùm non vsquaque certa isthæc similitudinis coniectura, quam Commentator ex recentioribus exercitatisimis arripuit: namque valdè varii codices interdum Thymum, interdum Epithymum, & alicubi neutrum habent: Sicuti videre est è castigatiore Græcolatino Lutetiæ excuso anno 1549. pagina. 370. Eapropter minimè oportuit illas, quas idem statuebat binas, alteram Thymo, alteram Epithymo (quę illius est constantia) improbare, & è saxis Hetruscis reuellere, vt iisdem rimis tertiam impingeret noua adducta icone.

ANGLICA SAXIFRAGA.

Varietas HÆc eadē operit Iulio & Augusto accliuem cretaceum, & aridum montem, arte militari aggestum inter Chipnam & Malburū Angliæ, Bristoliensi à Londino via, sed variat floribus, qui longè minores albidi, muscosi, non secus ac tota planta.

λιβανωτὶς στεφανωματικὴ ROSMARINVM CORONARIVM.

Ital. Rosmarino Coronario. *Hisp.* Romero. { *Ang.* Rosemary. *Ger.* Roszmarin. { *Bel.* & *Gal.* } Rosmarin.

VNIVERSI tractus colleſq; aridi, ſaxei, & ſteriles, cùm Norbonenſis, tum etiam Galloprouinciæ, coronario Roſmarino ornantur, vbi vbertim gliſcit, & totam hyemem vernat, floréſq; ex pallido cœruleos alit. Tanta ſuppetit copia colonis, vt etiam clibanis calfaciendis, focoq; domi alendo ſuccendatur. Verùm inibi minor multò quàm pleriſq; locis Germaniæ & Angliæ, vbi cultu luxuriat, adultior & procerior multò perennat. Nō tamen vſquam menſas, cytharáſve ex illius fruticis reſecibus, radicibus, ſurculíſue ſarmentoſis vſquam illis in regionibus concinnatas nobis videre licuit: quin penè Commētatoris fide freti, fabros illic illud ſciſcitati ludibrio fuimus. Oleū parant diſtillatione perquàm odorū & vtile ex ſummis virgultis & floribus Paraclyticis & induratis articulis Schyrro detentis. Aqua ſtomacho amica & cordi.

STÆCHAS.

Gallis & Officinis Stæchados.
Ang. French Lauender.

Effig. Mat. 698 MAGNA voluptate non ſemel pedibus & oculis luſtrauimus florente Stæchade purpuraſcentes colles Norbonæ, aſperoſq; tractus in Galloprouincia, iiſdē atq; ſpica Lauendula, Roſmarinus, Thymū tenuifolium, & Saturea, durior natalibus: quibus omnibus tanto prouentu ſcatet, vt etiam clibanis calfaciendis ſatis ſuppetat. Nobiles verò illæ & rariſsimarum ſtirpium alumnæ Stæchades inſulæ, huic cognomines, non ex aduerſo Maſsileæ, vt perperam ex Dioſcoride perſuaſum eſt (bidui namque itinere & litore indidem abſunt) ſed è regione Olbiæ, vulgò Hyeres, vrbecula olim tam lauta, quàm nobili, à qua etiamnum hodie Inſulæ Stæchades nomē retinent, non Maſsileæ, dicuntur namque Hyeres Inſulæ. E radice lignoſiore cauliculos emittit cubitales & ſeſquicubitales, lignoſos, in quibus copioſa foliola oblonga, Satureiæ hortenſis longiora, albicantia, incana, anguſtiora, & minora, quàm Lauēdulæ, aut Roſmarini coronarij. Capitulis ſpicatis in ſummis virgis Thymi Cretenſis, ſed maioribus, è quibus flores folliacei cærulo purpurei exeruntur. Semine ſubfuſco Vrticæ aut Lauendulæ ſuccreſcente. Aduerſus omnes capitis morbos à frigida cauſa efficaces, vſus frequens comprobauit.

SPICA. LAVENDVLA, ITALIS
Spigo & Nardus Italica.

Ital. Lauanda.
Gal. Lauande.
Bel. Lauender.
Ang. Lauender.
Ger. Lafander.

Effig. Math. 31 HAVD abs re nomen Spicę Latinum & tritum ad Stæchadem alluſit, idem enim ſignat Stæchas Græcè, quod Spica Latinè; nempe propter ſimilitudinem totius, primùm facie, deinde ſaporis, odoris & loci. Vtrauis vtriq; ſimillima, neque ſpecie diuerſa. Folio & flore ſpicato Lyſimachiæ, aut potius Viticis purpureo, alias albo: hoc tantùm diſcriminis intereſt; Spicæ fragrantia maior, grauior, folia maiora & latiora Stæchadis: Lauendulæ, aromatici, & gratiæ pluſculum: eoque affectibus matricis ſemen & folia commendatiora, tum fomentis & lotionibus, tum pulueribus dilutis intrò ſumptis, ad ſuffocationem & aſcenſum ex vaporibus putridis, & ad partus accelerandos.

CASIA Poetica Monſpellienſium an Theophraſti?

POETICAM Caſiam, qui cum Caſsia ſiue Canella & Cinamomo, nominis ſono ducti congerunt, nulla vt id facerent fuerunt ratione illecti: tantò minus ſtirpium veſtigatori ſagaciſsimo Anguillaræ aſſentiendum, cùm Lauendulam & Roſmarinum coronarium Theophraſti Caſiam cenſet. Nec non Guillandinus, indefeſsi laboris vir, hallucinatur, dum Chamæleam Caſiam eſſe putat. Neuter id dixiſſet ſi vidiſſet, plantam Romano Nor-

Norbonensiq; agro vbere prouentu oriundam, Sparthi caule, striato, colore Polemoniæ: folijs Thymeleæ, aut Stæchadis, vel Lauendulæ: Cocco copioso Cneori, vel Asperagi marini æmulo, glutinoso admodum: caule sesquicubitum & cubitum alto: Flosculo multiplici Oleæ, ex viridi flauescente. Hanc *Præceptor* Rondelletius, Pellisierius Magalonẽsis & Monspelliensis Episcopus, perquàm eruditus, commilitonésq; nostri, Casiã fecerunt, quia in Diosco. deerat & in Theop. supererat. Floret Iunio, semẽ rubet Augusto, ad ripas Lani prope pontem Castri noui, & alibi passim in Galloprouincia iuxta sepes & oliuetarum margines.

HYSSOPVS ARABVM Mesuæ & Officinarum.

Ger. Hyssop.
Ital. & Hisp. } Hyssopo. Ang. & Gall. } *Hisope.*

VT in Hyssopo Græca diximus, tametsi hæc vera non sit Diosc. tamen iamdiu cõmuni consensu recepta ista Hyssopus fuit, quia valdequàm viribus efficax est, eoque in Officinas deducta Mesuæ autoritate, qui Hyssopum ramis Thymi atq; folijs, sed maioribus, facit. Eiq; occasio fortè ex Symphito Petreo hallucinandi fuit, cui Origanũ (simile nẽpè Hyssopo) & Thymũ cõparantur. Nec mirũ iam tũ ita persuasum fuisse hac lectione Arabibus, cùm Senensis, extra erroris aleam Cõmentator, eòdem impegerit: vbi nõ solùm de nouo à se reperto, sine probatione, Symphito, sibi plaudit: sed etiam folia Thymi contextui, & Symphito reperto affingit: quæ neq; Græco codice, neq; Latinis versionibus vsquã cõparent. Collibus asperis Romaniæ & Veronẽsi tractui, præsertim secus Athesim, ad angustias saxorum & arcem munitissimã, quæ Imperatoriam à Venetorum ditione discriminat, è regione montis Baldi, sponte fruticat hæc, nuspiam alioquin nisi in hortis. *Math.effi.695*

HYSSOPVS candidus Anglorum.

Varietas. Eadem hortensis in Anglia nullo mãgonio dimidio sui folijs & ramulis adeò candescit, sine lanugine, vt quamlibet niuem aut calcẽ facilè prouocet, semisse altera viridi remanẽte. Horum vtrũq; montibus, collibus, & hortis oritur.

GRATIOLA recentiorum, an SPVMEVM PAPAVER? *Math.effi.697.*

HACTENVS non parũ vexauit multorũ ingenia huius plantę assertio: Saponariam quippe alii, Behen album & vulgare quidam, siue Ocimastrũ aruorum, demùm Gratiolam Spumeum Papauer fecerunt. Huic (enim præterquam quòd Oleæ vel Struthij foliis, & floribus albis donata est) etiã vis strennuè purgandi supernè & infernè inest: radix multiplici flexu, crassiore propagine, summo sparsa cespite, Pratis montosis oriunda, rarò tamẽ spumea, sed quadamtenus albida foliis est herba, amari & ingratissim gustus.

HELIANTHOS, siue flos Solis, an PANAX CHIRONIVM, *&* HELENIVM *secundum Diosc?* *Effi.Mat.744*

HELIANTEM pleriq; putarunt illã plantã quæ locis aridis vberè prouenit, humi serpens, & interdũ surrecta, sarmẽtosis cauliculis, palmũ altis: Folijs rigidiusculis colore, crassitie, & effigie Cysti parui, sed minoribus multò, quẽ Helianthẽ, siue Solis florẽ, vocarũt, floris aurei Potentillæ vel Pentaphylli similis cõmendatione. Qui quia similis recenseturde Chironio, ideo Chironiũ putarũt. Nos in Helenio mentionẽ huius fecimus. Mõspellij Cisti parui speciem faciebãt: sed crescit hìc in Anglia & alijs locis passim, vbi nulla Cystus. Astringendi siccandiq; vi pollet: acrimoniam nullã prodit: eoq; minus Chironij opinionẽ facit: sed faciet fortassis magis Centaurũ luteum vocatum, effigie cùm sit & viribus haud procul recedentibus, & quòd acrimonia non caret, nonnihilq; odorum est.

ψύλλιον PSYLLIVM, *Pulicaris herba.*

- *Gall.* Herbe à puces.
- *Ital.* *Pſillio.*
- *Belg.* Vloy cruyt.
- *Ger.* Pſylien kraut, flohekraut.
- *Hiſp.* Zorgatona.
- *Ang.* *Fleeworte.*

Effi. Mat. 1067 1068. CONCINNA nomenclatio *Pſyllio* facta, à pullicem ementiente, ſemine nigro, nitido, intus muccoſo admodum & refrigerãte, lubricante, quod vniuſmodi nec diuerſum eſt in ſarmentacea ſtramineaq; planta trifariam variãte copioſum habetur. Ea autem ſponte Norbonẽſia & Galloprouinciæ veruacta proſciſaq; arua operit & inſternit. Quæ autẽ frequentiſsima exilioribus ab ima radice exigua, fibroſa, ramulis totum caulẽ pedalẽ ambiẽtibus crebribus fruticat, folijs anguſtis longioribus Scopariæ, Beluidere aut Coronopi, incanis, hirſutis: Imbricatim compactis globulis, ſquammoſis, oblongis, *Pimpinellæ* vel Stæchadis Arabicæ primulum florentis, quos apiculi ſtaminei candicantes ambiunt frequentes Coronopi vel Plantaginis. Hæc etiam inter olivueta ſabuloſaſq; ſcrobes Monſpelij agri prouenit.

Marinum.

Varietas. QVOD littora ſabuloſa maritima lubenter ſectatur, habitiore, ſed non diſsimili aſpectu, longioribus aliquantò ramis fruticat, & folijs multò prolixioribus magiſq; denſis & hirſutis, minus inciſis: cuius etiam non aliud ſemen, vel flores, vel vſus.

PLINIANVM forte maius, radice perenni.

IISDEM in tractibus, ſed marginibus & ſquallidis oliuetorum incultis collibus, ſarmẽtoſius lignoſiúſq; prolixa foliorum & ſurculorum caudata, comoſáq; fœtura denſiſsima implexa fruticat, & reptando ceſpitem ornat lætiore aſpectu, ſed hirſutie ex viridi albicãte. Semine haud diſsimili, ſed maiore fuſcoq;, ſiue caſtaneæ corticis colore: radice lignoſa, dura, fibrarum procurſu prolixa. Eidem vſui in medicamentis arteriacis, & bilem ſiue pręparantibus, ſiue educentibus: nec aliud ab iſtis innuit Plinius *Pſyllium*, vt nonnulli minus accuratè eius de lacte gummíve ſententiam expendentes opinantur, Tithymaliq; quoddã genus Pityuſa dictum, interpretãtur: neutiquã id ſcripturi, ſi illis veniſſet in mentem ſeminis & herbæ muccaginoſum & lactei cremoris ſimilem ſuccum, ad purgandam choleram (etiamnum à noſtris Medicis hodiernis commẽdatum) Plinio vocatum fuiſſe Lac vel Gummi, laxiore interpretatione, vt non rarò hic autor ſolitus eſt.

Κορωνόπους CORONOPVS, *Cornu Ceruinum.*

- *Gal.* Corne de Cerf, Pied de corneille.
- *Angl.* *Buckhorne.*
- *Belg.* Crayen voet, & Herts hoꝛen cruyt.
- *Germ.* Kraenfuß.

Effi. Dod. 71. A Coruino pede, quẽ effigiãt folia, dicta fuit Græcis Coronopus: & hodie eodẽ nomine vtraq; nota, iãdiu & recepta Craenvoet vocitatur. Sed quæ Ruellij dicitur, multò melius Coronopi ſpecies habetur, quàm illa Serpentaria Math. quæ incerta eſt, & folijs longè diſsimilior: tũ huius vires exploratiores habẽtur, quas Medici multi admirãtur, dum vident intrò ſumptam, aut præcordijs admotam, acceſsiones febrium, quæ originem ab obſtructione duxerunt, quaſi faſcinio amoliri, præſertim ab imperitis Curſoribus: haud tamen difficilis cauſæ veſtigatio, quæ ab eodem principio pendet, quo cæteræ plantæ congeneres, ſimiles effectus febrientibus admotæ, edunt. Serpentaria verò potius Holouſtii ſpecies eſt, quã eò adduximus. Fol. 17. Quinetiam vulgatior & magis obuia è maritimis in hortos Belgarum, Anglorum, & Germanorum, tranſlata ad acetaria, & calculum, folijs Pſyllij aut Plantaginis marinæ, craſsis, pinguibus, hirſutis, vtrinq; fiſsis & laciniatis, cornicum vngues aut ceruinum cornu præferentibus. Vere in thyrſulis gracilib. hirſutis dodrantalibus flores, & ſpicæ Plãtaginis aut Holoſtij Monſpelliaci ſimiles, concolores, ſed minores.

minores. Radix tenuis, modicum astringens, cum nonnulla calfactione, calculosis hodie expetitur, non secus ac totius herbæ stillatitia aqua.

Cornu Cerui alterum vulgi. *Varietas.*

CORONOPVS REPENS *Ruellij, echinato seminum inuolucro, an Theophrasti?*

LVBENS hæc inter Polygonum proculcatis itineribus, sed humentibus oritur, facie, folio cum superiore eodem prorsum, flore albo in cauliculis sessilibus, reptantibus: Semina in folliculis orbiculatis, ambitu nonnihil spinosis, cætera similia, cognitu peruia. *Effig. Dod. 71.*

CORONOPI & SEDI *montani media planta Maßiliensium.*

HANC nouam antiquis & neotericis indictã, visum fuit subdere, cum propter nonnullam inter se similitudinem, tum propter eosdem natales maritimos. Collibus & cautibus Massileæ vicinis ad maris allisiones, inter Tragacanthũ passim luxuriat densissimo sparsoque foliorum stipatu, Sedi minimi saxei montani, vel Pinastri ritu, positu, & rigiditate, innumeraetiam sobole cauliculorum dotrantalium, semen pusillum Plantaginis, aut Serpentinæ vulgaris, spicis includentiũ. Radix longiuscula, lignosa, crassior, gustu nonnihil calida, aromatica.

SERPENTINA.

SVPERIVS dictũ fuit Serpentinæ plantam & nomenclaturam recẽtiorum esse, neque Coronopum esse, sed potius Holoustium: est uuim follis Gramineis aut Vetonicæ syluestris humi procumbentibus, radice lignosa Vetonicæ Garyophylleæ, semine & spica Holostij Monspelliaci aut Coronopi vulgaris. Prouenit in montibus Galloprouinciæ, Auerniæ, & passim in Italia. *Mathioli. effig. 494.*

Varietas. { Superrori similis tota, nisi habitioribus foliis, flosculis, cauliculis incanis & hirsutis foret: Apeninis montibus & in Delphinatu repertu facilis.

μυοσοῦρος CAVDA MVRIS.

{ *Gal.* Queue de Suoris.
Germ. Tausent korn.
Belg. Muysen steertkens.
Angl. *Blod strange.*

HVC referrenda etiam videtur pusilla illa scite μυοσουρος, à recentioribus vocata, propter seminis spicatum mucronem teretem oblongum muris candicellæ non absimilem, flosculis per Maium & Iunium albidis, crebribus, palmaribus breui mareescentibus vestitum, Plantaginis quadam tenus modo, seminæ exiguo incluso nigricante: foliola sunt gramminea angusta, pollicẽ & sesquipollicẽ alta, rigida, gustu plantagineo. *Effig. Dod. Epit. 189.*

{ *Noſtrates Caryophilli, an Cantabrica Plinii?*
Caryophilli varietates.
Cantabrica Plinij.
Vetonica.
Caryophylli ſylueſtres minores minúsq; odori, ſiue Armerij, latioribus foliis.
Armerij varietates.
Superba recentiorum.
Caryophillus Marinus omnum minimus.
Muſcipula ſiue viſcaria duplex.
Draco.
Ptarmica duplex.

CARYOPHILLI noſtrates an Cantabrica Plin.

{ *Germ.* Negelin vnd Graſzblumen.
Angl. Cornations, and doble gillofers.
Belg. Ginoflen.
Gallis, Gyrofflees, Oilletz.

Effig. Dod. epit. 189. ANTIQVIS etiam indicti videntur florum elegantia nominatiſsimi Caryophilli, ob eam quam cum Cariophyllis exoticis habent odoris cognationem, ac nonnullam caliculorum cum Anthophyllis ſimilitudinem, quorum ſunt differentiæ duæ, nempè ſylueſtris & ſatiua: varietates autẽ permultæ. Qui namque in hortis colitur, ex intortis geniculatis cauliculis calices teretes glabros gerit ſenis foliolis, ſed multiplis conflatos, per *Varietas.* extremas oras ſcitè fimbriatos, odorem Caryophillorum, aromaticũ ſimulante, è medio ſtaminulis exortis geminos apiculos oſtentantibus, triplicis varietatis, in penſilibus vaſis aut torulis hortorum ſpectantur: nempè aut purpuraſcunt dilutius, aut intenſiore cruore nitent, non pauci ex albido, nonnulli punctis quaſi aſpergine purpurea verſicolores ſunt, cunctis diutiſsimè florentibus, folia per interualla bina, glauca è geniculis caulium *CANTABRICA Pli.* teretium & gracilium iunceorum: Semen item minutũ, pręſertim ſylueſtri, quæ quidem ſi nihil à ſatiua niſi cultu & mangonio differt (quod tamen nonnulli inficiantur) Plinij CANTABRICA planè videatur, quamuis ab illo paucis deſignetur, vbique naſces caule iunceo pedali, in quo floſculi oblongi, velut calathi, in his ſemen perquàm exiguum: quæ quidem deſcriptio nonnihil videtur quadrare cum VETONICA, inter notha à Dioſcoride relata delineatione hac: Montoſis pratis & cultis naſcitur, radice rubente to- *VETONICA* ta & odorata, foliis porraceis, ſed eorum medio puniceo, in recto calamo triangulari, & in ipſis floribus purpureis. TVNICEM herbarij putant, qui aduerſus peſtiferos affectus miſcent in antidotis: tametſi doctiſsimus Bernardus Monſpellienſis Polemonium Belgarum ſiue Ocymaſtrum imperat, vt cuius radices plurimùm commendantur de eadem dote.

ARMERIA, minórue Caryophillus ſylueſtris, minus odorus, foliis latioribus.

QVAMVIS ſolo & cultu dumtaxat diſtare videantur iſti ſpõte naſcentes Caryophilli à ſuperioribus, tamen etiam dum coluntur in areis hortorum, diſtinguũtur ab illis foliis latioribus, cauliculis humi ſtratis, in quibus ſingulis flores confertim numeroſi congeſti, Saponariæ in modum ſunt calyculi, & flores minores, ſimplices, vt plurimùm cruore coccineo rubentes, nec odore perinde fragrantes, atque ſuperiores, nec adeò ſerò prodeunt, ſiue in hortis, ſiue in agro: eſt enim plurimus hic Caryophillus vbiuis in petreis montoſis & ſyluoſis marginibus calidarum & frigidarum regionum Aprili & Maio.

{ *Angl. Pinkes.*
Belg. Pluymkens.

HORVM

HORVM eadem, quam in ſuperioribus diximus, colorum varietas cernitur, quippe notulis candidis purpureis cruor intermicat interdum, interdum autē niuei aſperſo diluta purpura nitent flores, qui etiam argutioribus fimbriantur crenulis altioribus, aut laciniolis: anguſtiora etiam ſunt folia, caules pedales & cubitales, odoris ſuaui: elegantiæ cauſa in hortis habetur. *Dod. Effig. ep. 191.* *Varietas.*

ARMORARIA *Syl. pratenſis.*

{ *Ger.* Gauchblum. id eſt, flos Cuculi.
{ *Belg.* Crayenblomkens.

SED in vliginoſis pratis Angliæ, Belgiæ, & Normaniæ prouenit Sylueſtris Armeria vocata, inodoro flore, ſimpliciore, altius crenato, foliis breuioribus, latioribus, Centaurium minus, aut Viſcariam ſimilātibus. Venenis commendant, qui putant Tunicem eſſe: nec prorſum falluntur, quia non fruſtra opem experiuntur: & nonnullis Practicis Arabibus etiam Tunix vocatur, non ſecus atque Polemonium Belgarum ſiue Ocymaſtrum, quod eſt Gordonij Tunica. *Dod. Effig. ep. 192.* TVNIX. *Tunicis vox videtur trūcata à Betonica.*

SVPERBA *Recentiorum.* *Ger.* Hochmut.

Varietas altera. { QVOD iuxta viarū ſquallidos & editiores margines Germaniæ, & Italiæ, florem oſtentaret ſpecioſiorē multò, & Phœnicea purpura inſigni Centaurio minori concolorem, Superbā quidam vocarunt, quæ ſylueſtris ſuperioris ſpecies eſt: gracilioribus viticulis, erectis, rigidioribus, pedē & cubitum altis, paucioribus, exilioribus, anguſtioribus foliis.

IN Agri Norbonēſis montoſis plantula eſt non inelegās, quę huc referenda videtur, nam ſeſquipalmarem & pedalem erigit cauliculum geniculatum, ſuperioribus conſimilem, nec flores diſpares gerit, aut calyce ita diuerſum: ſed ſemen Scabioſæ, aut Carthami, nigrum, pellucidum, quo facilè quilibet plantam rariorem hanc à Caryophillis diſcernere poteſt.

CARYOHILLVS MARINVS *omnium minimus.*

HARVM omnium minima, ſimilis & quadantenus cognata videtur illa, quam Belgæ Herbarij Moly marinum indigitarunt, alij Holoſtium, vtrique potiſsimum propter folia graminea. Sunt enim rigidiuſcula, quamplurima, ſparſa humi, colore glauco, ſimilia Caryophilleis. Cauliculi graciles, iuncei, dodrantales, & palmares, in quorum ſummo vmbellæ compreſſæ Thlaſpi Caudiæ, aut Schænopraſsi concolores. Radix illi ſubeſt prolixa, tenuis, ruffeſcens Serpentinæ aut Caryophilleæ. Hac arearū margines ornant Belgæ & Angli, apud quos in maritimis frequens oritur: Calidis & Mediterranei maris litoribus, non perinde occurrit. *Effig. dod. ep. 377.* *Moly marinū.*

SED conuallibus Calcaris Seuenæ montis, paſsimque alibi in Gallia Lugdunenſi locíſque à mare diſsitis, prorſum eadem reperitur, niſi plures funderet cauliculos pedales, folia item quadruplò maiora, & reliqua grandiora: quænam ſit planta apud antiquos iam non occurrit.

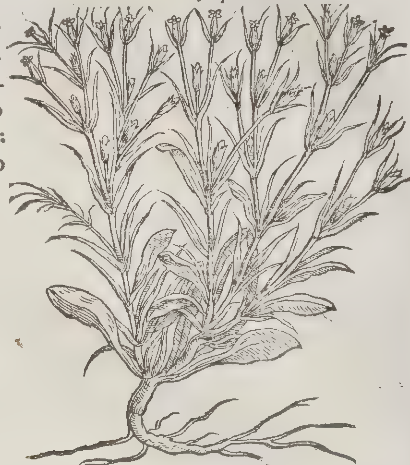
MVSCIPVLA, *ſiue* VISCARIA.

PRÆTER has, hic geminas damus pictas, quas plebecula Muſcarias, Viſcarias, ſiue Muſcipulas vocitat, quia glutine quopiam muccóue adeò viſcido ſint perlitæ, vt non ſolùm

manum

manum, sed etiam muscas & papiliones prætervolantes minimo contactu implicet. Oritur apud Norbonenses in locis squallidis & segetum marginibus, folijs Armeriæ syluestris, pratensis aliquantò longioribus: flore & caliculo Centaurij minoris, aut Vetonicæ superbæ dictæ: cauliculis plurimis cubitalibus, semine pusillo Lychnidis.

Muscipula.

ALTERA flore muscoso.

REGIA via qua Monspellio Frontignanam itur, caliculis, semine, folio, & cauliculis, oritur non multum diuersa planta, sed perquàm exiguo flore racemoso, ex luteo herbaceo. Vtraq; hodie vsu incomperta.

Aphylanthos.

APHYLLANTHOS *Monspelliensium.*

EMINVS hodie notis ea est cui nomẽ Aphyllanthos fecerunt studiosi Herbarij Monspellienses, non quia nulla folia emittat, sed quòd adeò sint exilia & iuncea, vt vixdum emersa arescant, & festucas præferant, paleásve, pallidiusculo colore in imo cespite è fibrosa Iunci radice: cauliculis sesquipalmaribus plurimis, iunceis, gracilibus, enodibus, glabris, per æstatem flores dentatos cæruleos, Lini aut syluestris Caryophilleæ minores, in glumoso acere gestantibus: gustus tota planta amaricantis, nonnihil calidi: Plurima glariosis strigosisq; Ilicetis Norbonæ.

DRACO, *aut potius* TARCHON *Symeonis Seti & Auicennæ.*

Math. effi. 593 NON est de nihilo, quòd pleriq; omnes paulò elegãtiores holitores, hãc ex Lini semine cupiã Cepacæ aut tuberosæ radici inserto, emergere affirmant: nam tametsi nõ temerè cuilibet experienti cedat, reiq; ostentum, & euentus rarior fidem penè abroget, tamẽ si quis in afflatu maritimo & natalibus Squillæ non auulsæ inserat, optato voto nõ frustrabitur, vt nobis afferebant quidam Lygures & Hetrusci herbarij non pauci. Idem euenire tradunt, si in Raphano aut Cępe foraminulo facto adigatur Lini semen: & argumento vtũtur saporis, quẽ salis & aceti vnà mixti quodãmodo pręfert: in acetarijs frequentissimè esitatur, Nasturtij gustu, & ritu: Nec vspiam nisi in hortis visitur: èq; radice in varias partes diuulsa propagatur & plantatur: quia semen, quasi spurium, & non genitabile, exiguum & euanidum est. Folia angusta, cuspidata, crassiuscula, Kali aut Asteris marini, sed longiora

giora *Ptarmicæ*,non tamen crenata Betonicæ modo,vt quidam decepti ſimilitudine Ptarmicæ tradũt: floſculi lutei,in ramulis ſparſi:caules cubitales:radix Scordei aut Gratiolæ, longius vagatur per ſummum ceſpitem,exigua.

PTARMICA *folio Taraconis,ſed crenato,flocello, vmbellicato,candido.*

QVAMVIS perplures plantæ,quę ciere ſternutamenta olfactæ valent,Ptarmicæ hodie dici poſsint: tamen hæc id nominis præ cunctis hodie eſt apud herbarum peritos aſſequuta,quam Pyrethrum nuncuparunt, quia eſſet guſtu feruido, diuq; linguam vexante Pyrethri modo: nonnulli *Ptarmicen* coniectabant, quòd odore ingratiuſculo & acriore nares feriret,ſternutamentaq; cieret,quibus non ægrè accedimus,quando aptiorem *Ptarmicam* nondum nouimus: Nam quas alias mox ſubdemus, longius multò à Ptarmicis abeſſe putamus.Huic ſiquidem flores in vmbellis Anthemidis, Cotulæ minores,aut Stratiotidis millefoliæ,folia longiora Taraconis,ſed ambitu tantillum crenata, in multis gracilibus cauliculis pedalibus & cubitalibus.Radix fibroſa,repens.

PTARMICA *altera Gallorum.*

COGNATIOREM multò Thlaſpis putabit,qui guſtarit aut olfecerit hanc, quàm Pyrethro aut Ptarmicæ: Eſt enim guſtu ignauiore,quàm vt *Pyrethrum* æquet: & odore penè nullo,nec ſternutamentum ciente: Quare non magis hæc Ptarmica ſit,vt quidam cōiectabant, quàm Terribilis vocata,inq; caput de Alypo relata. Etenim Monſpellij enatam habuimus in horto eruditiſsimi profeſſoris Regij Laurentij Iouberti,folijs,facie, virgultis,& floribus concoloribus Candiaci Thlaſpi.

Bupleurum.
Bupleurum alterum latifolium.
Scorpioides Bupleuri folio.
Lithoſpermum { *maius, minus.*
Lithoſpermum Plinianum inter miliacea.
Alſine.
Paronochia, Alſinefolia tectorum.
Paronochia altera.
Anagallis.
Anagallls lutea.
Anagallis aqutica.
Antyllis prior maritima Anglica.
Antyllis prior maritima Norbonenſiũ duplex
Elatine.
Veronica. { *mas fœmina.*
Nummularia.
Bugula.
Symphitum petreum.
Bellides.
Bellis cærulea,ſiue Globularia Monſpel.
Myoſotis.

BEVPLEVRVM.

ILLIS aliquantum ſimilis eſt ea herba quæ recentioribus βούπλευρον Hippocratis ex *Plinij* hiſtoria putatur,nec peſsimè quadrare nomenclaturæ & effigiaturæ videtur:folijs namq; longis,anguſtis,quadamtenus Graminis, Lachrymæ,Iobæ, aut Gladioli,multis ſtrijs,lirísve rigidis,quaſi coſtas in folijs ſingulis effigiantibus,& laterum modo incluſis,

ſis,vt de Heptapleuro loquitur Plinius,per lõgitudinẽ ſquabris, in caule ſeſquicubitali & cubitali admodũ geniculato,ſquabro,rotundo,rigido,inq; ramulos abeunte,quorũ ſum-
Dod.Epit.373. ma vmbellis puſillis,ſparſis,luteolis Anethi donãtur,& ſemine Aniſi aut Anethi oblõgo, longiore,graciliore:lapidoſis & ſtrigoſis Ilicetis cocciferis Norbonæ paſsim floret Iulio & Auguſto:Radix digitum minimum æquat,nigricans Peucedani figura,guſtu,& odore, cuiuſmodi & ſemen:quo etiam magis retinemur in veri Bupleuri perſuaſione, Nicandri & Plinij autoritate,ſi foret planta hæc cibo idonea. qualem Hippocrates commendat: nam in medicamentis,vt placuit Glauconi & Nicandro, non incommodam dicet, qui ſaporem & odorem quadamtenus Hyperici deprӕhendet,temperato calore,aliquãtum ſicciorem.

ALTERA BVPLEVRVM *congener latifolia*, AVRICVLA *Leporis dicta,non eſt* ELAPHOBOSCVM.

Varietas. Dod.epit.374. ISDEM in locis non procul Gramontia ſylua, longè frequentior hæc reperitur,quæ planè eadem cum ſuperiore eſt, natalibus,figura,viribus,vmbellis,& floribus:folio alioqui latiore,rigidiore,latiuſculo in medio,& ſupernè in anguſtum deficiente, nonnihilq; concauo aut inflexo. Vnde illic ſtudioſi *Auriculam Leporinam* vocitant, alij *Elaphoboſcum* fecerũt,quia ſit folio aliquantum,vti putant illi,Therebinthi:atqui Dioſcoridis collatio exprimit primum folij latitudinem digiti,deinde modum & poſitum Therebinthi, ſimilitudine plãtæ Ferulaceæ,qualem dedimus alibi inter Paſtinacas:nam de Plinij liquet illuc conferendum,qui Oluſatri folium Elaphoboſco dat.

SCORPIOIDES *repens Bupleurifolio*.

Dod.effig.48. IN oliuetis & aridis montoſis Monſpellio vicinis frequens occurrit hæc, alibi rara planta,nec niſi in hortis viſitur, vocaturq; Scorpioides propter ſeminis inuolucrum, quæ terna hærent hirſutie obducta in ſe conuoluta, & aliquantum Scorpionis caudam æmulantur. In caule caduco,reptante,ſeſquipalmari,& interdum pedali, folia è geniculis promente Boupleuri latifoliæ ſimilia,reflexa,minus rigida.

λιθόσπερμον. LITHOSPERMVM *vtrunque*

Officinis Milium Solis.	*Ital. Milium Solis.*
Belg. Peerlecruyt ende ſteen ſaet.	*Ger.* Merrhirſen.
Gall. Gemil.& herbe aux perles.	*Ang. Gromell.*

Effig.Dod.epit. 317. Mat.epit.416. LAPIDEA duritie & Herculea ſeminis vi nuncuparũt hãc Heracleiam plantã: notitiæ peruulgatæ omnes differentiæ,quę à magnitudine,habitu,& folijs quæruntur. Paſſim in Gallijs & Anglia locis incultis Lithoſpermum minus, magiſq; obuium fit:ramis & alis duris,rectis,aſperis,rotundis,albidis, folia anguſta, acuta Phylireæ aut Liguſtri, vel Polygonati nigricantia,rudia tactu,ſqualida,floſculi albent in alis & ſummo ſecus folia. Vniones lucidi,læues, rotũdi,albidi,aut pulli prælucidi Milio æquales, ideo Milion Soler, id eſt,montiũ,dictũ potius quã Solis. Effractum multũ ſiccitatis,abſterſionis,nonnihil acrimoniæ habet. Locis ſtrigoſis aut quibus coli deſitum,ſemen minus,nitidum,ſed rugoſum & aſperum,vti etiam folia. Maximus huius vbiq; in officinis vſus,æſtate colligunt & venum ferunt mulierculæ:in Anglia plurimùm ſponte.

(margin: melius quã ... de in Si... Montano.)

Varietas. Eſt vbi minimum videas palmum altum,foliolis Lini anguſtis,ſecus quę granula puſilla,rotunda,polita,& prorſum minora.

LITHOSPERMVM *maius*.

Dod.epit.339. SARMENTOSIS inſtratũ humi ramis,gracilibus,hirſutis,porrectioribus,quos alterno fermè ſitu,ab imo crebra cingũt folia lõgiora,acutiora,latioraq; minoris Lithoſpermi nigrican-

nigricantibus, aſperis, quibus occuluntur hirſuti qaſilli, & ſemen idem, ſed durius & maius, defluxis purpuraſcentibus floſculis, oblongius, atq; calculo exterendo, lotiòq; mouēdo efficacius multò, minus tamē vſurpatum quàm minus, quia minus frequens, minorq; ſuppetit copia, nec perinde ſeminis eſt ferax. Belgio & Germaniæ hortenſe vtrumq;. Mōſpellij propter Sellæ nouæ pontem & decliuibus, ſaxoſis, vmbroſis, ſyluoſis, ſpōtè multū.

ALSINE, Hippia.

- Ang. Great Chickeweede.
- Ital. Centone, Pauarina, ſeu Pizza Gallina.
- Morſus Gallinæ.
- Ger. Vogelkraut.
- Bel. Muer ende vogelcruyt.

ALSIOSIS non modò ſed etiam parietinis, & imbricamentis oblectatur Alſine, quę Auricula muris vocitata fuit antiquis ob foliorum admodum arctam ſimilitudinem, cum genuina Myoſotide, teneriuſcula ſiquidem herbula eſt, Gallinis & auiculis pabulo grata, eoq; vocata plebi morſus Gallinæ. Plurimos ramulos geniculatos, rotundos, folioſos, Anagallidis vel parietariæ minores minuſq; hirſutos floſculos etiam ex capitulis Anagallidis, vel Hollauſtij explicat, albidos, ſtellatos. Semine exiguo in pericarpio oblongo, guſtu inſulſo aqueo refrigerante. *Effig. Dod. epit. 56. Auricula muris. Morſus Gallinæ.*

ALSINE Minor recentiorum, ſiue Hippia minor.

- Ang. Middle Chickeweede.
- Gall. Morgeline Mouron.

PERSIMILIS ſuperiori, ſed minoribus tū foliolis, tū ramulis, humi procumbentibus, propiuſq; ad Anagallidem, quàm Parietariam efformatis, cætera non diſsimilis, neq; oriunda diuerſis in locis. *Dod. effig. 57.*

ALSINE Minima.

Ang. Little Chickweede.

ET hæc proximè deſcriptam Anagallidem admodum præfert, verùm tota tenellis capillaceiſq; ramulis, exilibuſq; Serpilli lenticulæ vel tenuifolij Thymi, numeroſioribus: non diſpari loco, ſitu, aut effectu, notiſsima. *Dod. effi. 58.*

ALSINE Myoſotis.

- Ang. Small mouſe eare.
- Ger. Meuzorlin.
- Gall. Petitte oreille de ſouris.

HANC etiam propter ſimilitudinem foliorum aurem murinam vocitarunt, & Alſinē, quam valdè exprimit, vt Dioſcorides innuit: à radice caſsiuſcula, rotunda, rectis item multis viticulis creſcit, ſemipedem & pedem altis, foliolis auriculas murinas vel centaureū minus imitatis, binis, ab imo multis per interualla. ſecundum quæ in capillaceis pedicellis floſculi exigui Gallij vel Aparine cærulei floſculi. Rarior hæc, niſi Italiæ Galloq; prouinciæ herbidis marginibus & campeſtribus, nullo excellenti guſtu. *Dod. Effig. 59.*

MYOSOTIS Hirſuta reptans.

ADMODVM familiaris hæc hortis, vinetis, ſegetibus, & pratenſibus, vulgo Pharmacopœorum auriculæ muris minoris nomine notiſsima, & aptiſsimè ſic vocata, propter

hirsutiem effigiemq; auri murinæ haud absimilem, repit humi tota ramulis palmaribus, hirsutis, mollioribus, Scorpioidem minimam vel Anagallidem referentibus: flosculis albidis, & semine non dispari, radice multis fibrillis sparsa.

ANAGALLIS *Phœnicea mas, & Cærulea fœmina.*

Ang. *Pimpernell.*
Gall. Mouron à fleurs rouges, & Bleues.
Ger. Gauch heyl.
Belg. Guychel heyl.

Effig. Dod. 60.61. Γαλλὶς dicebatur Græcè Hyacinthus, vnde à colore hyacintheo Anagallis nuncupari potuit. Fortè dixit antiquitas Anagallidem, quia superbula floribus venustis vias passim ornet, colore oculis grato & amico. Antiquorum duas nouit nostra ætas, Phœniceam & Cæruleam, quæ neutiquam effigie diuersæ sunt, sed duntaxat colore atq; effectu. Etenim Phœniceam siue marem illitu sedem euocat, quam prolapsam reprimit Cærulea, vt Dioscorides ex aliorum historijs recenset. Vtraq; autem passim fruticat teneris cauliculis & folijs Alsinę, copiosis floribus & semine pusillo in pericarpijs Lini.

Cærulea autem, præterquàm quòd non perinde frequens, variat colore & acrimonia, caloréve remissiore est, si antiquorum historiæ standum.

ANAGALLIS LVTEA.

LVTEA quàm visu pulchra & rara transmarinis regionibus vti Lugduni, tam crebra in Angliæ nemoribus, locísq; opacis, Mense Iunio & Iulio. Flores promit luteos, vmbrosis gaudet, cætera mari & fœminę similis, idcirco harum vnam quamlibet qui norit, primo quoq; intuitu cæteras duas noscitabit. Superiore ęstate maximam huius copiam nacti fuimus in quadam densa & amœna Sylua Couentriæ proxima: itemq; dum hæc commentaremur, altero à Bristoia lapide, in Northonij Equitis nemorosis pascuis propè deuexum fluminis Danem. Hallucinatos planè suo more queritatur *Senensis*, qui herbam vocitatam *Panarinam* Barbaris Insubribus, Hetruscè verò *Centone*, Anagallidem tradunt: atqui si sciret vtramq; harum *Pimpernell* plebi Pharmacopœorũ & muliercularum hîc in Anglia dictitari, næ ille multò grauius sibi ferendum putaret? Quasi verò non vulgi sit peruertere nomenclaturas, veteres delere, nouas suo, non nostro arbitrio, cudere & cõmutare: si seipsum intueatur, iamiam & vulgi decipula captum dicet. Nam morsum Gallinæ, qui est Alsine, Anagallidem hanc vulgi more hallucinatus fecit. Et vtinam non nemo bonus genius illi in mentem non Diaboli Morsum, huic loco prorsus alienum, sed potius errores suos, & supercilium fastu Cerbereo elatum sibi spectãda immisisset. Quin hanc Succisam, tametsi iamdiu Trago & Fuschio monentibus, hîc non pauci imperiti Pharmacopœi & plebecula Scabiosam dicant & vtendam præcipiant: Illuc si distulisset, multò consultius fecisset: nam fortè *Scabiosæ* species est, & saltem ad scabiem multum pollet.

MORSVS GALLINÆ *Folio Hederulæ, flore figura & pericarpijs Anagallidis.*

Belg. Hoenderbeet.
Germ. Hunerbisz.

Effi. Dod. Epit. 62. non est E-latine. VBIQVE passim iuxta sepes reptat cauliculis hirsutis Alsines Myosotidis, folia pusilla, angulosa, Hederæ aut Hepatici trifolij, flores Cærulei Anagallidis aut Teucrij pratensis. Semen paruum inclusum pericarpijs.

AN-

ANAGALLIS AQVATICA, siue Becabunga Germanorum, non est Cœpea

Gallis, Berle.
Belgis. waterpunghen.

GALLORVM plebecula hanc Berulam dicit, sed consultius recentiores Herbarii Anagallidum vnam, vt cuius folia & vires non parum imitatur, nec non natales sectatur vdorũ, secus pratenses riuulos in pigris aquis, aut substilliis; folia edit leniter ambitu crenata, fruticosis ramulis, teneris, carnosis Portulacæ & Nũmulariæ in humũ, deflexis ac ramulis crebribus, fœtura diti florum cœruleorum Anagallidis similium, stipatis: Radix multis sparsa fibris albicat, & Nummulariæ modo subtus serpit, tota gustu acriore Nasturtii, odore non ingrato, nec minore ope apud Frisios & Germanos vsurpatur, aduersum indigenam morbũ illic Scorbutum nuncupatũ, quem iuuat, non secus atque Cochlearia, Cardamine aquatica siue Berula, &, aliæ quas alibi diximus. Porrò Cæpeam non videri, inter Portulacas disseruimus.

ANTHYLLIS PRIÔR Lentifolia Peplins effigie, maritima.

QVASI floridulæ, lanugine cana qua pubent Anthyllides dictæ videntur, aut potius à flosculorum exilitate, quales cernuntur gemmei perelegantes, pusilli, in Anthyllide hac Maritima letifolia dicta à nobis depicta. Ac tametsi per notas minus accuratas nenacto quidem veram primam Anthyllidem, integrum fuerit certò asseuerare quænam Dioscoridis prima sit, tamen quoad eius fieri quit, vt consulamus rerum Historiæ, non pœnitendi iudicii coniecturæ aptandæ sunt tum descriptioni, tum plantæ isti, quæ non perperam inter se quadrant. In Angliæ insulis Australibus, ea præsertim quæ Portlandia vocatur, litore Norhtmanniç obuerso, plurima quam hic damus, pusilla prouenit in sabuletis & arenosis vadis depressis, & apricis: geniculis, & ramulis palmum trésve vncias longis, angulosis, pallentibus & foliis, Lenticulam, Alsinem minorem, vel Peplin referentibus. Flosculi summis insunt ex buxeo herbacei, dentatim stellati, Sedi minoris Iunio & Iulio: Semen Tythymali in perexiguis Chamæcysæ triquetris thecis alit: prolixiore, exili, geniculata radice, sabulo altè infossa Soldonellæ modo: tota salsa, gustanti amaricat & parum quiddam calfacientis indicat. Nec hesitationi locus iam foret, si quam certùm habemus facultates hanc sortitam esse, quales primæ Dioscorides asserit, tam confidenter decernere auderemus effigiem planè eandem esse: nos monet tamen non parum Alsine quæ quia huic, vt sanè est, cùm similis admodum foret, eodem nomine Anthyllidis vocata donataque fuit, vt apud Dioscoridem videre est. Et multò aptius congruũt huius nouę maritimæ foliola legumini Lenticulæ, quàm palustris Lenticulæ. Quare comparatio videtur accipienda de Lenticula legumine, non de Musco paludoso quem βρυον ὁμοῖον φακῷ, id est, muscum lenticulæ similem, vocat Dioscorides, non absolutè Lentem.

MARINA INCANA ALSINÆ folia, Norbonensium, an prima ANTHYLLIS Dioscoridis?

ETIAM maritimis agri Nitiobrigi ad *Peraus* & *Lateras* reptat hæc paſsim, vti ſuperior, ramulis compluribus, ſeſquipalmaribus, foliolis Alſinæ, aut potius Lenticulæ, ſed per interualla quædam, quaſi circum geniculos exortis, numeroſis: copioſiſsimis item flocellis in ſummo aggeſtis, muſcoſis, albidis, floridum quaſi nomen Anthyllidis oſtentantibus & teſtantibus, ſeminis etiam puſilli feraciſsimis: guſtu amaricante, ſubſalſo, nitroſo, calidiuſculo.

ANTHYLLIS Marina Norbonenſium altera, admodum ſalſo-acida, Chamæſycæ facie.

NEc aliò debet aut poteſt referri hæc maritima iiſdē locis reptans, quàm inter Anthyllides, vt quæ aliis multò ſalſior ſit. Foliis & facie eſt Herniariæ aut Chamæſycę: floſculis puſillis ſubter foliola ex albo purpuraſcētibus; ſemina in florū calyculis quàm Clinopodij minoribus multò occluduntur. Tota guſtu ſalſo, acidulo, lactei ſucci expers, & exucta: nec proinde Chamæſyce ſtatuenda, vt quidam, qui ſiccam tantùm in ſuis muſeolis viderant, prodiderunt.

PARONYCHIA Alſinefolia.

QVIA ei vnguium affectui medetur quem Græci Paronychiam, Cicero autem reduuiam dicit, Paronychia dicta fuit: hodie minus ſanè nota, propter multas plantas, quæ conſimiles ſunt, eandemque adumbrant apud Dioſcoridem, magis quàm preſſè delineant: inter quas tamē in tectis & parietinis reperitur vna, vt ſi quæ alia, *P*aronychiam imitata deſignationem. *P*uſilla eſt plantula tota Alſinæ figura, non multis foliis Alſines vel Lenticulæ, nec diſsimilibus donata, ſed exorta ad imum cauliculum aut pedicellum dodrantalē, albidum, admodū exilē, qualis Callitrici Apulei putati: in quo ſummo floſculi candidi, & theculæ minimi Thlaſpi pares, ſed compreſſæ & foliaceæ: guſtu aliquantum acri, eoque opinionem fouente eorum qui *P*aronychiam autumant. Nam illa capillacea, quam Commentator iactat, non perinde poteſt *P*aronychiis prodeſſe: eſſeque guſtu & facultate Capillarium cæterarum, monuimus alibi.

PARONYCHIA ALTERA, FOLIO Rutaceo, flore albido.

CONVICTRIX in parietinis locisq; mucidis, petroſis, vmbroſis, vbiq; cum ſuperiore obuia etiā eſt hęc; cauliculis dodrantalibus & palmaribus, craſsiuſculis: foliola Rutæ bifida, interdumq; trifida incisura, magnitudine & parilitate quadamtenus cernuntur, colo-

colore pallidula & subrubra, succulenta: floribus albidis, seminula etiam in thecis Scorpioidis Myosotidi non disparibus: vtraque exeunte hyeme Vere primo flosculos edunt: deinde minimo æstu marcescunt, vt nuspiam toto anno compareant.

ELATINE DIOSCORI. *Veronica fœmina Fusch.*

QVID hîc carpat aut balbutiat Commentator nescit, neque scire voluit nos, sibi ignotam fuisse veram Elatinem, côcinnat tamen effigiem fortè Alsinę, facultates verò reticet, nec quid sibi voluerit, hiscere audet: Genuina autem Elatine omnium nuperorum suffragiis, viribus & facie congruis, est ea quam Germani Scriptores, Doctissimus pręsertim Fuschius, Veronicam fœminam dixerat, quanquam alius generis àmari Veronica. Plurima in segetibus Norbonæ, Galloprouincię, Delphinatu, Germaniæ & Italiæ quibusdam locis: rarius in Belgio, & Anglia comparet. Pedalibus serpit viticulis, tenellis, flexilibus, pluribus, ab exili radice: folia Helxinę minora, rotundiora, sed pilosa & incana, ad Nummulariam vulgo dictã accedentia, promunt: flosculi Hederæ terrestris, aut Anthirrini, sed perpusilli, albidi, & semen exiguũ, nigrum, subrotundum, Anagallidis par ac simile. Astrictoriæ non modò hæc facultatis, meritò dissentericis, tumoribúsve feruidis prodest: verùm etiam tanti fit hodie ad cancros, carcinomata, malique humoris vlcera, vt euentus superet, aut temeret fidem: Nasum qui decreuerant abscindere perdocti Medici complures, præceperantque eiusdem sententiæ Chyrurgis valde exercitatis id faciendum, quidam misellus Barbitonsor, qui de quopiam suo hero eximio Medico hanc dotem didicisset, dissuasit: huius litu & potu effecit, vt nec nasus abscindendus foret, & vt reliquo corpori in lępram prono optimè esset: amaricant folia astringuntque siccitate non exasperante.

VERONICA VERA *& maior.*

Germa. Erenbreiß / Grunheyl.
Belgis. Eeren prijs, Laudata nobilium.

EST hæc etiam nominatissima, nec vulgatæ commendationis ad vlcera, vulnera, ac pleraque virulentorum affectuum. In syluis Septentrionalium passim, sed editis & mõtosis Meridionalium collegimus pusillam, ramulis crebribus, villosis, purpurascentibus, gracilibus, pedalibus, stratis: folia nonnihil ad Teucrii vel Chamædrios crenis accedũt, sed lenioribus, & Berberidis quasi effigiãtibus folium, sed hirsuta Pilosellę: flores dilutè purpureos summi turiones edunt, Germanicæ Germandreę, seu Teucrii pratensis effigie, sed minores: in marsupiolo compresso grana minuta. Fibrosa, nec prolixa radix. *Betonica Pauli Dodo. 21.*

MINOR *Serpillifolia* VERONICA.

NEC hæc nisi tractibus Septentrionalibus etiam in hortis sponte multa serpit, Alsinę vel potius Serpilli ritu & habitu, eoque nonnullis putabatur Serpilli species. Verùm crassiore multò est folio, nec crenato, aut hirsuto albido, vt Veronica mas, cui nihilò minùs foliorum ordine & ortu, viticulis, floribus, & seminis vtriculis permultum similatur, sed magnitudine inferior. Radix tenella, fibrosa, subtus repit: calida nonnihil & desiccans, ad Serpilli gustum insipidiorem accedens.

NVMMVLARIA, CENTIMORBIA, num Erestedanum Theophrast?

Germa. Phenninck kraut. Egelkraut, & clein Naterkraut.
Belgis. Penninck cruyt & Egelcruyt.
Angl. Hearbe two pence.

Centimorbia.

OPACIS & riguis gaudet, sed regionum Septentrionarum, & frigidiorum potius quàm calidiorum (vbi pauca) indigena est Nummularia, à foliorũ circinnata rotunditate nũmum imitante dicta: bina exeunt hæc, ex aduerso æquis, sed crebribus spaciis viticulorum humi repentiũ, Elatinæ longitudine, & ritu: colore & habitu quadãtenus Vincæ peruincæ, aut potius Anagallidis, luteo flore, cui etiã floribus luteis, stellatis iuxta foliorum exortus, etiam gemino ordine adeò similis est, vt per initia non facilè sit discernere: sed Anagallidis luteæ progressu temporis longiuscula fiunt, & in imo nonnihil sinuantur: nec semen dissimile. Non modò insigni quapiam astringendi & exsiccandi dote in gargarismata recipitur, sed etiam tot ad affectus vtilis tantoperè habetur, vt Centimorbia sit dicta, & appellitetur hodie: Angliæ, Germaniæ, Belgio, & Normãnæ Galliæ vmbrosis vdis, ad sepes familiaris.

SYMPHYTVM Petræum.

SYMPHYTI Petræi quæ adũbrarent delineationẽ non defuerũt plantę pleræque: at non similitudinis, aut figuræ causa, sed virium & naturę, quã glutinãdi vtriq; inesse scirent, vtranq; tametsi dissimilẽ Symphytũ vocarũt. Συμφύω enim est cõiungo, cõglutino, seu cõmitto. Sed nos potius ad quãpiam Cunillæ, id est, Origani, Thymi, Serpilli, Satureiæ, vel Coris Monspel. cõgenerẽ deducebat Dios. lectio: in Petrosis enim lignosum, surculosum totũ & odoratũ oritur, ramulis Origani, foliis paruis, capitulis Thymi, vti Plinii, vel vt nõnulli, qui cõiungunt λέπτα κεφάλια, capitula tenuia Thymi, nulla foliorũ descriptione. Saliuam cit, tum subdulcis est, purpurea radix, longa, digitum æquans: quorum simul subducta notio facit, vt nondum vllam queamus statuere stirpem Symphyto vero eandem. Coris verò Monspelliensiũ, atq; Sideritis odora pusilla, spicato flore nos poterant adducere ad Symphyti persuasionem: verùm morosis non omnia penitus quadrare videbuntur. Et Senensis plausus præproperus, capite de Hyssopo, repertam esse iam persuaferat: verùm eius posteà supina negligentia, vel ambitio meticulosa, nos de eadem opinione deturbauit: quippe docturus sibi repertum Symphitum Petrẽũ, natales plusquàm prolixè enarrat, puchritudinem celebrat, interea nihil addit quæ ad certiorem probationem faciat, nõ faciei, non viriũ, aut vsus quidquam. Quare quid vult sibi, vt assentiamur, si nihil explicat, extricat, aut docet? Vidimus iamdiu plantam, quam putamus ab illo reprę̃sentatã, prope Bernardi celsos Sabaudicos montes, & de Anguillara audiuimus, cur nõ ausus fuerit, vt in quàmplurimis, describere: audere id igitur possunt, qui viderunt. Est ea floribus purpurea confertis, speciosis, Ericæ maioris, spicatis, foliis pusillis Chamæpiteos, breuioribus aliquantũ hirsutis Pilosellæ modo, in surculis pedalibus, lignosis: sed inodora, radix lignea, non purpurea, nec dulcis gustu planta, nec saliuaris. Quam ille cùm se reperisse, Deo secundo, exultabat, foliis Origani & Hyssopi, non animaduertebat Hyssopo Dioscoridis folia esse Origani: & Dioscoridem nõ folia, sed caules Symphiti, Origano assimilasse, vti & Plinius: folia verò parua distinctè, & seiunctè dixisse.

Symph. Petreũ Mat. creditum,

BVGVLA, quidam Prunellam.

GALLIS, vt Ruellio & aliis, vires illæ decantatæ à vulnerariis Medicis & Empiricis, ad foris intúsque multos morbos curandos, qui Symphito inesse folia Origani legerant, ansam dederũt opinandi Buglam vulgò vocatã, aut Bugulam, esse Symphytũ Petræũ: est sanè miræ vis cum Sanicula potionibus vulnerariis: quare vel isto nomine & certi-

certitudine malim, vt Symphito vti, quàm Mathio. incertæ cōiecturæ acquiescere. Consolidam mediam, id est, Symphitum, Chyrurgi vocarunt, seu Solidaginem & Bugulam. Sed huius similem Prunellam vocatam, aut Consolidam minorem, eodem nomine donant, propter vultum & vires haud ita dispares, alioqui natales Bugulæ vel mediæ consolidæ sunt vda prata, & syluæ, & horti: sarmentosis ramis, exilibus, flexilibus, humi reptantibus, & foliis Becabungæ vel Anagallidis aquaticæ, & alicubi depactis, vnde alii eriguntur surculi, angulosi, sesquipalmum alti: quibus folia crassa, rotunda, oblonga, leuiter serrata, & auersa parte Hederæ Pruniue modo, aut granati colore puniceo, (vnde fortassis vtrauis Gallis Prunella promiscuè dicta) flores iuxta folia à medio summo tenus verticillatis spaciis cærulei elegantesque prodeunt, interdum niueo candore. Radix fibrosa, tenera, maior quàm Prunellæ.

PRVNELLA SYMPHITVM Petræum.

PRVNELLÆ enim pusilla, sed prolixior subest radix, virgultis item reptantibus, quadratis, hirsutis, palmū & sesquipalmū longis, inflexis: foliis longioribus, supernè acutioribus, Pulegii regii, vel Origani, vel Trifolii, spicatis & purpureis comis longioribus. Oritur hæc pratis & hortis sponte, etiamque locis aridioribus & saxosis Garmuntiæ Syluæ, & alibi finitimis Monspelliaci agri, inter Lados & Ilices Baphicas, vbi flores dilutiores multò, folia ima profundius incisa vtrinque, Valerianæ agrestis modo: vocant vulgò illic Symphitum Petræum, nec parum laudant Assatius & D. Medici.

CONSOLIDA minor Officinarum, an BELLIDES Pliniana?

Gallis. Marguerites, Pasquettes.
Ital. *Primo fiore.*
Belgi. Madelieuen, Kersowen, Margrieten.
Ang. *Daysie.*

ETsi tacitus Bellides præteriit Dioscorides, tamen quæ apud Plinium extant perpauca & vaga, persuaserunt posteritati hosce flores, qui in pratis abundè primo Vere erumpunt, Bellides esse: Nam inquit ille; Bellis in pratis nascitur, flore albo, aliquatenus rubente: cui coniecturæ fauet nomenclaturæ expensio: Potuerunt namque funestæ illæ Beli Danai Regis quinquaginta natæ (quæ totidē nuptæ maritis, eos quælibet suū iugularunt) nomen dedisse, vnde fortè postea istos flores vocarint, quia multi visuntur gregatim vnà & belluli, vnde vocantur vulgò *Marguerites*: sunt quippe glomeruli multi florū quasi vniones, siue Margaritæ, è pediculis crebribus, palmaribus, teneris, pilosis, erumpentibus è medio foliorum, quæ Pratensi minori frequentiori insunt multa, viridia, crebra, crassiora, Oleæ aut Pilosellæ. Radix pusilla Plantaginis. *Mathio. 913.*

HVIVS autem differentiæ varietas in florum colore & magnitudine: Est enim flos frequentius albus, medio luteus Anthemidis. Interdum & purpureus. Nec quæ in hortis coluntur ad coronamenta, differunt, nisi cultu: annua enim & frequenti transplantatione maiores, habitiores, confertiores, duplicati, & triplicati, & elegantiores euadunt flores. Hisce potissimùm vtuntur vulnerarii, vnde Conolidæ minores dictæ fuerunt. *Varietas.*

BELLIS MEDIA.

PERPARVM videtur differre quam Mediam recentiores statuūt. Est quippe foliis alterius Pratensis duplò maioribus, & flore in sesquipalmari & pedali, pediculo gracili, nec diuerso à superiori. Hanc à se lectam in Syluosis montibus Germaniæ nobis communicauit D. Pennius Anglus. *Math. Effig. 911.*

BELLIS Cærulea, GLOBVLARIA Monspelliensium.

A Florvm glomerulis globíue Globularia recẽtioribus vocata, Monſpellienſibus præſertim, apud quos Gramuntiæ ſyluæ vicinis deuexis pratis oritur, foliolis Bellidis vulgaris, nigrioribus, ſed iuxta pedicellos rigidiuſculos palmares & ſeſquipalmares anguſtioribus. Flores cærulei, pulchelli, in orbe glomerati, Scabioſę mõtanæ modo & colore. Radix lignea, fibroſa. Rarior hæc Italiæ, Germaniæ, & Franciæ.

BELLIS MAIOR.
CONSOLIDA *Media Vulnerariorum.*

Germa. Genſzblum.
Ang. Greate dayſie.

Qvæ recentioribus maior Bellis vocatur, caules emittit graciles, lignoſos, plures, teretes, cubitales & pedales, Iacobeæ ſimiles, è fibroſiore & ſparſa radice, in quibus flores medio luteos, & ambitu candidos Buphthalmi, aut Pyrethri vulgaris; folia Senecionis, ſerrata: ſecus margines agrorum & pratorum familiaris.

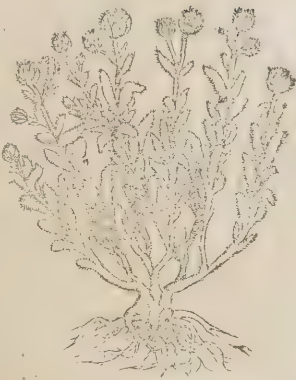
PILOSELLA, *Auricula muris.*

Nec etiam iſtius vulgatiſsimæ herbæ vſpiam, quòd ſciamus, meminêre antiqui, ſed dumtaxat recentiores, qui Piloſellam vocárunt, ab hirſuta Piloſaque foliorum ſuperficie quadãtenus albicante, oblonga Bellidis, ſed aliquantum ſupernè concaua, auriculam murinam effigiante, vnde Myoſotidem quidam dixerunt; tametſi alia ſit Dioſcoridis Myoſotis: Pedicelli item hirſuti, graciles, palmares, & ſeſquipalmares ſunt: Floréſq; edunt æſtate Bellidis, aut Hieracii pallidiuſculi concolores: vniuerſa aſtrictoriæ facultatis quadam tenuitate calida mixtæ, cuius ea eſt vis, vt ſucco decoctóue acies chalybeæ cãdentes ſæpius merſæ, quamlibet duritiem lapideam, ferreámue præcidant & demoliantur, nec tamen retundantur, aut hebeteſcant. Vi etiam eſt præſentiſsima ad calculum.

Gnaphalium { *Vulgare.* / *Marinum.* / *Alterum montanum.* / *Tertium Anglicum.* }
Leontopodium.
Stæchas citrina an Chryſocome?
Stæchas citrina altera minus odora.
Inodora altera flore maiore.
Apios.

GNAPHALIVM *marinum: Cotonaria vulgi.*

Bombax humilis. *Petit Coton.* ΓΝΑΦΕΙΝ dicunt Græci vellere carperéve lanas aut pannum, non ſecus ac ςραθεύω, tergere, concinnare, & interpolare, vnde Strutio & Gnaphalion, quod Romani eodem ſignificatu Centumculum nuncuparunt, & Tomentariam, ac Plinius Chamæzylon (ſic enim emendamus, quod omnes etiam recentiores legunt Chamæzelon) appoſitè dixit: nulla namque planta raritate, elegantia, & vtilitate propius imitatur Goſsipium, imò nihil aliud, quanta eſt, niſi tomentum videtur, ſi radicẽ exceperis, & intimam florum ſuperficiem,

ficiem, corymbos enim Abrotani fœminæ aureos, numeroſos, multifidis caulium ſurculis, quos ſtipat lanugo candida, aut cinericia perquàm denſa, cinguntque folia quoquouerſum multa, fungoſa, eadem pube obducta, tactuique vniuerſa planta valdè quàm blanditur, holoſerici attrectatu, ſeſquipalmum pedémve alta fruticat, duriuſculis virgultis, ſarmentoſis, tomento craſſo incanis: radice lignea, recta palmum longa, inflexa, Aizoi medii vel Paralij Tithymalli ſimilia ortu, ſitu, & figura, ſed minora. Vniuerſo litore & ſabuletis à Marianis aquis ad Ceti mõtis radices & lacum plurima, alibi haud temerè occurrit Norbonę. In Adriaticis littoribus non vidimus, & nonnullas plantas primùm oſtendimus Venetis, & Veronẽſibus Bellicoco & Caſſeolario: Cortuſio verò Patauij chartaceum Herbarium ſpectandum cùm dediſſemus, huius cũ Polyrhizi Ariſtolochia, Thymalli ſerrato, floribus Opontiæ, plantulam nobis periiſſe animaduertimus, nec multò pòſt eaſdem depictas Mathiolo ſuo muneri miſſas fuiſſe, quo lubentius perſuaſi fuimus, propterea quia neque deſcripſit in poſtremis commentariis, neque quænam & vnde oriunda foret, monuit, nec flores appoſuit pictor, quia illi noſtræ flos ſemenque tunc defuit: triquetrum enim, puſillum, aceroſum, oblongum, albidum. Aſtringit magnoperè & deſiccat tota planta, nonnihil ſalſa, nec tamen ingrata, aut amara, aliquantum aromatica odore, quadamtenus citrinę Stæchadis, vel gummi Elemni: Iulio floret. Sæpius vſi ſumus ſurculis pro elichniis, qui viuidè alunt flammam, Olei quippe cæterique pinguis liquoris potrix eſt.

GNAPHALIVM *vulgare, Filago Centanculus.*

VSQVEquâque quidem Gnaphalium iſtud vbique aridis & ſterilibus multum & notum, videtur foliis & cauliculis imitari maritimũ, differt tamen cùm foliis, floribus, lanugine, odore, cãdore, tũ ſpecioſaq; & hilari aſpectu, Gnaphaliũ ſuperius, à Filagine, quę potius ad Stæchadem citrinã referenda ſit, aut certè cognitionis vtilitatiſq; cauſa, ſit cũ iſta quæ ſtatim ſubdetur Montana à nobis vocata, medii generis: eſt enim dyſentericis & profluuiis immoderatis non parum accommoda. Herbula filago eſt pluſculis cauliculis, pullis vel cinericiis, lanugine tectis, gracilibus ſeſquipalmum altis, foliolis crebribus, adſolutis, breuioribus quàm Stæchadis citrinę. Floribus glomeratim oriẽtibus: partim mediis è ſurculorum diuaricationibus, partim etiam extremis ſurculis, ſubluteis & pallentibus: molicella tota & puſiſſa, frequentior hæc hac delineatione occurrit. *Gnaphalium.*

Varietas GERMANICI *maioris & ſecundum folia floridi.*

INTERDVM & aliã vidimus in Germania maiorẽ filaginẽ etiã foliis & caule Stæchadis citrinæ: & inodorã, alibi etiã floſculis non in ſummo, ſed inter foliorũ interualla paſsim ſecũdum longitudinẽ ortis: quemadmodũ oriuntur in iſta, quã vt nondum planè notam, hîc appinximus.

AN-

ANGLICUM *folio longiore perperam Leontopodium alterum Mat.*

Gnaphaliũ tertiũ Anglicum. GRACILIBUS & rectis virgis, nullis fissũ alis, proceritateq; æquat Absinthiũ, colore etiã & figura refert: folia ab imo cespite, radiqúe capillacea, duplò longiora & latiora quàm Stæchadis citrinæ, fermè Salignea effigiant, toto reliquo caule *Psylio* longiora, angustiora, sed pauciora, prope quæ media in pedicellis exiguis vellicatim terni quaternive flosculi, papposi, è Buxeo pallidi Senecionis, vel Stæchadis citrinæ hęrẽt astringit: nõnihil amaricat, multũ exsiccat. Tertio à Lõdino miliari opacæ syluæ clinus multam alit, cis Tamesim.

GNAPHALIUM MONTANUM *Purpureum & Album Pilosella minor Fusch.*

MYOSITIDIS vel *Pilosellæ* minoris effigie oritur hęc in arduis frigidis, iugis, & quo loci Vaccinia nigra, aut Idea Theophrasti vitis putata, fœliciter proueniunt: vix sesquipalmum æquat, perexigua radix, reptãs fibrillis. Folia incana, mollia, ad imũ penè tota, vti in Bellide, reliquo caule pusillis, perpaucis & exilibus, flos summo singulus globulus est, Scabiosæ ferè, sed compactis flosculis permixtis, partim purpureis, partim candidis, hîc rarior, *frequẽtius quippe occurrit flore* albo: valde quàm astringit, & exsiccat, gustu insulo. Rauisburgi Germaniæ & ad Calcaris montem Norbonæ prope pagum sæpe collegimus. *Varietas.*

LEONTONPODIUM SIVE *Pes Leoninus.*

Mathio. 1193. PEDEM Leoninum propter villosam foliorum & florum effigiem crus pedi annexum aliquantum referentem, dixerunt, quemadmodum pedem Leonis, Leporis, Vrsi, Columbæ, Corui, & Gallinæ, tum antiqua, tum nostra ætas. Iam inde à Brunsfelsii Germanorumque aliorum de re Herbaria meritissimorum scriptorum temporibus inuenta & descripta herbula montana, quæ non parum foliis Rosam, seu Rorellam imitatur. Est quippe foliis angustis, oblongis, hirsutis, sed incanis, præsertim in imo, duos pollices lõgis, Gnaphalii, Stæchadisue Citrinæ latioribus: In caule summo itidem hispido, ternos, quaternósve digitos alto, gestante flores, nigracantes ex fusco violaceo, & capitula latiusculo, sed denso ambitu sparsa, ac nonnihil quibusdam foraminulis impressa, quasi Leonis vestigium, vel soleam imitatis. In Germaniæ arduis, adeoque Italiæ Alpinis & Baldo Veronensi inuenitur, sed rarius, idcircoque quid posit aut præstet nondum scitur.

CHRI-

CHRYSOCOME aureaúe coma. STÆCHAS CITRINA *noſtras, ſiue Luteus Amaranthus.*

{ *Ang.* *Gold flower.*
{ *Ger.* Mottenblumen, Rheinblumen.
{ *Belg.* Reynbloemen, motten cruyt.

CONSPICVA florum corymbaceorum aurea coma nomen dedit Chryſocomæ, quã hactenus noſſe non potuit ætas noſtra, veri Hyſſopi Dioſcoridis ignoratione, cuius corymbaceis comis aſsimilantur huius flores aurei. Iam cùm Hyſſopum veram inferius oſtenſam & aſſertam à nobis, corymbis comparamus Stæchadis Citriuæ dictæ, reliquasq; deſcriptionis & virium expendimus notas, perſuaſum planè habemus, Stæchadem iſtam veram Chryſocomen, quam etiam *Luteum Amarant hum* vocarant Græci, à colore & fulgore penè immarceſsibili, cuiuſmodi in iſtius plantę floribus eſſe quilibet Pharmacopœus agnoſcet: Perſtãt namq; diutiſsimè corymbaceæ vmbellæ, rotundæ, multiſq; quaſi florum bullatis glomerulis, ſparſim tumultuarieq; cõditæ, Origani non abſimiles, aut Hyſſopi Dioſcoridis à nobis datæ, lucente nitenteq; per maturitatem coma aureo pallore, & mollicello vellere, puſillo intus ſemine Maioranæ, ſed exiliori, ruffo, acri, odorato: In cauliculis, rectis, albidis, nonnihil incanis palmum & ſeſquipalmum altis: folijs oblongis, anguſtis, leui hirſutiæ incanis, Stæchadis, vel Linariæ Oſyridis, quam doctiores minus rectè Chryſocomen antumaruut. Radix fibroſa, gracilis, nigra foris, gummi Elemnium vel Cyperum rotundum Syriacum, redolens vti flores & tota planta: guſtu etiam aromatico, medicato, acuto & feriente, non nimio feruore ſubaſtringẽte: cuius amicorum quorundam doctiorum imitatione experti ſumus, admodum inſignem vim, ad iecoris ex glutinoſis ſuccis ac vaporibus craſsis intra tunicas diſcurſantibus, diuturnos affectus. Pulmonibus verò inflammatis non impunè dari meminiſſe par eſt, ſed affluxu pituitæ acidæ, feroſæ vel ſalſæ calefactis aut eroſis: Eoq; tutius vertiſſet interpres, pulmonarijs vel peripneumonicis, quàm inflammationibus pulmonum. Præſtantior hæc & ſpecioſior Norbonenſis Galloprouinciæ, & Hiſpaniæ aridis & petroſis, vbi odoratiſsima & plurima, ęſtate, radice perenni. In Germania ad Rhenum, reliquaq; Gallia paucior & inefficatior. Eapropter nihil quò minus veram Chryſocomen ſtatuamus obſtare videtur, niſi verbulum vnum aut alterum, quibus ſubeſſe quippiam labeculæ Monſpellienſes noſtri pręceptores Rondelletius & alij, qui hanc Chryſocomen vocabant, iamdiu ſubolfecerant ex Pliniana & codicis calamo exarati coniectura. Sic enim legebãt δασεῖαν λεπτὴν, radicẽ rigidam ſiue firmam & tenuẽ, nigram vt hellebori, ὡς ἐλλεβόρου μέλαιναν nigra ſanè eſt foris: & paulò mox κυπέρῳ ἁρμόζουσαν vel συμμοιοῦσαν ἐν τῷ γλυκεῖ, nempe Cypero reſpondentem guſtu ex ſuaui auſtero, quæ odori & ſapori huius quàm quòd maximè congruere illis viſa fuêre. *Amrranthus Luteus.*

STÆCHAS Citrina Altera.

NEMANSII ET MONSPELLII meminimus alteram huic ſimilem, ſed graciliorem totã, nigriorem, ſquallidiorem, cineritiam, pluribus cauliculis viticeis pedalibus: Radice exiliore minusq; fibrata, quia raro niſi in rimoſis ruderibus & mœnijs vrbium victitat, fuſca foris, minimum odora. Florum corymbi ſinguli in ſingulo caule, nec aggeſti, vti ſuperiores. Semen tamen ſimile, exile, fuſcum, quod Londini ſatũ nobis floruit & annuè viguit.

STÆCHAS Citrina altera inodora.

RARIVS hæc multò occurrit Ilicetis Cocciferis *Sommieres* inter & Monſpellium, tota pulchella, facie Stæchadem Citrinam præferens. Folia tamen ſũt latiora incana, vti tota planta: Cauliculis palmaribus, in quibus flores itidem Stæchadis Citrinæ alterius grãdiore s, lõgiores, Lactucæ agreſtis quadamtenus. Radix non magna, lignoſa, inodora tota: minus nota, peruia, aut inuẽtu facilis, ideo nondum vires agnoſcuntur.

APIOS vera, ſiue Pyriformis radix Dioſcoridis.

RADICIS indicio cognitu facilis Apios, quæ rotunda, turbinati coni Pyrum imitantis eſt, cæteroquin nobis hęc inquilina, primumq́; annis abhinc plus minus decem viſa Venetijs, apud eruditum Senem & Doctorem Comalcum, qui iſtam primùm è Creta Inſula erutam, illiq́; Pyrariam vernaculè vocatam, ſtudioſis quàmplurimis detexit. Deinde nobis atq; peritiſsimo Pharmacopœo Valerando Donrez viſendi attractãdiq́; copiam fecit plantulam Cæpacea radice, Pœoniæ breuiorem craſsioremq́;, vnum è bulbis ſimulante, concolorẽ, pullámve foris, ſed intus albicantem, iam aridam, rugoſam, aliquot emergẽtibus gracilibus cauliculis promentibus: foliola Lini aut Hyperici minora, breuiora anguſtiora, floſculis, pallidis, Tithymali minoribus. Hæc quin eſſet vera Apios non ambigebat ille, vt cuius vis purgatricis periculum non ſemel ſe feciſſe aiebat, grauis & minimè triuialis peitiæ vir: cui eò lubentius aſſentiebamur, quòd nullã aliam videremus figura perinde Apio quadrare: & iſtã iamdiu iactatã leguminis ſpeciẽ, quàm Fuſchius Apiũ fecit, tã lõgè abeſſe à legitima Apio, quàm diſsidet Cyclamẽ à Cicercula, cuius eſt fermè effigies illa Fuſchiana: radicibus quidẽ bulboſis, ſed neutiquã purgãtibus, imò ab Opilionibus peregrè proficiſcentibus eſitari ſolitis, vocariq́; Nutz cardz Anglis, & Germanis, vt in Aſtragallo monuim⁹. Multò autem magis mirati fuimus, nõ incelebrẽ Tholoſatẽ Medicũ Augerium Ferrerium, qui libello de Lue venerea, hanc eandem ſibi alijſq́; adeò veram eſſe perſuaſerit, vt profiteri auſus ſit poſteritatis theatro ſe præparatas miniſtratáſq; iſtas rapulas Venereis ægrotis vidiſſe, adq́; lotiones & fomenta dolorũ decoctionẽ vſurpaſſe, porrò Imperat decoctionẽ harũ faciendã vti Guaiaci, Salſæ atq; Chinæ ſiue officinarũ Apij, quã docendo aliud longè eſſe ab iſta planta, multum diuq́; æſtuat. Optimum virum monuiſſe potuerunt illius primæ qualitates alimentoſæ & ignauæ potius quàm medicatæ. Apij autẽ vox, quia polyſima variæq́; ſignificationis apud Græcos eſt præſertim literula vna aut accentu mutato: eoq́; noſtri Barbari non tamen indocti, ſed magis de re quàm de verbis anxij, cùm hanc radicem & Pyrum propter figuræ ſimilitudinem, atq; ἄποιον aut Chinam, propter nullam fermè guſtui perceptibilem qualitatem vocaſſent, (ſic enim ſonat ἄποιον Gręcis, qualem vocat cucurbitam Galenus, nonnulli aerem) dederunt imperitis anſam putandi Apion Dioſcoridis ad Gallicam luem mirum quantum prodeſſe. Hincq́; errorem geminarunt cùm quòd iſtos bulbillos nulla purgandi vi prędito s Apium verum Dioſcoridis fecerunt: tum quia autumarunt verum Dioſcoridis Apium morbo Gallico magnum pręſidium: cuius facultates non præſtãtiores quàm Ebuli aut ſimilium infernè ſupernéq; humorem pituitamq; excernentium, Dioſcorides tradit. Et quia prudentia huius veræ imperarent quadragenam potationem catharticam futuram? aut ſi rectè agerent, cum drachmam, ſ. purgationis ergo Chinæ decocto addendam pręcipiunt ? Verùm nos honoris cauſa iſtorum nomini parcimus, hancq; dumtaxat reſponſiuncu-

unculam parentamus *Præceptorum* noſtrorum manibus meritiſsimis, quos illi inſcitiæ ignauiæque traducebant ſua inuectiuncula.

ACORVS *Tholoſas.*

ETIAMNVM in cognatione faciei & coloris geminus obrepſerat error ſuperioribus annis, propter duas radices nondum à quoquam deſcriptas, quarum alterã Acori ſpeciem & faciem præferentem auara inſtitorum fex Cynæ ſuffecerat: alteram articulatam *Pyriforma* tuberculis prægandibus, Apium ab effigie turbinata mentiebantur, à colore verò & cõcretione Cynam, nominis & rerum ignoratione perſuadentes Cynam & Apii radicem idem eſſe, quia vtraque eodem vocata eſſet fortè nomine Apij, vt monuimus in Acoro. *Occiduæ florida Pyriformis.*

- *Polium montanum*
  - *Marinum flore albo.*
  - *Mediterraneum flore luteo.*
  - *Venetum.*
  - *Creticum.*
  - *Mediterraneum minus.*
- *Polium Lauendulæ folium, fœmina dictum.*
- *Ageratum flore*
  - *Albo*
  - *& Luteo.*
- *Ageratum Anglicum.*
- *Eupatorium Meſuæ.*
- *Teucrion.*
- *Teucrium pratenſe.*
- *Chamædris.*
- *Chamædris maior.*
- *Chamædris montana, fruteſcens, durior.*
- *Chamædris altera minima.*
- *Euphraſia.*
- *Scordium, ſiue Paluſtris Triſſago.*
- *Scordium alterum Plinii, Mentaſtro ſimile.*
- *Origanum*
  - *Heracleoticum.*
  - *Onitis.*
  - *Sylueſtre origanum. Dioſcori. an Syriacum?*
- *Tragoriganum*
  - *Cretenſe Venetorum.*
  - *Alterum.*
- *Hyſſopus Græcorum folio Origani genuinus.*
- *Amaracus vulgatior, ſiue Maiorana noſtrâs, non Dioſcoridis Sampſucus.*
- *Amaracus, ſiue Maiorana repens* Σάμψυχος *Dioſcoridis.*
- *De Amaraco Galeni & Pauli in Parthenio.*
- *Marum vulgare, ſiue* Maſtic *Gallorum.*
- *Marum Syriacum.*
- *Pulegium*
  - *Mas Plinii floribus albis.*
  - *Fœmina.*
  - *Ceruinum Monſpellienſium anguſtifolium.*
- *Dictamnum Cretenſe.*
- *Pſeudodictamnum, floribus verticillatis.*
- *Pſeudodictamnum album Officinarum, Fraxinella & Tragium recentiorum, cum Glycyrrhiza.*
- *Clinopodium.*
- *Clinopodium alterum.*

Ocimum { Maius Citratum. Medium Duplex. Caryophyllatum pusillum.
Acinus.
Erines.
Mentha quadruplex. { Vulgata rotundifolia duplex. Romana { Angustifolia. Cardiaca.
Sysimbrium syluestre, siue Mentha aquatica.
Mentastum.
Mentastrum niueum Anglorum.
Mentha Græca, inter Lepidia.
Calamintha montana præstantior.
Calamintha montana Pulegio similis Nepeta vocata.
Calamintha tertia Mentastro cognata, est Sisymbrii, siue Mentastri aquatici species foliis oblongis.
Cattaria.
Polycnemon, siue multitibia an Calamintha aquatica Belgarum?
Altera facie Clinopodii an Polycnemon?
Apiastrum siue Melissophyllum.
Melissophyllum Turcicum, siue Moluca duplex.
Melissa Turcica, Sideritidis facie flore cœruleo.
Cardiaca.
Cardiaca eiusque varietas Aspera vocata Melita, siue Moluca.
Marrubium.
Marrubium Creticum.
Ballote, siue Marrubium fœtidum.
Galiopsis.
Lamium.
Vrtica { Communis maior & fœmina flore muscoso. Syluestris Dioscorid. Romana Officinarum semine Lini. Minor. Cania Plinii. Acrior non mordax, siue mortua duplex.
Sideritides, siue ferruminatrices { Heraclea, siue Herculea, Tetrahit, herba IVDAICA. SCORDIOIDES Monspelliaca. Montana. Menthæ folia Anglica. Secunda Mathioli. est Canabis fœmina. Prima Mathiol. vulgi est Marrubium aquaticum.
Reliquæ Sideritides quia facie diuersæ, alibi.

πόλιον ὀρεινόν POLIVM maritimum Montanum. Angl. Poleye.

INTER LVSTRANDVM CVNCTAS HERBArum gentilitates, & similitudines, nullam tribum videmur congruentius posse annectere superioribus quàm hanc: cuius figura, habitus, & quasi modus, magnitudóue non longè ab illis absunt, & foliis dūtaxat ambitu dentato, aut crenato, serratóue distant. Est autē Polio nomen inuentum à canitie, canísve capillamentis & tomentacea hirsutie, quæ non modò capitula corymbacea (vt ait Dioscorides) sed etiam vniuersam

ſam plantam incanam reddunt,perinde ac Gnaphalium,præſertim locis maritimis, & deuexis collibus,& arenoſis litoribus, cuiuſmodi ad Ceti montis inſulam & Magalonam Norbonenſis Galliæ,vbi ſpecioſius & crebrius,quod idem Maritimum & Montanũ dici poteſt:ab radice lignoſa,recta,fibroſa,ſtatim numeroſis fruticat cauliculis,rotũdis,ſeſquipalmeis, éque ſpatiis crebribus folia oblonga, Gnaphalii leuiuſculis impreſſa crenulis,rigidiuſcula,quæ ex aduerſo vnà caules cingunt: inque ſummo radiatim circinatímve florum globulos corymbeos effigie Serpilli candidos,effigiant: vti & vniuerſa planta tomentoſa lanugine pubet incana. Iſtud præ cæteris odoratius: ſed quiddã acutum & grauiuſculum naribus vnà cum ſuauitate afflat. Semen paruum & teres, oblongum.

VENETVM.

QVOD minus multò creſcere meminimus in Inſula Lyo Venetæ ditionis & clientelæ, nec ita incanum.

CRETICVM.

NEC aliud videtur quod Creticum dono habuimus: nempe huic magnitudine par, lanugine & habitu maritimo Monſpelliaco ſimile.

MINVS & mediterraneum.

PASSIM iſtud etiã locis perquàm à mare diſsitis Allobrogum, Lugduni,& Valentiæ, glareoſis,& aſperis,ſalebroſis,montoſis,& planis fruticat, viticulásque palmares erigit crebras,tenues,foliis crebribus ex interuallis emiſsis,anguſtioribus multò & Iuę moſcatæ, ſed minimè inciſis, leuiuſculis tantùm denticellis in ambitu extantibus: alterius flores pallidi albidiúe: non diuerſum ſemen eſt, nec odor, ſed ignauiora.

LVTEVM.

PROPE Aquiſextias quibuſdam ſuperciliis collium & cliuorum luteis occurrit floribus,ſpectatu iucundis.

POLIVM Lauendæ folio, floſculis pallidis, Fœmina Recentiorum.

QVI nondum in maritimis verum Polium nouerant, iſtam plantam Polium fecerũt: Siquidem perſimilis etiamque congener Poliis eſt: tametſi odore penè nullo, guſtuque emplaſtico & ignauiore: quam Polium Fœminam ideo quidam dictitant: nec loca maritima amat, vti Polium germanum, ſed montoſa, glareoſa, Sabaudiæ, Delphinatus,& Galloprouincię: Reptatq; Serpilli modo, lignoſis ſurculis, dodrantalibus, inflexis, crebro geniculatis: & numeroſis foliis incanis, Stæchadis, aut ſpicæ Lauendulæ: floſculis etiam confertim è calyculis Roſmarini: craſsiuſcula & duriore radice. *Cord. 125. vbi minus verè quadam.*

Αγήρατον, AGERATVM, vel non ſeneſcens, MESVÆ, Eupatorium Officinis.

Ital. Herba Giulia.

FLORIS aurea gratia, ſenectã nõ ſentientis, vmbellæq; corymbaceæ, Elichryſi æmulæ, ſatis ſuperq; fuerant docendo noſtrate Ageratum eſſe Dioſco. genuinum, quibus de notis etiam notiſsimũ vel Pharmacopœorũ calculis vbiuis gentiũ iamdiu fuit: nec proinde opus fuit iſtis Herbariorũ rabulis,& triuialibus declamatoribus tam multa aceruare, vt nullius momẽti obiectiones diluerent: potius inter parandum Meſuæ Sirupum de Epithymo guſtaſſent decoctum, aut folia Agerati Norbonenſis & planè ſiluiſſent: eſt

enim non modò valde acre & amarum, ſed etiam ad ciendum vrinas intrò ſumptum, foríſque ſuffitum, admodum efficax: odor etiam ſuauis quadamtenus Romanæ Chamæmillæ fragrantia, index certior eſt facultatũ emolliendi vuluæ duritias, vrinaſq́; nidore eliciendi, quas Dioſco. memorat. Præterea collatio cum Origano hîc valde opportuna eſt, ſiue totam fruticem, & vmbellas, vt Dioſcorides, ſiue etiam reliquam plantæ faciem perpendas. Sunt enim hæ bullatæ vmbellæ, vt Elichryſi, Origani, Hyſſopi & Chryſocomæ, quas inter ſe confert Dioſcorides, qui tamen hîc foliorum non meminit: vti neque Chryſocomæ, quam Hyſſopo aſsimilat: Hyſſopum autem Origano. Quid ſi etiam Origano folia aſsimilaſſet propterea iſtud noſtrate Ageratum periiſſet? neque enim adeò procul abſunt folia ab Origano: quinimò quibuſdam Norbonæ locis & Tuſcaniæ ſqualidis, ſed depreſsis, videas Agerati fruticuli folia multò minora, & tantillum crenata, rigida, dura, pluraque virgulta, Origanis variis inibi fruticantibus, toto habitu non diſsimilia.

Varietas Candia.

Agerati viſitur interdum etiam illic ſpecioſo candore, nitentibus florum bullis, haud tamen de cætero, ab illo diuerſum.

AGERATVM Septentrionalium & Anglicum.
Angli. Mandelem & Mandelein.

Balſamila minor Dodo. Epit. 215.

CVLTV tamen adhibendo humidiore, vel cœlo Septentrionali algidiore, valde variat quod colunt vireta Gallica, Germanica, Belgica: latius proceriuſque fruticans, maioribus ramis, latioribus, longioribus foliis, & altius multò crenatis, flaccidis, ad Galli criſtam herbã accedentibus. Sed Angliæ hortis viuacius nihil, iſto etiã Norbonico ſemine ſato, ramis caducis, magíſq; ſerratum foliis, diu perſtans, admodum diuerſum. Idẽ contigit etiam Altheæ arboreæ Prouincialis, quæ in Maluam abiit trienniò pòſt quàm in Angliæ hortis ſeueramus, hirſutie canitieq; exutis: quaſi foret ſpecies diuerſa. Iſtud ſpontè enatum clariſsima Monſpellienſium ſchola & collegium Venetorũ Medicorũ Syrupo Epithymi & Meſuſtiarum compoſitionibus, vt legitimum Eupatorium addunt: Græcorum autem medicamentis, noſtram Agrimoniam. Quod inſtitutũ ſi cui minus arridet, iſta vtatur moderatione, vt vtriusq; nempe Græci & Arabici Eupatorii ęquas portiones miſceat, vti in Antiballomenis monuimus: præſertim vbi vtrius ſit gentis compoſitio, incertum fuerit. Neque arbitrandum Eupatorium Meſuæ eſſe idem cum noſtra Agrimonia, Dioſcoridis Eupatorio recepto, vt non nemo autor minimè malus, nec indoctus Belga nuper perſuadere voluit: cui lubenter aſtipulabimur, cùm haſce notas à Meſua Eupatorio tributas ſuo, noſtrati conciliarit: quæ ſic habent: *Herba longitudinis cubiti, amaritudinis multæ, cuius folia ſunt ſicut Centaurei minoris, viridia, ſed ſunt aſpera & inciſa, & Stipes eius eſt ſubtilis, & quando exſiccatur citrineſcit, & eleuantur ſuper eum flores, qui ſunt ſicut ſubcitrini, longitudinis paucæ.* Quæ Arabica ſimplicitate, exprimunt tum delineationẽ Centaurio proximã, tum perquàm amaram & Abſynthio ſimilem, Choleræ purgatricem facultatem (neutiquam Gratiolæ, impendiò effrænis & viſceribus hoſtis) paulò ſuperius recenſitam innuunt, aliaque non pauca indicia, cuiuis plantæ potius, quàm Agrimoniæ aſcribenda: eapropter ſatius fuit Agrati ſpeciem retinuiſſe, ob eas rationes quas adduximus.

MESVÆ Eupatorium. Agrimonium.

τεύκριον TEVCRIVM.

Germ. Groſʒ Bathengel,
Gallis. Groſſe Germandree.

PVTANT Hemionitidem alii: nos potius Spleniũ Teucrii inuentoris cognomine donatum à Plinio, & hanc Dioſcoridis præteritam, quæ tamen ſpleni optimè facere nata eſt, & nihilo ſecius ad Teucrum inuentorem referri poteſt, per Plinianã Hiſtoriam: cùm conſtet neutri harum proiecta exta adhæſiſſe, nedum ſanguine exinanita fuiſſe. Ac tametſi Teucrii notio minus certa videtur propterea quòd deſcriptio aut malè aut mutilè

tilè prodita est. Verùm huius vt & consimilium Chamædris & Germandriæ dictæ deuoluta est ad posteritatem cognitio, adeò vt etiam qui descriptiones nullas norunt vernaculè omnes vno nomine Germandreas vocent. Nec ambigendum quin legitimæ sint. Ac primum Teucrium saxosis multis aridisq; montibus fruticat, virgultis multis, rectis, lignosis, ac proceritate dupla Chamædrin vincunt. Folia verò similia sed crassiora, aliquantò minus incana, rugosa, & aspera: flores consimiles minori Germandreæ, sed purpurei saturioris ex interuallis & ex auerso Chamædris ritu vti & flores oriuntur.

TEVCRIVM pratense. Offici. Germaniæ & Bataviæ perperam Chamædrys.

{ *Ger.* Etiam Gamander.
Ang. *Wilde Germander.*

IN nemoribus & pratis subfruticula, cauliculis exilibus, nec duris, sesquipalmum altis, radice lignosa, fibrosa, folia ex aduerso & interuallis bina, quaterna, sena, caulem vestiũt in ambitu serrata, modo & magnitudine Chamædris maioris: spicatis Thyrsis: ramuli caulium summi donantur cæruleis ex purpura floribus Anagallidis concoloribus, Hyacinthi modo. Nondum Chamædri vtrauis nota vtebantur Germani Seplasiarij isto, similitudine quidem decepti, sed viribus ducti quibus, ad viscerum obstructiones, Cacochymiam, virginumq; fœdos colores, miris pollet & certissimis hæc plantula. Et hanc vnã duntaxat Germandream tum vocitabant illi: quam nomenclaturam vulgus postea impertiuit Chamædri, etiam apud Anglos & Gallos.

CHAMÆDRIS Querquula minor. Trissago, siue Trixago.

{ *Ital.* *Querciuola, & Calamandrina.*
Gall. Germandree, ou Chesnette.
Ger. Gamander, leyfen Bathengel.
Ang. *Germander.*

ABVNDE exprimit huius folium & faciem nomenclatura Chamædrys, siue Querculæ, vbiuis locorum præsertim apricorum adolescentis. In Burgundiacis verò collibus vniuersos quasi tapetis videas stratos purpereos & viridantes opacè montosos campos, quantum est inter Chælonas (vulgo *Chalon*) & Machaonem. Radice exigua, surculosis virgultis, numerosis, pedem altis: folijs in ambitu serratis, binis, numerosis, vt quercus, sed profundè minus. Floribus purpureis ex ijsdem interuallis vt Teucrio.

CHAMÆDRIS MAIOR.

SED quæ Antuerpiæ hortis visitur folijs est maioribus cãdidioribus, & flore cæsio pallescente: vbi etiam niues imbrésq; brumales aspernit. Illa contrà breui marcescit.

CHAMÆDRIS montana frutescens, durior.

HÆC nobis primùm innotuit Lugduni opera nostri Valerãdi Donrez, qui è Sabaudis & Delphinatus mõtibus erutam habebat. Eã Chamædreos Montanũ nomine, quia illi facie tota proxima, donauimus. Est quippe folijs Chamædryos vel Scordij similimis & paribus: sed auersa parte Potentillæ siue Argentinæ dictæ modo, incanis, & inæquali exortu, nõ verticillatim binis, prodeũtibus. Cauliculi verò duriores, lignosiores multò, maiori Germãdreæ siue Chamædryos, pedales, humi sparsi, colore ex fusco rubentes, Alypo Norbonensi concolores. Radix lignea. Tota nonnihil amaricat, Salicis gustu.

CHAMÆDRIS *minima.* *Fœmina Dodonæi.*

HERBVLAM istam olim Germani herbarij nomenclatores dixerant alteram Chamæpytim, quam floribus & odore quadantenus refert: sesquipalmū alta multiplici cauliculo quadrāgulo, lanuginoso, implexo humiq; incuruo: Fumariæ Plinianæ non Chamæpyteos: folia numerosa, parua, dēsa, multū incisa, absynthij aut Quercus ritu, sed longè minora edēte. E quorum interuallis, flosculi purpurascentes circum emicant. Semen pusilla inclusum capsula, nigrū, Calaminthæ montanæ modo. Radice crassa multis capillamētis.

EVPHRASIA, siue εὐφροσύνη, alia ab Euphrosyne Buglosso.

Ocularis. | Ger. Augentroſt.
Belg. Oogentrooſt. | Ital. Eufrasia.
Gall. Eufrase. | Ang. Eyebricht.

APVD antiquos Botanicos nulla extat mentio vllius Euphrosynes, præterquàm Buglossi, quam εὐφρόσυνον παρὰ τὸ εὐφραίνειν vocarunt, quòd in vinum deiecta, vt loquitur Plinius, animi augeat voluptates. Ac tametsi non paucæ possunt eadem nomēclatione insigniri, vt Verbena (cuius decocto aspersa cænacula lætiores conuiuas reddit,) atq; Melissa, Pimpinella & aliæ, quibus imbuta pocula animos voluptate demulcent: tamen hęc herbula Græcam originem testata, ducentos & eò plus annos, iam posteritati Euphrasiæ siue Euphrosynę nomine innotuit, ad oculorum caligines & morbos pituitosos peruagatæ commendationis: vnde Germani Augentroſt, oculorum solamen: Anglis *Eyebright*, oculorum lumen, dicta fuit. Nec abs re sanè, vt cuius puluere sępius ingesto, per se, vel cum Aloe, ex aqua fœniculi aut Verbenæ, mirùm quantùm opis pręstetur oculis, fluxione, aut caligine vexatis. Vino autem cui multa Euphrasia iniecta fuerit, quantumuis magnoperè commendetur à multis, non perinde fidendum: vt cuius potu tantùm trimestri in Heluetia vsum socium & cōmilitonem nostrum, meminimus penè ambobus orbatū oculis, & fluxionibus modò non oppressum: quum dūtaxat antea leui cataphora & lachrymatiunculis laboraret. Quare puluere, aut decocto, citra vinum, tutius vtetur quis, & ea præsertim, quæ strigoso solo pusilla est, palmaris, hilari aspectu, facie, cauliculis & folijs crispantibus Teucrij parui, aut Veronicæ fœminæ, exilioribus: flosculis item pusillis, ex luteo albicante, & purpurascentibus. Pratis strigosis gaudet, sapore amaricante, deficcante, calfaciente.

σκόρδιον. SCORDIVM, Trixago Palustris.

Ger. Waſſer battenig, Lachen knoblauch.
Gall. Scordion & Chamaraz.
Ang. Water Germander.
Ital. Chalamindrina Palustre.

AB omni memoria celebrem fecēre Scordiū Allij teter odor, & alexiteriacū nomē: sed tamē penè perierat superiori sęculo cūcto ignota plāta: vix enim vigesimus hic est annus cùm primùm Academiæ Pharmacopœisq; Monspelliacis innotuit verum Scordium opera Episcopi Monspelliensis Gulielmi Pelisserij, Rondelletio Pręceptori in Piscium stirpiumq; vestigatione Theseo & riuali. In herbidis namq; & amœnis maritimis agri Monspelliaci animi causa dum vnà spatiarētur, inibiq; Allium subodorarentur, illicò herbulā vixdum arreptam, & eminus conspicati Scordiū esse deprehenderunt. Indideq; varijs plātis in Galliā & Italiam missis, amicos verū esse Scordium monuerunt. Illi facies vniuersa prorsū Trissaginis, radices numerosiores, fibris crebribus sūmo cespite sparsis: folia crassiora, densiora, succulentiora, nonnihil tomentosa, rugosa, aspera, viridantia, vt Mentastri.

SCORDION alterum Plinij, latioribus folijs, Mentastro simile.

Officinis saluia agrestis & saluia Bosci.
Ger. Wild Salben.
Ang. Wood sage.
Bel. wilde sauie.

Alterum

ALTERVM & quidem *Plinianum* fecerunt illam in ſyluis Germaniæ & Angliæ frequentem Agreſtem vocatam *S*aluiam, fortè nonnulla de foliorũ ſimilitudine. Quippe folia magnitudine & habitudine Saluiam, colore verò atro, virẽte, ſuperficieq́; rugoſa Scordium Meliſſámve referunt: etiamq́; odor quiddã Scordij, non tamen prorſum Allium, ſapit. Herbacei ex luteo ſunt flores Saluiæ, aut ſylueſtris Hormini nõ abſimiles, minores vnaq́; ſerie ad eaſdemq́; partes penduli, vti Digitali, lutei: rotundum & fuſcum ſemẽ eſt: facultates Rubiæ, ad ſanguinis grumos diſsipandum. *Sphacelos Theoph. Dod.*

ORIGANVM Heracleoticum, Cunila.

Ital. *Origano.*
Ger. Wol gemuot, Rottdoſten, ſiue Coſtents.
Hiſp. Oreganos.
Ang. *Organe, or wilde Margerome.*
Gall. Mariolaine baſtarde, Origan.

QVASI cliuoſos, editos, montoſosq́; natales amaret ὀρίγανον appellata fuit hęc, quam iam haud nobis difficile noſſe ex Hyſſopo alibi indicato & probato, à quo non variant Origani ſpecies tres, niſi magnitudine & vmbellarum diſparilitate. Heracleoticum autem eſt illud Hiſpanicum in Flandriam ſaccis plenis quotannis deferri ſolitũ, & ab inſtitoribus diſtrahi: vtuntur enim vulgò Piperis & Satureiæ vice in obſonijs. Belgæ hanc plantam colunt, pedem altam, folijs & virgultis Maioranæ maioribus, quibus ſummis nõ in vmbellam circinatam collecti ſunt flores, ſed in paruis thyrſis, ſpicatis, ternis, hinc inde diſsipatis vt Thymi, odore Maioranam prouocantibus, præſertim in Luſitania & Lucania enatæ.

ORIGANVM ONITIS Galloprouinciæ, maius, & minus.

MONSPELLII circum inq́; Galloprouincia, notiſsima ſunt duo Origana, maioris & minoris diſcrimine duntaxat diſcrepantia: niſi quia huic Amaraci facies & folia, ſed minora & rotundiora Heracleotici fermè: Caules recti, pedales, fruticoſi, ramulis & faſtigijs breuibus, coactis, ſpicatis, confertim in vmbellam collectis, floridum corymbum imitantibus, & per æſtatem purpuraſcentibus, admodum glutinoſis.

MAIVS.

Eſt hoc quidem maius, & fruticoſius, hirſutius, ſed viribus, ſapore, & odore contemptius alioqui: perquàm ſimile, & paſsim occurrens.

SYLVESTRE Origanum Syriacum.

VENETI Pharmacopœi & Medici è Syria aut Creta Origano vtũtur longè optimo. Cui cauliculi exiles, folijs paruis, capitulis numeroſis, collectis, ambitu vmbellam imitatis, Onitidi proximis, ſed non perinde accumulatis, albis floſculis. Guſtanti grata tota & aromatica, Dictamni & Piperis acrimonia. huius faſciculos multos habebat ſeduli & probi Pharmacopœi Martinelli Officina ad Angeli Symbolũ. Sed Seplaſiarij nõ pauci illic & alibi in Italia, veras Theriacas ementiuntur & nundinantur iſtius micella, & veræ precio diſtrahũt, non tanto errore, quanto flagitio: eſt quippe efficax & gratum antidotum diſſolutis veneno viribus, aut ſtomachum dolentibus.

CRETENSE apud Venetos Tragoriganum, ſiue Hircinum.

HIRCINVM videtur nuncupatum quaſi pabulo gratum foret capris, vt Onitis Aſinis, potius quàm hircum fœteret: grata enim & mitis Tragorigani potio, Dioſcoride teſte, cuiuſmodi huius, qui ſurculis dodrantalibus & folijs paulò quàm Thymi Cretenſis maioribus, denſis & rigidis, floribus per interualla & verticillos, purpureis, Clinopodij modo fruticat: ſapor feruens Piperis, aut Thymi illi, qua & foliorum addita coniectura, Creticum Thymum id vocarunt Origanum recentiores, quod nos Tragoriganum putamus. Cùm inter Thymi Cretenſis faſciculos & quiſquilias iſtud ſemẽ repertũ hortis creditum fuiſſet, fœliciter adoleuit Italiæ, & Flandriæ hortis.

ALTERVM TRAGORIGANVM.

HERBVLA illa fruticoſa, quam iãdiu decerpſimus in horto Antonij Cortuſij Patauini magni Mathioli pręconis & ſeruitoris, nulla melius videtur genuini Tragorigani

effigiem & facultates explere potius quàm Mari, quo nomine iſti nomenclatores præproperi illam donarunt, nam Fruticulus eſt ſeſquipalmum altus, albidus, multis cauliculis tenuibus Serpilli folijs, vel iſtius Tragorigani proximè deſcripti: floſculis ſubter folijs purpuraſcentibus, ſaporis acerrimi, odore fragrantiſsimo & vrente: tritum namq; digitis eminùs non ſecus ac Flammula percellit nares & cerebrum ferit. Multas licuiſſet Tragorigano aptare, ſed nullas reperimus iſtis duabus verius aut commodius quadrare. Non eſſe Marum, ſemideſcriptum à Mathiolo foliis ſerpillis, odore Pulegij, ſuo loco dicemus. Vid.tur ſpecies altera Calaminthæ.

Genuina HYSSOPVS Græcorum folio Origani, vmbellato flore.

CLARA & notiſsima olim Hyſſopus, ſapientiſsimi Salomonis nota altera Sermonum Naturalium, qui cuncta diſſeruiſſet à Libani Cedro ad vſq; Hyſſopum de pariete enaſcentem: niſi non ſit eadem Palæſtina, quæ Græca: vbi tamen perinde cognita, & quaſi ὕομενον ἐπὶ τὸν ὦπα impluens oculos vel viſum, tametſi poſsit & εἰς τὴν ὄπην quia vocem raucã vnicè pulmonésq; iuuat. Ne aperiamus fores declamatoribus, paucis, & aptis Hyſſopi hiſtoriam perſtringimus: nam non minus vulgaris notitiæ Hyſſopus fuit olim quam ſunt hodie varia Origani genera in Galloprouincia: & in Romaniæ aſperis Hyſſopus vulgaris hortenſis ſpontè fruticat: ſed quia duplicem facit Dioſcorides, & notiorẽ ait quàm vt deſcribatur: nobis hinc inde emendicandæ notæ, quæ Criticis iſtis declamatoribus claudãt concionandi valuas. Alioquin quod chartis illinent ſemper habituris. *Proximo Stæchadis capite iiſdem viribus Hyſſopum dicit, & altero mox Heracleoticum folijs Hyſſopi ſimilibus, ſed vmbellam non Trochoides, id eſt, circinatam, vel turbinatam qualis Hyſſopo: quin potius vmbellis veluti diuiſam, vel diſperatam: & in extremis virgis ſemen non denſum.* Denuò paulò mox Onitidem candidore folio, & ſimiliorem Hyſſopo, quàm Heracleotico. Semen non quidem eſſe corymbos ſed ita coniunctùm vt ſpeciem corymborum prębeat. Primùm quando ex Philoſophiæ præceptis Phroniæ tacito ductu à notioribus vniuerſam noſtram cognitiouẽ hauſtam fuiſſe docemur, nobis quippiam certi ſtatuendum & cognoſcendum cuius ope & perſpicua notione in cæterorum cognitionem prouehamur. Ea de re cùm ſit Serpillum non minus frequens quàm certum & notum, eiq; à Dioſcoride folijs & ramulis Origanũ collatũ, cui quidem author idem Hyſſopum aſsimilauit folijs & vmbella. Nobis minutias iſtas accuratius perpendentibus, neglectis neutiquam facultatibus, nõ magis, videtur iam ambigendum de vera Hyſſopo quàm de Serpillo aut Origano. Quin etiam Maioranam hortenſem certiſsimæ cognitionis Botanicus Cratæuas, Iſaac Serapio, & Meſues ſimilẽ faciunt Hyſſopo. Intuere iam communioris & vbiq; Galliæ, Belgiæ, (vbi Anglicũ vocatur, quia in Anglia plurimum lætius, & cibis aptũ prouenit, præſertim in hortis) vmbellam habet circinatam, turbinatámve, denſam & congeſtam ex multis floſculis, purpuream. Eius dum floſculi matureſcunt, Semina frequenti pericarpiorum ſerie ac glomeratione coniunguntur in Corymbi æmulationẽ, non ſecus atq; in Maiorana cernere eſt, nec non in Origano Onitide, & vulgari. Quòd ſi ad folia, vires, vmbellam, totam deniq; effigiem reſpicias, Hyſſopum ſanè, niſi foret Origanum, futurũ dicas. Eſt igitur iſta planta prorſùm congrua tot notis quot poſſunt & opus eſt adferri ad geminæ Dioſc. Hyſſopi cognitionẽ: odor ſuauis, Origani Hiſpanici, Heracleotici putati, acrimonia mitiore. Nec quicquam videtur differre ab illa plãta quàm Doctor Treuiſanus Patauinus in horto ſuo colebat: putabántq; Docti Hyſſopum folio Origani vel Origano ſimilẽ: omnia quippe ſimilis huic, acrior tamen: de floribus & ſemine nihil prodimus, quia nondum planta, vtpote recens allata, floribus ſeminéve donata erat. Corymbi autẽ vox Plinio & poſteritati fraudi fuit: nam legenti tria ſemina Hyſſopi mederi Epilepticis, ratus naſci è Corymbis iſtis baccas haſce ſeminibus hallucinatus: Siquidem vmbellis attribuũtur ſemina, Corymbis Baccæ.

AMARACVS vulgatior ſiue MAIORANA noſtras,
non Dioſcoridis SAMPSVCVS.

- *Ger.* Maioram, Meyeron.
- *Bel.* Mariolcynen.
- *Gal.* Mariolaine.
- *Ital. &* *Hiſp.* *Maiorana.*
- *Ang.* *Marierom.*

Quia

QVIA ex Cypro Amaracus laudatiſsima & odoratiſsima ad vnguenta expetita fuit, adulati Poëtæ Cypri Regi Cynaræ, fabulati ſunt eius puerum Amaracũ vocatum, dum alabaſtrulũ vnguinis ſuauiſsimi plenum ferret, lapſum, id fregiſſe, præque luctu intabuiſſe, & in Amaracũ verſum fuiſſe: vnde Herba vocata fuerit Amaracus, quam & Sãpſucum Ægyptus & Syria dixêre. Hodie notiſsimam quidem habemus Maioranam, quę tametſi non ſit ea quam Dioſcorides, per terrã repentẽ ramoſam multis cauliculis Calaminthæ foliis deſcribit: tamẽ tãtoperè affinis eſt ea quam mox ponemus, vt quin ſit ſpecies vna, minimè hærendũ: quod idẽ ſapor Thymi, color incanus, odor Mari, ſuauiorque quàm Origani, teſtantur: perinde vt figura, palmi & ſeſquipalmi ſurculoſa, alis numeroſis, quas cingunt foliola rotunda Origani: vti & ſummitates ſpicatę, in quibus floſculi purpurantes: radices ſubſunt exiles. Nuſpiam nobis viſa niſi in hortis.

Hanc maiorem dictam, tum aliam tenuiorem, delicatiorem, odoratiorem, Origani facie, alioqui non diſsimilem, colunt Gentilemque & minutam vocitat plebecula: fragantior enim eſt & in holere aptior, cuius oleum ſtillaticium coagulo leporino remiſtum & Moſchi tantillo, arcanum conceptui fœlicitando nulli referandum, autumant. *Varietas.*

SAMPSVCVS Dioſcoridis, ſiue AMARACVS *ſerpens.*

VT non inficiamur vulgatam Maioranam Sampſuci ſpeciem eſſe, ita iſtam rariorem multò & humi ſerpentem verius Amaracum dici debere aſſeueramus. Non enim rectis erigitur, aut fruticat ramulis, vti ſuperior, ſed in ceſpitem caducis Serpilli modo, cui alioqui perſimilis folio, effigie & magnitudine eſt: cuiuſmodi quæ in Belgio Neruii creuerat ſedulo Pharmacopœo Ioanni Mouton, & nonnullis in Gallia hortis, etiamq; Antuerpiæ noſtro Coldenbergio, ſtirpium peritiſsimo.

MARVM, eſt Maſtic Gallorum & Anglorum.

REGI Thraciæ cui nomẽ Maroni eſſet, ſunt qui Mari herbæ appellationẽ acceptã tulerint: verùm tamen potuit etiam ab Amaraco per apocopen dici; vtpote cùm Amaraci ſpecies videatur Marum, adeoque tantoperè affine ſit, vt multi hodie Maioranã legitimum eſſe Marum in literis miſerint: idemq; auſi ſint Marum receptũ ſiue *Maſtic* Gallorũ decernere Clinopodiũ: quæ tamen herba parum Clinopodio congruit, præut quadrant quas nos illic damus: & odor, ſapor, color Amaracum & Origanum, aut potius Marum fatentur: eoque Galli vocant *Maſtic*, quia odoratior & gratior eſt quàm Origanum, aut Sampſucum, vti Galenus vult Marum, Lib. de Antidotis. Quare cùm tot taléſq;, quot & quales hactenus deſiderabantur, eóque plures, habeamus plantas; neutiquàm par eſt Maioranam noſtram Marum aſſerere: nóſque Sampſuco priuare; quem nullus neſcit ſpeciem Maioranæ eſſe.

MARVM SYRIACVM, gracilioribus ſarmentis, minoribus capitulis & foliis.

SI cui interim ſuperior, ſiue Maſtiche Gallica, minus videatur Maro congruere, ſaltem hanc nõ reſpuat Syriacam, quæ gratiſsimo & vegeto eſt odore, imò & facie tota Maioranam præfert, aut Origanum: ſed gracilioribus, non breuioribus, pedalibus, & ſeſquipedalibus viticulis: corymbaceíſque aſpectu elegantioribus, delicatioribus capitulis, etiã decimum fermè annum, ex quo Venetiis Alepo Syrię habuimus, odoris fragrantiam retinentibus. Cæterum niſi harum vtrauis in Mari veri perſuaſione nos retinuiſſet, licuiſſet huc adferre Marum Cortuſianum, quod alibi Tragoriganum fecimus, quia vrentior & vehementior eſt, quàm vt Marum deceat, ſicuti inibi monuimus. *Dodonæ.*

γλήχων *PVLEGIVM Regium vulgatum.*

Germ.

Germa. Poley.
Gallis, Pouliot.
Belgis. Paleye.

Angl. Peny riall, Penny Royall.
Pulioll royall.
Podding grasse.
Organye.

SIMILI Dictamno facie Pulegiũ, sic Latinis dictum à pulicibus, quos nidore fugat & necat, acriq; & peramaro gustu, pecori si eo pascatur balatũ extorquet, idcircóq; βλήχων nomen factum illi, nisi etiam sit quia è pulmonibus pituitam crassam farctamque extundat. Hodie regium & vulgatum Pulegium immeritò, sed solito more respuunt publici censores, & rationis ne micam quidem addunt. Plinius non nisi vnum genus designat Maris & Fœminæ mentione, quod idem est & Dioscoridis. Est omnibus facultatibus efficacissimum receptum Pulegium, in hortis quidẽ floribus purpureum, vtplurimũ in: at Pedemontis planitie itinere medio ad læuam, quà Ryuolio Taurinum itur circa margines Pulegio florente obductos, non paucas plantas floribus candidis, viuidis legimus: ac deinde idem aliis locis repertum, Cortusio & Venetis quibusdam studiosis ostendimus: foliis vtrũq; Sysimbrii, aut Origani, toto caule ex interuallis cum floribus verticillos alterius planè modo conflantibus: vires, odor, prorsus eadem.

Mas Pũnij floribus albis.

Angustifolium, siue CERVINVM, *Monspelliensium, odoratius.*

MINIME mirum Ceruinum Linguagothicum nulli dum fuisse descriptum, aut pictum. Nam tametsi Norbonæ Monspellii est vbiq; obuium, & nulli non cognitum: tamen quia haud temerè facilè occurrit in Italia, Germania, aut aliis Galliæ Regionibus, illis ideo videtur fuisse ignotum. In luco Gramontio pone cœnobium, & in primo aditu ad lutosas scrobes multa fruticat crebribus surculis, multò quã alterius erectioribus & rigidioribus, dodrantẽ altioribus: foliis minoribus, crebribus, Satureiæ æmulis, & æqualibus: ex interuallis per verticillos distinctis, è quibus florũ veluti purpurascentes globuli oriuntur. Radix verò dissimilior alteri Pulegio, summo cespite sparsa & multiplici flexu multorũ quasi asparagorũ bene adultorũ, Gratiolę vocatę modo. Huius sapor, odor & vires multò quàm alterius gratiora, vehementiora, & probatiora: vtriusq; enim cùm maxima copia suppeteret nostris præceptoribus Regiis & Monspelliensibus professoribus, tamen istud præ altero, Pharmacopœis accipiendum imperabant.

DICTAMNVM.

VNI, Cretensis Idæ montis quasi ocello Dictæo vocato, debentur nomenclatio educatioque decantatissimi Dictamni, Pulegio adeò affinis, vt nonnullis agreste sit dictum pulegium. Huius nõ ita magno precio multam copiam emunt non modò Italicæ, sed etiam Belgicæ & Anglicæ Officinæ hodierno die, tametsi non paucis ab hinc annis floribus donatum perrarum & charum erat: quippe perpaucum olim, idque floribus orbatum adferri solitum fuit: Idcircoque flore cassum esse Diosco. veriùs quàm antiquis, de eo prodiditum fuisse, credebatur. Iam planta cognita, lis isthæc reliquẽda maleferiatis: floribus enim speciosis, purpureis, multis, trans lucidas concolores squammas spicatas, emergentibus, Stæchadis modo, copiosum ad nos affertur. Quinimò, vt fertur, Pisanæ orę & Ligusticæ asperis deuexis satum, creuit, & floruit, exili semine, in plantam paris pulchritudinis, qualem ipsi vidimus: tertio tamen vel quinto pòst anno, in spurium abire audimus.

PSEVDODICTAMNVM floribus verticillatis.

ISTVM

ISTVD quidem Pseudouocatum audiebamus de quibusdam Italis in monte Nigro dicto Pisæ & Liburnæ contermino & aliis locis maritimis nullo satu oriri : nec verò illic vnquam sata, aut in affinem speciem degener facta videtur; nam caules multiplices cubitales, recti, terni, aut quaterni : folia ex interuallis bina, paria, & vt caulis incana : omnia deinque similia, nisi quia flores cõsimiles, dissimili modo & situ oriuntur. Sunt enim non ex spicis, sed ex foliorum pediculis.

ὤκιμον. OCIMVM *medium vulgatius*, BASILICVM.

Germ. Basilgen. *Gallis.* Basilicq. *Ital.* *Basilico.* *Hisp.* Albahaca. *Belgis.* Basilicom. *Ang.* *Basill.*

QVAMVIS antiqui excusi, tum calamo exarati codices, vbique Ocimum, non Ocymum, aut Ozimum habeant; tamen quia herbula hæc eximiè odora cerebrum feriret & sternutamenta cieret, eam primulùm Ozimum vocitatam, id est, odoram fuisse, naturæ & doctis nos assentiri par est, odore enim mirum quantæ fragrantiæ esse Ozimum Troglodyticũ & syluestre nasci iamdiu notum est. Nec ocyus cæteris quàmplurimis oriri certum: quare id Ocymo farragini leguminum tribuendum fuit, vt postea dicemus. *Math. 533.*

MEDIVM vulgatius.

Ocymi autem vel Ozimi vna species est, varietates tres notissimæ vel mulierculis, quẽ odoris & oleris gratia in figlinis vasculis colunt, aut in puluillis areolisve viridariorum: frequentissimum autem Ocymum vulgare, siue Medium dictum, quod quidem duplex odore habetur : vnum quippe vilius & abiectius, odorem suauem etantilla grauitat mixtum, Apiastri modo spira : radicem & cauliculos pedales & folia Mercurialis Parietariæ, vel Agriorigani, sed nigriora mittit: flosculis è calyculis verticillatim caulẽ ambiẽtibus: semine pusillo nigricante, quadamtenus Thlaspi.

Medium Citratum.

ALTERVM nullatenus distat, præterquàm odore gratiore & cordi amabiliore, qui corticem Citrii mali redolet; idcirco Citratum vocitat vulgus, non à Citri folio, vt falsò scribunt quidam.

MAXIMVM Caryophyllatum ac Citratum.

RARIVS istud, & regionum calidarum amantius, cuius folia, cunctaque planta quadruplò maiora, odora, Caryophylli cum Citro confusa iucunditate, semine nec vlla sui parte alioqui diuersa.

MINIMVM Amaraci figura Caryophyllatum.

NON diuersa huius facies, sed minor tota dumtaxat, quæ Caryophylli halat fragrantiam, eapropter vulgus, qui in tessulis & pensilibus figlinis, alit Caryophyllatum vocat, & gentilem, quemadmodum rosam quampiam Canellatam, à Cinnamomo, & Moscatã, à Mosco dicere cõsueuit. Hic aspectu pulchellus, interdũ crispantibus, foliis & cõuolutis in glomerum: vitreæ phialæ, cui insit aqua, angusti oris, intrusum, viuit angeturque radice aquæ potrici, diu reliqua herbula virente. Complures aliæ vel differentiæ, vel varietates sponte oriri produntur apud Abyssinos, quas nobis non planè notas hîc silemus, fusius alibi dicturi, quæ de Ocimi natura culta, & viribus penè prodigiosis, tum ab aliis prodita, tum à nobis comperta fuêre.

ἄκυνος. ACYNVS, *siue Sterilis.*

NON tantùm persimilis, sed & congener Ocimo videtur ἄκυνος, ac per y proferẽda, quòd sterilẽ infœcundamq; signat plantã: vti etiam Plinius fortè interpretatus fuit, qui hanc herbam coronarum & ciborum causa in Ægypto seri, nunquam florere, alióque nomine Epitreton vocari, aut potius Epipetron (vt Theophrastus habet, qui hanc inter ἄνανθη censet) scribit. Quare cùm illi florẽ non negasset Dioscori., eiúsque studiosissimus Ruellius Ocimum, siue minus Basilicum, posse esse Acynon, ni obstaret Theophrasti Pliniique mutila Historia, dixisset: Senensis candor consuetus hæc arripit, & quasi sua

si sua obtrudit exprobatque doctis, nec interea lectori quidquam commodi molitur: tamen exploso Ocimo illo minimo, Calamenthum illud inodorum viarum vbique frequens & contemptum, à Manardo iamdiu adductum profert, illique nulla probatione præfert. Sedenim qui acrius menstruisque ciendis aptum Calamenthum istud norit, neutiquam assentietur. Et aliæ sunt plantæ quæ multò aptius quadrarent, ni aduersarentur vires, nempe sistendi menstrua, & igni sacro medendi; si conguerent etiam folia, & rami floribus vidua, ex Theophrasti & Plinii Historia, quod nusquam tradit Dioscorides. Quare fieri potuit, vt quòd Plinio in Bechio, & Dioscoridi in Dictamno contigit, idem vsu venerit Theophra. nempè vt nullum agnosceret florem in Acyno; quem posteà Plinius sequutus sit: apud quem tamen legunt nonnulli Acynon non penitus flore carere: sed in hortis non florere. Et si coronaria fuit, verisimilius est flores habuisse. Sed quemadmodé Bechio & Petasitidi, quia præproperè florent, & citissimè deflorescunt, deesse florem quidam putarunt: sic fortè isti, quia obscurius & serius flores promit, ac sæpius interdum emersos amittit, intempesta Autumni qualibet minima sæuitia: sicuti videre est in nonnullis pusillos & serotinos flores edentibus. Aut aliud fortè sit Theophrasti Acynos, à Dioscoridis, vt vidimus in Teucrio, Tragio, & aliis. Nam illa, quam nouimus huic loco admodum congruam, flosculis purpureis, verticillatis, ramulis quadratis, siccis, & exilibus, foliis hirsutis, lanuginosis Ocimi, multa secus sepes viarũ fruticat, nonnihil aut perparum odora, & gustanti multò siccior quàm Ocimũ, tantillo calore subastringente, vt Bethonica. Quare posse sistere menses, si à partium imbecillitate fluunt: posseque igni sacro mederi perspicuum est: cùm moderatè repellat digerendo, quo pacto Mentham siccam, tametsi calidam, admouent inflammatis partibus nostri tonsores Empirici, & breui discutiendo deprimunt tumores tum calidos, tum frigidos.

Caprificus vel ERINOS Nicandro & Plinio, Galeno autem Echinus, seu vipera, apud Dioscoridem frequentius Erinos, interdum & Echinos.

NOMINIS etymon notióve veriloqua Erini, vel Erinei, satis perspicuè insinuat ob lacteum succum, quo plurimo turgeret, hanc plantam sic nuncupatam fuisse. Est quippe Erinos ficus præcox fugaxque, lacte turgens primo aut exacto iam Vere, florum vice, quo caret semper ficus seu syluestris, seu domestica, ornatu: quam sequutus gentilitatem Plinius, proximè Caprificum subdidit. Et inquit, *Palmo altam cauliculis quinis ferè Ocymi similitudine, florem candidum, semen nigrum, paruum: manare lacte multo & dulci.* Quæ designatio partimex Dioclis libro Radicario, seu ριζοτομικῷ, & Nicandri Theriacariis versibus, partimque de vulgata Dioscoridis litera collecta est. Cui quidem vt nunc aptaremus non inscitè quandam plantam nobis notam, tametsi diu elaborauimus: tamen propter hiulcam codicum lectionem, atque è Galeno notam Erini, in Echinon variationem, lubuit nullam certò asserere: sed dumtaxat vnam aut alteram, nec vulgares & præ cæteris aptiores, in medium adferre exercitatioribus stirpium vestigatoribus. Quædam plantula est in montium depressis decliuibus, & conuallibus vdis vel riguis, quam *Dulce Lupinum Lac*, id est, Süß wolffs milch, Germanicè dicunt: turget enim succo lacteo, minimè aut minimum acri, eóque Tragus Esulam dulcem vocauit: foliis Ocymi longioribus, radicibus geniculatis implexis, & altius depactis.

Altera ESVLA Syl. Tragi, folio similior Ocymi dentato.

Trag. Epit. 101. SED alterius Esulæ syluestris dictæ, Germanicè Wolffs milch walden, id est, Lac Lupinũ syluestre, folium proprius accedit ad Ocymum ambitu circinato & crenis latioris folii. Cæterùm, vtrius vel vires, vel facies magis quadret legitimo Erino, industrii esto lectoris: cuius etiam hîc Cõmentatoris impudentiusculum commentum liceat deprehendere & ridere. Is namque quam sibi visam & lectam ad riuulos aquarum adeò lacteo succo manantem, vt eo manus inficeret; palàm & audacter asseuerasset, non verbis ausus fuit describere: sed pingendam curauit plausibili in vulgus Pharmacopœorum icone,

quinis

quinis nec pluribus erectis de ceſpite caulibus: Ocymi folio, bino, nõnihil crenato per interualla donata, nulla addita prorſum quæ dubiam vel fidem, vel plantã fulciret hiſtoria: cuius picturæ quum eum puduiſſet, poſtremò de vltimis commentariorum interpolationibus curauit expungendam, nullam intereà in huius miſellæ ſubreptitiam locum ſuffecit, ac ne verbulum quidem ſubdidit, qua id de cauſa demſiſſet.

POLYCNEMON, *quaſi multitibia aut multicruria, an* CALAMINTHA *aquatica Belgarum.*

AEQVE nos habuit anxios conquiſitio *P*olycnemonis, quaſi tu dicas multitibiã mulſuram, aut geniculatam plantam: fruticat enim multis geniculis intercepto *P*ulegij caule, folia origani edẽte, nec vmbellas, ſed corymbos, odoratos & a cres, Dioſcoride autore. Cui ſuccinctæ delineationi, quãtum coniectando licet, vnamquampiam aptare oportet mediæ cuiuſdam habitudinis & effigiaturæ inter Origanum, Pulegium, & Clinopodium. Quales aliquot adeò ſimiles habebamus, vt quàm cui antiponeremus, aut veram proderemus, ambigeremus. Ea propter vnã aut alteram exercitandi cauſa Candidatis proponemus, quæ nulla non nota congruunt: vt eſt fruticoſa quædam non ita magna ſtirps, exigua radice, caule geniculato, folijs Origani vel *P*ulegij, vnde Pulegium agreſte, propter odorem & folia ſimilia, dicitur, flores Corymbi ſpecie cæſij, vel Pulegij, tota incana. Caulis multiplex, incanus, geniculatus, quadratúſq; Pulegij, & ſarmentoſus, præſertim locis aridis decerptæ plantæ. Flores verticillos amiciunt, in ſummóq; viſuntur inſtar corollæ vel Corymbi aggeſti ex pluribus floſculis, Pulegij modo. Vniuerſa planta ſuauem ſpirat odorem: ſed quapiam acrimonia nares ferientem. Huius vſi ſunt olim Belgæ Pharmacopœi Calamenthi loco: eoq; id nominis adhuc illic retinet. Inter veruacta & ſata ripáſq; agrorum, pratorum, in Belgio prouenit & in Anglia. Stillicidio & vrinæ difficultati ſcimus profuiſſe: *S*ydeliticam eſſe haud in dubium vertet, qui illam guſtarit.

ALTERA SERPYLLI & CLINOPODII *figura, an Polycnemon?*

QVANDAM etiam Clinopodij & *S*erpylli facie plantã videre meminimus ſuperiorẽ anno in Morgani hortis, quam quondam rebamur Polycnemon: ſurculoſis enim ramulis, geniculatíſq; Serpylli aut Pulegij creſcit, vix ſeſquipalmo longioribus, ſerpentibus folijs Origani minoribus, Serpylli odore non ingrato, acri guſtu.

κλινοπόδιον CLINOPODIVM *aut Lectipes.*

MVLTISVRVM ſiue Polycnemon, conſequutione quadã appellationis & viriũ comitantur Clinopodium, ſiue lectipes, propter lectipedũ, quorũ ſurculis delineat effigiaturam notiſsimam hodie eodem nomine vel Pharmacopœorum vulgo apud Monſpelienſes & Lugdunenſes, in qua ad veri Clinopodij expreſsionem vix eſt quod optes. Aridos namq; & glareoſos occupat tractus, ſurculis pluſculis, ſeſquipalmũ longioribus, radicis exiguæ folijs paruis *S*erpyllum æquantibus, cui & ſimilia vel Calamenthi montani, vel Ocymi minimi, nonnullis leuiuſculis in ambitu crenis apparentibus. Cauliculi complures ſarmentoſi, præduri, crebribus ab imo ſũmo tenus geniculãtur verticellis & alabaſtrulis Lamij quaternis, ſed multò minoribus, cruſcula totidẽ exprimẽtibus, purpureis floſculis Calamẽthæ. Calida planta, calorem non ità magnũ guſtanti præbet, ſed ſiccitatem, odorẽ ſuauem ſpirat *S*erpylli quadãtenus. Hanc ſi propius figurã intueare, quæ melius Clinopodium exprimat, inuenies nullam. Marum quippe, quam Maſtiche plebecula Gallorum vocat, Maro quadrat aptius: nęc verticellis aut floribus Marrubij tam concinnè conditis vel digeſtis, nominis argumentum nempè Lecticæ vel Triclini pedem referat.

Gemina MENTHA *Vulgata ſerpens rotundifolia, Pulegij flore, verticillata.*

Belg. Bruynheylige, ſeu fuſca ſacra.

MINIME dicta Mentha fuit, quia mentem percellat: quum potius ſpiritus oblectet, gratia odoris, vnde ὑδηδύοσμος vocatur. Nec de odore, qui non ſemper ſuauis eſt, vt Galenus etiam notauit, aut illius contrario ſenſu: ſed potius quia μίνθᾳ eſſet concolor, aut hirſuta, dicta videtur μίνθα, vel μίνθος, vt legitur apud Theophraſtum. Eſt enim μίνθος lanugo muſcidáve pubes humentibus & putreſcétibus penè cunctis ſub dio apertis obduci ſolita, qualem cernere eſt in ſuccis & decoctis herbarum diutulè ſeruatis & paſsim in oletis & ſterquilinijs: cui hand abſimilis tenera illa hirſuties pulla, quæ in Mentha agreſti, ſed præcipuè in Calamentho viſitur, vnde dicitur Calamentha, quaſi pulchrior Mentha, muſcida & pubens, ſunt autem ſpecies duæ & totidem altrinſecus obuerſæ varietates.

Binæ namq; Menthæ rotundiore ſunt folio & fuſco purpurante, minus hirſuto, caule quadrato: Sed vni flos ſecundum totos ramulos Siſymbrij ſiue Menthæ aquaticæ modo, per interualla flores inſunt purpurei Pulegij.

Alteri verò omnia planè eadem, niſi quòd folia ex aduerſo bina, rugoſa, alterno ſitu decuſſatim & deinceps inſunt hærentia, quadam crucis imitatione, vnde Cruyſmunt, ſiue Crutiata Mentha dicitur: flore etiam diuerſo ſpicato Mentaſtri, procumbit humi vtraq;, & ex agris videtur in hortos tranſlata.

ROMANA *Officinarum ſiue præſtantior anguſtifolia.*

Ger. Spitz muntz, ſpicata.

ROMANÆ itidem geminæ non niſi leue diſcrimen: vtriq; enim folia oblóga, anguſtiora, albidiora, hirſutiora, odoratiora, efficatiora folia, vnde Romanæ nomen & Balſameæ: cui flos ſpicatus Cruciatę Menthæ prorſus.

ROMANA *anguſtifolia, flore coronato, ſiue Cardiaca Mentha.*

Ger. Hert Munt.

ALTERI flos glomeratim in verticillatis ramulis, purpureis ſacrę Menthæ ſimilis, odore & vi peramica cordi ac cerebro: Ideoq; Germanicè Hertcraut, ſiue Cordis herbā vocarunt. Omnes vulgatę cognitionis, & opis multiplicis: humentia amant, nec ſemine, ſed radice & ſurculo propagatur.

AQVATICA *ſiue* SISYMBRIA *Mentha, rubro folio, & flore nigræ Menthæ. Balſamine Officinarum.*

CVM eſſet hæc cognatior Menthæ quàm Siſymbrio, rectius huc à nobis dilata fuit. Eſt ſiquidem folijs (ſed maioribus) facie & odore Menthæ fuſcæ, quam idcirco qui norit, minus mirabitur ſi legat in Siſymbrium abire, vel hoc in illam redire ſponte, cultu, aut neglectu. Iuxta & ſubter aquas leniter labentes paſsim: radix Menthæ nigræ ritu reptat, non alto ſolo depacta: caules quadrangulos, ramulos numeroſos amiciunt glomeruli florum purpureorum Pulegij Regalis, odorem Menthæ, ſed vehemētiorem, non ingratum vibrantes.

MENASTRVM.

Ang. Horſe mynte.

VT appellatione defluxum à Mentha, ſic etiam aſperiore & craſsiore habitu odoréq; grauiuſculo degener videtur Mentaſtrum, quod vbiuis ſecus mœnia, vda, & ſcrobes vrbiū ſcatet, maioribus, craſsioribus folijs, rugoſis, incanis ſuper & ſubter, hiſpidioribus, leniter crenatis, Menthæ, cuius conſimiles flores ſpicatos ſortitur, caules ambientibus quadratos caducis ramulis, calore & odore ignauo.

Varietas

Varietas Anglici cinerei & NIVEI.

CVLTIORES horti in Anglia Mentastrum quoddam alunt, vulgato longè minus & odoratius, cuius folia partim sunt viridi colore, partimque niueo candore, & læuore nitidissimo, cuiusmodi in Hyssopo & Saluia euenire notauimus. Balneis & compositionibus Officinarum, vt Pulueribus Diacalaminthæ & Diacymini, hanc vtpote gratiorem, nec minus efficacem, præstaret indere.

CALAMINTHA Montana præstantior.

QVASI elegantiore aspectu odoréq; delicatiore esset quàm *M*ētha, Calaminthe vocata fuit: certè hilariore nitidioreq; habitu esse nullus inficiabitur, qui Vincentinam & Veronensem viderit. Et vtinā cætera omnia perinde paucis & scitè expediisset Dios. atque Calaminthæ differentias signauit: næ ille multos scrupulos nobis exemisset. Et quāuis tam perspicuè ostenderit, tamen non diu est cùm primùm Officinæ peritiores Calamenthum à Cattaria dignouerunt, & vsurparunt, cōniuente adhuc ignara quorundam *P*harmacariorū ignauia, qui sciunt quidem istud verius & efficacius quàm Cattaria, sed labori aut nummo parcunt. Neque enim obuium istud montanum, nisi Norbonensis Seuenæ vmbrosis, saxosis cliuibus, & in Romano atque *P*atauino agro, vnde meminimus quosdam medicos Taurinenses doctissimos curasse quottannis magna vi accersendum, cuius aqua stillatitia ad menstrua cienda vterentur, sperato successu: est enim gustu & olfactu suauiter acri. Etiam dū est viride plurimi fit apud Italos: arefacto non aliud ad theriacam illam mysticam præstantius, virgis riget quadratis, nitidis, cubitum altis, & quàm Menthæ gracilioribus: folia edentibus Ocimi, aut Melissophylli, sed minora, speciosiora, hirsutiora: flores item Melissæ, sed purpureos, semine Portulacæ minuto, odore Amaracino, Menthæ suauiore.

CALAMINTHA altera, foliis maculosis odore grauí Pulegii: Diosco. Nepeta.

APPRIME sedulus hîc Dioscori. hanc *P*ulegio similē facit: vt certè est, foliis quippe regalis Pulegii aliquantò maioribus, albidis, variegatis maculis, minoribus quàm superioris Calaminthę, ex pullo porraceis, odore *P*ulegium testante, (vnde Syluestre pulegium antiqui dixerant) sed vehementiore ingratioreq;, præsertim feruidioribus tractibus, squallidis, cliuosis Italiæ Norbonæ & Galloprouinciæ, vbi nomine Calaminthę, siue Nepetæ Officinis vsurpatur, non secus atque Cattaria alii illic vtuntur: & in reliqua Gallia, Lugdunensi præcipuè, vbi etiam totam æstatem flores purpurantes pallentesque verticillatim virgas cubitales amicientes, fundit. *Perperam Matthio. Icon. 677. Montanum.*

MENTHASTRI FOLIA aquatica, hirsuta, Calamintha Dios. est Sisymbrii species quædam recentiorum.

FACILIS huius dignotio *M*entastrum intuenti: vtraque enim aquosis viret marginibus satorum aut pratorum, huius caulis cubitum & sesquicubitum æquat: foliaque *M*enthastri aut Sisymbrii edit, incana: flores *M*enthæ spicatos purpura obsoleta, odoris grauis Sisymbri, nec gustu minus calfaciente.

CATTARIA, siue Mentha Catti.

- *Germ.* Katzen muntz.
- *Gallis.* Herbe au Chat.
- *Italis.* Gattaria, seu herba Gatta.
- *Belg.* Catten cruyt.
- *Ang.* Cattis Mynte.

E Calamenthæ Melissęque participe tribu est ista præstans viribus herba, antiquis fortè ignorata, quam Cattariam plebecula vocat, peramœni spectaculi argumento: vixdum enim conspectam vbi olfactarit Cattus, amplexatus & dissuauiatus fuerit, lasciuiendóq; illi iam accedendo, iam recedendo sese vtrisque pedibus diu & multũ affricuerit, colludẽdotãdẽ miris gesticulationibus vniuersam auidè ligurit, sed auidius si ea ex agris in hortos fuerit transinota: tenerior namque tunc est, odoréq; nõ perinde vehementi, alioqui agresti similis, quadratis, numerosis, rectis culmis, durioribus, stratis: folia iuxta interualla promentibus bina, incana, Melissæ, aut Marrubii æqualia: flores intra & circũ superiorum foliorum exortus ramulos ambientes, & extrema spica caudata decorantes, Menthę aut Mentastri: cuius etiam vdis natalibus gaudet: plurimam nihilominus viarum & cultorum margines dant: Strenua calfaciendi & attenuandi dote, sed eximia prærogatiua ad conceptus facilitandos, prolificuḿque vterum reddendum.

Non est Nepeta antiquorum.

μελισσόφυλλον, ἢ μελίφυλλον *APIASTRVM*, *Citrago*.

Germa. Wantzenkraut.
Gallis. Melisse.
Belgis. Consilie de greyn.
Ang. *Bawme*.

NON mulò præstantior aut dissimilior *P*riscorum Melissa, qua non secus atque Catti sua mirè capiuntur Apes, quibus aspergebant Coloni diuini præcepto Maronis,

Tu iussos asperge liquores,
Trita Meliphylla, & Cerinthe ignobile gramen.

Citraginẽ vocauit posteritas quòd similiter Citrio suauè spiret, & cordi prosit: tametsi nõ nullis è locis lecta, quiddã pædoris aut cimicũ eius gratiæ odoræ ascitũ sit, & idcirco dubitatum sit, vera ne esset, an aliûs speciei nostrâs hæc, quæ nulli regioni in hortis deest, sed in quibusdam Italicis & *P*edemontanis hortis meram suam sibi halat gratiam, Basilici aut Citrii, eximitque quamlibet de odore argutationem, quippe de cætero nulli non cognita: folia Menthæ, Ballotæ, aut Cattariæ, rugosa, aspera, sed viridantia: ramulis quadratis Marrubii, edentibus orbiculatim flores albidos, copiosos, in verticillis Ballotæ aut Cardiacæ: teneros tusos turiones excipiunt mulierculæ ouis, sacharo, & rosacea, placentulasq; pinsunt parturientibus, puerperis, & enixis, quibus vires impendiò deiectæ fuerint, aut secundinæ non probè eductæ: stillatitiæ ad cardiacas confectiones, multa vsio.

MELISSOPHYLLON Turcicum.

TAMETSI ne nares quidem muccosas latere potest huius eximiæ plantæ odor, qui Melissæ Citreúmve malum adeò imitatur, imò & superat, vt illicò cui sit asscribenda classi moneat, & penè præ nimia fragrantia fastidium faciat, illo exuberanti halitu permixto, qui à Cimicũ fœtore haud longè abesse subolet nonnullis: tamen merita est imprimis vel accuratissimam delineationẽ, propter visendam venustatem, & vires non contemnendas. In viretis duntaxat fruticat, radice non magna, caule quadrato, sesquicubitali, aut maiori, foliis Chamædris vel *S*cordii, serratis, in acutũ desinẽtibus per interualla ab imo summoq; tenus, multarum alarum ramulis ambientibus verticulis septenis octenísve ex spinosis caliculis, radiatis, congestis, in quibus flores purpurei, cæsii, Teucrii aut Trissaginis. Semen Augusto aut Septembri nigrum oblongum, Psylii, apicello donatum albo, quà sursum tendit.

CAR-

CARDIACA.

Ger. Hertzgespert, vnd Hertsgespan.
Bel. Hertegheſpan.
Ang. Motherworte.
Gall. Agripaume.

AD hanc claſſem ſpectat genus illud Marrubij, cui recentiores Cardiacę nomen dedēri eximiæ dotis & cordis affectibus amicæ merito. Radix eſt multifida, in terram flexibus ſparſa, quadratis caulibus fruticās. Marrubij folijs herbaceis, crebrioribus, longioribus, & altioribus multò fiſſuris, quàm Acutæ ſpinæ vulgaris. Flores item purpurei verticillis caulem ambiunt, odorémq; quadantenus Marrubium præferunt. Vires Meliſſophylli, ſuppares.

CARDIACA MELICA ſiue Moluca Syriaca.

DVAS etiamnum Meliſſophylli congeneres & inter ſe perſimiles (tametſi peregrinas & minus cognitas) virium commendatione & odoris coniectura hæc ætas Cardiacas vocauit, nomine etiam quadantenus eôdem alludente, nam Melicam & Molucam appellāt, non ab Oceani trans Tropicum noſtrum inſulis Molucci: ſed nomine cum planta miſſo è Syria Venetias Martinelli Sequini opera, anno ferè decimo exacto. Harum maior (quam Antuerpiam primùm doctis amicis dono miſimus, deinde Narbonæ & Londini ſeuimus) duos tresúe cubitos alta, multas fundit propagines è radice lignoſa, fibroſa, multifida, albicante: caules item rotundi, craſsiores, culmoſi, intúſq; caui, nonnullis obſcuris ſtriarum ſecundum longitudinem veſtigijs, & æquis ſpacijs ſemigeniculatis porriguntur, vtrinq; ex aduerſo bini, exiles, ſed prolixiores pedicello, totidémq; folia fulciētes, circinata vt Meliſſæ, diuiſuris minus quàm Cardiacæ noſtratis, profundis: Proximè pediculorum exortum geniculos amplexæ ſubſunt ſpinulæ prętenues, quas operiunt patulæ ſenæ octonæve campanulæ, multiangulæ, tenues, membranoſæ, albidæ, & rigulæ, rigidiuſculæ, adultæ: Summa ora lunatæ & ſpinulis horrentes, quarum è medijs centris purpuraſcens albidúſve flos, Lamij, aut Cardiacæ noſtratis non abſimilis exit, ſuccedente ſemine anguloſo, Pyramidis effigie, cunei baſim apicémq; conſtituentibus, albidis, alterius Cardiacæ. Gratiorem hęc quàm Meliſſa odorem ſpirare videtur his quos minimè iuuat, ille impendiò fragrantior, & quaſi ſitum putorémq; cimicum redolens, Apiaſtri odor. Hęcnāq; Citrij prodit, ſed mitiorem.

MELICA vel MOLVCA aſperior Syriaca.

Ramulus MOLVCÆ ſiue Cardiacæ minus aſperæ Syriacæ.

MOLVCA ASPERIOR.

HVIVS varietatem ſæpius aluimus in amicorum hortis Monſpellij, quam nunc aſperam Melicam aut Molucā dictitant: vtpote aſperiuſculis caliculis tantùm diuerſā, anguſtioribus infūdibulis, ſed aculeis infeſtioribus, rigidioribus, longioribus ſeptenis vel octonis, caule quadrato & leuiter caniculato. Sed par cuneiformæ triquetrū vtriq; ſemē, infundibulis fuſcis, nō ita albis, a-

ſpera hæc dicta Cardiaca, cuius vires atq; natales quid differant, nobis incompertum.

MARRVBIVM.

- *Ger.* Weiſz Andorn.
- *Bel.* Molrouie, & Malrueuie.
- *Gal.* Marrubin & Marochemin.
- *Ang.* *Horehounde.*
- *Offiu.* *Praſsio.*

VIDETVR Praſsinus viror, aut certè viroſus odor, appellationem impertiſſe Marrubio tum nigro fœtido, quod & Bullotæ dicitur, tum albo odoro: vnde Plinij anſa hallucinandi non vno loco, vertendiq; ἀντὶ τοῦ πρασίου τὰ τοῦ πράσου folia. Verùm viroris porracei nitor melius quadraret Melyſſæ. Duo autẽ Marrubia, etiam Theoph. volente, eiuſdẽ ſũt nominis, eſſentiæ, & figuræ: duntaxat hoc diſcrepant, quia Ballotæ pluſculum ad atrorem fuſcum porraceum vergit, odoremq; grauem & fœtorem vibrat: Marrubio verò ſuauis odor, incana & candidiora folia, tum flores, non ita Apiaſtro abſimilia, niſi lurido viroréve è luteo viuido, & odore longè fragrãtiore Meliſſa donaretur. Omnibus caulis quadratus, verticillis florum per intercapedines diſtinctus, ſeſquicubitalis, flores purpuraſcentes, alioquin reliqua duntaxat magnitudine aut exilitate differentia, magis albicat Marrubij flos.

MARRVBIVM Creticum anguſtiore folio, odore gratiore.

MINVS hactenus peregrinum Marrubiũ quod Creticum, vt credere etiam libet, nuncuparũt Cretenſes inſtitores, qui Venetijs oráq; Thyrenica negociãtur (vbi dono habuimus ab ingenuo & perito myropola Veneto Iohanne Pomello ad Bucintoris inſignij officinã) Fruticat caule contorto, gracili, rotundo, aliquammultis exilibus alis donato, Polij montani non diſparibus, & quàm Praſſij noſtratis multò candidioribus, teneriuſcula lanugine obſitis: vti & folia anguſtiora, oblongiora, & leuiter ſerrata, in anguſtum abeuntia Meliſſæ Turchicæ ęqualia, ex interuallis multò argutiores & minores verticelli, Syderitidis aut Tetrahit non diſpares hærẽt. Floſculi prętenues indidem emicant albidi Marrubij, quod quanta quanta eſt, odore & lanugine præfert.

γαλιόψις

Vrtica, non mordax, mortua, duplex. { Galiopſis vulgaris fœtens purpurea. Lamium Plinij ſiue vulgi Archangelica. Flore fabaceo & Luteo.

Milzatela Italorum.

A FLORVM effigie Galeata, vel potius Muſtellæ faciem & rictũ quadantenus exprimẽte, mutuata nomenclaturã fuit: vti videtur etiã innuere τῆς γαλεόβδολου nomen, id eſt, fœtidæ muſtellæ, quo preſsius herba quænam ſit notatur: nulla proinde aptior deſcriptioni, quàm vulgaris Vrtica mortua fœtida vocata, cùm quia vſquequaq; vrticam aut fœtidum Marrubium pręfert folijs & caule, tum etiam quòd floribus purpureis, exilibus, oblongis galericulis, aliquantum muſtellina effigie expreſsis viſitur, deinde iuxta ſepes, rudera & vias oritur paſsim, vbi non item vlla alia viſitur quę nonnullã opinionẽ Galiopſis facere poſſet, niſi Scrophularia, quæ nuſquam niſi in ſyluis, aut diſsitis multũ ab ędificijs & locis incoli ſolitis, reperitur: minúſq; multò fœtet, & minus Vrticæ aſsimilatur quàm iſta vrtica mortua, cuius vires præclaras ad ſtrumas & carcinomata, gangręnas, non ſolùm

antiqui

antiqui, sed etiam docti barbari posteriores experti sunt, & literis mandarunt, qui Vrticæq; mortuæ & fœtentis nomen indiderunt, qua nota facilè dignoscitur à congenere Lamio & perquàm simili.

LAMIVM siue Archangelica, albo flore.

Ger. Todt nessel. Bel. Dood netell. Gal. Ortie morte. Ang. Dead netel.

VRticeo etiam generi primo intuitu hanc assignat vulgus: est quippe folijs simillimis Vrticæ, & caulibus quadratis. Galiopsy simillima, multò tamen procerior tota. Floribus oblongioribus, maioribus, fabæ aut matrisiluæ: quæ per interualla foliorũ verticillatim quasi ansæ inflexæ, & laruatam cuculo adumbrantes Lamiam tribadem, (vnde Lamium fortè dicta) caules amplexãtur, minus grauè olentes, albidi vel pallẽtes: Admodum etiam nota hæc: tametsi lubentius senticetis & sepibus, quàm domuum ruderibus vicina accolit.

LAMIVM Luteum.

NEc hæc in syluosis & opacis videtur specie variare, nisi proceriore caule, numerosiore, hirsutiore: folio, flore pereleganti, luteo, & alioqui nõ dissimili, nec alijs viribus, sed multò efficatioribus ad vulnera, vlcera, & tumores, vnde Sideritis putata, & nostris auis Archangelica vocata.

Ακαλήφη *siue vrtica Communis, siue maior & fœmina, flore muscoso, Milij semine.*

Ger. Nessel. Bel. Netel. Gal. Ortie. Ang. Nettel.

MOrdaci, pruriginosa, vridáq; lanugine Vrticæ inuisæ & noxiæ, notiores vbiuis gẽtium quàm vt descriptionis egeant, eóq; duntaxat distinximus à flore, semine magnitudine & vi, species, quas vno dũtaxat nomine ακαλύφην & κνίδην, Græci vocarunt, quasi non tangendas, quia fæuum punctoriæ vstionis dolorem inurerent, cuiusmodi fermè vesparum aut apum aculei: tametsi miranda magis iniuria, cùm perquàm exilis, mollicella, nec penetrare potis isthæc videatur lanugo.

Maximo importunóq; prouentu cuncta scatet Europa communi siue maiori quàm ceteræ, latioribus folijs, nigrioribus, & interdum purpurantibus, minus altè serratis, procerioribus: caule & ramis, semine in racemaceis filamentis Milio minore subruffo, cuius in Officinis Borealium, Penuria Romana vulgò dictæ, plurimus vsus.

VRTICA syluestris, siue Romana Officinarum, semine Lini.

TAmetsi hæc non nisi calidioribus regionibus, vt Hispaniæ, Norbonæ, Italiæ, & Romaniæ frequentior & vulgatior: tamen Romana non est dicta ob natales, sed propter seminis maioris maiorem efficaciam, quod mense Augusto & Iulio maturum pilosis villosisve pillulis, Echinum referentibus, è pedicellis, in caule flexuoso, folijs donato, altius quàm cęteræ Vrticæ fimbriatis colligitur, ad gluten pituitosũ incidendũ, extergẽdum, quum opinionem asthmatis & orthorpneæ veræ facit, vtilissimum: non tantùm enim pręparat viscidum farctũ, sed etiam delectu educit clementius, Chartami seminis ritu & Dosi: Rondelletio in magna commendatione.

VRTICA minor siue Cania Plinij acrior.

VVlgatissima minima in hortis & satis vbiq; gentium hæc, admodũ mordax, similis planè maiori communi, sed minoribus folijs & caule breuiori, tametsi magis vrida vi: Omnium vtilitas hodie corticis librìq; Vrticarum aqua diu macerati in India Orientali apud Callecutios & Goas multa, ad lineos pannos delicatiores, quos illinc adfẽrunt in Occidentem & Septentrionem, quidem commodo institores precio, eleganti tenuissimáque textura, sed nõ magnæ durationis.

SIDERITIS, siue ferruminatrix.

VOCABVLO QVOD FERRO SAVCIATIS PARTIBVS opem promitteret, nobilitarunt primi mortales complures plantas, Sideritésq; vocarunt potius virium consimiles effectiones sequuti, quàm vultuum affinitates generi-

cásve differentias, sic σιδηρῖτις terra, ars, & lapis Magnes, dicta, quia ferro vel aduersarentur, aut vterētur, vel consentirent. Sic plebs Gallica Carpentariā siue fabrorum vocat, qui bus sæpè vulneratis remedio est: nec alia notione Stratiotides siue Militares, vocatæ fuerāt. Sed cùm huic sęculo diuersi admodum generis, nec minus excellētes, & multò plures innotuerint, quàm quæ huc vel poßint vel debeant cōgeri: nostrā cœptam viam insistentes, quālibet hac dote & nomine claram, suæ addemus claßi: alioqui Helxine à Diosc. Sideritis dicta, & sexcētæ aliæ tum Sideritides tum Stratiotæ possent huc aceruari. Hanc itaq; Sideritidem Heracliam, siue ferruminatricem Herculeam, Docti Barbari illam multo experimento compertam & vocatā Tetrahil, siue Iudaicam, esse sanxerunt: non modò propter vires efficacißimas & planè Herculeas, sed etiam quia quàm proximè delineationem Dioscoridis, si quę alia, repræsentat. Strigosa enim vel sabulosa, arida perpetuò amat, inq; Autumnum perdurat: Iulio & Iunio floribus purpurantibus, paßim in Maritimis & montosi; Italiæ Insubræ, & ad Apenninos mōtes, Venetijs ad Lio, inq; Gallijs Norbonēsi & Lugdunēsi reptat. Virgultis pedalibus iam

surrectis, iam depreßis, quadratis, duriusculis, ternis aut quaternis, verticellis crebribus per interualla donatis, firmis, asperis, pungentibus, planè Marrubij Cretici similitudine, etiámq; floribus albicantibus ex diluta purpura. Iuxta quos & subter folia sunt longiora, angustiora Marrubij itidem Cretici, in cana, &, vt totus caulis, scabra & crispa, ambitu laciniato vt Chamædris, aliquādo laciniosa diuisura obscurius apparet in quibusdā folijs, quę puto causa fuit vt Dioscorides iam quernæ frōdi, iam Saluiæ & Marrubio cōtulerit. Radix lignosa Marrubij, minus fibrosa: iamdiu valdè magno emolumento cognita practicis quibusdam Iudęis & Maranis cursoribus, qui hac enterocellas & alba menstrua curant. Vehementer exsiccat nonnihil odora, astrictione insigni, nec ingrato sapore, ad vulnera nata, & prorsum tanto Herois nomine digna. Quò magis dolet peritis & candidis plantarum arbitris, Commentatorem nostrum eò securitatis ignauæ progressum, vt cùm quænam esset vel Italicis Iudęis Iudaica herba, se nescire quereretur, quā scitè, vt semper omnia, Ruellius, & ex eo Fuschius expreßisset, tamē in vtrumq; de re herbaria optimè meritum inscitiæ calumniam impegerit: & sensu studio planè deprauato plausum è triuio captarit. Huicq; herbę de sua classe pulsę, sibi missas, vt semper iactat, nec tamen nisi mutilè descriptas, alias suffecerit, scilicet Marrubium aquaticum vulgi. Cuius natalitia, folia maiora, latiora: caules cubitales, nec asperi, multáq; alia refragantur: quin potius Verbenę aut Marrubii speciem insinuāt. Sed cùm illum huius prioris fortè pœnituisset, ei alteram multò adhuc confusiore facie, quasi subsidiariā dat, herbarijs Canabim fœminā vocatā: quam inter Vrticas, Lamium & Galyopsim referimus: folijs namq; facie & verticillis Lamij, floribúsq; purpureis, nec nisi ad riuulorum margines fruticat: neutra ad vulnera exploratæ vtilitatis. Alteras duas figuras equidem parum notas, cur idem autor pingendas curarit, & prorsum tacitas prætererit, non iam quærendum: potius ferendum sui malæ consciæ ostentationis studium ducimus. Nos alias à viris multæ exercitationis non parum approbatas hîc damus, quò expendantur, & non vt afferantur describimus: nec vllius assensum aucupamur.

Marrubium aquaticum vulgi.

Syderitis 2. Mathioli.

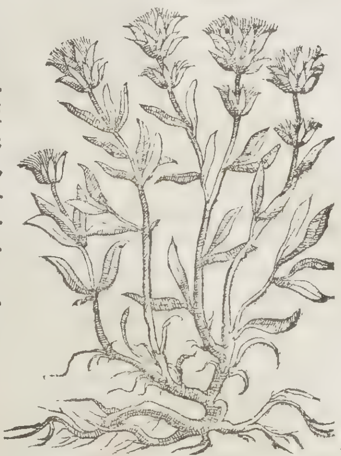
SYDERITIS *Monspelliaca Scordioides, siue Scordij folio.*

PORRO pręter hanc Iudaicam, Monspelliensium schola aliam speciem Syderitidis nouit, palmum & sesquipalmum altā, viticulis angulosis, rectis, pluribus, aridis, lignosis, coma

coma & verticillis Hyſſopi, foliis & facie & colore Scordei Dioſcoridei, ſed minoribus, magiſque rugoſis, rigidis, criſpis, piloſiſque, quàm Tetrahit Iudaicum, nec minus laciniosis, ſed hirſutioribus: floſculi Satureiæ vulgaris dictæ (quę tymbra eſt) ad foliorũ articulos & verticillos, amaricante exſiccantéque guſtu, nonnihil àromatici ſuauiſque halant, quod Chamædryn aut Betoniam referat. Ad ripas deuexas *Patibuli* Monſpelliaci, ſqualidóſque margines & colles prope vrbem, & nouum Caſtrum & alibi Norbonæ multã meminimus.

MONTANA.

INDVSTRIVS ille & gnarus materiæ Medicæ cunctæ Valerandus *Donrez*, ex *S*abaudię Alpinis hanc ſibi lectam, vnà nobiſcum vnam *S*yderitidum opinabatur: & quidem ſic ſatis bellè quadraret Heracleæ Syderitidi, ni folia anguſtiora multò eſſent, viſque efficatiore carerent: eſt quippe cæteroquin verticillatis circis aſperiuſculis, pallidis Marrubii aut Tetrahit, pluribus verticulis, tenuibus, lignoſis, nec quadratis, binum palmorum: radice flexuoſa, prolixa, lignoſa, pulla, amaricante guſtu, præſicca, nec ingrata: vſu nullo explorata.

Cannabis { *Mas.* / *Fœmina infœcunda.* }

Cannabis erratica paludoſa, ſiue ſylu.
Aquaticum Canabinum Mas, Eupatorium dictum Auicennæ.
Canabinum Eupatorium aquaticum dictum Fœminam Septentrionalium.
Criſta Galli herbariorum, num ἀλεκτορόλοφος *Plin? an num potius*
ALLIARIA *Recentiorum, & Pes Aſini Pandectarij?*
Stachys, ſpicatis circinatóque ambitũ cinctis floribus purpureis & luteis.
Stachys Spuria folio Echij, aut Calthæ, Belgarum.
Herba Venti Rondeletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub Hyemem folijs, an Othonna Dioſco?
De flore Africano, ſiue Othonna Italorum inferius.
Betonica.
Betonica aquatica Septentrionalium, an Climenon Dioſcor?
Climenon Italorum, ſiue Ciciliana cum Periclimeno.
Scrophularia.
Serratula.
Herba ſacra, recta, altior eſt Verbena noſtras: ſed Periſterion, ſiue Columbaria dodrantalis, in aquaticis eſt longè alia, qualem Æginetæ memorat: ſitne Scabioſa minima?

Scabioſa

Scabiosa vulgaris { *Maior satorum, sitne ψῶρα Ætij?*
Media serrato angustifolio, flore Globulariæ. }

Scabiosa montana { *Alpina maxima.*
Maior calidarum regionum & eius varietas.
Omnium minima. }

Iacea nigra, vulgatior Practicantium.
Iacea maior, folio multum lacinioso, Dentis Leonis.
Iacea lutea.
Iacea nigra serpens { *Maior.*
Minor acaulis ferme. }

Cyanus { *Maior.*
Minor. }

Sesamoides altera.
Chrysanthemum.
Caltha, siue Calendula.
Tragopogum, & eius varietates.
Scorsonera & varietates.

CANNABIS.

GRæcis καννάβοι fonticuli sunt sparsæve scaturigines, quò loci cùm lubens Cannabis spontè & sata luxuriet, videtur id nominis indepta: gliscit namque seges Cannabina rectis culmis, quadratis, striatis, horridísq;, serratis, nigricantibus foliis, Vrticã, aut Sideritidẽ quadantenus exprimẽtibus, sed septenis aut nouenis è singulo pediculo diuisuris Lupini aut Ricini, multò notior quauis designatione: non disparis vsus, sed in immensum vtilior quàm Vrticæ Molucæ. Cunctis enim populis penuriã Lanæ, Lini, Xyliq; resarcit, ad vestium stragula, velorum, Papyrum, quamlibet denique supellectilem. In marem & fœminam seminis duntaxat fœcundo prouentu distinguunt: Nam ex eodem solo pingui, vdo, aut riguo enatæ, quæ molliore culmo, delicatiore cortice, aptioreq; ad nendũ & textrinas, fœminã faciunt: cuius florũ seminísq; spes in sitũ muscosum & puluerulentum, quasi filicis, perit. Quæ verò robustior, horridior, fruticosior, rudentibus & capistris torquẽdis nata, Mas habetur mulierculis, adagio iocantibus fœminã potiorem mari. Huius autem semen est non parũ ad multa proficuũ: ex eodem Oleum pressum tumoribus & scirris opitulatur, lucernis alit lychnia & lucem. Lac etiam vel pultes eiusdem macerati, aut iusculis decocti, fluxiones sistit diuturnas, dolores repentinósque flatuum vortices, & humorum fluctuationem compescit: somnum conciliat. Vsus tamen nimius molesto sopore perfundit. Tritũ capiti, vel pedibus imis admotum, haud abs re Icteri humores, vaporesq; tenues à cẽtro auertere & euocare putatur. Radices podagricis tophis proficuæ. Odorẽ grauẽ & nõnihil virosum eructat, & vel capitis in eo decubitu temulentos facit. Succus verò foliorũ certa pernicies insectis interraneis, & vulnerum putridorũ alumnis: non qua facultate idẽ foliorum Persicæ, aut Iuglandium putaminis succamẽtum efficit: sed vapido tetróque situ, odore, & exsiccandi vi, qua alimentum præripit illis & populatur, excrementis dissipatis: multum alimoniæ suggerit Gallinis, Cortalibúsque; sed hyeme fœcũdiores, postea steriles & quasi pinguedinis mole obrutas reddit. Auiculis etiã cibus est, ac tantũ saginę adfert, vt aut enecet, aut cantillandi adimat alacritatem & facultatem, vt Carduellis, Linottis. Lacunis aut scrobibus aquę plenis merguntur vtriusque sexus fasces & manipuli, vbi macerantur eluunturque multum & diu: deinde siccantur Sole, vt tundantur, ac demùm cortices staminei tundendo velluntur, vt Lino fit ad filum & telas. Sed lacustris aqua, cui intabuerit, tantoperè viru nocet, vt epota prę̨sentissimo fit sitientibus exitio; nullis enim antidotis quantumuis tẽpestiuè datis occurri potuit fato Marquisii Arboii fratris Guisiorũ, eiúsq; vxori & quãplurimis generosis, qui superioribus annis prope Olbiam in Prouincia æstates feruidas cùm transmitterent,

rent, imprudenter fontanam lympidam, sed occultis mæandris & subterraneis cuniculis indidem in fontem illapsam hausissent.

CANABIS *erratica, paludosa Syl.*

ALIA non est hæc à Satiua, vt etiam de Dioscoride discitur, nisi quia illius proceritate vincitur. Hæc tamen crassiorem caulem Brismaluæ parem indicij assequitur: vmbrosis lacunarum marginibus Cicutæ sociatur, itemq; cænosis, fœtidis, secus villas & mœnia. Flaccidiora folia, sed hirsutiora aliquantùm & Sideritidis fimbriatis oris: floribus purpurillis & albicantibus. Radix compertissimi commodi ad tophos, & spretas remedia durities.

AQVATICA *Canabina, Eupatorium dicta, Mas.*

PASSIM iisdem natalibus & Canabina facie oriuntur duæ plantæ similiter discretæ sexu, quas propter amicas hepati vires, fortè & ob folia, Eupatorium vocarunt, marem & fœminam. Ille rotundo subpurpureo caule, intus medulla alba referto exit, duos tresúe cubitos æquante, aliquantum hirsuto: vti & folia crenis fimbriata, nigricantia, aspera, Canabinis ortu & situ adeò accedentia, vt permulti Pharmacopœi, Belgæ præsertim, Eupatorium Auicēnæ folijs Canabinis proditum, vocitent. Glomerosos villososq; in summo fert flores, ex diluta purpura albicantes, inq; auras papposi abeuntes. Radice sparsa latè fibris. Amaricantis gustus, odoris nō minus suauis quàm Betonica vel Agrimonia, cui viribus æquiparant Medici & Pharmacopœi illic: ac quoties præscripto vtrumq; eodem præcipiunt Dioscorideum & istud intellectum iri volūt. Nec spretui habebit is qui nouerit nonnullos ad affectus istius decocta non modò nō cedere Agrimoniæ, sed etiam excellere: impacta hepati ac spleni reserando non multa calfactione: etiamq; sanguinem temperando & cunctis partibus concoctioni dicatis tonum, roburq; conciliãdo. Obesæ nimis naris aut Rinocerotides erant, qui fœtere dictitabant. Quippe suauiter spirat manifestò: omnium fermè regionum ad aquas alumna.

FOEMINA *Canabina Septentrionalium, stellato & odoro flore*

NON item tot regionibus frequens, sed Borealibus magis, & ipsis in vdis aut medijs riuulis cūctantius fluentibus viuit hæc, viuida radice, multis prolixioribus & gracilibus aquaticarum modo fibris, caules promentibus cubitales & sesquicubitales, subpurpureos, rotundos, ramulis multis, distributos ex interuallis, & è regione sibi Canabina folia magis tamē serrata latiora non perinde hirsuta. In extremis foliola vngules roseos imitata, stellata, luteos vmbilicos atris pūctis maculatos asteris attici ambiētia, odorē Gūmi Elemni aut Resinæ, aut Cedrini ligni quod adoletur, edunt. Semen Pyrethri longum, compressū, & hirsutie vestibus hærens. Minoris hæc notitiæ, eóq; minoris vsus: vulneribus introsumpta præsertim plurimùm confert. Et eadem quæ superior potis est. In Anglia vbiq; vdorum, præsertim Londini & Auxonę.

CRISTA *Galli Herbariorum num* ἀλεκτορόλοφος *Plinij: an nūm potius* ALLIARIA *Recentiorum? Galli centrum inferius adducitur.*

Propter

PROPTER folia quæ cristæ Gallinacei ęquiparantur ἀλεκτόρολοφου & Cristam Romani etiam *Plinij* ætate dicebant, vnde nostri fortè istam pratensem luteorum florum paruorum & foliorum denso amictu fastigiatam in Cristæ modum multiplæ & densæ ferocioris Gallinacei coniectarunt, aut retinuerunt, folijs vtiq; magis suadentibus, quæ ex aduerso bina ambitu diuisuræ prorsum cristatæ sunt, sensimq; à medio latiore in angustius desinunt cristæ ritu. Caulis tenuis, pedalis, sesquipedalis, rectus è radice exili, pratorum præcipuè amantis. Semen in vtriculis foliaceis vel siliquosis, teneriusculis, Pseudomelanthij, fuscum, compressum, rotundum: nullodum tamen experimento oculis prodesse, aut in eos indi compertum habemus: Vulgus etenim non istud, sed Scarleę læuius & lubricius solet genas inter & tunicam inserere semē, & huc illucq; oculū versādo, ducere, nullo molestiæ sensu. Hanc etiam Centrum Galli dicunt, quibus ad duellum sit incitamentum, & si flores non parum ad cristæ nomenclaturam alludant. Nulli non pratorum & agrorum marginibus multa, gustu subastringente.

ALLIARIA, Pes Asini Pandectarij, an Alectorolophos Plin?

PERINDE vulgaris hæc, itidem Dioscoridi præterita putatur, quòd neminem odor illius tędiosus Allij latere queat: delineatio autem nō pessimè quadrat *Plinij* Alectorolopho: quippe folia per initia circinata Hęderæ terrestris lōgiora, altiúsq; serrata euadūt, fimbriatis, acutis in ambitum denticulis, tota planta Vrticam referente, præterquàm siliquis, Napi semine plenis, nigricante, vt vult Plinius. Flores multi, albidi Irionis: alba radix, multos caules bicubitales fundens. Tota gustu calidiusculo, humente melioreq; odore & gratiore quàm Allij: Quò fit vt mulierculæ, pręsertim Angliæ, folia succulenta, tusa, salsamentis & intinctibus frequenter misceant, multumq; ad incolumitatem annuam tuendam primo Vere comedent. Quare si quis vires consulat, hanc certiorem dicet quàm superiorem, cuius vires multum absūt ab Alliaria. Hæc autē Erisimum aut Erucam facultate refert: quare tussientibus magis proderit, vt placet Plinio.

Pedicularis Alectorolophos. Cæterùm Septentrionalium strigosa macilentáq; prata montosa Norbonensium palmarem pusillam quandā habent, floribus Alectorolophi superioris, plurimùm rubris, interdum albis: nos inter Filipēdulas dicemus, quorum folia & facies imitatur: Sed facultatibus virosis, pratis infesta, & pediculis hostis, quare quidam Pedicularem vocant.

STACHYS, spicatis circinatoq; ambitu cinctis floribus purpuris & luteis.

DE culmorum florumq; verticillatis spicatis extremis dictam fuisse στάχυν siue Spicam certū est: vnde coniectura non perinde vera vt solerti perdoctus & modestus Anguillara Spicam Lauendulam opinatus fuit: Senensi autem hîc moderatio defuit, qui spernendo meliora tum iudicia, tum plantas, suam intrudit Stachyn, Marrubio quidem non ita dissimilem, sed neutiquam spicatam, nec adeò congruam, vt est ea quam Germani feld Andorn vocant, id est, Syluestre Marrubium. Eius siquidem est persimilis, proceriore caule quadrato, crassiore, candidiore, & hirsutiore: tumq; folijs longioribus, nonnihil ad effigiem & incisuram Betonicæ vel Ballotæ accedentibus, pluscculis alarum ramulis quadratis, quos flores purpurei partim verticillato ambitu, Marrubij aut Lamij ritu, distinguūt, partim superiora spicant Hyssopi vulgaris aut Betonicæ modo, quam Dioscorides spicatam summis caulibus Satureiæ similitudine dicit: Hæc passim sponte in Norbonæ asperis, non procul *Peraus* & Magalona occurrit: interdum purpureis, aliàs luteis floribus: odoratior, gratior multò illa quam Senensis priorem & Germanam ratus fuit.

Altera folio Echij, aut Calthæ, apud Flandros STACHYS spuria.

Minus

MINVS verò Stachys appellationem tuetur, nedum vt vera ſit ea, quam multi Belgarum horti alunt, vocantque Stachyn. Foliis ſiquidem eſt proximis Myoſotidi, piloſis, vel Echii, non Marrubii, neutiquam candidioribus, ſed viridioribus: ac potius flaccidis, quàm craſsioribus, aut rigidioribus, nuſpiam ſerrato ambitu: quam potius quiſpiam alterum Echium luteum meritò putet: minus enim odora eſt, ſuccóque aqueo prægnat.

ὀθόννη HERBA VENTI *Rondelletij & Monſpellienſium, pannoſis, flaccidis ſub hyemem folijs, an* OTHONNA?

QVASI Lintearíam, pannoſámve quis dicat, propter folia eroſa, multifora, & ſqualida, ὀθόννη nomē fuit, eapropter herbæ cuipiā aptius cōgruit, quàm ſucco illius, vel lapidi Thebaio: ſed quæ de hac nutantibus ſententiis produnt Dioſco. ac Plinius, legenti plus quo torqueāt, quàm vnde animum expleant, ſuggerunt. Nec enim ſuccum, aut plantam ſibi viſam, ſed potius quas de incerta vel lectione, vel auditione opinationes hauſiſſent, ſcriptas reliquerunt, ex quibus ignotis notis, ne ſiquidem præ oculis foret ipſa planta, eam valeat certò quiſquam aſſequi. Quare ſi illi ſummi veſtigatores nihil certius voluerunt, aut potuerunt decidere, in re tam controuerſa, ne nobis quidem id tentandum. Coniectura tamen indulgendum doctiorum, ne illi noſtra cauſa fruſtra operam poſuiſſe videantur. *M*aximæ exercitationis præceptor eruditiſsimus Rondelletius conferre non ſemel ſolebat cum Othonna hac, quandam *M*onſpellienſi Academię admodū notam, & vulgo illic *P*harmacopœorū Venti herbam vocatam. Etenim ſolibus ęſtiuis, imbribus & flatu iam marceſcentia folia crebrò pertuſa, & multifora, quaſi vento peruia, viſuntnr, Verbaſci ſimilia, *S*aluiæ, aut Menthæ maiora, parum quid ſerrata, caules ramulis diuiſos quadratis, cubitales ambientia: quibus indiciis melius hanc, quàm viroſum illum Africanum florem, literæ Dioſcoridis reſpondere putabat: Apud quem legebat & reſtituebat φύλλα ἡδυόσμῳ ἐμφερῆ, πολύτρητα, ψαφαρὰ folia *M*enthæ, non εὐζώμῳ ſeu Erucæ ſimilia, multifora, ſqualentia. *S*ed quia huius flores purpurei ſunt, & Lamii modo, verticillato ambitu ramos ſtipant, hîc illi aqua hærebat: reliquumque deſcriptionis potius deprauatum conquerebatur: Nec de flore Indico, ſententiæ aſſentiebatur, vt nos infra oſtendemus.

De Ocello Africano, ſiue Othonna Italorū, inferius.

κέστρον BETHONICA.

Germā. Brann Betonie.
Belgis. Betonie.
Angl. Betony.

MVLTA ſalubritatis tuendæ & reſtituendæ olim merita præconia apud Latinos Betonica, κεστρὸν Græcè dicta fuit, à floris emicante ſpicata, mucronata acutie Ceſtrō aut vericulum, vt loquitur *P*linius, ſeu viriculū præferente: indidemq; fortè σαρξίφαγον rūpipetra dicta: ψυχρότροφα verò ſeu ſoli frigidi alūna: quia opacis & vmbroſis proueniret, cunctis gentibus notiſsima. Caulē quadrangulū, rectū, pedalē & cubitalem erigēs: folia ex interuallis Chamædrios, vel Teucrii, crenata, thyrſos florum in ſummo ſpicatos brunellæ, vel Biſtortæ, purpureos elegantes. Radix albicat multis ſparſa implexis fibris, & vno ſupernè nexu ap is, Ellebori nigri modo. Cuius ſanè facultates longè diſpares à foliorum & florum viribus comperiuntur: ſunt enim hæ multum ſtomacho orique ingratæ & nauſeam, rugitus, vomitumque cient: folia contrà odora, aromatica & grato ſapore nonnihil roborante, cibo & medicamento naturæ amica. Vt maior diſparilitas, quàm Aſaro videatur illi contingere, cuius radices quidem turbas cient, vomitum & ſeceſſum: folia tametſi ſint gratiora & aromatica, non tamen excitos tumultus pa-

cant, vti Betonica. Itaque verisimile antiquos suum Cestrite quasi Betoniceum dicas vinum floribus & foliis, non item radicibus inditis parasse, eòque sic faciendum hodie illis qui caseos longè saluberrimos & sapidissimos hîc in Anglia & alibi parant, authores sumus, non modò enim renibus innoxii sunt tunc futuri, sed etiam profuturi. Quædam enim naturæ maximè eorum esu iuuantur, & muccum pituitosum in lotio mingendò euerrunt. Est enim diuretica & Litontriba, vti Galenus libro nono de sanitate tuenda innuit, qui inibi σαξίφραγον, aut Saxifragam nuncupat. Sic Platearius Cestrum Meum dixit, ob consimiles vires diureticas. Betonicas aut Vetonicas, tum Æginetæ, tũ recẽtiorũ, Tunices, seu Garyophylleos vocatos, quia multò diuersæ sunt classis, suis quamque familiis reddemus. Gens enim Vetonum diuersis plantis, vt res & occasio ferebat, nomen suum accommodarunt, vt de *Plinio* & proximo capite liquet.

κλύμενον. BETONICA AQVATICA *Septentrionalium, an* CLYMENVM.

Angli. Water Betony.

QVAMVIS inclyto Regi Clymeno illam cognominem decreuerint, Cicilianam seu totam Sanam Gallis vocatam, de qua fusius alibi diximus, tamen & hanc Clymenon putatam, experimentis celeberrimã Vigoni Chyrurgi, tum opinione percelebrem, decuit huc adduci. Eam enim descriptam is autor impensè collaudat, ac eius natales propè Genuã, cuius ciuis fuit, ad fontem *Labreuadore*, siue equorum aquatorium dictum, indicat. Amat quippe non secus atque Betonica vmbrosa, frigida, sed magis humentes elices & crepidines fossarũ, qui hac scatent, in Northmannia & Anglia præsertim. Idcirco *Water Betony*, seu Betonicã aquaticã vocant Angli. Edit quadratũ, fuscum caulem, bicubitalẽ, geniculatum, canum, & rectum, crassum Betonicæ: folia ex viridi nigricant, ambitu, figura & crenis Betonicæ, aut *S*crophulariæ, sed maiora: alæ nonnullæ in summo sunt, floribus nigricantibus purpureis pusillas cassides imitatis; vnde semina pusilla in lagenulis Blattariæ, aut Digitalis purpureæ. Fusca radix, multũ fibrosa. Clymenon etiãnum hodie propter insignes vires putant, miscentq; vulnerariis & vlceribus prauo humore imbutis, deterrimique humoris & dolore sauciis. Vulgus Chyrurgorũ sua mundificatiua, quæ ruptica vel abstersoria dicuntur, ex eadem parat. Cruribúsque cute erosis admouent folia.

SCROPHVLARIA MAIOR *Millemorbia, Ficaria, Ferraria siue Castrangula.*

Germa. Braunwurtz.
Belgis. Steencruyt.
Gallis. Grande Scrofulaire.

NON potest non nosse Scrophulariam à radice factoque vocatam, qui proximè dictam Betonicã nouerit, non enim ouo ouum similius: sed radix tuberculis aspera & capitulis papillosis donata Fabariæ, aut Alabastritidis corraliuæ dictæ: alba, solida, strumosa, incondita, subtus porrecta cespite, obstat quò minus interdum etiam exercitatiores inter legẽdum vtramuis pro altera euulsam accipiamus. Huic tamen folia longiuscula natales syluæ & nemora vda, vmbrosa, montosa. Calidior etiam hæc vtrauis Betonica & vlceribus strumosis, cauernosis, cadauerosis, carcinomatis, atque depascentibus sideratis oportunior. Tuberculis insuper ab humore frigido glaciatis, aut schirris carcinomata minantibus, discutiendo & emolliendo opitulatur.

SERRATVLA.

PER-

PERINDE lubens, sed frequentior in nemorosis & decliuibus Pedemontis aut Septẽtrionaliũ Northmaniæ & Angliæ exit hæc, antiquis item pretermissa, ac de folijs minutim venusta fimbriola serratis dicta Serratula. Sed ea sunt partim Bethonicæ virore, læuore, & crenis: partim non serrata, sed laciniata, vt in Scabiosa visitur. Flores autem purpurei, è squammosis capitulis Iaceæ, gustu fermè Bethonicę, aut Virgę aureæ, à qua per initia erumpens non facilè discernitur, & promiscuè proueniunt in ijsdem syluosis, ijsdemq; facultatibus ad vulnera & enterocelas commendantur.

Communis VERBENA siue SACRA procerior recta.

AVGVSTA voce ἱερὰν quasi sacrosanctam & lustralẽ herbã hanc nuncuparunt: ritibus quippe pacis & belli verrẽdisq; Iouis aris, Veruenis vtebantur, vnde satius nomen, quàm ab herbenis ducere. huic enim suam etiamnum seruat nomenclaturam, prolatione paulũ mutata, plebecula Itala, Galla & Angla, Veruenã dictitans, antiquũq; obtinẽs, delira quadã persuasione. Quippe ad Veneris illicia, ad diras & clades impendentes auerrũcandas non parũ pollere hodie quidam amẽtes amãtes, & fanaticæ Lamiæ Mulomedicæ profitẽtur: quas impietates iãdiu ipsi audiuimus & risimus. Nec vel hanc supinã aut aliam rectã dictam, arbitramur præstantiores esse primis, secundis, tertijs aut quartis qualitatibus, quàm sint, Bethonica, Euphrasia, Rosmarinum, Stachas & consimiles. Pagorũ viarũq; margines & vrbiũ areas occupat hæc, folijs virentibus, minoribus per interualla lacinijs, obtusis, Quernis, altioribus, Senecionis vel Scabiosæ. Ramulos & caules graciles, angulosos, glabros, cubito maiores, promentes flosculos purpura pallentes, Calamenthe minores. Longiore, & fibrosiore radice.

PERISTERON siue COLVMBARIA dodrantalis, in aquaticis, desiccans & astringens, qualem Ægineta memorat, an sit SCABIOSA Minima?

IAM attentius sacræ Verbenæ delineationem, & huius Columbariæ historiam excutienti, facilè patet ipsas inter se figura, viribus, & nomenclatura discerni oportere: quantumuis Plinius breuitatis studio, diuersum videatur innuere, & vtramq; vnà inuoluere. Etenim preterquam quòd huic dodrãtalis, vnus è singulari radice caulis, ex eóque folia ὑπολευκὰ incisa, natalesq; aquosi sunt: viribus diuersis, si non contrarijs pollere traditur, Paulo Dioscoridi suffragante: siccando & astringendo eresipilata reprimere, vlcera putrida coercere, vulnera glutinare, inq; cicatricem ducere: demùm doloris immunem præstare vuluam siue ὑστέραν: vnde nobis quidam ὑστερικὴν, quasi Matricariam diuinabat cõcinnius dictã, quàm à colũbis. Sacra quippe illa nõ modò œdemata antiqua & tumores mitigat, sed & tonsillarum crustas rumpit & exsiccat: nimirum calefaciente vi, qua prodesse capitis affectibus pituitosis, & doloribus cronicis autor Galenus est: nec in humidis oritur hæc Sacra aut expiatrix, sed illa vocata Columbaria, vt cui lubenter aduolent, aut assideant Columbæ: neutiquam vulgari Sacræ, quæ alia occasione περιστερεὼν videtur dicta. Quippe nõ semel audiuimus multæ lectionis & obseruationis Præceptorem Rondeletiũ è suggesto Regio monentẽ (bona Græcæ opinationis venia) non περειστερεὼν à Colũbis, quæ nec Verbenis victitãt, aut oblectantur: sed potius περιστερεὼν, quasi Colũbariã, quòd iuxtà Colũbaria in sterquilinijs lubens proueniat. Mirabatur idẽ triuiales semper & negligentiores meditationes Senẽsis, qui nõ olfecisset hãc Supinã siue stratã & humilẽ satius dici, Sacrã autẽ rectius rectã: nec illã distinxisset rectis ramulis, pluribus, cubitalibus, angulosis, Querna subglauca folia edẽtibus. Et tametsi nõ nesciret ab alijs alias adductas plãtas non paucas, sed æquè omnes incertas, pro Verbena minore, vt est pratẽse Teucriũ, & quędam apud Italos Colũbina dicta Bugulę flore, aliæq; cõplures: tamen facie viriumq;

coniectura, Verbenam minorem, Columbariam esse opinabatur, nempè ea quæ minima vocatur, propius reliquis Scabiosis, Verbenã istam adumbrat. Est quippe folijs Verbenæ, incisuris per summa altioribus, laciniosis, similibus tamen, & altera superficie albidis, ad terram stratis, latioribus, minus serratis. Caule plurimùm assurgit recto pedem & cubitum alto, gracili, supernè in ramulos rectos sparso: hilari flores, rotũdos villosósq; ex cæsio cœruleos vel glaucos, Morsus Diaboli: semine compresso, radice pusilla, quantus paruus digitus, parum fibrosa. Propè Monspellij Ægidiam portam ad riuulum, & agrorum margines Norbonæ plurima. Etiam in Apeninis Bononiæ meminimus: eandẽ Angli & Belgi horti habẽt. Hac plurimùm vtuntur Monspellienses Pharmacopœi, propter inibi maioris Scabiosæ penuriam, non modò ad sanguineum serum putridum educendum, defecandumq;, & Thoracem pulmonésq; congerie pituitosa expediendum: sed etiam ad Morpheas Arabicásq; Elephantiases, & Græcorum lepras squammulásve, reprimendas item impetigines ex aceto Fumaria incocta, sacri ignis excretiones, pruritus, cutisq; scabies fœdas: quas dotes fermè omnes Dioscorides Columbariæ verbenæ iudicabat, nósq; enarrauimus, ne si minus placerent lectori illius tanti viri coniecturæ, nostráq; commentatiuncula, saltem plantæ huius vtilitas tanta foret accepta.

SCABIOSA maior, Satorum vulgatior, sitne ψῶρα Ætij?

Ger. Apostemen kraut, vnd Grind kraut.
Bel. Scabiose.
Ang. Scabius.
Gal. Scabieuse.
Ital. Scabiosa.

Vulgarem non nouit Mathiolus: & Iaceã illi nigram maiorẽ laciniosam inscius suffecit.

ET quamuis pluribus plantis posit accommodari Scabiosę nomenclatio, (non secus atq; Psorę Ætij) vt Iaceæ, Morsui Diaboli, similibus facie & viribus: tamen non est de nihilo quòd vulgus tam diu istis Scabiosis id nominis vindicarit: vnde propensior est animus eò vt auguretur quampiam harum Ætij Psoram esse, quamuis nuspiam extare apud antiquos meminerimus. Sed maior Scabiosa notior est apud omnes, quàm vt delineationis egeat, consimili superioris vultu, sed latioribus folijs, pullis, hirsutis, inq; terram repãdis & recumbentibus, & altioribus incisuris, nec perinde Verbenam Sacram, vt maiorem Valerianam exprimentibus. Radix simplex, longior, caulem plurimùm singularem, cubitum & sesquicubitum altum fundens, & florum cęsariem villosam Cyaneo purpurã imitantem, in segetibus, planis, & decliuibus lętior degit.

Media SCABIOSA serrato, angustifolio, flore globulariæ.

DISSIMILIOR aliquantò hæc maiori Scabiosæ, quàm priori, minimæ Verbenæ putatæ: in marginibus agrorum Septentrionaliũ lætior multò, & maior adolescit, quàm in calidis. Caulis è radice exiliore, simpliciore, cubitalis, alis diuisus, folia Iberidis aut cristæ Galli, aliquantum serrata. Flores Globulariæ aut Scabiosæ.

Scabiosa ALPINA Maxima, montis Iuræ & Saleuæ.

Parum

NON parũ ſpecioſiorem & maiorẽ hanc è iugis oriundã Iurę & Salanę nobis imperti uit ſingularis amicus D. Penni us, ea Morgano hac æſtate flo-res perelegantes cæſios velleris inſtar ſericei, ſtaminulis crebri-bus amicietibus globulos echi-natos, Dypſaci, rotũdiores, mi-nores, aſpectu hilares, & Sca-bioſæ vulgaris duplò maiores: folia itẽ Scabioſę, altero tanto ampliora, altius inciſa, & Cen-taurio maiori Belgarũ ſimilia, penè paria: angulosos ab imo & numeroſos bicubitales & tricubitales caules, multis alis diuiſos amplectẽtia, per æquas intercãpedines, iuxta ſingulos exortus alarum, cauo protu-berante & rorem excipiente, Dypſaci more: guſtu nihil di-uerſum à cæteris percipitur.

MOTANA calidarum regionum maior.

COLLES AMAT hæc plagæ temperatioris, vt Pedemontis propè Riuoliam, & Norbonæ, vbi montanam vocatam Herbarii folio anguſtiore, albidiore, parum hirſu to lenuiſque laciniato ad imum caulem Verbenacæ, aut vulgaris Scabioſæ: ſuperiora verò in ramulis pluſculis, gracilioribus, altius diuiſis, & flores per Iunium & Iulium promen-tibus purpureos Scabioſæ, paruæ, aut Iaceæ capitulis ſquammatim compactis, vbi ſemen trifolii Aſphaltitidis, pullũ, copioſum, inuolucris membraneis arguta cõcinnitate effictis, anguſtiis plicarum fornicum puſillorum cohibentibus.

Iamdiu eſt quando in hortis Herbariorum Belgarum quandam multò maiora fundere folia, teneriora, craſsiora, ſucculenta praſsina caulibus & floribus, duplo maioribus, nec iam eſſétne diuerſa ſpecies ab illa, ſuccurrit. *Varietas.*

MONTANA omnium minima.

HARVM omnium minimã hanc animus fuiſſet verbenã paruam facere, niſi in montibus cretaceis & incultis obuia foret. Nam ſeſquipalmum pedaléſve paucos edit cauliculos, foliis in imo ſæpius donatos anguſtioribus, inter Seſamoidẽ & Scabioſam minimam, floribus dilutæ purpuræ, è ſquamoſis capitulis alterutrius non diuerſis.

IACEA NIGRA *vulgatior Practicantium: Alba Monspelliensium in Ocymoide dicta fuit.*

SVBDENDÆ Scabiosis Iaceæ, quas à Ianthino florum colore vocauit fortè quis recentiorum Græcorum: tametsi Barbaris Practicis duntaxat notæ fuisse videntur, qui nihil præstantius ad hernias inuenisse Iacea nigra narrant. Errat oppidò Senensis, qui huius facultates Violæ flammeæ asserit, & à Scabiosis discernere nesciuit, à quibus non minus distat quàm Morsus Diaboli ab illis: & Iaceæ sapor non perinde ingratus, subdulcis astrictio, siccitas efficatior multò, calor prope nullus: sed decepit illum nomenclatura Iaceæ vtrique communis: illam tamen tricolorem Iaceam malim dictam ἀπὸ τοῦ ἴου à Viola, vt etiamnum vocatur, quàm quòd plurimum humi iaceat, vt quidam autumant. Cæterùm, qui hanc Plinii Hyosciridem diuinant, ferendi sunt: tametsi pluris ducant virium quàm effigiei coniecturam, cùm vtraque consentiẽte sit opus. Intubo dicit Plinius similem, minorem, tactu asperiorem: vulneribus contusam præclarè mederi. Quæ vt nihil certi de figura afferrent, tamen quandam plantam similem opis istiusmodi, indicant: neque enim Serides sunt tantæ ad vulnera laudis, quantæ ista IOVIA Seris Pliniana, aut Iacea nostra est: quam duplicẽ, nimirũ albam & nigram Practici vsurpant, frequentior multò nigra, notiorque, pratis & incultis multa fruticans, foliis nigricantibus, hirsutis, rigidis, à radice multis, sed in caulibus cubitalibus, & sesquicubitalibus obtusioribus laciniis dissectis. Flores ex purpureo nigricant, in ventriosis poculis squammulis compactis, semini Cyanci, aut Cartami.

Hyoscyris Plin.

IACEA *maior folio multum lacinioso, Dentis Leonis, maiusculi vasculis, floris purpurei, & lutei.*

SEGETVM hæc potius quàm pratorum est, in Gallia & Anglia plurima altiores cubito & sesquicubito caules edens, circum quem folia multa multumque laciniosa Hieracii modo sunt; globulos duplò maiores, communiores, turbinatos, squãmulis loricatos gerit, apicibus florum purpureorum obductos Cyani maioris. Radix digitum æquat, lignosa. Semen item Cnici, minus: horti Belgici hanc vt præstantiorem ad vsum Medicum colunt: tametsi in Angliæ segetibus Couentriæ conterminis abundè proueniat.

IACEA *maior lutea.*

Varietas.

INTERDVM eandẽ videre est in segetibus Mõspelliacis, floribus luteis, venustis: Carthami syluestris nullatenus diuersam, capitulis, foliis, aut caulibus: Nisi quia tota asperiuscula; quam qui malit Plinii HYOSCIRIDEM, nobis secundis, liceat.

CAPITVLIS SPINOSIS IACEA.

Varietas.

AD Cellam nouam & vicinis vinetis Monspellii minor sponte visitur alia, nigræ eadem prorsum radice & effigie: duntaxat tristiore aspectu, florem edit purpureum interdum album, in squammoso & spinulis horrido capitulo, Calcitrapæ haud absimili.

κύανος

IACEA pumilla, humilis, serpens, acaulis fermè, flore Cyaneo & albo.

RARIVS occurrit hæc, & ferè Norbonensium est: marginibus satorum ad Pontem Monspellio milliare dissitum, via qua Frontignanam itur, obuia eodē in aruo, vbi studiosi solebant Phallarides colligere, foliis est paruis, laciniis Hieracii, retusioribus, minoribus, vnà cum cauliculis dodrantalibus humi stratis: flores & capitula Cyani prorsum, cerula minus obsoleta purpurantes, vel albidi: radix crassior, & semen cęteris non absimile.

Incana altera CYANI *aut* IACEÆ, *capitulis & flore.*

PROPIOR hæc Cyano quàm Iaceæ: vtrique tamen haud absimilis, quam quidam Ptarmicam, siue sternutariam arbitrati sunt, propter saporem acriorem, amarum, halitumq; tetrum, cerebro sternutamenta interdum extorquentē. Non ita multi sunt anni, quum primum in Linguagotiæ vinetis, & cis Cellæ nouæ Monspelliacæ Pontem plurimam, iamque in hortis plerisque Angliæ vberè propagatam videmus, ab vna radice duriore, plures caules emittente, totam hirsutie pilosam, incanā, Gnaphalii foliis triplo maioribus, crebribus, leniter serratis, ab imo multis ad vsque summa, oblongiora, acutiora, graciliora, squāmulis albidis compacta capitula Cyani, aut Iaceæ apicibus villosis, ex purpurante paleo colore in pallidum languentibus.

MORSVS DIABOLI.

Germa. Teuffels bisz.
Gallis. Mors de Diable.
Ang. Dewelles bit.

NON video quid negotii sit hanc non esse è Scabiosis vnam probare; quod quidam contendunt: verùm adeò Scabiosis est similis, vt plerunq; pro iisdem accipiatur: euidens tamen discrimē in radice, à qua tota Teuffels bisz, id est, Diaboli morsus dicitur, quod nomen Herbarii retinent, nam antiquis non debetur. Cùm itaque sit multis crassis fibris sparsis, depacta, præcisa apparet quà crassiores coëunt fibræ plures, quasi præmorsa foret à quopiā cacadęmone: tametsi idē ferè cernatur in plātagine, quare malunt alii dictā ab vrida vi qua mordicat bubones & carbunculos pestilentes, quibus magno leuamento admouentur. In pratis & viis quibuslibet occurrit multa, cubitalis & bipedalis: foliis Scabiosæ vulgaris, sed rigidioribus, nigrioribus, hirsutioribus in imo, in summo autem caule aliquantum serratis (non profundè incisis, vt scabiosæ): floribus item prorsum Scabiosæ, sed purpura fusca, tristiore aspectu.

κύανος. CYANVS VVLGARIS.
Baptisecula Officinarum.

Germa. Cornblumen. *Gallis.* Blauez & Bluetz. *Ital. Fior Campese.*
Belgis. Coꝛenbloemen. *Angl. Blew Bottell.*

CÆLESTIS cærulę æmulus color flori inest Cyaneo, sic vocato etiam apud *Pliniũ:* Blaptisecula vulgo, *Bluetz* & *Blauetz* dicta Gallis eodẽ à colore: etiãq; Germanis Coꝛnblumen, siue segetũ flos: quia importuno luxu segetes vbiq; præter cæteras Secalis passim propemodũ enecet, præsertim frigidiusculis terris. Huius diuersitates insigniores Erratici & Hortẽsis. Ille in caule anguloso cæsia albicantiáue folia, angusta, in arctum desinẽtia, acutis laciniis sinuata *Scabiosæ*, aut Dentis Leonis more gerit, capituláque oblonga calycis effigie squãmatim foris cõpacta, ex acerosis tessilis nitidis, è quorum medio cærulei erumpunt flores fenis plurimùm foliolis, semen sub messem relinquentibus, angulosum, acutum, oblongum, & hirsutie obductum glauca.

Vtraque propinquior Scabiosis & Iaceis, quàm Intybis.

CYANVS *Maior hortensis.*

QVEM alterum Cyanum alunt horti quidam in Gallia & Germania, non ita diuersis est foliis, sed maioribus, latioribus, flaccidis, minúsq; laciniosis, ad Lychnidem, aut Flomam paruam hirsutie & mollitie accedentibus. Nec flores diuersi, sed maiores, speciosiores, saturioréque in purpureum vergenti cœruleo: radix longior, & viuacior, quàm superioris.

CYANVS *minimus viticulis Sparteis striatis, copiosis, perpusillis caliculis, flore purpureo obsoleto.*

NORBONENSIS item opulentiæ videtur hic Cyanus, nec perinde obuius, nisi strigosis, aridis, propè Monspelliacum patibulum & Castrum nouum. E radice lignosa ramosos valde emittit & vimineos graciles sparteos pedales, duriores, lignosos, multis aliis diuisos, pilosos, incanos, vti & folia pusilla Cyani, aut Iberidis, aut *Scabiosæ* paruæ montanæ diuisura: flores aspectu tristiore in cornulis pellicula squammatim consertis quadruplo minoribus, numerosioribus. Calycibus Stæchadis citrinæ alteræ paribus. Cyaneo gustu, non perinde, vti superior, amara. Semina non dissimilia.

CYANVS *peramarus, repens, capitulis squarosis Sesamoidis parui.*

MINVS obseruata hæc: non aliò quàm ad Cyaneũ aut Iaceã referẽda, sed habitu ipso & aspectu superficiei proximè superioris similior occurit (nec nisi quærenti) subterque Seseli pratense ramulos ad Sellam nouam & alibi agri Monspelliaci reptando latitat: foliolis oblongis, angustis, Lauendulæ rigidis illius plantæ, quam incanis, albidis Cyani & Iaceæ mediam, vna interiecta planta, proximè descripsimus, similibus in cauliculis gracilibus, viticosis, palmaribus, pedalibus, & sesquipedalibus: quorũ singulis summis staminei flores singuli Iaceæ, obsoleta purpura, è poculis squammosa insertione conflatis prodeunt. Radix digitum paruum æquat. Tota planta gustu perquàm amaro & ingrato.

Σησαμοειδὲς τὸ μικρὸν SESAMOIDES *parua Dioscoridis squammosis lucidis capitulis Cyaneis, flore cœruleo.*

Aliud & primi Dioscoridis rutaceis folijs, cum Harmala & Rutis.

EXACTE potest æquiparari Cyaneis Sesamoides, à seminis Sesami similitudine, adeoque vsu, vt nos putamus dictum. Iamque multi sunt anni quum verum minus notum fuit

fuit ſcholæ Monſpelliacæ profeſſoribus eximijs Rondelletio & Aſſatio. Siquidem lineamenta perpendas,folia ſunt Cyani parui prorſū, inciſura & ortu Coronopi, hirſutiora,maiora(tametſi fortè *μακρότερα* legendum,vt alibi crebrius monuimus) flores radiati prorſum Cichorij concolores & ſimiles ſupernè,ſubtus capitula ſquāmulis compacta Chamælei lęuis Theoph. Cyani aut Iaceæ modo habentes. Semine intus Seſami aut Cardui minoris : radice Tragopogi,exiliore.Cōmentator noſter cum ſuis *Bellè aſtipulantibus omnibus ex imagine*,aut potius ignauię, *notis* , huic Phalaridis flores & capitula commentus eſt, & affingit,ſuo ne,an ſui Theſei errore,neſcio : fortè quia qui illi pictam miſerat à nobis Patauij ſiccā habuerat: Tametſi in Italia Longobarda non infrequentior quàm Norbonēſi agro plurima ſqualidis collibus,& etiam herbidis ad Lanum.

CHRYSANTHEMVM ſegetum folio multiſciſſo.

CONSPICVVM aureum florem iſthęc fatetur Chryſanthemi appellatio, eiuſmodi eſt ſanè ille,quo ſegetes frigidiorum tractuum Galliæ,Germaniæ, & Angliæ ſcatent, flauam per meſſes Cererem ornāte, ac vnà cum Cyanei & Papaueris Rheadis floribus inſternente,magna ſpectatoris voluptate,quaſi tricolori tapeto. Regionibus æſtuoſis rarius.Caules illi teneri,glabri,virentes,pluſculi,rotundi,ſeſquicubitales. Folia crebra ab imo ſemunciam lata,toto ambitu Arthemiſiæ modo & crebrò inciſa,pallentia, tenera,viridātia. In ſummo aureæ orbitæ nonnihil fulgentes,latiores,compreſsiores,Anthemidis, bollidis maioris, & calendulæ ſimiles. Oleracea eſt guſtu & nonnihil caloris indicante, ei tamen parcit pecus in Anglia,nec item olere manditur : ac illis ſignis deficitur, quæ in Calendula graphicè Dioſcoridis Buphthalmum exprimunt.

CALTHA Poetarum & CHRYSANTHEMON
oculatum verius Dioſcoridis,
Calendula Offici.

Ang. Marygold
Ger. Ringelblumen.
Bel. Goudbloemen.
Ital. Fior d'ogni meſe.

QVIPPE noſtrâs *Kalendula* quin ſit Poetica Caltha nullus neget,qui in Georgicis Luteolam Caltham,& in *P*linio grauiter odoratam leget: Columella autē Buphthalmum hanc innuere videtur, vbi fauētia lumina Calthæ canit, nempe aureum rutilumq; flauorem,& orbē circinnatum vmboneq; in centro extante cōſpicuo,luminis,ſiue oculi,in ſpeciem. Vnde Cachlan,id eſt,hiantulam & apertam dixerunt: ſicq; Caltham putet quis deciſam à Calatho (vt Melyphyllō à Meliſſophyllo)qui quaſillus Latinis,Seruio teſte,poculum & calyx eſt, cuiuſmodi oſtentant ſingulis fermè Calendis Calendulæ florum pocula flaua : cuius & nos ſumus ſententiæ,à quo hiſce ſalebris permultis perplexi,diſcendi cauſa Monſpellienſem Epiſcopum Gulielmum *P*elliſſerium,Dioſcorideæ Plinianæq; lectionis mirum quantum auidum & peritum, Magalonæ audire meminimus (inter complura loca partim hiulca,partimq; luxata, quæ ille interpolabat) diſtinctius legentem,hunc in modum e codice calamo exarato,capite de Chryſanthemo,χρυσάνθεμον ἤ κάλθα,τρίφερα ποα ταμνώδης πλείους δὲ(non λείους,nempè plures,non læues legendum) ἀναφέρουσα καυλοὺς καὶ φύλλα : deinde πολυσχιδῆ ἄνθη μηλινὰ ἰσχυρῶς σύλβοντα,reliquū autē vt in vulgata editione Lutetiana conſtabat. Id eſt: Chryſanthemum ſeu Caltham, tenera herba fruticoſa,plures (in vulgatis læues) ferens caules & folia : tum multifidos, id eſt, crebrò, aut minu-

minutim fiſſos flores luteos, admodum ſplendidos vel rutilos, magnos oculos (non bouis) exprimentes: circaq; oppida eandem naſci, & olere mandi. Quam hac cęſura literam Calendulæ ſeu Calthæ vulgatæ componẽtes, tam plenè & exactè vtramq; vtrauis indicari, vt nec herba alterius deſcriptionis, nec deſcriptio alterius plantæ egere viſa fuerit. Etenim fruticat Caltha Galloprouinciæ & Norbonæ cum multis in aruis & incultis propter ſegetes & oppidorum rudera, tum Monſpellij, paulò vlterius Ægidio fonte aruis vrbi conterminis. Caules è radice parua, fibroſa, complures, ſparſi, teneri, læues: foliáq; Leucoij flores eximio fulgore nitentes edũt, vel etiã rutilos (ſic enim ςύλβοϱ Cicero, rutilum Martis fulgorem vertit) oculi amplum orbem effigiantes, argutis minutiſsimiſq; crenulis multis ſciſſos, quod eſt ἄνθη πολυσχιδῆ: nulli nõ horto decora & inquilina, culta autẽ altero & tertio tãto plenioribus & habitioribus floribus paucis coronariorum ſpecioſitate ſecunda. In cibum etiam cedit & iuſculis inditur, guſtu & odore nõ ingrato: acetarijs etiã miſcẽt multã mulierculæ, tũ cordis affectibus tum icteritię & fœdis coloribus indũt virgunculæ, reſpitandiq; difficultate vexatæ. Ius & teneræ cymæ luteo ouorum in placẽtam exceptæ & manſæ, nimis menſes fluentes ſiſtere, cunctantes autẽ impellere compertũ eſt.

- *Saluia*
  - *Maior* ἐλελίσφακος
  - *Minor* Σφάκελος
  - *Baccifera Cretenſis*
  - *Candida, niuca.*
  - *Criſpa.*
- *Horminum.*
- *Horminum ſyluestre*
- *Scarlea*
- *Colus Iouis quorundam, & Galiopſis Lutea.*
- *Verbaſcum*
  - *Syluestre Saluifolium verticillatum, anguſtifolium, Monſpellienſium, an Phlomos Lychnitis, ſiue Lucernaria Dioſc.*
  - *Syluestre Saluifolium, latifolium lignoſum, fruticoſum, verticillatum luteum.*
  - *Saluifolium purpureum.*
  - *Mas.*
  - *Fœmina.*
  - *Maximum odoratum.*
  - *Nigrum odoratum Luteo flore.*
  - *Purpureum Ericæfolium.*
- *Æthyopis.*
- *Blattaria Pli. an Chryſogonum.*
- *Primula Veris an antiquorum Phlomides ſiue Verbaſculi?*
- *Primula Veris pratenſis & odora lutea* } *eiúſq; gemina in flore varietas.*
- *Primula Syluarum,* *eius triplex varietas.*
- *Sanicula altera Alpina ſiue Auricula Vrſi flore purpureo albo & luteo.*
- *Baccharis.*
- *Digitalis*
  - *Purpurea.*
  - *Lutea.*
- *Helenium.*
- *Helenium ſecundum alibi.*
- *Bugloſsum Dioſc. ſiue Borrago recentiorum.*
- *Bugloſsum vulgare anguſtifolium.*
- *Borrago ſempervirens.*
- *Bugloſsum peregrinum radice multifida Pulmonariæ.*
- *Bugloſsum erraticum, Echioides aſperum.*
- *Anchuſæ*
  - *Onocloides.*
  - *Lutea,*
  - *Tertia,*
  - *Quarta, eſt Lycopſis.*

Lycopſis

Lycopsis, siue Lycapsis degener Anchusa Ægineta, Commentatoris Cynoglossum, sine caule, sine flore.
Echium.
Onosma.
Cynoglossum.
Cynoglossum pusillum.
Cyrsion vtrumque.
Symphytum.
Pulmonaria.
Nicotiana.
Petum vlceraria ferrumindria & Herba Sancta.
Arction.
Personata.
Xanthion.
Petasites.
Cacalia.
Tussilago.

SALVIA Maior scabrior Dioscor. ἐλελίσφακ⊕.

Germa. Groß Salbey, Breit Salbey. *Gallis.* Grosse Sauge. *Italis.* Saluia Maggiore.
Belg. Broue & groote Sauie. *Hisp.* Saua siue Saluia. *Ang.* Great Sage.

FOLIORVM squalor cinereus, decolor, pallensque facies, arenti & marcescenti similis, qualis in torridis collibus enatæ Saluiæ est, occasio fuit ἐλελίσφακον vocitandi, quasi dicas Sole afflatam, tabefactam, aut sideratam: tametsi potuit æquè scitè à medendis sphacelo penè demortuis partibus, quibus calorem natiuum, roburque insitum reuocaret, qua pollet familiari facultate nostræ vitæ primordiis benefica. Vnde Saluia Latinis dicta, quia saluos & incolumes præstet innumeros, eapropter Rithmicus versificator quem in admirationem rapuissent tam diuinæ vires, sciscitatur, *Cur moritur homo, cùm Saluia crescat in horto?* Antiphone, *Contra vim mortis non est medicamen in hortis.*
Conspicuas duas differentias in Elelisphacũ & Sphacelum è Theophrasto etiamnum licet obseruare. Vnam nempè Saluiam maiorem in vinetis Aquitanicis, Linguagothicis & Pedemontanis, vbi fruticat multa, squabriore, rugosiore, maiore, magísque squalente aspectu; quæ eadem in hortos transuecta fuit & vocata maior Saluia. Eius sunt plures varietates, cunctę Menthæ, folióq; nõ Cotoneæ, vt mẽdosè Gręca, extãt, Pliniũ legenti manifestum fiet, qui tamen germanitate nominum deceptus, Saluiam in Mentham demutauit.

SALVIA Coccifera, siue Baccata, Cretensis.

QVAS inter perquàm pulchra ea est Cretensis baccata nostrati prorsus similis figura, odore, ac sapore, lignosis surculis. Sed hi instar Gallarum rotũdis excrementis Pistachiorum magnitudine & forma, sapore minus calido, magis astringente, non insuaui donantur, multiplici lignosi surculi, quibus nos impertiuit apprimè sedulus & peritus vestigator stirpium Iacobus Reinaudetus Pharmapœus Massiliensis.

Varietas.

Valde

Valde variat etiam in Anglia, vbi sarmenta quædam & palmites eiusdē plantæ partim spadiceo colore, partim candore plusquam niueo visuntur,& folia quasi pellucida. Quæ nonnullis etiam rugantur,& fimbris multis in ambitum crispa cernuntur, non sine voluptate.

SALVIA MINOR pinnata, Theoph. σφάκελος.

Germa. Clein Salbey, edel Salbey.
Ital. Saluia minore.
Belgis. Cruys sauie & Orkens sauie.
Ang. Litle Sage.

ALTERA verò differentia, quæ auritis, aut pinnatis est ad imum, Circeæ modo, foliis, minus squarosis & coriaceis, minoribus multò: eoque nobilem dictam, & Sphacelum putamus, nec vllam eius varietatem nouimus: nullum enim discrimen in sapore, aut odore est.

ὅρμινον. HORMINVM.

TVM Satiuum tum syluestre notius hodie, quàm vt pluribus asserendum sit: nedum in hæsitationem reuocandum: vtrunque medicatum est: sed vehementius Syluestre ad Venerea illicia, vnde nomen acceptum: ὁρμᾶν quippe est impetu cęco agi instinctuq; ferri & cieri intestino, vti quos in Venerem vrget libido: ideò παρορμᾶν πρὸς τὴν συνουσίαν, in Venerem lacessere dicit hîc. Nusquam autem nisi in hortis, cultu Herbariorum visitur Satiuum, foliis Pseudodictāni vel Marrubii ex interuallo binis & in sumno purpurascentibus, collectis vt in Dictamno: iuxta quæ tota circum caules quadratos, pedales & cubitales, flores sunt verticillatis pyxidulis purpureis ad cæruleū vergētibus: quæ hiantes per maturitatem deorsum nuunt pendulę: semine papauereo maiore, nigro, ablongo, muccaginem aquæ merso, vt Psylium, emittente: ęstate floret.

SYLVESTRE HORMINVM.

RVDERA & prata macilenta sectatur syluestre dictum: foliis maioribus & aliquantùm laciniatis oris Blattarię similitudine & colore: quadratis & paucioribus virgultis, sesquicubitum altis: per internalla flores verticillati in spicas longiores abeunt, deorsum inclinatas, cęruleas purpurascentes: nigro, nec absimili priori, semine glutinoso. Vtrique radix lignea: Sed illius odor nullus, huius verò Scarleam redolent flores.

SCARLEA, Centrum Galli, Officinis Gallitricum.

Germa. Scharlach.
Belgis. Scarleye.
Gal'is. Oruale, Toutebonne.
Ital. Schiaria.
Ang. Clarye.

EST autem quam vulgus Gallicum Oru alle, conspicua ad Horminum allusione, & cōsimili de dote vocitat, notissima: Germanicè & Belgicè Scarley quasi dicas, oculum clarificans, mixtis Latina & Germanica voculis. Semen quippe palpebram inter & oculum insertum, atque diutulè retentum, quantum est sordium illic, illico euerrit & rapit, quotidiano etiam vulgi experimento. Seritur, & oritur anno post, Iulio & Iunio: flores edit cęruleos & albicantes Saluię vel Dictamni: in quadratis caulibus folia pręgrandia Verbasci, aspera, admodū hirta, rugis & veluti verrucis nōnihil hirsuta, Æthiopidis aut Verbasci pube, & syluestris Hormini similitudine: sed minor radix, dura & sublutea. Semē in calycibus nigrū καρηβαρίαν, capitísve grauitatem facit, odore, quē vniuersa spirat, non tamen ingrato: eoque magni vsus quibusdam septentrionalium ad Zyti Biereque confectionem: Lupuli namque vel penuria, vel vegetioris potionis faciendę causa, cortinis feruenti-

uentibus addunt; fitque temetum, quo non multis depletis poculis temulenti fiunt, hilaritate propemodum inſana: in nonnullis tamen, riſu quàm miſeratione magis digna. Menſtrua & ſecundinas ducit, & Venerem ciet, quare minus, quin ſit Hormini ſpecies, refragandum.

COLVS IOVIS *folio Vrticæ, aut Hormini, Galiopſis Lutea recentiorum.*

HIs meritò accenſenda videtur ea, quam neſcio qui rei Herbariæ nomẽclatores, Galiopſim luteam dixẽre, & Colum Iouis: ſummo caulis faſtigio colum flauo penſo inuolutam, nonnihil effigiantes: facie quippe Hormino propiore quàm Vrticæ, aut Ballotæ. E radice Lamii ſimili, caules edit non multos, cubitales & ſeſquicubitales, quadratos, hirſutos, quibus folia Vrticæ, aut Trachelii albida, ad baſim ſinuata, latiora, læuia, Gallitrici minora: flores in verticillis lutei, Saluiæ aut Scarleæ. Scaturigines vdóſque ſyluarum margines amat, Galliæ, Germaniæ, & Italiæ. Guſtu nonnihil calido, exſiccante.

VERBASCVM *Syluestre Saluitenuifolium Norbonenſium, an* PHLOMOS LYCHNITIS *Dioſ?*

MVLTIPLICIS differentiæ itẽ φλόμος, vel φλόγμος, deductus è flammis, aut Elychniis, quæ huius tomento bombaceo concinnãtur & alũtur, Tapſum potius maius dicunt, aut Taxũ practici, quia toxicis aduerſetur: tametſi cognati cuncti ſaluiis facultate & facie adeò ſunt, vt ſylueſtrem ſaluia plebs vocitet minores ſpecies montoſas, inter quas frequentiſsima pleriſque omnibus agri Norbonẽſis collibus glarioſis, Mõſpellio vicinis, fruticat hic quẽ Phlomus Lychnitidẽ videtur innuere Dioſ. rarus alibi Galliȩ, vel Italiæ. Peramœno aſpectu florum luteorum Fabȩ vel Marrubii, in verticillatis circinationibus ſecundum foliorum exortus hinc inde porrectis, pallidulis villis ſtaminum, folia ſcabra, craſſa ſunt, denſa lanugine cana, aſperáq; tactu & criſpata, Saluię Anguſtifoliæ anguſtiora, ſed lõgiora, & ad Elychnia valde accommoda: vnde videtur Dioſcor. Lychnis dicta.

SYLVESTRE *Saluifolium, fruticoſum, lignoſum.*

ELI proprior cęteris hic Marrubium & Saluiam imitatus: eóque vocant quidam horti Anglię, Italię, Belgię & Gallię, agreſtem Saluiam: foliis ſcabris, albidis, aliquantum hirſutis, quadrangulis, in virgis lignoſis, breuibus, bicubitalibus, per interualla foliorũ flores promentibus luteos, Marrubii vel Archangelicæ modo, verticillatim hȩrentes, viſu per iucundos.

VERBASCVM *Nigrum Saluifolium, purpureo flore.*

PRATIS ſabuloſis familiaris hic Saluifolius, præſertim non procul Taurino Pedemõtium: pariter Germaniæ, Gallię, Angliæ, ſaxoſis pratis herbidis & ruderibus. Folia quàm maximè Saluiam agreſtem, ſiue Scordeum Plinii, aut Horminũ æmulantur, ſecundúmque caulem & ramos ab imo quadratos pedales & ſeſquipedales numeroſi floſculi, verticillati, purpurei, vel cærulei, per fœnicetia.

PVRPVREVM Erucæ foliũ Angliæ & Galliæ etiam obuia hæc tum pratis,tũ ruderibus, quam horti quidam alunt in Belgio,cognitu & destinctu facilim,foliorũ laciniosæ oræ Erucæ,aut potius cornuti papaueris diuisura, & colore nigriore, ramosos caules & cauliculos ambiunt:flores per interualla Saluiæ aut Hormini modo & colore,tota viridante & hirsuta superficie. In mole templi diruti Bathoniȩ Anglȩ prope Thermas,videre erat superiore anno.

φλόμος. VERBASCVM MAS, *Thlapsus Barbatus.*

Germa. Wullkraut.
Gallis. Bouillon blanc Maste,
Belgis. Wollcruyt.
Ang. Mulleyne the male.

QVI obseruarunt mustellas conflixisse cum serpente,peneque enectas & victas, pastas isto Thlapso, & factas denuò alacres,duelliũ instaurasse,Taxũ vocarũt: alioqui luculenta foliorũ magnitudine,& videndi vbiq; consuetudine,nulli nõ cognitũ. Folio prȩgrandi,simili,& pari,Enulæ,pube obductum multa & leni & incana,quali in Gnaphalio & Æthiopide. Caulem admodum procerum, trium cubitorum,à sui medio summo tenus floribus luteis stipatum,thyrsumque, siue funalem exprimentem, visendum,vnde vulgo *Torches* & Græcis φλόμι à flamma, quam alunt funales, aut *Phlomi* folia & caules in lucernis. Radix pollicem crassa.

FOEMINA.

HANC si albidis exeat floribus,& senis foliolis diuisis,fœminam vocant, alioqui folio consimili & pari.

MAXIMVS *odoratus meridionalium, Thlapsus barbatus.*

EXCELLIT hic vt magnitudine foliorum,sic etiam odore suaui,omnibus Verbascis: tametsi varietas tantum videtur descripti communis *Phlomi* fœminæ,vel maris: floribus quippe luteis & interdum albis exit,senis foliolis: quȩ arantur rubris lineolis,odore suauissimo,folio longiore,latiore: radice crassa,nec aliubi dissimilis tota planta. In Belgicis, & Gallicis Northmannis hortis alitur. *Pedimontani* verò agri,Norbonæ,Angliæ,& Italiæ, occurrit passim in campestribus.

NIGRVM *Latifolium Luteum.*

ET huius omnia penè similia,foliis namque Enulæ inter & Digitalem vel Symphitum nigricatibus obsidetur,paribus,scabris grauiter olẽtibus,nec incanis, flosculis ex herbaceo luteolis,stellatis,minoribus: semine item *Papaueris* minore,Digitalis ritu incluso: è radice æque cæteris magna,caulis gracilior Blattariæ cubitalis. *Pratis* Brabanticis, sabulosisque & herbidis,atque in Francia,& Anglia,Iulio & Iunio sponteprouenit.

ÆTHIOPIS φλομώδης, *siue Phlomitis.*

HVIC nomenclaturam Magica futilisque mendaciorum magistra superstitio commẽta videtur,quòd iniecta flumini folia quantũ esset aquæ exhauriri crederetur: tametsi verisimilius,quia optima ex Æthiopia adueheretur: nisi sit dicta, quasi fuliginosa cinefacta,cineréve aspersa, αἴθοψ, namque Græcè fulligo est,siue fauilla adusta. Inquilina hæc hortis Germaniȩ,Angliȩ,Galliȩ,& Italiæ: vbi primùm vidimus ex Græcis & Illyricis mõtibus maritimis allatã,iamq; satis vulgatã esse,& cognitu facilẽ,Thlapsi barbati admodũ consimilẽ,cõstat, *Magis* tamẽ incanis,mollioribus: carptaq; delicatiore lõgiore lanugine,cuiusmodi Cretensis Dictamni,& laciniosa vndulatáq; crispante ora,circum imum caulem

accu-

accubantibus, & ambientibus quadratum, hirsutum, binum pedum, & sesquicubiti, multas in alas sparsum, quæ secundum lõgitudinem verticillatim flores ambiunt Scarleæ aut Hormini: sed albidi, & semen non dissimile. Radix cognatã Verbasci naturam testatur.

CHRYSOGONVM, an potius BLATTARIA *Plinii, quàm recentiorum* TORMENTILLA?

AB aurea florum fœtura dictum Chrysogonum credere par est: Eapropter si Blattaria Plinii Chrysogonum Dioscoridis non est; nulla iam planta in memoria est, quæ non longius multò absit à Chrysogono, quàm hęc Blattaria. Quippe densè fruticat, multisq; firmis ramis, & rigidis sesquicubitalibus, & duos cubitos altis, rectis: foliis Quercus, aut Verbenæ: flores adeò Verbasco, foliorumque quinario numero, & colore accedunt, vt vtrãlibet pro vtrauis accipere facilè sit, etiã monente Plinio. Verùm Blattariæ flauo saturiore, & magis rutilo, initiò præsertim, folia non perinde incana, aut hirsuta, sed obscurè viridantia. Semen pullum, inclusum pericarpiis Lini, aut potius Digitalis purpureæ. Radix Napi aut Raphani syluestris, alba, digitum crassa; sed æstate exeunte per Autumni initia, ex atro foris intúsque rufescere quidam amici affirmabant; nempè excocto ab æstu alimento: quemadmodum Carduo Benedicto vsu venire videmus, & quidem minus de hac miramur, vt cuius flores interdum purpurei, punicei & cærulei conspiciantnr, non modo in Belgii & Galliæ Herbariis hortis, sed etiam in Taurini & Riuoli marginibus campestribus herbidis. Amara admodum, calidaque & sicca gustanti; quare qua alliciat blattas & tineas dote arcana malim scire, quàm non potius (quemadmodũ Absynthio, Abrotano, & aliis amaris arcentur) ab-actum iri idem animalculum suspicari: farctus viscerum meseraicarũq; expedire certum: incertum verò quid ad morsus venenatáq; possit. Eapropter qui præ hac Tormentillam septifoliam, inter Pentaphylla memoratam, mauult Chrysogonum facere, ob radicum (tametsi perparum rufescant) effigiem flores & folia, ac denique vires ad venenata plurimi faciendas: sanè per nos optionem habeat, dummodò hasce nostras coniectationes sic accipiat, vt eas, quæ sunt lubenter cessuræ potioribus vestigatoribus, non ignauis obtrectatoribus.

Græcè similem rapo, non æqualem, aut extuberantẽ radicem οὐθίαν γογγύλη

TORMENTIL.

φλομίδες, *PRIMVLÆ variflora, an Antiquorum* PHLOMIDES, *siue Verbasculi?*

A Verna germinatione, florumque quasi rediuina vernatione, vulgus *Primulas veris*, quia primulùm tum erumperent & florerent, vocitauit. Huius plures varietates, pręsertim in Anglia, lautitiæ & florum deliciæ amantissima, quàm alibi conspiciuntur: quarum qui vnam duntaxat nouerit, cunctas cognitas habebit: distant quippe floribus duntaxat saturiore colore, rugosioréque folio.

PRATENSES Duæ, Pallida, Lutea odora, quæ culta sit maior & flore multiplo apud Anglos.

- *Germa.* Himmel schlussel, & S. Peters kraut, & Schlusselbluom,
- *Gallis.* Prime vere & brayes de Cocu.
- *Itali. Brachediculo, & fior di prima vera,*
- *Belgis.* S. Peters cruyt.
- *Ang. Cowesl̃yppe.*

VBIQVE IN pratis vliginosis & riguis, præsertim regionum minus calidarum, vt Sabaudiæ, Flandriæ, Galliæ, Northmanniæ, & Angliæ, primo veris tepore florent; è radice albida, fibrosa caulem nudum, rotundum, aliquantum hirsutum, palmarem & sesquipalmarem, quem summum & nutantem vmbellæ instar, florum calyculi copiosi ornant, non dispares pulmonariæ, sed lutei, ceræ nouæ odorem & colorem æmulantes. Folia

maiora Betonicæ, neutiquam ambitu incisa, Digitalis purpureæ quadantenus, rugosa, ad imum strata, aut parum surrecta: gustu non ingrato, in olere, placentulis, & acetariis: admodum vtilis capiti, neruis, & humorum ex decubitu putredini, aut inflãmationi, eóq; vulneraria habetur.

Varietas florum, gemina.

IISDEM ferè locis hæc, nec diuersis floribus, sed pallentibus, & foliis grandioribus paulò, odoris verò nullius.

SED quæ in hortis Anglicis & Northmannicis colitur, florum maiorum, prouentu & fœtu multiplici, triplò aut quadruplò omnium *Primularum* magnitudine & elegantia prima.

SYLVARVM PRIMVLA.

HANC non potest non nosse qui vllam superiorũ viderit: differt enim flore duntaxat, qui singulus languido pallore, pusillus, palmo breuior, quasi cauli summo inest. Folia, sapor, odor, vsus, non disparia, sed lubentius hæc nemorosa vmbrosásque conualles sectatur: vti in Anglia, Delphinatu, & Sabaudia. Flandris & Gallis hortensis.

Varietas

VARIAT hæc in Angliæ hortis speciosa florum duplicatione & incremento, Lychnidem coronariam duplicatam æquante: coloris etiam diluti lutei.

INTERDVM & albi peramœni, sed simplici floris, venum ferunt mulierculæ in vicum Mercatorium Londini.

ETIAM fimbriatis floribus, rugosisq; plicis, & coloris obscurè virentis, *Primula* quædam Londini hortis frequens, alioqui assimilis cæteris: quam studiosi Herbarum Antuerpiani, vt nonnullas superiorum indidem habuerunt, & nos monuerunt quãpiam *Primulam* in Anglia extare floribus purpureis: sed nobis frustra quæsita, & *Pulmonaria* putata, vt doctissimus Turnerus dicebat.

Harum omnium cùm sint folia ambitu rotundiore quàm maioris Verbasci, & caulis nonnullarum foliaque sint hirsuta; cur neget commentator non esse Phlomides? nullam nisi ostentationis futilis habet rationem: vires quippè & tota facies planè Thlapsi, contrà suadent, consensúsque experimenti apud omnes regiones, quæ modò vnam quampiam harum habeant, *Paralysis* herbam vocant, quo nomine propter insignes facultates fuit etiam *Phlomus* donatus: igitur & hæ *Phlomides*.

PARALYTICA *Alpina* SANICVLA; *Vrsi auricula recentiorum, figura Primulæ, sed floribus purpureis.*

VISENDÆ venustatis vt si quę alia Alpinarũ, istam herbulam, satius fuit Arthriticam vel *Paralyticam* nominasse, quàm *Saniculam*, tum propter peculiarem expreßioné affectus Arthritici, quem admolitur, tum maximè quia Primulis annumeranda videtur: tametsi amat hæc summa item montiũ præcelsa, & præruptarũ supercilia petrosa, qualia sunt in Claudii cautibus, Clauenę, & Oenipontis finitimis, vbi ferè totã ęstaté perẽnat nix, qua inuita exacto Vere hæ Primulæ pratenses singulari cauliculo, quasi flores in pediculo molliore & inflexo punicantes, aut ex roseo albicãtes, visum exhilarantes dant, suauiterq; spirantes: folia autem albida, virentia, crassiuscula, carnosa, & lęuiora, quàm Primula Veris, nonnihil repanda, & limbo crassiore tantillùm fimbriata & circinata: radice multum fibrosa & cognata *Primulæ*: gustu pariter multum exsiccante & astringente, vulnerariis potionibus quæsita, & foris vulnera glutinante, vnde *Sanicula*.

ALI-

Varietas. Alibi montium interdum frequentiorem & maiorem vidimus folijs, cauliculo & flore, qui tamen nō purpureus, sed luteus, aut albus, & fuscedine pullus est.

DIGITALIS PVRPVREA.

Ger. Fingerhut & fingerkraut.
Belg. Vinger hoet cruyt.
Gall. Gant nostre dame, doigtier.
Ang. Foxegloue.

REGIONES quæ ad Aquilonem sunt, feracissimæ sunt Digitalis purpureæ, quæ Meridianis calidiusculis ferè deest. Sed in Francia, Belgio, & Anglia, nulli non nota, vbi id nominis vernaculè assequuta fuit, nec enim antiquis memorata, quorū calathi oblōgi, picti, cęlatíve apparent, in Digitalis siue digiti ad suendū munimenti speciem, eleganti serie cauli bicubitali hærent vno ex latere, penduli, folij paris, cōcoloris, & similis, Cynoglossi vel Symphiti maioris: fibrosa radice, viscida, nigricante, semen in pericarpis pusillum, Verbasci, odore putidiusculo, & qui Bacharim dicebant, opinionē refellēte gustu ingrato, exsiccante, aliquantum calido, & vulnerario: quare plurimi fit ad omnia vulnera sananda.

DIGITALIS Lutea.

MINOR hæc, minorísq; elegantiæ, minus fert cœlum Angliæ, vbi non vidimus, alioqui passim in Pedemontani Taurinis & Sabaudijs collibus, folio nigriore, angusto, Blattariæ aut Plantaginis, læui, nec hirsuto, non perinde hilari aspectu florum, qui pallidulì luteo squallent, angustiore nola, nec perinde punctulis impressa.

βακχαρις πανχαρις BACCHARIS.

EXTAT apud classicos Græcos βακχαρις, aut potius πανχαρις, plantæ cuiusdam nomēclatura, sic, vt lubenter credimus, indita, propter eximiam fragrantiæ gratiam Cinamomeæ radicis, ex qua cùm multa alia, tum vnguen confiebat, item πανχαρις apud Atheneum dictum, sertáq; concinnabantur, quibus tempora cingebantur, *ne Vati noceret mala lingua futuro*, vt canit diuinus Maro. Eam ob rem licentius abutuntur lectoris patientia, qui istud caput è Dioscoride quasi spurium expunctū volunt, frustráque probare satagunt, vtramq; plantam, Baccharim nempe & Asarum, & vtriusuis descriptionē (paucis quæ irrepsêre demptis) eadem esse, cùm quilibet iam cernat legendo non propius abesse Hederam à Saluia, quàm Asarum à Bacchare. Astringit hæc, inflammationibus & ignibus sacris proficit, somnifero est odore, fronde inter violam puta albam & verbascum. Illa contrà impendiò calfaciens, discutiens, hederaceo folio. Nō parum itaq; discrepant Plinio autore: qui quòd coronis non addatur, dictum tradit Asarum. Labes hæc profecta è fragmentis Crateuæ, vbi Baccharis Dioscoridis Asarum vocatur & describitur. Quod quidem nos monet, sedulam appellationum perpensionem neutiquam neglectui habendam esse accuratis viris, veri fidis venatoribus. Iam verò de multis, si optio detur, nullā perinde congruā videmus, ac illa, quā olim barbarorū doctissimi genuinā putabant: multò enim propius, quàm illa Mathioli species verbasci odorati, ad Baccharē accedere certū est. Hæc quippe fruticosa, appendicibus donata, foliisq; asperis, nigricantibus, Primulæ veris, vel Saluiæ latifoliæ magnitudine, caule bicubitali, floribus purpura obsoleta glomeratis, in pappos defluentibus, Cardui modo. Radix summo cespite sparsa, diffusis fibris, garyophyllatæ modo, cuius odorem pręsentissimum halat, vel cinamomi: cui contulerunt antiqui Baccharis radicem, qui Garyophillos non nossent. Planta valde frequens, valdéq; isto nomine nota Monspellij circum, & alibi non paucis locis. Qui quatuor Conizæ species nouerit, (earum namque inter se non parua similitudo, flore, Luteis omnibus, odor grauis, gluten dum attrectantur) cur Mathiolus istam Baccharem odore & flore

nobilem Conisam maiorē fecerit,& Verbascum ei suffecerit, haud facilè dicet. Verbascū quippe est odoratum, cui interdum flores lutei,interdum purpurei,vt Blattariæ maioriq; Verbasco interdum contingit mutari. Romæ cùm valde auidi,vt semper soliti fuimus,& freti fide Mathioli complures quos sciscitabamur herbariæ rei peritos, nihil aliud quàm Verbascum putabant: idemq; in Flandria alijsq; non paucis locis ortum, non chartæ agglutinatam plantam istam Mathioli,quæ potius figuræ,quàm odoris,colorísve notas retinet. Sed istud consuetum illius dignitati,res verbis aut chartis assertas,non item inspectione exploratas literis mandare.

ἑλένιον HELENION.

- *Ang.* *Elecampane.*
- *Ger.* Alantwurtz.
- *Bel.* Alantwortele, ende Galantwortele.
- *Gal.* Enula Campani,herbe d'Elaune.
- *Ital.* *Enola,l'Ella.*

HELENÆ luctu aut satu clarius & notius posteritati factum est Elenion, quàm vt fusiore delineatione sit opus, tametsi & ab insula Helena dici putatur, vbi longè optimum luxuriet numerosa & pręgrandi fronde Digitalis aut Verbasci Platiphylli(non angustifolij Verbasci,vt mendosè codex Gręcus)florem Buphthalmi aut medię Conizę aureū stellatū Iunio & Iulio fundēte scapo sūmo, recto, tres aut quatuor cubitos procero: radicis amplæ,crassioris,carpum ferè æquātis,perquàm odorę: in pratis villarum & prædiorum Angliæ, Germaniæ & Galliæ,erui primo Vere solitæ. Qua quidem vtendum intrò humenti & recēti ad animi paranda commoda lætitiamq; inuehendam, & mœstitiam necādam: de qua dote plurimi fecerūt eam antiqui,& nepenthe illud Ægyptium ex ea vna confectum opinati sunt: sicca verò benè facit foris: sin intrò sumas, humenti atq; recenti vtendum,præsertim in pulmonis affectibus cronicis. Istud tamen Pharmacopœi non est, sed periti Medici.

βούγλωσσον BVGLOSSVM siue BORRAGO.

BVGLOSSVM *vulgare angustifolium.*

Euphrosynon.

- *Ger.* Bureisch.
- *Bel.* Bernagie.
- *Hisp.* Borraienes,Borraies.
- *Ang.* *Borage.*
- *Gal.* Borraches.

BORRAGINEM quasi Bouaginem vulgus dixisse putatur,versa & deinde peruersa è Buglossa voce,quòd tam verum videtur, quàm nulli in dubium iam vertitur,nostram Borraginem esse genuinum Dioscoridis Buglossum, εὐφροσύνη,seu exhilarantem herbam: cuius postea ætas recentior nomen confudit & commune fecit,viribus & nonnulla ducta similitudine, angustioribus folijs,& aliquantum diuersæ plātæ,non Borraginis, vt nūc, sed Buglossæ tunc dictæ. Iam verò notior vtraq; etiam plebeculæ quouis olusculo: sed minus vera,verum retinuit nomen. Latifolia & germana,non Buglossa,sed Borrago tantùm dicitur. Vtraq; fœcunditate importuna in hortis luxuriat. Genuinum & latifolium folijs in cespite stratis,latis,subrotundis,asperis,hirsutis,rimosa viridi in atrum declinante,superficie Symphiti maioris potius quā Verbasci. Huius radix extima albicat,minor & breuior nec perennis. Alterius contrà foris nigra,perennis,prolixior. Vtraq; tamē glutinosa, edēdo medendóq; nata: genuinę flores stellati quinis foliolis,eximia purpura,cœruleóq; nitentibus,interdum candidis,medio quasi centro coronidem circinatam,fuscam, exilem cohibentibus. Semine nigro Anchusæ aut Lycopsis: Sed alteri flores concolores,Primulæ Veris modo aut Anchusæ: Semē maius,minus nigrum,folia lōgiora,angustiora,Echio aut Lycopsi toto habitu tam propè accedentia,vt ni defuisset rubellus radici color,Lycopsim domesticam facturi fuissemus, qui quia nigricat,potius Echium indicat, aut vtriusq; anceps naturæ.

BVGLOSSVM semper virens.

Ex duabus dudum recensitis videtur natura Dędala ludibunda vnam concinnasse multò elegantissimam, ac semper virentem, etiam frigidissimis Angliæ, Antuerpia, Belgiáq; reliqua aduecta, vbi plurima & peropportunè viget in hortis ad vsus medicos, vtraq; Brumæ rigoribus deleta. Folia subrotunda, latifoliæ Borraginis, vti etiam caulis: radix situ, habitu & muccagine Cõsolidæ maioris: Flores verò secus alas & foliaprorsum angustifoliæ: eiusdem saporis & vtilitatis ad cordis & ex melancholia affectus.

BVGLOSSVM peregrinum radice multifida Pulmonariæ.

In nostris stirpium sportulis quędã arida adhuc ęst Buglossi facie planta, quam ex hortis Bononiensibus habuimus: in pilis densis, horrida & aspera sunt, angustius desinunt folia qua hærent radici, fibrosa, fusca, non Buglossi, sed Pulmonariæ: caules & flores per temporis angustiam expendere non licuit.

Erraticum BVGLOSSVM asperum Echioides.

Est & hæc perquàm similis qualibet sui parte superiori, & penè par, macilentis & sabuletis Antuerpiæ vicinijs passim sponte, etiam in hortis locum faciunt, vtuntúrq; Buglossi penuria Pharmacopœi, quibus Syluestre Buglossum creditur. Admodum horrent hispidáq; sunt folia, setaceis, pilis rigidis, & bullis prominulis, tantúmq; & simili differt modo à superiore, quantum Labrum Veneris à Dipsaco hortensi. Radix gracilior, lignosa.

BVGLOSSVM Echioides Luteum.

Valde cognatum huic est facie, natalibus, vsuq;. Pluris faciunt hãc mulierculæ Anglæ, quàm Buglossum, vocantq; linguam Bouinam luteã, propter luteos flores Sonchi similes, in asperis caliculis collectos. Folium item Dipsaci Syluestris, nec minus spinosum, angustius aliquantum. Radix alba, viscida, oleracea, vt Buglossi, cuius est species.

ἄγχουσα ANCHVSA.

Offi. Alcannæ radices.
Ger. Root ochsen zung.
Gal. Orcanette.
Ang. Alkanet.

Fvco pigmentísve illinere, Græcis ἀγχούσειν erat, vnde Anchusa dicta à radicis illustri cruore, coloréve florido, cui plantæ totius cognitionem debemus: vix enim alioqui innotuissent, tum propter cum Echijs, Lycopside, & Buglossis similitudinem, tum etiam ob versionem minus perspicuam: confert quippe hanc lactucæ τῇ ὀξυφύλλῳ angustifoliæ,

vel acutæ, & vti videtur agreſti, quæ hirſutior & horridior. Quatuor animaduertimus differẽtias ex floribus, folijs, & magnitudine. Quæ Calys ſeu Onocleia vocatur, maxima, frequentiſsima Galliæ & Angliæ, aruis lætis, ſed glareoſis, vel argillaceis. Radix intus ligneo corculo, libro corticéque craſſiore amicta, ſãguineo ſucco ſãdalinóve digitos inficiente: digitum æquat, ſeſquipalmum longa, guſtu Bugloſſæ. Folia copioſa Echij aut Bugloſsi anguſtifolij, lanugine ſpinoſa, incana, ceſpiti incumbentia: caulis plurimùm ſingularis, rotũdus, ſquaber, cubitalis, tirſulis florum cæruleis ad punicem vergentibus, Echij non diſſimilibus: ſemen exiguum, oblongum, pullum.

Lutea ANCHVSA.

RARIOR & elegantior multò qui luteis floribus, ſed ramulis minoribus & magis collectis in ſummo: folijs item numeroſioribus, lanuginoſis, albidis magis: caulis pedé aut cubitũ ęquat, & ſemen alterius. Radix tamen viuidiore multóq; delicatiore nitet purpuriſſa, ſucculentior priore, Norbonæ ad aquas Marianas, vmbroſo & pingui ſolo. Etiam in aſperis, non procul Atheſi flumine, & Baldo Veronenſi, collegimus.

MINOR ſeu Alcibiadion vel Onochiles.

NOTISSIMA hæc & copioſiſſima in Nitiobrigum agro, vnde Pharmacopœi Monſpellienſes & Lugdunenſes Lugdunũ ad nũdinas quotãnis acſerſunt: nos è vinetis & ſabuloſis aridisq; collibus Grãmuntiæ Syluæ, propè doctoris Aſſutij prędiũ, eruendã curabamus. Prolixior namq; & carnoſiore plenioréq; eſt radice cæteris. Cætera tota minor, anguſtiora folia, multò numeroſiora, viridantia Bugloſſi. Complures fundit cauliculos teneros, graciles, floribus minoribus, Bugloſſi minoris anguſtifolij, puniceis. Semen cinereum, oblongum, paruum. Sapor Bugloſſi, nõ ingratus, acrior tamen & ſiccior.

Anchuſa lignoſior.

ANCHVSA LIGNOSIOR anguſtifolia.

VLTIMA hęc & minima omniũ, tametſi vix Anchuſa habenda ſit, vt cuius ſit parum aut nihil purpurea radix lignea, ruffofuſca, fundéſq; cauliculos ſeſquipalmares lignoſos Satureiæ: foliolis oblõgis, Alcibiadæ Anchuſæ minoribus, minúſq; hirſutis: flores item nõ multum abſimiles, puſilli, cærulei. Radix lignea ex fuſco ruffeſcens, parũ aut nihil inficiens. Marginibus agri Frontignani & Valeriæ Syluæ hæc interdum occurrit. Alibi nobis nuſquam viſa.

LY-

LYCOPSIS, vel Lycapſis degener Anchuſa, Æginetæ. Mathioli Cynogloſſum.

NIHIL habet hæc Anchuſæ, præterquam radicis fuſcum ex purpureo colorem; à quo Lycopſis deriuata fuit, id eſt, fuſcedo obſcuritáſve, qualē ante-lucanum vulgus inter Canem & Lupū crepuſculū vocat: niſi ſit ab hiſpida caulis foliorū & florum inpexaque hirſutie, pedem imitata Lupinum: qualem non procul à littoribus Frontignanæ & Doctoris Griffii rure nobis primū oſtenſa fuit à Profeſſore D. Aſſatio, præceptore exercitatiſsimo, & de Medica materia benè merito. Satam poſtea habuimus Londini in Anglia: folia dum per initia erumpūt, ceſpite inſtrata numeroſa, bullis & villis aſperata, Echii, palmum longa, pollicem lata iacent, neq; toto anno aſſurgunt, aut caulem florémve edunt; ſed vno & interdū altero annó pòſt, æſtate caulem ſeſquicubitalē, rotundum, hirſutis alis multis diuiſum. Iuxta quas & folia erumpūt ex interuallis: florésq; Echii fimbriati, diluta purpura, exili ſtamine. Semen Borraginis, minus nigrū: radix craſsior digito, rufeſcit, lignoſa: parum aut nihil attrectantem inficiens.

Hæc ab ea quæ hîc in Anglia via quæ Bathonia & Briſtolia Londium ducit per meſſes læta & multa hilari viſitur aſpectu, floribus tantùm differt: quos non ſecùs foliorum & alarum interſtitia, ſed in ſummis caulibus ſaturiore purpureo, Anchuſæ maioris. Vt prior ſubrubrà linet & nonnihil rubelli affricat digitis.

ἔχιον *ECHIVM, Bugloſſum agreſtè.*

Germa. Wild ochſen zung.
Gallis. Bugloſſe Sauuage.
Belgis. wilde Oſſe tonghe.
Ang. Wyld Bugloſſ the leſſer.

SE IPSA prodit ſeminis indice, quo à Borragine diſcerni videtur: ab Anchuſis autem radicis colore, ſiquidem Echio multumque ad ſylueſtrem Bugloſſum accedunt, folia per interualla circum teneros rotundos quaternóſve caules rectos ſeſquicubitales, alterno ſitu plurima hirſuta, ternas, quaternáſve vncias longa, pollicem lata, ſubnigra, craſſa, è quorum ſinu emergunt per interualla flores copioſi, ex puniceo cærulei, in puſillis vtrinq; incuruis ariſtis digeſti, plumatas ſummitates effigiātibus: hiſce aſperiuſculis & ſpinoſis tegumentis euolutum clauditur ſemen, viperinum caput argutis, ſed exilibus oris, luminumque veſtigia efformat.

ONOSMA, ſiue Ononis.

NVLLVS eſt paulò exercitatior, qui illicò percepta Onoſmatis ex Dioſcoride delineatione, nō opinetur eam eſſe è cenſu Anchuſarum, Lycopſidi nimirum cognatam, anchuſámve, degenerem, quam ſecreuit Dioſc. nomine & familia: vt ſuo obſequutus inſtituto frugiperdis abortum faciētibus inſereret, cuiuſmodi ſunt Securidica, Nymphea, Aſplenium, Hemionitis. Eóque bis foliorum ſimilitudinem ad Anchuſam inculcat. Res verò ipſa indicat eſſe, quemadmodum arbores non paucæ, quæ fœtæ fuerunt primùm, poſteà exhauſtis viribus biennio aut triennio florem fructumque edunt nullum. Sic duo aut tria genera Echii putata meminimus, triennio primùm nō niſi folia, poſtea caulem & ſemen promere: quibus per frigora amiſsis, non niſi biennio aut triennio interiecto, rurſum in caulem & flores erumpere: alias anno floruiſſe primo, aut altero, bienniúmq; interdum totum quaſi effœtas & ſteriles, caule orbatas fuiſſe, ſuſpicionemque feciſſe ſeminis, florum, caulíſque ſua natura expertes eſſe: cùm tamen denuò rediuiuas reparatis caule flore atq; ſeminibus Lycopſides animaduertiſſemus: quod potuit itidem inde iſtis eueniſſe, & id vulgo perſuaſiſſe, quia infœlix, atq; fœtus certa pernicies, non ſecus atque filix aliáque haberetur. Huc exempla Bechii & Dictamni ſtudioſi arceſſant. Cynogloſſum autem iam hîc nobiſcum perpendant.

κυνό-

Κυνόγλωσσον. CYNOGLOSSVM.

Germa. Hundtzunge.
Gallis. Langue de chien.
Belgis. Honds tonghe.
Ang. Howndes tunge.

HAVD dispar de lingua Canina hæsitatio, sedquæ minoris egere videatur disquisitionis & probationis,æquis arbitris attentius rem ipsam expendentibus. Etenim nisi nullidum cognita est Cynoglossa,aut certè ea est planta nominis interpretatione,vsu,& caninæ linguæ assimilatione,consensui vulgato adeò probata & recepta, vt nullus sit ex istis malè feriatis nouatoribus,qui æquè bonam & congruam,nedum potiorem, indagare quiuerit. Est namque ea foliis mollicellis,lenibus,lanugine pauca,ad tactum minimè aspera,mollicie & effigie linguę caninæ vel Glasti,nônihil venosa,albicantia, Plantagine latifolia arctiora,præsertim aridis & sabulosis Linguagotticis,vbi pusilla vix sesquipalmū & pedem excedens: caulis rotundus, incanus: in alas diuisus,quibus flores punicei angustifolii Buglossi:paruum semē lappulis,hirsutisve clypeolis contentū,vestibus,vt Agrimonię vel Caucalidis pertinacius hærēs.Pinguibus tamē & humētibus aruis Ferrariensibus & Patauinis maximum glastum superat, eò proceritatis progressa,vt vix sui similis sit: viridiora namque folia ima & latè humū operiētia:dilutiores flores, obsoletiorésq;, quos fert nullos nullumque caulem nonnullis annis, præcipuè vmbra salignea aut sepibus vicinis opacata. Qui in Herbariæ cognitione cōsenuerat peritior quàm iactantior Barallis,Dioscorides Monspelliensis vocatus, asserebat Rondelletio nobis audientibus sibi non semel in Lemouicibus & Auerniis obseruatas non paucas triennio & quadriennio quotānis bellè reuiruisse, cæterò nullum caulē promisisse. Quin si vires spectes, magis arrideat tum planta,tum sententia nostra, quæ doctiori lubenter cedet, quum potiorem indicarit Cynoglossum.

Cynoglossum Pusillum Norbonense.

Plinii. Cynoglo. Ambustis siquidem opitulari, vel mulierculæ sciunt,refrigerandi scilicet manifesta qualitate,exsiccante,doloremq; leniente,& maiorē affluxū prohibente; præsertim exungia alliquefacta feruidáve instillata: itē Allopeciis de acri & erodente humore capillis defluētibus,cōfert.Nec nō emolliet aluū eius vis malactica & muccaginea vino incocta & frigore retuso. Radix Symphiti est magnitudine,muccore & colore,odore penè soporifero, maximi hodie vsus ad acres & tenues fluxiones: magis tamen incrassat quàm refrigerat. Hæc Plinii lappulas ferens videtur: non enim Echii, aut Anchusæ, aut Lycopsides ferunt. Quare,si, vt pleraque omnia,è quopiam Herbario vertit Plinius,caulē ferre & semen,vt qui obseruarit fortè eadē quę nos scripsimus: inscitè simul atq; perfidè erroris fœdi traducitur, & Ruellio pereruditо calumnia impingitur non ferenda ab illo eius perpetuo plagiario præsertim:qui nisi hîc tantus fuisset, nunquam ille cōmentatoris opinionem sustinuisset. Porrò eum nisi tumultuari gloriolamque aucupari satis perspicuum,cùm nihil interim doctiores nos vspiam relinquat. Cur nō docebat, qua de re Trallianus eximius Græcus addiderit radicis cortices pilulis, quas de Cynoglosso inscripsit? quæ apprimè pollicitationi stant,nec vllus Medicorum hodie aliam vel addit, vel nouit. Etenim Mathioli hanc, cui natales Romæ ad molem Adriani facit,nusquam non locorū paulò calidiorum Nor bonę & Hetrurię multa,nec alio quàm diximus modo in Lycopside & Onosmate, illic caule vidua cernitur. Proinde,qui nec hanc quidem probè notam de facie haberet Senensis,paucas & confusas notas posuit: vires verò, quod minimè decuit,suo more reticuit, & tamen legittimum asseruit.

CIR.

CIRSIVM.

CIRCIÆ varices Hippôcrati, Ixiæ Aristoteli sunt: venæ humore flatúque melancholico prominentes & tuberosæ, dolore interdum sæuo partem vexantes, quibus quia hæc planta medetur, id nominis assequuta fuit. Genuinam autem plurimam propè pistrinum oliuarum, & ponè molas farinarias, in locis vadosis Lani amnis Monspelliaci, & pratensibus lacustribusque littoreis à Grammutio luco in meridiem deuexis, quà maris alluuionibus & solibus feruidis longè latéque patentes planicies sale niueo opertas pedibus terebamus Iunio 1566. Radix & ima folia Dypsaci modo & ortu, Buglossi angustifolii acutiora, & leuibus hirsutis spinisq; asperiora, lõgiora, virida. Caulis vt plurimùm singularis, binos, ternos, aut quaternos cubitos æquat, angulosus, rectus, incanus, tener, Sonchi modo. In quo extremo flores, rotũdis, oblõgis capitulis, Senecionis, aut Cardui, purpureis densis cõflati staminibus, vnà numerosi & cõditi. In pappos defluentibus Iulio, relicto exiguo oblõgo cardui semine fuluo. Notissima hæc illic studiosis, alibi Italię aut Galliæ parũ nota, aut frequens. Quã eandẽ cum Guini Cirsio in Mathioli cõmentariis eleganter depictam, intuitu, quoad licet, coniectamur: propterea quia idem Senensis vtique sui similis, nullam descriptionem apposuit: Ruellio alijsque doctis, qui putarint hanc Buglossum angustifolium esse, neutiquam parsurus: si virentem, florẽtemq;, vti nos, vidisset. Sanè vix vlla in Dioscoride plenius descriptioni respondet & facultatibus, quàm hæc, floribus non quidem Buglossi, sed papposis & lanuginosis, euanidis, caducis.

ALTERVM.

HIC Londini in horto Morgani, etiamnum ineunte hyeme, huic aliud Circium creditum creuit, cognatum foliis, floribus, & radice, facie tamẽ Cicerbitæ, foliorumque positu in cauliculis teneris, canis, minus hirsutis, vti etiã folia paulò breuiora: sed flos purpureus, & singulæ cymæ singulus papposus: ea annum fermè vegeta viruit.

SYMPHYTVM Alum, seu Alus.

Gallis. Consyre, Oreille dAsne.
Ang. *Comfrey*.
Consolida maior. *Hisp*. Suelda maior. *Ita*. *Consolida maggiore*.

PERAPOSITE istud Symphytum cõtulit Buglosso, id est, nostræ Borragini Dioscorides: quandoquidem tractus amat lætos, riguos, interdum & hortenses istud, non secus ac Borrago: cui foliis similibus, maioribus, longioribus, itemque caule cauo, hirsuto, anguloso est: radix nigra foris, intus alba, mollis, & fermè omnium quas nouimus maximè viscida: sapore oleraceo, vel insulso, quæ carnium frusta, si illi incoquantur, ferruminare, glutinaréue meritò credũtur. Quàmplurimos ad affectus certissima ope cõdiũtur, ad vnguenta spissantur, tota namq; folio & radice vulneraria est: Buglossi gustu & muccagine, sed multò pluri & efficatiore ad vlcera ferruminanda, eóq; Consolida maior vocatur: & quæ mas vulgò dicitur, floribus purpureis, efficacior habetur: quæ verò albidis floribus, fœmina. Luteis etiam floribus obseruauimus quandam, quæ foliis putaretur Borrago, vbi defloruit, nisi radix subesset tuberosa nigricansque: quare minus verè quidam opinati sunt, Indicam occiduam sanctam herbam, Symphyt πεμπτον apud Dioscori. esse, vt mox ostendetur.

Quod sonat ipsa nomenclatura.

Indorum Sana SANCTA, *siue* NICOTIANA *Gallorum*.

IMPVDENTIVSCVLIS Herbariæ obtrectatoribus, ignauiam hæc, si loquatur, exprobret, ingenuis autem vestigatoribus sedulitatem gratuletur, qua factum est vt non multis ab hinc annis ex Hesperię Indię nouo orbe Portugalię, Gallię, Belgię, & Angliæ facta fuerit inquilina: maioréne an certiore commodo; incertum. Siquidem non modò Symphyti

Nicotiana inserta infundibulo ex quo hauriunt fumũ Indi & naucleri.

Symphyti de figura & habitu ipso conferenda est, sed etiam effectionibus ad interna & externa incommoda, eidem & cuilibet Pannaci decantatissimæ præferenda. Non est tamẽ Symphyti species, tantò minus πετίλου Dioscori. sit, licet visum fuit quibusdam: at illud est nostrum Symphytum vulgi magnũ, tametsi iisdem riguis, nempe pinguibus & apricis gaudeat, proueniatq́; foliis prægrandibus, oblongis, hirsutis, Symphyto magno, latioribus, rotũdiorib⁹, Bardanę Hyoschyamo luteo concoloribus, multis è radice exili Lactucæ, multum fibrosa: scapus exit trium cubitorum in Frãcia, Belgio, & Anglia: sæpissimè quatuor & quinque proceritate, quum maturè satum semen in calidioribus tractibus Aquitanię & Linguagotię: florum calatos Augusto fert, herbaceo pallore nonnihil punicantes, vnciales: semenque maturat in calyculis exilibus admodum, & similibus Hyoschyamo Luteo, vnde nonnulli putant Hyoschyamum luteum huius speciem esse: & sanè vtrique plusculum caloris inest. Quare nec Hyoschyamus esse potest; quòd illis persuasum fuit, quia vidissent non paucos huius fumo hausto temulentos fieri. Videas enim naucleros plerósque omnes qui isthinc rediunt gestare pusilla infundibula ex folio Palmæ aut storea confecta, quorum lateri extremo inserta sunt conuoluta folia & comminuta siccata huius plantæ: istud illi accendunt igne, atque hianti ore quantum plurimùm possunt, inspirando fumum sugunt, vnde sibi famen sitimque sedari, vires instaurari, spiritus exhilarari asserunt: sopirique iucunda ebrietate cerebrum, dictitant: incredibilem pituitæ copiam plerumque educi: Quod ipsi dum hauriremus, experti sumus: non tamen citò inebriat, nec frigore dementat, vt Hyoschyamus, sed quadam aromaticitate vapida ventriculos cerebri imbuit. Hyoschyami illius lutei nullũ factum à nobis certum periculum, Istius verò Sanctæ herbæ vocatæ iam vbique increbuit fama: sanè ad vlcera, vulnera, thoracis affectus, tabemq́; pulmonũ, ea nihil noui nouit ex nouo Orbe nostra ætas præsentius, aut efficacius, quemadmodum inter remedia dicetur.

PVLMONARIA, *maculosa folio Borrag. floribus Primulæ Veris, purpureis.*

Gallis. Herbe aux Pulmons.
Belgis. Onser vrouwen melckcruyt.
Ang. *Sage of Ierusalem*.

CONSVLTIVS huc hæc fuit dilata, non enim magis dicta Plinii Pulmonaria ob effigiem foliorum, quàm propter vires pulmonibus non secus laudatæ atque Symphitũ, cui congener est, nec parum similis, hirsutis calyculis florum Primulæ, prima vernatione eleganter purpurantibus, in cauliculis mollioribus, sesquipalmaribus: foliis item superficie

item ſuperficie & hirſutie Symphiti aut Bugloſſi, maculis lacteis & nigris aſperſis, ſemina nigra relinquentibus Borraginis, ab imo erūpentibus, ſupernè acutis, radice quàm Primulæ craſſiore, fuſca, viſcida: guſtu nō ingrato totius plantæ Holeraceo. Iuſculis miſcēt folia mulierculæ, aut tuſa ex ouis in placentas ducunt, adq; pulmonis affectus, & cordis vires conferre prædicant, eoq; in hortis habent ex vmbroſis montoſis. Quibuſdam regionibus viſuntur ſine maculis.

PVLMONARIA *Gallorum, flore Hieracij.*

QVAMVIS ſit hæc Pulmonariæ maculoſis folijs & nomine donata, propior tamen videtur Intubaceo generi: flore nempè luteo Hyeracij, in parietinis & dirutis, muſco obſitis, Lugduni, & Monſpellij Gramūtiæ ſyluæ, emicat tenello cauliculo, Intubaceo, palmari & ſeſquipalmari, gracili, è radice exiliore Betonicæ, nonnihil fibroſa. Incerto adhuc vſu, vti planta parum nota eſt: quidā tamē cōferre paronochijs & pulmonibus prędicant.

MONTANVM *Arction an Perſolata Plinij?*

TAMETSI nullusdum ſcriptor ARCTION, ſiue Vrſam, vel Arcturum Dioſcoridis nouit (neq; enim Ruellij vndequaq; doctiſsimi manes, aut ſētentiā de Xanthio, inſectari, animus eſt, aut fas ducimus) tamen id putamus factum ignoratione, non tam plantæ ipſius, quàm Cumini Sylueſtris ſiue parui, cui confert Dioſcorides Arctij ſemen: alioqui folia ampla Phlomo rotūdiora, cauléſq; teneros & longos promit hęc, quæ vt nomine & ordine apud Dioſcoridem, ſic facie magnoperè cognata eſt Perſonatæ ſiue Αρκείω vulgari, quam Vrſam interpretamur dictā, vtrāq; à ſemine, vti videtur, hiſpido, villoſis echinis, qui huius Arctij ſunt molliores, propiúſq; Cuminum paruum ſiue Sylueſtre ſimulantes : ſemine etiam non abſimili. Quare nec abſimili vero ratione videmur aſſeruiſſe hanc Arction veram . Hæc nuſpiam nobis viſa, niſi celſis & Syluoſis montium opacis, vt Veganij Iugis Norbonæ & Saleuæ mōtis, alijſq; Pedemontis & Sabaudiæ finitimis. Radix longa, tenera, candidaq; foris & intus, edendo non ingrata. Folia, ſubtus præſertim, admodùm incana, vti vngulæ caballinæ vel Petaſitidis. Plinius hanc *Perſolatam* nuncupaſſe videtur: ſed deſcriptionē confudiſſe (vt ſæpè facit) cum Perſonata, non leuis ſuſpicio eſt: tum quia folia vtriuſq; comparat Cucurbitæ, & tamen ſingulari diſtinguit Perſolatam à Perſonata capite & radice. At Dioſcorides Verbaſco comparauit, & haſce tres, nempè Arcion, Arction, & Petaſitidem, admodum inter ſe ſimiles, ſerie coniunxit, nec tamen aliam alij aſſimilauit, cùm tamen Petaſitidi ſimillima Perſonata ſit.

ἀρκεῖον. PERSONATA, *Lappa maior, Bardana.*

Ang. Great Burre.
Ger. Groſz kletten.
Belg. Groote cliſſen.
Gall. Glouteron ou Gletteron.
Ital. Lappola maggiore.
Hiſp. Bardana.

PROPTER eandem quam cum villoſis hirtíſq; vrſorum capitibus glomerationes echinoſæq; lappæ haberent ſimilitudinem, nomenclaturā cōſimilem accepit Arcion & Arction. Perſonatæ autem fortè, quòd folia pręgrandia vultui, laruæ, aut perſonæ obtendi facie ſolita eſſent. Et Perſolata, quia galeri vice Solis æſtum à capite arceret: vnde etiam Petaſitidi nomen factum.

Nimis quàm frequens & vulgaris lappa magna vbiq; gentium ſecus vias & vrbium pomeria, luculentæ magnitudinis, Cucurbitæ ęmulis folijs, & Echinis, mordaci hæſu veſtes canéſq; arripientibus, puerorum frequenti luſu nulli non notiſsima. Radix grandis, carnoſa Arctij ſiue Perſolatæ, ſed foris nigra: conditur ſaccharo, & cùm grata tum vtiliſsima ad calculum & dyſenteriam habetur, Veneris etiam incentiua. Idem ſemen pollet, ſed multò efficacius calculoſis.

ξάνθιον καφχγανιον, XANTHIVM ſiue Strumaria.

Offi. Lappa minor.
Ang. Lowſe barre, or leßer burre.
Ger. Betler ſleiſz vnd Spitz kletten.
Bel. Cleyne cliſſen.
Gal. Petit Gloutteron.
Ital. Lappula minore.

COLORIS cognomine ſic dicta, quia ruffat capillos, quemadmodum hodie vulgus tinctorum luteam & Kermes, ſiue *Kermeſinum* dicit, cuilibet regioni fermè æquè nota ac maior lappa, ſed non perinde feraci inuiſoq; prouentu abũdat, locis & ſcrobibus arefactis, quãdo imbres aruerint, gaudet, ortu & fructu echinato lapposoq; Platani aut potius Glycyrrhizæ alterius ſiliquoſæ, folia gerentibus caulibus ſeſquipedalibus & pedalibus, inciſura, figura, & colore Attriplicis vel Torneſolis, Bardanã etiam aliquantùm adũbrante: vnde Bardana minor dicta, radice non profunda, fibroſa, meritò, vti ſemen ipſum, laudata ad tumorum ſtrumarumq; pertinaciam delendum frequenti admotu, vnde χοιραδόλεθρον, ſiue ſtruminecam vocarunt antiquitus.

βήχιον. TVSSILAGO, Farfara & vngula cabalina Offi.

Ger. Roſzhub & Brantlattich.
Bel. Hofbladeren.
Ang. Fole foote, Coltes foote.
Gal. Pas d'aſne, patte de cheual.

ACOMMODO compertiſsimo, quod præſtat anheloſis & tuſsi afflictis, dicta fuit Bechium Græcis, Tuſsilago Latinis, vel vngula cabalina recentioribus. Folia quippe promit ab imo in pediculis ſeſquipalmum altis, rotunda, ſed lateribus ſenis, ſeptenísve angulos acutos claudẽtibus, auerſa tomentoſa incana, aduerſa virentia carnoſa, Petaſitidi adeò accedentia, vt per initia niſi odor (qui huic grauis) diſcerneret, eãdem putares. Flos illi aureo pallore, radiatus, dentis Leonis æmulus, qui Februario & Martio nondum egreſsis folijs repentè floret: parumper perſtat, & celerrimè in pappos dehiſcens. Radice tenera, candida, carnoſa, geniculata, humí ſparſa, cuius cum folijs eſt vſus notior, quàm vt longiori egeat oratione. Vda ſata, crepidinéſq; fluminum amat.

πετασίτης Petaſites.

Ger. Peſtilentz wurtz.
Bel. Peſtilence wortelen.
Ang. Butter Burre.

SED & vtiq; ſimiles ſui negotium ex negotio ferunt ſtudioſis, qui Tuſsilaginem aſſerunt, Petaſitem negant, plantam illam in pratis paluſtribúſq; primo Vere creſcentem, atq; nondum folijs ortis caulem erigentem tenerum, carnoſum, concauum, ſeſquipalmum altum, Orobanchæ ſimilem, floribus in ſummo denſis, puſillis, multis, mucoſis, racemoſis, oleæ, in purpureum conum compactis, ſpectatu amœnum: nullo ſemine prægnantem, ſed flore marceſcente & defluẽte, ſpẽ etiã ſeminis perdentem. Folia pediculo cubitali, craſſo, carnoſo, quaſi appenſa medio ſui centro, pendula inſtar Petaſi inuerſi viſuntur, maximã Perſonatiam ſuperantia: ſed rotunda, ſubter parum incana, ſingulis pediculis ſingula, medio fermè totius puncto hærentia, vbi ſinus definit profũdus ad vſq; folij centrum actus, quæ ſi prorſum clauſeris, fungi penduli modo fulciri dixeris: ſimúlq; Commentatori ſilentium indixeris, qui dum nihil habet quod illinat paginis, in minutijs iſtis obſtrepit bonis viris, nec quid quóve modo ſcribat, de facultatibus notíſve certioribus, quicquam penſi habet. Grauis enim & prorſum ingrati eſt odoris hæc, guſtanti verò perquàm amara, & ingrata: deſiccat item magnoperè, quapropter morbis epidimicis vtiliſsima habetur & comperta Medicis Germanis etiamq; plebi, quæ ea de dote vocat Peſtilentie wortele, id eſt, peſtis radicem: quæ valdè craſſa, foris pulla, intus cãdida, & plurimùm vermiculis prægnans & exeſa, quòd mirum foret pabulum adeò amarum amare, niſi illius eſſent proles & alumni: vt in abſynthio, & in veſiculis, quibus condita & repoſta aloes aſportatur, cernitur, quam interdum etiam mures liguriunt. Radices complures cortice exutas

&

& exenteratas aceto indunt quoad viribus imbutum fuerit, exque illo cum Rutæ ſucco & Theriaca propinant, præſidiumque nulli ſecundum affirmant. Leuiuſculo argumento deceptus fuit, qui rebatur propter communia natalitia & florum ante foliorum egreſſum, eſſe eaſdem, quaſi non idem contingat Trifolio Hederaceo, Croco Syluestri, Ephemero, & aliis.

CACALIA.

HÆc multum Petaſitidi aſsimilatur, foliis preſertim: an verò ſit Cacalia ambiguum, nec tamen vlla alia vllã opinionẽ veræ nobis fecit, nedũ vt animum expleret, præterquàm iſta. Alpinis iugis opaciſq; ſuperciliis prope fagos & aquarum ſcaturigines velfluenta plurima, alibi rara. Ternos cubitos æquat caulis: ramulis quibuſdã diuiſus, floſculis albicatibus & aliquantum obſoleta purpura aſperſis, incõditè cõgeſtis & pãnoſis muſcoſíſve, vti in Eupatorio Canabino, aut Virga aurea, radix albida, fibroſa, craſſa Garyophillatæ, vnde pediculi ſurgunt foliis permagnis leuiter laciniosis donati Petaſitidis: quàm etiã odore quadantenus imitantur. Galliæ Norbonenſis celſo monte Calcaris nũcupato primùm vidimus, prope illius montis verticẽ qui Dei Paradiſus à plebe vocitatur. In Delphinatũ vel Allobrogum finibus Montes qui Pilati monumento è regione viſuntur, iſtam habent, vnde quidam amici Lugdunenſes peritiſsimi habuerunt.

ALYSSON.

FVIT hæc Thlapis & Lunariæ Græcę ſocianda: ſed operarum properatione huc intruſa eſt, licet non abſimilia ſint folia Echiis: in hortis cultioribus habetur, & nonnullis Lunaria vocatur: ſed nulla melius Alyſſo Dioſ. quadrare videtur: eſt cubitum alta tota, incana, aſperiuſcula, ac nonnihil tomentoſa; radice exili, foliis in imo Conizæ, vel albę violæ, plurimùm vnicaulis, rotundus, hirſutus, puſillis alis diuiſus, in quibus alternatim floſculi lutei oriuntur Irionis, & folliculi oblongi clypeoli compreſsi, qualis Lunariæ Græcæ, quem duplicatum facit membranula diſsipans vtrinque ſeminum ſeriem duplicem, quę ſunt Leucoii ſimilia, ſed maiora. In Belgio vidimus, in Italia dono habuimus, Mõſpelliiq; ſatam & enatam guſtauimus, ſapore longè Porro aliud eſt Galeni Alyſſon putatum à recentioribus, Bugula nempe ſiue media Conſolida, iamdiu ſuperius adducta.

Dotterbloemen *Germanorum, an Plinij Chamalence & Malococyſſus?*
Chelidonium minus.
Nymphea { *Alba maior.* / *Minima.* }
Nymphea { *Lutea.* / *Minor.* }

Morſus Ranæ.
Tribulus aquaticus.
Faba Ægyptia.
Arum Ægyptium.
Dracunculus maior Math.
Dracuncellus aquaticus.
Arum.
Arum minus.
Ariſarum vtrumque.
Ariſarum Norbonenſe.
Aſarum.
Aſarina.
Braſsica marina, ſiue Soldonella.
Soldonella montana.
Gramen Parnaſi.
Thora.
Ciclamen vtrumque.
Ariſtolochiæ { Rotunda. / Longa vera. / Polyrhizon Pli. Ariſtolochia tenuis efficacior Galeni incognita, (Mathi. / Clematitis, falsò longa. Math.
Viola Martia, eiuſque varietates.
Viola flammea, coloria, calida.
Saxifragia { Alba, ſtrumoſa, Chelidonioides. / Aurea.
Caryophyllata Alpina.

χελιδόνιον μικρὸν. *CHELIDONIVM minus, ſiue Hirundinaria minor, Scrophularia minor.*

Germa. Klein Scholwortz, klein feigwartzenkraut & Meyenkraut.
Gallis. Couillons de preſtre, Petite Eſclere. { *Itali. Fauoſcello.* / *Angl. Pyle woorte or Fygwoorte.*

NIMIS quàm moroſi ſunt, qui Chelidonium minus ob ignauã acrimoniam reiiciunt, cùm notæ cęteræ ſuffragentur apprimè deſcriptioni: nam oritur primo Vere cunctæ Europæ Chelidoniis ad nos remeantibus, & granula triticea multa appenduntur radiculis, vnde triticum, ſiue πύρον vulgò Dioſco. æuo dictitatum fuit: à noſtris autem Scrophularia etiamnũ vocatur. Quare facilè futilis obiectio de acrimonia refutatur, aliorum multorum ſimplicium exemplo. Apud Dioſc. Arum, Aſphodelus ex Heſidio, vbique cœpæ fidem facient, quorum acrior aut mitior ſapor, agri ſequitur conditionem. Folio Hederaceo Aſari exit, florumque elegantem ſobolem in pediculis tollit, foliolis aureis radiatis, ſtellatis.

CALTHA Paluſtris recentiorum, non eſt Chamælence Pli. folio Populi, ſiue humilis incana. **Dotterbloemẽ** Belgarum, & Farfrugũ recẽtiorũ.

LOCIS item lacuſtribus & vdis huic perquàm ſimilis & frequens quę Germanicè Belgicè **Dotterbloemen** vocatur, Chamælencẽ quidam ex Plinio, ex Geoponicis Malococyſſum maiorem: Mathiolus ex ſuo cerebro Tuſsilaginem alteram facit: nam coniecturas triuiales, quas & deſcriptionem de recentioribus ſcriptoribus, peritiſsimo Dodo. & aliis, emendicauit, inculcat, ſuppreſsis nominibus & mutatis claſsibus, quaſi ſcopas diſſolutas: hæc enim multò magis Chelidoniũ ipſo toto vultu præfert, niſi quòd vniuerſa maior: Flores neutiquam papposi ſunt, quinimò diu admodum & particulatim floret aureis Ranunculi, aut Chelidonii minoris: neque folia ortu, vt Tuſsilago, anteuertunt, & Nymphεæ luteæ colore, vel Chelidonii minoris nitore fulgent, & ſimiles ſunt adeò, vt in Angliæ vuidis, vbi vberrima, ſæpè pro Nymphea minore *Pharmacopœi* & Clinicæ mulierculę

MALOCOCISſus Caſſani Baſſi.

mulierculæ nobis attulerint & oſtentarint. Folia non ſubter incana, non anguloſa, non caulis tomentoſus, ſed potius atro virore polito, vti Aſarum, Nymphea. Radix fibrata capillamentis, acris guſtu eſt, ſed moderatè: nondum tamen vſu exploratæ facultates: quod magno pudori eſt iſtis audaculis aſſertoribus, ſed maiori detrimento Medicinæ tyronibus, maximo verò nocumento ægrotis, quos perdit inſcitia, & ſcelerata gloriæ fames.

Νυμφαία *NYMPHEA LVTEA, Papauer paluſtre. Nenuphar Officinarum.*

- *Ger.* Waſſer gilgen, haarwurtz, zee bluomen.
- *Belg.* Plompen.
- *Hiſp.* Eſcudetes del Rio, & Higos del Rio.
- *Ang.* *Water lilie.*
- *Gall.* Blanc d'eau, & Lis d'eſtang.

AQVÆ Lymphæ ſeu Nymphæ antiquitùs vocatæ, natales & nomen ſuppeditarunt Nympheæ, quæ nuſpiam niſi in aquis leniter labentibus emergunt, parum extante folio peramplo, Bechij aut Dotterbloemen, circinatæ rotunditatis, læuoris, denſitatis, & magnitudinis, in caule glabro, quaſi pediculo, quaternum quinúmve cubitorum, flore ſpecioſo, luteo micante aſpectu, & ambitu obtuſiore, quàm albæ Nympheæ.

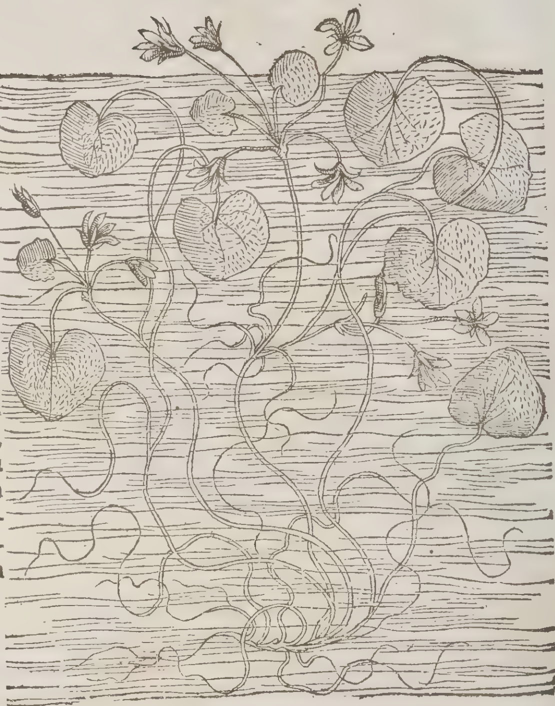
NYMPHEA alba.

ALTERAM ſpeciē, quæ maior vocatur, vix quiſquam diſcernat, niſi floris emaculato cādore Lilium prouocante: radix vtriuſq; craſſitie cruris humani, nodoſo & ſtrumoſo corio clauam imitatur, guſtanti inſipida quū adhuc humens, ſiccatæ nonnihil ſapit alimētoſi. Luteæ albus eſt, Candidæ autem nigricat cortex, vtriuſq; amaricat: ſemen & flores nonnihil odori albæ: Flagrantiſsimi lutei, & guſtanti nonnihil acrimoniæ preferunt, glutiniq; quippiam habent, quem, niſi condiantur, arefacti amittunt, ſicciq; efficiuntur, atq; nullo aut puſillo calore digerunt: qua è perpenſione facilè quis componat tumultuarias Arabum & Neotericorum inter ſe perorationes. Atq; quum attoniti mirātur Arabas quandam ſpeciem Nympheæ calidam tenuantemq; putaſſe: non eſt ſanè quod conuicientur, aut ineptè è capite de Sedo accerſant ſubſidium: nam ſi Nympheæ inde ſit dicta, quia Lymphis Nymphíſve eſt conuictrix & accola, potuerunt Serapione antiquiores Caltham nobis dudum Paluſtrem dictam congenerem feciſſe: natales quippe, folia & flores affinitate haud vulgari, etiamnum perſuadēt idē quibuſdam Pharmacopœis, qui noſtris medicamētis non ſemel ſubdiderunt hanc, illarum vtriuſuis loco: vocabantq; Nymphæam luteam. Quin ni nobis forent notæ Nympheæ, certè hanc legittimam Nymphæam agnoſceremus, vti fortè pleraſq; alias arbitramur pleriq; omnes humanæ Mineruæ cōiectores, quoties potiores vel rationes, vel plantæ accommodatiores nos deficiant.

ALBA Minor.

SVNT inſuper antiquis pretermiſſæ Nymphęæ duæ, potrices quidem, & aquarum alumnæ: verùm regionum duntaxat (aut certè plurimùm) Septentrionalium, præſertim Angliæ, via quæ Londino Oxoniam & Briſtoiam ducit, ſecus & trans aquas viarum pigriores minúſq; profundas, numeroſū exerit hæc in tenuioribus pediculis & non diſſimilibus folium, ferè magnitudine Chelidonij minoris, aut Paluſtris Calthæ, Dotterbloemen vocatę: defluente flore candido Papaueris, Rhœadis, aut Melampyri, capitula & ſemina ſuperſunt, craſsiuſculo cortice obducta, nullius dum vſus.

NYMPHEA LVTEA minor Septentrionalium.

MINVS frequens Lutea minor, è limoso item fundo, traijcit lymphas iunceis pediculis, ternũ & quatenrũ cubitorum crassiusculis Portulacæ, singulare folium in summo gestantibus, duplò maius quàm superioris: quare hæ differentiæ sibi ita ex aduerso altrinsecus opponũtur, vt hęc maiuscula lutea, albę Nymphęæ Dioscoridis respondeat, superior verò minima conueniat cũ maiore lutea. Floribus ex vno quasi iunceo exortu Primulæ, minoris chelidonij stellatis, iuxta amœnissima Thamesis fluenta, in vdis scrobibus & lacustris pratẽsibus: gustu plusculum caloris videtur habere, & siccior esse quàm superiores.

MORSVS RANÆ.

INCOMPERTAM & hanc Græcis, Septentrionales, apud quos (rarius in calidis) prouenit, Worschen Beet, aut Ranæ morsum vocitant, & cleyn plompen, id est, paruã Nymphęam: & certè magis Nymphęis, quàm Potamogetoni accedit, prȩsertim figura & natalibus, nempè torpentibus aquis foliola plurima innatant, in Lenticulæ palustris quãdam effigiem, aut potius pusillæ Nymphęæ albæ, circinato pariter ambitu, sed minore Cappa ris, vnguem maioris digiti æquante: in pedicellis flosculi intermicãt luteoli, alibi lactei aut Melini sũt, tribus foliolis cõstantes minimæ albæ Nymphęæ, crebribus radicum staminibus, longius se porrigentibus in fundum lacustrium, stagnantiúmq; aquarum, vbi ranæ lubentius stabulantur, vnde nomen: ad arcem Londini regiam & mœnia, plurima Iulio & Iunio, gustu Nymphęæ aut Lenticulæ palustris.

Τρίβολος TRIBVLVS Aquaticus.

Offi. Tribulus marinus.
Ger. Wasser nusz, weihernusz, Stachelnusz, vnd Spitznutz.
Belg. water noten. *Hisp.* Abroyos & Abrollos.
Gal. Escharbotz, Saligotz, Chastaignes d'eau, ou Truffles d'au.

BOREALIBVS, vt Belgiæ, Germaniæ, fossis, & pigris fluentis, prope Nymphęas aquaticus Tribulus, qui etiam aduerso flumine è Francolino Ferrariam versus nauiganti, non semel occurrit, adque ipsius vrbis Ferrariæ mœnia lateritia in altè depressis vallibus & scrobibus. *P*aucis hæc similis effigie, eóq; nullũ latere quit, qui muricatas uces castaneásve triquetras, duras, ternis plurimùm aut quaternis mucronibus figẽtes, norit: nucleo albido, Castaneæ sapore, quo plebecula lubẽter victitat, Castaneásq; aquaticas appellitat. *S*emirotunda, cristato leniter ambitu, folia Soldonellę & Vmbilici similia, sed craſ-

craſsiora,è pediculo longiore,ſuperiore ſui parte nonnihil protuberante,carnoſo,ſucculēto,è caule breui Portulaceo ſenſim deſinēte in radices,comis vdis,& albicantibus capillamentis,prolixis,fibratas,continenter in aquis partim natantibus, partim in fundo reptantibus & merſis. Quare videndum meritò cur Agrip pę vnguento addantur nuclei,quibus etiam emplaſtica,obſtruendiq; vis,aluum conſtipante.

COLOCASSIA, *ſiue* ÆGYPTIA FABA, *an ſit* ARON *Ægyptium putatum,Italiæ nuper inquilinum?*

SI QVIS ad fructuum varietatem reſpiciat,latius hodie multò patet ambitus generis fabacei,quàm quum Dioſcorides Græcam fabam & Ægyptiam duntaxat memorabat:nam & noſtras vulgaris neutra illarum eſt, & complures ex India tum Orientali, tum noua Occidentali conſequuti ſumus, quorum fructus aliquantum fabæ æquiparantur, frondem autem & reliquam faciem,ſi ille abſit,nullus agnoſcat fabæ . Eapropter illa cum primis egregia Ægyptia huc pertinere videtur,vt quę paluſtris ſoli humentis glebæ ſit ſoboles,vnde aptè Dioſcorides Cibotij ſiue Aruilæ eruit ethymon, quod immeritò quidam carpunt, vti dicetur poſteà . Et frondes iſti ſunt quantę arborum (malim verti Petaſitidis, vt è Gręco poteſt elici, equè Theophraſti & Galeni lectione.) Radix harundinacea, craſſa,cruda vel cocta eſtur . Quare apprimè olim innotuiſſe Theophraſto & Dioſcoridi,certum eſt. An verò ſit iſta, quam Commētator ſibi,aliiſq; perſuaſit,fides ſit penes Bizantiam picturam:quam iſtam critici audaculi ſubſannāt, ac muſſant Dracontio Aconito,aliiſq; nonnullis, ita neſcio quid talis eueniſſe. Certè multis annis ab hinc permultas credebamus plantas nobis viſas iſtius in plerſq; Italię locis(nam nullus erat hortus paulò celebrior illic cui deeſſet) verùm poſteà monuerunt nos flores & bulbi, tametſi complures vnà adnati,Aronis ſpeciem eſſe. Sunt enim multæ confertæ & quaſi appendicibus aliorum bulborum auctę, tuberoſę,oblongę : radices effigie quidem Ari, ſed triplò aut quadruplò maiores, ſimiles ,& cōcolores illi radici,quā Apium falſum eſſe monuimus: ſed ſucculentæ, teneræ, intus foriſq; fuſcedine rubiginoſa : folia nobis creuerunt Nymphęæ maximæ magnitudine & ferè ſimilitudine, craſsitie,colore,ſed liræ, venulæ, neruuliq; & ſuperficies fuerunt Aronis, vti & guſtus: florem nullis blanditijs potuimus prolicere,neq; diligentiores cultores, *Piſis*,Bononiæ,*Patauij*,vbi Triuiſanus Medicus habuit : nec Lio ille forenſis Philoſophus Venetijs parum ſtudij huic impendit: in Belgio ſatam hyemis ſæuitia deleuit.

ARON AGYPTIVM *qui & Theophraſti,num ſit recentiorum Colocaſsia?*

SI igitur,vt non nolentes aſſentimur, ſit Arum Ægyptium iſta planta,quam dudum delineauimus,non Colocaſſia ſiue Ægyptia faba,cognationis notis quibuſdam potuit impoſuiſſe cùm recētioribus, tum antiquis authoribus: nam Palladius,vbi bulbos Collocaſſiæ ſerendos pręcipit, videtur ſequutus opinionem & nomenclaturam Cypriorum, qui Collocaſsiam appellationem huic impertiunt,vt eſt apud Dioſcoridem. Et vtinam otium non defuiſſet Mathiolo, quum illi oſtendebatur Tridenti vera Colocaſsia, næ ille accuratius tam viſendā ſtirpem,eiuſq; natales,conditiones,magnis,vt par eſt,votibus herbariorum expetitam,nec citra laborem & ſumptum aduectam,verbis expreſſiſſet: Sed non rarò inſtituti oblitū magnum virum tranſuerſū agit perorandi libido in quoſlibet, qui nequeunt fauere linguis & ſilere,cuiuſmodi hic doctiſsimus Guillandinus, modeſtiſſimus Anguillara,Matthiolo maſtix Vercellenſis Apollo. Itaq; ob ſimilitudinem caulis & foliorum Nymphæā Ægyptiæ fabæ contulit Dioſcorides,& rurſum iſtum Aronem peregrinum Colocaſsiæ comparatunt *P*alladius & recentiores, cuius noſtrum Aronem ſpeciem eſſe,certum habemus. Quin ſi è Græco non ſit ἀέρον ἱέρον quaſi Sarum,vt in Iride factum, plebecula,quæ Barbam Aronis vocitat, videtur agnoſcere,ex Palæſtino vernaculo

& ornaměto Aaronis Pontificis. Et alij fœdius, ſed ſignatius, eôdē ferè alludentes, Sacerdotis veretrum, aut mentulam vocant, in conum mucronatum racemum illum purpura punicante miniatulum acinuliſq; ſtipatum, ad milij Indici faſtigiatæ ſpicæ effigiem: vbiq; viarum marginibus & pratorum ripis vdis obuiū, vixdū hyeme exacta folia pediculo edēte bipennis effigie, quale ſagittariæ aut Boni Henrici, virore lurida & pallentia, maculis nonnullis nigricantia, vnde etiam Dracontium vocant: radice hermodactyli ferè oblōgiore Satyrij Erithronij Geneuenſis.

ARISARVM Veronenſium. Plinij ARIS.

VOCIS argumento, non tantùm effigie & viribus perſpicuum Aro congenerem eſſe Ariſarum, quem vocat Galenus & Plinius Arim: quę vox Hippocrati, inſtrumentum Chirurgicum oſtendit, vnde fortè accommodatum nomen: aut potius à vigetiore acrimonia quæ huic ineſt, quàm Aro, & qua diſcernuntur: alioqui non niſi magnitudine diſcrepantes & in Ægypto naſcentes à Plinio traduntur. Nobis tamen quæ notæ ſunt ſpecies duę, non ſolùm minores multò ſunt, ſed etiam rotundius folium vni eſt, cuius virentis magna copia nos donauit Franciſcus Calceolarius Veronenſis in primis peritus Pharmacopœus. Eā putamus alicūdè ex vicinis vrbi mōtibus aduectū fuiſſe, nā & idē alibi non procul Thermis Lucenſibus habuimus: & idē bulbi, quos vna in capſula cùm Moly & Colocaſsia afferen dos curaſſemus, in Belgio ſati ipſa Bruma in foliū erupêre, paulò antè Ari exortum: in pedicellis loreis Cyclaminis modo, folia ſingula Hederacea, multò minora, Ari molliora, & delicatiora. Flos fuit etiā ſingulis vnus, vno foliolo conuoluto, oblongus aſpectu Ariſtolochiæ, è lateris rimula emicante fibra ſtaminea. Radix quanta Fumariæ Plinianæ, ſed foris fuſca, albida intus, tantoperè feruens, vt iſta Agyrtæ: ridiculum quidem, ſed non perinde iucūdum, excitent plebi ſpectaculum.

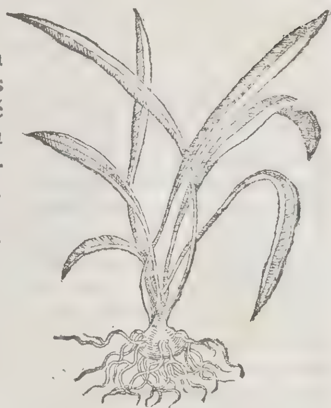
Quippe alicui è turba oſtendunt nuculam auellanam, perſuadentq; ſaltem in os inſerat, ſi deglutire non lubet: tum impoſtor, celeritate manus, qua valet, inſerit hianti ruſtico vnum ex iſtis bulbillis, moxq; illi comprimit fauces, quæ actutum inuſtæ bulbi impreſsione, contractis fibris, & tunica palati, conuelluntur. Manetq; miſellus rictu diducto, ore hiante, ridenti ſimilis: Sed κλαυσίγελων Homericum edente.

ARISARVM Norbonenſe.

HOMVNCIO quidam Stephanus Barallius vocatus, nobis perfamiliaris, propter ſūmam ſtirpium Norbonenſium peritiam, in qua conſenuerat, & nomen in Academia indeptus erat Dioſcoridis Monſpellienſis, non ſemel duxit nos ad riuulum quēdam ponè cœnobium Funecinctorum, vbi in ſalicetis & herbidis vdis eruebat radices huius, interdum vnam aut alteram ſimul, interdum plures adnatas, maiores quàm Chelidonij minoris: folia emittentes longiora, anguſtiora Aſaro, rigidiuſcula, eoq; cuncta plantula adeò arida, vt fruſtra ſæpius cupierimus flores & fructum videre, maturius marceſcentes præ ſolibus feruidis. Nam illic quibuſdam annis, humidioribus pręſertim, nonnullæ ſe produnt plantæ, quæ aliàs aliquàm multis annis continuò æſtate recurrente pręſicca, nuſpiam cōparent: vt eſt legumen illud *Ferro Cauallo* Italicè vocatum, nec non aliæ multæ.

ARISARVM anguſtifolium, Orthinogali lutei facie.

Ne

NE QVIDEM illius anguſtifoliæ Ariſari, quod in hortis Belgicis, Gallicis, & Anglis colitur, nobis florem vllum aut ſemen hactenus viſum. Quod quidē eò magis optabamus, quia ſuſpicabamur Orithogali lutei congenerem. Eſt enim in ericetis & filicetis, Liguriæ pręſertim, anguſto folio, porraceo, aut Ornithogali lutei, palmari, in anguſtum quaſi pediculum, prolixū, ad imum deficiente, è ceruice bulbi Auellanæ nuculæ paris, aut Serpentariæ maioris.

ANGVINA DRACVNTIA.

SERPENTARIAM iſtam maiorem, quam cuncti horti norunt, & ager Monſpellienſis ſponte dat, quin ſit Dioſcorid. Dracontium maiorē, maculis albidis, folia Hęderacea promentem, nullus inficias ibit, niſi maleferiatus temporis prodigus rixator quiſpiam. Rectus quippe caulis, glaber & politus, extima cute anguinum ſerpentiſve exuuium, maculis, fuſcis, vipereis, pullis, puniceis, giluiſque, tranſuerſis, obliquis, & fortuitis, adeò exprimens, vt eminus repentè intuenti horrorem incutiat; ſeſquicubitali bicubitaliquę in ſummo è vaginula emicat, congeſtus in cono racemus planè Ari, cui radicem etiam non abſimilem, rotundam, maiorem, ſeque lateratim propagantem. Qui igitur foliorum comparationem negant veram, quòd non ſint hederacea, actum agunt, nempè monēt, propter conſequutionem & arctam ſimilitudinem, folia Dracōtii dicta fuiſſe hederacea, cùm potius debuerant hederacea illa Ari dici, quia huius poſtea conferuntur cum foliis Dracunculi & radice. Vbi Dioſcorides, aut ſi quis alius Crateuarius fuit, ad indolem & vniuerſum habitum plantæ reſpexit, foliorumque lęuorem, virorem, colorem nitidum ſuperficiei contulit; quia eſſent perquàm affines plantæ, vt vides in collatione etiam radicis: vbi ſingularis numeri, nulla expreſsione maioris, aut minoris Dracontii, bis repetit collationem. Nec vniuerſo tractu Græciæ, à noſtris amicis iamdiu luſtratæ, vlla alia vſpiā Serpentaria, quàm iſta, quę etiā non procul mœniis Mōſpelliacis inter ſegetes, Gladiolos & Hyacinthos læta exit, alibique in pinguibus aruis, non diuerſa niſi ætate, quando decuſsis ſeminibus & ſummitatibus effractis à prætereuntibus, frequenter repullulant nouellæ, quę potuerint *Plinio* perſuadere, plures vt conſtitueret ſpecies Dracunculi, miſcerétq; Ari, Aſari cognatas differentias, vt in Bechio, aliiſq; locis illi contigit. Nec alterius plantæ videtur geminata deſcriptio apud Dioſcoridem, ſed ab alio quopiam, paulùm diuerſè, vt ferè fit, deſcripta. Lubenter nos & grati illam à Senēſi Rapi effigie adductam, nec tamen deſcriptam, ſpectatum iuiſſemus quò loci ille dicit, vbi ſæpius fruſtra ſciſcitati ſumus: negant enim *Patauini*, Veneti, Veronenſes Pharmacopœi, & doctiſsimi complures, vſquam ſibi viſam: negabant item Cortuſius & Anguillara nobis anxiè ſciſcitantibus. DRACONTIVM *Mathioli.*

AQVATICA ANGVINA, *ſiue Dracunculus.*

IVXTA riuulos & labentes aquas frigidarum ac calidarum regionum, vt in Belgio, Northmannia, Apulia & Hiſpania Granata, ſponte iſtum emergere aſſerebant nobis, qui in hortos ſuos indidem tranſplantarunt: cauliculis folia hæderacea gerit, maiora Ophiogloſsi, ſupernè acuta: in caule humili ſubpurpureo vix palmari florem rubellū, odorum, non abſimilē Serpentarię, è radice fibroſa, geniculata, latius ſerpente, & multis fibris humi depacta, nullo bulbo appenſo aut annexo, vrente guſtu & cruſtas excitante.

ἄσαρον. ASARVM Baccaris, *ſiue Baccatus diuerſus à* BACCHARE, *Nardus Ruſtica.*

Germa.

Germ. Haſelwurtz.
Gallis. Cabaret, oreille d'homme.
Belgis. Haſelwortel, ende Manſooren.

NON video quid negocii fuit quænam Aſarum eſſet, quidve à Bacchari diſtaret dignoſcere. Sed ambitioſa huius æui declamandi licentia mauult rixari, quàm docere, aut doceri. Qui enim Baccharum videt, etiamnum apud Italos & Hiſpanos, apud Gallos item *Cabaret* hanc dici, leiuiuſcula Metatheſi, voluerunt Baccharim fuiſſe Dioſcoridis: illud autem caput, aut idem cum iſto, aut reiectaneum eſſe. Atqui diſcrimen vtriuſque ſatis perſpicuum cùm nos illic oſtendimus, tum hîc addimus: nominis confuſionē neuti quā fraudi eſſe debere noſtræ cognitioni. Baccarim hanc fortè vocatā dicimus, quòd Bacculis ſimiles, aut Vacciniis ferat lagenulas ſimiles, illam alterā παγχαρίν, ſiue Baccharim, propter odoris cōmendationem. Quare quando Plinius negat Aſarū Coronis addi, eóque ſic vocari, putamus voluiſſe dicere, ex hac aptari nullas ſcopas luſtrales verendis Deorum aris, quales colligebantur ex Verbenis, Verbaſcis, & ſimilibus comoſis firmioribus. Nam hîc Dioſcorides ςεφανωματικὸν aſſeuerat; & ipſa planta id confirmat ſemper virentis folii ſ̨uore cùm ſit, ramulis viticoſis, & pediculis flectilibus in corollas aptis, floribus purpureis, odore Nardi; radice exili, fibroſa, admodùm viuaci, non ſolùm domi, ſed & ruri ſpontè enata, in montium conuallibus humentibus, ſyluoſis, Allobrogū, Sabaudorum, Galloprouinciȩ, & Pyrenæorum.

ASARINA, aut Saxatilis Hederula.

ASARINAM verò rarò niſi locis montoſis & ſaxeis vidimus, in Galloprouinciæ, Delphinatu, & Norbonæ mōtoſis; cuius quidē perplures notæ ſunt, quæ Hederæ terreſtri conueniunt, proindeque nonnullis Hedera ſaxatilis dicitur: hanc vrinas ciere ſcimus, an aluum ducat compertum haud habemus: nec tamen id inficias imus: nam huic fortè vſu venit quod de Aſaro aſſerunt. Si tenuiſsimè teratur potu, lotium: ſin negligentius, aluum & vomitum ducere. Sanè putarim, quia tenuiſsimarum partium, decoctum celerrimè ventriculi fundum & duodenum tranſuectum illicò hepatis vi vlterius mœſeraicas rapi vix dum collutis ductibus, aut leuiuſcula impreſsione inibi relicta: at ſubeſt ratio argutior, hydopotȩ non pauci, prȩſertim ſplenetici, etiam referto cibis ventriculo, moxquàm frigidam hauſerunt, rugitum, grauitatemque in ſplene prȩſentiunt, nullo ventriculi aut hepatis percepto faſtidio. Nempè venȩ, quȩ ſuperiores mediaſque ſtomachi partes à liene traiiciunt, ſuis ramis hauriunt illicò maximam liquoris copiā, rapiuntq; in ſplenis maiores venas, vnde flatus, grauitas, murmurilli.

SOLDANELLA Montana.

QVÆ arduis montibus oritur & periclitatoribus Germanis montana Soldanella nuncupatur, celſis Alpibus quæ Inſpurgū & Rauiſpurgū ambiūt, nobis collecta fuit, cùm quidā ex illis Theophaſtinis æruſcatoribus folia decerpta, cuticulaq; ſumma deglubita aſcitico abdomini admoueret, & aquas ſe eductur ū citra vllam calfactionem aut tractionem aſſereret: vulneribus etiam illicò mirificè carnem claudebat, & cicatricem obducebat. Folium craſsiuſculum & ſubaſtringens, amaricante ſapore Soldanellæ planè ſimillimū, vnde nomen, illi autem flos Gentianellȩ minoris cæruleus. Audio quibuſdā montibus, Auinione non diſsitis, magna gliſcere copia.

SOL-

κράμβη θαλασσία. SOLDANELLA. *Braßica marina.*

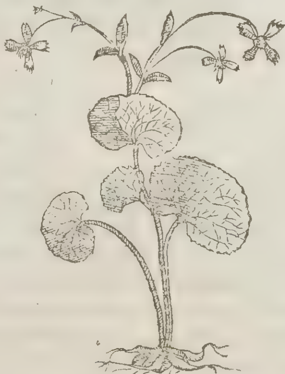
Ger. Meerwinde.
Ital. Cauolo marino.
Gal. Chou de mer.
Ang. Sea cole.

VVLGATISSIMA hæc non modò meridionalibus litoribus maritimis, ſed etiam ad Septentrionem Angliæ, Belgiæ, & Nortmaniæ, abundè prouenit folio Aſari minore, craſſiore, in viticulis pedalibus & cubitalibus, humi ſparſis: flore pulchello, purpurante, Volubilis, nolæ inſtar. Semine nigro, duriuſculo, anguloſo, *P*œoniæ minore. Tota muccagineo ſucco prægnat, qui denſatus Hydropicis, cùm intrò ſumptus, tum abdomini admotus, multum commodi præſtat, notiore quàm tutiore experimento.

GRAMEN PARNASSI *hederaceum recentiorum.*

PERPVLCHRA herbula, floribus candidis, Ranunculi, venulis fuſcis, pallentibus depictis, in viticulis dodrantalibus, ſemipedem & pedem longis, infernè rubellis, & à medio ad radicem, folia Cochleariæ adoleſcentis, vel Chelidonij minoris aut Hederæ, ſed multò minoribus, nitidis, virentibus: radice craſſa, tenera, multis fibris rectà depacta, in pratis & vdis paſcuis Angliæ ad Oxoniam, *P*edemontium, Belgij & Northmaniæ: ſemen in vtriculis, ſubruffum, exile, legebamus per caniculares dies dictos: ſapor ſubdulcis, gramineus, tantillum acrimoniæ prodit: magis congrua deſcriptioni facie, quàm vſu cõperto, gramen Parnaſium ſanxit hanc herbariorũ Germanorum Senatus, Gras von Pernassus vocans.

φθόρα PHTORA *Valdenſium & Thora.*

NON inſcitè quis inſeret huc illam iſtis perſimilem herbulam, quæ paſsim mõtium Alpiũq; accolis vocatur Thora, interdum nulla adiectione, interdum Valdenſium. Etenim multùm diuq; venatores illius Alpinæ gentis vti ſunt, vti etiamnum multi alij, ad ferarum capturã, quibus ſolo ſucco expreſſo, & ſpiculis illito certam citamq; parant perniciem, qua namq; hæſerit telum, aut vulnus fecerit, ſubire repentè virus, quo illicò ora vulneris (niſi præciſione antevertant) corrũpuntur, putreſcũtve: vnde Phtora nuncupata, veſtigio manifeſto de Græcis relicto: quippe φθόρα corruptio, nex, venenum, aut mors. At hi quibus multis periculis notæ ſunt vires earum omnium herbarum, quæ vulgo nuncupãtur Sagittariæ, cuiuſmodi cum multis Aconitis, etiam Hellebori ſunt, Hiſpanis vocati *hierua de los abaleſtrieros*, præut iſta eſt, cæteras prope elumbes & incertas ducũt. Huius verò ineunte Vere ius premitur, atq; veſiculis, aut potius vngulis & cornibus bouillis reconditum emitur mittiturq; venũ ad emporia finitima, vbi ad vſus annuos venationum ſibi comparant ferarum inſidiatores, quos vicini Delphinates, Allobrogi, & Prouinciales vocãt, *Beßiers vel Lobatiers.* Qui quidem mouere potuiſſent iſtum Pſeudocommentatorem, ne Pſeudoaconitum aſtrueret, vt quæ funeſta dote ſuperet quoduis Aconitum & toxicum. Hanc nos ex montibus Geneuæ conterminis primùm Italis pleriſq; oſtendimus: Cardanóq;, qui tum primùm ſuo de venenis libro, multam illius mentionem fecerat, neq; dum nouerat, dono tulimus, cũ huius antagoniſta ſeu hoſtica anthidoto, Antithora etiam vulgò ſic dicta. Seſquipalmum vix ſuperat caulis, glaber & iunceus, cuius è medio & ſummo ſæpe vnum, rarò bina, rariſſimè toto caule terna aut quaterna folia oræ circinatæ, & tantillum criſtatæ: ſuperficie gla-

glabra & rigidiuscula non hirsuta, lęuore & colore viridante, nonnihil ad Cyclamen accedunt, floribus luteis Pentaphylli, Tormentillęve. Radicellis aliquammultis quasi torulis oblógis, in imo exilioribus & acutis: supernè autem quasi nodulo collecti, Asphodeli aut Leucacanthę nostræ similitudine & candore cespitem amplexæ, quasi Cancri forcipulæ, quod Theophrastus vocat ευκαρκινωδη, ab cancrorum pertinacis amplexus imitatione. Cuiusmodi ea quam è celsioribus Sabaudiæ Alpinis *val d'Engroigne*, vocant, hîc damus. Nam in hortis Mechliniæ cauliculo singulari singulum florem Ranũculi dedit, amico stirpium perquàm studioso Georgio Riensi.

Κυκλάμινος CYCLAMEN *folio Hederæ.*

- *Offi.* Panis Porcinus.
- *Ger.* Erdt apffel, Seuwbrot.
- *Bel.* Eerdt appel.
- *Gal.* Pain de Pourceau.
- *Ang.* Sowbrede.

INSINVAT Cyclamini vox tum folij ambitum circinatum & circulare, tum etiam orbiculatum radicis bulbum, vnde facilis dignotio vulgatioris Officinarum: Nam ex montibus Alpinis Rhęticis in Italiam proficiscentibus, locis vdis & saxeis itineribus obũia passim alia, quæ non folio circinato vt Asari aut vulgati Cyclaminis est, sed potius triplici mucrone distincto, herbę Trinitatis aut Hederę Helicis modo. Eadem etiã Norbonę riguis montibus & hortis crebra. Eius radices quę vetustiores magnitudine alterius sunt: quæ nouellæ adeò exiguæ, vt Auellanæ magnitudinem vix superent. Adultioribus caulis promitur exilis, teneriusculus, & in humum pronus, è quo prælongis pediculis folia surrecta fastigium versus, vbi sunt flores purpurei communis Cyclaminis prorsum similes, purpurei: nonnunquam & luteos Verno tempore exortos nondum folijs emersis meminimus nobis attulisse commilitones: Florent enim Vere & Autumno interdũ odorati, aliàs non. Huius vires communi pares, & vsus frequens Norbonẽsibus ad Hispanicam luem. Doctor Senensis vbi ex Mesuæ maiorem & minorem facit, tandem dixit se minorem vidisse solùm vno tractu: eam tamen neq; verbo aut icone docuit. Decuit tamen illum finere nos scire quænam ista esset radix, & an ab hac nostra differret, quando multa minus vtilia varijs locis inserit.

Aristolochia { *Longa.* / *Rotunda.* / *Polyrizon Pli. & Gal.* / *Clematitis.* }

LONGA *vera.*

COMPLVRES iam sunt anni cùm Academia & Pharmacopœi Monspellienses quatuor Aristolochias notissimas, & vsu receptas habuerunt: quas hîc propter ardeliones, qui temerè res sibi nec visas, nec auditu cognitas peruertunt, potius quàm produnt, operæpreciũ fuerit oratione & icone perspicuis notiores facere. Ac primũ animũ huc aduertat vestigator, tantam esse trium, Rotũdæ, Longæ & Polyrizę Plinianæ, folijs, caule & flore similitudinẽ & parilitatem, vt ne perspicatiori quidẽ, & exercitatiori interdũ liceat nõ decipi: nã foliũ cũctis circinatę rotunditatis, magnitudo fer mèpar, è caule lento flexili: florib⁹ color partim ex luteo nigricat, forma omnib⁹ eadẽ, vnde discrimẽ vel attentius intuenti vix patet inter ipsas tres Aristolochias: ac nisi radix certiorem faceret, nullũ nõ fallere posset. Id tamẽ interesse depręhendes, si quando loca vbi omnes magna copia nascũtur, vt toto Narbonensi tractu, lustraris, Pistolochia toto habitu aliquantò minor, neq; folii, neq; florum

florum aut pomorum differentia nulla,vti neq; seminis,radice tantùm differunt,quæ Longæ,forma digiti,cùm pusilla,qualẽ videtur describere Dioscorides, cùm verò prouecta, quadruplò maior,foris colore fusco vel atro,intus flauet Centaurei magni colore.

Aristolochia Polyrhizon, siue Pistolochia Plinii.

ROTVNDA.

POLYRHIZO gratior odor multò & aromaticitas; radix multis fibrosa capillamentis Hellebori modo; prolixioribus tamen, & flauentibus ex atro. Rotunda vtriuis perquàm similis; verùm folia aliquantum rotundiora, & nigriora Longæ Aristolochiæ, non Pistolochiæ, vt plurimũ, nam situ mutari possunt & solent: flores itidẽ, vt folia, obscuriores, & per messes turgent lagenulæ, nucis moschatæ pares, semine fusco prægnantes, ad basim compresso, & apice donato; ea eadem planè quæ inter marem Myristicam & fœminam nuces intercedit discrepantia. Rotundæ autem radix iam valde nota, Italiæ & Galliæ Norbonensis; sed non perinde in vsum deducta, ac potius Chirurgis, quàm Medicis, magno sanè dedecore artis, & incommodo egrorum: Quibus commendamus Indicas merces, plerumque tempore vietas, aut cariosas: hæc autẽ nostratia recentissima ignorare non pudet. Tam efficaces quippe sunt Lõga, & Polyrhizon præsertim, vt radices vtriusque pari momento, partim intro dato, partim in pessario admoto, elicuerint fœtum, iam sesquidiem frustra erumpere conatum, fœtusque inuolucra lacerata, enixam puerperam, tridui cruciatibus penè enecatam: eóque multus omnium vsus apud Monspellienses. Polyrhisæ quidem Aristolochiæ, indictæ Diosco. & incognitæ Commentatori, radices, in vsum Rondeletius reuocarat, propter plantæ ignarationem iamdiu desitum, & tamen præferendum reliquis duabus, tum suaui aromaticitate, tum medicata efficaciore facultate; cuius merito Andromach. & Gale. Theriacis aptiorem præ Rotunda & Longa præceperant: at vtranq; de odore & sapore exploranti, multò ignauior comperitur Clematitis, quam falsò tenuem apud antiquos Theriacæ scriptores vocatã putabant Itali: est enim istã implexa multis viticulis tenuioribus quàm Asparagi, aut Clematidis alterius cæruleæ; sed non dissimilibus, qualem in Oliuetis, segetibus siccioribus, nos, comilitonésque nostri toties videbamus & eruebamus, quoties Mõspellio Botonetũ versus & Castrũ nouum prodeambulatum ibamus. Inibi etiam locis pratensibus & vdis Rotunda luxuriat. Longa verò prope rudera cœnobiorũ, via quæ Frontignanã ducit plurima. Procœmiscuè adeò vtrauis, item Rotunda & Lõga in pratis ad oppidum Villæ nouæ, vt vix discernere queas.

CLEMATITIS.

NON parum notiorem & frequentiorem Clematidem, tum vineæ plurimam, tum & arua frigidiora dant in reliqua Gallia, cuncta Italia: deinque Germania, & Flandria sponte habent: multò proceriore fruticat viticeo sarmento, cubitali; flore luteo, caule cubitali, fructu oblongo, magnitudine parui oui: semine intus lato, radix exilis, odorata. Huic vires ignauiores ceteris, & vsu obsoletior, præterquàm apud omniscios Appollinem & Mathiolum, secutos fæcẽ Pharmacopœorum; qui cùm Longam & Polyrhizon nunquam vidissent, & Italiæ nihil vspiam plantarũ deesse à Mathiolo persuasi essent, illi facilè & falsò persuaserunt, Clematidem essem genuinam Longam. Hincque tot morosæ Laureati Appolinis disquisitiones, qui cùm hanc in Biblioteca pictam ex authoribus frustra quæsisset, & Mathiolo scribenti, prope fossas emergere, fidem habuisset, illuc illum sequutus, dum venatur, vnà suo more, in fossas lapsus est. Res ipsas qui

qui inſpectione notas habuerit,& tum mente,tum manu concinnè digerere nouerit,facilè ex voculis perperam aſſcriptis,ſeſe & lectorem extricabit,& perplexas aceruationes iſtorum declamatorum aut ridebit,aut declinabit,nec ſe rebus, ſed ſibi res ſubijciet. Piſtolochia Fuſchij,quam Plinij Capnõ eſſe,nullus iam ambigit, plurimũ aberat à Polyrhizo:hincq; licet documentũ videre humanę imbecillitatis & ſatagentiæ,quæ etiam optimum quemq;,& veri amantiſsimum,vt fuit Fuſchius & Dodonęus,non raro tranſuerſum agit: modeſtia horum tamen potius gratiam,quàm cenſuram merita eſt : Alioqui vides Piſtolochiam à crebra radicum propagine prolixa ſic nuncupatã,& deſcriptã.Contra Capno vtriq; rotunda vel glomeroſa radix:maioris,quanta Caſtaneæ nux magna, infernè concaua:minoris,nuci auellanæ par.Fumariæ folia latiora,caules,flores, ſapor & odor,cætera ſimilia, vnde Capnos:& vides quid profuerit error : etiamnum hodie clinicæ & Chirurgi Batavi iſto errore imbuti, ad vermes necandos, & vulnera vtuntur,non infœlici tamen ſucceſſu.

ἴον πορφυροῦν. VIOLA purpurea.

Ger. Blauw Veiel oder Mertzen violen. Ang. Violet.
Bel. Violetten. Gall. Violettes de Mars.

VT ferè prima ortu,ſic in prima cõmẽdatione vtilitatis & delitijs inter vernos flores Viola purpurea,ſic Græcis vocata ab Io vacca fabuloſa,cui pabulo hæc fuerit.Nihil frequentius & vſitatius vbiuis gentiũ,tum officinis,tum plebeis cõmodis,toto vertẽte anno, foliorum virentium , & florum recentium,Vere præſertim. Eximia namque fragrantia blandiuntur quæ ſaturiore purpura nigra lucent(flores albæ quippe vbiq; etiam vulgatiores,nullo aut ſanè languido,placent odore)ad Cordiales condituras,Syrupóſq; & cathartica decerpuntur , vſurpantur , aut ſiccati vmbra ſeruantur. Nullibi Europæ cultu luculentiores,magnitudine,fragrãtia,colore,& prouẽtu viſuntur,quàm Antuerpiæ officinis, quibus parant cæruleum violaceum Syrupum ex pluribus infuſis , ſaccharo addito , Soli 20.aut 30.dies expoſitis.Angliæ horti delitijs,ędiumq; ornamento & olfactoriolis alũt. Sed ſemine caſſam orbámve fecit hanc duplicẽ vocatam Violam,florum luxus,fraudato ſeminis genio.Etenim ſi rurſum negligatur,nec frequentius tranſplantetur,ad ingenium redit, ſiliquoſa , fœcundaq; ſeminis albi,rotundi,puſilli,miliacei , mollioris , medulloſi, ad purgandum vtilis,ſed calculoſis vtiliſſimi.

VARIETAS.

QVEMADMODVM loci & frequentis tranſmotionis occaſione,flores maiores, coloratiores,& ſemina nulla edit:ſic in nemoroſis , vmbroſis , frigidarum regionum , qualis Anglia,Belgia,vel calidiorũ mõtibus arduis,ſicuti Veganii & alii Norbonenſes mõtes , ramoſos cauliculos emittit,ſeſquipalmares, teneros : & ex interuallis folia oblongiora,altius ſerrata; ſiliquaſq; in tres fiſſuras dehiſcentes,longiores: flores concolores,inodoros:nonnihil tota ortu & poſitu Violam flammeam imitata. Neq; tamen ſpecie , aut natura diuerſa à Martia,ne tantoperè ſibi plaudat Cõmentator,qui inuenta Labruſca,inſultare videtur Baccho.

VIOLA FLAMMEA, coloria,calida.

Germa. Freyſcamkraut. Belgis. Penſeen.
Gallis. Penſees,aut menues penſees. An. Hartys eaſe, Loue in ydle pan- (ces.

Varietas. SICCIORIBVS hortis pratíſque ſiticuloſis hæc admodum ſimilis violæ fruticoſæ , ſed anguſtioribus, longioribus,laciniosíſque foliis,caulibus quadratis,tenellis,ſucculentis, reptantibus:florũ tricolori variegati elegantia & magnitudine violæ Martiæ æmula. Sedula etiam culturæ opera,nitidiore bicolore purpura,cãdore immixto , intermicant flãmeis violaceiſque foliolis quinis & quaternis, guſtu ſubacris tota eſt.

SAXIFRAGIA ALBA Chelidonioides.

IN ſerenda huc eſt hæc, magis figuræ merito quàm temperamento, aut vi calfaciendi & incidendi ſua, vnde radicem ad calculum laudant, & Saxifragum dictitant, illius enim albæ Strumoſæ & grandinoſæ nigræ filamentis & fibrillis hærent pendula exigua quaſi granula, qualia Chelidonii minoris, fuſca & obſcurè purpurea, acria, amara, à vulgo ſemina falsò putata, propterea quia obſeruarit ſeſe propagare ex aliis atque aliis bulbillis, noua ſobole ſuccreſcente: folia nonnullis ima erumpunt è pallore virentia, in pedicello pilloſo, rotũda, criſtata, mollia, minora, ſimilia Aſarinæ aut terreſtris Hederæ. Caules etiam villoſos, pedales, & ſeſquipedales, quibus foliola florũ nonnulla ſummatim habent albicantia, Naſturcii quadantenus colore, effigie, aut Erucę. Magna copia & magni nominis hæc in ſterilibus, & fodinis lapidei carbonis, via Bathonẽſi in Anglia, Belgio etiã & Northmannia, acceruant mulierculæ grãdinoſam nondum florẽtis plantæ radicem, vocantque Saxifragiæ ſemen: peroptimum ex vino vel polline ad calculum pellendum, farctúsque renum, vreterum & veſicæ extergendos.

SAXIFRAGIA AVREA Lichomi facie & natali.

HVIVS videtur ſpecies illa herbula palmaris & perquàm ſimilis foliis: ſunt enim rotunda, & ſimiliter circinata, craſsiuſcula, nigriora: ſed radix tenella prolixoribus & comoſis fibris, multos hinc inde cauliculos emittens, in quorum ſummo floſculi emicant aurei, vnde vtriculi ſemina per maturitatem pandunt hiantes, rotunda, parua, rubella, ſapore herbaceo, frigido, inſipido, & prorſum eiuſdẽ tum figurę, tũ naturæ, quæ Hepaticę aquaticæ: qua cum Martio & Maio bellula in Angliæ Northmãniæ & Belgii humentibus aut Lichenis ſaxeis & parietinis ſubſtillijs & manãtibus floret. Vſum putarim non alium quàm Hepaticæ aquaticæ, aut Lichenis.

GARYOPHYLLATA, ſiue GEVM Alpinum Recentiorum folio Hederaceo.

NOSTRIS herbariis hanc Alpinam Geum quoddam facientibus, non aduerſamur, quia neſcimus, ſitne potius ad Saxifragas ſuperiores referenda. Folia quippe in imo plura, Hederacea, nonnihil criſtata, circinnatione Aſarinæ, aut Saxifragiæ albæ, ſed maiora ſunt. Caulis è radice geniculata, ex fuſco ruffóve albicãte, rectus, gracilis, cubitalis, ſummo ramulis diuiſus, & floſculis albis, ſtellatis onuſtus: tota nonnihil calefacit, exſiccatque guſtu Caryophyllatæ, aut Saniculæ.

Hedera terreſtris, an Chamæcyſſos Dioſco?
Chamælence, ſiue Populus pumilla, an Populago, **Dotterbloeme**, *ſiue Farfrugum?*
Hedera { *Nigra corymboſa communis,* / *Lutea.* / *Alba.* }
Hedera Helix.
Cymbalaria Italica hederæ folio.
Smilax aſpera, non eſt Sarſaparilla.
Sarſaparilla.
Smilax lenis.

Scammoneum { Antiochenum. / Monſpelliacum.
Dragredium.
Helxine Cyſſampelos.
Volubilis minima.
Campanula Laſura. Aſureus ſiue cæruleus conuolulus Hederaceus.
Bryonia { Alba. / Nigra.
Viorna.
{ Clematis altera. / Clematidis alteræ Varietates. / Flammula.
Lupus ſalictarius, Vitis Septentrionalium.
Vitis vinifera.
Labruſca.
Apocynon.
Periploca repens.
Clymenon, ſiue Ciciliana Italorum.
Periclimenon.
Seſeli Æthiopicum Dioſc. folio hederaceo ad Peryclimenon accedens.
Lybanotis Theoph. non eſt Æthiopicum Seſeli.
Capparis.
Vinca peruinca, ſiue Clematis Daphnoides.
Aſclepias.
Viſcum.
Polygonatum.
Ruſcus.
Hippogloſſon.
Laurus Alexandrina.

HVMILIS HEDERA, Hederula, ſiue Chamæciſſus.

Ger. Gundelrab
An. Alehoue.
Belgis. Onder-haue.

EFFIGIEM, vires, atque nomenclaturam plebeiam vulgaris hederæ terreſtris expendenti, vix vlla ſe offert planta quæ æquè ſcitè quadret Dioſcorideæ Chamæciſſo: ſic dictæ (vt veriſimile fit) ſicut Chamępeuce, Chamædris, Chamæcipariſſus, & Chamæpitis, quia hederam præ ſe ferret, ſpecie tamẽ differret, vti facit terreſtris Officinarum Hedera, quæ amarore & viribus Dioſcoridi memoratis, ad obſtructiones diſcuſſu perdifficiles, nec nõ arthriticos affectus valere, Barbaræ praxis crebrum experimentũ teſtatur. Verùm qui malunt litigare quàm inuenire, obiiciunt folia Macrotera, vbi nos Microtera (quæ tranſmotiuncula vnius literulæ frequentiſsima eſt) legendum ſuſpicamur. Reſpuunt etiam flores Leucoii minores: atqui reſpuerent potius in Anthirrhino, quem Violæ Leucoii aſsimilat Dioſcori. ſunt & huius purpurei caliculi filaceis floſculis non ita diſsimilibus. Reliquæq; notæ adeò ſuffraguntur, vt qui hanc hoc loco excludunt, dum nullam ſiue potiorem, ſiue deteriorem ſufficiunt herbam, parum gratiæ ineant à rei Medicæ candidatis, & à noſtris Practicis meritò ambitionis præcipitis in ſuſpicionem veniunt. Paſsim abundè hæc prouenit, & noſcitur ab omnibus, iuxta foſſas & culta, vt Dioſcori. monet. Qui etiam flores candidiores quàm Albæ violæ deſiderant, minus accuratè vulgatos legiſſe videntur codices, qui non habent album florem. Nec ſi Plinius Spicatum tritici florem habet, illicò idcirco ſequendus, quando Dioſcorides nullam facit mentionem, & Plinius ſolitus eſt non paucis in locis permiſcere notas, vel audacius Latinè vertere, vt proximo facit capite de Chamæleuce: quem tamen nos lubentius excuſamus, quàm incuſamus, hoc ſęculo alienæ famæ vorandæ auidiſsimo.

CHAMÆLEVCE, ſiue Populus pumilla, an Populago?

HANC

HAnc etiam quænam sit, vix nisi de nomine coniectari licet, adeò ignotis notis prodidit Dioscorides: verùm si quæ sit vspiam nostris in terris Populum proximè imitata foliis planta, ea erit, quam vulgus Germanorum Dotterbloeme vocitat, Latini autem, Farfrugum: qua pratis nihil notius aut frequentius est, vicina, æmula, & conuictrix Chelidonii minoris, prope quam collocauimus. Ad renum lumborumque dolores epota mulcere posse, si quidem crassis & flatulentis muccoribus sint oppleta, facilè credet, qui gustarit, & nouerit partim vrinas ciere, partim etiam in alimentum adeò multum & laudatum abire, vt vaccæ primo Vere pastæ, lac perbonum efficiant, & inficiant butyrū luteo colore. *Vtra quadret À melo Virgilii.*

Κισσός. CORYMBOSA HEDERA Communis.
{ Germa. Epheu. Gallis. Lierre.
Belgis. Veyl. Ang. Iui.

MAlim κισσὸν dictum à textura porosa & spiraculis innumeris ferè peruia, quæ vinum transmittūt, quale Catoni & Varroni Cissymbion poculū est: quàm à pusionis Citti saltātis in Hederā Poëtica deformatione à Baccho versi, vt fabulant Græci. Κισηρις item pumexve, siue porosus lapis, indidem videtur deductū, & vtrumq; ἀπὸ τοῦ κίος, siue Curculione, qui cuspidula, aut acu, potius quàm ore triticum hordeumq; terebrat. Latini ab edendo Hederā dixerunt: Etenim arborū importuna amasia, & veluti assentatrix, corticem rimoso impacta, maceries vetustiores demolitur, & radicatis propagationibus arbores amplexa, enecat & exedit; præsertim illa species quæ maior & arborea vocatur: non item quæ Helix. Nec plures duabus nouit nostra ętas differentias genericas: tametsi quamlibet multas dixerit species Dioscorid. quæ fortè melius decernentur varietates, quales agnoscit quaternas quināsve è duplici specie vulgaris arboreæ, quæ cunctæ genti notissima, virere etiam inuita Bruma solita est: Fronde in imo per initia arcuatis, & semilunatis angulis triquetra, vt sunt Trinitatis herbę dictæ: Vetustiora autem in editioribus viticulis circinata, qualia Cyclaminis: floribus congerie muscarii glomerosi æstate defluxis, corymbos botrôsve glomerosos ineunte hyeme matuerescētes, Ligustro similes, cernere vbique viarum est: itē circa vda, & ripas humentium regionum frigidarū ac temperatiorum; nam & calidissimarum impatiens est. Huius multæ varietates sunt, quæ antiquis persuadere potuerunt, vt plures differentias, siue species statuerint: tametsi discrimen è Baccis duntaxat Dioscorides accersat, vti in Malis, Nucibus, & aliis fructibus vulgò fit.

Arborea Hedera recta.

Quinetiam arborescit quædam, suapteque stat stipite, nulli innixa pedamento, qualem in syluosis quibusdam Angliæ meminimus, Orthocissum antiqui dicunt. Interdum etiā quibusdam locis xerampelino colore folia nitent. Pisis nobis ostendebant herbarii corymbos cæsii & albicantis coloris. Melinos subfuscos corymbos plereque plantæ satæ in hortis Italicis & Germanicis ex Campania & Apulia, hodie maturant. *Varietas.*

HELIX, siue prouoluta, sterilis Hedera.

HVmilis planè hæc minor & infrequētior cōcinnè vocata Helix fuit, quia secundū sarmentosos funes exerat clauiculas capreolósve viticeos, qui humi pangūtur, & propagatione quadam quasi in spicas & anfractus prouoluūtur: interdum etiam serpendo muscidis truncis & caudicibus aduoluitur gracilioribus sarmentis, folia minora altius triquetro segmēto sinuata, edentibus, planè superioris, sed minora minorisq; vsus: nec enim vel folia huius decerpuntur, vel Gummi vllū officinę ex hac colligunt: Quin nec fructus quidem vllus in ea obseruatur, vnde sterilis putatur. Verius autem hęc nūcuparetur terrestris Hedera, quàm illa Barbarorum, nobis paulò ante asserta Chamæcissos Diosco.

CYMBALARIA Italica, Hederaceo folio.

VENETIIS, Patauii, & vicinis pagis passim in ædium parietinis Hederæ, aut Alsines modo dependet istæc, folio sinuato, Hederaceo, mollicello, lęui, in flexilibus, exilibus & tenerrimis, capillaceis, pedalibus & sesquipedalibus Cassitæ cauliculis. Flosculi

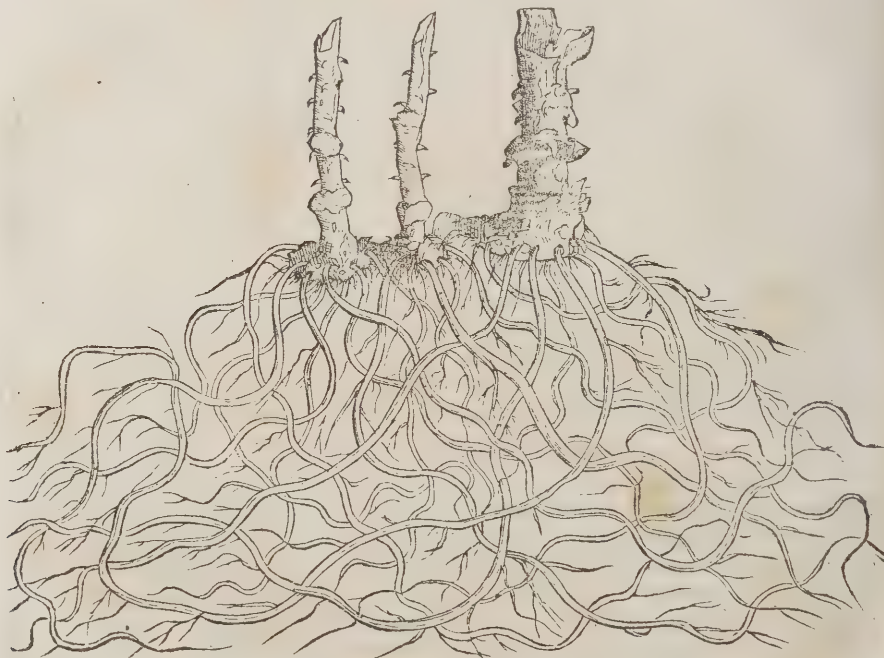
luteouirentes Elatines, ſiue Veronicæ fœminæ pares & ſimiles. Illic Pharmacopœi, penuria & ignoratione Cotyledonis veri, miſcent Populneo vnguento.

SMILACIS ASPERÆ, & SALSÆPARILLÆ figuræ & naturæ diſcrimen.

SMILAX ASPERA.

DIFFERT hæc à læui vuis foliis, ſpinis, radice, floribus, viticulis, atque viribus, denique natalibus. Quippe non niſi montoſis & collibus feruidiorum tractuum, Romaniæ, Hiſpaniæ, Linguagotię, vbi plurima, horridis aduncisque crebribus ſpinis, Rubi ritu, implicat mordicus proxima quæque; aſſurgitque vltra ſupraq; parietes & ſepes vicinos. Folia Hederacea, longiora, Bryoniæ nigrę ambitu & ſuperficie: non inciſa, ſed lęuia, & in medio, ſecundum ſtrias neruulorum, ſpinulas habentia atrouirentia, acinosq; rubros, racematim copioſos, Ribes magnitudine & modo: nec flores diſsimiles Ribes vtriuſuis racemoſi, ſed albi. Radices tametſi longius excurrāt ſubter humum, ternis aut quaternis vlnis longiores, non tantæ tamen cum Salſa-parilla ſimilitudinis ſortitas ſcimus, quantum hactenus perſuaſum doctis quibuſdam fuit: qui ſcriptis mandarunt Salſæparillæ eandem planè eſſe: cuius tamen conſpicuæ intuenti patent, à Smilacis radicibus, differentiæ. Siquidem Smilacis geniculatæ, articulatis ſegmentis radices, candidæ, foris nitentes, Graminis carnini, aut Harundinis valatorii.

SALSA-PALLA.

At Parillæ crebris loris prolixiſsimis, ab vno trunco radicis magno, pręduro, ſtrumoſo rugoſiſque capitibus, hinc inde ſubtus, vt in Aſparago, vel Ruſco, oriuntur numeroſi concolores lori, æquabiles & ſine geniculis vel nodis; recti, flexiles, cortice duriuſculo, pullo, rugis ſtriato in longitudine, quam vicenum pedum interdum metiti ſumus. Intus farinacea medulla, non ita ingrata, ſed viſcida, nonnihil emplaſtica, amaricante, nec tamen calorem prodente. Eapropter perſpicuum eſt, non magis eſſe Smilacis, Rubi, aut Clematidis alteræ Viorna dictę, quàm ſint Cinnamomi, & nonnullæ arbores, tum

tum Indicæ Orientalis, tum Peruuianę noſtra Laurus. Tametſi hæc poſsit nonnulla eadem: quæ illa præſtare. Neq; ſi Colutea ſimillima eſt Senæ, ideò continuò eadem aſtruenda. Sed ſtipites quos habemus Salſæ, ex eodem radicis pręgrandi & capitato nodo lignoſo, intus flaueſcente, Ariſtolochiæ rotūdæ tuberoſæ magnitudine, & colore, exeuntes, pollicē, aut maximum Rubū craſsitie ſuperant: ſed præduri lignoſique, crebros nodos admodum extantes circa articulatas cōmiſſuras crebriorum vncialium, frequentiumque interuallorū, atq; aculeos adūcos deorſum verſus nōnihil depreſſos, rigidos habent, & valdequàm Rubū imitantur aſpectu, potius quàm Smilacē: verùm guſtu neutiquam aſtringente, ſed fermè inſipido, nec vt radicis emplaſtico: eóque, vt certò ſcimus, minus efficaci: Folia tamen quidam amici, qui viderant, aſſerebāt non admodum abeſſe ab Smilaceis. Optima habetur quę plenis medulloſisq; eſt flagellis, ſolida, cādida intus & habitior, quęque facilius in æquas tota ſui longitudine partes diuellitur: huius namque libram ſemiſſem plus virium habere experiuntur, quàm alterius ſtrigoſæ & gracilioris, nigrioris, decē aut duodecim vncias. Debent tamē inſtitui decoctiones non minoris quantitatis, quàm 10. aquæ librarum, ad vncias duas, tres, vel quatuor radicis: non, vt quidam Medici noſtrates ſcripto imperant, aquæ libra 3. ad vnciā vnam radicum. Citius namq; difflarit aqua (niſi in diplomate id præceperint) quàm radicum vires bulliendo eductæ fuerint. Radicis namque medius torulus vel corculus, qui lori inſtar eſt, durior eſt, quàm vt tam citò vires deponat. Vnde quilibet facilè percipiet, quàm parùm comperta ſibi ex alienis paginis in ſuas transferat & poſteritati offerat Cōmentator, qui eximii ingenii & Italorū ſuperioribus annis doctiſsimum Medicum Fallopium mendacii inſimulet; atque iſtius de Salſæ-Parillę, atq; eiuſdem ſententiæ, admodùm incertæ, authorem faciat Guinum ſuum præceptorē, quem virū auditione, dum Piſis eſſemus, accepimus tantoperè flagraſſe rei plantariæ cognitione, vt etiam nihil nō luſtraſſe montium, nemorum, præruptarúmve rupium Hetruſcarum, & Tyreno vicinarum inſularum, quò minimas quaſque herbulas indidē aduectas, nec dum ſibi notas, in chartas ipſe conderet, & affabrè pingendas curaret. Quare ſi fuit illa pluribus abhinc annis Tuſcorum Principi allata planta vera Salſa, (ac nō potius, quod periti nonnulli ſubolfecerunt, Hiſpanica Smilax aſpera) mirū videtur Philoſophici & nobilis animi Principis, principes Medicos Guinum & alios iſtā non curaſſe repræſentandam; ſaltē illas ſatis cōpertas, & valde varias notas, quas ſuperius oſtendimus.

CONVOLVVLVS maior Plin. Smilax læuis vel lenis. Volubilis maior vulgi.

VALDE quàm laxus Smilacis ſignificatus, qui quaſdam cognatas, vel ſimiles alias, tamē admodum diſcrepantes, & viribus penè cōtrariis pollentes, deſignat, vt Smilacē, Taxum viroſam, aſperam Smilacem venenifugam, fraxinum ambiguā: demùm hanc non valdè certam, vt cuius vtilitatem nullam, ſed duntaxat incommodum turbulenti inſomnii parere Dioſ. autumat: eapropter hanc hîc noſtro more diſcuſsimus confuſam ſignificationem, ne vti Plinio, imponat nobis. Quod autem ad Lęuem Smilacem iſtam, vulgò receptam attinet, quia nihil omnino reclamat: præterquàm collatio ſeminis huius anguloſi, cum Lupini rotundo, compreſſo: quæ ſanè ineptior eſt, quàm vt Dioſcoridis ſit putanda: coniectamur nos voculam θέρμϗ quippiam deprauationis perpeſſam, quæ genuinam comparationem viciarit. Vt ſi amanuenſis quiſpiam ἀντὶ θερμϗ, id eſt, pro Lupino, è Latino Græcum ἐρβὸμ faciat: Sic extrito primo elemento, & medio mutato, facilè potuit ἐρβϗ legi: quam ſuſpicionē augent verba quę proximè addita ſunt, quæ neutiquā ſcitè cohærent; hæc nempè. *Semen veluti Lupini paruum & nigrum.* At Lupinū non eſt paruum: nec nigrum. Saltē quæpiam ſubeſt labecula, cuiuſmodi myriades plures expunctæ ſunt in authoribus Græcis Theoph. Atheneo, & aliis: & in Galeno nonnullæ: in Paulo & Tralliano complures voces Latinæ. Eapropter hanc eandem maiorem *Conuolluulum* retinendam arbitramur. Eſt quippe non modò ſarmentis viticeis, mollioribus, longiſsimis, & aptiſſimis ad fornicatas opacationes: Foliis itē lęuibus, hederaceis, aut alterius Cōuoluuli Ciſſampeli maioribus, mollibus: cętera tū flore, ſemine, ſarmēto prorſum Ciſſampeli noſtri, ſed maiora: radice item longa, ſparſa, flexuoſa, ſed paucioris lactis, nec comperti cōmodi.

CONVOLVVLVS Minor purpureis.

Iasione Theop. ET hic satorum alumnus conuoluulus, non sociæ segetis, aut sepum: est enim caduca, vite multò minus prolixa, nec proximis adminiculis sese applicante, ternum & quaternum pedum, reliquis cōuoluulis tenuitate, flexilitate, radice, foliis, semine iisdem, sed purpureo flore dilutiore: totus multò minor, neglectus, aut potius inuisus rusticis: tam notus quàm passim obuius.

SCAMMONIVM SYRIACVM, Antiochenum, & Norbornense.

PAVCÆ sunt plantæ, quas de facie & facultatibus penitus notas habere, magis intersit boni Medici, aut Pharmacopœi, quàm Scammonium, tam enim commoda hæc lactaria scansoriáq; voluula, (vnde fortè nomen Voluulo fuit) catharticis medicamentis, & necessaria, vt tametsi nonnulla infamia flagraret, tamen nulladum sit inuenta, cuius vlla pars, succus, vel excremētum, tam pusilla mole tantum cōmodi prestet, aut vt vicaria huic suffici queat. Quò magis nostra ignauia incusanda est, quibus licuisset hanc plantam alere, succumque illius exprimere, si non multum ad vtendum, saltem quantum sat ad cognoscendum, impostorumque fraudes detegendum: sicque cautior & fœlicior foret Medici opera. At vix hodie millesimus quisque Medicorum plantam vidit, nisi fortè pictam, cuius pluries quàm sæpius millies succo vel lachryma se vsum profitetur. Quare quò dehinc cuilibet sit in procinctu veram & nosse, & alere, orationis ambitu pingenda, quam solo penicillo Cōmentatoris pictor expresit. Anno sexagesimo primo aut secundo supra sesquimillesimum, indefessus ille herbarū nouarū vestigator Venetus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, ex Syriaco Alepo miserat plusquàm centum libras glebæ Scammonii Antiocheni succi concreti, cui exprimendo interfuerat: conchas etiam non paucas Lachryma plenas, seu Diagredio antiquorū, cum seminibus angulosis Volubilis. Hęc semina tum Patauii & Venetiis primo Vere mādata, in luculentā Volubilem, seu Voluulū abiêre, adeò sinuosis Smilaceis foliis, triquetris, vel potius Cissampeli, foliis, floribus, & facie, vt planè nostræ Cissampelo eandē dixisses: verùm radice insigni fuit, & mole grandem Bryoniæ radicem æquante atq; teneritudine simulante: foris tamen pulla, aut ci-*TVRBITH.* nericia, intus albida carne: cuius fissæ torulus siue cor mediū exemptum, planè idem est, aut simile radici communis & probatioris TVRBITH officinarum: verùm facilius aliquātò frangitur hæc, tametsi perinde gōmosa succoq; lacteo pręgnet, atq; Turbith. Hanc eandē posteà Antuerpiæ, quò semen miseramus serendo meminimus, speciosam factam, floribus & viticulis quinum & senum cubitorum, prorsum nihil diuersam, cuius Guilielmus Dries, non minus peritus Pharmacopœus, quàm probus ciuis Antuerpianus, adnata radicumque pullulationes excisas, exsiccatásque ostentabat, adeò Turbith Alexandrinum ementita, vt discriminis perparum, aut nihil percipi posset.

Quæ lachryma fuit apud Albertum Martinellum Sequini fratrem, ad Symbolum Angeli, Venetias in Syriacis conchis allata, nō fuit aspectu tristiore, squallidiore & cineritio, vti vulgatum Scāmoniū visitur, sed Colophoniæ concolor, cōcretione similis ex fusco cęruleus erat. Quare non secus differunt quàm Meconium, siue succus expressus, ab Opio, quæ fuit manans liquor, seu lachryma. Sed Scāmonii lachryma cinereū habet colorē: O-*Scammonii descriptio.* pium flauum & limpidiorem: vtpote è capite, vbi defęcatior, non è radice fluens. Verùm quia pauca lachryma aut mera, aut hodie vsurpata Europęis vænit, nō enim posset tanto vsui tam paucasatis esse: opera ponēda, vt succi probè teneamus exquisitas notas, & varietates, quò minore mortaliū detrimēto, lōgè maiore emolumēto eo vtamur purissimo, vel saltē quàm optimè correcto. Nō paucos enim sępè fallit multùm, pusillū delectus discrimen. Videas namq; non rarò idem corpus, eadem de morbi causa, & planè eodē modo affectum, aliquot granis sumptis sæpius facili ductu, nulloq; cruciatu bilē, pituitosamq; colluuiem excludere, tum ex eadem prorsum gleba effracto frustillo, multò plura grana data

data minus educere, multum tamen cruciatum ciere: nempè diſpar molis concretio alicubi plus, alibi minus, alterius cuiuſdā lactis Tithymali, aut Cataputiæ accipit: vnde diſparilis vacuatio tam ſæpè conſequitur: ſi namq; foret purus & merus ſuccus vniuſmodi, nequaquam tantæ doſεωρ eſſent diſcrepantiæ, quantas cùm antiqui tum hodierni Scammonii animaduertimus: quandoquidē etiā hodie quidā nihil aut parū excernūt ſcrupulo vel ʒ.ſ. quàmplurimi verò minore portiuncula, quia vt plurimum remiſtū eſt Scāmonium, quæ miſcella neutiquam improbāda videtur, vt vociferantur humoriſtæ Galenici, namq; ſi eſt pro eo ac debet, ęquabilis atq; correcta, valdequàm eſt vtilis, dū minore & mole & mora educit, anteuertitq; impreſsioni caloris, quæ fieri ſolita eſt à medicamēti cunctatione: maximā enim nouimus vtilitatē in huius cathartici celeri motū cum delectu: nam ſufflonum Agyrtarūq; vitrū, flores, ſiue farinę ſtibię, impetu & nō diſcretu humores quoſlibet obuios pręcipites dant. Tametſi vinū purgans ex radicibus *S*cāmonii Dioſ. parat, & ſi homini Græco iſtud demenſum ſolitū, ſanè plus purgat aliis additum: ſic videmus additum Diaphænici Catholic & aliis, vt ſucco Roſarum, plus mouere, vt Braſſica marina Thymalli. Ac nullum Scammonium hodiernum affertur non adulteratū, & tamen fortaſsis commodius, quàm Dioſcorideū ſincerū, cuius ęuo ſi fuit doſis recepta, par eſt putare alicuius vehementioris ſucci additione, tantillā quantitatē tantum efficere nunc, etiā nonnulla portione farinæ, colophonię Reſinæ addita: nimirum reſina ad pelluciditatem coloremque taurini glutinis ementiendum: farina verò, vt cuius interuentu reſina cum Scāmonii lacte aqueo ſocietatem coalitumq; inire queat: lento tum igne rudicula verſando quantum plurimum poſſunt optimè agitant, donec induruerint, coaluerintque in commodæ mixtionis glebam. Cuius dignotio hæc, ſi non admodum ferueat ore, nō multum virus redoleat, nec nimiū tenax ſit terēdo: nam leuitatis albeſcentis atq; taurini glutinis pelluciditatis hodie vagæ, nec certæ notæ ſunt: nullū fermè hodiernū videas Taurino glutini aut Bdellio trāſparens & nitidū, nec lacteæ albedinis, ſed liuentis & ad cæruleum dilutum quadantenus vergētis. Pharmacopœi è Meſue & Gręcis cytonii cauo inditū coquere in clybano addereq; maſtichem ſoliti ſunt: minuſq; prudēter cytonia abiiciunt, quibus trāſmiſſa vis & potior & delicatior ſcāmonii remanet: Quare dehinc ſciant miſcendam eſſe carnem cythonii compoſitioni, vel iſto Venetorum modo parandum, ne maior iuſtò moles medicamenti inſtituto officiat. *P*uleratū ſcammonii Lib I. ſucco cytoniorū depurato operiunt, leniterque & blandè, non ſecus atque Meſues ſuū de ſucco roſarū Elect. excoquūt, dum induruerit, vbi cautio, ne nimio obruāt ſucco, quò vires ſcāmonii nimis reprimātur, obtuſæve penè langueāt, plerūq; plus nociturę quàm profuturę. Nam *M*eſue meritò multum ſucci roſarū Scammonii incoquit, vt quo retundatur quidem impetus & acuties, ſed non deleantur vires à ſucco Roſæ roborantis & purgatricis.

Monſpellienſe SCAMMONIVM.

COMMVNIS Pharmacopœorum conſenſus Scāmonium etiam facit illam *M*arinam volubilem, copioſiſsimam toto illo litore & ſabuleto, ab vſque Rhodani oſtio ad Aquas Marianas & Sinum Agathenſem, cuius ſucco lacteo concreto, (quo multo tota turget) purgationes moliebātur, ſed maiore doſi, minore effectu: quippe ſucco nihil additū erat, ſed coctione coactus, niger vel fuſcus erat. A volubilium omnium floribus differt flos huius, multos namq; puſillos, ſtellatos, candidos, confertos fert Iunio & Iulio: folia rotūdiora, Aſari, breuiora, craſsiora, firmiora, latiora, ſuperius albida, acuta, & baſi falcata, nec anguloſa Apocyni, aut Ariſtolochiæ ſimilitudine & magnitudine; ex pediculis & loris reptantibus & ſtratis humi viticulis vel piſcatorum attegiis & Tamariſcis

aduolutis quaternum quinúmve cubitorum: semen angulosum in vtriculo minore quàm Aristolochię: radix digitum æquat minimum, longo reptatu multùm fibrosa, alba, succulenta, veluti reliqua planta.

CONVOLVVLVS minimus Spicæ folius, vel Stæchadis citrinæ, aut Linariæ.

RARIVS inuentu hîc aliis regionibus quàm Galloprouinciæ, Allobrogum, & Norbonæ, ad margines aridos satorum, & oliuetorum: vbi Iunio, & Iulio florem delicatiorem superiore, sed consimilem, vnifoliũ, angulosum, diluto colore purpurascentem; semenque haud dissimile, angulosum, compressum, promit exilibus in viticulis, rectis, crebribus, à radice lignosa, sesquipalmum longa, albida, à qua partim folia, partim à cauliculis sesquipalmum altis, exeruntur, angusta, longa ad Linariam, aut Stæchadem citrinam Phiteumáve Norbonense, etiamq; colore & canitie accedentia: gustu exsiccante, nonnihil calfaciente.

ASVREVS, siue cæruleus Conuoluulus Hederaceus, vel smilaceus, exoticus.

HÆc omniũ huius classis rarissima & pulcherrima, nec nisi hortis Italię, Galliæ, & Belgię nota, vbi amœna purpura porrectis attextísq; secus parietes & perticas funibus viticeis, gracilibus, vmbracula cócinnant, atq; fornices, visu periucũda: visenda quippe floribus, è pediculorũ calyce exeũtibus, Iasmini, aut Vincæ peruincæ similibus, sed ora quinis stellatim prominentibus angulis, nolę cæruleæ vel asureæ effigie: vnde *Campana Lasura Italis*. Folia ternis angulis singula, in teneriusculis pediculis, Ciclamen, Hederámve annosam imitata, nonnihil hirsuta: longa & gracilis radix, nulla sui parte in Medicorum commercia venit.

HELXINE CISSAMPELOS.

SIMVL Cissampeli nomen, simulque collatio & soluendi effectio, testantur abundè Helxinem esse vnum quempiam Voluulorum lactariorũ, passim propter sepes, inter segetes & vites oriundum: vox siquidem ἑλκειν, trahere, hærere, vel arripere consignificat, viticeam, voluulosamque propaginem, pręsertim in Cissampelo, & Hederæ mixta significatio, folia satis repręsentat: Verùm cùm Voluulorum, plebi Volubilium dictarum, quatuor sint differentiæ, mox subdendæ, quę vixdum effigie, viribus, verò neutiquam distinctæ hactenus fuerũt, nobis eam sanciendã Cyssampelō, quæ cum eo, quod notis & natalibus magis quadrat, tum etiam præ cæteris euidentius purgat, quam vnam dũtaxat facultatem illi reddidit Dioscorides, cui potius assentiendum quàm posteris illius duntaxat amanuẽsibus, & exscriptoribus, quos modestiæ causa nõ nominamus. Scimus igitur Volubilem illam, quæ inter vineta Muschatelina, maritimasque sepes, Thamariscos, prope segetes ad Frontignanam Norbonæ & Lio Venetorum, inter mare & hortos, alibique passim viticularum prolixissimis flexilibus sese aduoluit, aluum soluere succo & diluto. Est hæc non diuersa à Volubili vulgari maiore: sed folia aliquantùm angustiora, crassiora, dilutè virentia, in exilibus pedicellis & prælongis viticulorum loris, quibus etiam intricat sepes, pendentia: prope quæ, ex iisdem interuallis, sed in aliis pediculis, flores infundibuli, nolæve effigie, à latiore labro ad mucronẽ ductis leuibus striis, latera nõnihil intrò inflexa, finientibus, candidos, tenues: è cuius imo cẽtro prodit vtriculus angulosi seminis plenus, Aristolochiæ rotundæ similis, sed dimidio minoris, Scammoneæ Antiochenę paris. Succo etiam tota, tum radix, tum folia turgent lacteo. Candida radix, prolixa, fragilis, huc illuc reptans, minimum digitum æquat, Hac plerique impostores Phamacarii, pręsertim regionibus

gionibus maritimis,vbi hæc adultior,admixta ſucco Tithymali Paralii & reſinæ Colophoniæ,quæ nigricat, ementiuntur Scammonium.

CISSAMPELOS, ALTERA, Atriplicis effigie.

HANC iamdiu à doctis perſuaſi, huic tamen aliquantùm diſsimilem, putaramus legittimam Helxinem: frequens namque amplexibus multis vites arripit,nec ſecus aut arctat,aut enecat, vel iiſdē pabulum ſurripit,atq; Caſsytha.Foliis eſt hederaceis, oblongis,in anguſtum Atriplicis facie & modo deſinentibus:Flores item Atriplicis albicāt racematim:ſemine triquetro,nigro,Seſami Theoph.ſed minore;radice exigua; vbiuis magno prouentu vinetis,frugibus,ac ſepibus adnata.Sed de ſucco vel facultate ſubducendi aluum,nobis ignota,niſi quis Atriplicem putet,eoque lubricare poſſe aluum ſtatuat,multò tamen imbecilliorem illa maritima certum.

VITIS ALBA, BRYONIA.

Germ. Stichwurtz. *Gallis* Couleure. *Ang.Bryonie, Wilde vyne & Wilde hoppes.*

HANC nulluſdum in dubium vertit, quippe quę cōmodi plebei & cognitionis ſemper fuit.Radix luculentæ magnitudinis eſt,quam auulſam,qui quotannis,vel alternis,deorſum verſa baſi pangunt,altero tanto craſsiorem efficiunt, teneram,Raphani colore & concretione:In viticulis prælongis,teneriuſculis,clauiculis multis,obuia quæque præhendentibus,folia vitis,aut Balſaminę,incana, flores palliduli,ſtellati: acini ſparſi, rubentes, magnitudinē Aſparagorum fermè æquant, ſucculenti,acriores, vti tota planta: cuius turiones & aſparagi pullulantes etiamnum hodie quidam in acetariis eſitant. Iſchiadicis cataplaſmatis radix peroptima,& Pſilotris:immixta & cōtuſa taurino ſanguini,ad Scirros & carcinomata mirum quantum proſit.

VITIS, vel BRYONIA nigra, Sigillum Mariæ, an Ciclaminos altera?

VEL tacitus plebeius conſenſus iſtam vitem eſſe ſciuit,vocauitque nigram Bryoniam, vti ex Dioſcoride Galenus & Paulus, cuius tametſi quiddam leuioris momenti, vt color rubens in acinis, ac buxeus internus vitibus deſit: tamen hederacea folia, Smilaci aſperę quàm ſimillima ſunt,citra, & ſentes flexuoſi gyri, viticularum multiplici capreolo,& clauicella proxima quæque amplectente: racemi multis aggeſti acinulis, virentibus primulùm, deinde rubellis, demùm vlterius maturitatis quaſi vietæ progreſsi, ex fuſco rubore in fuſcedinem atram vergunt: cætera, vti radix(quæ Bryoniā magnitudine,figura efficacitate & teneritudine imitatur,foris nigra,intus alba)planè tam vera,quàm vulgo notiſsima ſunt:vbiq; ſiquidē in Gallia & Germania Syluoſis & aſperis dumetis,arbores,ſepéſque ſcandit,& viuis,ſpecioſis,oblongis,floribuſque muſcoſis Labruſcæ, vel Oleę pallentibus conueſtit. Compertum eſt, vel mulierculis, vehementius vrinam, renúmque ſabulum,& menſium ſaburram,impellere potu: verùm Veneris tantoperè incentiuam eſſe,non perinde aſſentiuntur quidam Commentatori; quin potius experti eidem conuiciabantur;conqueſti lumbos eneruare,ſanguinem,renéſque inflammare; pluríſque eſſe ſibi vnam aut alteram Cynaram, quàm incertam & periculoſam ſuam Bryoniam:quam ſi propter calorem, Venerem accendere vult,haberet ſibi vni, aut Flammula veſceretur,ad ſui Satyrii Erithronii vires enerues ſupplendas.

VIORNA VVLGI, fortè Vitis ſylueſt. Dioſcor. & Theoph. Atragene.

NVLLI loco aptior Viorna vocata Gallis,quæ nuſquam non frequens & nota (fortè quia viarum ſepes ornat) quàm huic: Sarmenta quippe cæteris Clematidibus prolixiora,duriora,craſsiora,rugoſiora,vitiq; Labruſcæ vel Viniferæ Vitis colori ſimiliora:folia etiā ſunt Solani hortenſis & maiora,atq; ſingulis clauiculis quina, quibus lubens obrepit arboribus,atque Hederę æmulatione editiora fulcra ſcandit,ſed interdum ambitu ſupernè *Lib. 5. Cap. 11.*

ſupernè ſerrato ternis aut quaternis dentibus, vt in Solano nonunquam viſuntur, quæ laciniata pedem Anſerinũ vocatum, Atriplicis ſpeciem, tam bellè referunt, vix vt diſcernãtur, ſintne Solani an Atriplicis: flores radiati, puſilli, conferti, numeroſi, albidi, muſcoſi, & ſtamineis apiculis ornati, odori, Maio & Iunio: capillaceo tomento cinguntur carptæ lanuginis albidę, lęuis, quæ etiam in multam hyemem perdurat, foliis amiſsis: acini autem complures confertim ſtipantur ab vno pediculo, apti, rotũdi, rubentes ex fuſco, compreſſi tamen: quare nonnulli docti, vbi περιφερὲς σχῆμα legitur, id eſt, ſphærica figura acinorum vel granorum, πλατιφερὲς leuiuſcula immutatione & commodiore ſenſu legi volunt, id eſt, rotundam compreſſam figuram. Ac tametſi coniectura hæc nobis non ſatis animum explet, tamen multò minus reſpondebunt, amara Dulcis vocata, aut Bryonia nigra quas ſuis locis commodius & neceſſariò aptauimus, notis. Alteram ſcilicet neutiquam viticeam, ſarmentoſámve, rugoſam, lignoſam, rimoſam: illam verò communem, ipſam nigram Bryoniam.

Atragine Theophra, vitis Syl. Dioſc. Daleſc.

CLEMATIS *peregrina Cærulea purpurea.*

NON abſimilis eſt hæc cærulea peregrina noſtrati Flammulæ clematidi, ortu & flexu, porrectuque viticularum atque foliorum habitu: ſunt tamen maiora, flaccidiora, firmioribus ſarmentis, prolixioribuſque anfractibus, Viornæ non diſparibus. Flores aliàs cęruli, aliàs purpurei, ab illius & multorũ foliorũ figura ſituq; multũ diuerſi, expanſis quaternis altrinſecus & ex auerſo ſitis foliis, Puſatillæ effigie & colore, minoribus tamẽ. Semẽ & radix Flammulæ. Nuſpiam nos vidiſſe meminimus, niſi in hortorum delitiis: Quin ſuperiore tantùm anno Angliæ inquilina fuit, floruitque in Morgani horto: vt malè ſit iſtis bambalionibus rizotomis, qui doctiſsimo Dodonęo hanc paſsim viarum & agrorum in Anglia luxuriare perſuaſerunt.

CLEMATIS *altera, vrens, vulgi Flammula.*

E Clematidum viticearúmve generi affinibus plantis, nulla eſt, quæ perinde quadret facie, vel viribus, atque Flammula, plebi ſic vocata, quia non ſecus ac flammeus feruor cuti adpreſſa, veſicas, cruſtas, vlceraque inurat: Quin eius eſt tenuitatis calor, præter multa quæ vrunt, vt ſpiritũ vridũ dũ digitis fricantur folia, eminus in nares pręſertim iaculetur. Cerebrumque & ſenſus repentè magnoperè percellat, quòd experiendo notius, quàm gratius nobis fuit, tametſi idcirco ad facultatem noſcitandam adiumento fuit. Quippe feruor ille non in centro, intimiſque terreis partibus, ſed in leuioribus extimis, indicium faciunt ſues Norbonæ, & alibi, qui hac innoxia, tum viridi, tum ſiccata, veſcuntur etiam ęſtate, ſaginarique creduntur mulierculis. Quin & ſuccus, & ſtillatitius liquor primus, quaſi è vino flammeus eſt. Folia multùm colore & lęuore *Peruincã* Clematidẽ præferũt: flores item ſtellati, ſed minores, albidi, & puſillis in medio ſtaminibus, vt in Hypericone. Radix ab vno principio multas ſpargit fibras Hellebori modo: neſcio an etiam purgent, vti de ſemine prodidit *Dioſcorides*. Eſt autem ſubfuluum, vel fuſcum, rotũdum, compreſſum, in anguſtum deſinens, copioſum, ſerie quadam & corolla coniunctum: Norbonæ & Galloprouinciæ ſpôte & in pratis maritimis humi ſparſa, tenera, & humilis viſitur, aut fœnicecis falce cadit, deficitur quippe fulcris, quibus innitatur: etiãq; plurima fruticibus & ſepibus innixa, aliiſque pedamentis, ſi quę nacta ſit. Belgi & Germani cultiores ſcita textura huius, Campaniclæ laſuræ, & peregrinæ Clematidis cæruleę, depactas ſtirpes frondoſáſque vites porrigunt, ad parietum fornicumque vmbracula, variegato implexu, reticulatóque, tricoloria. Nec enim minus ſcandit, nec diſsimiles vites habet Iaſemino: ne tantilla anicularum ratiũcula à Cõmẽtatore tanto adducta, quiſpiam deinceps audeat inficiari veram alteram Clematidem eſſe hanc, cui prætulit Senenſis idem Viornam vix acrem, nedum vrentem, aut vlcerantem.

LVPVLVS SALICTARIVS, *Spontanea.*

Lupus ſalictarius & vitis Septentrionalium.

Germa-

Ger. Hopffen.
Gal. Houblen.
Ang. Hoppes.

QVAMVIS IN antiquorum monumentis non extet hæc, quam coniectamur, nec asserimus à Plinio dictum Lupulum salictarium: tamen quia in Græcia etiamnum hodie vernaculè βρυωνίαν vocari audimus, non abs re hāc saltem de facie Bryoniæ comparamus, nec enim Volubili aut Conuoluulis, vt Commentatori visum est. Cūctis gentibus hæc spontè, ad sepes & margines pratorum humentium educat longa, prolixa sarmenta, hirsuta, tactu aspera, albida, multis clauiculis virgulta & frutices intexentia: fronde multa Bryoniæ squabriore, aut viti nigræ modo triangula: floribus albidis in oblonga caudata congerie foliaceis, instar glumarum structuli serie connexarum: semine compresso, pullo, Genistæ, sed minore, contento in illis cellulis, florum membraneis, quas colligunt Augusto & Septembri Septentrionales ad Bieram (potionem omnibus familijs consuetā) parandam, quæ alia longè est à Dioscoridis & veterum Zytho: cui perperam paucæ lectionis & peregrinationis quidam Medici, quos sequutus est Commentator, nomen Biere accōmodant, & æquè inscitè Anglicæ Alę. Quæ vtrauis potio suauis & salubris, tam longè abest à Curmi & Zytho vocata, Dioscoridis nocuis temetis, quàm illa acidula potiūcula plebeculæ vtilissima in Hannonia & Picardia, *Brasim & Bullon*, distat ab aceto: vt tempestiuius alibi excutiemus.

SATIVA *Vrbana.*

MVNIFICA *Phronęa* miserta algidiores regiones, eis largita est hanc quasi vitem alterā, qua quasi vita quapiam suas potiones animarent, & salubriores efficerent. Quare sedulò colunt hanc vulgò vitem, depactámq; è syluestri Vrbanam fecerunt, iam tot in locis, vt etiam tractus patentissimos vinetorum superent, depactis multis pedamentis & ridicis, quæ tenella clauicula & capreolos fulciant atq; maritēt: hæ autē fulcra, quia saligna vt plurimùm essent, ideò fortè salictarium vocarant Lupulum: solo humentiore, lætiore, pinguiore, radicum fibras inserit hodie Germania, superior præsertim, atque Flandri, Anglia & Northmania, vnde vno aut altero anno se porrigunt viticeæ propagines multis anfractibus prolixæ, pòst amplexātes obuia quæque arborum & arbustorum, lucósque efficiunt fornicata pulchritudē visendos: quippe lætior multò tota planta culta euadit, florūque thyrsis foliaceis & squammosis adultioribus, semine item multò maiore. Veluti forent viridimiæ, quo tempore vua, decerpū tur, & in saccos coguntur ad Bieræ siue Cereuisiæ confectionem. Constat hæc hordeo & boni tritici farina: sed longè alio pacto paratis & subactis, quàm *Dioscoridis* Zython aut Curmi, quibus ex hordeo in aqua tubefacto, nihil Lupuli additur, cuius tamen permixtio plurimùm iuuant neruorum & articulorum imbecillitates: tantū absunt ab improbitate Zythi & Curmi Dioscoridei hæ Cereales potiones. Turiones etiam primulùm erumpentes primo Vere, tum sponte nascentes, tum satiuos, plebecula acetarijs indit: Cichorij sapore, non ingratos, calore temperatos.

VITIS VINIFERA, *Syluestris spontaneáve*
Oenanthe Labrusca.

Ger. Welnreb.
Bel. wyngaert.
Gall. Vigne.
Ang. Vynde.

FRVCTVVM FACILE principem vtilitate, speciositate, & suauitate, dat vitis à vino dicta, eademque originatione κραιπάλη siue crapula Latinis è Græco manauit, veluti ἄμπελος, aut ἔμπηλος, quod οἶνον fuit, id est, vinea, aut vinifuda vocabatur.

Nam φάλος vinum olim fuit. Eius autem diuersitates prosequi nullum operæprecium: quando varietatem accipit multiplicem à soli cōditione, more, & Solis ab æquatoris inclinatione. Neq; enim Aquilonium cœlum fert, aut certè fructum profert immaturum, serotinum, minimùm suauem.

Spontanea nec culta profundit vires insana lasciuia, & in sarmentosam, arboreamq; penè sobolem luxuriat, prolixitate anfractuum, vnde sterilescit, aut minores minusq; sapidas & maturas vuas fert: Qualis in Prouinciȩ & Norbonæ maritimis, Gallia Lugdunensi, Italięque plurima, squallidis agrorum marginibus. Sarmento duriore, cutéq; integitur rimosa & villosa, Viornæ, aut satiuæ vitis modo.

DOMESTICA.

DOMESTICÆ autem viti, amputatione & interlucatione sarmentorum præstatur ne succus sarmentis & palmitibus impendatur. Eóq; mitiores, maiores, & elegantiores botri sūt, suauiores acini, vberioresq; latice manant. Palmitum decora magis fronde, habitiore, latiore, diuisura Platani aut Aceris.

CORINTHIA siue ἀπύρηνα vua.

CORINTHIA quæ vocatur vua, nomen patrium testata, effigie nihil planè differt à communi: Sed algidioris cœli impatiens, gracilitate tantùm racemorū & exilitate acinorum superatur, qui gygartis carēt, suntq; ἀπύρηνα, vt quædam mala Granata arillis vacua. Botri enim, siue racemuli ipsi, conflantur acinulis, Piperina aut Sābucina grana æquātibus. Ad topiariorum pergulas & fornices deducūtur hodie in Italicis & Pedemontanis hortis vites huius.

ASCLEPIAS Vicetoxicum.

QVANDO isti morosuli Critici, potius quàm Commentatores, nullum modum carpēdi, immutandi, improbandive aliena placita, faciunt, nostráq; expectatione & æquanimitate abutuntur, exerceamus dehinc nos met conferendis plantis nobis plenè cognitis, cum antiquorum descriptionibus: inuitis illis rigidis censuris, ad quas si vniuersum opus herbariū seuerius exigas, vix cētesimam quamq; plantam legittimam dicas. Minus verè negant Vicetoxico nostrati deesse Hederæ folia, eaque lōgiora: floremq; graueolentem: quos potuit docere vel inspectio meræ picturæ, quæ folia hederacea præfert: vel Dioscoridis etiam lectio, qui Periclymenum & Ethiopicum Seseli Hederæ folijs committit: additq; quantitatis dementionem, nempè longam, Periclymeni modo: & idem hic Hederacea facit, sed lōgiora. Stirpi aūt pictæ, aut chartis affixȩ, si odorem negāt, fortè assentior, sin florenti in montibus, dicam esse illi narem obesam, aut nunquam virentem visam. Tametsi tædet tot repetitionū de odoris incremētis & amissione varijs in locis & plantis. Infirmum enim argumentū, quādo multa apertiora & potiora suppetūt. Quippe Vicetoxico vulgus practicantiū nomen fecisse à dote qua aduersum deleteria pollet, verisimile: vti & Asclepias nomine tanti Medici nobilitata propter consimilē facultatem videtur. Radix porrò huius innumeris fermè capillamentis fibrata, caules flexiles, vimineos, leues, sesquicubitum prolixos, edit. Folia quidē Hederæ rigida, ex atro virentia, sed aliquātò longiora, & quasi supernè mucronata: florem exiguum candicantem, odoris grauis, ingrati, quibus succrescūt oblōgæ, teretes, Rhododēdri aut Apocyni persimiles siliquæ, semen subfuluum, Sesami aut Apocyni, lanugine obuolutum cohibentes, Apocyni ritu. Huius radice vsi primùm periclitatores, cùm aduersus venena, tum ad vlcera, magnū sibi & plantæ nomen pepererunt. Neq; posteri potuerunt postea adduci, quin pro Asclepiade agnoscerent & vterentur. Siquidem illis etiam natalitijs, nempè montibus aut aridis collibus, præsertim Narbonæ & ad Ligures Taurinos propè fruticat.

Sitne Diosco. APOCYNVM, Periploca Græca, foliis latioribus hederaceis.

QVOD canes interimeret esu, ἀπόκυνον, voce concisa, quasi canicidam, dixerunt. Cuius descriptioni studiosi poterunt conferre duas non minus raras, quàm elegantes & apprimè quadrantes plantas, quas Patauii iamdiù etiamque non multis ab hinc annis in Pisano publico vireto videre meminimus, & adhuc dono seruamus à Medico longè peritissimo Andrea Acroaria Cisalpino. Earum vtrique nomen Periploca erat. Altera fuit flexilibus surculis vimineis, gracilibus, leuibus, pediculos vtrinque habentibus, longiusculos & exiles, in quibus folia Hederacea, molliora, viridantia, læuia, renidentia, & quàm Vicetoxici rotundiora, nonnihil in summo acuminata: flores tenues candidi muscosi Valerianæ, aut Drabę inter folia exeruntur: succedentibus Augusto mense siliquis corniculatis, mucronatis, rectis, Asclepiadis maioribus, claudentibus semen nigrius depressum, papposa lanugine obductum. Succus flauescit, ingratus, &, vti tota planta, virosus videtur. Hæc si cani nex sit deuorata, Apocynum esse (& huius fore antidotum Vicetoxicum) valde probabile est. Certum nos exploratumque habemus iam diu, saltem aliis venenis à cane deuoratis antipharmacũ fuisse: vti Thorę Anthora, & Paridis herba Pardalianchis, sunt. APOCYNVM

PERIPLOCA serpens, angustiore Periclymeni folio.

ALTERA verò Periploca repens vocata, prolixioribus & lenioribus viminibus serpit, variísque flexibus arripit & amplectitur obuios caudices, Periclymeni modo. Folia vtrinque ex aduerso bina, Periclymeni potius, quàm Hederæ æmula, sed apice vt Vicetoxicũ don[illegible]. Flores in horto Pisano dudum defluxerant, dum inibi siliquas intueremur: quæ solertiore connexione mutuis erant coniunctæ quasi rostris, vna è floris basi, seu calatho, vtrinque repandæ, summis & imis insertæ mucronibus, Rhododendri quadantenus in morem. PERIPLOca repens.

CLYMENON Italorum, siue Siciliana, non est Androsæmon.

Gallis. Toute saine.
Ang. Tutsan.

AMBIGVI animi & sententiæ in Clymeno videntur fuisse antiqui nonnulli celebriores, Galenus, Ægineta, & alii: qui eius historiam & mentionem quasi nullam, aut incertam, taciti præteriêre. Ac iam tum Plinii æuo variabat descriptio & confusa ex Clymeno & Periclymeno, alia Græcis, aliaque Latinis erat. Quò minus nobis lubitum fuit prorsus aquaticam Betonicam, eiúsve affinem Scrophulariam, verum Clymenũ asseuerare, tametsi vtriúis nec facies ita dispar, & vires neutiquam sint appellatione Clymeni indignę. Quippe sunt hæ non minus vulgatis Chirurgorum præconiis nobilitatæ, atque planta Clymenum, Regis Clymeni cognomine. Verùm non minus inclito nomine fuit donanda ea, quam vulgi Gallici consensus Toute saine (quasi Panaces omnibus remedia ferens affectibus) vocat. Sępervirens hęc, virgis exit vimineis, sanguineis, nitentibus, rectis, flexilibus, nonnihil angulosis, aut secundum longitudinem striatis, Periclymeno, seu Matrisyluæ concoloribus, & perquàm similibus. Etiamque folia bina ex interuallis, auersa, cæsia, supernè saturato virore, multum similia, nisi quia è geniculis emicant, nec, vti illa, virgis traiiciuntur, eóque pusillis interuallis, binis per eadem spatia foliolis, Audrosęmum referunt: verùm non perinde sanguineum cruorem vel fundunt, vel allinunt affricta chartæ, vti dictũ in Androsęmo verò: flores lutei nõ dissimiles sunt, & baccule primùm rubræ, deinde nigræ, cruore nitente, purpureo, & seminibus minutis, fuscis, turgidę. Radix foris fusca, intus alba, lignosa, fragilis, pedem & sesquipedem longa: gustanti resinosa, lentoris expers, nec tota planta ingrata, nonnihil gummi Elemni, aut trifolii odorati sapit: moderatè astringit digerendo, & desiccat, pauxilla, aut nulla calfactione. Vulnerariis remediis, Balsamis, adeóque potionibus & oleis nata, vsu

multò laudatiſsima & plurima Angliæ ſyluis,lucis,& nemoribus, præſertim Briſtoiæ & Gloceſtriæ conterminis. Flandris hortenſis eſt tantùm,& Androſemum nuncupatur,falſóque proditur foliis cruorē fundere,vel reſudare cōpreſſu ſanguineū ſuccum. Patauii etiā in vireto Senatorio alebatur ſtudioſè: vbi non nemo ardelio ambitioſior perſuadere fruſtrà nobis conabatur, hanc ſolius Siciliæ indigenam alumnamque eſſe:eòque Itali plerique omnes *S*icilianam vocitant.

περικλύμενον. *PERICLYMENON.*

Offici. Caprifolium, Materſylua, Lilium inter ſpinas, Volucrum maius.

Germa. Geyſzblat vnde ſpeck gilgen.
Belgis. Gheyten bladt ende Memmekens.
Gallis. Cheure fueille.
Itali. Vinci boſco. *Ang. Wod bynde.*

AMBIGANT quamdiuvolent, qui Matriſyluam in dubium reuocant,negantque eſſe *P*ericlymenon,quia radice non ſit rotunda,& craſſa: fruſtrà enim inquirunt & exquirunt,quod iamdiu habent: non enim στρόγγυλον ῥίζαν dixit, ſiue orbiculatam, vel tuberoſam Diſc. ſed περιφερῆ, id eſt,rotundam,non anguloſam. Quin-etiam hodie qui ex Crateua & Oribaſio παχεῖαν καὶ μάκραν, id eſt,radicem craſſam, & longam ſuffecerunt, aut reſtituerunt, prorſum anſam quamlibet rixandi præciderunt. Videtur autem Apocynis vel Periplocis deſcriptis congener, & etiamnum Græcis hodiernis περιπλόκάδα vocatur. Cuius duplex obſeruatur varietas ex folio. Quòd folium Italicæ & Norbonenſi vulgatiori ſurculis ſarmentíſve, vnum cùm ſit & continuum, gemini tamen ſpeciem præbet, quaſi vmbilico medio traiectum, vt in luteo Centaurio & Tithymallo ſerrato: eòque *P*erfoliatum dictum, quaſi pertuſum,perforatum, aut perfuſum, vt Cicero loquitur. Extremis verò flexibus capreolatis, folium acetabuli forma, vel vmbilici circinatum, florum delicias continet, ex purpura niueo candore nitentes, & alicubi luteo aſperſas, ſenſim in longitudinem porrectas, quaſi promuſcides elephantium, aut lagenulas, floribus fabaceis multùm ſimiles, ſed fragantia maiore, & apiculis luteis ornatas. Semine rotundo, coccineo, Bryonię, ſucculento.

PERICLYMENON non perfoliatum Septentrionalium.

ISTVD autem in Belgio & Anglia frequentius vſitatiuſque, folium vtrinque ex interuallis habet ſeorſim non continuum, nec ſarmento peruium & perfuſum, neq; cupulo foliaceo erumpentes flores. Alioqui prorſus idem.

ALLOBROGVM Periclymenum alterum, Cornus fœminæ effigie.

SVNT qui fruticem quandam, vel arbuſculam in Allobrogū ſyluoſis creſcentem, Cornus fœminę facie, & baccas in pediculis binas teſticulorum ſitu, & nonnihil oblongas, ferentē, *P*ericlymenis iungunt. Cuius acinos Heluetii, vbi plurima hęc, hunden kirſen, id eſt, ceraſa canina vocitant, nec deſunt qui eadem Matriſyluam autument: quippe folia huic perquàm ſimilia, bina, & ſimiliter parū cæſia, aut glauca, biníſq; in exilibus petiolis floſculis, oblongis, nec ita abſimilibus, ſed minoribus, candidis, multa ſtaminea exerētibus. Qualis Belgiæ hortis colebatur à Guil. Dries optimo viro & *P*harmacopœo Antuerp. ſed ſuo hæc caudice fulcitur, non (vt altera) indiga adminiculi vllius, & habitu fuſaginis fruticat, aut Cornus fœminę, quatuor quinquéve cubitos alta. Facultatū incerti ſumus.

SESELI ÆTHIOPICVM.

QVOT genera Seſeli à Dioſcor. recenſentur, tot eademq; collegimus in Galloprouincia Maſsiliæ circum, atque prope Ceti montem ora Norbonenſis maris, non procul *M*onſpellio. Indidemq; nonnulli ſtudioſi ſtirpes quaſdam deferendas curarunt Lutetiam, Antuerpiā, adeóq; in Italiā, vbi nondum innotuerant vel doctis. Quin ne nunc quidem notas eſſe *S*enenſi Commentatori, in iſtis poſtremis Imaginum recuſis & mutatis ſententiis, magna iniuria facta *P*harmacopœorū plebi, videtur, Mediciſq; ignauis. Et ſanè multò maiore ſuæ dignitatis detrimento, id contigiſſe magis dolendum, quàm riden-

ridendum moderatis ingenijs. Qui norint non vulgari moderatione & certa prudentia illum quantum licuit lapſibus vno loco tam multis occurrere conatum: Cùm enim per opinionem tum fiduciæ, tum etiam emũctæ cognitionis, quam illis de ſe iamdiu excitarat, licuiſſet (illi ſi lubuiſſet) nõ ſolũ picturis mendoſis, ſed etiã verbis ſubdolis perſuadere, picturis tamẽ cõtentus fuit, & ſilentio ſuæ dignitati conſuluit. Si qua tamen vſus eſt vafricula inuerſiuncula, eſt illa leuius ferenda: Non enim nouerat aptiores: aut ſi norat, ſe tantoperè deceptum fateri, eius dignitatis non erat. Igitur quas potuit, dono puta emendicatas, ideo nec recens animaduerſas, aut deſcriptas, in paginas congeſsit eius pictor, perperã quidẽ illas omnes cenſitas, ſed tamen earum vnam fermè correctam iſtam, quæ eſt Seſeli Æthiopicũ verum: cuius effigiem mutuatus fuit à Dodonęo Medico multùm exercitato.

Ea Saxeis illis deuexis Maſsileæ & maritimis, tum etiã ad Cœti montis celſi radices, qua in Lacũ vergit, fruticat vberi prouẽtu Iulio & Auguſto valde quã ſpectatu elegans, multis prouenit virgultis rectis, ligneis, nigricantibus, rigidis, binos ternóſve cubitos altis, in varios ſurculos diductis, folia craſſa, rigida, & lętore viridãtia, vt Hederæ, figura oblõga, propior Periclimeno promẽtibus. Luculẽtas in ſũmis gerit vmbellas, luteis florib⁹ anethi, quas ſemẽ ſtipat fuſcum, oblongum, copioſum, fœniculi maius: non ſolùm ſemẽ, ſed etiam vniuerſus frutex guſtanti aromatis ſaporem acrem, medicatum, & ſubamarũ, ſed gratum imprimit, ſuauemq; odorem ſpirat à ſummo ad imã vſq; radicem, quæ lignoſa eſt. Eximiæ vis eſt huius ſemen, cuius copiam miſimus amicis Venetis & Lugdunenſibus ad Theriacem, quod etiã, vti Dioſcorides innuit Maſsiliẽſi multò odoratius & efficacius eſt. Quod Seſeli, ſi vt pictum in Dodonęo, ita viuum in agro vidiſſet Cõmentator, lubens & volens ſuffeciſſet in locum illius plantæ, cui videtur poſtpoſuiſſe: eſt enim illa non frutex, ſed herba, quam Recentiores Libanotidem Theophraſti prodiderunt, viribus & figura aliena ab hoc Æthopico, quem fruticem, adeoq; magnum, Dioſcoridis correctior codex ſtatuit eſſe.

CAPPARES.

Ger. Kappzen.
Hiſp. Alcapparas.
Ang. *Kapper.*
Gall. Cappres.

FRVTICAT ruri in ora Thyrrenici maris, Norbonẽſi, & Hiſpanica Capparis vberi prouentu. Eadẽ hortis iamdiu innotuit, & fœtus priuſquàm in florem ſe pandat, aut perdat, decerptus, & muria conditus magno ſemper vſu fuit. Flos ei candidus ineſt, Roſæ aut Mali Cotoneæ: & ſemen in ſiliqua oblonga ruffum Milij Panici, medicamentis vtile. Maiores

iores & minores Emporijs varijs væneunt, sed minores in prima sunt cōmendatione, sextiésq; pluris emuntur, quàm maiores: vulgo namq; habentur meliores, quia palato gratiores paruæ. Sic palati studium fallit ingenium, valetudinis dispendio: nam qui sapor illis percipitur, ascititius est à muria, vel ab aceto: alioqui vtraq; acerrimi & teterrimi gustus est, seu viridis, seu matura. Proindeq; minor, perpaucæ carnis & succi, facilius & penitius imbuitur conditura, quàm maior: quæ melioris succi & aptioris alendæ carni est. Culinæ proinde error est, minores maioribus perferre. Sed hic cōsuetus inoleuit, mos. Nam, vt scitè dicebat Philosophus, nihil magis aduersatur valetudini, aut Medico, quàm bonus coquus. Itaq; voluptati coquus emat minores magno precio, frugi œconomus emet (si nos audiat) maiores minoris multò, bonæ tuendæ valetudini. Radices esse adulterinas quidam imperiti Medici ridiculè non minus quiritantur, quàm ille qui conquerebatur, perperam fieri hodie, quòd Santalum citrinum adulteraretur ligno aloe: nam hac radice nihil vulgatius aut vilius, etiam in Hispania.

κλήματις δαφνοειδές VINCA Peruinca, siue Clematis Daphnoides.

Ang. Peruincle
Bel. Vincorte & maecthde palmen.
Ger. Singruen,
Gal. Peruēche

QVIN sint dictæ omnes κληματίδες à viticulorum sobole sarmentosa nullus negat: Istā autē vbiuis Germaniæ, Galliæ, & Italiæ, nemoreis, vmbrosisq; tractibus, & senticetis, marginibus gaudentem, veram primam Clematidem, tum facies, tum vires iamdiu, & sępius compertæ testantur: tametsi pauci meminerint, huic inesse quēdam calorem, quo abstergat educatq; fœtidā mēstruorū alborum illuuiē: ac rursum astrictione inibi relicta, & robore parti restituto, eandē supprimat. Ac mirū sanè magnū sit, si dūtaxat corolla ex hac cōtexta, capiti, aptata sanguinem è naribus fluentē sistet, aut inguinis regioni appressa, mēstrua cohibet, abortumq; inhibet, vt author est Mathiolus commentator. Cæterū cuilibet hæc nota est, fronde laurea sempervirenti: lęuore, colore, magnitudine, & facie Ligustri, ex interuallis bina ex aduerso, in virgis viticulosis, flexilibus, virentibus, sparsis humi, & caducis, nec obuias plantas irretientibus: numerosis, gustu amaris, nonnihil calidis, astringētibus. Flores calyculis constāt quinis, foliolis Iasemini, paulò maioris, minus aut nihil odoris. Fibrosa radice, flauente.

PERVINCA maior.

MAIOREM multò, nec nisi Norbonæ, non modò vmbrosis, sed etiam apricis & æstuosis, oliuetis, oriundam meminimus eandem, quæ tamen non nisi lętiore habitu proceritateq; distat.

ἰξός VISCVM.

Ang. Mißelto.
Ger. Mistel.
Gal. Guy.
Ital. Vischio.

EVOCE ἰξὸς deflexum Latinis Viscum siue gluten, quod optimum ex hac paratur, satis constat: cuius satius fuisset post Quercus recensitam historiam, quasi sobolis aut appēdicis meminisse. Nec tam rarum, quàm mirum citra vllas radices passim in arborum caudicibus totum vertentē annum, adeoq; *Brumali tempore Viscum Fronde virere noua, quem non sua seminat arbos*, vt canit Maro. Quò minus verisimile fit, acinulo illo pallido & pellucido seri hūc, sed potius ex succo elaboratiore aggesto, ad cortices librósq; brachiorum exhalāte, & vapido, vnde fit vt alimentum nunquam deficiat copiosum, nec folium defluat: & oriri multa seminio nullo, nulli mirantur, qui ijsdem natalibus Polypodium, Dryopterim, Lychē, & Moschum prouenire meminerūt. Quercinū autē Viscū laudatissimū est, sed adeò rarū vt vix millesimę Quercui inhęrere cōperiatur. Quin hîc in Anglia innumeras quercus nobis intuentibus, vix vna aut altera comparuit, vbi perpaucū & magno studio seruatū inerat. Cuius tamē sapor, color, & odor, nihil prorsus variare videntur. Verū non abs re antiqui Hyphear ab Ixia & Stelite, (quæ cætero-qui natalibus tantùm differre videntur) discreuêre. Purgat sanè viscum quernum, melancholicū & pituitosum succū, vnde vertiginosis cerebrisq; epilepticis piamentum quasi inuentū fuit, & celebratum olim, ceu sacrum amuletum, à Gallorū mystis Druydibus, qui è quercu viscóq; querno vaticinati fuêre. Nec minus Chymistis eius qui vocatur Solis Aucupium seu Illicium expetitus spiritus: quæ mysteria prophanis neutiquam referanda. Quasi topici medicamenti, nec introsumendi men-

mentionem fecit Dioscorides: vsus tamen, tum potiunculis, tum catapotijs valdè tutus: foris verò exploratæ vtilitatis adeò nouimus, vt è penitioribus sinubus collectum pus, trans spatia musculorum & densas cartilagines eliciat. Est namq; epipasticum nulli secundū, vt quis experiri potest, quē iuuabit vires nosce Emplastri viscini; ab Scribonio Largo laudati.

πολυγόνατον. POLYGONUM maius.

Ang. White roote, or cely scala.	*Bel.* Salomons segel.
Offi. Sigillum Salomonis.	*Gall.* Signet de Salomon.
Ger. Weisz wurtz.	*Ital.* Ginochietto.

NOMINIS argumentū radix, geniculis cōpluribus pyxidatim cōsertis, Rusci modo protuberās, digitū minimū crassitie æquās, innuit: quæ vagatur cespite summo, multum fibrosa, cādore pellucido, marmoreo, Alabastritidis radicis aspectu, gustu insuaui dulcedine, subastringente. Caules emittit rectos, rotūdos, cubitales, virides, quos folia ambiunt Lilij conuallij, vel Bifolij, vel Lauri Alexandrinæ, Ellebori albi modo, liris vel rugis rectis venosa: è quorum emissu pedicelli prodeūt: flores Vnedonis, seu Arbuti dicti, ex candore herbidi, Lilij conuallium longiores: quibus excussis, Maio & Iunio, baccę virides, deinde nigræ subnascuntur, Corrudæ aut Ligustri.

Μυρσίνη ἀγρία Myrthacantha RVSCVS.

Murina spina, siue Myrtus syluestris.	*Ital.* *Pongi topi.*
Ger. Bruosch, aut Meuszdorn.	*Gal.* Brusc.
Hisp. Ius barba, & Gilbarbera.	*Ang.* *Bochers Browme.*

TAMETSI Myrthum humilem, syluestrem, & aculeatam vocarunt Ruscum antiqui, quasi eiusdem naturæ, vt figuræ erat prorsum simillimæ: tamen differre inter se indole & natalibus certum est, cùm ad Septentrionem populis nulla sponte nascatur Myrthus: Ruscus autem calidis & frigidis peræquè multa scateat, facie folijsq; planè Myrtheis, sed rigidioribus, mucronatisq; supernè, quibus medijs ritu Cocci baphicæ hærēt singulis baccæ singulæ, ruberrimæ, duriores, maioresq; quàm Asparagi, nucleo ossea planè duritia, vixq; vlli frangenti ictui cedente. Floribus pusillis, in fruticantibus multa soboles virgis, præduris, bicubitalibus, & tricubitalibus, rectis, striatis, viuacissimis, vt & radices, quæ quàmplurimos annos perennant, succrescente quotānis noua Asparagorum simillima turionū propagine: aromatica, aliquantum amara, viscerum & ductuum farctui vsitatissima, nec secus ac in officinis Asparagi vsurpari solita, vel Bonifaciæ, cui nō parum similis. Semen etiam miscetur eodem scopo Benedictæ laxatiuæ & Litontribis.

LAVRI ALEXANDRÆÆ Dioscor. (quæ Theophrasto Ruscifolia ἐπιφυλλόκαρπος, *siue superfolio baccifera, vocatur) cum* HIPPOGLOSSO *siue* LIGVLATA *discrimen.*

ALIAM esse Alexandrinam Laurum ab Hippoglosso, cuius in promptu est de Theophrasto & Dioscoride nosce: quippe fructum siue baccam coccineam medijs in folijs hærere, nullius ligulæ facta mentione, vterq; asserit: folliaq; molliora, maiora, & albidiora quàm Rusci inesse Lauro huic, Dioscorides subdit, viresq; diuersas reddit, & radicē maiorem, molliorem, odoratam.

HIPPOGLOSSVM.

AT Hippoglossi siue Linguatæ radix minor, gracilior, breuior: folium tenue, paruū, cui medio quasi cauo aliud foliolum, lingulæ instar, insitum: aculeo rigido, infesto, mucronatum vtrūque, inter quę baccula etiā rubra Rusci visitur, suspiciendo naturæ, propter raritatem, opere. Quare versionem Plinianam legenti, satis liquet diuersas esse plantas, lectionémq; Hippoglossi luxatam fuisse. Namq; sic Plinius:

Ger. zapfflkraut Hauckbladt, vnd zungen bladt. *Bel.* Tongen bladt. *Ang.* *Double tonge.*

HIPPOGLOSSA *folia habet syluestris Myrthi, concaua, spinosa, & in his, ceu linguas, folio paruo quasi exeunte de folijs*. Vbi videtur legisse non κομηρ, sed κοιλā, id est, non comosa, sed caua folia, siue inflexa cuiusmodi planè sūt omnia nostratis Bislinguę siue Bonifacię: hortis iādiu satis notę, & viribus ad calculū dysuriásq; eximijs celebris: pręsertim spōte

naſcentis, montoſis, ſaxoſiſq;, & aſperis, incultis, Genuæ, portus Lunæ, Sauonæ, Nicæ, aliiſq; Alpinis ſterilibus calidiorum tractuum.

Math. Laurus Alexan. commentitia.

Senẽſis noſter, qua ingenij eſt opulẽtia & liberalitate, vbi cæteri ſcriptores putarãt deſcriptionem, nomẽclaturamq; geminam eſſe, duntaxat vnius & eiuſdem plantæ, non ſolùm dedit, vt par fuit, Bonifaciam pro Hippogloſſo, ſed inſuper duas ſcitiſſimè equidem cõmentus fuit. Alteri nempè affixis affabrè ligulis, quàm poſtea pudentior factus, delendam curauit: Alteri datis in petiolis longis baccis, quam Sigillum Salomonis meritò ſuſpicantur, in illumq; quaſi impoſtorem ignarum debacchantur moroſuli iſti critici, quòd toties, totq; annos, cùm verſarit haſce quiſquilias, tandem non animaduerterit Theophraſto & Dioſcor. Lauro medijs in folijs fructum, non in peciolis ineſſe: ſed illam demptam, quaſi foret à ſe fictam commentarijs penultimis, commodiorem multò fuiſſe: quippe cui ſimilior eſt ea, quam quidam herbarum peritiſſimi in hortos colunt, & veram affirmant Alexandrinam Laurum.

Cucurbitæ.
Cucumis ſatiuus eſculentus.
Cucumis flexuoſus ſiue Anguinus.
Melo ſiue Cucumis antiquorum, Dioſcor. Melopepo.
eius varietates.
Citrullus officinarum, Anguria, ſiue Batecha, ſemine nigro Auicennæ, an (MELOPEPO?
Pepones oblongi, ouales vulgatiſsimi.
einſdem varietates.
Cucurbitæ varietates. { *lagenaria maior.* / *minor.* }
eiuſq; varietates.
Colocynthis.
Cucumis Elaterij ſylueſtris.
Momordica, Balſamina.
Doronici, quorũ nullus eſt ACONITVM *Pardalianches.*
Doronici varietates.
Xylon.
Maluæ.
eius varietates.
Bamia.
Syda Theoph.
Abutylon.
Althea.
Althea arbor.
Alcea.
Alcea Veneta.
Gerania.
Pes Leonis, ſiue Alchinulla.
Sanicula.
Epipactis.
Ranunculi.
Ranunculus flore albo.
Ranunculus gramineus.
Flammula
Aconita. { *Luteum.*
Napelli. { *Lycoctonum.*
Muſcæ Napelli.
Anthora.

CVCVRBITÆ Sychia. Succha. Σίκυς.

TANTA est Cucurbitarum, Cucumerum, & Poponum inter se cognatio, vt antiqui Gręci & Latini, nedum recentiores, minus accuratè nomenclaturas discreuerint. Euthydemus siquidem in oleraceo libro Syciam Indicam nominat Colocyntidem: puta post Hippocratem: cui vti etiam Theophrasto videtur, quamlibent varietatem & differentiam genericam horum fructuum σικυώνη vox signare, σίζειν namq; bullire est, vnde σίκυις, quæ vas, ollam, & pyxidem significat, & sanguisugum vitreum, aut cornu instrumentũ: indeq; fortè Latinis Cucurbita, tametsi Varroni à curuando dicta putetur. Aristoteles etiam Sicyas pepones appellat: & Galenus Pepocucumerem. Quare quò facilius percipiantur & discernantur ab inuicem, quæ hodie in vsum culinariũ & medicatum venerunt, genera cuncta non incommodè σικύας, vel Cucumeres, vocamus: quarum duo summa fastigia sint Curcubitæ & Melopepones, varia nomina adepta, propter fructuum, foliorumque varietatem.

CVCVMERES SATIVI & Esculenti.

Germa. Cucumerem.
Gallis. Concombre.
Belgis. Comcommeren.
Ang. Cucumbres.

NOTISSIMI sunt, tum Meridionalium, tum Septentrionalium hortis Cucumeres, qui & suauissmi esu & frequentissimi, pręsertim crudi, aut muria conditi, dum adhuc sunt tenelli, merito habentur. Foliis hispidis, scabris, viridãtibus, similibus Brionię, aut Vitis: maioribus, minoribus Bardanę & Petasitidis: flores ex luteo pallent liliacei, conniuẽtque noctu, aut marcescunt, Volubilis ritu: reptantibus multis vitibus & clauiculis, proxima quæque implicantibus, fructumq; dant teretem, semipedalẽ, oblongũ, cortice teneriore, maculoso, ex obscuro virore in flauum maturescente, interdum spinulis molliusculis, asperato, & leuiter secundum longitudinem canaliculato, vel sulcato. semine referto albo, Melonis adeò simili, vt neutiquam, nisi quia angustius, & pusillo apiculo subtus protenso donatus est, discrepet: medulla lactescente, admodùm suaui, & multi vsus Officinis, non item Culinis.

CVCVMIS flexuosus, siue ANGVINVS.

RARIOR hic, & nisi in hortis herbariorum infrequens, prorsum simillimus superiori Cucumeri, flagellis, flore, foliis, & clauiculis, fructu autem facilè discernitur, & agnoscitur, qui incurua gracilitate anguinum flexum, & longitudinem & crassitiem æquat, vnde nomen: tenera cute, nitore herbido.

MELO vulgi, siue Cucumis Antiquorum, Dioscoridis MELOPEPO.

German & Bel. { Meloenen. — Gallis & Angli. { Melons.

ILLIS affinitate foliorum, florum, & fructus proximus hic, simillimo etiam, vt diximus, semine, incluso tamen in globosum fructum, magísque ventriosum, & secundum longitudinem altioribus liris, & torulis sulcatũ. Cortice duriore, nõnihil hirsuto, rugoso, pullo, vel cinereo. Carne fulua, sapore & odore mellito, vel saccharato, cuiusmodi in gulæ delitiis crudos suauissimos habet vniuersa Italia, Galloprouincia, Norbonensisque & Vasconica, Gallia, Hispania: esitantur cum pauco sale & pane Iulio & Augusto. Cæteris regionibus ad Boream, vt Franciæ, Belgio, & Angliæ, ægrè aut insipidiores proueniunt, nec plerumque maturitatem assequuntur, præ imbrium copia, & caloris inopia. Semen etiam vnum officinarum habetur, inter quatuor maiora vocata, primæ commendationis, & frequentioris vsus.

Varietas

Varietas peponum, magnitudinis, coloris, & odoris.
- Eſt quippe ſpecies quædam Moſchatelina, quæ vix Colocynthidem, aut Arãtium ſuperat, odore Moſchi, ſapore delicatiſsimo.
- Eſt & altera cortice carnéque alba : ſapore etiam periucundo.

VEL hoc vno argumento quilibet aſſeruerit Melones noſtros, ſiue vulgi Italici Pepones, eſſe antiquorum (præſertim Dioſcoridis) domeſticum Cucumerem, ſiue Sicyam ſatiuam, quia odore eximiæ fragrantię, & cytonii mali, aut pomorum redolentium, æmulo, reſtauret vires languidas & reficiat, ſpiritúſq; diſsipatos reuocet animo lapſis: vt idẽ Dioſcorides author eſt: eoque Melones, quaſi *Pomoſi*, meritò vocati fuerunt à recentioribus Græcis, quòd ori ac ſtomacho cibus ſint gratiſsimus, omnium huius generis.

CITRVLLVS Officinarum, Anguria ſiue Batecha Auicennæ ſemine nigro } *an Melopepo.*

IMITATVR etiã Citrullus maiorẽ aliquẽ *M*elonẽ effigie & carne ſolidiore, fragili: ſed ſapore veſcendoq; magis Pepones vulgatos refert: vnde Melopeponẽ iſtũ nomenclatura, vt ancipitis naturę, dictũ de vtroq; mixta putamus, nẽpe Mali, ſiue *M*elonis circinnata rotunditate, non tamẽ torulis ſulcata, & ſapore magis *P*eponem, quàm Melonis dulcedinẽ melleam referente: quibus etiã, monente Galeno, diſcernitur à Melone. Semẽ verò vnum è quatuor vocatis maioribus eſt; maius Melonis, minus Peponis, duriore cortice ſeptum, nigro, omnium duriſsimo: alioqui tota planta ſimilis Peponum plantæ, ſed foliis altioribus, laciniis Colocynthidi proprioribus. Seritur etiam & manditur caro cocta vel cruda, & pleriſque Pedemontis Italiæque hortis enaſcitur.

σικυοπέπονες. *CVCVMERES Peponéſve oblongi, ſiue ouales, vulgatiſsimi.*

HORTORVM ruraliũ nullus *P*epone iſto notiſsimo vacat, eoſdẽ vocatq; cuncta Germania & Anglia *P*epones magnos, admodum *M*eloni, vel Citrullo ſimiles: flexuoſo flagellorum, ſed proceriore reptatu, foliis latioribus, profunda Citrulli lacinioſáq; diuiſura, flore maiore, fructu tereti, oblongo, oui ſtruthii ſimilis, maiore multò, flauo interdum, interdum & albicante corticẽ obducẽte. Semen Citrullo latius immerſum carni luteæ, quæ hyeme ſuper aut ſubtus camino fumóque areſcunt, iiſceque tenuis ſortis plebecula veſcitur.

Varietas

COMPRESSI rotundi, Melonis effigie.

VARIANT verò folio minori minúſque inciſo, alioqui ſimili, nec diſpari flore, aut fructu, rotundo, compreſſo, Melonis effigie, nonnihil itẽ orbiculatim ſtriato. Cortice delicatiore, glauco, vel albido, nitente. Semine albo Citrulli.

LATIORES Clypeiformes.

NIHIL prorſum diſsimilem in ramis & foliis alterum horti alunt fructum latiorem, rotundo Galeri ſpecie, aut Clypei vmbilicati, & ambitu rimoſo, atque plicis fimbriiſque rugoſo cortice: delicato & concolori ſuperiori, nec diuerſi ſaporis à ſuperiore. Vtrumque in taleolas ſciſsos, frictóſq; in ſartagine, & farina aſperſos, ſuaues admodum mandunt, in Belgio, Gallia, & alibi.

STRVMOSVS.

PERELEGANS hic & rarus, foliis alioquin ficulneis proximis, fructu Melonem magnum æquante, ſed Limunia mala exprimente, tuberoſóque cortice, papillatim variegato : ſpecioſa item tricolori ſtrumarum bullatione. Semine non diſsimili.

CV-

CVCVRBITÆ ſiue Zuccha.

ADMODVM veriſimile fit, Zucchæ nomẽ (ſic enim Italicè vocant Cucurbitam deprauatis elementis) σικύαν, aut συκίαν (vtroq; enim modo ſcribunt nonnulli Græci) deſignare: nam σικύα, vnde etiã ficus Latinis deriuatur, generaliſſima fuit appellatio Cucurbitarum, Cucumerum, & Melopepopum, vt ſuperius monuimus.

Quare Cucumerinæ familiæ maximæ vocari poſſunt Cucurbitæ, & commodiore etymo à curuando deduci, quaſi curbando, vt loquuntur Vaſcones & Pyrenei. Notiſſima & condituris aptiſſima, quæ anguina vocatur, omnium maxima, in arcum flexa, ternum ſenumq; pedum longitudinis, cute polita, albida ex viridi, teſtaq; duriore quum arida fuerit. Carne alba, elixa non ingrata. Semine longo, lato, nonnihil quadrato. Folio Cucumeris rotundiore, minore, flore albo, in flexilibus caducíſq; humi loris & capreolis, topiarias ridicas & pedamenta implicantibus. Hãc maxima copia in taleolas longas diſſectã, ſaccharóq; conditam, Luſitani Hiſpaniq; adferunt venum in Septentrionem, vocantq; Carbaſade. Siticuloſis & æſtu febrili vexatis gratiſſimæ offulæ ſunt.

LAGENARIA.

Varietas.

LAGENARIAM vocamus, vt qua peregrè proficiſcentes lagena vtuntur, præſertim in Gallijs, Hiſpanijs & Italia: commodius namq; geſtatur vinum quàm vitreo aut figlino vaſe, quæ oneri ſunt & facilius franguntur. Semen illi minus quàm ſuperioris: folium alioquin, flores, & reliqua non diſparia.

LAGENARIA maior.

AB illa tantùm differt fructu minore, lagenulamq; concinniorem exprimente, eóq; lubentius commodiusq; geſtatur itinerantibus. Semine, folio, & flore, delicatiore, non diuerſo.

COLOCYNTHIS, ſiue Cucurbitula amara, Cathartica.

Ger. Coloquint Oepfflein.
Bel. Quint appel.
Ang. Coloquintida.

QVIA conſimili eſſet facie, ſed multò minor tota, Cucurbitulam & σικυώνην ſiue Cucumerulum vocarunt Hippocrates & Ægineta, ducti potius foliorum aſpectu, quàm planè contrarijs facultatibus, qui bus inſigniter pollet: & documento eſt, ſub iiſdem foliorum florúmq; lineamentis, cognatarum ſpecierum plerumq; eſſe perquàm diſſimiles vires: quæ quò melius innoteſcant, plantæ ipſæ ſunt iuxta ſe ponendæ, & deſcribendæ, vt frequenti intuendi in eas conſuetudine & experiendi, periti earum euadamus. Idcircóq;, vti ſuperius ſemper, ſic & hîc nos hunc Cucumerẽ, & aliũ agreſtem vocatũ, ſuis gentilibus ſubdemus. Hanc ſerũt Herbariæ voluptatis ſtudioſi Vere, in Gallia, Germania, & Anglia, fructúmq; decerpunt Septembri, ſed ſubflauum, virentem, viroſúmq;, nec purgationibus perindè aptum, vt ea quę ex Græcia Hiſpanijſque deferuntur Poma ſiue Cucurbitæ, exẽpto cortice flaueſcente candidę & fungoſę, læuique concretione, amarore viroſo & exuperanti, & horrendo, fauces viſcera inteſtináq; lædente. Ortu & natalitijs humentibus penè Cucumeris ſatiui par, ſed folio minore magiſque lacinioſo, ad Citrullum accedẽte, luteolis nec diuerſis floribus. Semen item ſimile, ſed minus, durius, peneque lignum eſt, nõ tanta virulẽtia ad purgandũ, quàm caro ipſa ſiue medulla: dedimus namque multò maiorem doſim quàm medullæ, maiore commodo, nullo aut longè minore tumultu.

Satæ Colocynthidis in hortis Batauis, Gallicis, & Italis, vidimus triplicis aut quadruplicis varietatis: fructum nempè puſillæ Cucurbitæ aut Pyri & lagenulæ effigie, ex fuſco viridante: cortice nonnihil maculis variegato, reliqua foliorum facie Cucumerem ſylueſtrẽ referente: teterrimi etiam ſaporis tota hæc eſt: videtúrque Sylueſtris ſpontéve naſcentis eã ſpecies, quam mortem, ſiue exitium in cacabo, vocabant quæribundi Prophetæ illi, qui apud

pud Eliſeum fame preſſi, cùm multi degerent, & cibum caperent, iuſſúſq; eſſet quidam incoquere pulmento olera, collectam magnam huius copiam, ratus eſſe Cucurbitam eſculentam, ollæ indidit: Illi verò vt eſitare cœperunt, amarorem iufeſtum, quaſi mortē deteſtati ſunt: nec porrò vorare potuerunt, tū ad Prophetam protinus exclamare, & *Mors*, inquiunt, *Diuine, eſt in cacabo, nec poßumus veſci*. Vates autem Eliſeus miraculis potens fretúſq; multis, farina adiecta pulmentum Colocyntidáſq; ſylueſtres dulcerauit, edendoque cōmcdas reddidit: quare oportuit eſſe amariſſimas.

Meminimus etiam exactè ſphęricas, maximum Arancium aut Citrium, vocatum Adami Pomum, æquiparantes, etiam nonnihil variegato cortice.

Videas & nonnunquam compreſſæ rotunditatis, ſubflaui corticis, quarum omnium eædem vires, & dirus amaror.

Sæpiſſimè puſilli, Peponis oblongi effigie, ouum anſerinū aut olorinum ęquantes, corticis durioris, ex viridi in atro & cinereo maculati ſunt.

CVCVMER Elaterij ſyl.

Ger. Wilder Cucumer.
Gal. Concombre ſauuage.
Ang. Noli me tangere, & *Wilde Cucumber*.

NON immeritò Cucumerem agreſtem vocarunt hunc, potius quàm Aſininum aut ſylueſtrē: quia omniū huiusgeneris plātarum, ſuaptè ſpontè importunóq; admodū prouentu oriatur circa vrbium mœnia, areas, & ſtabulorum fimeta, in Italia, & Norbonenſi, Prouincialique Gallia, vbi vel puerulis notiſſimus, qui fructum turgentem vixdum tactū digitis ludibundi in faciem inuicē elidunt ſemina, ſuccóque peramaro & viroſo os oculóſque perfundunt. Repens & humilis, non topiaria eſt, tota Cucumeris ſatiui effigie, minoribus folijs, magíſque ſcabris, & craſſioribus, cineritijs, ab imo denſè fruticantium cauliū teneriorum, ſucculentorum: quibus exeunte ęſtate, poſt flores luteos, palleſcentes, Cucumeruli in pediculis per interualla inſunt, pruni inſtar oblongi, hiſpidi, cinerei, coloris quadamtenus Papaueris gemmantis glomerulos imitantes. Semine pullo colore, vel cinereo, nigricante, Colocynthidis non diſſimili, ſed minore: radice craſſa, Raphani aut Bryoniæ, aliquantum fibroſa. Medulla candida minus quàm fructus, aut folia, ingrata: quæ præſertim Sole ſiccata, flammis admota, tota deflagrat vrendo. Vnde primùm nobis coniectura fuit ex Plinio, monente etiam Præceptore accuratiſſimi iudicij Rondelletio, ELATERIVM verum ex hac plurima, & pauca ei hærente muccagine medulloſa, non ex ipſis Cucumerulis parandum eſſe. Perquàm celebre fuit antiquis Catharticum, vt de Hippocrate & Theophraſto liquet, Elaterium, quaſi dicas exagitans turbáſveciens medicamentum: vehementer namque ſupernè, infernéq; aluū citabat, puſilla doſi, nempè oboli, vel ſcrupulo, ſemiſſe, per ſe, vel adiecto ſalis altero tanto, & Stibij, quod colorando ſatis eſſet . Probatiſſimum fuit, læue, non aſperum, nec ponderoſum, ſed album, nec aridum, vel exuctum, vehementer amarum, & lucernæ obiectum facilè flagrans. Quæ notæ lectori plantarū con ſulto, non rixandi, ſed cognoſcendi cupido, facilè retegunt planè peruiam huius loci in Theophraſto & Dioſcoride ſalebroſi intellectionem: cùm namq; ex Cucumerulis iſtis ſuccus effluat admodùm tenuis, viridis, aqueus, ignéq; denſatus inæqualis, nigricās, ac obiectus lumini neutiquam flammam alēs, paucíſq; annis mucidus putríſq; futurus, veriſimile nobis fuit, vel Theophraſti, vel Dioſcoridis Elateriū dici nō poſſe, tū propter illas omnes iam quos diximus, reprobi inditia, tum quia nec durat, nec flagrat. Quare ipſi ſuperiorib' annis cùm in Gallia Norbonenſi paraſſemus Dioſcoridis & Theophraſti inſtituto, curaſſe múſq; parādum multis modis: tandē maximā Cucumerulūm copiam colligendā curauimus, è quibus ſuper cribro inciſis, ſeminis tuſi, & crebrò manibus preſſi, medullam ſiue muccaginem Pſilij ſimilē ſubter cribrum tranſmiſſam excepimus, Cucumerulorum eorūdem ſucco affuſo, & aquæ fontanę nonnihil, quò facilius gluten remitterēt trans cribrū: iſtud partim Soli ſub dio expoſitū nigricans habuimus, partim verò igne aut ſub cineribus exſiccatū, albidū, & pullū. Vtrumq; tamen lucernæ admotū actutum flammam dabat & alebat ſua pinguedine: quin etiam, quale nobis adhuc in muſcolo longè aridum ſupereſt, facilius

lius vret, cuiuſmodi nunquam poterit parari ex ſola Cucumerulorum aqua, muccoſáve carne, vt probè norunt qui ſæpius periculum fecerunt. Eapropter Plinius videtur cęteris melius & verius ex Theophraſto, aut quopiam alio claſsico authore, ad Dioſcoridis ſententiam acceſsiſſe; quum ex fructu & ſemine faciendum cenſet: nimirum vt obiectum flammæ flagret, quale optimum tradit Dioſcorides: quem ſuum ducem ignauè hic deſerit Senenſis commentator, & inſulſè ſuggillare videtur, dum contentioſas texit ambages authoritatum farragine. Sanè par eſt, quo diximus modo, commodius tutiuſque purgare, adeóque diutius non putre durare quia acris virulentúsq; ſuccus medulla pingui ſeminis retunditur & miteſcit, nec perinde (quà oleaginoſum pingue) putreſcit: *Mi*tior etiam vis in ſemine, & par ratio, quę in Colocynthide. Radice huius multũ vtuntur practici Monſpellienſes, cuius efficacitatem depræhendas ex vnguento Agrippæ, Ciclaminis, & aliis etiam internis, vt Anaſarca & Aſcite.

BALSAMINA Cucumerina, Punicea.

COGNATA facie Cucumerino generi eſt peregrinę venuſtatis Balſamina vocata Herbariis, qui eam in hortis colunt, vnde voluptatem & vtilitatem capiant ad vulnera glutinanda: doloréſque vlcerum praui humoris mulcendos Balſamo artificioſo, ex pomis Charantiis contuſis vel oleo bullitis parato, indidemque ipſa tota planta Balſamina & Charantia fortè dicta, propter gratiam elegantis effigiaturæ & coloris pomorum, quæ magnitudine & effigie vtrinque in conum faſtigiata, medio ventrioſa, Limoniũ paruum imitantur, ſed ſuperficie carneque nitentis purpurę phœniceæ: puſillis, & crebribus ſpinoſis bullis, quadantenus Opontii, ſiue Ficus Indicæ dictę. Semine Citrulli, nigro, minore. Folia, ſarmenta, facies, & clauiculę topiariis ornamẽtis aptiſsima, Bryoniam & Cucumerem imitantur; ſed aſpectu hilariore, folióque Vitis altioribus inciſuris. Floribus puſillis, minoribus Melonis, ex luteo in pallidum languentibus. Hortis calidiorum regionum adultior multò, & fructu maturiore frequentioréque eſt.

DORONICI varii noſtrates, quorum nullus eſt ACONITVM PARDALIANCHES.

MVLTARVM *Stirpium* (fortè & *Pharmacorum*) nomen vnum fuit Aconitum: vt cuius ſucco, vel radice, quaſi cote, ſpicula à venatoribus affricta, & ſubacta, celerius & ſubirent & perniciem adferrent. Aptior enim hæc nomenclaturæ interpretatio venit, quàm ſi è cautibus, aut è pago cognomine deducas: tametſi non neſcii ſumus poſſe etiam ἀπὸ τοῦ ἀκοντίζειν deduci: quemadmodum τοξικὸν ἀπὸ τοῦ τοξεύειν, non à Taxo dictum putamus. Sic enim in Cyri *Pædia* Xenophon: οὐδὲ γὰρ τοξεύειν, οὐδὲ ἀκοντίζειν ἀποτρέπομεν ἡμᾶς. Non enim, inquit, iaculari, aut in hominem collimare vobis integrum facimus, quippe nefas: ἀλλὰ δὴ, quaſi diceret, θήραν, feram, puta ceruam, aut damam. Cùm itaque inter multas lethales, eſſent compertę hę celerrimæ & certiſsimæ internecionis, Theophraſto, Dioſco. & aliis proditæ ſeorſim & diſtinctæ à cæteris ſunt, tametſi minus plenè, aut perſpicuè: etenim, qui mos fuit ſęculo illi, flores tacuère & alia multa, quæ non viderant, ſed fortè legerant: idcirco ſtirpibus ipſis in *Doronicum.* aſpectum iudiciumq; adductis, nobis aliquid certi ſtatuendum. Quales radices in Pharmacariis tabernis proſtare vides Doronici nomine, nos non rarò eaſdem meminimus erutas integra planta in montibus etiamq; collibus *Pedemontanis*. Eæ triplici in differentia ſunt, tametſi non ita diſsita: nonnullis enim Franciæ collibus cæteris minores, minúſque fibroſas radices haſce inuenias, nec appendiculis vtrinq;, quaſi brachiis ſeu Cancelli forcipiculis donatas, ſed crebribus. Eſt itẽ duodecimus fermè annus, cùm quidã Riſotomi Lutetiam indéque Antuerpiam quaſdam plantas Doronici iam tum creditas, ex quibuſdam Francicis collibus erutas in hortos aduexerunt. Puſillæ erant totæ, caules teneri, folia mollicella, oblonga, vti Plãtaginis: nónihil ex viridi flauentia cõſpicuè, hirſuta, *Piloſellæ* modo, vel Cucumeris agreſtis, ſed attrectanti læuia, ambitu rotundo, ſed non-

nõnihil laciniofo & ſupernè anguſto, Cucumeri agreſti, quàm Cyclaminis ſimiliore, terna vel quaterna, pediculis innatis radici exiguę, tereti, orbiculatę, ſed infernè in anguſtũ ſenſim adductæ, ſubtus & tranſuerſis quaſi ſquamularum torulis articulatę, apprimè ſcorpionis cadauerulum & caudicellam exprimenti, pluſculis donatę fibris: color candidus, ſapor dulcis, amaricat, & lentorem multum pauxillę coniunctũ aſtrictioni præfert: ſeſquipalmum altus caulis, floribus in ſummo donatur luteolis, aut pallidis, radiatis, Buphthalmi, aut Medię conſolidæ. Frequens hæc nunc in hortis Belgicis & Anglis, ac prorſus eadem Doronico vulgatiori & minori Pharmacopœis dicto, apud quos cùm aliâs ſępè, tum præſertim cùm hæc meditaremur, inter haſce radices duas alias Doronici differentias obſeruabamus. Alteram hac maiorem longioremque multò, pluribus corticeis ſquammulis, nitentibus, candidis, marmoreis, tranſuerſim cinctam, cui ala vtrinque apta vna eſt, Squillæ marinæ, Cancellíve, aut Scorpii forcipulis non abſimilis, dulcicula guſtanti. Folia, floréſque, & caulis, maiora paulò & rotundiora. Vmbroſis hæc montibus oblectatur, non ſolùm Alpinis ad Meridiem, ſed etiam rigidiſsimis Angliæ ad Septentriones, vbi ſibi viſam & lectam in Northombriæ arduis aſſeruit nobis amicus multæ lectionis & peregrinationis pereruditus Medicus Pennius Anglus.

Varietas tertia Doronici.

PRIORI propior tertia eſt, ſi prorſus eadem ſit etiam ſuffragiò Herbariorũ, qui magnitudine duntaxat diſtare aiunt: nam hic multus collibus nemoroſis Taurini & Allobrogum, tum ruri, tum domi oriundus, eſt folio hirſutior: flore & radice maior: caulis ſeſquicubitalis: alioqui ſimiles inter ſe ſunt, adeò hæ tres, vt Cyperorum ritu diſcrepent, magnitudine tantùm, ſitu, & numeroſa ſobolis propagine. Iam neutiquam opus ſit multa diſquiſitione ad ſtatuendum, ecquid ſit diſcriminis inter Theophraſti, Dioſcoridis, Plinii, & aliorum, Pardalianchen, Theliphonum, aut Cãmorum: quæ nomina vnius huius plantæ diuerſa putamus: nec videmus vlla inſigni diſtinctione mereri genericam differentiam: facies enim, ſapor, odor, omnibus idem, itemque fermè natales. Sed tamẽ paulùm quid variat Dioſc. de radice delineatio, quippe caudæ hic, Theophraſtus verò cadaueri toti cõfert. Id nõ continuò alius generis ſtirpem aſtruit: ſed eandem brachiorum aut alarum expertẽ, vt ſæpius orbata, quàm eiſdẽ donata viſitur. Nec dubium quin mutuatus ſit ex Theophraſto, vel vterque de alio quopiam ſcriptore: nam quæ de nocumentis & effectionibus prodita eſſent, vt lecta, non explorata, ſubdunt. Plinianum non eſſe idem inficiari eius intereſt, qui non meminit, pleraque omnia in Stirpium hiſtoria illum accepta ferre Theophraſto. Ecquid loci ſit iſti commento Pardalianche relictum, dicent conſultiſsimi & ſtirpium exploratores indefeſſi Italorum doctiſsimi, qui nullum vſpiam ſibi viſum, vel auditione cognitum plerique omnes nobis aſſerebant, querebanturque ea ſpe fruſtrà ſe luſtraſſe penè quantum eſt Alpium & cautium, nemorum, & montium, perpetuo illo dorſo à Lemano Clauenam, indéq; ad Veronæ Baldiq; deuexa, nuſquam tamen cõparuiſſe. Noſtratis interim Doronici plurimùm diuerſis locis obuium habuiſſe: eóque nobis tametſi inuitis ſuadebant iſtum Senenſem commentatorem, cui impoſuiſſet hæc leuiuſcula, quam ſupra agnouimus, differentia, quaſi vnam quampiam nouam & ſui generis ſanxiſſe. Indicio eſſe, quoties curauit recudenda illa commenta, toties variatam Iconem: nec niſi vnam miſellam, caule floréque mutilam, ſemel carthæ mancipatam, tot vbique gentium veſtigatoribus ſedulis repertam fuiſſe, Hiſtoriæ fidem item temeratam audacia, vt qui nullo periculo facto (nec enim potuit) illicò decreuerit Pardalianchen. Quo vero faſtu, aſtu, & palpo magni nominis eruditis inculcet illud, *Palpate & videte*, quoniam Mathiolus non ſcribit mendacia, ſe ridere & mirari: fore tamen iam, vt ſenior eóque moderatior factus, fateatur ſe lapſum, lugeátq; Doronici, ſibi ignotũ anteà, quod ſceleſte nefas, illi Æſculapio Cortuſio primùm innotuerit, & per illum mortalium generi ſit retectum. Quod maleficium cùm noſtræ memoriæ pleriſque notum eſſe ſciuiſſemus, & Cortuſio in hortulo ſuo Patauii inter colloquendũ reſpondiſſemus, id verũ quidẽ eſſe, cæterùm minimè mirum: vt qui experimento certum haberemus, Aloe ſaluberrima interfici vulpes, eaſdémque enectas amygdalis amaris ex Plutarcho meminiſſemus, annuit

Pictum Pardalianche ſomniũ.

illc

ille Italicè cuidam compatri suo Pharmacopœo, qui vulgatum exemplum de nuce vomica subdidit, ea nempè feles, canes, auésq; interimi, quæ tamen tuto & magno commodo aduersus lethifera & Epidimicos morbos in Electuarijs Liberãtis, datur homini. Immeritò proinde Doronicum verbo diro dum infame facit, quàm multum sciret, & parum saperet, perspicuum facit: Dæmones quippe fœlices vocari, vel monachi norunt, qui Cacodęmones haud atrociori conuicio incessunt, quàm ille Doronicum è republica Medicorum exigere nititur. Tantillam rem, tam valdè vulgatam, captum superasse tanti Commentatoris, stupet vulgus, qui Philomelis, Alaudis, Hirũdinibus, alijsq; delicatioribus auiculis non solùm nõ noceat, sed interdum cibus, sæpissimè remedium vnicum & pãchraston sit. Quã multis tu Principibus, nos pauperibus, Doronici ignoratione, exitio fuissemus: quantam stragem plus quingentis abhinc annis dedissent Medici, freti electuarijs de Gemmis & aromatibus & alijs Cordi amicis, quibus frequentissimè vsi sunt, téq; monere possunt, Doronico ne tantoperè conuitièris, sed potius dosim metiaris: alioqui Croci, Moschi, similiumque dato quaternûm drachmarum demensum homini, & comperies Dęmonium tuũ. Quin thus etiã, multò quibusdã minore mole, meminimus perniciẽ attulisse. Tantæ expectationis Commẽtatoris intererat, saltẽ hac postrema Commẽtariorum manu & mole, an Pardaliãche eodẽ necaret modo, quo cætera Aconita, exquirere: quippe si nominis etymõ & seriem Sympthomatum perpendas, videtur, aut sola (aut certè comite veneno) strãgulatione, id patrare: quemadmodum fungi, papposáq; excrementa Typhæ & Cannarum, quæ belluis, præsertim siccis & angustis meatibus, nec ruminantibus, si cum esca pauca multum confertim vorarint, mortẽ moliũtur suffocãdo. Quin non semel audiuimus venatores affirmãtes, se frustrà dedisse Napellum, Helleborum, & alia toxica, à feris statim vomitu reiecta: at vbi pauxillũ Taxi addidissent, prorsum nullũ animal euadere, quippe nauseare, sed euomere nihil. Pereunt igitur partim veneno, partim occluso spiritu, puta ad fauces, tracheam, & diaphragma: plerumq; etiam euomere bilem, muccum, cibum, veneni autẽ nihil, nisi ob siccitatem, serò aut perparum. Non igitur respuemus nos Doronicum, sed vtemur moderatè: si non vt aromate, saltem liceat nobis vt Theriaca & antidoto quapiam: cuiusmodi instituisse vides in Degemmis Mesuę, & aromatũ Electuario, celebres Medicos, quos temerè inscitiæ & sceleris reos facis. Sed hæc fusius paulò mox, in Paride & Napelli muscis, non muribus tuis, quos multi ęquè catti herbarij, atq; te non minus sagaces, nequicquam venati sunt. Istæ dudum descriptæ radices, à nobis Aconita censitæ, vt omnes cõgeneres, sic sapore penè eodẽ sũt, nẽpè ignauiore subdulci, & emplastico. Quò magis adducimur, vt credamus Dioscoridis legitimã esse Adoninis, quippe ascẽset ille, oculorũ scilicet remedijs blandis temperatisque calore & crassi nonnihil, emplastica, pauxilla astrictione, digerẽte. *Dira Mathioli.*

ξύλον ἢ γοσσίπιον. GOSSIPIVM *siue Xylon Bombax.*

- *Ger.* Baumwoll.
- *Ang.*, *Gal. &* *Belg.* *Cotton.*
- *Ital. Bombace.*

QVEMADMODVM sedulitate Europęorum factum est, vt sericum sit iam valdè plebeium & passim emolumentum ex eo multum sentiatur, sic Gossipiũ priscis fermè ignotum, adeò creuit nostro æuo, vt ex tractibus & insulis Arabicis iam non opus sit petere: multis enim mediterraneis littoribus alitur, & venum inde deuehitur. Vidimus Patauij & Venetijs, aliquot abhinc annis in Treuisani & publico horto fruticantẽ cubitum altũ caulẽ, aliquot surculis & petiolis cinctũ. In quibus folia Alceæ aut Vitis, sed minora, molli ora, incana: Flores lutei, nõnihil in medio purpurascẽtes, nuculásq; relinquunt, aut potius mala exigua, pullo colore, Aristolochiæ rotũdæ magnitudine & ritu radiatim hiãtia, dũq; maturuerũt bombace referta ambiẽte intus, semẽ Terebinthi aut Cubebę oblõgũ, copiosũ,

medulla plenũ alba, oleaginosa, non insuaui gustu, Pineæ, aut Amygdalarũ, præsertim dum recens est. Exigua radice, fibrosa, alimenti perboni: pulmonum & thoracis congestam materiam ad excludendum & detergendum apta: hepati & renibus amica, stomacho haud perinde, aut capiti. Dysentericis etiam opitulari nouimus, eóq; lubenter voluissemus quódam hanc Dioscoridis facere Gnaphalium, aut huius speciem, & per descriptionem licebat: mollia namq; & incana sunt folia, vsus in tomenta optimus. Verùm Theophrasti posteà loco moniti, ad illius lanigeras vites referendam agnouimus. Sic enim ille: *Insulam esse Tylem (qualem hodie narrant nauigationes) non illam quidem algidam & cymeriam Septentrionalem, in sinu Arabico ad Orientem, feracem arborum, aliarúmque multarum stirpium lanatarum, quibus folium inest vitis, sed minus. Et fructu quidem orbam, (intelligit vesco)* κάρπον δὲ ὅλεν φερειν (legendum εκφερειν) & hîc expungendum signum, & porrò legendum ἐν ῷ φέρειν in quo lanugo. Eundémq; fructum parem esse pomo verno occluso, maturo verò pomo, euelli eximiq; lanuginem, qua texunt vestes, partim eximias, partim plebeias. Easdéq; plantas in India & Arabia oriri, vbi etiam easdẽ *P*linius recenset, tametsi foliorum non meminit. Et, qui mos illi vertendi, paulùm variat, aut aliundè mutuatus fuit: Senensis verò tantus vestigator negat vspiã factam huius mentionẽ à Græcis antiquis, nec tamen istum luculentum adduxit locum: alioquin velitationum ex Manardo, Brassauola, Ruellio, & Fuschio importunus merúsq; interpolator & proxeneta: sed imposuit illi versio Gazæ, quæ videtur innuere (neglecta disiunctione) Xylon arborem esse: atqui ne deinceps risui sit criticis istis, qui illum ne Latinè quidem, nedũ Græcè scire inciuiliter negant, adeat Græcum codicem Theophrasti, & discet non arbores solùm, sed etiam communi nomine stirpes, lanigeras inibi memoratas.

Apricis maritimis ad Austrum iam multis, prouenit semine: quod suillo aut vaccino stercore triduum macerari olitores Candiotæ asserebant nobis. Sic enim vberius & fœlicius enasci, nempè celerius emergit, copiosiúsq; fert, anteuertitq; frigoris tyrannidem, & sęuitiã. Sic enim industrij plerique omnes herbarij, etiam minus tepido & commodo cœlo plantas vel morosissimas assuefaciunt citò & uberè ferendo.

Syluestris MALVA *vulgaris procerior.*

Ger. Pappel.
Bel. Malwe ende keeskens cruyt.
Gal. Maulue.
Ang. *Mallow.*

CVILIBET genti notius nihil, aut vtilius Malua, appellationem ob præcipuam emolliẽdi vim assequuta: Gręcè enim μαλάχη est: quam cultu teneriorem & suauiore sapore frugi antiquitas in hortis efficiebat, famemq; ea explebat quotidiano olere, & ventrem molliebat, vt festiuè dicit *Poeta*: *Exoneraturas ventrem mihi villica Maluas Attulit.* Etiámnũ hodie primo Vere vnà cùm Asparagi pullulationibus plebecula in agro colligit, & esitat eius turiones teneros: nam hortis exulare, iamdiu iussit luxus ipsam, & officinis vtendam reliquit quotidiano ad varios morbos præsidio: vbiq; viarum & arearum propè vrbes luxuriat, caulium teneriorum flexili sobole: folijs quàmplurimis, crassiusculis, ambitu nónihil laciniosis, viridantibus, circinatis, partim & initio, partim & postea angulosis: flores tota æstate particulatim exeunt, colore subpunicante & ex purpureo pallidi: edentes clypeolos aut orbiculos seminum: radice pusilla, lõnga, digitum æquante, lignosiore.

M ALVA *Syluestris.*

MINVS copiosa, quæ pusilla visitur Syluestris, ramulis repens minoribus, propè rudera, & inculta pagorum, minore folio, rotundiore, minutius crenato, radice penè pari superioris, flosculis purpurantibus, albicantibus, vtilitate aut facultate non diuersa.

M ALVA *arborea Syluestris.*

Euenit

EVENIT huic Maluę quod Ficilici Sedo Arundini,atq; aliis non paucis plãtis,vt etiã nõ cultæ arboreã proceritatẽ,durationẽ,& ramorũ magnitudinẽ aſſequãtur. Etenim quã meminimus in cœnobio D. Spiritus prope Venetias, & aliis locis maritimis Thyrrenæ oræ,nõ procul Sauona & Arbenga ſponte adultas, Perſicam arbuſculam æquabat,altitudine & craſsitie ſtipitis,qui ramis ſparſis,frondis læuore,virore,imò toto flore,ſemine,& facie Maluam teſtabatur: ſed craſsiorem totam & habitiorem,qualem GalloBelgiæ,Angliæ,& Germaniæ horti hodie colunt,qua drienniũ,quinquenniumque edurantem, lignoſiore prægrandi radice,& ſolido trunco,duritie lignea,ſenum & octonum cubitorũ, facultate non diuerſa à Malua vulgari: nec tamen olitorum induſtria, vt falſò Senenſis arbitratur, ſed ſolo natiuo deberi hanc differentiam ſpecificam,è natalibus manifeſtum fit: nec enim vulgaris Malua ſtudio,aut fortuitò in holeraceis hortis culta,vſpiã viſitur arboreſcere, aut tot hyemes trunco perennare.

MALVA ROSEA FRVTICOSA, an Galeni Anadendromalache?

Germa. Ein Roſen vnd herbſtroſʒ.
Belgis. winterrooſen,
Ang. Holy hocke.

QVÆ autem floris Roſei elegantia & ſimilitudine à Septentrionalibus vocantur winter rooſen,id eſt,hyemales roſę,vel Maluæ roſeæ, videntur ex ęquo cũ Althea iſtis Maluis cognatæ:quippe foliorũ & cauliculorũ incana ſuperficie,molliore,muccagineaq; radice Altheam referunt,ambitu verò Ficulneo,aut Maluaceo, & ſcapo arboreſcentem Maluam penè aſſequuntur,ſed Althæę poſitu & modo oriuntur,quottannis etiã moriuntur,radice denuò primo Vere ſeſe propagante, culmóſq; edente ternum & quaternũ cubitorum: ſecundum quos ſerotini prodeunt Auguſto flores,magnitudine,effigie, & elegantia tricolori Roſam ipſam prouocãtes.Trifariò enim variat hortis Septentrionalibus flos,qui multiplicior,confertiorq; foliorum ſerie ſtructuli euadit, vt plurimum *Pæoniæ*, punicæ ſaturę concolor: Sed cãdidus non rarò: interdũ dilutè rubet, aut vtriſq; confuſis coloratur. Semen illi etiam ſimilius, ſed grandius,Althæę: cuius loco vtuntur plerique, nec enim etiam radicũ huius diſpar facultas ab Althæa;quare eſſe haſce Galeni Anadendromalachen certius quis affirmet, quàm arboream ſuperius adductam.

ALTHÆA IBISCVS.

Germa. Ibiſch.
Gallis. Guimalues.
Belgis. Witte hueniſt, & witte Malue.
Ang. Marſhe Mallowe.

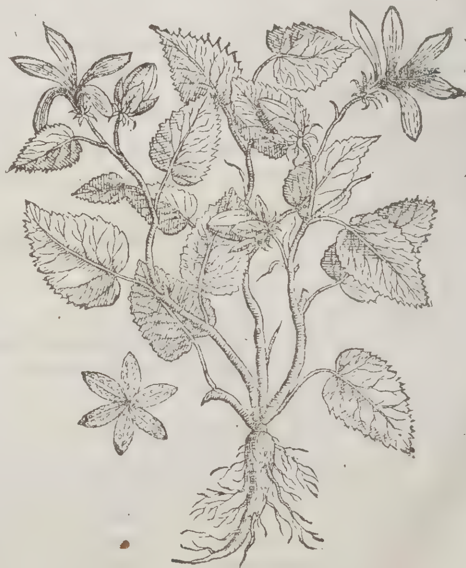
RITE medicatricẽ vel medicã vocarũt Græci hanc,vt quæ ſit certiſsimi & ferè ingentis commodi ad quàmplurimos affectus morbidos: è Syluestrium *M*aluarum familia, ſicuti etiam monet Dioſcorid. eſſe,cuilibet primò intuenti ſatis oſtendunt folia *M*aluacea,lenia, ſed oblongiora,incana,nonnihil tomentacea ad *P*opulneam frondem accedentia: flores albidiores,& ſemina prorſum ſylueſtris *M*aluæ:radice tamen multò habitiore,carnoſiore, tota muccagine prægnat,& in multas fibras digiti craſsitie diuaricatur,ac pratenſibus maritimis lubentius ſpontę propagatur, nec ferè alibi quàm in afflatu maritimo: idcirco aſſerunt quidam Pharmacopœi auulſas radices è maritimis, & procul tranſmotas in hortos in *M*aluã vulgarem abire. Medici & exercitatiores Veneti Pharmacopœi, è muccagine radicis, ad tenues in pulmones defluxiones, offulas,morſellos vocatos,diuriuſculos ex ſacharo excoquunt,vſque mouendo,ne vrantur, nec enim cuiuſuis eſt, propter lentorem, benè parare.

ALTHEA arborea Olbiæ in Galloprouinc.

NON secus atque Malua Arborescens à vulgari, differt hęc ab Althea cõmuni: sed paucioribus locis, & feruidiore cælo (quale in maritimis Galloprouinc. ad Olbiam) prouentu tanto fruticat, vt ad sepes constituendas sat sit. Multo autem solidiore scapo est, quàm Malua arborea, Salignæ quasi concretionis, inque arboream texturam fermè verso: flos item Maluę vulgaris, aut Altheæ, nec dispar semen: quod in Morgani hortis Londini satum, hac æstate plantam ipsam peperit minus incanam, aut hirsutam, minúsque speciosam: tantum abest vt cultu aut mangonio arboream euasisse quis argutetur: perdurat etiam hîc in Septentrione aliquot hyemes, nisi solitò sint sæuiores.

Althea palustris, Cytini flore, Aristolochiæ vtriculis, SIDA Theophrasti putatur.

RARIOR & perelegãs Maluacea hęc, Altheis generica habenda certè est, eademque non abs re à quibusdam doctissimis SIDA Theop existimata, cui quidẽ, vt si quæ alia, exactè æquiparatur. Nam Σίδια Græcis dicta fuit à flore Balaustio concolori, nec absimili, qualem venustum imprimis ostendit hæc planta, florere solita in locis riguis, lacustribus agri Ferrariensis, inter Patauium & Eridanum flumen. Radix hortensis Maluę: caulis cubitorum duorum. Folia Altheæ, sed oblongiora, laciniis acutioribus. Flos illi purpureus, saturior Peoniæ, aut Maluæ satiuæ, aut Cytini: iuxta & in summis cauliculis visuntur tempore vindemiarum vtriculi rotundi, oblongi, phęo vel pullo colore, Aristolochię effigie, pręgnantes semine Smirnii, aut Milii colore & magnitudine.

LVTEIS floribus Altheæ, an Theoph. Ibiscus, & Auicennæ Abutilon?

Senensis videtur folliaceũ Abutili inuolucrum Sidæ appinxisse, & Abutilon putasse Icon 926.

NEc huius quidem vlla apud Dioscorid. mentio, cùm tamen plurima occurrat in humẽtibus viarum marginibus, præsertim propè Ferrariam Bononiã redeunti: flosculis Iunio & Iulio luteis, Potẽtillæ aut Altheæ Venetæ, per Augustum & Septembrem semina relinquentibus, parua, nigricantia, conclusa præsepiolis pilosis, membraneis, acerosis

ſis radiatim ſeſe pandentibus: radice Maluacea, folióque Altheæ, ſed longiore, leniore, flaccidiore, ſupernéque acutiore; vt Sidæ: nec guſtanti ab vtrauis diuerſa, niſi quòd non adeò eſt glutinoſa. Quare cùm nullam ſciamus in Maluaceo cẽſu flore luteo, prętcr hanc, æquè tuto Ibiſcum, vel Altheam Theophraſti profitemur, atque Altheæ ſpeciem.

EXOTICA *Maluacea, Bamia Eben quibuſdam.*

IAMDIV eſt quum rariſsimam hanc primùm Veronæ in vrceis penſilibus vidimus: poſteaque Monſpellii ſeuimus, & virentem habuimus anno 1565. in horto Regii profeſſoris perquàm eruditi Iuberti. Et tametſi facie ſit Maluæ, ſed arboreæ nondum adultę; nempè folio craſsiore, rotundiore, minúſque ſinuato, & magis ad Sidam accedente, tamẽ incertum nobis adhuc, ſitne Maluaceo generi accenſenda: florem quidem nullum promſit illic, & hyeme prima ſæuiente periit nobis: Semẽ autem à nobis terræ mãdatum, allatum fuerat Alexandria aut Barutho, Maluæ & Altheæ diſsimile, teres, rotundum, pullum, Erui aut Orobi par: fortuita quadã ex Arabiſtis codicibus, vt videtur, cõiectura remotiore, quidam Bamian Eben diuinarunt, quæ ſpecies Maluæ videtur.

VVLGARIS ALCEA.

QVASI cæteris robuſtior & efficacior foret, videtur antiquitas hanc etiam ſyluestrẽ Maluam iſta appellatione inſigniuiſſe: ἀλκὴ ſiquidem robur, præſidium, & remedium Gręcis eſt: multò autem notiſsima hæc ruri vbique: prodit quidem facie Maluæ, ortu, & cauliculis, ſed altius inciſis, quinque partitis foliis, qualia ſunt Maluæ vetuſtiori, puſillæ, aut Geranio, è radice prorſum Maluæ, & virgultis ſeſquicubitalibus, numeroſis, ſemẽ rotundum, orbiculatũ, compreſſum edentibus, poſt florem copioſum; ſed particulatim florentium, vtrũq; item Maluę, calidis pariter & Septẽtrionalibus familiaris: plurima in Anglia, prope Couentriã vrbem: magis digerit, muccaginis minus dat, quàm Malua aut Biſmalua.

FRVTICOSIOR *Alcea Pentaphyli folio.*

PERMVLTI Herbarii habent hanc, prolixioribus magíſq; vimineis ſurculis fruticantem, diuiſura altiore, quinaria, & crenulis exiguis, planè rubrũ Pẽtaphyllum, aut cannabina folia exprimẽtibus; purpurãte flore: nullatenus diſsimilis ſuperioribus tota herba, qualem meminimus æſtate ſuperiore in hortis videre.

PEREGRINA *Alcea Soliſequa, an Theophraſti Malua?*

QVAMNIS quidam hanc Italicam & Venetam dicant, tamen nuſpiã meminimus in Italia, nedum Venetiis, niſi in hortis vidiſſe, & multò plurem Herbarii Septẽtrionales habẽt, quàm Itali. Emicãt in ſummis ſeſquipedalibus lentis virgultis peruenuſti flores, aliquotq; foliolis conſtant, foris albidis, medio & intus purpurantibus, Abutili effigie & folliculo, è medio florum emergentẽ croceum cuneolum, teretem, oblongiuſculum occulentes; niſi quando Sol ferè meridianus cęli noſtrum verticẽ ſcãdit, tunc enim, quaſi ſideris iubari inhiantes, ſe pandunt, vnaque aut altera horula pòſt, illius veluti digreſſu & deſiderio mœſti, marceſcunt & occluduntur, vnde quis Theophr. ſuſpicetur Maluam eſſe Horariam, quam Columella Molochen videtur intellexiſſe illo verſu: *Et Moloche prono ſequitur quæ vertice Solem.* Radix exigua, tenera, folia ab imo terna quináve, Pentaphylli aut Papaueris Rheadis vel Alceæ: flexilibus cauliculis, hirſutis: flores Maluæ vel Anemones; Capita numeroſa, ſecundum caulium longitudinem, lanuginoſa, mollicella, ſtrigata, membranoſa, hirſuta, operculo tenui, radiato, clypei forma, obducto; vbi ſemen nigrum, Nigellæ ferè. Admodum rudis eſt Cõmentator, qui Rutæ folia huic eſſe contendit, oculis reclamantibus cæteris notis, & viris doctis monentibus ac negantibus, quibus feroculus inſultat. Et quod deterius eſt, ſibi nobíſque diſcendi auidis, imponit, dum huic vires Opii aſſerit: nam guſtanti potius inſipidum quiddam & ignauum linguæ relinquit,

An Argemone altera Fuſchs

ab Opio prorſus alienum amarore horrido: qui explorarunt guſtu, humidum tantùm & calidum ſecundo ordine, facilè dicent.

GERANIVM Robertianum Syderiti Achilleadon, aut congener.

ROSTRATI capitis Gruini cùm præferrent effigiẽ cunctę huius familiæ roſtrata ſemina, nomen obtinuerunt Geranii: quorum non valde peruia ſunt, quæ duo memoriæ prodidit Dioſcorides, multis Europæ regionibus, vbi nihiloſecius vbertim tres quatuórve luxuriant differentiæ, eidem & pleriſque priſcis indictæ, fortè nec iſto nomine cognitæ: nam etiamſi inutiles putaſſent, non tamen tacuiſſent, cùm hîc alteram deſcribat & dicat ἀχρηστου, id eſt, nutilem ſuo tempore, hodie tamen vtiliſsimam. Eapropter operæ precium noſter conatus faciet, ſi perſpicuas omnes fecerit, atque cùm inter ſe, tum etiam ab aliis, nempè Anemonibus ranunculis & Napellis diſtinxerit, ne deinceps tyroni imponat, néve negocium faceſcat multiplex concors & hallucinatrix parilitas.

Quôcunque aciem verteris multis in ruderibus, parietinis, & imbricamentis, vel ſuggrundiis tectorum, denique ſegetibus & aruis videre eſt, tres notiores differentias herbulę Robertianæ vocatę, ſummo ceſpite virentis, cauliculis gracilibus, ſparſis, multis, retrò deflexis humi, hirſutis, purpuraſcentibus vel xerampelino vel phœniceo nitentibus, ſingula teneriuſcula fermè folia educantibus, Pentaphily, Arthemiſię, & Ranunculi diuiſura, ſed profundiore: complures flores quinis item foliolis in ſummo conſtant, purpurei, circinnati, qui defluentes roſtratos mucrones, aut acus, è latiori baſi & rectum deſinẽtes, relinquunt, vbi ſemen puſillum. Sapor non ingratus, aſtringens; vulneribus perefficax; odor teter & vehementior; notiſsima & vtiliſsima: radix ex flauo viret.

HÆC duabus adhuc differentiis donatur: quarum altera floribus maioribus viſitur, foliorumq; altioribus inciſuris, cætero ſimillima. Tertia itẽ Robertiana pluribus, cauliculis, teneris, nonnihil hirſutis, reliquáq; ſimilis: duntaxat radice diſsidet ſanguineo prorſum foris & intus colore, longiuſcula, flore item roſeo colore & ambitu. Eſt hæc tertia, quam Achilleam vocat Dioſcorides ſub eodẽ Syderitidis ambitu, tum quia deſcriptioni quadrat, tum quia præſtat planè ea quæ eidẽ Dioſc. reddit, eóque Blutwurtz Germani vocant. *Varietas Robertiani.*

PES Columbinus, ſeu Dioſcoridis alterum Geranium.

RECENTIOR ætas iſtud perutile agnoſcit, & pedem Columbinum vocauit, vt cuius folia circinnata Alchymillæ vel Saniculæ ſimilia, ſenis octonísve inciſuris laciniata, flaccida: ſingula in exili caule appenſa, ſimilibus floſculis Anagallidis minoribus, purpura dilutiore, è quibus caliculi ſeorſim ſeminula oblonga cohibent, & acus exerunt prætenues, fuſcas, & nitentes. Balneis percommodã afferunt practici (tametſi Dioſcor. ſua memoria inutile) & ad inteſtinorum tormina vtiliſsimam ſcimus. Cultis & incultis paſsim inodorum.

MYRRHIDA Plinii, Roſtrum Ciconiæ, ſeu Acus Moſchata Officinarum, & Paſtoris.

Germa. Storken ſchnakel.
Gallis. Bec de Cigogne. *Ang.* Storckes bill.
Belgi. Oyeuaers beck. *Hiſpa.* Pico de Cigoña.

PAVLO minus obuia iſta, cauliculis itẽ gracilibus, cõpluribus, è radice exigua ſubpurpureis & hirſutis, pręſertim adultis, è caule medio apice tenus foliis enaſcentibus Myrrhidis aut Cicutæ, poſitu Tanaceti, in plumam tarſúmve deductis: in ſummo floſculi ſuperioris, qui caliculos in ſuis petiolis relinquunt foras introque reflexos, collum ciconiæ effigiantes, ſtylũque protendentes exilẽ, tenuem, & longum, vnde nomen, & acum *Moſcatam* vulgus etiam dixit, ab odore ſuaui Cicutarię veræ aut *Myrrhi.*

BATRACHIODES, ſiue magnum cæruleum odoratum Gratia Dei.

IAM

IAM speciosius istud & calidos tractus euitans, amantius multò frigidiorum, pratis & glareosis etiam lumis vel senticetis Angliæ lasciuit, floribus cæruleis, aut violaceis, Anemonę magnitudine, conspicua: Folia rotũda, fissa, peramplis multísq; diuisuris, Ranunculi aut Aconiti viridantia, & interdum maculosa, è iunceis ramulis apta, glabris, pluribus ab vno caulium internodio ortis, qui copiosi à radice propagantur, & variè inclinantur: prorsum horsumq; procumbunt cauliculi: è pediculis ambiunt verulos crassiores cuspidésve tridentales, aduncas, breuiores quàm superiorũ, apicibus dehiscentes, nonnihil inflexas, cùm iam præ ætate marcidi nutant deorsum flores: gustanti sicci, nonnihilque astringentes, minus amari: odor quiddam Rosæ Moschatæ non absimile resipientes, cuiusmodi inest Acui Moschatæ Dioscoridi indictæ. Sed vulgus iam Plinij æuo Myrrhida vocabat, vti dictum: adeò efficax comperta vulneribus est, vt Godsgnad Germanis, Deíve gratiam nomen inuenerit.

BVLBOSVM *Dioscoridis primum.*

DIV est cùm quidam Pharmacopœus Oenoponti, nobis istud Geranium pro Anemone venditabat: verùm animaduersis postea rostellis, quæ huic toti speciei peruia sunt, facilè calculum reduximus, & radicem pallidam, subliuidam, rotundam, sapore insipido, insulso, vel vesco animaduertimus, in petiolis prælongis, folia ab vno centro quinq; partita, & diuisura Geranij Robertiani donata. Flores non ita intensè purpurei fuerunt: nos primũ Dioscoridis Geranij agnoscimus, tametsi nullum periculum illius fecimus. Raro enim in Italia & Gallia obuius nobis fuit.

GERANIVM μαλακοειδές.

APVD clarissimũ, ni labat memoria, Cæsarem Odonẽ Bononiæ istud vidimus, etiamq; Florentiæ Thomas Transyluanus summæ spectationis Iuuenis, in quopiam vireto nõ procul ab vrbis pomœrijs nobis cõmonstrabat, priusquàm luculentũ prouẽtum nacti essemus ad Monspellij mœnia, porta Ægidia, & via qua ad arã, dirutumq; fanũ itur, in colle amœnissimo, nec non via qua itur Mõspellio Besiers, 3. aut 4. ab vrbe lapide. Mollicella tota, cauliculis & folijs, Maluæ instar humi fusis, sed longioribus, ex viridi pallentibus: flores minores, albicantésq; purpura, acus, verulíve Venerei pectinis, sed breuiores. Radix cuiusmodi Fumi terræ. Senensis Commẽtatoris arguere videtur (vt non paucæ aliæ) hæc planta supinam securitatem, quippe quam paulò superius titubans in hortis sibi visam, & Momordicam herbarijs quibusdam nuncupatam dicit: eandem posteà rerum incertus, quasi alterius generis plãta foret, vt Calciolarii donũ, describit & appingit. Sed fraudi illi fuit, nolens tamen, ille qui à Sequino acceptã illam, quę magis albida & tomentosa erat, misit, nec nouerat eam ipsam esse quę Bononiæ hortis sata, magis glabra & minus cãdida cernitur.

SANICVLA *& Diapensia.*

Ger. & *Bel.* & *Ang.* Sanickel & Sanicle.
Gall. Senicle.

A Potiore Medici munere, sanandi nempè, nomen factum Saniculæ: Sanat quippe potu vulnera, & prærogatiua quapiam interiorum excrementorum commotionem inhibet, sistitq;, ne in partes imbecilliores corriuentur, corruantq;. Hæc Septentrionalium & mõtanarum regionum, Syluosarumq; vdarum amantior, quàm calidiorum. Copiosissima & notissima Anglis & Germanis. Folio quina diuisura altiore, & apprimè compto, crenatura fimbriata, Geranij columbini modo, rotundo, virẽte, & ex atro polito læuore, numerosa, singula è singulis purpurascentibus quasi pediculis, ab ima radice multum fibrosa, Ellebori nigri aut Epipactidis, foris nigra, intus alba: è qua caules cubitum aut pedem alti folia superant, glabri, teneri, graciles: flores albos quasi vmbella collectos: semine hirsuto, aspero, & mordaci lanugine, Iunio Iulio etiam in hortis chirurgorum & muliercularum Belgarum floret.

AL-

ALCHIMILLA, *Stellaria, & Leontopodium recentiorum, non Dioscoridis.*

Ger. Synnauw, Lewenfusz, vnd grosz Sanikel. *Ang. Ladies mantell.*
Belg. Synauwe, onser vrowenmantel. *Gall.* Pied de Lion.

VMBROSA etiam montosa & rigua editiora hæc amans, celebre Alchymistarum præconijs nomen indepta videtur, & Germanis Chirurgis, qui hanc multum vsurpant, Maior sanicula vocatur: nec abs re sanè, est enim admodùm affinis viribus & facie, haud ita folia dissimilia, latiora tamen, & multò minus altè incisa, rotunda, angulosa, Maluæ, sed virentia, polita, senis pluribúsve angulis, quasi plicis donata, & antequam erumpant, vnà farcta & conuoluta, argutis crenulis fimbriata: interq; hirsuti cauliculi exeruntur, sesquipalmum & pedem alti, albi, rotũdi, quibus stellati, luteoli flosculi, vel herbidi, racematim congeruntur: & in tuniculis herbidis semen exile Portulacæ vel Papaueris: radice crassa, fibrosa, foris nigra, minúsq; calida quàm Sanicula, sed admodùm sicca & astringens, vulneribus, si inflammationis suspicio adsit, admodùm oportuna.

ALPINA *Eleborine Saniculæ, & Elebori nigro facie.*

DE Eleborine aut Epipactide, multa lectorẽ monuimus in albi Ellebori calce pag. 131: istam verò, vtpote Saniculæ & Ranũculis propiorẽ huc adduximus, ijsdem quippe mõtosis, vmbrosis, sed celsioribus & Alpinis oblectatur: è radice fibrillis vno nexu appensis donata, erigit pedicellos teneros, glabros, flexiles, in quibus summis folia qninq; partita, diuisa, & parum crenata, Geranij Columbini aut Saniculæ diuisura insũt: Floribus radiatis, foliolis senis, gustu non ingrato, sed acriore, Ellebori nigri radice: quare nonnulli voluerũt Elleborum nigrum esse. In vallis Ostensis saltibus, non procul à Iouis monte, aliquot plantas collectas seruamus.

βατράχιον. RANVNCVLI.

Ger. Hanenfusz.
Bel. Hanenvoet.
Gall. Bassiuet & Grenouille.
Ang. Croefoote.

QVIBVSDAM è Geranijs non parùm similes sunt Ranunculi, quos cognomines Ranis fecerunt, quia ijsdem lacustribus oblectarentur, & floribus vt plurimùm ranatis, vt loquuntur Græci, id est, luteis herbido permixtis, insignirentur, vnde facilis cognitu fuit semper planta. Eius autem multò plures differẽtias & varietates quàm Diosc. notauit posteritas. Et vulgatissima quidem est vbiq; pratensis à Brabantis ritè Botterblom vocata, vt qua tenera floribúsq; onusta multũ pastæ vaccæ, quũ ad mulctrã veniunt vberius lac dant: idq; colore pallẽsaut subluteũ, odore primę bonitatis & notę: folia initiò rotũda, in ambitu Geranij columbini, deinde incisura Coriandri, maculis paucis, fuscis conspersa aut ferrugineis. Flores Dotterblom Calthæ palustris fulgent nitore: foliolis concauis, peluim pusillam effigiantibus, aurei. Semen in racemosa, siue Adonidis simili cõgerie, grumosa, minus vrente gustu, nec insuaui odore, quem etiam lacti impertire creditur: pascuntur enim hãc præ cæteris armenta, quia gratior & pratis pinguioribus vsque cunctis copiosissima.

PRATENSIS *Ranunculi varietas.*

EVNDEM fere videas ijsdémq; penè pratẽsibus & germinosis vdis marginibus hunc, sed minorem totum, folio altius & minutius diuiso, Coriandrinis simili, & in cauliculis pedalibus summis multò tenuius inciso, flore aureo & capitulis congerie non diuersis.

POLYANTHEMOS, *multiflorus, siue Holeraceus.*

Hunc

ET hunc putet quiſpiam duntaxat ſuperioris varietatem,ſed florum fœturã perelegãtẽ & multiplicẽ ſortitũ cultu hortenſi : vnde *Polyanthemon Plinianum* arbitrantur recentiores.Nec ſanè non alius videtur à vulgari pratenſi, niſi quatenus cultu mitior & tenerior factus, quibuſdã in holere manditur. Angli horti quendam habitu rotundiore Geranii folio habẽt,floréſq; duplò maiores,& ſępè geminos, nẽpè inferius medio ferè, caules,latiores, quos medios tranſadigit cauliculus,alterum in ſummo minorem florem oſtentans,amœno in hortorum deliciis ſpectaculo.

BVLBOSVS Ranunculus,hirſuto muricato ſemine.

NEc infrequens hic,ſed amantior multò ſatorum , aut ſabuletorum,quàm denſi compactique ſoli pratenſis: folio paucioribus , ſed altioribis inciſuris,ſuperioris Ranunculi ſimili,ſed ſeminis inuolucro villis aſperiuſculo,lapposo & tantillum echinato , Xanthii aut Caucliadis modo , radicis bulboſi Geranii,ſubtus fibroſæ.

PALVSTRIS rotundiore folio,ſemine Echinato,eſtne Apium Riſus?

IN nullam magis quadrat Ranunculi nomen,quàm in hanc,vtpote ranis conuictricem, & aquarum potricem,quaſi refocillationis & frigidioris egeret alimenti: quia omnium Ranunculorũ habetur calidiſsima,eóq; Apium Sardonium Diſcori. putatur. Et certè rarius quidem, ſed tamen alicubi in montoſi ſtrigoſique agri lacuſtribus viſitur , foliis albentibus,nonnihil piloſis,Aceris, aut Pampini penè diuiſura. Plurimùm tamẽ eſt videre vulgaris vbiq; torpentiũ,aut pigrè labẽtiũ aquarum,folia ſubluſtri virore nitentia , Smirnii, aut *Paludapii* , quę idcirco ex Dioſcoride nonnullis perſuaſerunt eſſe Apium Riſus, nobis neutiquam inficiantibus , ſed hærentibus aliquantùm,propter caulem huius , qui vix ſuperiores æquat : eſt hæc aureo flore & ſemine ſuperioris , cæteroquin acrimonia ructis excitandis,& hemoroidibus reſerandis, ſi in Oleo Violaceo maceretur, aptiſsima, propterea dicta Homeroidum Herba.

Flammeus RANVNCVLVS,aquatilis,anguſti folius,Taraconis effigie.

PERQVAM familiaris hic riuulis & propter ſteriles tractus ſegnius fluentibus Belgii, Franciæ & Angliæ,non perinde calidis tractibus,quaſi frigidiuſculo ſucco & aëre gauderet, quia feruidiſsimus: enecat quippe edendo pecora, & ideo arcent ſedulò pecus opiliones,ne eo vorato inflãmentur præcordia , indidémq; moriantur,vt videre eſt in balantum extis , quæ huius pabulo ambuſta fuerant: & ſummi floris quidem calyculi aurei lucentes Ranunculi ſunt: folia tamen anguſta, oblonga, carnoſa, nitentia,Lyſimachiæ rubræ paria, ambitu aliquantum ſerrata,in rubellis geniculatis rectis pedem ac cubitum altis,caulibus concauis, capillata radice, albida.

Pumilis RANVNCVLVS,gramineis foliis & geniculatus.

PARVM obuius hic , duntaxat Norbonæ pratenſibus ponè publicũ diuerſoriũ monti Lupi,& in arduis Mindeni Ruthenorum paſcuis nobis repertus : aſpectu lætiore,& flore quidem,radice,ac ſemine racemoſo, prorſum Pratenſis : verùm folia pauciora habet,& adeò exilia , vt vix niſi floreat , à gramine dignoſcas,pręſertim locis illis ſtrigoſis , vbi caulis palmum & ſeſquipalmum non excedit.

NEMO.

Nemoroſus RANVNCVLVS, flore albo, ſtellato & luteo.

VIx niſi ſyluoſis, aut frigidiuſculis & montoſis reperire eſt puſillos iſtos Ranunculos, primo Vere florentes, luteos interdum, ſæpius candidos: foliolis ſtellatim dehiſcentibus, caule palmum alto, folio, diuiſura Napelli aut Anthoræ, plerumque vno, nec pluribus, radice Filiculæ, ſiue Polypodii, minore tamen, nec impreſsis cotyledonibus.

MINIMVS RANVNCVLVS Septentrionalium, herbido muſcoſo flore.

VNA cum Ranunculis iſtis & Vnifolio, in iiſdem ſyluoſis & vmbroſis, frigidiuſculis Angliæ, Belgii, & Northmanniæ, non ſemel reperimus quandam tenellam, petiolis gracilibus, viridantibus, flexilibus, palmaribus, folia lacinioſa fulcientibus, perquàm ſimilia Fumariæ Plinianæ, vel ſuperioris Ranunculi ſyluoſi; ſed nitentia, ex pallore virentia; in cauliculo pariter Fumariæ, ſeminum glomerulus apiculis aliquantum verrucoſis compactus viſitur, etiam radice aliquantùm aſperata, ſquammoſis grumulis, candida, pellucida; ſapore Geranii Robertiani, non ingrato.

ACONITVM Batrachoides, an ſit Dioſco. albo flore Ranunculus?

FACIT arctiſsima Ranunculorum Aconitis ſimilitudo, vt vtri ſint referēdæ quædam plantæ, alioqui apprimè nobis notæ, neſciamus: E quibus eſt vna hæc in montibus Veganiis Norbonæ, Aruerniæ & Sabaudiæ ſatis frequēs, iuxta Cacalia, & in mediis riuulis in Maio promentibus ramulis, caulis ſeſquicubitalis & bicubitalis, flores candidi, delicatiores, Ranunculi effigie, ſeminum capitulo non abſimili. Folia ſingula, quinquepartita è pediculo, inciſa Aconiti, Ranunculi, aut Saniculæ diuiſura, ambitu parū ſerrata, pallentia. Radix cauo cauli ſubeſt, in multas maiuſculas fibras diſparata; acris vt Ranunculus.

RANVNCVlus quartus *Mathiol.* — Quem quartum non Mathiolus deſcribit, ſed eius pictor oſtendit, totus eſt facie Napelli; montibus celſis, ſed vdis oritur. Radice Hellebori nigri; floribus albis, Ranunculo maioribus: caule ſeſquicubitali, foliis diuiſura Napelli.

BVLBOSVS vnifolius aut Bifolius Batrochoides, Elleboracea herbula.

INSOLENTIORE effigie, hanc Venetiis in mercatu holitorio primùm à mulierculis herbilegis emimus, poſteaque Patauio vicinis collibus, vbi viperæ capiuntur, e-

an-

eandem euulſimus. Recto, vno, gracili caule ſurrectam, palmari & ſeſquipalmari, in medio quaſi centro, ſingulum item folium (aut non plura duobus) fulciente, quod multis & altis inciſuris radiatim diuiſum Aconiti foliũ refert, cuius in medio, quaſi vmbilico, flos vnicus, herbaceus, pallénſq;, Aprili & Maio viſitur, Hellebori prorſum: ſiliquoſumq; ſemen relinquitur, etiam ſtellatum, & effigie Hellebori: radicis bulbillus, quantus Fumariæ Plinij, admodum acris guſtanti, etiamnum nouem abhinc annis erutus.

ANTHORA ſeu ἀντι φθορα.

Isdem prorſum natalibus, nempè Rheticis atq; Sabaudicis alpibus, emicat æſtate Antithora, quam quodam prouidentiæ munere aduerſum Thoræ pernecabile virus compatatam rentur Taurini Ligures, & Lemani accolæ, quorum opera plurima radicum copia cœpta Venetias adferri pluſculis abhinc annis. Agyrtis plurimi fit, ad omnium venenorum amolienda nocumenta, dum plebeculam panagyricis declamatiunculis excitam præſtigijs illis oblectant & illudunt: etiam purgationi apta eſt, educit namq; muccoſos ſeroſoſq; humores & putredinem corrigit aut exugit, lumbricíſq; exactis, materiam futuris præſcindit. Amarorem auerſatur plebecula illic, aitq; ſi quidpiã peramarũ guſtarit amarius eſſe Anthora, id eſt vernaculè *L'Anthoro*: tametſi ſcimus etiam alijs eos hanc nomenclaturã indere. Quàm Thoro paulo altior caulis huic, rotundus, ſtriatus, alterno foliorũ ab imo ſummo tenus exortu, ſingulari, multiplici, folio altè & tenuiter inciſo, quadantenus Delphini, Nigellæ aut Napelli: cuius floribus ſimiles, ſed luteos, minores, cuculatos, & rictu hiante, habet galericulos, geminas radices Cyperi aut Orchis, foris rugoſas, ſolidas, fuſco colore, intus albas.

ACONITVM Luteum Ponticum, Lupicida, Canicida.

Alia & natura & facies alterius ſũmi Aconiti generis, cuius differẽtiæ plures quàm recenſuerit Dioſcorides noſtrum nouit æuum, tametſi ambiguæ mediæúe naturæ inter Ranũculos, Helleboros atq; Napellos videãtur earum nonnullæ. Ponẽdæ eæ primùm quorum vires certiores, exploratioréſq; euentu repræſentant facies, vt quæ folijs eſt viticeis altè inciſis, nigricãtibus & Gerani maioris, vt ſimilibus ſic maioribus edit. Caulem rotundũ, tenuem, bipedalem, lentum atque nonnihil flexuoſum, pteiolis, nudis alterno ſitu folia gerentibus donatum, floribus ornatum luteis vel pallentibus Linariæ colore, & effigie: ſitiquulis ſubnaſcentibus, ſeménq; anguloſum & atrum cohibentibus. Radix flexuoſis & numeroſis, nigricantibus fibris cyrríſve implexis, montoſis, & opacis ſaltibus auiíſq; nemoribus oritur: in hortis Galliæ & Belgiæ colitur, proque deteriore cæteris veneno habetur à venatoribus qui Lupicidam vocant: non quòd idem non faciant aliæ, ſed quia hęc citius & certius: quin nonnullis in locis adultę flores vel ſolo manſu fauces linguámq; tumore illico exitato adurunt, & vertiginem cient.

NAPELLVS verus, Cæruleus.

Cætera Aconiti genera tametſi Dioſcoridi nomine tenus duntaxat prodita ſint, tamen quantum ex ſtirpium collatione & virium obſeruatione aſſequi quiuimus, Napellus vulgaris vulgò Germanis **Rapenblomen**, id eſt, flos Rapaceus, nam radix Rapi modo turbinata huic, nõ oblonga, aut conica, dictus vna fuerit differẽtia: alterã arbitramur,

quam Sauenæ Monſpelliacæ accolæ perperam Thoram, nempe vaga cum cæteris nomenclatione vſum propter, vocitant. Huic folia & facies luteo Pontico non diſparia, ſed minutioribus pluribúſq; inciſuris molliora: è radice tereti, nigricante, & quam Anthoræ graeiliore, ſed longiore, ima parte reciſa, obtuſa, caulem cubitalem, ſingularem exerit. Flores & ſemẽ in corniculis Aquilegiæ Napellíve modo. E deuexis horti Dei Linguagotticis nemoribus nobis Canonici Lignipedes illic venationis callentiſſimi oſtenderunt, huius copiam in hortos Monſpelliacos tranſtulimus: vixit diu in Hermeti Pharmacopœi viridario ad Ægidiam portam.

Napellus. Illud verò iamdiu etiam hortis præſertim Germanicis & Belgicis peruulgatum, & florum amœnitate duntaxat mulierculis expetitum, quos propter ſimilitudinem Brabantij **Munckscappen**, id eſt, monachi cuculam dicunt. Germania ſuperior **Kappenblomen**, ex radice & flore conflata nomenclatione: inſignis quippe radix, inſignior & flos arguto naturæ opere: præ ſe namq; fert cucullæ hiantis aut caſſidis ſpeciem, cuius anteriore media parte demiſſior paulò frons in faucem promiſſam inferiorẽ vergit, eq; medio exerit lingulam geminam, paulum quid inflexam, multis indidem porrectis villoſis ſtaminibus, quibus extremis puncta lurida, viridiave inſunt: in thecis ſemen ſimile nigrum & anguloſum vt luteo. Radix orbiculata Apij modo, vel Dracontij oblonga, emittit caulem tricubitalem, petiolóſq; graciles, prælongos, folijs nigris donatos, multis magniſq; inciſuris, quadantenus pampineis, aut Platani. Huius videas accliues montium ſaltus Iunio & Iulio perquàm elegantem & luxuriantem fundere vbertatem in Rheticis Alpinis, cui tamen (cuncto illic arroſo gramine) parcit quantum eſt pecoris, pręſertim ſecus iter, quo Conſtantia Naſaretum verſus itur, vbi à quouis, animaliũ illibatum perſtat, præterquam à muſcis, quæ illi turmatim inſident & aduolant, & floribus fortè innaſcuntur, ſunt enim fermè concolores, maiores, quàm communes, alis capituliſq; ex lurido viridíve cæſio vitente, quaſi cantharides, vel cincedulæ, haſce attentius obſeruauimus quidem continenter de floribus roſtello delibantes: cæterum murem Napelli fruſtra diu & multis auulſis plantis, quæſiuimus, & an vidiſſent opiliones percunctati, nuſquam ſibi viſum negebãt: μύρ ſiue murem è μυια feciſſe, nempè è muſca murẽ, igitur iam tum ſuſpicio, nos inceſſit iſtos Arabas cùm ſcriptum fuiſſet: Muſca Murem legiſſe quippe nullam antidotum è mure parant: è muſcis præſtantiſſimam aduerſum funeſtum Tarantæ morſum atque Epidimicos morbos, cuiuſmodi hæc.

Rec. muſcarum quæ paſtum ceperint de Napello N. xx. Ariſtolochiæ, Boli armeni. aã. ʒj.

Nec in vlla planta huic congenere, muſcæ hæ cæruleæ inſidẽt aut victitant, quò certior eſt coniectura iſtum Napellum eſſe Arabum, idémq; Dioſcoridis vnum ex Aconitis: nam quòd qui perfunctoriè paginulas perpaucas Auicennæ luſtrarunt, argutantur illum diuerſis capitibus quaſi diuerſis de plantis ſcripſiſſe, quàm non multæ, neque accuratæ ſint lectionis, indicio ſunt tam multa capita vnius rei, quas ille aut propter varias nomenclaturas putauit & deſcriptione ſecreuit, aut quò incertus rerum quæ parum plenè commentatus eſſet exactiore opera proſequeretur. Sic Serapioni non vno loco contigit: quin & Dioſcoridi ipſi non paucis, magno flagitio eius dignitatis & diſpendio poſteritatis. Senenſi verò cùm ſępe vt alibi oſtendimus, tũ autem, quòd mirum magis iſto, etiam loco, eaſdem plantas bis térve inculcare, nimirum nomenclaturæ diuerſæ ignoratione & ſuis imaginibus deluſus. Quas enim imagines ſe dono accepiſſe iactat, eaſdẽ ſpectãdas dat, nec deſcriptiones, quod illi familiare, apponit, ſed meris, neſcio quàm veris, picturis, dũtaxat oculos, non item animos paſcit.

Elleboraſtri & Conſiligines.
Elleborus niger.
Chriſtophoriana.
Aſtrantia nigra.

Pœoniæ

Pæonia. { *Mas.* / *Fœmina.* / *Promiſcua.*
Leontopetalon.
Alabaſtrites & Coralloides Cordi.
Staphis agria.
Ricinus.
Quinquefolium, ſiue Pentaphyllon.
Pentaphyllon { *Minus luteum.* / *Album.* / *Purpureum.* / *Alpinum petroſum, ſiue minimum argentatum.*
Eupatorium Græcorum, ſiue Agrimonia Officinarum.
Agrimonia, ſiue Eupatorium odorum.
Potentilla, Argentata.
Leucas.
Tormentilla.
Fragaria { *Alba, flaueſcens.* / *Rubra.*
Garyophyllata { *Alpigena.* / *Montana.* / *Vulgaris, an Geum Plii?*

HELLEBORASTRI & Conſiligines.

NONNVLLÆ adeò Aconitis germanę, nec ita Hellebori nigri abſimiles viſuntur, vt cùm neutrum verè exprimant, vtriuſque tamen vel altervtrius æmulantur faciem & vires impendiò purgatrices: vnde quis coniectari poſsit Conciligines dictas primùm, quòd cierent aluum, non ſolùm quia ſegetibus confererentur, aut adnaſcerētur. *Sic* enim interpretatur Concilium, ſiue Couoluulum Plinius, quia Venerem cieat, tametſi inter ſegetes luxuriet frequentiſsimus. Geminam autem Conſiliginem nouit ætas noſtra, nempè ſegetum ſociā, quæ paſsim Biturigas circum, & Beauciæ variis aruis, Galliæ Aquitaniæ, & Norbonenſis exit: vt iuxta Lanum amnē Monſpellii, omniū maxima, fœtura luculenta foliorum, florumque: caules ſeſquicubitales, geniculatos: cute ex virore pulla, vel atra, ſquammoſa, multas ſemiuncialis latitudinis fundens alas, quæ denſa pleraque folia fulciunt, ſingulæ ſeptena, leuiter crenata, digitata, Lupini, Platani vel Viticis diuiſura, figura, & folio, ſed longiore, craſſo, rigido: colore, odore, & ſapore, ferè Laureolæ. Porriguntur indidem multiplices petioli, qui in flores herbaceos, Buxeóſve, pallentes, rugoſos primùm explicantur, Garyophyllatæ montanæ, Tithymallíve Helioſcopii modo: deinde ſuccreſcentibus corniculis membraneis, pallentibus, quadantenus Aquilegiæ, ſemen teres, atrum, & oblongum, grano tritici minus recludentibus, Sole arietem ingreſſo. Perennis Bruma rigidiſsima etiam Septentrionalibus perſtat, floretque Chriſti fermè Natalibus: vnde Germanis Chriſtwurtz. Radix durior, intorta, valdeq; fibroſa, nigricans, ſubamara, acris, viroſa.

Chriſtwurtz Germanis, quòd floreat ad natalem.

Anglis à figura Berwurtz.

ALTERA, quæ minor tota, paucioribuſq; caule & foliis, ſed maioribus & latioribus, flaccidioribus, magiſque ſerratis, è pediculis ſeſquipalmum pedémve longis, eductis, qui in tenuem fibrā porrectū florē edunt, & ſiliquam & ſemē, cuiuſmodi proximè deſcripta, ſed non perindè copioſa; eodē tamen ſidere & frigore: verùm ſyluis hæc & vmbroſis gaudet: fibris nigricantibus implexa radix, vti Vicetoxici, vno quaſi oblongo nodulo aptis. Hæc propior nigro Helleboro, illa Aconito, viribus & facie. Hæcque, quaſi ſui diſsimilis foret, ſi ſerius, vt Februario floreat, procerior: ſin citius, multò minor fit, tametſi eodem ſolo & tempore ſata: quin, vt crebrò notauimus, etiam clementiore hyeme, ſolutaq;, nec gelida tellure, quæ minor, eſt florū partione alteri, menſe, aut ſeſquimēſe anteuertit,

HELLEBORASTI duplex differentia.

vertit. Dudum monuimus, nostra memoria *Pharmacopœos* harum vtraque vsos fuisse, Hellebori nigri penuria & ignoratione: nonnulli etiam veri Hellebori nigri persuasione: qui tametsi non parùm accedunt, tamen illi neutiquam tuto vtendo suffici queunt.

HELLEBORVS NIGER.

Germa. Christwortz. *Belgis.* Swert Niescruyt. *Ang. Oxe hele, and setterworte.*

NIGER verò Helleborus (nam Veratrum nigrum qui dicat, videatur & dicere posse atramentum nigrum, vti Sesquilongobardus ille ineptiebat) iam plurimus ex Pyreneis & Alpinis in hortos transuectus, qui ineunte hyeme, itidem paulò post brumam flores dedit ex candore Roseos, interdum albos, nonnunquam purpureos, nec è foliis, aut caule, sed è pedicellis statim à radice ortos, cuiusmodi Cyclaminis. Folia fert in singulo pediculo minora, breuiora, rotundiora, & retusiora, supernè qua duntaxat pusillum quid crenata sunt, diuisura septena, Peoniæ fœminæ, aut *Smynii* fermè modo. Viridantia ex atro, minus crassa, aut rigida. Radix intexta, intricata, innumera fibrarum atrarum sobole, eodem fermè superno complexu appensa, amara valdè & ingrata. Morbis penè inuictis, non modò Melancholicis, sed etiam merè pituitosis & sanguineis eximium presidium esse, certum habemus. Præter namque vertiginosos, amentes, & cancro vexatos, etiam paralysi de sanguinea pituitosaque materia spiritũ partim obstruente, partimque neruorum & fibrarum tonum vigoremque laxante, correptos, valetudini restitutos fuisse scimus: & quid Arelatẽsi cuidã Monacho, colore & habitu vegeto, viribus athleticis, repentè *Paralysi* & *Podagra* perculso, Rõdelletius presstiterit, in memoria etiamnũ habemus. Vocabatur Apis Monachus perquàm notus & scitus aulicus ille, id est, Abeille, vernaculo Narbonico. *Nec* tamẽ ac albus, est perinde formidãdus hic: nam decoctis vnius libræ purgãtibus & mitificantibus, Melancholiã drachmæ duę trésve radicũ, infuso addebantur: quin & nonnunquam albi & nigri mixti, ana ʒ ij. addidimus. Quò magis accedimus eorũ sententiæ, qui primùm è *Pyreneis* Perpignanæ, & Salsas Hispanię cõterminis, eruti Hellebori periculũ fecêre. Posteà nobis collectũ idẽ in Apenninis Bononię accliuibus, & valle Austẽsi *Pedemõtana*, ad Iouis mõtis fastigia & ardua circũ, nigrumq;, nigri Hellebori opinionem auxit: alioqui minus cõgruit Dios. delineatio: nulli enim huic flores racemosi, semẽ Carthami *Sesamoidísve* est: & caule glabro lęuiq;, nõ aspero, aut nisi mauis interpretari rigidum firmumque caulem ὑποτράχειον, vt posse, nos alibi docuimus. Quod verò inter *Platani* & Spondilli folium, crebriúsq; incisum dicit, ferendũ Dios. descriptioni: non enim adeò rigidè ad normã minima queque exigenda: verùm in floribus, semine, aliísque nonnullis, luto hærendum est. An suspicandũ luxam hîc lacerámve descriptionem, aut potius quodpiã μνημονικὸν ἁμάρτημα subesse? siquidẽ albi flores, muccosi, racemosive cùm sint, tamẽ descripti non sunt, sed fortè huic ascripti. Huic excusationi venia si

CHRISTOPHORIANA. desit, verisimile fit, nos illo antiquo carere veratro. Idcirco CHRISTOPHORIANAM illã, Aconitum racemosum nonnullis censitam, Helleborum nigrũ, non semel arbitrati sumus. Radix quippe atra, confibrata, quàmplurimis appendiculis, morsus Diaboli aut Veratri: Folia crebribus incisuris, effigie Napelli lutei, serratis, longioribus, pendulis, atrovrentibus, Spondylium, vel Imperatoriam aliquantum præferentibus: caulis sesquicubitum altus, gracilis, geniculatus: è quo extremo flosculi racematim cohærentes, Oleæ, aut Helleborine albę, albidi, Corylli nucamẽto maiores: quibus dilapsis, bacculæ Laureolæ haud dispares, acinorum modo in Botrum congestæ, cuiusmodi in Ligustro. Iunio floret: saltibus montosis & dumetis gaudet. Prope Taurinum in Pedemontanis Trãspadanis collibus, vbi & Laburnum vidimus: verùm cùm hanc tantoperè nocuam accepissemus, in ægroto vllo periclitari vires, religio fuit: eóque vulgarem retinere consultius visum fuit: erratum rati non in re, sed in Dioscoridis codice.

ASTRANTIA NIGRA.

TANTO minus illi quadret Astrantia nuncupata Atra, German. Schwartz Astrentz, oder Muterwortz, quàm periti Saniculam alteram putabant, alii Helleborum nigrum, leuiuscula

uiuscula sanè coniectura. E radice multum fibrosa, aliquantùm Helleboro nigro simili, atra, emergunt complures petioli & cauliculi glabri, graciles, quibus folia quinis diuisuris Pētaphylli, Saniculæúe modo, per ambitum serratis, obscurè virentibus: flores aceruatim glomerulis collecti, muscosi, Bellidis, Succisæúe modo & colore: luteum vniuersa fūdit succum, cuiusmodi Astrãtia maior, cui hæc etiam alijs notis meritò assimilatur: idcircò nigra Astrantia vulgus dicitur. Sed enim huic cum Helleboris cognationis: montana tamen est, sed vulneraria.

POEONIA fœmina.

AVSPICATISSIMO Apollinis cognomine, & fœlici ope prętanda, Pæonia notissima, quã quasi sexų distincta foret, marem & fœminam fecère: vtramq; Geneuæ Alpinis & Norbonæ arduis Veganij culminibus, & indidem syluosis non procul alio celebri monte Lupi vocato, fœminã eruimus Vere florentē & ineunte æstate: vbi peręquè freques vtraq; hortis, tamen notior fœmina, eoq; vsu frequentior. Quæ nãq; prostãt Officinis, Fœminę sunt, Asphodeli, Cyperi maiores, aut Oenãthes, vno tuberoso nodo pēdulæ, latè sparsæ, glãdulosæ, ruffescentes, oblõgæ, & tenuiores, quàm promiscuæ Pæoniæ: caules primulùm pullulantes puniceo rutilãt: folia inter Helleborũ nigrũ & Smyrniũ, diuisura maris minora, auersa, cæsia & albida: flores roseis folijs & calycibus maioris, saturatis, vt Maluæ hortēsis, succedēte terno folliculorum fœtu, Amygdalæ putamini simili, & pari fermè, concolori, dehiscente per maturitatem, Hellebori nigri siliquæ ritu, atque pandente purpureum seminis partum rutilum, oblongum, nitidum, teretem, serie mirabili stipatum, ącinis Punicæ non dissimile: plenè maturum, nigrum, lucidum, medullosum: sapore medicato, acri, subastringent, nonnulla dulcedine cum amaritudine.

MAS.

RADICE simpliciore, nec sparsa, sed rectius altiúsq; depacta, & interdum binis, ternisve maiusculis flagellis, odora, intus albida, foris ruffa. Folia Iuglãdis situ & ambitu minora, crassiora, ad Terebinthum aut Staphylodendrum accedentia. Flores, siliquæ fœminæ similia, sed semine exquisitè rotundo, concolori.

PROMISCVA seu Neutra.

QVÆ nondũ mari Pæonia reperto à nõnullis Mas credebatur herbarijs, nobis Promiscuum, quasiq; vtriusq; cinnus esset, & neutrum, visum fuit appellare. Quippe quantum à solo extat, si perpendas, Masculum dicas. Sin erutas radices intueare, fœminã iudices: nisi quia pleniores & habitiores. Hæc Plinio Mas fortè est, tamen id excutere nostra haud magnoperè interest, nec ocium est, nec lubet anxius prosequi, nũ idē author errarit, dum marē folijs ait redolere Myrrhã, quippe cùm Smyrnium Myrrham redoleat, perinde sit, vtro modo dicas, omnes iã in hortis & vsu sũt. Radice rediuiua multos annos perstãt.

LEONTOPETALON.

MVLTIS ab hinc annis qui complures radices tuberosas prostare quibusdam Venetis Pharmacopolijs ęspius vidissemus, putabamus esse Cyclaminis adultę aut vietæ, primo intuitu. Postmodùm sciscitati institorem, respondit esse Leontopetali radices: cúmque multis postea in hortis accuratius viuam perpenderemus, flores Anemones vel Ranunculi, in siliquis semen, caulem non ita procerum, adeóq; radicem magni Cyclaminis aut rapę foris fuscam, tuberosam, vti Dioscorides prodidit, memineramus. Cæterùm folia tametsi ampliora multò, tamen sinuosa & circinato ambitu diuisa, Pæoniæ modo: non Brassicæ similia, aut Papaueris diuisura obseruabamus. Iam inquilina cùm sit Italiæ & Galliæ, lectori integrum erit nihil assentiri, vsq; dum vires exploratas habuerit.

Nemoralis Alpina Herbariorum ALABASTRITES, CORRALOIDES Cordi.

POTEST ITIDEM PENTAPHYLLI VOCARI EA, QVÆ in vmbrosis saltibus Taurinensis agri, Calcaris montis Seuenæ, & trans Rhenum non procul

Basilea reperitur. Folio è singulo pediculo quino & septeno, Ellebori nigri, aut potius Pœoniæ, serrato, in pediculis gracilibus, glabris, è caule singulari, sesquipedali, innixo radici crassiori, minimum digitum æquanti, transuersim depactæ humi, quæ crebribus articulatur portiúculis, frustillísve marmoreis, & Polypodij modo radicem acetabulis insculptam, effigiem Coralli albi præferentibus. Flores in summitate plusculi pallentes insunt Maio, posteà siquosa vaginula erumpente, maiore Erucę aut Chiledonij: semen pusillum claudente, gustu tota hæc amaricante & calfaciente.

RICINVS.

Cerua maior. Cataputia maior. Granum Regium Mesuæ. Palma Christi.

RICINO siue κίκεως, semini imago, quæ animalculum cognominem imitatur, vocatúrq; Ricinus, appellationé dedit, vti Echio, Psylio, Verucarię. Ceruam maiorem siue Cataputiã passim officinæ appellãt. Granũ regiũ Mesuæ: Palmam Christi vulgus, propter frõdis digitatam effigiem, quæ volam palmamq; expansis digitis quadantenus æmulatur, oriuntúrq; ex caulis crassi, caui, 5. aut sex cubitorum, pixidatim consertis geniculis, depressis, alterno situ folia in ficulneo pediculo hærentia, septenis & nouenis altioribus diuisuris, Ficus, Platani, Castaneæ equíve Staphidis agriæ vel Ellebori nigri, subnigra aut subcœrulea, pinguia. Siliquato secundum summitates fastigio, racematim compactis floribus luteolis, succedente, vbi conduntur plurima ternis costis, aut loculamentis, conspicua conceptacula orbiculata seminis tricocci medullosi, multúmq; olei pressi reddentis. Vix alibi quã in hortis videre est, tamẽ tum calidis, tum frigidis læta tota ex cæruleo in fuscum languet, annua est, nec rediuiua.

σταφὶς ἀγρία STAPHIS agria, siue vitifolia.

Lat. Pedicularis. Gall. Pouilleuse. Ger. Luyscruyt.

DVXIT à foliorum diuisura, qua Labruscam siue vitem syluestrem imitatur nomenclaturam Staphis agria, quæ & pedicularis notissima est vocabulo, & compertissimo vsu, ad pediculos illitu & suffitu abigendos: maceratę namq; & tusę in aceto vegeto, grana si affricentur interulis, quantum est pediculorum vel lendinum enecant. Ad quod bellum pediculorum in præsidijs ipsa planta alitur vbiuis gentium, & nusquam vltrò prouenit, caule cubitali, surrecto, fusco, folia ab imo in pediculis pampineis laciniosa, crebra, profundáq;, Aconiti, Ricini vel Vitis diuisura. Cæruleos autem flores stellatos, Rapótij, Iulio & Augusto dat. In oblongiore siliqua multis, costis compacta, dehiscente, semina erumpunt triquetra, pulla, amara, & vrida, oleosa. Radix non ita magna, annua est.

QVINQVE folium.

FOLIORVM numero quinario notum Pentaphyllon, perinde vt Argentina cognata, frequentissimum vbiuis itidem marginum & viarum vdis cuiuslibet plagæ. Folia crenis & aspectu Agrimoniæ vel Potentillæ, in lorulis prælõgis, flexilibus, purpurascentibus, qui sese nouis, qua solum subierint, propagantibus Fragariæ, Potentillæ vel Vincæ peruincæ modo quinq; partita effigie digitata, Ricini, aut Lupini, ad Saniculam etiam accedẽtia, Argẽtinæ luteis floribus. Radix quanta minimus digitus, lõga, purpurea, vel Cẽtaurei maioris colore, quæ arida facta quadrata cernitur, verissimè monente Theophrasto: qua etiam nota aduersante Barbarorũ pertinacia, manifestò distare à Tormentilla quilibet in promptu sit nosse.

Huius

Huius animaduersa iamdudum quadruplex aut quintuplex varietas, in magnitudine florum, colore, & folijs sita.

PENTAPHILLVM *Minus Luteum.*

MINIMVM omnium differt Pentaphillum luteum & minus vocatum, rarius tamen nisi syluosis pratis & herbidis muscosis occurrit, vbi Tormentilla, quã gracilibus tum folijs tum viticulis, simul ac pusilla statura (nec sese defixis ramulis propagante, vt prior) admodum repręsentat. Folia quà terram spectant, albicant.

PENTAPHILLVM *album.*

NEc multum magnitudine superatur commune luteum Pentaphyllon ab hoc, cui item quinq; partita & Helleborastri modo digitata & anterius duntaxat crenata folia, subtérq; in cauliculis hirsutis, flores conduntur albidi, radice multis adnatibus huc & illuc vagantibus. In Belgiæ & Galliæ hortis meminimus vidisse.

ALIVD *album, & Purpureum.*

PRÆ omnibus procerius & speciosius istud, quod in pingui pascuûm solo vel pratorũ Sauenæ Norbonensis Iunio & Iulio flores edit candidos, interdum purpureos, & in caulibus ab imo, rectis, firmis, pedalibus & cubitalibus folia sunt quinq; partita, sed altioribus & crebribus, Coriandri Geranij Robertiani vel Alceæ modo: foris nigricat radix, intus rubella, digitum lata, palmum longa, & sesquipalmũ. Etiam in Apẽnino Italiæ purpureo flore, perquàm aspectu amœno, legebat peritus Pharmacopœus & amicus non vulgaris Iacobus Rainaudet Massiliensis. Belgæ & Galli in hortis alunt.

ALPINVM *petosum & minimum Pentaphyllum.*

NE hoc quidem adhuc descriptum, quippe non frequens occurrit, nec nisi celsioribus montium iugis gelidísq; cautibus, quales sunt Sabaudiæ, in Austẽsi valle, & Norbonæ ad Calcaris hortiq; Dei ardua, & in verticibus editissimis Mindenij. Foliola sunt circinato & integro ambitu, quinq; partita, tenuia, & subtus candore nitido lucentia, aduersa, viridia, Saniculæ tenellæ multũ similia, sed minora. Flosculi stellati, racematim collecti, candidi, interdũ & purpurascentes, Alchymillæ similes, defluũt ventis ęstate, in gracilibus admodùm cauliculis, è radicibus fibrosis capillaceis, fuscis, purpurascentibus. Quidam Tormentillæ annumerãt istud, cui multum sanè simile est. Incompertæ tamen facultatis nisi exsiccantis & astringentis.

Incana Pentaphylli effigie, an LEVCAS *Diosc?*

NON penitus nihil sentiebant docti amici nostri Valerandus & alij, qui hanc plãtam intuiti, Leucadem censebant: non modò enim tota incana est, vt flagitare videtur ipsa nomẽclatio, sed etiã Trissagini folijs est, qualem oportere esse, facit suspicionem consequutio. Folia sunt terna aut quaterna, crebra diuisura & magnitudine Trissaginis, surculis breuibus, crassis, lignosis, subrubris, rugosis, fuscis, vt Pẽtaphylli, quod inęquali à radice exortu multis depacta portiũculis quodã habitu adũbrat: item ex fusco purpurascentibus in alias fibras diuisis, gustu etiam Pentaphylli vel Tormentillæ, astringẽte, exsiccãte. Quare & fortè non minoris quàm illæ duæ efficaciæ aduersum venena est, quæ causa fuit, vt illi, fortè vires radicũ experti, ausi sunt Leucadẽ hariolari. Et præstat (quãdo nulla est Dioscoridis delineatio) hanc perpulchrã plantã nosse &

experiri,quàm nullã,nihilq́; periclitari ad eruditionis ſupplemẽta. Admodùm inuentu ra-
ra,nec nobis lecta,niſi propè Allobrogum deuexa,planitie in arida,glareoſa.

EVPATORIVM Græcorum, Agrimonia Officinarum.

Ger. Oderwe-
nig,vnd Bruc
Wrtz.
Ang. Gall. & Bel. Agrimonie.

TAMETSI quoſdam nouimus in Belgio & alibi,qui Agrimoniæ,ſiue verò Dioſc.Eupa
torio in morbis hepatis, lubentius Canabinum aquaticum,à nobis ſuperius memora-
tum,ſubdant,vſurpentq́; frequentius, tamen quia non rei ignoratione faciunt, ſed viriũ
maiorum explc ratione freti,eos adeò nõ inceſſimus,vt potius laudemus,ſi veterũ quopiã
ſimplici perbon, aliud melius vſu comprobarint.Agrimoniã autem noſtratem ſatis cùm
notæ cunctæ, tum nomen Argemonæ in Agrimoniam detortum,(non Arthemiſiam, vt
ſub capitis finem Dioſcorides monet) verum eſſe Eupatorium ſatis teſtantur. Quin vires
multò magis,ſed multò plures ſunt,quã quas Dioſcorides enarrauit.Eſtq́; notitiæ vulgatæ
planta,frequentiſſimi commodi,vbiuis gentium in pratis ſiccioribus ſatorum,viarũ mar-
ginibus fruticat cubitum & ſeſquicubitũ alta,ſtriatum,anguloſum,ſubpurpureum,hirſu-
tũ,durum,lignoſum & vnicũ ſæpiſſimè caulem promẽs,multis ramoſis neruulis,folia quaſi
pediculo innixa,ad Vlmariã,Potẽtillã,aut Roſam effigiata hirſutie,nõnihil incana,floréſq;
in ſummo exiguos,luteos,ſtellatos,Pentaphylli minores,ſecundum totam ſummitatis lon
gitudinẽ edit,vbi ſeminum ſeries Lappoſa hirſutáq;,pannis hærẽte,quos vel tactos mordi-
cus tenet:medulla intus albida,ſapore non ingrata,vti nec odore tota planta.Radix craſ
ſior,foris fuſco rubore,dura,exſiccante,& moderatè aſtringente, adeò apta foris & inter-
nis affectibus,vt decoctum dilutúmve colore lympido vini gilui,placeat:& potu viſcerum,
hepatis præſertim,tonum reſtituat,intemperiemq́; omnem fermè corrigat, obſtructiones
reſeret.Eoque ſuccum officinæ expreſſum in Trociſcos ſeruant.Xantis Pictauę Galliæ fini-
timæ ſyluæ eandem Agrimoniam edunt,quam odoratam vocitant, propter odorem mul-
tò flagrantiorem,etiamq́; in hortis colebat ſuperioribus annis,& dabat nobis illic erudi-
tus Medicus Lamoureus.

Ger. Grenſing.
Gall. & Bell. Argentine.

ARGENTINA ſiue Potentilla.

Ang. Wilde Tanſie.

TANTOPERE eſt hæc affinis facie Agrimoniæ,vt & vulgus Sylueſtrẽ vocet Agrimoniam,
& non rarò mulierculas Agrimoniam ſe collegiſſe ratas fallat: diſcernitur verò repta-
tu viticulorum teneriorum,gracilium,Fragariæ vel Pẽtaphylli,cuius flores ſunt ſimiles, &
concolores,lutei:folia autem ſupernè virent dilutè,auerſa autem argenteo ſplendent nito
re,vnde Argentine dicta.Potentilla pariter à viribus,quibus eximijs pollet,ad frangendũ
calculum,interiora vulnera & vlcera maligna,& dyſſenterias, viſcera roborando,ſimiliter
Agrimoniæ:cuius, potius quã Tanaceti,tẽperamento exſiccãte,ſiue calore moderato eſt,
ſed aſtrictione ſuperat:multum ſanguinẽ grumoſum potu diſſoluit. Viarum, vdarum prę-
ſertim,nulla amantior,frequentiórq; alumna vbiq; gentium dignũ obſeruatu. Hanc indi-
tam pelui frigida aqua ſemiplenæ, & operculo occluſæ deſtillare, ſiue vapores in concauũ
operculi ſubuehere,quod ſublimare vocant,ferũt.Huius ſtillatitiam ad lẽtigines,pãnos,&
maculas, fuſcumq́; colorem Sole contractum delendum,Anglæ mulierculæ adhibent.

Ger. Brickwurtz
vnd rot heyl-
wurtz.
Gall. Ang. Bel. Tormentill.

TORMENTILLA vel HEPTAPHYLLON, an Chryſogonum Dioſc?

QVI Pentaphyllon nouit,non poteſt quin norit Heptaphyllõ,à ſeptena foliorum diui
ſura ſic vocatum:Tormentillam verò,quia tormentum, cruciatúmve dentium ſæ-
uiſſimum placat , atq; venenatorum quorundam rerum compeſcat furiam cruciantem.
Nemoroſa,montana,ſicciora,macilentioraq́; prata ſternit,ſurculoſis, gracilibus,ſenis vel
octonis ramulis,folia Quinquefolij minoris lutei, ſed ſeptena diuiſura, ſparſis, rubellis,
nitidis ab radice exortis corpulentiore,& craſſa,pollicem ferè æquante,Biſtortæ, & colore
intus rubro,foris nigricante:floſculis Potentillæ,vel Pentaphylli lutei minoris.

FRAGA Fragaria.

NON ITA diuerſa ortu & habitu ipſo viſitur in ſyluoſis Fragraria,prætermiſſa etiam
Dioſc: ſed verſu Maronis ſignata: *Qui legitis flores & humi naſcẽtia Fraga.* Fragrat
nam-

namque non modò fructus & flos, ſed etiam ſtillatitia; præſertim fructuum maturorum: qua mulierculæ Eriſypelaceas & furfuraceas lentiginoſáſque faciei fœdationes leniunt & abigunt. Ad calculoſos & inflammationes epota optimè facit. In bellariis, præſertim cultæ plãtæ idẽ vſus, ſed quàm Idei Rubi delicatior fructus. Humilis herba, ſyluoſis familiaris & viarũ marginibus, primo Vere floret, & tota ęſtate fructũ fert, purpurei, ſanguinei diluti cruoris ſaturum, folia terna Rubi, aut Idei, adeò ſimilia, vt nonnulli ſomniarint eandẽ, differt verò herbacea natura, (tametſi hyeme perſtante, quando etiam Brumæ tempore ſemioperta niue in Anglia, mora eſitauimus nonnulla) viticulis exilibus, enodibus, numeroſis, piloſis, nequaquam ſpinoſis, ab radice tenui, ſuperficiaria fibroſa, prodeuntibus; floribus in ſummo albis, Rubi, ſed minoribus.

Vulgaris GARYOPHYLLATA, *an* GEVM *Plinij?*
Germa. Benedicten wortz. *Gallis.* Galiot. *Ang. Auens.*

NVTRIVNT & ſyluoſæ vulgarem hanc, illis non multùm abſimilem, nec item Græcis & Latinis (niſi fuerit Geum apud Plinium) dictam, cuius tamen radix eximii odoris nullum latere debuit, qui olfeciſſet: quippe Nardi Garyophylíve ſuauitatem ſpirat, multum capilloſa, rubella intus, caulem piloſum, ſubpuniceum, ſeſquipedalem, & bipedalem emittit, alis aliquot diuiſum, quibus ſummis flores *Potentillæ*, aut Tormentillæ inſunt, & pilulę deinde oblongæ, ſcabra hirſutie mordaces, in pediculo ſingula ad imum folia ferè Alchimillę, in ſummo Fragariæ; ſed hirſutie & ſimilitudine Agrimonię, cuius qualitates ferè eſt aſſequuta: calore & ſiccitate temperatis: ad vulnera intus foríſq; vſu laudatiſsimo; quare & in hortis vbique herbarii colunt.

Septentrionalium rotundifolia Papposo flore GARYOPHYLLATÆ.

BRABANTIÆ ſyluoſis conterminis *Mechliniæ*, & in Northmannia frequens iſta, in Anglia verò plurima: quę magis totius plantæ habitum perpendenti, quàm foliorum expreſsionem, aut radicis, Garyophyllatam repræſentat: ſunt etenim circinnata, & aliquantùm criſtata, ambitu Hederæ terreſtris, in petiolis exilibus nonnulla foliola admodùm exigua habentibus, vulgaris Garyophylæ modo: radice craſsiore, minus fibroſa, minimũ digitũ æquante, Geranii moſcati momordicæ dicti, nec perinde Garyophylam, aut Nardum halante: flore ſpecioſiore, & caliculo pallidiuſculo, relinquente papposam orbitam, quaſi plumeis vndantibus, quadantenus Alceæ Venetæ radiatam.

Alpina Pentaphylæa CARYOPHYLATA.

IN Rheticis Alpinis nõ procul Clauenia, hanc primùm nacti, putauimus eſſe Tormentillæ, aut *Petaphyli* ſpeciẽ: verùm radix Geranii fibroſior, foríſque rubiginoſa, parùm quid ſuaue redolens, Garyophylatam teſtatur. Quinetiam erigit caules pedales, cui hęrent folia quinquepartita, ambitu ſerrata, *Penthylli*, aut Tormentillæ, flore luteolo pallentéve, ſtaminulis lanuginoſis, croceis, papposis, minoribus Garyophylatæ.

VERONENSIVM *Garyophylata, flore Saniculæ Vrſinæ.*

INTER complures inſigniores plantas, quas apud Veronenſium *Pharmacopœorum* peritiſsimos, Franciſcum Calceolarium, & Andream Bellicoquum, partim in Officinis, partim in hortis videbamus 1563. fuit quædam peruenuſtis florum quaſillis, puſillis, ortu

ortu & similitudine Primulę, aut potius Saniculæ Alpinæ, intus luteis, foris purpuranti bus, nitidis, è medio filamenta crocea ostentantibus, & pluribus in singulo cauliculo, glabro, gracili, è radice numerosa coma donata, quę permultos petiolos statim fundit, quibus cunctis singulũ foliũ Geranii, Maluacei, aut Saniculæ, rotundũ nẽpè: sed per ambitũ altius sinuatũ, minutimq; crenatũ, asperiusculũ, flexũ humi, & fusius aliquãtò se pandens, ritu Geranii. Qualẽ meminimus in hortulo pone ædes Iacobi Cortusii Patauini Patricii, rei herbarię perquàm periti & auidi, cui & nos vicissim quasdã transalpinas & Norbonenses plantas, partim dono, partim spectãdas dedimus; sapore ex astrictione siccante.

- *Imperatoria.*
- *Podagraria Germanorum.*
- *Angelica satiua.*
  - *Varietas.*
- *Angelica syluestris.*
- *Benzoin, Assa dulcis.*
- *Panax Heraclea.*
- *Altera Olusatri aut Pastinacæ facie, Panacis species.*
- *Laserpitium.*
- *Leuisticum.*
- *Spondilion.*
- *Libanotis Theophr.*
- *Coriandrum.*
- *Apium hortense.*
- *Oreoselinum, siue Petroselinum*
- *Macedonicum.*
- *Hipposelinum, siue Olusatrum*
- *Smyrnium.*
- *Ligusticum.*
- *Pastinaca domestica.*
- *Syluestris Baucia.*
- *Pastinaca marina.*
- *Sysarum, Asphodelus Hesiodi.*
- *Potades, siue Batades Lusitanorum.*
- *Esaphoboscum.*
- *Costus adulterinus Illyricus.*
- *Barba Capræ, siue Vlmaria, an Rhodera Plinii?*
- *Flos Aphricanus, siue Othomna Italorum.*
- *Centaureum magnum duplex.*
- *Phu, siue Valeriana omnis.*
- *Nardus montana.*
- *Phytenma Monspelliensium.*
- *Saxifragia hircina*
  - *Maior.*
  - *Minor.*
- *Phellandrium Plin:*
- *Pimpinella.*
- *Daucus secundus Selinoides.*
- *Ammi vulgare.*

IMPERATORIA.

AVGVSTO hęc propter raras facultates donata fuit nomine, ceu quæpiã lectę mercis indicatura. Affinior autẽ est facie satiuę Angelicæ, quàm syluestri: folia tamen propius Spondiliũ & Hipposelinũ æmulantur, vt plurimùm terna, statim ab humo cauliculis subnecti: gracilis caulis, nodosus, sesquicubitũ altus est: vmbellæ & semẽ Angelicæ syluestris, vel Anethi: radix digitũ æquat, multis fibris in terram sparsa, foris fusca, albicans intus: multò

multò vehementioris & acrioris facultatis,& odoris quàm Angelicæ. Iiſdem gaudet natalitijs.

PODAGRARIA, German.

MVLTVM abeſt ab huius facultatibus ea quæ adeò reſtibili & importuno prouentu iuxta ſepes hortorum parietes vdis vmbroſiſq; locis pinguibus prouenit, vt vix inde poſſit radicitus deleri. Pedem alto caule candida vmbella, Imperatoriæ, minora folia & radix, odore, minus ſuaui, quo & viribus quadantenus ad Ebulum accedit. Ea propter plebecula rata Ebulum eſſe, vſa iam diu eſt, etiamnumq; experitur ad Iſchiadicos Podagricos optimè facere. Vocitántque Belgæ Herciniernyt, id eſt, Podagrariam. Sanè facultates Ebulo quàm Imperatoriæ ſimiliores ſortita eſt.

ANGELICÆ.

VIx credi par eſt noſtrates Angelicas Indicis delitijs aut præſidijs neutiquam poſthabêdas, Antiquitati notas, niſi ſint apud autores veterinarios Gallorum Laſerpitia memorata: nec enim ſiluiſſent illi tam diuinam fragrantiæ gratiam,& vicarias diuinæ Beneficentiæ vires, ſiue Angelicas, triplicis noſtratis Angelicæ. Quarum quæ procerior, radice craſſa & aliquantum ſupernè tuberoſa, multis appendicibus humi merſa intus candicat, foris pulla, odore perquàm ſuaui, a romatico, pinguem, gummoſum, flammmque ſuccum remittente. Caulis bicubitalis binum triúmve cubitorum: ſtriatus, palleſcens, ferulaceis. Folijs latis, Hipposelini, Simonijve æmulis, ex viridi in pallidum langueſcentibus, mollibus, vmbellę ſunt Paſtinacæ, domeſticæ, luteique flores & ſemina foliacea, rotunda, compreſſa,& albida, acris guſtu & odoris eximij.

Varietas.

NOnnullis in hortis hic Londini, Antuerpiæq; viſitur alia, tota minor cuius ſuauiorem odorem radix ſpirat, prope quam folia ima ex purpura rubeſcunt: ſuperna autem ex rubore vireſcunt: vmbellæ cæteraq; ſemina ſimilia. Celſos vtraque montes gelidáq; amat iuga, veluti Imperatoria dicta, cum qua in hortis colitur in Anglia, Belgio, Gallia.

SYLVESTRIS Angelica.

SED quæ ſylueſtris rarius hortis, ſed ſæpius vliginoſis, pratenſibus locis frigidis, gaudet, radice pluribus fibris odoreq; cæteris multo minore eſt, guſtu non ingrato & Paſtinacæ fermè: minoribus folijs, acrioribus, paucioribus, minúſq; inciſis: graciliori,& humiliori cauli, vmbellę albicant magis. Cuilibet hæc nota in Anglia, vbi lubenter vtuntur, quia aptior edulijs condiendis. Corrigit enim prouentum ſaburamq; craſſorum & viſcidorum humorũ, atq; fœtidum halitum emendat tetri ſpiritus, ex praua concoctione manantis, copioſior etiam & gratior eſt.

ASSA fœtens; an ſit ſuccus Cyrenaicus mixtus. BENZOIN recentiorum, non eſt ſuccus Cyrenaicus.

SVCCVM Syrenaicum longè alium fuiſſe,& Benzoino vocato excelluiſſe in promptu eſt noſſe: cum legenti, alterum Ferulaceæ plantæ, alterum verò arboris proceræ multò ſuauiſſimum excrementum eſſe: tum etiam facultates, qualitatésve exploranti, quæ guſtui in Benzoino, neque feruorem in intima ſeſe dantem, neq; in corporis meatus peruadẽtem, ſudoréſve affatim cientẽ exhibet. Capite autẽ de Lacca, Benzoin inuentum recentioribus,& à Cancamo differre, differuimus. Ac tametſi Syrenaicum illud celeberrimum iam tum defeciſſe Plinij æuo aſſentimur, non tamen prorſum nullum extare in naturæ familia Laſer perſuademur. Præter enim quàm quòd ſpeciem nullam penitus poſſe interire docẽt Metaphyſica dogmata, tum verò nobis ſuppetit Aſſa fœtida, quæ potis eſt Syriaci, Armeniaci & Lybici laſeris opinionẽ ſuſtinere. Solitũ enim erat iſtud notæ deterioris mixtum Sagapeno vænum vehi. Sagapeni enim eſt odor Aſſę fœtidus affinis, quod Laſeri nondum ſiccato ſoliti erant remiſcere, ſicq; venundare, Dioſcoride authore, cuius recenſione doceri oportet Laſer non adeò celebre fuiſſe, quia odoratiſſimum, alioqui primo libro recẽſuiſſet, aut hîc vſum tam rari odoris addidiſſet, vel ſaltem odoratiſſimum dixiſſet: atqui dũtaxat Syrenaicũ laudat, quia aptius cibis, maiore cõmodo, minore odoris ſaporíſq; faſtidio eſitetur. Odorẽ nõ ſuauẽ, ſed intenſũ vegetúmve cõmendat, quo mixto ſali aut condimẽtis, oris fœtentẽ halitũ corrigit, vt puta Liguſtico Imperatorio, Zeduaria, Leuiſtica

non

non suaui, sed gratiore quàm naturæ placeat odoræ. Hunc Serenaico temperatiorem multò esse, & os eo imbutum minus vehementer spirare. Ipsis subductis, si quis duplicem assam meminerit Arabibus dictam, alteram dulcem, alteram fœtidam, vires nosset sic satis quadrare: odorem verò mitiorem illius, quæ dulcis dicitur, agnoscet, vt cui minus aut nihil additum sit fœtidi Sagapeni, aut alicuius consimilis gummi. Fœtidam verò vbi multũ sit remistum, eoque fit vt interdum liquidior, liuidior, rubicũdior, remissior cernatur, prout mixta, recẽs aut vetustior fuit, neq; dum exaruit, cuiusmodi interdum visere est in rancidis officinis.

PANAX Heradium Herculea, siue Heradia fronde Pastinacæ.

DIXIMVS antea Panacis nomenclaturam communem fuisse pluribus plantis, quæ neq; inter se facie, nec planè viribus similes essent, magnæ tamen celebritatis commẽdatione κατὰ τὸ πᾶν ἀκεῖν, ceu quemlibet morbum dolorémve abigerent, dictæ fuissent. Hanc autem etsi Herculis nomine claram difficilè noscitare sit, quia aliquàm multis, quas nouimus in nostro cœlo oriundas, effluat nullus succus, tamen non desunt qui quandam in hortis coli non ita diu cœptam, nobis etiã (commõstrante Doctore Assatio) ruri lectam, veram asserunt. Verùm permultæ sunt aliæ huic nulla dote aut nota inferiores: radix exigua nimis videtur, duum cubitorum caule ferulaceo enim, folijs quadantenus Smyrnij aut Imperatoriæ, sed laciniis ambitúq; magis circinato, viridis pallentisq; coloris, rigidis, & leuiter hirsutis. Radix non perinde succulenta Ligustici vel Angelicæ, vmbella lata, floribus luteis. Creuit suaptè sponte in illo saxoso colle, qui Frontignana redennti Monspellium ad læuam est, propè aut pone Sacellum dirutum, vt nos monuit multiplicis industriæ atq; indefessi laboris hac in parte Doctor & professor Monspelliensis Assatius: sed studiosorum accursu, qui auidè istam plantam in chartis seruabant, deleta illic ferè fuit.

PANAX altera recentior Olusatri aut Pastinacæ facie.

VENETORVM quidam potiores etiamque Leopilli circulator, alebant & ostentabant quandam Panacis speciem ferulaceo caule binum & 3, autem 4. assurgere cubitorum, multos in ramulos supernè diuiso. Ferulacea autẽ folia squabra, asperiora, in singulis petiolis, geniculis, singula prodeunt, ampla, tharsi, plumatimve ex interuallis æquis positu Pastinacæ, & folijs constans multis in vno peciolo, oblongo: Africani fermè floris luteoli aut pallentis flores in vmbellis pastinacæ aut Bauciæ, quam et iam assimilat tota planta hirsutie incana, radice longiore, albida, nec ita dissimilis in Venetis & Flandriæ: hortis meminimus gustu aromatico, calfaciente, & digerente, gummeo, oponaceum succum redolente: quare meritò putetur hæc, vt si qua alia, Panax legitima.

LASERPITIVM.

CONTRA quàm fit hodie ab istis autoritatum racematoribus, minimè nobis lubet multas aceruare super hac historia paginas ex veteribus, quibus ne nunc quidem si viuerent fortè essent ipsæ, plantæ notæ, Lastipitij dico Sagapen permultarúmque eiusmodi gummificarum, quæ videntur Dioscoridi & Theophrasto non visa, sed lectione aut auditione accepta. Eamobrem non multa hic verborum velitatione, vt moris hodie, sed sedula lustratione & pergrinatione opus esset, quando antiquorum man ca sæpe, sæpius nulla recensio extat. Igitur ipsi quantum inspectione assequuti, fuimus candidis amicis lubenter impertiemur. E regione Massileæ, & non procul insulis, quas videtur vocasse Dioscorides Stæchades (quæ tamen putantur hodie illæ è regione Olbiæ, à Massilea fermè diei nauigatione, vti, capite de Stæchade dictum fuit) inter multas raras nascitur ferulacea &

&c viſenda planta, cuius radix prægrãdis, intus alba, foris cineritia, ſucco prægnans, mollis, pinguis, odorata, maior quàm Thapſiæ, aut Ferulæ. Caulis proceritate & craſsitie Ferulam æquat. Folia Paludapii, ſed craſsiora, rigidiora. Vmbellæ prægrandes Ferulæ, aut latiores quàm Anethi. Semẽ Angelicæ foliaceum, rotundum, compreſſum, odoratũ, & colore buxeo. Hanc Iacobus Rainaudus Maſsilienſis Pharmacopœus, ſtirpiũ valde cupidus & peritus, nobis miſit: deinde attulit Monſpelliũ quatuor ab hinc annis: quæ præceptori eximii ingenii Rondeletio viſa fuit Laſerpitio aptius congruere, quàm quæuis alia ex multis, quas ille vidiſſet, Ferulis. Satum in Belgio ſemen, an creuerit, nondum ſcimus.

Laſerpitiũ è regione Maſsiliæ repertum.

LEVISTICVM, *Germanicum Laſerpitium.*

SPECIOSA minus hæc ſuperiore, odore nec tam grato, nec perinde ſuaui, quam Leuiſticũ eiúsve ſpeciẽ cenſuêre. Folio enim Apii paluſtris maiore, radice craſſa, fuſca, odore graui uſculo, caule & vmbellis ferulaceis, ſemine oblõgo, foliaceo, Sileris mõtani dicti. Vtranq; proponimus doctioribus arbitris expendendam: poſſunt ſiquidẽ eſſe in diſsimili ſimilitudine, & tamen congeneres, veluti ferulaceæ illæ Afræ vel Cyrenaicæ: Quibus noſtratis triplicis Angelicæ & Imperatoriæ (eximiis & penè diuinis, tum nominibus, tum dotibus nobilitatæ) ſi non ſunt affines, certè accenſeri, ne dicam præferri, ſunt meritæ.

SPONDILIVM, *Germanis falſò Acanthum.*

NVLLI non regioni ſponte oritur hæc, & pro Spondylio etiam vulgò noſcitur: ſiquidem præter odoris grauitatem, à qua propter virorem, Spondylium, qui itidẽ fœtet & radici ſimilis eſt, dicta videtur; etiam nulla prorſum deeſt, aut aduerſatur deſcriptioni. Pleriſque locis vdis & ſecus ſcrobes oritur, foliis longis & latis, Panace Heracleo maioribus, & inciſuris propè æquantibus, craſsis, laciniosis, albicantibus: Caule, vmbellis, & floribus Bauciæ, candidis, latis: radix Hyoſchiami, candida. Vniuerſa nonnihil fœtidi olet; & ab Acantho vero non modò viribus, ſed etiam toto genere differt: nec enim ſpinoſa vſpiam: aut perinde emolliens eſt, neſcio quàm verè, ſed monebat quidã Medicus, huius ſolum & merum ſuccum curaſſe pro enemate indi, ratus eſſe Acanthum verum, & ſenſum primùm glaciei, deinde ſtuporẽ inuexiſſe, cuius tamẽ periculum nullum facere licuit.

LIBANOTIS *Theophraſti.*

NON multum videtur abeſſe à Theophraſti Libanotide plantà, Hippoſelini, foliis paucioribus, parum in ambitu ſerratis; ſemine in vmbella foliaceo, lato, oblõgo, odore & ſapore Angelicæ, radice ferulæ, quæ comam promittit villoſam, furuam, Peucedani fermè vel Dauci, alba intus, foris pulla, odoratu medicata, fermè Sylueſtris Angelicæ, hanc Commentator, neſcio ſi vidit, certè non deſcripſit, verùm ſuo pictori pręcepit vt pro Æthiopico Seſeli ſculperet, qui perperam æmulatus eſt ex commentariis Dodonei, cuius mentio-

nem nuſpiam cur non fecerit facilè ſubodorari. Foliis Lactucę ſylueſtris, ſterilis, orbâ caule, flore, & ſemine, Theophraſto memorata, nuſquam nobis viſa.

CORIANDRVM.

VBIQVE hortorum peruium Coriandrum, à cymicum putore, aut potius cicutæ fœtore viroſo, & conſimili facie, nominatũ: tametſi & ſimili, vt videtur innuiſſe Dioſ. viribus cognatum. Cuius ſententiam ſi accuratius ſubduxiſſet Senẽſis, non quidem iam commentator, ſed Dioſco. immerentis deſertor, neutiquam tam multas farragines ex Galeno, Auicenna, Ruellio, Braſſauola, in ſuas paginas conuaſaſſet. Quin potius, quod ſolertis interpretis & candidi eſt, à veritate Dioſcoridéque ſtetiſſet, neque noſtra deluſa ſpectatione ſic, nihil docendo, elapſus abiiſſet. Licuit enim cuilibet Philoſophiæ mediocriter imbuto, dimidio paucioribus verſiculis non parũ lucis huic difficultati afferre. Et decuit etiã Medicum doctum hunc admodum pauca differere: Coriandri aut herbam totam, aut ſemen in vſum vt plurimùm venire: & eius quidem, aut aridi, aut virentis: neque tam multis rixis, ſed multiplici experimento, & antiquorum certiſsima obſeruatione, eius expreſſum ſuccum herbámve contuſam, illitu tumorum feruores cõpeſcere; ſemen verò ſtomacho multis de cauſis proficuum, concoctionem iuuare, vaporum ſurſum eruptionem flatuúmque impetum ſiſtere, temperatǽque qualitatis alimentum eſſe, vnde ſanguinis ſeminíſque incrementum, ac ne quidem correctum prodeſſe, ne tantoperè auerſentur illud meticuloſi iſti declamatores: cùm quiſque Pharmacopœorum, aut etiam è plebecula quotidianis epulis aut medicamentis correctum miſceat, nullo inde percepto nocumento. Plerumque etiam illud ſaccharatum officinarũ, neutiquam correctum eſt: niſi putes ſaccharo, igneq; : igitur non aceti frigiditate, ſed potius ſeminis ſiccitate & tenuitate. virus fœtidúmque ſpiritum abſtergi putandum.

Conſule Dioſco.

Rationis ſubductio igitur hæc eſt: Coriandri herbam prę́ſertim ſucco frigidam eſſe, adeòq; nonnullis in locis, Arabum teſtimonio, eius ſuccum epotum exitio eſſe: quod de Hiulca recentiores etiam exploratum habent: Herba nempè veſca & boni alimenti, ſuccus cuius, hominem necat. Quapropter & ſacris ignibus illitus reprimet ſuccus inflammationẽ, exceptus polenta panis medulla, quam Galenus haud reiiciet, vt qui libello de paratu facilibus, ex antiquis doceat hordei farinam polentam panémue & ſimilia addi ſolita, non tam quò agant, quàm vt agendorum ſuccorum vires excipiant. Tametſi videntur etiam iuuare digerendo, & ſiccãdo, vt hordeacea, aut etiã demulcendo, vt medulla. Atque huic reſponſio eruenda obiectioni de ſtrumis: multa namque ſunt non calida, quæ ſtrumas incipientes diſcutere valent: eóque hic farinam freſæ fabæ addi vult Dioſ.: tum excipiendo medicinam, tum etiã iuuando actionẽ: Digerit namque faba, cumq; Coriandri ſucco mixta moderatè repellit exſiccando: qua etiam vi teſtium phlegmonibus opitulatur: ſicca enim optimè id præſtare, modò modicè refrigerent & diſcutiant, præſertim initiò, Methodus Galenica docet: ſic Plantago etiam Dioſcoridi, ſic capilli Veneris ſtrumas diſcutiunt.

APIVM Hortenſe. Σελινόν

Germ. Peterſilgen. *Gallis.* Perſil. *Ang.* Perſele.

MALIM equidem ſelinon quaſi Lunaticum dictum, ab illo formidando affectu, quem accerſeret eſu, quàm à paluſtri ſolo, vbi non ſemper naſcitur. Ei autem non deſunt vires quædam Coriandro analogæ. Siquidem eadẽ fermè vtrunq; pręſtat, experimento & Dioſc. ſuffragio: non tamẽ cùm dicimus analogas, eaſdẽ aut ſimiles, intellectũ iri volumus: ſed ſic loquimur, vt enucleemus iſtius authoris ſcitũ ſolérſq; ingeniũ, pauci eloquii & veritatis amiciſsimũ. Vt quid nõ argutetur nũc criticus ex Galeno, hæc Methodis aduerſari, calidũ nempe Apiũ? inflãmationibus oculorũ mederi, æſtuanti ſtomacho amicum mammiſq; turgentibus: & tamẽ hæc Dioſcoridica medicatio, eiuſdemq; intellectio, eſt Galenicæ Methodi anima, perquàm digna cui nauet quippiam operæ ſedulus Senenſis: Sicque ſe expediat, eſſe præſidia non parum multa, quæ contrariis, aut valde diuerſis polleant

ant effectionibus, & tamen eidem medeantur affectui eiusdem incrementi & modi. Id in capitis fracturis atque vulneribus facilè de Galeni Celsique lectione, & medicamentorum collatione discas: quorum hic siccantibus frigidis, ille verò calidis digerentibus, etiamque humectantibus fœliciter vsi fuêre: sicq; testium tumoribus violaceum farinis exceptum leguminosis quidam, alij verò Cretensi feruido vino exceptum Cumini pollinem medētur. Sic hic nihil mirum Coriandro sicco refrigerante, & paulùm quid astringente partim dissipari, partimq; repelli materiam eiúsq; incrementum, vel Apio calefaciente digerentéq; in halitum per poros laxatos difflari. Multa cùm sint Apij genera, omnium frequentissimum gratissimūq; cibis est domesticū, eóq; meritò tacita cōiectura magis quàm certa vlla expressa figura, verum antiquorū putatur. Nam illud perelegans & rarum, quale viruit in hortis superiore anno è montibus allatum, nihil distat, nisi foliorum crispatis oris, argutioribusque & minutioribus incisuris. Istis haud absimiles cæteræ species, viribus tamen efficatiores & medicatæ magis. *Varietates.* CRISPATVM Apium.

Paludapium vocatum satiuo quidem maius, sed ingrati tum saporis, tum odoris, vt si quod Apiū meritò fuerit Chrysippi Dionysijq; consilijs Medicorū, à cibis abdicatū, quia propēsius paroxismum epilepticum excitet, acieiq; obsit: istud palustre sit meritò censendum. Est tamen efficax valde, eóq; Arabibus & Pharmacopœis nonnullis vsitatius in syrupis ad obstructiones, Bisantino & 5. radicum. PALVDAPIVM

OREOSELINVM, *siue Petroselinum.*

OREOSELINVM verò radice est crassa, longa, alba, odorata, acri, aromatica, quàm quà caulem promit, capillamenta quædam in ambitu habet Libanotidis modo. Folia à Venetis reperto Macedonico Petroselino similia & æqualia: caule non procero, sparso: Semen & vmbella non diuersa. Rarius istud, nisi montosis Lugduni, prope Sequanam, & in valle Ostensi Pedemontana.

MACEDONICVM.

A DOMESTICO perparùm distat effigie Venetorum Macedonicum vocatum: Folia consimilia, aut potius Saxifragiæ *Pimpinellæ*: caulis cubitalis, albicāt vmbellæ, semenq; euanidum, pusillum, minus, minorísque energiæ & virium, quàm satiui Apij, multo studio cœptum est coli, quia rarum, nescio an verum.

HIPPOSELINVM, *siue Olusatrum.*

PERQVAM similes Olusatrum & Smyrnum, adeò vt minus circumspectè vtrumque exploranti, alterutrum vtriusuis possit veram delineationem repræsentare: at cui vtraque planta viridis præ oculis, atq; descriptio non item. Magis conspicuæ differentiæ sunt hæ. Istud genus, quod plebecula frequens esitat, præsertim primulùm asparagos dum promit, vocitatq; Macedonicnm vel Alexandrinum, vt Angli, in hortis copiosissimum, vbi radix illi crassior, magis succosa, vesca, & tenerior, quàm suapte sponte nato. Foris color pullus, intus albus, odora, gustu grato, & nonnihil medicato. Caules edit alásve multas statim à radice, & folia Apij palustris, sed maiora, rotundiora, viridantia ex atrore, vel lurida: caulis striatus, bicubitalis, concauus, Apij vmbellæ, chorymborum instar, pēdulæ visuntur maturitatem assequutæ, onustæ semine copioso, atro, vnde illi Olusatram, pleno, graui, semisphærica figura, sed paulùm quid vtrinq; retusa in basi, medicato gustu acri, ad Smyrnum accedente. Doctiss. Marcellus & Brassauola esse verum Hipposelinum asseruerunt, quod qui respuunt, anili prorsum argumento, non vt veritati, sed suæ potius dignitati consulunt, ne & Leuisticum vulgare abiurent, pro maiore Selino, néve verum Smyrnium, doctiorum omnium iudicio, melius & repertum posterius in Italia, in huius locum sufficiant. Sicque volens vidénsque errores ingeminat, cudit, & tegit Senensis dictator, infaceto hoc seculo plaudente. Virgilius Marcellus tibi peruersus interpres immeritò videtur, quippe hoc *Leuisticum vulgare.*

 non

non eſt peruertere, ſi radices foris nigras, intus albas in quopiam non tibi viſo codice aut exemplari legit & ſcripſit. *P*eruerteret autem, ſi contrà quàm author innuerit ſenſum exprimeret, atqui ſi, vti tu vis, Dioſcorides nullibi meminit, igitur nec aduerſatur, nec *M*athiolus meritò Hippoſelinum verum auerſatur. Quod tamen vulgus Italorum auidiſſimè expetit in acetarijs, non ſecus atque Germanorum, Anglorum & Græcorum, qui etiamnum, vt iam tum tempore Dioſcoridis, cum Smyrnio confundunt. Valde familiare olus eſt, alit bene & pręſtat eadem quæ Apium, ſed efficacius. Sic Angla plebecula *P*ulegium Origanum, Anagallidem autem *P*impinellam facit. Et Hippoſelinum Alexandrinum, Apium vocant. Leuiſtico aũt eſt ſemen multùm diuerſum, ſapor, odor, & tota vmbella: nullus fermè vſus in acetarijs, non enim oleracea eſt, qualem optat Dioſcorides, ſed ingratiſſima & acerrima guſtu.

SMYRNVM.

IAM in procinctu fuerit vera Smyrnis cognitio, & cum Hippoſelino ac Leuiſtico diſtinctio, cui nota ſit illa planta multis iam diu Belgię & Gallię hortis enata. Cuius radix cõſimilis Hippoſelini, aut Ferulæ: folia pauciora, maiora, craſſiora, ima retuſiora, ſummo caule circinatæ rotunditatis: quo quidẽ traiecta, vt Perfoliata herba dicta, cernuntur, proxime ramicellos amplexa, vmbellis Anethi aut *P*erfoliatæ donatos. Floribus albicantibus, aut pallentibus, vbi ſemen fuſcum, ſubrotundum, Raphano minore, Braſſicæ par & ſimile, prorſum Myrrhã ſpirans, acre. Commentator commentatorum Senenſis, moroſè nimis, cùm in ſuperiori ſuo, tum in hoc *S*myrnio ſemen Braſſicæ exquirendo ſatagit, lectorem ſeq́ue intricat ſuo more. Nam & illic paucis interiectis lineis ſibi refragatur, & hîc (quia, vt fermè eius omnia, emendicatam habuit plantulam, radice mancam, vmbellis ſemineq́; chartis fortè appreſſis, eóq; minus exactæ cognitioni aptis) Braſſicę ſimile ſemen negat, nec quicquam melius indicat.

LYGVSTICVM.

SI quis Genua itinere terreſtri proficiſcatur Sauonam, & paulùm ad læuam Auſtrum maréve verſus deflectat, magnam copiam videbit huius Lyguſtici, inibi propemodum vbi *S*aliunca viſitur oriunda: verũ illic, vnde nomen habuit, apud Lygures, quibus nummus fermè Numen eſt, non ſolùm hæc, ſed etiam pleręque multò pręſtantiſſimę ſtirpes neglectui habentur. Vniuerſo illo tractu maritimo reperitur hæc, cuius ſemen fuſcum, odorum, Fœniculi fermè, veſcum eſt, multoq́; vſui illic mõtium accolis, Mei ſimile & par vmbellis, è caule Ferulaceo, alis diuiſo, folia ferentibus anguſtiora, Galegæ aut Sileris: radice *P*anacis, odora.

PASTINACA Domeſtica.

{ *Ang.* Perſenippe.
{ *Gall.* Paſtinades.
{ *Ger.* Mozen.

QVIA ſponte hæc in agris naſcitur, quamq́; quælibet paupercula gens paſcitur, Paſtinaca dicta videtur, quemadmodum etiam Staphylos à radicis rapo Bryonię (quæ σάφυλος etiam vocatur) non ita abſimili, appellationem traxiſſe potuit. Tametſi non eſſe figura diuerſam à ſatiua *P*aſtinaca, ſed viribus duntaxat ignauioribus quàm Syluestris, ex Dioſcoridis oratione non liquet: tamen, quia poſteritatis conſenſu, & multo vſu iſta recepta eſt, ideò vt genuinam agnoſcere viſum eſt. Similis Siſaro facie, ſimilior tamen Elaphoboſco, Syluestri *P*aſtinacæ, ſiue Baucię officinis dictę, viſitur: lutei namq; ſunt Bauciæ flores, & radix concolor, & eiuſdem ſaporis.

SYL-

SYLVESTRIS.

SYLVESTRIS similis est tota Carotis, seu Dauco, cui Galeni Pastinacam syluestrem succedaneam faciunt etiamnum Pharmacopœi. Vmbellæ densæ & satis magnæ sunt; flores candicant. Eascatent arui & sata, minor multò superiore, & radix eundem gustum, sed medicatum exhibet: minus tamen cibis expetita.

SISARVM Angl. scyrret. Gallis, Ceruys.

NOSTRATE Sisaron retinet cóspicua vestigia appellationis & similitudinis Sionis: alioquin ex descriptione antiquorum, quibus notissimum fuerat, non satis notum, nisi hac nomenclaturæ & radicum coniectura: ideo quòd vulgò frequens Norbonensi agro (non perinde in Italia aut alibi) vescendi causa alitur, legitimum putatur. Sapor illi quàm Pastinacæ domesticę gratior, cui facie similis est, aut Laueri, quem Pastinacã aquaticam fecerunt: sed in radicibus discriminis plus: sunt enim ex vna quasi radicis basi pendulæ, bulbosæ, teretes & oblongæ, Oenanthes Asphodelíve modo; quæ quia vescæ sunt esséntne illæ ab Hesiodo stultis exprobratæ, vt quondam ambigeremus fecerunt. Nam Dioscoridis Asphodelus non homini, sed pecori potius, aut sui alimentum cedat. *Pastinaca aquatica.* *Hesiodi Asphodelus.*

BATTADES, Ignames. Ang. Potades.

HVIC Sisaro non parùm accedere videntur radices illæ, quæ insulis non procul nouo Orbe dissitis, suapte sponté oriuntur. POTADES vernaculè tum indigenæ, tum Hispani illic vocant, quibus hæc in patina & Veneris illicia freqẽns veniunt: singuli bulbi teretes, oblongi, Napum vtrinque obtusum æquant, color pullus illis foris, albidus intus, sapor gratus valde & tener, quasi Milii delicatioris, aut fabę fresæ, cóque gustu insulsæ sunt, nisi condiantur: saléque aceto & oleo interdũ eduntur, & vino perfunduntur, nonnunquam coctæ prunis. Hisce congeneres sunt & persimiles quæ ab Hesperia, Æthiopia, & Guinea afferuntur, Ignames vocatæ, quales aliquoties esitauimus: folia vtrisque hederacea & Maluacea audimus.

PASTINACA Marina, an Secacul Arabum?

ERVTAS huius radices in maritimis sabuletis Norbonę inter Eryngia, dum esitat plebecula illic Pastinacã Marinam vocat: sunt enim prorsum eodem sapore, nec longè à figura absunt, nempè longiore radice Pastinacæ aut Eryngii; caulem sesquicubitalem, ferulaceum, striatũ, Eringij fundens, quem multæ alæ è geniculis emergentes ambiunt per interualla vtrinque: folia crassa, mucronata, pinguia, in quo summo albicant flores, quædamque rudimenta vmbellarum effigiant: vbi semen spinulis refertum muricatum & Calcitrapæ, aliquantò Pastinacæ gustu, sed salso.

Baucia, an ELAPHOBOSCVM?

DVAS PASTINACAS Syluestres, alteram ex Dioscoride, alteram ex Arabibus, scitè statuunt plebs Pharmacopœorum. Illam Dioscoridis, vt iam monuimus, pro Dauco substituunt ex Galeno. Hanc Arabum, quæ dissimilis est (quippe foliis, facie, floribus & caule similima Domesticæ, sed radix minor, gustu tamen magis vegeto & medicato, & paucioribus foliis) BAVCIÆ nomine discernunt, quam si attentius expendas & cum Elaphobosco Dioscoridis conferas, nihil prorsum erit, quod requiras. Monspelliensium autem pabulum Ceruinum Elaphoboscum putatum, multum abest à veris notis, vt superius dictum. *Baucia.*

COSTVS *Spurius Illyricus.*

HVc etiam pertinet noua & perlegans illa, quam quidam vocant hodie Coſtum Illyricum: folia enim ſunt lineamentis Paſtinacæ maioris, terram fermè radentia, inque ramulis caulem ſeſquicubitalem fœniculaceum amplexa: vmbellę ſummę in cógerie ramulorum lutei flores ſunt: radix pollicem craſſa, admodùm amara.

Barbicapra & VLMARIA Vulgi, an Rhodora Plinii?

MARGINENSES herbidi, aut prata vmbroſa, vda, lætiora, tẽperatiorũ regionum Galliæ, Germaniæ, Italię, & Angliæ, vix elegantiorẽ habent herbam iſta, quam recentiores vocant Barbam Capręe, propter ramulos florum fœtura racemoſa amictos, in prælongas quaſi comantes barbulas effigiatos, aruncos, ſpirillóſque caprarum imitantes: candore niueo, puniceo, roſeóve colori intermixto, viſu & odoratu periucundo: folia Caryophyllatę, ſed ſitu aut Agrimonię, Vlmi folium admodùm exprimentia, ſuperficie, rugis, & ambitu Agreſtis Valerianæ, vnde vernaculum nomen: nam recentiorum eſt herba, nec enim de antiquis noſcitur, niſi pro Rhodora Plinij habeatur, quòd ſtudio hîc relinquimus, nec alibi in aliis excutiemus, vt lectoris exercitationi ſimul & iudicio id relinquamus.

CENTAVRIVM *Maius Duplex.* κενταύριον τὸ μέγα.
Gallis. Grande Centauree. *Belgis.* Groote Sentory. *Ang.* *Great Centorye.*

EFFIGIE & natura abeſſe Paruum Centauriũ à maiore, ſuperius patuit in illius claſſe. Maioris autem duo genera, foliorum inciſura dũtaxat differre vidẽtur, magis quàm radice, quæ vtrique, cùm maxima, ęquat carpum humanum; colore Pentaphylli, flauo ſucco, ſubruffeſcẽte: flos & ſemẽ vtriuſq; eadẽ: folia verò ex vno octona, aut ſeptena, non pediculo, vt in alio, ſed medio neruo aptata, tarſi aut ſerratulæ modo, ſerratis & profundè laciniosa: radices cóſimiles, quæ ſiccatæ, vtriuis Rhapótico, falsò eædẽ olim putabantur. Iam vtrauis nullo diſcrimine vtuntur ſanguinem ſpuentes & aſthmatici: etiamq; matricis ſordibus educentibus, vtitur Dodoneus, quem aptius poſſent hîc erroris inſimulare critici, quàm eius Centaurii maioris iconem, vt non legittimam, recuſare. Nam illic potuit decipi, Arabas ſequutus, qui vires maioris & minoris ferè cóntrariis confuderunt, hîc neutiquam. Vireta enim Belgica plurimas huius Serratifolii alunt plantas, vſui optimas, & nulla nota à vulgatiore, niſi foliis Iuglandis, diſcretas. Semen vtrique Cnici ſimile & par, in capitulo ſquarroſo Iaceæ nigræ maioris: flos purpura albicat. Hoc poſterius, Belgicis hortis frequentius: rariùs autem Alpinis tractibus, vbi alterum frequentius, etiam ſpontè.

OTHONNA *Italorum, aut flos Aphricanus, an Lycoperſion Galeni?*
Belgicè, Thunis bloemen.

EX Aphrica, Italiæ, Gallię, cunctíſque ad ſeptentrionem hortis factus eſt inquilinus flos hic ſpecior, quàm ſalubrior: quem idcirco Africanum vocant, vel Thunethanum. Foliorum magnitudine, ortu, poſitu & ſerrato ambitu, quadantenus Valerianam ſylueſtrem imitatur: in ramulis ſũmis florũ calyces, ocellíve Lychnidis maiores, intus flauo miniatóq; rutilant, holoſerici ęmula gratia, ſed tetro putent comminus odore: ſemen villoſum nigricat, oblongum, compreſſum: fibroſa & fœtida item radix, non ſecus atque vniuerſa planta venenata non immeritò creditur, vt cuius eſu porcis tumeat roſtrum & fauces, ac nonnullis, vt audiuimus, exitio fuerit. *Varietas.* Cuius potius varietas eſt, ille duplò maior aureus, & tantò pulchrior flos, quem Itali Othonnã decernunt: horti in deliciis habent ad coronamenta; quia aut minus, aut perparùm tetri ſpirat: foliis, aut caule, non diuerſis, ſed multò maioribus: flores multipla ſerie maiores & confertiores cernũtur, aureo fulgore viſum oblectantes: calida guſtu vtraque videtur, vixque opinionem Othonnæ tuetur, vt diximus in Othonna Monſpellienſi.

An VALERIANÆ *noſtrates ſint Dioſcoridis?*

VALERIANA *maior.*
Ger. Gros Baldrian. *Bel.* Speercruyt. *Gal.* Valeriane. *Ang.* *Setwall.*

IMPENDIO morosiores sunt, qui nostratem Valerianam maiorem negant esse *Phu* apud Dioscoridem; nam florum Narcissi collatio, quam vnam isti vellicant in Valeriana, potius autoris incusare diligentiam videtur, vel nimis frequentem illam inuersam, aut peruersam, quantitatis designationem, μακρὰ pro μικρὰ: ἥσσονα pro μείζονα (cuiusmodi in Dioscoride & Theophrasto crebrò obseruatur:) quàm Valerianam improbare, vtpote quæ cæteris indiciis quadret, & plenè respondeat antiquorum *Phu* facultatibus, quibus multis valet, vnde Valeriana vulgò vocatur. Eius hodie noscuntur quatuor differentiæ. Quæ in hortis vbiq; maior & notior vocatur, caulem emittit bicubitalē, glabrum, concauum, eque geniculis folia prælonga altius sinuata edentē, Erucæ aut Pastinacæ diuisura: flores sunt nō inuenusti, in summis ramulis vmbellatim collecti, purpurantes per initia, odori: radix transuersa, humi immersa, crassa, pollicē æquat, calidiuscula & exsiccans, lotio ciendo efficax, suaue olens *Nardum*; sed tantillum grauitatis mixtæ prodit; certiore adhuc coniectura esse antiquorum *Phu*; quam potest quispiam festiuè dictā putare à putore grauiue odore mixto Nardeæ suauitati, quem *Phu*, siue Phy, aduerbio admirantis & abhorrentis auersarentur subodorati, qui sic appellarunt. PHV.

VALERIANA *Syluestris.*

SVNT & syluestris in Northmaniæ & Angliæ humentibus nascentis, caulis, ortus, & flores Domesticæ multum similia: quinetiam radix, suauitas, Valerianam testatur, folia autem in longitudinem pedem & sesquipalmum porrecta, altius incisa, & crenata minutim sunt, Sionis, Laueris, aut Barbæ Capræ ritu, floribus candicantibus, penè Eupathorii Canabini.

VALERIANA MINOR.

ISTA etiam gaudent syluosi riuuli, humentésve tractus, præsertim Septētrionalium, totaque effigie maiorem Valarianam fatetur, minor tamen multò, adque imum folia aliquàmmulta promens, Nasturtii aquatici quadantenus; in medio caule minora habet incisa, superioris Valerianæ similiora, flosculis syluest. Valerianæ, aut Nardi Montanæ radice longiore, geniculata, reptandóque sese propagante.

VALERIANA *Peregrina Belgarum, & Herbariorum.*

EQVIDEM nescimus nos, nec sciunt fortè qui huic Valerianæ nomen impertierūt, quid hæc habeat Valerianæ præterquàm exiguam cum foliis similitudinem, aut potius cum Astragalo: sunt enim in cauliculis & pullulationibus consertim enascentibus, rectis, folia pennatim gemino stipatu concinna, serie neruo medio hærentia, minutius ac elegantius quàm in Astragalo, exiguis flosculis, multis, cōfertis, viuida cærula placentibus, eque medio breuia staminula aurea emittentibus: postque semen æstate media nigrum pusillū in siliquula oblonga, creberrimis filamentis radice donata. hortis Francei, Belgii, & potissimùm Angliæ familiaris, ad concinnandas ædes, olfactoriola, & coronamenta.

PHV MINIMVM.

PRÆTER relatas hasce est quædam harum omnium minima, flore & vmbella ex candore purpurascente Thlapsi, & foliorum diuisura tertiæ simili, sed adeò exigua, vt vix minoris adiugæ folia æquent, palmum alta, radix candida, exilis admodùm, & Nardi penè infimis fibris similis, odore tertiæ: interdum montosis locis saxorum commissuris, interdū in segetibus, vt propè Monspellium, adolescit. Nec non sæpe nobis visa & enata in Anglia.

MONTANA Nardus.

DE Montana Nardo Anguillarii iudicium & descriptionem sequimur, istaque planta admodùm oblectamur, quam inuenimus tum mõtibus Mindeno cõterminis, tum Veganiis arduis accliuibus: natura paruula est, Valerianæ minori persimilis, flore & folio, sed purpurascente, Erucæ diuisura, & Valerianæ maioris: radici bulbi, bini, oblongi subsunt Orchis ritu, è quibus caules sesquipalmum alti.

PHYTEVMA Norbonensium.

QVASI foret ad amorem serendamque prolem apta, Phyteuma vocata fuit: fortè etiã seminis pertusi occasione, quale etiam copiosum in singulo pericarpio, sed exiguũ Hyosciami par, rotundius tamen, pertusum impressumúe foraminulis, visitur hodie in Galloprouinciæ, & Norbonę oliuetis propè Monspellium: vbi studiosis admodùm notum est isto nomine, effigieque Valerianæ minimæ: verùm folia illi in imo infectoriæ luteolæ sunt, superiora autẽ diuisura & magnitudine pusillę Valerianę: plusculi sunt flores albidi muscosi oleæ: semina pusilla instarq; vnionum rotunda: sed quà paululũ cernuntur compressa, vestigium foraminuli insculptum habentia, inclusa Plinianæ folliculo Rhesedæ, in cauliculis palmaribus & sesquipalmaribus, reptantibus. Radix exigua Valerianæ minimæ. Tametsi non nescimus è tam concisa descriptione nulli fermè integrum esse quodnam Phyteuma, verum sit afferere. Tamen pudentius duximus istud coniectari, quàm vt Mathiolus Campanulam quandam, à Fuschio & Dodoneo iamdiu depictam, intrudere.

PIMPINELLA, aut Bipinella. Ang. Burnet.

ANTIQVIS putãtur indictæ omnes Bipinellæ differẽtię, idq; recens nominis adeptæ à foliorũ binis ordinibus pinnatim, plumatim tarsive effigie digestis: cuiusmodi Filipendulæ sunt perquàm similia sanguisorbæ Bipinellæ, eóque hic recensendæ & distingundæ quodam cognationis & consecutionis filo. Est itaque Bipinella quæ minima, frequentisima ruri & domi notisima, pedem aut cubitum alta, exili radice, exiguis Pentaphylli, sed numerosis & teneribus turionibus, oleraceis multis foliolis, æquis spaciolis Chamedri vel Eufrasię similibus, ambitu crenatis & bini ex aduerso positi: Summis in caulibus rotundi flosculorum glomeruli muscosi, interdũ punicei ex candido, interdũ subfului insunt, qui floribus elapsis Adonidis, vel Mori fructũ exprimunt. Poculis gratiã conciliat sapore & odore aromatico & vinoso, quodammodo Melonis: nec minus in acetariis expetita, ex oleo namque sale & aceto Belgi, Angli, & Galli libenter esitant. Peramica visceribus, Hepati, Cordi, & pręsertim spiritibus, perhibetur: magnę commendationis etiã ad Pestilẽtes morbos, vt cuius succo etiã abigũtur febres exitiales, locis gaudet incultis, aridis & squallidis collibus & marginibus: Astrictoria vi & exsiccante pollet: citra mordacem vellicationem: Eóque internis & externis sanguinis eruptionibus & vlceribus opitulatur: vocaturque Bloetwurtz Germanicè, id est, Sanguinaria vel Sanguisorba.

SANGVISORBA altera, maior, siue Pimpinella.

Hæc

HÆC tametſi natalibus differt,& pluſquam cultu,contrà quàm nonnulli arbitrantur, tamen quanta quanta eſt,vt maior multò,ſic ſimilima eſt.Folium interdum Betonicæ par. In alis & caule duum,triúmve pedum alto. Capitulis item iiſdem,ſed lõgioribus,ruffeſcentibus, ſemine anguloſo,triangulari:herbidis,montoſis lubens oritur, & plurima in Anglię Northamptonię pratis & paſcuis prope Aigſhot:vtriq; vires eædem , ſed hortenſi gratior & potior eſt. Suauem tamen & maiorem vino merſam meminimus illic.

Bipinella Saxifraga vtraq;,an PHELLANDRIVM *Pli?*
Ger. Beuernel.

QVIA Saxifragiæ nomenclatura planè diuerſa genera notat herbarum,& perquàm diſſita,vulgóq; indita,noluimus ita nominis aura ſonóve abripi,vt naturæ vel cognatas claſſes,vel cognitioni mutuæ accõmodas,facilè diuelleremus:non enim magis hiſcè cũ Dioſcoridis aut Italicis Saxifragiis cõgruit,quàm diureticis Ruſco,Poligonato,vel Aſpe rago. Harum aũt notiſſima hircina,nonnullis Bipinella,cuius folio adeò ſimilis exit, & facie, vt eadẽ planè putetur: nec eas ſẽper pilis diſcernere eſt,vt putat verſificator:*Pimpinella habet pilos,Saxifraga non habet vllos*: nam eodẽ proximè loci tractu videre meminimus Saxifragam foliorum interna ſuperficie piloſa: nullos tamen in Pimpinella,Sanguiſorba,vel hortenſi videas. Anne non foliis innatos,ſed inter frangendum tractos villos,tenuiſſimáve & fermè Arachnea ſtamina,innuit,qualia in Scabioſa animaduertas? In caule rotundo, glabro,cauo,è geniculis,flores in vmbellis,albi,Dauci ſemẽ,acre,Carui,ſed calidius,acrius. Radice multò acriore,albida,Dauci Syluestris. Germaniæ,Belgiæ,Galliæ,Anglięq; in pratis ſiccis,ſecus ſepes. MAIOR

In ſyluis verò tota maior & vmbroſis pratis,ſed minus acris feruidáve,quàm minor, & folio longò propius exprimit Apium,quàm Pimpinellam. Creberrimus vſus apud Belgas vtriuſq; ſeminis & radicis calculo frangendo lotioq; proliciendo, vehementior ſiquidem vtrumque præſtat. Proindéq; nulla magis Pliniani Phellandrii opinionem tuetur. Ruta quippe pratenſis dicta,& Pariſiẽſibus noſtris præceptoribus Phellandrium putata, multò minus quadrat, multóq; ignauius præſtat id muneris,quàm Hircina iſthæc, neutiquam à viroſo hircúmq; olente ſic dicta(Dauci namq; Paſtinacæ vel Liguſtri quiddam,nec inſuaue redolet) ſed quia illa adulti hirci,eo quo docent Practici modo,ſanguis & carnes eximium ſint calculoſis pręſidium . Etiamq; Ictericis & Hydropicis. Petriſindula verò vocatur etiam eadem pręrogatiua.

DAVCVS *ſecundus Selinoides.*

VENETI Pharmacopœi quam Matheolus Daucum alterum facit, Saxifragam dicunt, illiq; vires conſimiles frequenti experimento aſſerunt: nihil tamen obſtat quin ſit Daucus alter Dioſcoridis. Foliis namque Coriandri,aut Petroſelini Macedonici veri,donatur. Semen illi in vmbellis oblongum,anguloſum, Fœniculi modo, Radix aroma olet, ſuauis guſtanti,ſuperneque comata,Mei modo.

VVLGATIVS *ammi.*

QVIBVSVIS foſſarum ripis, nec ſolùm inter olera ſponte Galliæ & Angliæ videas vulgare iſtud Officinis Ammi Iunio & Iulio,flores puſillos,in ſũmis albicãtes,radiatos,vmbellis Carui geſtare:ſemẽq; Auguſto exiguum,pullum,ſed nulla aromaticitate,acrimonia pauca,amarore ingrato,& proinde verum Ammi inficiante:caulis ſeſquipedalis, & bipedalis eſt,rotundus,in alis folia oblonga,bina,terna,& quina,ſingulo quaſi pediculo,& alia puſilla latius ſparſa,Hircinę planè,Saxifragię,aut Siſari, ſummas vmbellas obſident: radice Cicutę, albida.

Aniſum.	*Daucus niger Theoph.ſiue Carotta rubra.*
Carum.	*Carotta ſyl.ſiue Daucus Officinarum.*
Creticum verum.	*Cerefolium.*

Ammi

Ammi omne. { Creticum. / Guſtu Origani.
Gingidium.
Scandix, pecten Veneris.
Viſnaga.
Percepier Anglorum.
Caucalis triplex.
Oenanthe herba.
Filipendula.
Oenanthe ſiue Filipendula montana.
Oenanthe maxima Cicutæ facie.
Cicuta.
Cicutaria.
Myrrhis.
varietas.
Seſeli Peloponēnſe, folio Cicutæ.
Seſeli Creticum, ſiue Tordilion.
Siler montanum.
Seſeli Pratenſe Monſpel.
Thalictrum, Sophia.
Delphinion.
Melanthium ſatiuum.
Melanthium ſylueſtre duplex.
Cuminum vulgare.
Æthiopicum.
Sylueſtre villoſis glomerulis.
Cuminum ſylueſtre, ſiliquoſum, duplex.
Nucula ſylueſtris Septentrionalium, an Bunion Dioſc. & Bulbocaſtanum Tralliani?
Peucedani facie puſilla planta, an Pſeudo Bunion Dioſc?
Heliochryſon.
Sideritis altera Dioſc.
Sideritis Achillea.
Achillea montana.
Millefolium ſiue militaris flore { albo, / purpureo, / luteo.
Millefolium aquaticum, Coriandrinis foliis.
Stratiotes Millefolium.
Aquatica Sedi facie, ſua reddenda claſſe.
Tanacetum { maius. / minus.

Matricaria non eſt Parthenium.
Abſynthium.
Abſynthium vulgare non differt ſpecie aut figura à Pontico & Romano.
Abſynthij veri duæ duntaxat differentiæ.
Abſynthium Sardinium Galatiæ, non Santonicum Galliæ, eſt Anglorum, Germanorū, & Gallorum, Abſynthium Romanum.
Abſynthium Seriphium ſiue marinum verum, folio & facie Abrotomi fœminæ.
Seriphium Ægyptium.
Seriphium Commentatoris falſum.
Santolina ſiue ſemen ſanctum officinarum.
Capnos, ſiue Fumaria.
Fumariæ varietates.
Fumaria lutea, montana, & alba, ſiue Split Illyrica, an Ætij Phraginites & Fumaria Coridalis Galeni.
Capnos Plinij bulboſa.
Capnos bulboſa caua, & Varietates.
Chelidonium maius.
Aquilegia.
Arthemiſia.
Arthemiſia tenuifolia.
Arthemiſia altera.
Arthemiſia marina.
Ambroſia.
Abrotomum mas.
Abrotomum mas Monſpellienſium.
Abrotomum peregrinum.
Abrotomum fœmina, Chamæcypariſtias.
Cotula fœtida eſt verum Parthenium, & an Galeni & Pauli Amaracus?
Anthemides, ſiue Chamæmillæ.
Leucanthemis.
Cotula marina.
Buphthalmum.
Heranthemum, Adonis.
Helleborus niger Theoph. folio Ferulaceo.
Pyrethrum vulgare.
Pyrethrum vmbellatum.

ANISVM.

MAGNI fuit olim Aniſum antiquis, præſertim Pythagoreis: non modò quia cibi appetentiam reuocaret, vnde Aniſū & Anicetum dictum putant, ſed vt veriſimilius ὅτι ἀνίησι τὰς ἐμπνευματώσεις, remittit & laxat tenſiones flatulentas internas, & externas. Et ſanè nullum è cæteris flatum emittentibus oleraceis ſeminibus gratius eſt ventriculo, minus habet acrimoniæ, aut plus ſuauitatis, quàm iſtud ſemen, quod neutiquam, vt ex Dioſc. Galenus arbitratur, 3. gradu hodie guſtanti apparet calidū: niſi quia ruri rarò aut nuſpiam apud nos viſitur, in hortis verò vbiq; gentium etiam Septentrionalium, vt Germaniæ & Angliæ prouenit, cultu & ſolo nonnihil deponat caloris.

DAV-

DAVCAS Cretensis Verus Diosco.

VT naturæ sic appellationis cum Cauclide videtur particeps Daucus, quē etiam Διρκάιον vocatum, à seminis in vmbella quasi furfuraceas verruculas & aspergines ostentantis effigie, à qua & viribus communis nomēclatura fuit, diuerso alioqui folio à Daucis est: nam quod primum designat Creticum vocatum Dioscori. à Selinoide non parum differt, nec tamen id sola Creta fert, quippe Germanicæ Alpes non modò, sed etiam Genuensium colles, & Geneuentium circa Iuram rupes, hoc Cretico abundant, vnde Lugdunum atque alia ad emporia hodie venum defertur: eóque pluris emitur etiam Venetiis, quia ad Theriacam & similia anthidota efficatius est, quouis alio congenere Dauco, cuius folia exilia, inter Fœniculū & Carottā media sunt, vmbellis cādidis, floribus Anethi, copiosum semen, oblongum, vt Cumini, sed lanugine albidum, gustu acre, odorum, & cuius vsus potissimùm est: vsui etiam radix, quę Pastinaca minor, gustu feruidiore, & odoratior. Huic, quò minus sit Creticū, si quid deest, solum, cęlúmve erit. Sanè effigie nihil, viribus autē perparū abest. Quo tempore Senensis cōmētabatur istud, Patauinū viretū vnam aut alterā plantā alebat, vnde ille habuit, quod opinionē illi faciebat non nisi in Creta oriri.

VENETI Pharmacopœi quam *Mathiolus* Daucū alterum facit, Saxifragiam dicunt: illique vires consimiles frequenti experimento afferunt: nihil tamen obstat quin sit Daucus alterū Dioscoridis, foliis namque Coriandri aut Petroselini: semen in vmbellis oblongum, angulosum, Fœniculi modo: radix albicat, aroma olet, suauísque gustanti est, supernéque comat, Mei modo. SAXIFRAGIA *venetorum.* DAVCVS *altera.*

DAVCVS niger Theophrasti, CAROTTA *Vulgaris.*

FECIT similitudinis cognatio, quæ Daucis cum Carotis intercedit, vt Theophrastus hanc Daucum nigrum censuerit. Est tamen duplicis à colore radicis differentiæ Carotta: isthæc namque flauet, altera purpureum atrum remittit succum elixa frixáve; cuius vt plurimùm gulæ irritamento apparatam esitat vulgus. *Mediæ* videtur inter Daucum & Pastinacas naturæ, vtrique congener: neutra tamen dici possunt. His qui Behen album & rubrum augurabantur, suo respondetur loco. Istis nomenclatura indita fuisse videtur, ab illa quam cum Carui similitudine & cognatione sortitę fuerunt. CAROTTA.

CARVI.

CARVI namq; radix, & folia *Pastinacæ* agrestis similia, vsus, esusque non valde dispar: vtrumq; enim olere māditur: semen tamē vegetius & odoratius Carui, præsertim eo qui pratis Ostēsis vallis prouenit, albis floribus & vmbellis, caule pedali & sesquipedali.

Vsitatius DAVCVM Officina. inter Caryotam & Pastinacam Syluestr.

NVLLIBI huius desit copia Officinis Italiæ, Galliæ, & Germaniæ, quæ istud frequētius Cretici penuria vsurpant, duplumque nonnulli subdunt, freti Galeni sententia: tametsi nòn parum facultatibus & effigie à Dioscori. Daucis absit: edunt hunc loca tum frigida, tum calida, fragosa, & margines steriliores: è radice lignosiore & minore quàm Carotis; cui multum similis, caule cubitali, foliis latioribus, hirsutis, Coriandrinis, ad Bauciam accedentibus: vmbellis albidis, & semine.

AMMI.

COMPLVRIA Ammi genera, quæ passim vbique hortorū obuia, neque planè displicent, quia Ammi nescitur effigies vera; neque tamen placent, quia multa in semine desiderātur. Quippe ἄμμι appellatio videtur perpusillū quasiq; arenaceū exilitate & colore semen designare, quale Dios. σπερμάτιον seminulúmve dicit, Origanū resipiēs feruidū, exsiccans. At quod passim in hortis visitur foliis Sisari, satis superq; patet è superioribus.

Et rursum illud quod in Patauinis hortis cultum, etiamq; non procul Ageno & Garumna in Aquitania lectum ad huc seruamus: foliis & vmbellis Dauci Cretēsis, semine & radice hortensis *Apii*, neutiquam illis in Ammi semine viribus expetitis præditum est.

IGITVR quod semen plusculis abhinc annis cœptum fuit deuehi ex Syria, aut Creta Venetias, hortensi Apio par, sed flauo, gustu aromaticum feruidum Origanum præfert

prefert. ſæpius ſatum, non victum, aut marcidum, deluſit nos, & in eam ſuſpicionem coniecit, quam quidam nos monuerat, fieri poſſe ad Theriacæ Venetæ myſteria, vt quiſpiã hebræus mango, Cretenſiũ & Syriacorũ portuũ Telonarius, decoctione dilutóve ſemina maceranda merſerit: ſicque compendii cauſa cum Pharmacopœis Venetis non parum gratiæ inierit.

GINGIDII ſpecies videntur.

MVLTI iam ſunt anni cùm induſtrius Pharmacopœus Martinellus nobis hanc allatã ex Syria aſſerebat: ſed cõtrà, nos eſſe indigenã plantã memineramus, & biennio pòſt magna copia in vinetis & ſegetibus, inter Piſa ſylueſtria & Caucalides creſcentem vidimus: quam ſi facie & viribus ad Gingidium alludit, tamen ex Dioſco & minus accurata deſcriptione nullus auſit pro Gingidio certò aſſerere: Planta enim eſt Caucalidi natalibus & facie eadem, folio tamen longiore & anguſtiore: illi vmbella candida, ſemen hirſutum, odore paſtinacę ſylueſtris.

CEREFOLIVM.

Cerefoliũ tamen, vt pro Senẽſis cõmẽtatoris Syriaco deferant Medici multi & mulierculæ, nunquam efficient ipſius perſuaſiones: eſt enim cibis gratius, efficacius & multò exploratius, quod hinc amotum, quò relegandum cenſeat ille, peruelimus ſcire.

VISNAGA. Viſnagam verò peregrinam, vt ſolent pleraq; ſibi miſſa videri, multis Italiæ locis, pręſertim via Peſaro Romam, & Aquitaniæ Ageni, ſecus Garumnam & Burdegalã vidimus & æquè bene poteſt congruere deſcriptioni atque cęteræ: nam de vmbella, nulla mentio in Dioſ. Foliis eſt paſtinacæ ſylueſtris tenuioribus, & caule, ſed nudo, & minore diuiſura prægrandi, adeò & rigida vmbella, vt dentiſcalpiis ſit apta, flore candido.

SCANDIX.

SI quid coniecturæ captari poteſt, cuiuſmodi planta fuerit Scandix, id ſanè ex capitum conſequutione ſtirpiumq; cognatione accipiendum videtur. Deſcriptio enim non tam ambigua quàm nulla eſt. Hæc tria ſerie recenſita olera Sylueſtria; vixdum innotuêre vlli, propterea quia incertis & paucis, partim etiam nullis verbis deſignata ſunt. Nam Pecten Veneris, Fumariã guſtu, foliis, & vſu repræſentat: vulgus Pharmacopœorum etiam Venetiis, putat & vſurpat. Acrimoniæ verò & amaroris eiuſdẽ momenti ſunt argumenta, qualia ſunt Galeni de Fumariæ acrimonia: quam ſententiam meritò docti viri vellicant, & ipſa reclamat res: Sic Chelidonii minoris, Ari & cæparum experimur multò mitiorem acrimoniam, quam illis tribuerint antiqui.

PESTEN VEneris.

PERCEPIER Anglorum.

QVI Percepier Anglicum probè perſpectum habent, harum duarum ſtirpium vtriuis ſimile eſſe ſciunt, & neutiquam iiſdem viribus ſecundum: amaror etiam & acrimonia in eo percipitur, & paſsim valetudinis cauſa olere manditur: Figura ei Cerefolia nupernati proximi; ſed herbula ſemper eſt, nuſquam Spithamęo adultior, toto anno ſuapte ſpontè erumpit, arido & trito ſolo luxuriat, ſine caule, floſculis herbaceis: vehementer & repentè vrinas ciet, muria conditum ſeruatur: & ex eo aqua ſtillatitia magno vſu elicitur. Hanc plantam proponimus magis quàm aſſerimus; quia Herbariis nõ valde notã, nequedũ quod ſciamus deſcriptã. At Anglię tamen Briſtoiæ, arbitramur, frequentiſsimo apud mulierculas vſu receptũ eſt.

CAVCALIS.

POTVIT dici Caucalis à ſeminum effigie, quæ vaſcula oblonga & ſemiſphærica imitantur aut cùm præarida ſtrepitum edunt hæc ſemina ventis concuſſa, vindemiis exactis. Et ſanè luxata videtur lectio Dioſcoridis, aut quiſpiam non imperitus videtur oræ

codicis

codicis hæc verba, folijs Apij ſimilibus, adiecisse, quæ poſteà in contextũ Latinum irrepſerint: nam noſtris Grçcis exemplaribus deſiderantur, & etiam ſuperuacanea vidẽtur, vti vir magnæ ſedulitatis & exercitatæ cognitionis Anguillara annotauit. Eam plãtam quam ille Caucalidem autumat, nos iamdiu collectam in præruptis *S.* Specus vocati, ad Fanũ Magdalenę in *P*rouincia Norbonenſi hîc appingendam curauimus, & liberum facimus quid cuilibet ea de re videatur. Eſt hæc caule Fœniculi, & folijs, & diuiſura, cubitum alta, vmbella albet, & odorata eſt, radix vnica, recta, humi pacta, candida, ſapore paſtinacæ. Verùm hoc magis placent vulgares Caucalides, quia ſũt caule, folijs, vmbella & ſemine hiſpidis, eòq; magis congruũt verbis Dioſcoridis.

Duæ namq; ſunt in noſtris vinetis & ſegetibus differẽtiæ, altera enim candida, folijs minoribus, ſed caule proceriore, & hæc Mathioli. Altera purpureſcens vmbellis ſeu floribus, folia habet latiora & craſſiora: ſemẽ maius. Eſt iſtud ſemẽ argutũ & elegans, nam triquetrã oblongã, & ſpinulis horridã habet glumã, Glycyrrhizæ quadãtenus ſimilẽ, veſtibus mordicus hærẽs, ea exuta granum oblongũ, *A*uenæ exenteratæ modo cernitur, haud guſtu inſuaue: qua quidem ſatis expreſſa nota inſigniuit Caucalides Dioſc. & ſimilibus diſcreuit. CAVCALIDES *duæ vulgatiores.*

OENANTHE, *flos vineus aut vinaceus.*

NOMENCLATVRA iſta tres deſignarunt varias ſtirpes, ſed florum decore, odore, & quadantenus colore non diſſimiles. Eæ ſunt Labruſca, ſiue ſponeanea vitis, & eius cognominis Vitis ſylueſtris, primæ florum eruptiones & germinationes ſuaue quiddam halãtes, cuiuſmodi Filipẽdulæ, pręſertim quibuſdam tractibus Linguagotticis & Aquitanicis, radix & flores ſpirant, ſed ſuauius multò: quam obeſæ naris Commentator non reſpuiſſet, nec doctiorum ſententiam ſpreuiſſet, ſi verba Dioſcoridis preſſius perpendiſſet, & locis aridis petroſiſque plurimam eruiſſet: Hic enim in Anglia, vbi libenter vtimur, non procul Briſtoia ad Vincentij rupes & cautes deuexas, etiam in Germaniæ aridis, plurima Iunio & Iulio, floribus candidis, exiguis, ſtellatis, confertis, Brioniæ & Rutæ ſitu. Semine muſcoſo, ſquammoſo, rotundo, Pimpinellæ, cui folijs etiam ſimilis, *P*aſtinacęq; ſylueſtris diuiſura: caulis cubitum & ſeſquicubitũ altus. Radix non altè infoſſa, ſed latè ſparſa & ampla, è pendulis fibris multis pilularum, Cyperi, Pæoniæ fœminę, aut Aſphodeli modo: quæ perbellè quadrant Dioſcorideæ effigiei. Nam μέγαλην ῥίζαν, radicem magnam, amplam, fuſámq; ex rei cognitione & alijs collatis locis interpretamur: καπλὸν παχὺν, caulem craſſum, ſanè habet pro altitudine ſui, quem palmarem facit: cuiuſmodi eſt hæc noſtra, nonnullis glarioſis montoſis: Demùm κεφάλας ἔχουσα πλείονας ςρογγύλας, capita plura rotunda habens: cuiuſmodi planè hęc ſunt. Verùm verſio fortè iſta calamiſtrata, & Pliniana imitatione oppidò tuberoſa, illuſit fortè Commentatori, aut eius Theſeo Tridentino, adegitq; vt Ariſtolochiæ rotundę & adultę, perquàm ſimilem facie radicẽ aſtrueret: quę ab Oenanthe tãtum diſtat, quàm Bunium vel Bulbocaſtanum Tralliani à Filipendula: quod plebecula Gallica, Germanica & Anglica eum monuiſſet. Illa enim *Fauerottes*, Germani Earts nuts: Angli verò *Kipper nuts* vocãt, vtriq; à nuce, caſtanea vel baſilica, ſapore & ſimilitudine: neque enim eminet tuberculis, niſi valde vetus, vti Ariſtolochia rotunda. Et *Kipper nuts* opilionũ nucem ſonat, quia illis cibo cedit: eſt enim oleraceus bulbus, edendo totus & gratus, Caſtaneę ſapore: folijs Gingidij, vel Scãdicis, vti ſuperius diximus, in pediculis & mollicellis caulibus, teneris & caducis: floribus itẽ puſillis, albis in vmbella, adeò eidẽ, vel Pectini Venerei, ſimilibus, vt eiuſdẽ naturæ videatur. Semine Cumino aut Fœniculo minore, odorato. Arua & pinguia vmbroſa amat. In Hollãdia, & Anglia plurima, pręſertim ad Pagum Cleſton propè Briſtoiã. *Bulbocaſtanum*

OENANTHE *vulgaris.*

FIlipendulæ nomen aſſequutę ſunt itidem plantę duę, quæ vt Oenanthes non ita diſſimiles, ita hîc commodè referendę. Ac ſi natalia ſpectes, minimè Oenantẽ dicas harũ duas

alterum quippe plurimùm solo vliginoso & pratensi,& tamen Commentatoristis nomen inscripsit Oenanthes, Filipendulæ ademit,quæ præterquàm quòd viribus,etiam natalibus montosis & saxeis,vt diximus,magis quadrabat & recentiorum consensu.

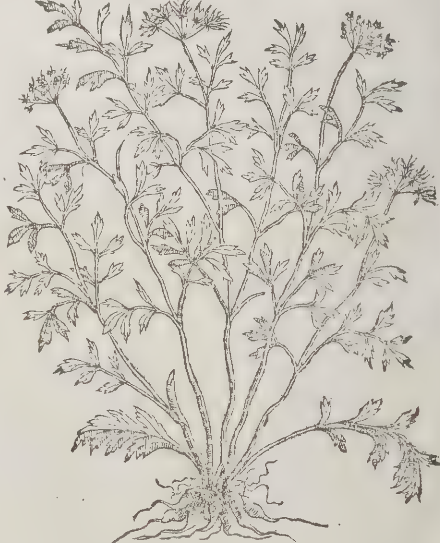
Harum quæ minor & veræ Oenanthę similior,radicibus amplis,globulis oblongis, prolixis,filimentis pendulis: turiones promit, imaq; folia Apio hortensi, teneriuscula,saturè virentia,cubitalem & sesquicubitalem caulem,geniculatum,alis folijsq; & vmbellis Anisi vel Coriandri,flores albidi, pusilli, æstate in conuallibus herbidis aut verrucis pratensibus Angliæ: Mõspellij etiam prope pontem Cellenouæ, Magalonæ inter Narcissos,atq; Grammuntiam syluulam circum,

OENANTHE siue Filipendula altera Montana.

RARIOR multô quæ hîc depicta Filipẽdula,nulli dum memorata scriptori. In celsium montium verticibus, vt Norbonæ ad Veganiũ,in Dei paradiso vocato, Calcari contermino,nobis eruta,radice non æquè fusa vel ampla aut cirrosa: sed proxime caulẽ bulbosis,teretibus,lõgiusculis,æqualibus fermè processibus,modicè protuberantib⁹, Corrudæ annotinæ partibus: Pęoniæ modo radicata, Caule assurgit sesquipalmum alto,crassiore,rotundo,nõnihil striato,& sulcato,imò medióq; sui folia alterno situ emittente Filipẽdulæ inter & Millefolij, exigua Cornucerui diuisura: extremum florum,thyrsum album,speciosum amplexa,cuculatis galericulis, crebribus,cõfertis, conflatum,in Cristæ Galli,vel Chynosorchis, vel Napelli speciem.

OENANTHE Cicutæ facie succo viroso crocante.

NEc quidem admodùm nota hæc, nisi Borealibus præsertim Angliæ, erumpit riuulis,lutulentisúe & riguis ripis, vbi Paludapium,cui folijs non absimilis,vel Ruta pratensi similior, multo pullulatu,virore tetro, colore & facie Cicutæ. Caules bicubitales spargit,è radice in pares Asphodeli albi bulbos multiplicata, & quasi brachiata,nullius fibræ vinculo aut interuẽtu(secus Mathioli) continuos,teneros: gustu acres & ingratos, succo lacteo primũ,deinde flauescente viroso & exulcerante pręgnantes: Vmbella cicutæ: cui affinem autumant,qui maleficio parẽ expertos se afferũt. Vsos namq; in acetarijs nihil factum fuisse propius quàm vt interirent,aiunt: alios,qui esitassent, vertigine tenebricosa palantes,nutantes, attonitos,inq; gyrum versantes se vidisse. Et certè tam non est Oenãthe,quã ab ea distat Ruta pratensis aut Cicuta. Ijs igitur & quibus ægrè lotiũ it, secundinæúe cunctantur,suadente Senensi, dato,& Themiso non Medicus audies: tantominus epilepticis, analepticis,atq; vertiginosis propinabis,quos tamen eximia quadã pręrogatiua magnoperè iuuant Filipenduli radices,qua calculũ è renibus,muccũ è vesica dissipare atq; excludere mulierculis,ne dũ nobis,creberrimis compertum experimẽtis.

Cicuta,Cicutaria Myrrhis.

Ang. Homblacke. *Ger.* Schirling. *Bel.* Dulle kervel. *Gal.* Cigue.

CICVTA qua flagrauit olim infamia viq; pernecabili,fuit semper notissima, κώνειον à Græcis vocata ἀπὸ τὸ κωνᾶν,à circumuertendo,siue gyrando ea potos, qui correpti vertigine tenebricosa humi prolabebantur. Omnium regionum hæc indigena est, figura

Cerefolii,siue Pastinacę syl. aut Myrrhidis, & figura adeò cognata Cicutarię vt indiscreta penè similitudo, necis occasio fuerit nõnullis, qui esitarãt, etiã nostra memoria: radice etenim simili, alba, breuiore, crassiore, caua superius, quà caulẽ alit, qui planè ferulaceus, quatuor aut sex pedes procerus est, cauus: dẽsẽ admodùm geniculatus & maculosus interdum, vmbellis dẽsis, flosculis minutioribus, & anguloso Anisi semine: odore quàm quauis alia nota, discernitur à Myrrhide: tum parua, quę Cicutaria non fœtens vocatur: tum ab odora Myrrhide vera, & saluberrima. CICVTARIA.

CICVTARIA FATVA *quæ minus Fœtida.*

NE quẽquam fallat, quia nõ se prodit odore hęc, aduertendus eius color, qui atrior aliquãtò, nec maculosus est, nec adeò putorẽ halãtibus scrobibus, vmbrosis, vdis exit, sed ad margines & sepes paulò editiores & ficciores: alioqui nõ minor copia secus vrbiũ aggeres & valliũ sepes visitur. Equidẽ noxia & inuisa olitoribus & hortis, vbi spontè, viridiorq; & nitidior, pręsertim minus feruidis, *Petroselino* propior & cõcolor, & minor tamen vera Cicuta. *Varietas.*

Germ. Wilder Korffel MYRRHIS. *Gal.* Persil Dasne. *Bel.* wilde Keruel.

ODORATAM hanc, siue Salubrẽ & esculentã posit quis vocare Cicutã, quam *Myrrhidẽ*, siue Myrrham, propter suaueolentiam, quiddã Myrrhę resipientẽ, dixerũt. Nec hæc perinde freqẽns, vt superiores, aut procera occurrit, sed rarior, & in pratis, vel germinosis marginibus: etiam olitoribus ad vescendum in Belgio multa colitur: & esitatur in iusculis Cerefolii vice, cuius nomen apud Germanos asciuit, vocant enim wilde Keruel, id est, syluestre Cerefolium, quod odore saporísque iucunditate imitatur, etiamque facultatibus diureticis: facie verò est Cicutæ, albicãtibus ramis & foliis, tenella hirsutie, Pastinacã satiuã, aut agrestem referente: radix prægrandis, altè depacta, prolixa, nec facilè auellenda, Ferulę aut Pastinacæ esculentæ, quam sapore & odore, sed magis medicato, & ad Smyrniũ accedente, repræsentat: semen admodùm longum Cerefolii, duplò maius, striatum, angulosum, fuscum, odorum. Hæc etiam Myrrhis Pliniana videtur: foliis Cicutæ minutioribus, caule breui, rotundo, saporis & odoris iucundi: quam orta confusione à Geranio odoro, Myrrhidẽ Romani perperã faciebant: vndequispiam Scandicẽ vulgarem oleraceam meritò suspicetur, aut illius aliquam speciẽ: nam Syriacam Scãdicem valde variam prodire certũ est, & Adagio cõstat. Varia enim olera in Syria ali dictitabat plebs olim. *Myrrhis Pli.*

MYRRHIS *Altera.*

CICVTARIÆ odore, siue *Myrrhidis*, affinis ea admodũ est, foliis & ramosis vmbellis minoribus, delicatioribus tamen, & semine oblongo, Dauci Cretici, exiliore, nõ hirsuto, nec ita absimili sapore: è Geneuæ & Saleuæ viciniis mõtibus: peritus iuxta ac amicus medicus Pennius Anglus Londini serendam curauit, nobísque impertiuit.

SESELI *Peloponnense, Folio Cicutæ.*

AD montem Lupi & iuxta ędes Sacrificuli, in decliuibus salebrosis Insulæ montis Cęti, quà mare se pandit, est plãta quidem copiosa, sed nõ vbiq; obuia, cuius radix magna, intus alba, foris nigricans, recta & altè porrecta, Ferulæ Thapsięve modo, odorata, & aliquantùm acris. Caulis digitum æquat crassitie, sesquicubitũ altus, ferulaceus, à quo promuntur alæ turionésve cõplures in ambitum sparsi, vbi folia multa, Cicutæ magnitudine, sed incurua, pilosa & crispa rugataq;. Vmbellę multę Anethi luteę sunt: semẽ latũ folliaceum, compressum, Angelicæ figura & magnitudine, sed multò minus grauius: color illi ex pallore flauescit: odor suauissimus, Æthiopici adeò similis, vt statim odoratu, cùm primùm vidissemus, Pelopõnense coniectarimus. Et coniectu-

ram certiore exploratione notarum & virium præceptores Monſpellienſes fulcierunt,vt nullus illic ambigat de eius aſſertione ; cùm tamen anteà nonnulli Thapſiæ ſpeciem ſuſpicati fuerint. Verùm Thapſia,quæ vernat multa in Aquitania Vaſconum,multò ab hac diuerſa, colore & vultu.

SESELI *Creticum,Tordilion.*

PASSIM in ſegetibus Norbonæ ſecuſque vias occurrit ſurculoſa,hirſuta,rigida,aſpera planta,folio rotundiore , Cerefolii,vmbellis albidis purpureis,paruis:quibus ſuccedunt ſemina copioſa,circinnata, quaſi toreumatis elaborata,vnde fortè nomen peculiare fuit,orbiculata,compreſſa,atque geminis valuulis,vt Ferulæ ſemen,conflata,clypeoli ſpeciem referentia,guſtu Myrrhidis. Numnã hęc ſit illa,qua ſe deceptũ Cõmentator conqueritur,cùm ille ſcribere aut nolit,aut non auſus ſit,ambigimus: voluimus tamen hanc non ignobilem plantam ſtudioſis notam eſſe, vt horum iudicia ad collationes accurratiores excitaremus:ne deinceps faſtui commentatoris,qui innumeras propemodùm , aut non nouit , aut perperam prodidit , aut ſilentio abdidit,aſſueſcere diſcant; luculento enim detrimẽto eius ignauia,aut ambitio Tyronibus fore certum eſt, quemadmodùm & nobis multos annos per initia nimium credulis,fuiſſe meminimus & dolemus : non tamen illi inſultamus,quin potius veniam damus,ſi docere non potuit quod neſcierat:liberéq; profitemur,nos dehinc non modò non liberius quicquam animaduerſuros in iſtis pannoſis centonibus & commẽtationum aduerſariis,ſed potius ſi minus de re herbaria bene meruit,& melius voluit,gratiã habituros, & melius in poſterũ bonas horas colocaturos:potius , vt certa prodamus, quàm vt incerta, ambigua,ambitioſè emendicata munera, furta, verſuras, cenſuras, iurgia, ſimultates,obtrectationes,conqueſtiones,Apologias,Apomaxeis & recantationes, retegamus.

SILER MONTANVM *Officinarum.*

GENVINIS plantis Seſeli cognitioni priſcæ reſtitutis,in promptu eſt noſſe,aliud ab iſtis eſſe Siler montanũ officinarum ,ſiue Siſeleos,quẽ retinuerunt bono quidem conſilio , qui Neotericis anſam errandi dederunt, atque ſanciendi nihil aliud eſſe Siler, ſeu Siſeleos vulgò dictũ,quàm Dioſcoridis Maſsilienſe Seſeli:bono inquam conſilio vſi ſunt. Eſt quippe planta multò maioris acredinis & efficacitatis quàm vllum Seſeli , eóq; menſtruis ciendis valdequàm commendatum. Duûm eſt cubitorum ferulaceus caulis:radix odorata Liguſtici, folia terna,nõ modò fœniculo,vt Maſsilienſi Seſeli maiora,ſed vel Peucedano latiora , ac paulò minus Liguſticum, vel Coronarium Roſmarinum æquantia, mollia:vmbellę pręgrandes Angelicæ:quibus ſemẽ foliaceũ,longius Cumino,colore pallido, quod guſtu etiam ſaccharo conditum , acrius quàm Æthiopicum eſt:tantò magis, quàm Maſsilienſe,cui acrimonia pręfert Dioſcorides Æthiopicum.

PRATENSE SESELI *Monſpellienſium.*

STVDIOSI Lutetiani & Monſpel.plantã illam quæ in pratis frequentior occurrit, Saxifragię tenuifolię ſimilis,vocãt Pratẽſe,Seſeli. Radix illi Dauci,vel Peucedani:foris nigra, odora,caulis bicubitalis,folia Sileri montano minora , anguſtiora , rigidiora : vmbella candida:ſemẽ Mei,nigrius & maius quàm fœniculi,omniũ Seſeliũ minimè odoratũ,eóq; perparum acre,ideoq́ue putabant olim quidam Monſpel. eſſe Maſsilienſe ſeſeli Dioſcor. Anglorùm verò Pratenſis ſaxifragia,ne cui ſimilitudine imponat , huic quidẽ ſimilis , ſed tamen & diuerſa, vt monuimus ſuo loco.

Sitne Sophia Chirurgorum THALICTRVM *Dioſcoridis.*

TAMETSI induſtrii quidã Thalictrũ Dio.eã eſſe Pratenſem,quam Rutã fœtidã,ſiue luteã Saxifragiã Pratẽſem,nobis cõmodiore loco redditũ opinẽtur,tamẽ illa magnę cõmẽdationis

dationis & meriti vulneraria Sophia vocata,apud Septentrionales prȩsertim,cùm propter figuram,tum vel potissimùm propter eximias sanandi claudendiq; vlcera antiquata & maligna,vires,aptius forsan Thalitro conferretur, & eadem tuto assereretur. Quæ quidem in admodùm succincta, nec satis distincta,foret Diosc. descriptio. Est enim Coriandrinis ramulis,folijs, & incisuris,sed tenuioribus folijs, albicãtibus, Abrotano non absimilibus,virgultis sesquicubitalibus,gracilibus,rotundis,rectis,lignosis, pallidulos vel luteos flosculos,Erucæ vel Synapi syluestris,nec siliquas dissimiles,sed exiliores edentibus: Semẽ exile, rubellum,claudentes: multa in parietinis & areis propè vrbes Galliæ ,Nortmaniæ, Belgiæ, & Angliæ: sed rarior calidioribus ad meridiem. Hac pollicentur Carboniuori Paracelsistæ nullum non vlcus se percuraturos,cuius curationis cognitionem,nõ item fatuam promittendi fiduciam,didicerunt à Chirurgis practicis , qui ætate Guidonis & Petri Argelatæ vixerunt. Cæterùm,quod sæpius inuiti monuimus,hic etiam inculcãdum rursum est: apud Dioscoridem collationum plerumq; excessus non de plãta, quæ describitur, sed in ea cui confertur accipiẽdos: vt hîc, Coriandrum pinguiore folio esse: & superius, aliquot retrò capitibus in Cotyledone secundo, prioris Cotyledonis folia latiora,non angustiora : sic in proximo capite de Verbasco,sic capite de Enula, & alibi frequens.

An Consolida Regia, siue Calcaris flore recentior, sit DELPHINIVM, *vel Sosandrum Diosc?*

Ger Kitter sporn
Ang. Larckes *claw.*
Gall. Pied'd'Alouette.

QVAMVIS nusquiam vlla mentio Delphinij apud classicos authores extet,tamen non illicò necesse est hanc Dioscoridis codici irrepsisse. Fieri namque potest,vt ista appellatio,quam foliorum (aut potius florum cuculla infundibuli) similitudo plantæ inuenit, autore Diosc. indita etiã fuerit Syluestri Cumino,sicq; duo pluráve nomina à diuersis scriptoribus accommodata fuerint propter varias facultates: quod idem non parum multis alijs contigit plãtis, vt diuersa designẽtur voce à nimium communi totius Cumini speciei: siquidem indicio sunt,non modò notæ satis perspicuæ,quæ descriptioni quadrant,sed etiam virium,quæ vtrinq; similes prodũtur,nempè aduersus venena & alia incommoda: quæ dotes in Calcari equitis nondum plenè compertæ,in Anthora Arabum & recentiorum exploratissimæ sunt: vtriusq; hîc mentionem facimus, vt ista expẽsione iudicium excitemus studiosorum. Est enim Calcaria folijs minutim profundéq; incisis,exilibus,longis,viridantibus,confertim,quasi ex interuallis,nascẽtibus,vt in equitis calcari. Flores item purpurei, corniculis repandi,in morem Napelli dispositi. Hæ itaq; duȩ,duas Delphinij delineationes explere possunt: quarum Calcar in segetibus frequens,Anthora verò non nisi asperis mõtosis,nec tamen inibi frequens obuia. Prope Geneuam & ad Allobrogum Delphinẽsium Alpes multa.

MELANTHIVM, siue Nigella.

Ger. Schwartz Kumich vnd schwartz Kimmel
Bel. Nardus saet.
Gall. Nielle.

MELANTHIVM genuinum eiúsq; quatuor differentiæ, Diosc. concinniore quàm solitus est descriptione,perquàm notæ sunt. Priori & potiori Nigellæ dictȩ officinis,atq; alteri,quȩ à Citreo seminis colore,Nigella Citrina nuncupatur(si colorem exceperis)idem odor,sapor,vis,vsus. Folia, capitula membranulis intercursantibus discepta. Flores purpurei,pallentes,semen multum,pingue,odorum,oleóq; efficacissimo reddendo aptum,quo puerperæ mulierculæ excludendo partui atq; sympthomati isterico propellendo multum vtuntur. Vocitãtq; vulgi persuasione Nardinum: nempe odoris suauitate & efficacia haud dispari. Istud oleum prælis expressum,nigro sed lympido colore, pauca quãtitate haustũ, splenis tumores duritiésq; demolitur: sicq; foris illitum. Citrina ex Syria alijsque Orientis Emporijs aduecta nigella Itali multum vtuntur, etiamq; in condimenta, in placentas synapiq; addunt. Anglis iam & item Germanis hortis copiosior quàm Italicis: vbi quæ odore cæteris excellit, Romana quodam nominis eulogio vocitatur: nam alioquin Romæ vel in hortis pauca. *Citrina.*

SYLVESTRE duplex.

QVÆ VERO INTER SEGETES NORBONÆ PASSIM ORITVR Syluestris ab Hortensi nihil nisi exilioribus folijs & odoris præstantia discrepat,acrimoniaque vincitur , sed Capitula & flores in solo natiuo aliquantum maiora sunt . Secunda autem syluestris , quam in Normano agro inter Druidum & Carnutum legimus, *Syluestris altera*

legitimus: capitula mucronibus in ambitum repandis retróve flexis, cuiuſmodi in Lycoctono aut Aquilegia fert. Spernuntur tamẽ vtriuſq; ſemina, quia & meliorũ copia ſuppetat.

κύμενον ἥμερον CVMINVM.

Ger. Kimmel. *Gall.* Comin.

TAMTÆ feracitatis eſt inter oleracea Cuminum, vt etiam maledictis ſatum vberrimũ luxuriet, vnde Cuminum quis, quaſi prægnans, à κύω verbo manaſſe putet: nec ſponte tamen apud nos oritur iſtud vulgatius, quod quidem aliquantum diuerſum diuerſis è locis Syriæ, Ciliciæ, & Greciæ allatum obſeruatur. Quod enim albicat, hirſutumq; eſt ſemen, præſtantius habetur, ac idem cum eo quod neutiquam hirſutum eſt, apud nos ſeri & virere ſolitũ. Nec item putandum diſcrimen aliud fuiſſe Æthiopici Gallatiive, quàm loci prærogatiua: viſusque eſt Hippocrates ſatiuũ iſtud albicans hirſutúmq;, Baſilicum, ſeu Æthiopicum ſtatuiſſe. Nec enim argumenti vllam vmbram habent Patauini quidam herbarij, cùm alius generis ſemẽ pro Æthiopico Cymini oſtentant, puſillum enim valdè eſt, aceroſum, euanidum, viribus multum & odore ab communi deficiens. *Æthiopicum Baſilicum.*

SYLVESTRE Cumini Dioſc.

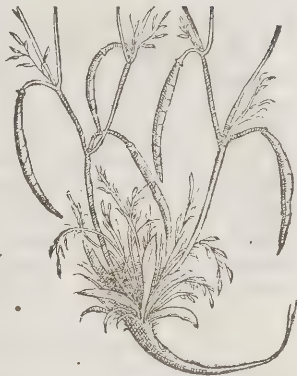

SPECIEM præ ſe ferunt vtriuſque Sylueſtris duæ plantæ, quæ locis glareoſis prope Aquas Sextias Galloprouinciæ vbertim creſcunt: cuius ſtirpes aliquot & ſemen ſerendum nobis Moñſpelliũ miſit Iacobus Reinandus induſtrius Pharmacopœus Maſſilienſis, & indidem in hortos quoſdam Italiæ tranſlatũ fuit, vbi rariſſimũ à paucis colitur. Prima foliola Gingidij vel ſylueſtris Paſtinacæ modo diuiſa ſunt, radix albicat, parua, cauliculi inflexi, exiles, Scandicis, ſeu Pectinis Venerei modo, ſed albidis, rotundis, villoſiſque glomerulis, globulos Arction imitantibus, vt perquàm ſcitè Dioſcorid. notauit, tenera pappoſáve lanugine cinctos, in ſpherulam denſam, magnitudine Pimpinellæ, Platani modo Globularięve Monſpellienſibus dictæ. Semen dentis Leonis vel Platani, ſed multò minus.

ALTERVM Dioſc. Siliquoſum.

ALTERI verò Sylueſtri duæ ſunt plantæ, quæ effigie ſic ſatis & peræquè congruere videantur. Ea namque quæ minus cognita, exigua & pulchra, nõ procul Aquis ſextijs oriunda, compluria gerit cornicula, ſiliquoſa, adũca, Scorpiodes dictæ modo, ſed craſſiora, ſemine intus præſepiolis diſtincto, colore flauo, oblongo: cauliculi graciles, teneriuſculi, & folia parua, Carui aut Scandicis. Pectini Venerei Fumariæué inciſuris, profundis: exigua radix, lutei flores Maio menſe, Chelidonij maior aut Erucæ, ſed minore.

ET eidē ijsdemque natalibus siliquosa perquàm similis sociatur altera hęc, nec nisi folio tenuiore, angustiore, Seseli Massiliensis diuisura, & ad imū radicis albidæ Cerefolij plurimùm nascente distat, cauliculis fermè glabris, siliquaque maiore, semine inibi contento, Galegæ, subsuluo.

REGIA veró consolida alibi dicta, Cumini folijs, floribus purpureis & interdum candidis, speciosis, coronarijs, Calcaris antiqui in speciem, è quibus cornicula oblonga, recta promūtur, semine Nigellæ nigro, adeò hortis mulierculisq; familiaris est, vt minimè notionis dilucidioris egeat: hasce itaq;, ceu veras, nō mutis picturis, sed verbis voluimus subdere, vt cuiq; quod visum sit de illis statuat. Cùm enim Cumini satiui sapore odoréve gratu non polleat, nedum vt id superet, dubium est vlláne sit Syluestre Cuminum. Alteri nam lutei flores insunt, & semina Melanthij desunt. Sola horum Regia, quam proinde herbam culcariam, Delphinium inferius dicendum, Cōsolida vocata, videtur adhuc Cumini syluestris coniecturam posse fouere: tametsi vsus medicamentis aut cibis vel nullus, vel incertus.

NVCVLA terrestris Septentrionalium, an sit Bunion Diosc. & Bulbocastanum Tralliani?

Bel. **Eerd noten.** *Sabaudis.* Fauerottes. *Ang.* *Kipper nutz.*

VBI superius distinximus Bunion à Buniade, maluimus præ cunctis alijs hanc Bunium Diosco. asserere, vt cuius nomenclatio reliquam Dioscoridis descriptionem expendenti, videatur à similitudine radicis bulbosæ Buniadis, siue Napi, appellata, & vsu, quia similiter vt illa editur à plebecula: vnde fortè Trallianus Bulbocastanum, quasi castaneā Bulbosam vocauit: alioqui nimis tota facies à Buniade dissidet: Anethi enim est comis, folijs imis, aliquantò latioribus, ad Coriandrum accedentibus: floribus in vmbellis Anethi, sed albis. Semine Anisi minore: Radice rotunda, Cyclaminis, Castaneam æquante, fusca foris, intus alba, gustu Sisari.

PEVCEDANI facie pusilla planta, an PSEVDOBVNION *Diosc?*

NEC non concinnè huc quadrat pusilla illa palmaris plāta, Peucedani facie folijsq;, sed breuioribus & ad Fœniculum tortuosum Neseli Massiliense accedentibus, ramulis intortis latius, in alas sparsis, cōcoloribus: vmbella exigua, candida, Anethi semine, Anisi breuiore, exiliore, gustu grato, aliquantùm acri: radice crassiore, comosa supernè, gustu Oreoselini, non lōga, parui napi, crassiore quàm pro sui paruitate, cibo idonea: Qualē Bristoiæ in Anglia, ad rupem Vincentij, nobis primùm magna copia repertam, & icone damus.

Ελιοχρύσον vel ἡλιόχρυσον *sileris flos Chrysanthemum.*

HELIOCHRYSO eximium aurei flores decus, coronamentis, vt Theophraſtus innuit, addi ſolitum, adque radiorum Solis repercuſſum, coruſcam lucem & vegetam intuētibus vibrantes, corymbi nomenclaturam ſpecioſam reliquerunt, nobiſque ſignarunt certiſſima illius cognoſcendi indicia, qualia in iſto vulgato cernuntur, vmbellæ Corymbaceę multis è bullis extantibus circinatæ, & aureo aſpectu micantes, Tanaceti & Agerati diuturnam coloris gratiam tutantes: in rectis virgis, gracilibus, viridãtibus, pedem & cubitum altis, duris alis & folijs per interualla Abrotani, vel tenuifolię Arthemiſię: exili & lignoſa radice, Niceę ad Thyrrenum mare, Genuæ Lyguſticæ, & in Galloprouincia aſperis, macilentis conuallibus, & deſertis incultis, fruticat: pollet multum ad podagras & vlcera maligna, humorum impetum illuc incitum & ruentem reprimendo, lotium deriuando, & ſaburram vehementius impellendo: & eadem fermè quæ Millefolium promittit.

SIDERITIS *altera Dioſc. an noſtras Sanguiſorba Bipinella.*

A Pennatis pediculis & folijs quadantenus Filicis, noſtram eſſe dictam Pimpinellam, vel Etymon plebeium teſtis locuples eſt. Eſſe verò vulneribus valde accommodam, nullus non nouit, qui audit vocatam eſſe Sanguiſorba: cuius cunctas partes ſi Dioſcoridis conferas deſcriptioni, nihil planè deeſſe, nihilúe ſupereſſe facilè intelligas: quin qui nobiſcum ſentiunt & faciunt doctiores, narrant etiamnum in Chio inſula Sideritidem vernaculo adhuc ſuperſtite dici. Sanè folia inciſura prolixóq; neruo, modo, ſitu, vtrinq; pinnata, Filicē fatentur. Deinde in ramulis gracilibus & longioribus, tenuibus viticulis ſphæricos glomerulos, ſupernè cacumine aſperiore capitatos geſtanti, vbi clauſum eſt ſemen: omnia demū ſuffragantur, & nobis inuitis Senenſem præcipitis inſcitiæ ſpecimen dediſſe clamant: vbi carpebat quoſdam, qui Pimpinellam hanc 3. Sideritidem autumabant. Nam folijs, inquit, Coriandri. Atqui nullum tam inſcium putamus, quin facilè videat, cum tertia nihil prorſum, ſed cum ſecunda penitus quadrare Pimpinellam: quam prętitit retinere, illámq; nec deſcriptã, neq; capitatam, fortè, neq; notam, magis ſpectandam, quàm percipiendam, proponere.

SIDERITIS *Robertiana.*

CRATEVÆ Herculea eſt noſtras Robertiana notiſſima & vulneribus ſanguiníſque eruptionibus non ſolùm, verùm etiam vlceribus, adeóque potionibus vulnerarijs certiſſimi præſidij exploratione merita nomen hirſutæ Sideritis: folijs Coriandrinis, qualem Geranijs recentiorum aſſcripſimus, eſt.

SIDERITIS ACHILLEA, *lutea, odora,* *Alba purpurea eadem.*

HVIC Sideritidi laudatus Chirurgus Achilles, Chironis diſcipulus, nomen famamque dedit, vt qua Telephij vulnera medicatus fuiſſe creditus ſit: Ac quò citius quiuis noſſe queat vel ab intuitu ſolo (quàm in Recentiorum vel intempeſtiuas, vel ſalebroſas, vel confuſiſſimas pedicas impingat) quid diſtet Achillea hæc Sideritis à Militari (rectius quàm à Plinio millefoliū) vocata, ſic diſcernat: Achillea hæc multò procerioribus eſt ſcapis, numeroſioribus, pedem & cubitum altis, & folijs tenuioribus, magíſq; ac profundius inciſis, Arthemiſiæ tenuifoliæ ſimilitudine, muſcaria congeſta, gerentibus, puſillis floſculis, denſè numeroſis, & quàm Militaris maioribus, albidis, odorem medicatum ſpirantia, Arthemiſiæ vel Matricariæ, cui etiam ſimilis eſt, in æſtatem duratura: radice fibroſa, lignoſa: tota odore & ſapore Matricariæ, vel non fœtentis cotulæ, ſed minus amaro. Solum in aruo edito amat pingue & lætum: cuiuſmodi in Italiæ Romano & Tuſco agro, & non procul Riuoli, Pedemontis. Et paſſim etiam Galliæ Lugdunenſis ac Allobrogum.

ACHILLEA *Montana, Arthemiſiæ tenuifoliæ facie.*

PERELEGANS est, & parum frequens hæc, nisi celsioribus Calcaris & horti Dei, montium Norbonensium iugis: vbi Iulio & Augusto. Vmbellis aureis Millefolii, & quadantenus Ptarmicam nostram præferentibus lucet, è sparsis multis caulibus, pedalibus, gracilibus. Folia quàm superioris tenuiora, habitiora, succulentiora, viridioraque, Cotulæ odoratæ: radice pusilla Senecronis, Tanaceti, aut Abrotani: oblongo semine.

MILITARIS terrestris, & Militaris aquaticæ dignotio

MILLEFOLIVM militare duplex proponitur ex confusa vel ancipiti descriptione; nempe Filici-folium terrestre vnum; alterum aquaticum, & Cumini syluestris folio; duabus fortè plantis, vnam in descriptionem congestis. Vtramque seorsim damus: postremò aliud palustre fœniculi folium, vnde nomen factum.

HAVD dispar huius Militaris terrestris Achilleæ facultas, vti neque facies; verùm, nomen si non vtraque ex æquo merita est; sanè magis debetur Millefolio, quàm huic Sideritidi: quippe, illo vlcera vetusta & fistulosa, sinuosáve, eximia quadam dote percurari, testatur Dioscoridis: quare isto videtur vsus Achilles, & postea fortè similitudine deceptus populus, nomenclatura est abusus, aut potius vsu suadente: magnoperè namque iuuat vlcera, aut fistulas, nedum vulnera istud Millefolium, tum oleo, tum contuso. Plebeium istum consensum, & meritò sanè, est sequutus Plinius, quem immeritò lapsus insimulant istæ dentatæ censuræ nostræ ætatis.

MILITARIS, siue Millefolium, flore albo, purpureo, & luteo.

Germa. Garben. *Gallis.* Millefueille. *Ang.* Yarrowe, *nose blede.*

FREQVENTIOR multò & nusquam non occurrit, tum terrestris, tum aquatica Stratiotes, seu Militaris; sic dicta, quia militibus vulnere sauciatis crebrò & consueto iumento siue ferrumini esset; veluti Sideritis Achillea, cui tanoperè sunt affines (præsertim terrestris Stratiotes) figura & effectu, vt cum Plinio vtranuis recentiores quidam pro vtralibet acceperint: adeò vt si illas non cognitas habuissemus, illis etiam ipsi nos subscripturi eramus: verùm è rebus ipsis facilè discrimen perceptu: Terrestris namque Stratiotes paruior est, surculis rectis: foliis verò alatis pennatísve, Filicem inter atq; Filipendulam: sed minoribus multò & quàm Achilleę breuioribus: Vmbellæ ex disparibus ortu surculis gracilibus circinnantur atq; conflantur, plurimùm & passim pratorum & aruorum marginibus, candidæ: sed præter hasce etiam purpurascentes, & luteo aspectu micantes vmbellæ Norbonæ in montosis, squallidis, editis, sed æstuosis inuenimus, & ad Magdalenæ saxeum specum Prouinciæ Galliæ, & Italiæ Genuensis asperis, vbi cinereo colore, & lanugine pubet tota. *Varietates.* PVRPVRAscens. *Luteis floribus*

MILLEFOLIVM AQVATICVM alterum Coriandrifolium.

QVandoquidem hæc mutila aut deprauata visa fuit lectio nobis, post multam perpensionem, animum aduertimus hanc repetitam foliorum Millefolii cũ Cumino syluestri colla-

collationem, aptius nulli quadrare poſſe quàm illi Millefolio in aquis naſcente, eiuſdem cum iſto ſpeciei & facie, cuius folia quàmplurima à media ad imum ſcitè exprimunt Cuminum ſylueſtre, aut Coriandrum: ſuperiora verò ſunt Feniculi, ſed tenuiora, delicatiora, molliora, vti aptè etiam quædam habet lectio: non amaraci (vt falsò legunt) ſed Maratri: reliqua minora, ſed ſimilia supernè floribus Millefolii: vnde perſpicua ſupina Commentatoris ſomnolentia, dū vſque & vſque carpit hunc & illum, ipſe carpendus & ridendus magis, qui non videat hanc neutiquam foliis eſſe Semperuiuo maioribus, magíſque refrigerantibus, ſed potius Cumini ſylue. Coriādri, & Maratri, qualem ipſus Senenſis bellè pinxit. Vmbella etiam huius eſt Millefolii, aut ſylueſtris Cumini, cui hîc Dioſ. confert, poſt ſatiuum fuit Mathiolo expendendā: vbi etiamnum animi pendemus nos, ſi non eſt luxata orationis ſeries

MIRIOPHYLlon.

STRATIOTES, ſiue Militaris Aizoides, inter Aizon ſpecies reddenda fuit Dioſcoridis.

ENIM verò ſi huic ſunt folia Sēperuiuo ſimilia, ſed maiora, noménq; eidem inditū ſit, quia incubet aquis, Dioſ. interprete, & innatando latiore ſeſsiliq; baſi ſuas occulat radices ſubtus, vel, vt veriſimilius, propter facultatem vulnerariam, militi neceſſariam & notā, (nam alioqui effigie, imò omnibus notis, diſsidere videntur: niſi quis harioletur militarem, quia ſine radice, quaſi ſine lare & re, vt miles, victitet vitam incertam & fluctuantem) ſanè nequaquam illa Commentatoris erit Stratiotes. Sed diuerſa facie à Millefoliis potius vera fuerit illa, quę multis fluentis pigrè & fermè ſtagnantibus riuulis in Belgio nō procul Antuerpia & ad Liſam flumen prouenit, Semperuiui maioris figura, maioribus multò foliis, mucronatis, anguſtis, Lanceolæ, Plantaginis longioribus, ſed extremo anguſtiore & rigidiore ſtilo: E medio autem foliorum & ad latera exortis pediculis non longis inſident flores ternis foliolis, quadātenus Ranunculi albi, ſed medio lutei, & pillis hirſuti, è carinula, aut forcipula cancri marini trifida emergentes. Ei ſubeſt contractior radix, foliorum ſeſsili latiori & quaſi baſi radicem compreſſam obtegente, ſed indidē tenuiſsimæ & penè aciem fallentes fidiculæ trans aquam humi demittuntur, alimentumque latenter ſugunt, vermiculorum ſpeciē ementientes: vnde plebi mentiuntur ſcelerata ſcamundicorum colluuies, quæ mulierculis iſtis radiculas in aquę plena Phiola, quò maiores appareant oſtentatas, iactat ſe eduxiſſe ex inteſtinis vermes, vt doctiſsimus ſpectatæ modeſtiæ Dodonęus affirmat, & Ioannes Cruthmanus Mechlinienſis, ſibi viſum nos certiores faciebat. Huic temperamentum eſſe Potamogetonis, ſiccādi & refrigerandi, certum: quare facultates ſunt diſpares (ne dicā cōtrariæ) ſuperiori Millefolii: quod renibus ſanguinem potius prolectaret, dū vehementiſsimè vrinas mouet, cruenta ducit, vti nos ſcimus.

PEDICVLARIS Alectorolophos, Pedicularia Tragi, an Stelophuros Plinii?
Germa. Rodel. *Belgis.* Roode Ratelen.

SVPERIVS in Gallinacea Criſta hanc minus quadrare Pliniano Alectorolopho, & inter Filipendulas aut Millefolia reddendā cenſuimus; quò d illis nō abſimilis ſit ortu, & foliis itē minutim diſſectis, in tenellis, palmaribus, gracilibus cauliculis, partim erectis, partim humi fuſis exeat: propter autē flores Criſtæ Gallinaceæ, purpureos, aut albos, Alectorolophon & Criſtam Galli, fecerunt recentiores: vſu alioqui hactenus incomperta.

TANACETVM Millefolii, foliis, floribus Abrotani fœminæ, aut Agerati.

PROPIVS Millefoliis quàm Arthemiſiis, aut Parthenio, eſt Tanacetū dictū. Folia ſiquidē emittit pinnata Millefolii & Filicis media: Caules è radice lignoſa, reptrice, fibroſiore, plures, fuſcos, ſeſquicubitales, rotundos, geniculatos, nōnihil ſtriatos, per ſumma alis diuiſos, quibus flores aurei in vmbellis Agerati, aut Menthæ Corymbiferæ inſunt, ſeméque Seriphii Abſinthii, aut Abrotani fœminæ: quo vtuntur mulierculæ ad vermes necandos

dos & vrinæ stillicidia: gustu subacre amaricantis, cum graueolentia. Nascitur pratosis marginibus, & iuxta sæpes & fossas agrorum.

Illud idem in Angliæ hortis in delicijs habetur, longè argutioribus fimbrijs, minutioribus, & latioribus folijs. *Varietas.*

Tanacetum non odorum Syluestre, in Galliæ Delphinatis sponte, prope Valentiam frequens oritur: nullo odore præditum, floribus Matricariæ, quibus à superiore discrepat: alioquin cuncta sui parte prorsum simile.

MATRICARIA nostras, non respondet Parthenio Paul. & Plin.

ABVNDE disseruimus inter Anthemides, cur magis quadret vulgi Cotula, Parthenio Pli. Pauli: quàm herbariorum Matricaria, quãuis si vsum odorémq; respicias, quibus virgineis morbis Matricis opitulantur, vtraque possit Parthenium dici: verùm hanc, quia longius absit à Dioscoridis lineamentis, postponendam illi duximus. Fruticat autem siccis vbiuis viarum, & hortorũ marginibus squallidis. Folia Arthemisiæ aut Absynthio Romano propiora, quàm Coriandro: flores Chamæmeli Iunio & Iulio edit multos, sed odore Cotulæ, radice fibrosiore.

ABSYNTHIVM vulgare, non est aliud à { *Romano & Pontico.*

{ *Ital.* *Assenzo.*
Ger. Wermuot.
Bel. Alsene.
Gall. Alluyne forte, ou Absynte.
Ang. *Common Wormewood.*

NOscitur ἀψίνθιον & ἄπινον quia id pecus nõ pascitur, neq; vlli bibitur, vnde βατυπιϱκόν dictum. Cuius veri nõ nisi duæ videntur differentiæ, tametsi multæ sunt similitudines: Quod namq; vulgatius & amarius est, sponte natum vel cultum, caule fruticat ramoso, folijs, figura, Arthemisiæ incisura: incanis flosculis, rotundis, aureis, racematim aggestis: Ponticum est, tum antiquis, à præstantia & regione cognomine, tum recentioribus barbaris ab astrictione, quàm illi Ponticum saporem sua, non Latina voce, appellãt, quem laudabant in Absynthio Pontico Diosc. Cuiusmodi est vulgatissimum vbiq; peruium nostrum, sed Natalibus Capadotici, Tauri montis & Pontis, vtpote puriore cœlo & aere perflato commendatius, magísque aromaticũ, vt pleraq; alia idem author & Galenus eadem cõmendatione celebrauerunt. Et inter Arabas Mesues interpres, cùm Romano Ponticitatem vindicasset, id est, astrictionem siccam, & valde Medico vsui oportunam, idem Ponticum atq; Romanum esse, nihil fortè huiusmodi meditatus, verissimè literis mandauit: vnde Pharmacopœorum tam sedula huius Romani conquisitio & exploratio etiamnum durat. Romanum enim, id est, optimum, vti Camomillam Romanam cæteris præstantiorem & genuinam, expetunt. Quin ne Barbaros istud nomen Romani cõmentos se ignorare conqueratur noster Vercellẽtis Apollo, sciat Romanum istud commendatissimum inter paucas herbas & sacrũ plebi Romanæ fuisse, quod quidẽ victori sanitatis præmio, & quasi omine fausto propinabant, vt Plinius author. Et quod nostro æuo in Romano agro antiquisq; ruderibus passim visitur, non aliud à nostro est, & vtrumque Pontico idem est, Quare non oratione descripsit Diosc. quia vbique regionum copiosè fruticaret, tantùm indicauit quò loci præstantius nouisset, eodem enim illo monte cætera duo describit & commendat, nõ quòd non passim alibi, vt iam dictum, nascantur, sed quia ibi potiora, Nec itidem vllũ specie aut figura discrimen assignat Galenus: sed tantùm Dioscoridis fidem sequutus, vt plurimùm solet, vires præsentiores, non diuersas, Ponticũ habere ait: nec natura, sed loci prærogatiua, quam etiamnum multis in regionibus vulgatum obtinet. Est enim vbi odore non insuaui, vbi odoratum, & vbi ferè fœtidum percipias. Sic Agrimonia odora locis non nullis vt Xantonicis, alijs autem expers odoris, qui igitur vni gratus, alteri fœtet odor.

Folia verò magnoperè doctos torserunt: nam vbi legitur Ponticum minora habere folia, legebat codice & rei exploratione fretus præceptor Rondelletius, maiora esse, quæ Metathesis, vt facilis, ita nimisquàm familiaris fermè omnibus de plantis scribentibus, extat sæpè in Theophrasto, sæpissimè in Dioscoride, vt capite de Helenio, Meo, & alijs: interdum & in Gal. non suo, sed amanuensium vitio. Sed quòd εὐωδίας obijciunt, dum obijciunt, nihil efficiunt: nam si magis odoratum, igitur & odorum erit alterum, est εὐωδία non

gratia

gratia odoris vel ſuauitatis,ſed fragrãtia & vehemẽtia plerũq; iudicatur,vti in Vngue odorato, Myrrha,pice,aliiſq;.Nec plura(vbi data opera)Abſynthia meminit Galen⁹,capite de Abrotano:tres inquit ſunt ſpecies vel differẽtiæ:vna generis nomine deſignata, Abſynthiũ vocata,cuiuſmodi eſt Ponticum:Secunda Santonicum: Tertia Seriphium:Seriphium autẽ & Santonicum admodùm ſunt infeſta ventriculo. Solùm enim inter ea Abſynthium, & maximè Ponticũ,id eſt,Ponto natiuum, gratum ſtomacho exiſtit: Quo ex loco iſtorũ velitatorum placidè derimuntur certamina: abſolutè enim vulgare noſtrorum vocat Abſynthium,quod in Ponto fœlicius ex Dioſcoride prouenire indicat,ſemoto ſpeciei vel generis diſcrimine.Sic certum ſtat noſtrum Romanum,vel vulgare,à Pontico nõ aliud eſſe:ſed loci gratia vegetioribus,non diuerſis viribus pollere.Amarorem in hoc agnoſcit Galenus,& biliofis vomitionibus atq; obſtructionibus extergẽdis neceſſariã afferit aſtrictionẽ, ventriculo gratam,cui robur & vires cõciliat:quæ quotidianis & infinitis propemodũ,etiã vulgi, nedum Medicorũ, experimentis, ſcimus præſtare iſtud noſtrate intus, foríſq; admotum. Vina hodierna factitia tam multa optima ſunt, & idcirco multis locis Germaniæ pluſquàm ſatis expetita,non Pontico, ſed Germanico imbuta, fœtorem nullus incuſat: quin potius ſiccum,ſicuti vino,inditur:odore eſt aromatico,& viribus recreãdis apto.Quare vbi Galenus Pontico vtẽdum dicit,potius duo videtur reſpuiſſe,Seriphiũ & Santonicũ,quã iſtud,quod ſimplici & abſoluto nomine vocarat Abſynthium.Si grauiter olebat Galeno in Græcia,nõ fœtet Romanũ,ſeu vulgare,in Italia,Germania,Gallia & Anglia.Quin cætera potius à fœtore & putredine tuetur.Nec huius fœtoris Dioſcorides meminit aut Pli.Nam cùm Lucretius pueris tetra Abſynthia potui,valetudinis ergò,dari canit,non odorem,ſed ſaporem amarum & tetrum,vt Aloe,innuit:vnde nomen Gallis *Alluyne*.Sic vbi Theophraſtus,vt illa, Abſynthium & Fel terræ, amara & malè olentia dicit,nõ fœtorẽ,vt interpres: ſed odoris intenſam vapidámq; iaculationẽ indicat,quæ nares rugat, cærebrúmq; ferit, vt multa odora,Myrrha,Vnguis odoratus ſuffitus.Plinium hîc mẽdacij,vt ſæpius aliàs,accerſit Senẽſis, vt qui Põticum amarius Italo Abſynthio cenſuerit:ſic ignauus fucus,nec Cõmentatoris partes agit,ſed potius meri recitatoris,& nos quippiam eruditi haurire expectãtes, abiens deludit, Reſpõdeat Galeni doctrina,Galeni authoritate.Amari eſt aperire,abſtergere,vrinas ciere,& bilem purgare:id videas in Aloe,Centaureo minore,Chamæmelo,aliiſq;. Iam ſi Ponticũ Abſynthium Galeno tantoperè ad bilem laudatũ ex Theoph.& alijs Medicis:id potentius præſtat cæteris,potentiore igitur pollet ea facultate,cuius ope potẽtius agit:ea ſanè eſt amaror.Igitur quò vegetius,eò amarius:& quãtò Italo melius,tãtò amarius fuit,vt Plinius, non ſua, ſed antiquorum Medicorũ ſententia, vnde hæc vertebat,aſſeruit, vt videre eſt cõferenti illius & Dioſcor.capita.Vbi verò mera amara non cõgruere ventriculo Galenus infit,ſi vt alimento vtaris,verum:ſin vt medicamẽto,contrariũ ratio & euentus docet.Aloe enim gratiſſima & vtiliſſima ventriculo,& iſtud medicamentum potius hepati quàm vẽtriculo cõparatum.At guſtãti Santonicũ & Seriphium,minus quidem amara, vt Plinius notauit:ſed tamen ingratiora multò odore & guſtu.

SERIPHIVM Dioſcoridis, Abrotani fœminæ facie.

Seriphium & Abrotanũ fœmina mutua collatione Dioſcoridi aſſimilantur:proinde perpẽſis apprimè notis & argumentis quibus vtraque dignoſci queat,tandémq; naturæ cognitione ducti,& virium exploratione,ſic ſtatuimus.In Galloprouincia montis celſi Magdalenæ celebris accliuibus quà S.Maximinum oppidum ſpectat:redeunti item Olbia maritima vulgo Galloprouinciæ Hyeres dicta,multum obuium iſtud Abſynthium fruticat:exilibus, leuibus ſurculis,pedẽ altis.Radix albicat,prolixa,ſurculóſq; ſtatim ab humo numeroſos promit,crebribus foliolis minutim

minutim crenatis, teneriuſcula lanugine incanis, vti Gnaphalium ſummo tenus obſitos: vbi extrema capitula aureis floribus bullatafulgent: ſemine paruo, copioſo referta, ſimilitudine Tanaceti, ſed minore: Tota candida, ſapore & odore illius quod Romanũ & Ponticũ falſò putatur Abſinthiũ Belgis, proinde Romſche alſe dicũt. Adeoq; ſimillima Abrotono Fœminæ vulgari, hortorum (*Francis Cypres*) eſt, vt haud facilè vtramuis ab altera diſcernere ſit: niſi quia hæc tota minor, odoratior, candidior, tomentoſa, quod alteri deeſt, cui folia breuiora, ſapor non adeò ingratus, aut vehemens. Atq; hoc non ambitioſè, cæteris è ſua claſſe amotis huc inſeritur, ſed quia propius eſt Abrotono fœminæ, cui comparat Dioſcorides, præfertur: propter ſummam affinitatem, qua vix credebamus differre à Fœmina Abrotano, niſi vtrumque contuliſſemus Frquentiſsimum Norbonenſi Nitiobrigum agro ſponte fruteſcens & eadem Londini Sata in horto Hugonis Morgani & enata, neque quidquam mutata, vidiſſemns.

Galatium Sardonium, perperam Santonicum vulgi: eſt Officinarum Abſynthium Romanum falſò creditum.

GEOGRAPHIÆ & Græcè peritis Lutetianam verſionem, Græcúmve codicem Aldinum legentibus, facilè licebit noſſe, neutiquam Alpes Gallicas in Xantonum agro vulgò Santonge exiſtere, vbi creſcat cognomen Abſynthium Santonicum: ſed ſecundum Alpes Galatiæ, vernaculo cognomine Sardorum, Sardonium vocatum. Sic enim etiam hodie legitur & reſtituitur, facili intellectione & proximè ſequentis capitis repetitione, vbi in Galatia Aſiatica Abrotonum: vtpote cõgener oriri dicit: & quot Abſynthii ſunt ſpecies, tot iam eodem Galatiæ & Capadociæ loco commendat Dioſcori. vt ratio nulla ſit hæſitationis, aut in Santonicũ Gallicũ deprauationis. Totã Plãta Abſynthio ſimpliciter dicto ſimilis eſt, ſed minor, minuſque candida: ſeminibus non adeò multis, floribus exiguis. Nonnullis Germaniæ locis frequens: in Flandriæ & Angliæ hortis copioſa & vſu multo expetita, illic vocata Roomſche Alſene, id eſt, Romanum Abſynthium publica perſuaſione. Quam ſequutus Senẽſis (ſi Æſculapio placet) in Hũgaria, & Bohemia, Ponticum, iſtud ſeu Romanum ſibi repertum prædicat. Nam Roomſche Alſene Conſeruam, in officinis Antuerpianis & Belgicis paratam, mulierculæ Mulomædice & clinicæ lubentius emunt, quia non ita amaram, facilius deglutiunt. Deceptæ quidem, nam ſi caret amarore, igitur & facultate amica & grato calore. Atqui Ponticum verum, ſeu vulgaare, viuis argumentis docuimus amarius eſſe: & Dioſcorid. Seriphium ac Sardonium dicit aliquantum (non multum) eſſe amara. Nec minus Romanum poſſe, quam Seryphiũ odor & ſapor indicio ſunt.

Gallis Barbotine, Belgis Semen Zedoariæ.

EQVIDEM ſemen ſanctum, vel Contra, officinarum aut Santolinũ dictum, horum triũ Abſynthiorũ, nullũ eſſe videtur: nam tametſi nonnulla amaritudinis & figuræ ſimilitudo illis interſit cunctis: tamen non adeò ſunt plenè adulta horum ſemina, aut horridè amara. Et ſatum nonnullis in locis vidimus ſemen peregrinum iſtud, ex quo fruticulus ſurculoſus enatus fuit, vndequaq; ſeminibus gliſcens, pluribus fermè quàm foliis. Quodque ſemen nundum, vietum, ſed plenum & recens qui ſit nactus, ſi ferat variis locis, facilè plantam aſsquetur.

Aliud Peregrinum, ſiue ÆGYPTIVM Abſinth.

AGYPTIVM quoppiam vocatum Abſinth, Pollitrici forma, foliolis albis, alterno ſitu digeſtis, digitum altis apud Geſnerum iamdiu, & poſt penes Valerandum *Donrez* ſiccum videramus, infirma aut certè nulla coniectura Ægyptio cognomine in ſcriptum & à quodam herbario miſſum, qui ex hoc ſemen ſanctum produci coniectabat.

CAPNOS FVMARIA.

Germa. Erdtrauch, Katzenkozuel.
Belgis. Grysecom ende Duyuekeruel.
Gal, & Ang. Fumeterre, Fumyterre.

CAPNON, ſiue Fumum, fumidam, fumariamque è Græco dixêre Latini, quia ſucco oculis illito, non ſecus ac fumo, exprimerentur vellicando lachrymę: maximo hodie vbique vſu & veris reſtibili prouentu notiſsima herbula eſt inter ſegetes & proxime margines, ramulis fibroſis, & fruticoſis, quadratis ſurculis, ex viridi in cinereum pallorem languentibus, emergens: folia diuiſura Coriandri: floſculis purpurantibus, interdum albidis, & interdum rubellis: ſemine rotundo, viridante ex fuſco, & æſtate colligi opportuno; viget verò & floret herbula Vere, quum ſuccus illi efficaciſsimus, & exprimi ſolitus ad Syrupos, electuaria, & pilulas Officinarum: amaro guſtu & ſubacri.

VARIETAS.

IN Norbonenſi agro minor multò, ſed minus frequens inuenitur quædam Fumaria, ramulis & foliolis palmaribus, Scandicis, nec procumbentibus, ſed ſurrectis, & albicantibus, tum foliis, tum floribus: radice exili, guſtu amaro. Monſpellii rure propinquo Boutonet nuncupato, aliiſque aridis glareoſis vere etiam viſitur.

FVMARIA lutea, montana, & alba, ſiue SPEITT *Illyrica, an Ætij* PHRAGMITES, *& Galeni* CORIDALIS?

NOBILITAVIT hanc raris laudibus noſtra ętas, charamque etiam fecit hortis & notam carendi metus & paucitas, paucis namque locis obuia, nec niſi calidiorũ Regionum montibus Illyriæ, Dalmatię, Hetruriæ & Norbonę Galloprouincię. Seriùs nempè quàm vulgaris Fumaria flores luteos, ſtellatos, Chelidonii minoris, Iulio & Auguſto edit: folia verò Fumarię bulboſæ, vel Chelidonii maioris, minora multò, glauca, cineritia, exilibus caulſculis, pluribus, ſeſquipalmaribus, & pedalibus: è radice latius ſparſa, fibroſa Robertiani Geranii. Semine rotundo, depreſſo, atro nitente, in corniculis Fumariæ bulboſæ, vel Chelidonii maioris, minoribus multò, cui admodùm ſimilis facie & colore eſt, vndè ſcitè coniectet quilibet eſſe Capnum, ſiue Chelidonium Phragmitem Ætii. Quam Coridalim Galeni qui aſſeuerant, propter colicum dolorem, cui opitulatur, nimis ancipiti vtuntur argumento. Quippe noſtrâs etiam Fumaria idem interdum non in eſtrenuè pręſtat, digerendo, diſcutiendóque viſcidam pituitam, è renibus eliciendo ſaburram, quæ non raró colicum dolorem efferat & ementiatur. Quin Coridalim videntur vocaſſe potius Bulboſam Fumariam, ab effigie Alaudæ auiculæ, cuius capitis galericulatum verticem æmulantur flores criſtati, turbinataque cornicula. Huius ſapor fermè qualis vulgaris Fumariæ, ſed efficacius videtur farctus tenuare, atque inciſos in lotium deriuare, vnde laus magna ad Hydropen. Robur etiam addit viſceribus, reliquaque præſtat quę Meſues de Fumaria vulgari narrat, de qua quod ille dixit, contrarium de hac dici poſſet, ſcilicet raritatem auxiſſe opinionem, at vulgatam copiam noſtratis Fumarię laudi offeciſſe.

VARIETAS.

QVÆ via ducit Florentia Piſtoiam & Lucam Tuſcam, hanc eandem Fumariam floribus albis fert, vt ferunt quidam amici noſtri admodùm periti: nobis tamen nullibi illis in monticulis, nec quidem in Iuliano, vlla viſa fuit ſuperioribus annis, mollicello teneróque caule in aquis fluitante, eque radice exigua euulſu facili.

Caua radix Herbariorum, ſiue Bulboſa Fumaria Plinii, non eſt Magorum Friplya, nec Piſtolochia.

QVAMDIV, quàm falſi fuerint ſcriptores minimè mali, qui hanc Ariſtolochiã rotundã eſſe prodiderũt, quiq; etiamnũ eandẽ quaſi verã rotundã vſurpãt, in Clematide obiter diximus: nomen autẽ occaſio plantæ huic, & eroris iſtis fuit radix, quæ rotunda cum ſit bu-

buboſáq;, & perinde vt Ariſtolochia rotunda faciat, ad vermes & maligna vlcera, facilè opinionem illis fecit Ariſtolochiæ, qui veram nondum vidiſſent. Sed diſſuadendo ſat fuerant folia & flores, qui Martio & Aprili in vmbroſis decliuibus & nemoroſis ſaltibus frigidioribus erumpuut purpurei & aliquando albi, more, & ſimilitudine Fumarię vulgaris, ad cuius folia multùm accedit læuore cæſio & diuiſura foliorum, maiorum tamen: ſemen pellucidum eſt in corniculis: in hortis autem Belgij alitur frequens, & reliqua Germania, vbi etiam è montibus oriundam habent.

FABACEA radice, altera CAPNOS.
Bel. **Boonkens holwortele.**

SIngularis item & penè par huius radix, ſed minor, maiore tamē commendatione apud Chirurgos & mulomedicatrices mulierculas, quæ iſtā puluerem efficaciorem & delicatiorē ad lumbricos interimendos prædicāt. In Belgio, Germania, & Sabaudia, vti Geneuæ aruorū quorundam ſepes & margines hac ſcatent. Meminimus etiam in Veganijs hortis Dei nos eruiſſe: non vlla totius facie nota, præterquàm radicis exilitate, nulla inſignita cauitate diſcrepans, etiamq; natilitijs, nam inibi nuſpiam ſuperiorem reperias, quæ alioqui multa occurrit, vbi neutiquam hæc.

CHELIDONIVM maius, Hirundinaria maior.

Ger. Groſz ſcolwurtz, Schwalmenkraut. Goldwurtz.
Bel. Gouwortele, ende Groote Gouwe.
Gall. Eſclayre, & Chelidoine, Felongne.
Ang. *Celondine.*

PRIMA hirundinum tranatione, vernaq; noſtratis cœli temperie oritur maior Chelidonia, non ſecus atq; minor, à qua tamen multum alia eſt, aliaq; occaſione dicta, nempè cùm aciem oculorum ſuccus illius acuat, hirundinuliſque ſuis occæcatis viſum reſtituere credantur herba ipſa matres: radicem etiamq; totam plantam in hortorum ſcrobiumq; marginibus multum obuiā, & ſucco croceo, fuluiore, viroſiore quàm Papaueris Cornuti gliſcentem, neminē latere quit, tota reliqua facie ad Plinianum Capnum vel Aquilegiā comparata, folijs cæſijs, & ſiliquis tenerioribus, non ita diuerſis: lutei autem ſunt flores, Keiri violæ, feruidiore tamen acrimonia & fœtidiore eſt, minimè guſtu aut odore grata: rarius intrò vtenda, commodius foris ad impetigines & pſoras puerorum, necnon metallorum chymicas medicationes.

AQVILINA, Aquilegia recentiorum aut Columbina, num ſit Ponthos Theophraſti, ſiue Deſiderium, Gaza interprete?

Ger. Ackeley.
Gal. Ancholies.
Ang. *Columbine.*

SI hæc antiquis innotuiſſet, non dubium quin illis coronaria futura foret, eſt enim non vulgari nec inuenuſta florum elegantia, cærula purpura nitentium, aliquot calyculis cornutis aduncis vtrinq;, gracilitate ceruicem & roſtella columbarum adumbrantibus, vnde Columbina Anglis dicitur, & doctiſſimo Aldrouando Bononiēſi profeſſori POTHOS Theophraſti, cùm illic verſaremur, putabatur. Frigidiuſculos Meridionalium tractus amat, pratenſis etiam eſt Franciæ & Angliæ, ſed ſqualidiore minúſq; hilari aſpectu non culta, nam in hortis duplò, triplò, & multiplò flores denſioribus & nitidioribus caliculis ſtipātur, triplici varietate coloris ſeorſim conſpicua, aut in eodem vno flore diſtincta, albo, purpureo, & cæruleo. Reliqua foliorum totiúſq; facies Chelidonij compar & ſimilis: maior & ſimilima Plinianæ fumariæ: ſemine itē lucido in follioſis recuruis infundibulis Conſolidæ Regalis aut Melanthij, guſtu tantillum aſtringente, temperatæ ex calore ſiccitatis: eóq; ad faucium pharyngis & tracheæ incendium & vlcuſcula vtitur plebecula.

ἀρτεμίσια. ARTHEMISIA.

Ger. Beyfuſz. Groſz Reynfarn.
Bel. Byuoet
Gall. Armoiſe, ou herbe S. Iean.
Ang. Mugworte.
Offi. Mater herbarum.

COGNITIONIS ordiniſq; conſequutione Abſynthij generi Arthemiſiæ ſuccedunt tribus hodie quatuorúe differentijs diſtinctæ, quas, valere iuſſis oſtentatorum velitationibus intempeſtiuis, perſpiquè paucis ſecernemus. Quæ vulgaris cognitionis & vſus perpetuò fuit Arthemiſia, plurima vbiuis locorum ſecus ſepes, & initerum margines, Abſynthio vulgari, ſeu Romano, ſimilima fruticat, procerior tamen, & folia maiora: ſupernè nigricantia infernè incana, habet: Semen item illi Abſynthij, & flores albidi, odore non inſuaues, ſapor minus aut parũ amarus. Viribus hæc exploratiſſima, quia in vſu aut ſola, aut frequẽtiſſima, & vtiliſſima. Sed & eadem quibuſdam locis inauſpicatæ telluris & præaridis adeò ſtrigoſa, parua, & odore quadam grauitate feriente viſitur, vt alia prorſum putetur: vti Abſynthio noſtrati & Pontico ſolo naſcenti euenire monuimus. *Varietas.*

ARTHEMISIA tertia Dioſcoridis Leptophyllon.

HVIC ſtudio nõnulli qui Dioſcoridis æuo operam nauabant, Arthemiſiam vnicaulem nuncupaſſe videntur herbulam ſeſquipalmum, cubitumque altam: folijs minutis, Abrotoni mari ſimiliter inciſis, paruis, virentibus ex atro, lignoſis in ramulis, floribus, ſemineq; quàmplurimo refertis, paruis, & ex viridi luteolis, flaueſcentibus. Prope culta & olíueta Mõſpelij aliiſq; quàmpluribus Norbonæ locis multa & nota: ſed vulgo quodpiam Abrotani genus credita. *Abrotanum mas Monſpel. alterum.* Equidẽ per Dioſcoridẽ licebit ſicappellare, quia nõ de ſua ſed quorundam ſententia, hanc inter Arthemiſias recenſet. Odor tamen illi non Abrotani aut Abſynthij, ſed Arthemiſiæ prioris eſt, & prorſum eadem videtur, quæ Leptophyllos tenuifolia, ſeu Leptocarphos, proximo capite indicata, & in culcata, duntaxat explicationis cauſa: & facultates autẽ vidẽtur à quopiã authore, cuius oratio multò cultior, & pollicitatio maior de Arthemiſia eſt, quàm quæ Dioſco. conueniat. Sed ille potius deceptus non pauca ſimilitudine odoris & foliorum, indicaſſe videtur herbam illam fruticoſam, odoris ſuauiſsimi & Sampſucum imitantis, quam fecimus cum doctis Abrotanum marẽ, vulgus Picardorum & Francorum, Herbam & lignũ S. Iohannis vocitant, eóq; in coronamentis & lũborum ſuperſtitioſo cinctu ad epilepſiam, morbũ D. Iohannis putatã, auerruncandã expetũt. Hinc D. Ruellio dubitãdi anſa iudicij hallucinati, quam factioſẽ, vt ſolitus eſt

est illi improperat ille Bambalio commentator, qui omnia conuiciis hîc miscet & diruit, docet verò nihil, aut dicit.

ARTHEMISIA Marina.

TAM nuspiam in mediterraneis, quàm frequens in maritimis istam reperies, eóque meritò maritimam voces. Pluribus fruticat sarmentis ab vna radice lignosa, fibrosa, surrectis, alternis interuallis, cineritii colore, muscosóque semine, similiori Absynthio communi, quàm Arthemisiæ: flores item lutei, numerosi sunt. Folia ima & fermè humi strata, paucioribus, sed maioribus incisuris: media verò, aut superna, angustiora, minora, interdum vna, aut altera incisura, Portulacę marinæ, aut Fœniculo marino non absimilia, carnosa, albentia, vti vniuersa planta, quæ gratum de se emittit odorem, Abrotani maris fermè: sapor subsalsus, perparùm amarus, cuiusmodi Arthemisiæ prioris. In sinus Adriatici littoribus ad Lyo insulam & Venetam plurima.

AMBROSIA.

EXimiæ fragrantiæ gratia etiam Diuis expetita, nedum coronamentis, Ambrosiæ nomē finxit: apud nos autem nuspiam nisi satiua Ambrosia visitur, eoque procerior meritò est, quàm quæ spontè oritur: Nec quisquam argutator nostratis magnitudinem obiiciat, quam tripalmarem Dioscorides facit: multis enim, nec magnis de causis, incrementum decremētúmve capit hic fruticulus: cubitum altos edens complures ab ima radice caules, ramulosque toto è caule multiplices, striatos, graciles, à medio fermè summo tenus: semine & flosculis quàmplurimis alternatim dissitis, luteolis, muscosis, furfureísve acinulis, vt oleæ, racemosis, sed rotundis semper, nec latius sese aperientibus. Quibusdam inter folia è pediculis vtriculi emicant, angulosi, Echinati, minores & similes tribulo terrestri. Semen nigricans, rotundum, aut potius Gygarti vuæ æmulum, gustanti non ingratum. Folia Rutę similia, & circa imum æqualia, sed supernè maiora, maioribusq; diuisuris, Arthemisiæ, vel Absynthii, teneriora & tenuiora: vniuersa albicat planta, odorémque perbonum halat. Labruscæ florentis viníve εὐτωσμίας antiquis dicti, id est, boni odoris Bononiæ in hortis lectam multis ab hinc annis meminimus hanc, quę eadem etiamnū viret Londini sata, radix gracilis, palmi vel sesquipalmi.

ABROTONVM Fœmina.

Germa. Garten Cypreß.
Gallis. Petit Cypres & Garderobbe.

CHAMÆCYPARISSOS, ceu pumilla Cnpressus dicta, vulgò *Petit Cypres*; in hortis frequens colitur, & Galliæ Norbonensis Nemausensi vinetis & campis patentibus fruticat plurima, via præsertim quę Monspellium ducit, sesquileuca ab vrbe, ad dextram, sesquicubitum alta, ex virore candida, Corymbis bullatis, crebribus, fuluo colore renitentibus. Mense Iulio est cætera hortensi similis, sed odoratior, lignosior: huius semine necant lumbricos quotidiano experimento mulierculæ esse: Idcirco Abrotonum fœminam minimè ambigimus: tum quia notis candoris, amaritudinis, fruticis arboreæ habitu, Corymbis aureis, refertis foliis, minutissimè incisis, Seriphii modo, quadrare videtur: tum quia viribus scimus iisdē, nec ignauioribus pollere, quas Diosc. & Galenus illi vendicarūt. Huic quàm bellè cōgruat Diosc. gemina collatio Seriphii & Abrotoni. Siquidē Senēsis Seriphiō nullis notis & authoritate confirmatū, nō foret verum. Foliis enim Arthemisiæ est, aut Absynthii vulgaris, seu Pontici, cui Dioscorides & antiqui dissimile faciunt istud viribus & forma. Et cùm afferat Galenus Seriphio & Abrotono vires consimiles & noxias esse, etiā feruorē, acrimoniā ingratā cum salsedine: nempè vbi mari propius oritur: vtrumq; autem viribus & forma sępius comparet, Seriphiumq; vltimo loco ponat, & vicinius Abrotano: sanè nullū inuenies Absynthiū Abrotono per omnia similius

Dodonæo responsum,in procinctu illi non est:meritò ambigendū fuisse super Abrotano, cui perperam fuisset agnitum Seriphium:nam qui explicatiorem Abrotoni descriptio nem haberet,potius ex isto de Seriphio, quàm ex hoc de Abrotono iudicium suum eliceret,aut confirmaret:illa enim Arthemisię species,potius vulgare refert,floribus,foliis, & semine,vt metipse fatetur:minutissimis incisis foliis,Seriphii modo neutiquā est:ideo non Seriphium Pontico contulit Dioscorides,sed semper Abrotono fœminæ.

ABROTONVM Mas. ἀβρότονον.
Germa. Stabwurtz,Schefwurtz,seu Gertwurtz.

AVRONE Gallicè vocata, & hortis rurísque oriunda,Masculum Abrotonum meritò censetur,sarmentosum duriusque: seminibus tenuibus,odorum,subalbidum,amarū, foliis fœniculi modò minutim incisis,paulò latioribus,erigendis hortis & deambulacris concinnandis coluntur:flore luteolo ,Absynthii, minore.

ABROTONVM Peregrinum Cupressi folijs.

SABINA Ægyptia. PLVRIBVS ab hinc annis hanc elegantia & raritate memorandam stirpem eiúsque nomenclaturam dono accepimus ab illustri professore Publico Medico Cęsare Odore Bononiæ,qui hanc Sabinam Ægyptiam vocabat, huiusq; mentio facta capite de Sabina,exigua radice,ex vna stirpe plusculos viticeos,caules rigidiores,nigricantes,folia Cupressina, aut Sabinæ,textura reticulata effigiata,longa,angustia, & per virgulta crenatis extremitatibus denuculatis foliis.

Anthemis vulgatior, siue CHAMÆMILLA.

ANTHEMIDI odor suaueolentis mali,nomen fecit Chamęmilū,seu Chamæmalum, plebs autē Chamomillā,& Cotulam non fœtidā vocat:huius è floribus & odore quadruplex est conspicua differentia, nominibus secernēda. Et Europæis regionibus frequētior vberiórq; luxuriat vulgaris,dicta Germanis Camamillbloemen,quę Græcorū Leucāthemon:surculis numerosis, cubitū altis, erectis, in alas diuisis: quibus ab radice pusilla folia crebra minutim incisa & perangusta diuisura Anethi,vel Coriādri, viridia ,tenuia hærent: flores in summis cauliculis numerosi, candidi,Bellidis,radiatim bullatum glomerulum luteum,quasi modiolum, ambientes,Cytonium malum quadantenus redolentes: semine pusillo,luteo,ineunte ęstate segetibus tam frequens & satis,vt non parum incommoda sit: ingentis hæc commodi & vsus Gallis,Italis, & Germaniæ nonnullis locis, quibus desit copia alterius Leuchathemi, quem iam dicemus. PYETRI.

Anthemis siue LEVCANTHEMVM odoratius, Romanorum.
Belg. Roomsche Camilbloemen.

VT suauius multò,quiddamque aromaticū Amaraci,aut Abrotani halat Romana hæc, sic multò ad aspectum hilarior & comptior est: ea deniq; notione dicta,qua Basilicas pręstantiores plantas vocare soliti fuerant,vti Romanum absynthium,& Basilicum asparagon.Tenellis cauliculis repit, haud diuersa foliis, & floribus vulgatæ syluestri,restibili item fertilitate & perenni radice , qua sese instaurat, & fundit propagationes proculcationis contemptrices:eóque voluptatis ergò totum vertentem annum in Anglicis viretis attondetur,secus puluillos & toros insternens & ambulacra:neglecta namque,protrita,& resecta,fœlicius & vberius vernat & luxuriat Siquidem Angliæ vniuersæ haud alia fermè nota,vel vsu recepta quàm hæc:Ruri miliari vno aut altero ab vrbe Lōdino plurima,herbidis,aridis,vbi spōtè orta florū capitula & folia gracilitate elegātiora à cōmuni discerni queunt:Galliæ & Italię meridionalibus (tametsi Romana dicta) rarior spontè. In Belgio & Northmannia ad Druidum vrbeculam , quò loci religionis ergò cōmissum fuit funeste & cruentum prælium,multa. Qui syrupus huius floribus, succo,& vino albo confit,multò ad splenis & icterum hydropis pręsidium optimus.

Angl-

Anglorum NIVEVM λευκανθέμον, *flore multiplo.*

CVLTIORES horti hanc eandem alunt, sed floribus adeò multiplici folio & radiata serie propagatis, vt cādor eximius bullatum centrum prorsum operiat: nec alius, aut odorus sapor illi.

CHRYSANTHEMOS Anthemis dicta, vmbellis aureísve bullis, folii facie, odore & sapore Romanæ Chamæmilæ est: Sed magnitudine vincitur, nullísq; foliolis radiatim cingitur eius vmbo prominulus: Belgio, Anglię, & Gallię, non nisi hortensis est, vsus non dispar. HERBARIORŪ *Anthemis Chrysanthemos.*

BVPHTHALIN, *Oculus Bouis. Millefolij folio, Chrysanthemi flore.*

HÆC Germaniæ, & Angliæ hortis inquilina. Romano autem agro, Hetrusco & Galloprouincię prope Olbiā ad mare Hieres vocatū, spontè secus vias & margines satorū, cubitales & sesquicubitales crebros spargit ramos, graciles, teneros: folia similia, sed latiora, ad Cotulę & Tanacetum nonnihil accedentia, creberrimis minutißimísq; plumatim & scitè ductis diui suris Abrotami, Arthemisiæ concolor, floribus Anthemidis prorsum & odore: sed intus forisque luteis, vt Chrysanthemi vulgaris, aut Calēdulę: quos æstate, etiāq; in vsque brumam hîc Londini vegetos vidimus in horto Morgani, & Bristoiæ.

BVPHTHALINVM *alterum, folio & facie Cotulæ Fœtidæ.*

NON inelegans istęc nobis reperta secus Arantiorū lucos Olbiæ in Galloprouincia maritima. Caules promit flexuosos, cubitales, & duos pedes altos: quos ambiūt folia tenella Anthemidis, lætiora, Cotulæ fœtentis paria: flores sunt radiati, lutei, Chrysanthemi aruorum, aut Calendulæ spontè nascentis. Hanc etiam nobis repertam in agro Romano meminimus.

ERANTHEMON.

QVAM plantam Eranthemon Gesnerus, cui ostendimus, opinabatur, quia aptior hactenus defuit, etiamnum veram esse coniectamur, similitudine & viribus Anthemidis persuasi: est enim Anthemidis facie, sed maior tota, & Cotulæ similis, vel species, latioribus maioribusque floribus, Bellidis maioris, infernè rubentibus ex purpura, supernè cādore intermisto, melinaque bulla media, interdum inter alias Cotulas satis enasci solet sapor ingratus illi, odor Cotulæ: Tametsi periculosæ est aleæ res, de icone lectionéve duntaxat notas, illicò propter nonnullam similitudinem, quæ nam sint, certò statuere, Amicus quidam Pyrhetrum vulgare tuebatur Eranthemon genuinam, ob flores subtus purpurascentes, & folia Anthemidis haud absimilia: verùm radicis figura & sapor, vrens satis, nos dedocuerunt.

ADONIS. TANTO minus sit Adonis, vt nonnullis visum fuit, vt cui bullæ luteolæ mediæ, flores autem Anthemidis, semen & facultates longè absint: quare commodius nos inter Anemones.

PARTHENIVM, vel Virginea, est Cotula fœtida, non Matricaria.

AMARACVS Gal. & Pauli. NON nescimus morosulos istos censores leiuiscula plerumque adductos notula, autores perbenè de re herbaria meritos, inscitiæ traducere, atque irridere plerunque, ridendi ipsi cùm forent: idq; in Parthenii disquisitione liquidò videre est, quod nolunt esse Cotulam, sed Matricariam autumant, propter duntaxat Coriandri folia: at tenuia Dioscorid. dicit: φύλλα ἔχει κορίῳ ὅμοια, λεπτὰ: Intuere igitur Coriandri adulti in ramis media & summa folia, & fatebere collationē apprimè cōgruā, imò omnia Coriandri sunt: folia consimili diuisura, rami, situs, tenuitas, figura, prçterquàm ima perpauca folia, quæ latiora sunt Apii aut Oenanthes, quibus eadem foliorum disparilitas contigit, eóque scitè addidit λεπτὰ, nimirum vt collationem nō ad ima, sed ad media pluraque folia faciundam innuet. Matricarię enim nequeunt esse Coriandro, & λεπτὰ seu tenuia: sunt enim ipsa Coriandro maiora, nedum tenuiora, Arthemisię & Absynthio propiora pariáque reliquæ plantæ partes, floribus duntaxat Anthemidis. De amarore autem quòd blaterat, indicat in legendo supinam negligentiam, atque in gustando fatuum palatum: est enim Cotula amarore inamœno & perquàm ingrato, vti Parthenion: MATRICARIA verùm hîc nulla exuperantiæ adiectione, fœtidam subuirosámve & amaricantem dicit, πικρίζων, quo indicat non excellere amarore, sed, vti Anthemis Leucanthemon, amaricante sapore esse. Cui etiam, quia similis erat Partheniū, seu Cotula, idem nomen factū Leucanthemidis, è Græco contextu discas. Iam verò si ad facultates & vsum animum aduertas, quod intererat Senensis Commentatoris, neutiquam vlterius inficias ibis, Parthenium esse Cotulam fœtidam. Meminimus namq;, quod probè nouit clarissima Agathopolis Schola, Rondelletium aliósque professores præclaros, sæpius addere Cotulam fœtidam decoctis, ad serosos, adustos, salsos, melancholicosque Elephantiaseos, & mali mortui vocatos, per inferiora educendos: purgat etiam aliquantùm succus per se iusculis inditus, magnoperè in syrupo, ab iisdem laudatus: quia thoracis & pulmonum farctus, lotium euidenter ciet, & tumores emollit, digerendi vi paulòquàm Chamæmilli vegetiore. Sumus & nos vsi percommodè totum hoc sexenniū Rondelletii imitatione, multorū cōmodo. Eapropter multum nocuit, maleq; actum cum studiosis hactenus, quibus persuaserant πολιτάλαντα ista cōmentaria, Matricariam Partheniō esse: deterius verò multò cum ægrotis, qui herbæ duntaxat ad menses ciendos vsurpatæ, purgatoriæ (cæterùm amaroris horrendi, & fœtidi) vsione vexati fuerunt: nec enim Matricariæ, vt Arthemisiæ, mēsibus eliciendis aliísve matricis particularibus affectibus prærogatiuam, sed tantùm ad duritiem & Phlegmonas commendat Parthemion Dioscorides.

Varietas. PARTHENII igitur, seu Cotulæ, varietas duplex à magnitudine & odore. Notior & frequētior quæ fœtidior, caulibus & alis teretibus, succosis, teneris, viridibus, crassioribus, longioribus, quàm Leucanthemidis agrestis: foliis verò & floribus illi adeò alludentibus, vt

bus, vt vel exercitato, niſi nares conſuluerit, illudat: attentius tamen intuēti folia latiora, & florum mediæ bullæ depreſſiores, latiores, iiſdem ſatis æſtate cum Chamæmelo Leucanthemo floret.

Inodora Cotula.

MINOR itidem inter ſegetes, ſuperiori Anthemidi Cotulæ dictæ prorſum ſimilis, eóq; ad diſcernendum magis difficilis, quia magnitudine penè par, & odore imbecillo aut nullo eſt. Flores tamen latiores habet & teneriores caules: radix quotannis regerminat.

COTVLA, ſiue Parthenion marinum minimum.

AD Ceti montis Norbonenſis radices, non procul piſcatorum attegijs, hæc frequens oritur: & Cichorio Bulboſo lubens aſſociatur. Exilibus palmaribus cauliculis humi ſternitur, quibus folia inſunt Buphthalmi vulgaris paria, diuiſura Bellidis maioris, carnoſa, odore feriente, putidulo, Cotulæ vulgaris: Floribus item non ita abſimilibus. Vires autem nec inferiores, nec diſpares.

BVPHTHALMVM, Oculus Bouis.

ENIMVERO Galenus & Ægineta, quaſi Chryſanthemum foret Buphthalmū, aut nomine tenus diſtarent, nuſpiam Chryſanthemi meminerunt ſed Buphthalmum iiſdem quibus Dioſcorides verbis poſteritati ſuæ mandarunt; peneq; perſuaſerunt commentitiū vel ſpurium caput de Chryſanthemo eſſe, vel cuiuſpiam amanuenſis induſtria nominis & ordinis quadam cōſequutione illecti, illuc inter Chryſogonum, Chryſocomen, Heliochryſon & Ageratū apud Dioſc. aſcitū, eodémq; penè orationis filo & viribus, quibus Buphthalmum. Tum vtroq; poſterior Plinius, videtur vnā tantùm deſcriptionē legiſſe, vel, quod veriſimilius, vtrāmq; ratus eandē, Buphthalmi vnā delineationē conflaſſe & Chryſanthemi. Buphthalmos, ait, ſimilis Bouū oculis, folio Fœniculi, circa oppida naſcens, fruticoſis caulibus, qui & mandūtur decocti, quidā Cachlā vocant, hæc cum cera ſciromata diſcutit: Vbi vides coaluiſſe ὀφθαλμειδῆ ſiue ὀφθαλμου κυλοιδῆ & καὶ ὅθεν ὀνόμασαι, colorémq; melinū, folia multifida, ſeu fœniculacea, & circa oppida oriri. Verū addita eſſe ex Chryſanthemo, caules mandi decoctos. Abeſſe verò illi flores vehementer ſplendidos, caules lęues: variante nimirum nonnihil deſcriptione ex Buphthalmo atq; Chryſanthemo conflata. Hæc ſatis viſa fuerunt non paucis doctioribus ad aſtruendum, non niſi eandem vnamq; plantam & deſcriptionem vtrumq; eſſe. Quibus ſanè & nos aſſentiremur, ni & ipſæ ſtirpes, quaſi ſe amotas ſua tribu & capite diminutas quererentur, nunc poſtliminiò reduces ſeſe nobis offerrēt, atq; lectio paulò vtrobiq; attenſior liquidò præluceret. Siquidē Buphthalmo caules ſunt teneri, tenues: folia Fœniculi ſpecie, flores lutei, ſimiles & maiores, quàm Anthemidis (nempè Leucanthemi) oculi imagine. Chryſanthemo autē fruticoſa facies, lęues caules: Folia multum inciſa. Flores vehementer ſplendidi, vel rutili, & caules holeracei, eſculēti. Quā propter oppida, nō itē in agris, oriri tradit. Quæ quidē varietas cū par ipſis in plātis cernatur, facit vt arbitremur, Galenū, quē ſequitur Paulus, recēſione hac ſuper ſediſſe, dū ex Dioſcoride exſcriberet, quia plātas inter ſe non comparaſſet: aut, vt lenius dicamus, Chryſanthemi hiſtoriā eius monumentis intercidiſſe: quemadmodū in vulgatæ cognitionis Iride contigit. Facultates præterea ſi quis argutetur eaſdem vtriſque redditas, idem factum in Schænanto cum Calamo, Myrrha cum Bdellio, Iberide cum Cardamine, Cichoriis cum Hieracijs, & non paucis alijs. Ea propter exercitatioribus binum damus Buphthalmum, & totidem Chryſanthema, quorum acceſſione ſaltem naturæ familiæ duæ auctiores locupletioreſq; ſunt futuræ.

HELLEBORVS ferulaceus. Buphthalmum Dod.

THeop. Helleborus ferulaceus folijs fœniculi, huc acceſſiri ex capite de Elleboro perplacet Doct. Dod. ſed flores nō ita congruūt. Facultates minus multò catharticus enim eſt

vt

vt ex Germanis asserit Mathiolus. Sin verò non vehementer purgat, non perperàm quadraret: quippe durities inque scirrhum abituras collectiones dissipare certum: quod tamẽ haud perinde videtur præstiturum primum Buphthalmum.

PYRETHRVM Officinarum, flore Bellidis maioris, folio Anthemidis.

A Fervore igneo Græcis, deinde Latinis dictum Pyrethrum nullus nescit: & isti Officinarum Pyrethro, quò minus censeatur verum, nihil est quod deroget, præterquàm flores, quos in vmbellis Anethi circinatis tradidit Dioscorides (alioquin radices illi, cùm adolescit, cuiusmodi plurimum in fasciculis ex Hispanijs ad Septentrionis emporia conuehuntur, nonnunquam non adultæ Pentaphylli radicem, interdum etiam vetustiores pollicem æquant) cauliculos plurimos, sesquipalmum altos, crassiusculos, folijs Anthemidis stipatos, crassioribus, longioribus. Florem item Anthemidis æmulum, aureo in medio vmbone, sed magnitudine Buphthalmi. Radicis feruor igneus immanem dentium cruciatum placat: oleum ex recenti radice eductum mirificum est. Vernat hæc etiam non semine, sed duntaxat cauliculo, depacta tantum in hortis Belgicis & Anglicis.

PYRETHRVM alterum.

Aliam plantam Pyrethri veri nomine donabat Guillandinus, & alebat in Patauino horto, cui radices & folia Cotulæ fœtidæ. Vmbellæ ab vno quasi centro multis pedicellis innixæ, Venerei pectinis ritu, aut Anethi, candidis flosculis, feruido & amaricante gustu. Sed illudit lectori Senensis, qui hanc non nisi labore arduo sibi comparatã, neq; omnibus cognitam asserens, quasi inuideret nobis tyronibus cognitionem, aut metueret criticorum reprehensionem, tacendo docet, nisi quænam illa esset, nõ perspectum planè fuerit illi. Et sanè minimè habet hæc alterius illius mirificas vires: vt neque nonnullæ aliæ, quæ quia gustu feruido sunt, & nonnullam foliorum similitudinem sortitæ, illicò ab intempestiuis herbarijs Pyrethri nomen accipiunt, quasi id præstaret Pyrethrum feruore tantùm, ac non potius alia comite facultate.

- *Fœniculum.* { *vulgare* / *dulce.*
- *Anethum.*
- *Meum.*
- *Ferula.*
- *Ferulago.*
- *Sagapenum.*
- *Galbanum.*
- *Ammoniacum.*
- *Euphorbium.*
- *Sarcocolla.*
- *Thapsia.*
- *Peucedanum.*
- *Panax Asclepium.*
- *Libanotis seu Rosmarinum recentiorum.*
- *Helleborus niger Ferulaceus Theoph.*
- *Saxifraga tenuifolia, Ferulacea.*
- *Saxifraga Anglorum.*
- *Seseli Massiliense.*
- *Asparagus.*
- *Corruda.*
- *Nepa.*

Myrio.

Myriophyllon vel Matriphyllon palustre.
Myriophyllon Equiseti folium fluuiatile.
Polygonum fœmina.
Equisetum omne, siue Hippuris.
Traganos.
Scorpio Theoph.

Μάραθρον. *FOENICVLVM, siue* MARATHRVM { *Vulgatius. Dulce.*

{ *Germa.* Fenkel. *Belgis.* Venckel. *Gallis.* Fenoil. *Ang.* *Fenell.*

QVONIAM multus vsus in cibis Fœniculi emarcidi & arentis, *M*arahrum quidam doctissimi dictum volunt, satius tamen è Græcis Latini, quòd quasi fœnum in hyemes arefactum & marcidum reponetur, fœniculum dixerunt. Id autem apud nos in triplici differentia visitur: vulgare, & omnium vsu frequentissimum apparandis cibis, Dulce vocatum Officinis, semine maiore Cumino, gustu Anisi, dulci, colore albido, minus acri, breuioreq; caule & exiliore; folia itidē sunt *A*nethi: tū coquis, tū Pharmapœis vsui. Hyemes istud non perinde fert vt vulgatius, nec perinde frequens seritur, vtpote semine è Græcia, aut Syria allato. Vulgaris autem sponte virentis feracissimus ager Norbonensis, siccior, squallidus. DVLCE.

Hippomarathri autem ab antiquis proditi syluestris, semine prœsertim ab isto diuerso, cuius plantam, quæ aptè respondeat, similem equidem habemus nullam, Guilli. Driesch probus & peritus Pharmacopœus aluit superioribus annis Antuerpiæ, procerum, prægrādeq; Fœniculum, communi simile: caule ternum, quaternúmve cubitorum, foliis breuioribus, aliquantò rigidioribus, albicantibus Corrudæ. Semen par, aut paulò minus altero, rotundius, & Aniso propius. Isti Hippomarathri nomen fecerunt. HIPPOMARAthrum.

ANETHVM.

Germa. Dyllen. *Gallis.* Anet. *Ang.* *Dill.*

ANHTON, quasi ἀνήκεστον dictum volunt, quia apptentiam cibi excitet, sed etiam ἀνκτεῖν & congressus, & coitio est, ad quam Venerea lacesit Anethi esus, vt antiqui prodiderunt: tametsi plurimo vsu tandem genituram exhauriat, Dioscor. teste, difflatq; quippe è stomacho crassum spiritum, quem tenuatum in intima & vasa spermatica vrget, sed demùm populatur. Hortis hæc frequentissima, spontè interdum nata, etiam in Anglia & Northmannia: teneræ comæ in iusculis esitantur à quibusdam calculosis, quibus nō parum prodesse certum est, sed cibo, parum grato sapore: tantoperè Fœniculo simile alibi diximus, vt ipso Pharmacopœo interdum deludat, nisi sapore facilè discerneretur, ingrato, calidiore, & colore obscurius virente Anethum.

MEVM. *Germa.* Beerwurtz.

MEI veri plurimas sæpissimè vidimus plantas in Germaniæ, Italiæ, Galliæ, Hispaniæque locis Alpinis: Quin nuper etiam dū hæc meditaremur vireto peritissimi Pharmacopœi Londinensis Iohannis Riccii. Radix odore suaui spicæ, vel Angelicæ, caule & foliis Anethi; vmbella candida, Iunio & Iulio floret. Semen Hippomarathri, odoratum. Eadem in celsissimis montium iugis sterilis Seuenæ, præsertim loco cui nomen Gallicè *l'Esperon*, id est, calcar latinè, monticolis *Cestre* nuncupatur vernaculo nomine, vti Platearii & Pandectarii æuo, cui nulla doctiorum omnium suffragio deest nota veri Mei Dioscoridis. Cuius etiā senten-

ſentiæ eſt, noſter eruditiſsimus Turnerus Anglus,qui in orę Septentrionalis Alpibus Cheuioticis Scotiæ finitimis, magna vbertate ſcatere hanc ſtirpem nos monuit. Vix enim quadrienniū eſt,cùm-primùm hæc planta Venetis Pharmacopæis innotuit: nam tametſi radices ad Theriacæ cofectionē ex Syria & Apulia aduectas norant, & in ſingulas libras ſingulum aureum ducatum inſtitori pendebant;tamen exoticam putabant, nec vllo loco Italiæ oriundam,vt qui neque caulem foliáve vidiſſent, & Herbariorum Senenſi dictatoris, ſummi,placitis acquieuiſſent. Hîc enim Maſsilienſium & Mōſpellienſium Anethum fœniculúmve tortuoſum,tortuoſo errore,verum Dioſcoridis Meum aſtruxerat,anſamque illis errandi prębuerat. Quin ne nunc quidem, vt errorem aut tegat, aut foueat in iſtis poſtremis Commentationum recoctionibus atque recantationibus, niſi inuitus hanc genuinam eſſe fatetur: Et fatali ſua modeſtia argutatur, odorē quadantenus viroſum,folia non Anethi,ſed Aſpetagi,radicibus non adeò tenuibus;Tum paulò mox ſubdit,Appuli Imperatricem vocant: quo quidem vocabulo, vbique fermè locorum ignara herbarum plebs ſolita eſt alicuius incognitæ plantæ eximium & gratum odorem & vires inſignes ſignare. Sic enim vulgò etiam Angelicam Imperatricem vocāt: alioquin Angelicæ,aut Imperatorię cum Meo nihil eſt affinitatis,niſi odoris,qui in Meo perinde iucūdus eſt. Et peritis indicio eſt eum neq; multas radices huius eruiſſe,neque folia plane perſpecta habuiſſe; ſunt enim ſitu & ſimilitudine Anethi,non Aſparagi,vt aſſerit: cui etiamſi eſſent ſimiles,tamen ambitionem ſic ſuam magis proderet: Aſparagum namq; metipſe fœniculo aſsimilat,& Anethum adeò ſimilem fæniculo ſuo capite aſſerit, vt plerumque colligētes fallat. Ne porrò in multo reconditioribus plantis deinceps fallamur abs te,nos tyrunculi,cautio vna & ſumma erit, non temere tuis argutis inductionibus picturíſve credere. Penè enim nos fefelleras libri initio de Iride ſylueſtri, quam Medio ex Plinio cōparabas: at nobis poſt longè aliud Mediū dediſti quam inibi pręteferebas. Hîc porrò de Seſeli, Androſache & aliis permultis plantis, fauere linguis conſilium eſt. Qui non neſciamus,te tantum Dictatorē iamdiu ſupra aleam humani iudicii vel erroris ſummo ignauorum quorundum ſuffragio euectum eſſe,& vereamur ſcuticam Reuerendi fratris Adriani Veneti, qui in vaſti tui operis veſtibulo & Priuilegio, dicit totum volumen, tuum à ſua Paternitate examinatum, approbatum,& ab omni ſupicion e erroris liberatum.

Fœniculum tortuoſum.

Νάρϑηξ FERVLA & Ferulago. *Hiſpa.* Cananheia.

QVEMADMODVM Νάρϑηξ virgultum, thyrſum aut bacillum Græcis ſignat, ſic Ferula Latinè à ferendo, quod illius ſcapi pedamenta fruticibus, & ſenibus pedum ac ſcipiones eſſent. Plurima & procera in Galloprouincia & Norbonenſi Gallia, præſertim illis rupibus prærupt íſque ſaxis prope ſubteraneas Cryptas, via qua Monſpellio Frontignanam itur ad rectam: itidem in celſis ſqualidíſque ſaxornm ſinubus, qui ſoles ęſtiuos & feruidos exceptos totū fermè fouent diem, propè oppidulum Rochæuè Caſtrum vocatum, quà ad auſtrum vergit: quinûm cubitorum caulis, radix magna, recta & altè in ſaxorum commiſſuras hiantes rimas deſcendens, euulſu difficilis, candida, lacteo pinguiq; ſucco turgida, odorem vehementem vibrans. folia fœnicnlo maiora, pinguiora craſsiora, vt & caulis: vmbellæ prægrandes Anethi, Iunio & Iulio floſculis luteis defluentibus. Semē folliaceum, compreſſum, oblongum, rotundum Angelicæ fermè, duplò maius.

Aliæ FERVLÆ *& Ferulagines, eorumque ſucci & excrementa* SAGAPENVM.

SVNT etiamnū duæ in herbariorū hortis huius claſsis, naturæ & ſimilitudinis plantæ, quas idcirco Ferulagines vocant. E videntur diſtare duntaxat cultura, ſtatura, elegātia & ſucci copia, prout ſunt nactę radices aruum aridum, magíſque excoctum, ſub cælo ſudo & feruidiore: vt in Aphrica, Media, Cyrene & alibi. Quare, minus mirum eſt Dioſcoridem paucas & obſcuras notas de Sagapeni, Galbani, Ammoniaci, Euphorbii Ferulis, aliíſque permultis gummiferis ſcripto reliquiſſe: cùm ne nunc quidem ſint nobis cognitæ, poſtquam à noſtris hominibus terra & mari luſtratæ ſunt Lybia, Æthyopiaq; cuncta,

cta,multoq; plures regiones,& magis diſſitæ noſtro orbe. Equidem Dioſcorides videtur agnoſcere Ferulam eandem eſſe atque Sagapenum:nam è radice Ferulæ ſauciata manare Sagapenum primùm dixerat: deinde inferius,quaſi ſuperius nihil dixiſſet,alteram plantã Ferulaceam docet, ex qua alius generis Sagapenum effluat: quæ arguunt potius ſuccos ipſos agnitos illi,quàm plantas. Quippe *P*linij etiam Sagapenum in Ferula oriri tradit: fortè quia eãdem plantam cum Ferula vulgari putauit. Cùm autem multis è plantis,gummeus,pinguis,& reſinoſus ſuccus exeat,vt Coniferis,Amygdalis,Maſtiche,Terebintho,Ceraſis,Hedera: herba Rutha,Dragacantha,Ixia,& alijs non paucis: tamen omnium nobiliſſimum excrementum medicamentúmq; videntur Ferulacea remittere: & earum quædam parcè,nec niſi alicubi,vt Fœniculum in Hiſpanijs,Thapſia apud nos: de quorum natura, viribus, & mixturis,commentationem plenam inſtituimus inter ſuccos medicatos,vbi facilius cum cæteris liquoribus concretis,pinguibus,& cognatis comparabuntur. Nunc tantùm ſi quæ faciunt ad haſce plantas veſtigandas, pauca leuiter attingemus. Diximus haud dudum in Laſere,ad quam vocem alludit Aſſa fœtés, ſolitũ olim miſceri Silphio ſiue Laſeri *S*agapenum,eóque,tum propter alias rationes,videri nobis cognatas plantas: quã cõiecturã fouet Dioſc.qui Sagapenũ neſcio quid mediũ inter Laſer & Galbanũ olere affirmat: idq; ſenſuũ perceptio hodierna confirmat, adeò namq; ſimilia colludũt ad nos, vt exercitato ſit opus oculo & nare ſagaci ad ea inuicem diſcernendũ. *P*urius ſiquidem Sagapenum,& illud recens,quale nõ multis ab hinc annis cœperũt Venetias aſportare inſtitores, concolor eſt Aſſę,purius,odore item ingrato, Porrum reſipiente, vel Galbanũ,quum præſertim recentiſſimam & efficaciſſimam intueris glebam lachrymis thuris concretam.

Quin & Galbanum Ferulæ item Syriacæ ſuccus gummeus,Aſſam multò propius aſpectu imitatur: odor tamen minus teter illi, & Gpoponacis quadãtenus cognatũ videtur: cuiuſmodi habemus hodie ex Officinis Venetis quoddã fuluũ, molle, Ceram nouam referens: cuius grumos glebulaſúe lachrymis pinguibus congeſtas ſeruamus, aliorúmq; multorum lectiorum gummoſorũ ſuccorum ſpecimina,vt quiddam iumenti nobis afferant,etiam ad plantas ipſas noſcitandas,intérq; ipſas diſtinguendas. Siquidem veriſimile ſit, ſic inuicẽ haſce Ferulas ſe habere,vti ipſorum gummi ſunt aut diuerſa aut affina. Nam Hammoniaci gummi,quod perquam recens optimum & copioſum hodie adfertur,tametſi plantam ferulaceam eſſe,ipſa fruſtilla feſtucaſúe harundinacei corticis,quæ inter glebam reperiũtur, fidem faciunt,& Dioſcorides affirmet: tamen longius abeſſe videtur ab illa communi ferulæ ſpecie, cuius cognationẽ Aſſam,Galbanũ,& Sagapenum ſuſpicabamur. Iſta etiam ſemina latiuſcula ferulæ,quę inibi immixta glebis conſpiciũtur,cauliſq;,vti dixim⁹,fruſtitia, arguunt ferulam diuerſam quandã,ſed tamen congenerem: tamẽ vides ipſũ gummi alio odore,figura, & copia multò maxima. Adde quòd Euforbij ferulaceam arborem etiam tradit Dioſcorides in Mauritaniæ Athlante monte,cùm tamen ipſe liquor concretus non parum diſcerpet à ſuperioribus gummis,ſimilior multò *S*arcocollæ. Quare vtris credendum ſit,meritò hæremus,Dioſcoridíne,qui ferularum,aut ferulæ arbori ſimilem tradidit: an recentioribus, qui iſtos cunctos tractus Mauritaniæ admodũ exploratos habent, ipſamque plantam Euforbij frequentiſſimã ſibi viſam eodem quidem loco vbi Dioſcorides,ſed longè alia ſpecie repræſentant. Nempe ſpinoſam plantam, *A*cantho aut Cynaræ ſimilem, cuius radici innaſcuntur cumerorum effigie fructus prægrandes, ſucco iſto feruido turgentes,quibus per maturitatem inciſis,lac effluit,colligitur exceptũ in vtribus,mollius quàm quod habemus Euforbium. Verùm qui ſæpius obſeruauimus inter glomerulos & aceruos Euphorbij multa ſemina tricocca Chamæleæ,Lathyridisúe modo,guſtu acria,lubens audiremus,num hæc ſint eiuſdẽ ſemina plantæ,quod tamen minus videtur,ſi ea ſit Cynaris ſylueſtris ſimilis. Nõ aũt eſſe Euphorbio congenerem *S*arcocollã,tametſi admodùm ſimilia ipſa grummi grumoſa ſint, Dioſcorides monet,& ipſe feruor in Euphorbio,amaror autem in *S*arcocolla,tum facultates diuerſæ, quas nos proſequemur,quo loco polliciti fuimus.

THAPSIA *Turbith Gallicum,& Turbith cineritium Officinarum.*

POTVIT dici Thapſia, nō ſolùm vt placuit Dioſcoridi, à Thapſo inſula cognomine, quæ vna è Sporadibus eſt: ſed etiam propter flammeum calorem, quem corpori admota inureret, adeóq; eminus, præſertim aduerſo flatu ſpectanti. Valdequàm ſimilis Tapſia habitu toto & viribus: tametſi vſu multo præſtantiore atq; purgatrice vi. In Aquitaniæ macilentioribus montoſiſq; ſqualidis inuentam nobis dedit præceptor Rondelletius, prope vadum quà traijcitur in Hiſpaniā, tum ad radices Pyreneorū, non procul Perpignano vrbe: craſſior radicis cortex, fuſco foris colore, intus pallet, ſuccoq; multo gliſcit lacteo, gummeo, ſed inibi loci neglecto: caulis Peucedani gracilior, quā Ferulæ, foliaque Fœniculo latiora, breuiora, in vmbellis ſemen Ferulæ minoris, oblongum, anguſtius, montani Sileris. Meritò deſita ex iſtius ſucco purgandi antiquis conſuetudo, vt quo multùm noceatur præcipuis viſceribus, & tormina dira interdū excitentur. Verùm ſiquidē miſcentur leuioribus & naturæ amicioribus, proderit Sarcocollæ, Hammocami, Turpetiúe ſucci modo. Nec Ferulæ Peucedaniq; ſuccis gummeis deſūt vires purgatrices: verùm tū quia planta tum ſuccus fœtidus cerebro aduerſatur, ideo non correcta plus diſcriminis inferret. Sagapenū vocatur gummi ex Ferula eductū, vti Hāmoniacū, Galbanū cæteriq; congeneres ex Ferulis conſimilibus, ſed tamen pro ſuccorum natura inter ſe differentiæ eliciuntur, de quibus paulò mox.

Herbariorum THAPSIA *Vulgaris, Carotæ effigie.*

QVAMVIS ſit hæc vulgatior Thapſia officinarum verior exiſtimata, & ſuperiori Thapſiæ radice non parum aſſimilis, tamen certum eſt longius à deſcriptione abeſſe: eſt enim folijs potius Carotæ, ſiue Dauci agreſtis quā Ferulæ: ex Italia iamdiu hortis Belgicis & Francis tranſlatitiæ notitiæ. Sed quia Aquitanica radice vtuntur pleræq; omnes Officinæ Septentrionales, ideo ſe putēt vti iſtius vulgatioris radicibus, quia nō ita ſūt abſimiles.

PEVCEDANVM. *Fœniculum porcinum.*

Ger. Harſtraug, Schebel Wurtz, vnd Seuw Fenchel.
Belg. Verkens venckel.
Ang. *Horeſtrange.*

EFERVLÆ COGNATIS hæc, cui radicis ſucciq; gummeus, reſinoſus, piceus fœtor, Peucedani nomen fecit: Apuleius Pinaſtellam, tametſi potius horrendum amarorem & fœtorem apud Poetas πευκέδανος vox ſignet. Multum creſcit in Italiæ Hetruſcæ æſtuoſis atq; Norbonæ glareoſis collibus, præſertim in Luci Garamontij aditu & circū inter ſentes, lumas, & dumeta. Radix profūda nigricat foris, intus vireſcēs, ſuccūq; remittit gummeum, flauum, odore grauis & fœtentis: comatq; ſupernè denſo capillitio fuſco, ambiente caulem gracilem, ſeſquicubitalem: multis interdum ab imo ſurculis diuiſa, in folia terna Fœniculi modo, quàm Ferulæ duplò latiora, longiora, minus craſſa, vmbellæ latiores, luteis floſculis prægnantes, ſemine Angelicæ haud abſimili, ingrato. Sic & purgandi vi donata fuit radix herbáve, ſed propter fœtorem vtriuſq; minus in vſum deducta.

PANAX *Aſclepium Ferulæ facie.*

NEc diuerſi generis eſt Aſclepium Panax à Ferula, nec item figura abſimile, præſertim iſtud doctioribus verum putatum, fortè quale in Mathiolo pictum vidimus: Sed quia is autor admodū notas plantas oratione prolixiore proſequitur, rariores autem tacitas præterit, aut nomine tenus indicatas pictori relinquit, nos potius dubios quàm certiores ple-

plerumque facit intuēti omni hanc iconē,illicò Ammi,*M*ei,Anethi,aut similium,veniet in mentem,nisi quispiam aperiat descriptione concinna, sintne folia fœniculo minora, odoratiora,hirsutiora,quæ vmbellæ,quo flore donatę,sic paucis Cōmentatoris officio & pollicitatione defūgeretur,præclarè opera posita,nec multa: quæ tamē multùm plus tibi honoris, & vtilitatis nobis esset allatura,quàm ex Authoribus,qui peruii sunt studiosis, paginas suas infarcire,vt plebi multa loquutus videatur,quum dixerit aut docuerit nihil. Ex Illyrio tractu,cui Histriæ nomē,hodie plātas non paucas asportauit industrius Valerādus Insulanus Lugduni *P*harmacopœus,quib⁹ multa cū hac Panace affinitas,quas in Horto Doctoris Iuberti Monspellii seuimus. Ferulæ similis erat effigie,sed multò minor magnitudine. *S*emine tamen non Fœniculi,sed vt Ferulæ,lato:foliis & floribus haud dissimilibus,caule & radice, magnitudine atque similitudine Anethi odorato.

ROSMARINVM ferulaceum,Fertile Dios.cuius Semen Cachris dicitur.

DIVERSI admodùm generis plantæ Libanotidis appellationē asciuerunt,ob odorem quem spirarent, quadam sui parte Thuris quadantenus æmulum, cuiusmodi primæ Libanotidis radicem olere Dioscorides author est:qui idem à Theophrasto quandā Libanotidem memoratā,cuius folia agrestis Lactucę amaræ cādidiora,asperiora:radice breui, narrat. Nobis autem nulla hodie plenè innotuit Libanotis è tot Ferulaceis, quæ vulgò Libanotides putantur, perinde descriptioni consona, vt hæc, quam *P*atauinus olim habebat hortus,quæ etiamnum hac ineunte hyeme læta virebat Londini in horto Iohannis Riccii, non vulgaris peritiæ *P*harmacopœi. Surrigit ea caulem quinum & senum interdum cubitorum, fœniculaceum, aut ferulæ, nitidum, obscurè viridantem, alis multis & ramulis diuisum, è nodosis geniculis exeuntibus,foliaque gerentibus crebra, Fœniculo crassiora, Cotulæ maiora, auersa,virore cęsio & glauco,vmbellas per æstatem latiores Ferulæ,aut Tapsiæ,floribus luteolis refertas,& semina Fraxini, folliacea, oblongiora quàm Ferulæ, & Cucumerino semini maiora,cōpressiora,striata, acerosa, resinaceū, aut Thureum halitum dum fricantur, Sileris Montani,aut *P*elopōnensis Seseli dantia, mansuque os resinaceo & Thureo sapore complentia, acriora: reliqua planta tenera,calidiuscula, sed non ingrato holeraceo & Smini gustu, quo quidem facilè dignoscitur à Ferula: nam alioqui lacte multo turget tota,vti Ferula,sed albidiore & minus feruido,aut graui odore, quin potius odoro.

Libanotis Theophra. folijs Lactucæ, apud Dios.

Alteram vide prope Olusatrū.

HERBARIORVM Septentrional. notior Libanotis.

NON perinde Libanotidi congruit hæc ferulacea,quam multi Herbarii horti in Gallia,Germania,& Anglia fouent: tametsi caule gracili,recto,Mei,aut Anethi,striato,atrouirente, bicubitali sit,paucis alis & geniculis donatǫ: in quibus,imis præsertim, *P*eucedani prolixiora folia, fœniculi tortuosi, angustiora Saxifragię Anglicæ, medio & superiore caule pauciora; Vmbellis & floribus pusillis,candidis, Mei:Sed exiguum semē, sub hyemē maturās, minus Carui rotundi, ferè Ammi officinarum par, quod neutiquam potest conuenire Rosmarini fertilis Dioscoridis semini, Cachryn, aut Cancryn vocati, quia grano hordeaceo esset simile, aut potius quòd vrentis facultatis cùm esset,similem escaram inurebat cuti, atque pilula Cacri propterea ab antiquis vocata.

NIGER HELLEBORVS Theophrast. caule & foliis Ferulæ, radicibus nigris.

ET hîc cogimur etiam iassentiri doctioribus inculcantibus nobis istū Senensem minus versatum stirpium in inspectione, aut authorum classicorum lectione: nam vbi Tragii vestigatoris pertisimi & Gesneri indefessi laboris viri iudicium, vt vanum plerūque incusat, nę ille quàm non esset multæ exercitationis,aut lectionis,liquidò prodit. Saltem debuit monuisse,Theoph. fortè & Hippocr. Helleborum descripsisse Cotulæ & foliis

ferulaceis nigris radicibus, albi similibus: vsum qualem nescius & auius pseudocômentator, isti pseudohelleboro attribuit. Radix quamplurimis, nigris, tenuibus neruulis, Helleboro similis; ternos quaternósve erigit cauliculos, pedem fermè altos: foliis densis, tenuiter incisis, virentibus, Ferulæ Adonidísve potius similibus, cuius flores etiam æmulos, sed luteos & maiores Calthæ palustris, aut Ranunculo propiores, suboriente confertim crebribus conflato seminibus pusillis capitulo orbiculato, oblongoque, Morum imitante, simili eidê Adonidi, vel Ranunculo: In variis Halsatiæ locis oritur, & hortis colitur. Iam verò si neutiquam Hellebori vires habere verè tuentur & profitentur obseruatores, non sit igitur Helleborus: floret tamê viretque Bruma, Ianuario & Februario, vt Helleborus & Ferula.

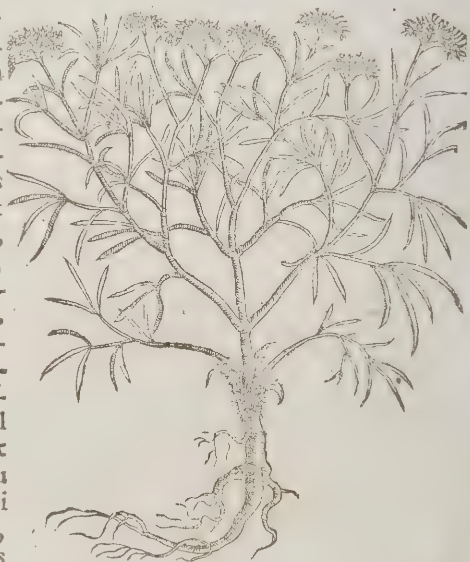
SAXIFRAGIA *Ferulacea Italorum.*

QVIDAM horti Italici, vt Vrbini & Florentiæ, alebant Saxifragiam bicubitalem, foliis ferulaceis, aut fœniculi, minus aut minimè geniculatis, tenuioribus foliis, obscurè virentibus: floribus vmbellatis, albidis, Mei, cuius videtur species. Radices albicant, Pastinacæ sapore.

SAXIFRAGA *Anglorum, facie Seseli Pratensis Monspelliensium.*

AB eximia dote in frangendo calculo, Saxifragam scitè dixerunt Angli hanc plantam, pratis vdis familiarem: foliis fœniculi latioribus, pratensis Seseli minoribus. Radix odora foris nigra, intus alba, Peucedani facie. Flores in vmbellis candidi: semen fœniculi; caulis sesquicubitalis & cubitalis est: hac stillatitiâ parât mulierculę clynicæ in Anglia.

SESELI MASSILIENSE, *folio fœniculi craßiore.*

PASSIM & vberè crescit Massiliense Seseli illis in tractibus qui Massilia Aquassextias ducunt, transq; Rhodanum in Monspelli agri asperis: Nobis etiam collecta, via qua Roma Senam itur, propè colles oppidi *Môtsiascone*, vini optimi Muscati commendatione, potoribus magis noti, quàm Botanicis studiosis. Radix illi alba, fœniculi effigie & magnitudine, altè humi depacta, & euulsu difficilis, quàm fœniculi odoratior & calidior: caulem vtplurimùm sesquicubitû ferulaceû, hincinde alis multis ex geniculis prodeuntibus reflexum emittit, prędurum, rigidum: Folia pauciora, sed firmiora, crassiora quàm fœniculi, & albida sunt: vmbellæ confertæ Anethi floribus candidis, & semine, Aniso similiori quàm fœniculi: gustu suaui, acri, & medicato, cuiusmodi Mei aut Panacis gustu, Planta illic valde nota, fœniculi tortuosi nomêclatura: singularis industriæ amicus Iacobus Reinaudus Massiliensis ciuis & Pharmacopœus primus hanc Lugdunensibus medicis, etiamque Valerando *Donrez* illic Pharmacopœo, huius cognitionis suprà quàm dici queat consultis, miserat, ad Theriacę exquisitâ confectionê, cui etiam Monspelliensium Doctorum instituto, Rondeletii præsertim, additur, cuius sententiâ non rarò sequimur. Neque quantû illic locorû est Massiliæ circum lustranti, vllam plantâ videre est, quæ magis quadret Seseli, proindeq; hallucinantis commêtatoris Tridentinû Seseli neutiquam genuinû esse quit: quid verò sit, cùm ille describere non ausus sit, nobis ignorandum. Illud tamê asserendum, nos in Tridêtinis alpibus hanc plantam vspiam vidisse, ac ne in Baldo quidê monte longè illis feraciore.

An siler Montanû Ma. Seseli

Ma-

Maritimus Dioſc. ASPARAGVS *idem cum hortenſi & holeraceo.*

Ang. Sperage, or Sperache. *Bel.* Coraelcruyt. *Gall.* Aſperges.

TENELLÆ & primulùm à ſatione erumpentes holeraceorum germinationes Aſparagi dicebātur, quia σπείρω Græcè ſero, & σπορὰ ſatio dicitur: proinde ſatius quiſpiam coniectet Aſparagos è Græco Latinis deductos, pace multiſcij Varronis, quàm quia ex aſperis virgultis legerentur. *D*uæ autem differentiæ, quales antiqui ſcripſerunt, paſſim vulgò noſcūtur, & in hortis ſeruntur: nam ſpontè natæ potius gaudere videntur maritimis locis: ſed ea ſpecies quæ vulgaris ſiue altilis eſt, depreſſiora decliuioráq; pratenſia maritima amat: iam admodum nota & frequens primo vere *A*ſparagis punctim emicantibus, multis crebribúſq; tenellis thyrſulis, caudæ Equinæ quadantenus ſimilibus, eſu in acetarijs admodum quæſitis: affecta poſtea ętate & æſtate, multis fruticant ramulis caules adulti, proceritate ternûm & quaternûm pedum, denſiſſimis foliorum exilium comis Fœniculi aut Anethi, floſculos edentibus oleæ luteolos, qui pariunt bacculas rotundas, Ruſci duplò minores, pares fructu Ribe.

CORRVDA *differt ab altili Aſparago.*

SED enim Corruda magis montoſis & collibus in deuexu & afflatu maritimo delectatur, perperámq; à noſtris Herbarum Doctoribus hodie cum *A*ltili confunditur, cùm eadem putatur: tametſi rarior multò occurrat, neq; enim Veneto tractui maritimo, Germaniæ, Gallię, *A*ngliæúe maritimis viſitur, vbi nihiloſeci° altilis frequēs oritur. Facilis autem à ſuperiore dignotio, quia hæc tota cādidior & rigidior eſt, & ramis diuaricatis funditur per ſepes. Folia acutiora, breuiora, & magis in ordines ſtipata: floſculis oleæ luteolis, crebribus, ſubter alis emicantibus: & ſemē illi, nō vt Altili, Coralli colore, ſed vbi maturum nigricat ex viridi, magnitudine aliquātò inferius, quod glomeratim proximè ſurculos adnaſcitur: quas ſi ſeorſim ſpecies genericas vidiſſet & obſeruaſſet Commētator, nec falſus ipſe nos fefelliſſet, nec Corrudam appoſuiſſet, non illius loco Aſparagum altilem & veſcum ſponte erumpentem illi ſubdidiſſet. Is quippe nulla re prorſum quàm tranſplantatione aut cultu, à ſeipſo hortenſi diſtat. At quid differat ab horum vtroque Corruda, ſatis iam liquet, vbi Altilis & maritimi baccæ coccineæ ſunt: Corrudæ autem ex nigro virides ſemper, & Aſparagi marini baccæ multò maiores quàm Corrudę.

NEPA *apud Theoph. diuerſa eſt à Scorpione, quam inter Cæli collocatam oportuit.*

HVC autem properatione non ita incommoda irrepſit Nepa: quippe cui ſpinæ horridæ & infeſtæ, nomen commune fecerint cum *S*corpione, qui etiam ab ſpinis punctim

tangentem fauciãtibus dictus est: & similiter Nepa vocatur cognomine ab animalculo caudæ ictu metuendo. Hanc autem fermè indiscretæ similitudinis esse cum Corruda prodidit Theophrastus: qualem plantam paucis adhuc notam, nullidum recentiorum descriptam: tum ob sui cognitionem, tum ad Corrudæ collationem apponemus: non pauci enim sunt, qui ad eandem quam Senensis salebram impegerunt, rati Corrudam nihil aliud esse quàm maritimum Asparagũ, passim locorum prouenïẽtem, vt superius diximus. Sed enim qui nouerit hanc, Corrudę simillimam dicet, non item Asperago: Eam nullibi pręterquàm in Prouincia vidimus, locis montosis vberè fruticantem, præsertim prope montium radices, qui Magdalenæ celebri Fano & specui sancto nuncupato finitimi sunt, via qua Aquassextias itur. Ligneæ sunt radices, multiplices, implexæ, tenues: à quibus mox orsæ spinulæ, rigidulæ, densæ, Corrudæ simillimæ, aliquantò maiores, vniuersa virgulta summo tenus vestiunt, sicq; tota planta densis horret aculeis pro folijs: & faciem, Corrudæ præfert, gustu amaricante. Locis saxeis & aridis, & Sterellæi montis decliuibus, ac propter argenteum amnem, *Argens* vulgo Galloprouinciæ dictum, multa.

MYRIOPHYLLVM *aut Maratriphyllum palustre.*

AFFINES nomine plantas Militares, siue Dioscoridi dictas Millefolias, scilicet Semperuiuifolio Stratiotem aquaticã, & Filicifoliam terrestrem, ac Cumini syluestris foliã quamlibet suis alibi notis discreuimus: à quibus iam hanc fœniculi foliam diuersam agnoscere in procinctu cuilibet est. Quippe quam sæpius reperies in leui agmine fluentibus aquis & palustribus, innumeris foliorum capillamentis exilibus, è neruis per æqua interualla pinnatim exeuntibus, teneritudine & diuisura Fœniculi pullulantis, aut Corrudæ, mollioribus, colore ex viridi fusco, mollicello, teneróq; caule in aquis fluitante: éque radice exigua, euulsu facili, pallidula, lutea vmbella emicat, gustu quadantenus palustris Equiseti. Qui hîc nulla de causa Marathrũ vocem dispungunt, vt Amaracum subdant, gnauiter in nihil agendo, & sibi molestiam ascifcendo, sudant: nec vident nomen à Marathro deductum, monente stirpis effigie & codice.

Myriophyllum Equisetifolium Fluuiatile.

ISTVD Dioscoridi prætermissum, mediæ figuræ inter Hippuridem & Myriophyllum aquaticum exilit. Caulem siquidem edit cauũ, striatum, & glabrum, duum trinumúe pedum: flosculis albidis, confertis, fastigiatum, Nasturtij aut Cardami aquaticæ similibus. Aquarum residum & riuulorum vadosis innascitur lubens: folijs multis, flaccidis & languidis, fluitantibus, caudatis, aut setaceis, Equiseti, vel Millefolij fœniculacei.

POLYGONON *Fœmina semine vidua.*

PROPTER crebras geniculorum cõmissuras Polygonon dictum liquidò constat, sic vulgus diceret multinodiam: propior tamen & similior hæc species Equisetis, quàm masculo Polygono videtur, natalibus, culmis, folijs, crebribus in geniculis, per interualla fermè æqua exortis, tanta cognatione itidem virium, vt non valde sit dispar aut modus, aut emolumentũ vtẽdi. Habet siquidem ternos & quaternos caules, sed læuiores, glabros, neq; strijs asperos, rectos, folia angusta, lógiuscula, sese per radiatos exortus, & articellorũ pixidatas insertiones stipantia, Equiseti, aut asperulæ angustiora. Radix albida, longius propagata, & de se nonnulla germina Asparagosúe promẽs, tenera. Vliginosas cõualles & quas riuuli

inter

interluunt, crepidines ſectatur in herbidis vdis, ad cellam Nouum Monſpellio exeuntibus occurrit. Rara tamen illic & nec multum alibi, nota: ſicca & aſtringens valde.

HIPPURIS.

Ger. Roßſchwantʒ. Bel. Peertſtert Ital. *Aſperella.* Gall. Queue de cheual, & queue de chat *Ang. Horſe taile.*

QVILIBET è triuio Hippuridem nouit, ſic dictam vt loquitur Plin. ob ſetas vel pilos equinos & foliorũ ſimilitudinem, caudæ equinæ imitatos, vnde etiam Equiſetũ dictum. Herba ſicciſſima, ἔφυδρον tamẽ vocata quia vdis, humẽtibus pariter gaudet ſcrobibus & ſatnrum marginibus, plurima quocunq; ieris obuia ſit, & in duplici differentia cernitur. Equiſetum iſtud notius, culmos arundineos, vel iunceos, cauos, nudos, aſperiuſculos, geniculatos, & ſiccitate firmiores, detergendæ omnigenæ ſupellectili à mulierculis expetitos, initiò edit, exiguis articulorum veſtigijs per initia, & racemoſis in ſummo donatos: floribus oblongis, rotundíſq;, aſparagi nouellæ nucamentis, albidis, & herbaceis: progreſſu ex vertebroſis quaſi articulatis commiſſuris, quas in ambitu per intercapedines radiatim cingunt multiplices exilium foliorum quaſi ſetæ aſperiuſculæ, prolixiores, Laricis folijs, Myriophylli aquatici comas, aut Equinam caudam ſatis ementientes. Minor interdum tota hæc rotundos fert aſparagos, teneros, ſummos, non clauatos, ſed racemulis longis, & ſpicatis donatur ramulis, comoſis etiam è lateribus.

Minor fontalis HIPPURIS.

PRODIT & iſtud ſubſtilis & ſabuloſis aruis, vti in Anglia paſſim è viuis ipſis ſcaturiginibus trans vndantem aquam erũpens prope Caſtell Cary: eſtque ſecunda Dioſcorid. ſpecies, quã autores implicuiſſe & confundiſſe videtur. Eſt ea recto caule, craſſiore, magis cauo, habitiore: per interualla carnoſos exortus foliorum multò breuiorum, albicantium & teneriorum edente: radix nigricat, geniculatis articulationibus & fibris donata: viribus videtur impar ſuperiori.

An racemoſa Equiſeti facie planta ſit TRAGOS vel Tragonon Dioſc?

CEREALEM frugem multùm aceroſam Tragon vocarunt, qua ratione nuncupari & hanc innuit Dioſc: cuius vtriuſuis origine vocis nequaquam ad hircum intelligas alluſum, ſed potius πρὸς τὸ τρωγᾶν, ab cõmedendo, vnde Traganõ & Edulem, & Tragemata Bellaria Latinis dicta: Gallis etiamnum *dragee.* Sic in *Traſi dolce* Veronenſi, quia edendo eſſet, eadem vocis veſtigia remanſerũt. Eſt aũt Traganos, quẽ hîc verum profitemur, fruticulus raritate & elegantia in primis cognitu dignus, nequedum vlli recentiorum memoratus, quẽ primùm in ſiticuloſis arenis oræ maritimæ ad Ceti promontorij Agathẽſis ſinus radices, & finitimis aggeribus arenoſis, inter mare & ſtagnum Laterẽſem, tres quatuórve Leucas Mõſpellio diſtantem, legimus, eiúſq; fructũ, ſiue acinos, quos hic Dioſc. ῥᾶγας vocat, ex granulis tritico parib⁹ congeſtis, ternis aut quaternis, mori Bati effigie, vinaceis aut arillis perquàm aſtringentibus, magna cum voluptate eſitauimus: vbi vulgus piſcatorũ & naucleri accolæ, etiámq; ſtudioſi Monſpellij *Raſins de mar,* ſeu marinã vuã vocat. Luxuriat inibi tanta vbertate, vt ea plauſtra onerare queant. Foliorum prorſum expers eſt, ſarmẽtoſis, gracilibus, copioſiſſimis, & confertis viticulis, iuncum, aut potius ſpartum, partim & Equiſetum referentibus, ramoſis comis, humi accubantibus, ex craſſiore, duriore, ruffeſcente breui ſtipite, arenoſæ ſuperficiei multis anfractibus immerſo, & radici continuato, quæ in ſenos octonoſúe pedes tortuoſa excurrit, genicula ruffa, graminea,

crebrioribus etiam geniculis in breui ſparteo,craſſitie & duritie ſtipitis,in alas exeunte geniculoſas,comoſas Equiſeti. Sed duriores,amaras,ſiccitate & aſtrictione mira,vti vniuerſa etiam planta , ſecundum autem ramulorum inferiores ſuperioreſque exortus, in iunceis innumeris cuſpidibus minutim racemoſi(Iulio & Iunio) erumpunt floſculi,ferè iunci aut botridis,albicantes,herbidi:poſt quorum defluuium,ingens acinorum agmen totam operit fruticem,coccinei enim grani triticei ſunt, pares acinuli, & purpureo muſto pingues, Rubi idęi,nō prorſum maturi exiguos fructus referentes:è quolibet eorum gygartum duriuſculum,triquetrum,vtrinq; acuminatum,grani tritici aut Seſami Theoph.ſimilitudine, fuſcum foris, intus albū,medulloſum,aſtringēs,nō ingratum,gratus verò eſu ipſe fructus & prædulcis, etiamnum vrinam multum ciens,biennio,triennioq́; reguſtatus. *S*atum item in Belgio amicis, nobis iſtud Londini bellè enatum fuit: nondum tamen acinorum ornatus comparuit, Rupellæ etiam maritimis exire,& ex aduerſo Salinorū inſulis Oceani Occidui,nobis amici non vulgatæ fidei retulerunt. Nos tameu *A*utumno 1566.qui multa illic rara nacti fuimus,non animaduertimus. Quur Tragon non ſit hic genuinus agnoſcendus omnibus eruditis,cauſam haud dicet. *S*enenſis,qui triuiale & claudum nominis Scorpij argumentum aucupatus,illicò ſolita qua eſt fiducia,Cali dat ſpeciem ſpinoſam, eandemq́; Tragon Dioſcoridis ratus,confundit cum Theophraſti Scorpio,quem alium à Nepa docuimus, & ſuo loco vtrumq́ue dedimus.

TRAGON improbus Math.

EST enim ille Crithmi Salicornij ſeu Cali congener,propius ad eam ſpeciem ſpinoſam accedens,quam Paſtinacam aut Secacul,aut alterum Crithmum faciunt,pedem & cubitum altam,intortis,craſſis,denſis,ramulis diuiſam,& adeò horridam,armatâq́; folijs pungētibus Aizoi colore & figura,carnoſis, craſſioribus, numeroſis in imo, in ſummo muricatis,cuiuſmodi in tribulo terreſtri & aquatico,vt impunè effringere ſurculum nequeas:hiſce ad imam baſim interiorem,floſculi herbacei rotundi,ex quibus ſemē exit compreſſum, Kali modo(puto)in volutę ſpeciem. Radix ceſpite ſummo exilis,lignoſa,Cali,& herbaceo prorſum guſtu, ſuccoq́; multo glutinoſo prægnans, minimè aſtringente, ſalſo, & alioqui nullius excellentis qualitatis:quam ſi Commentator propius guſtu & viſu exploratam habuiſſet,deſcriptione declaraſſet,nec Dioſcoridis Tragon feciſſet. Eſt enim ſucculenta herba,nō frutex, nullos acinos habet ruffos,tritico pares aut ſupernè acutos,numeroſos,magnoperè aſtringentes:quæ omnia inſunt prorſus noſtro Trago,quem ſine folijs,nec ſpinoſam Dioſcorides tradit. At hęc folia ἀίζο carnoſa habet,ſpinis horrida,aſtrictio penitus nulla & prorſum à *S*corpio Theophraſti non alia,qualem deſcriptum eleganter Theophraſti Scorpium leges . Qui quàm exquiſitè huius inſpectione herbæ percipitur , tam longè abeſt à Dioſcoridis Trago:cui ex proximo ſuperiore capite potuit irrepſiſſe Scorpij vox, vti multa nomina caſu inſerta ſunt,aut frequenti amanuenſium lapſu, qui etiam iſto loco florere Corrudam & Scorpium μετὰ κεστρὸιν φθινοποριϑιν, cùm tamen longè ante florere certum ſit,eóq; μετὰ ἐφνηρ æquinoctium vernum,vel Plin. lectione,qui non raro non notas res aut diſpares,ſimili deſcriptione amplectitur,vti multis locis oſtendimus.

Rubia vtraq;.
Erithrodanum Marinum Norbonenſe.
Aparine.
Aſpergula,ſiue Aſperago Pli. Gallis Mugnet.
Spergula.
Gallion. { *luteum &* / *album.* }
Cruciata minor.
Polygonatum minus.
Paſſerina Tragi.

RVBIA vtraque, Erithrodanum marinum.

Ang. *Madder.* *Gall.* Garrance. *Belg.* Grappe.

Vber

VBERI tum prouentu, tum quæstu oritur & colitur Rubiæ vbiuis locorum, præsertim in Germania & Belgiæ Insulis vrbe dicta, vbi radices prolixissimas & numerosas, flexibus multis humi sparsas, rubentes intus, forisque Coralli nondum perpoliti colore: erutas hyeme ineunte, mense *N*ouembri, siccatas trapetis subdunt, constringuntque, quo commodius ad extera emporia compendii causa venum vehantur. Infecturæ lanarũ coriorúmve impendiò expetita, necnon officinis medicis notissima: hæc maior & melior vocatur. *Ang. Madder*

*A*ltera verò, vt minor, sic deterioris est notę, minus aspera tota, cuius radices è rubello in luteum languent, flosculi nec luteo pallent, sed candicant, folia minora, numerosiora, geniculos frequentiores radiatim ambiunt, cauliculosque triquetros, semine rotundo, prorsum maioris Rubiæ similitudine, vsus rarior huius. *Syluestris Rubia Minor.*

RVBIA MARINA Norbonensium.

PAVCIS locis oriunda spectatæ elegantię planta, quam non temerè nisi in Norbonæ *M*aritimis, & squallidis sabuletis Magalonæ & *Peraus* circũiectis reperies, nec commodiori quàm huic loco referas. Radix pedem aut sesquipedem longa, nuda, sarmẽtosa, arida, rubra, Anchusæ colore, modo, & magnitudine: intus ruffet obsoletius cuiusmodi Iuniperi, aut Cedri ramenta: graciles numerososque cauliculos ab imo surrectos, teretes, geniculis crebris cinctos habet: è quibus foliola Saturei aut Rubiæ minoris, tenuia, rigida, mucronata, sed incana, vt plurimùm quaterna decussatim promũtur, quæ suis axillis acerosos glomerulos foliorum pusillorũ cõdunt, deinde summis in cauliculis è mediis istis glomerulis flosculi prodeunt ex herbido lutei aut pallidi, magnitudine *A*maraci, & Iasmini modo oblongi sunt.

APARINE.

ERYTRODANI vniuerso generi videtur congener Aparine: valde quippe similis, & eadem penè syluestris foret, nisi intercederet seminis discrimen, tum etiam scabritia hirsutaque cuticula caulium & foliorum, quibus sese vestibus pertinaci applicat hęsu, vnde Philantropos , seu Hominis amans, vocitata fuit. Semen verò vmbonis vmbilicíve figuram cælatam medio sui habet.

Aspergula odora nostrâs, aut ASPERVLA, an Mollugo, aut Asperugo Plinii? Gallis, Muguet.

HISCE proximè accedunt duæ plantę priscis, vt videtur, incognitæ, nisi sint *P*lin. Mollugo, & *A*sperugo dictæ. Altera, Asperula vocitata, tamen non est nisi semine aliquantùm aspera. Cauliculos complures quadratos geniculis multis cinctos edit, circum quos stellatim foliola *A*parine, latiora, magísque virentia, septena vel octona sunt: floresq; exigui candicant in summo, Valerianæ æmuli: tota planta odoré suaui cuiusmodi Lilij conualli: semen rotundum & nonnihil asperum. Raró alibi quàm in hortis, vbi odoris commendatione colitur, Gallis Belgis perfamiliaris.

Saginæ SPERGVLA, siue Spurry Belgarum & Anglorum.

SPERGVLA verò radicem exiguam: à qua statim promũtur palmum alti cauliculi rotundi, graciles, geniculati, crebrioribus foliis, sed exilioribus, circum in stellæ morem radiatis

diatis Gallii foliis similibus, flores in extremis albidi, caliculis coercetur semẽ nigricans. Brabanti hac, vniuersa passim conserunt veruacta, vt cuius pabulo mirificè vaccas sagi-nari, lactísque copiam augeri, veterinæ iam diu exploratum habent.

GALLIVM Luteum.

PERQVAM simile Gallium huic, sed foliis minutioribus, luteisque flosculis, racemosis, oleæ modo, passim obuium & notum, odore suaui. Huius altera frequenter visitur differẽtia, floribus candidis, & foliis aliquantò latioribus, ad Rubiam syluestrem propius accedentibus, sed minoribus, quod Gallium album nuncupant. *Gallium album.*

CRVCIATA MINOR.

ACCENSERI potest isti clasi Cruciata recentioribus vocata, iisdem quibus Gallium gaudens natalitiis. Pusilla radice, fibrosa donatur, à qua cauliculos quadrangulos e-gerit rectos, pilis hirsutos, ex æquis interuallis geniculatos, quaternísque foliis breuiori-bus, latiusculis, hirsutis, & flauo pallentibus decussatim stipantur, è quibus flores exeunt lutei, pusilli, singuli, oleæ, racemosi, sed in summo numerosiores, confertim aggesti, thyr-sulum Pulegii constituũt. Vulneraria hæc, haustibusque prolapsorum ex alto, atq; sangui-nis exputioni admisceri solita, vti Rubiæ cæteræ.

POLYGONATVM minus, Rubiæ foliis, ambitu stellato.

A FOLIIS agnoscitur altera differentia Polygonati, Sigilli Solomonis vocati, cui radix & caulis, plantæque habitudo, & natales sunt eadem: verùm folia angustiora multò, & ambitu stellato, Rubię maioris, vel Asperulæ, quaterna, aut quina: minores etiã flores inter folia herbacei, bacculæq; Pipereis minores: multus hic collibus *Riuoli* & Tau-rino Pedemontium collibus syluosis vicinis, & arduis Veganii Norbonensis, Belgicis hor-tis charus & multus, vbi maius etiam in pratis syluosis spontè luxuriat. Ruri etiam Gal-liæ & Germaniæ prouenit crebra, vbi iamdiu & etiam nunc nostro tempore, officinæ cõ-dire solitæ sunt, ad Diasatyrionis Veneris illicium, persuasæ esse Arabum Secacul, multis recentiorum authorum negantibus, inter quos Senensis, qui quid illius Indici Secacul radicis penuria subdendum foret, vt solet, silet: nos suo loco commodissimè vtendũ mo-nuimus radicibus Pastinacæ marinæ (quæ domestica vegetior est) esu gratis, boni succi, nonnihil flatulentis, sanguinem, semen & spiritum augentibus. Eryngii, etiam Pasti-nacarum & Zingiberis viridis conditura posset vicem explere, vti nucis Indicæ pulpa vesca; & Indicæ *Bathades*, seu *Ges* vocatæ, quas inter Sysarum retulimus. *Secacul Arab.* *Bathades.*

Polygonatũ Pli. Ruellius perperam astruit Polygonatum Syl. Plinianũ, foliis Rutæ, Polemoniũ fruticẽ, quẽ non nouit isto nomine, & fieri potest vt hallucinatio sit Polygonati ad Polemonium.

Herbariorũ PASSERINA *vnicaulis, Linariæ, aut Luteolæ figura, Lini semine vesco.*

HANC aptius quis inter Linum & Scopariam inserat, quam nisi perpaucis in locis Ger maniæ videas, vnde habuit industrius & magnę spei medicus Anglus D. Pennius, vbi wild Meer Hirssen vocatur, id est, Milium syluestre, quia Milii semen non dispar dat, gustu, & similitudine, quodque passerculi depascuntur, vnde Passerinam vocauit Tra-gius. E singulari, exili, paulùm flexuosa, albida Lini radice, caulem erigit vnicum, iunce-um, gracilem, sesquicubitalem, medio tenus nudum, sed indidem summo tenus, pusillis crebribus foliolis Satureiæ aut Thymi angustioribus, inter quę granula multa, oblongi-uscula, Milii magnitudine & sapore, sed calidiusculo, amaricante.

Phillitis.
Hemionitis.
Ceterach, siue Asplenium.
Lunaria minor.
Ophioglosson.
Tragium alterum Scolopendrii facie.
Adianthum.
Trichomanes.

Adian-

Adianthum { *album &* *nigrum.*
Saluia vita, ſiue Ruta muraria.
Filix mas.
Fœmina.
Oſmunda regalis ſiue Filix florida.
Polypodium.
Dryopteris.
Lonchitis.

PHYLLITIS & *Hemionitis.*

LVBET interpretari Phyllitim quaſi folioſam dictam plantam hanc, vt quę caulis, floris, & ſeminis expers prodeat, nec niſi folia aut folioſus ceſpes appareat: è radice namque multis capillamentis fibroſa, nigricante, capilli Veneris, eriguntur ſenæ, octonæ, vel denę frondes, craſſiores, rigidiores, Vulgaris Lapatij effigie, paſſim viarum parietina & ſyluarũ amantes vda, magnitudine & mucrone ſeſquipalmaris ſpiculi: interius lęuore ſemper virente, aduerſæ, repandę: à tergo autem tranſuerſas multas habent ferrugineo colore plumatim exiles lineolas, aut liras extantes, ab ima & latiore ſui parte, plumatim ſecus medium neruum digeſtas, ſummo tenus quà in mucronem Lapathij vulgaris, aut linguæ oblongæ ſimilem deficit, vnde Ceruina lingua Officinis vocatur: quare neutiquam iam ambigitur, Phyllitim veram eſſe hanc, ſapore exſiccãte, nõ ingrato, & acerbo, ſubaſtringẽte, multi ad ſplenem vſus.

Hemionitides variantes.

Harum duarũ quæ ſerrato ambitu tantum diſtat, nobis reperta in montibus.

HEMIONITIS *ſiue ſterilis.*

SED enim parum adhuc noſcitur nũ ea quæ à nonnullis recentiorum pingitur, non item deſcribitur Hemionitis, ſit ne ſpecie diuerſa ab vulgari lingua Ceruina dicat, quam idcirco fecerant docti quidã Hemionitidem, ſiue tu dicas mulariã: quamuis eam mulæ nõ depaſcãtur: malim tamẽ ſterilem dictam, quòd ſeminis, caulis, & floris ſit expers, eóq; perquàm affinis & germana noſtrati linguæ Ceruinæ nobis videtur. In quibuſdam Italiæ hortis eandem hanc, ſed aliquantùm loco lætiorẽ, diuerſam, meminimus, hortatuq; quorundam Italorum fruſtra hanc Romæ quæſiuimus, quo loci nobis indicarãt illi in auguſtæ antiquitatis ruderibus ædiũ collapſarũ, quas etiamnum vernaculè *Septe Sale*, id eſt, ſeptem triclinia, illic vocant. Quin ſciſcitantibus nobis negabant Romani Pharmacopœi ſe vſpiam inibi aut circum in vinetis vicinis Hemionitidem vidiſſe: ſunt enim maceriæ tantùm illic & cæmentorum dirutæ moles aridiſſimæ & præ ſole feruido minimè alendis plãtis, nedum Hemionitidi, aptæ. Attamen nihil diffitemur viro perquàm ſedulo Anguillaræ, qui nos idem quoq; monuerat: nempe plantam indidem ſe habuiſſe, ſed adeò obſcuris notis diſtantem, vt perparum aut nullatenus differre videretur à lingua Ceruina. Nec enim minus fibroſam radicem nigricantibus villis, ſummo ceſpite vel ſuperficie hærentibus, huic ineſſe: folia autem auerſis exarata decliuibus lineolis, ſeu obliquis liris, alterius ſimilibus: baſim tamen latiorem habere & verſum circúmq; pediculum falcatam arcuatamúe Volubilis modo. Hæc ille. Sed aliquot annis pòſt, in Anglia occidua, ad rupes antroſaſq; cautes D. Vincentij, vno aut altero miliari ab vrbe peramœna Briſtoia, vberrimè luxuriantem quandam, facie linguæ Ceruinæ, plantam inuenimus: ſed ternis quaterniſúe folijs, minoribus multò: vix enim quum maxima, tres digitos longitudine excedunt: minimè craſſa, aut rigida, ſed mollicella, quaſi Acanthi veri, inter quem & alias plantas capillares, alioqui lætas & bene adultas ita exilis naſcitur: nec vllis à tergo li-

turis aſperata, ad mucronem lateribus vtrinq; ad mediū ſinuatis, & reductis: baſi latiore, lunata: ſegmento quaſi vtrinq; interius recuruo. Londinum in hortis plantandos ceſpites miſimus, ſed parum diu ſuperſtites fuerunt: adeò namq; tenuibus cirris radicis, & folijs delicatulis iniuriæ oportuna eſt, vt vix ſe attrectare citra lacerationem patiatur: guſtu tamen neutiquam à lingua Ceruina alio eſt. Hanc nonnulli Flandri amici, quibus dono miſimus putarunt eſſe aliam ſpeciem à Phyllitide, neç tamen eſſe illam quam depinxit Mathiol.

Aſplenum Scolopendria, CETERACH Arab. & Officin.

SEMINE item nullo oritur aut donatur herba Aſpleniū dicta, nata q; Spleni iuuando, quam etiam ſignatiſſima & perquàm ſcita collatione docuit Dioſcorides folijs donatam eſſe ſimilibus Scolopendriæ, infeſto animalculo, quod lumbricum putidi literatores, cùm non nouiſſent, auſi ſunt Ceterach negare, aut lapſus Dioſcoridem inſimulare. Iam vtrumq; notius, quàm vt pluribus opus ſit, etiam vniuerſę occiduę Anglię, quæ ſcatet Phyllitide, Hemionitide, atque Scolopendria.

LVNARIA racemoſa, Ceterach folijs, racemulis Ophiogloſſi.

PERELEGANTEM hanc antiquis indictam, recentiores Lunariam vocarunt, à foliolis Lunæ creſcentis in morem ſubter falcatis, alioqui tota plantula palmaris, habitior, craſſitie rigidiuſcula, Scolopendrium præfert: ſed vnicum tantùm folium fert, colore violatæ, gemina acie vtrinq;, quaſi ſecuriculis vndatis lunatum, è medio cauliculo Ophiogloſſi tenello: qui ſurrectus, ſummus ramoſum florem edit, Ambroſiæ, aut Botridis cōnexione, quadantenus Ophiogloſſi, quam ipſo aſpectu & facultate eximiè vulnera ferruminandi, vlceraq; & luxata cogendi, vel æmulatur, vel ſuperat: guſtu præſicca & aſtringens. Ericeta ſtrigoſa, ſteriliaque montoſa amat: è Mindenis iugis etiamnum habemus, & poſtremò in Angliæ collibus, qui Grenuici Regijs ædibus, & Tameſi imminent, ſatis multū reperimus.

Ophiogloſſi ſiue Encaphyllum.

MVLTO frequentior hæc, ſed aliquantò minor: cui floris argutula cuſpis, lingulam ſerpentis exertam imitata, Ophiogloſſi nomen impertiuit apud antiquos, & noſtri herbarij Lunariam dixerunt. Pratis & quibuſuis in conuallibus familiaris, nec paruę ad vulneraria præſidia commendationis: perquàm exili radice, tenella, tenerum cauliculum promente, cui ſingulari ſingulum folium oblōgum, Pyrolæ, aut Cochleariæ, craſſiuſculū, ex viridi ſubluſtre, aut pallidum inſit.

TRAGIVM alterum SCOLOPENDRI folium.

NIMISQVAM anxiè multis abhinc annis Aloiſium Anguillariam, materiæ medicæ callentiſſimum, modeſtiſſimumque, Ferrariæ conueniebamus, vt de Lonchitide, Stæbe, tertio Dioſcoridis Dictamno, iſtóq; Tragio, ſentētiam eius rogaremus: qui cùm multa alia doctè & amicè nos moneret, tum iſtud Tragium ſibi non ſemel viſum Scolopendriæ diuiſura, hirſuto folio, radice albida, interdum Drabæ, nonnihil tuberoſa, & nonnihil Rapunculum accedente, non procul à Piſanis montibus. Nobiſq; literas dedit ad quendam perbonum & induſtrium Lucenſem Pharmacopœū: qui tamen plantam neq; ipſe potuit, neq; quiſquam alius, illic quo loci eſſet, indicare. Tametſi balneas aliáque circum loca, & tandem montem Diui Iuliani Piſas & Liburnam vſque eā tranſmiſerimus. Neque ex eo tempore vllum contigit audire qui viderit, aut aliam videre, quæ planè deſcriptioni fecerit ſatis. Lunariæ etenim minori hircinus deeſt odor, radices exiliores inſunt: Lonchitides autē non magis huic, quàm nō ſuo quadrant capiti. Quare ni potiora ſeſe afferant dum ad vmbilicos properamus, haſce in coniectanea noſtra ſyluamque amandare, certum eſt.

ADI-

ADIANTHUM, siue Capillus Veneris verus.

QVINQVE congeneres pusillæ stirpes sunt, quas hic cōmodùm discernere inter se operæ precium non vulgare erit, propter istos rabiosulos & prolixos commentatores, qui dum rabie Cerberea ad Dryphacta se mutuò proscindūt latratione, nihil aliud quàm tyrones nos, nostrósque commilitones, hæc noscendi perquàm auidos, torquent potius quàm docent: vt quibus fortè scripturientibus non res ipsæ præ oculis, earúmve cognitio, sed potius ostentandi declamandique in animo ambitio esset.

Primò Adianthum verum Dioscori. nullibi quàm Norbonensi tractui frequentius, saxis & riguis vmbrosis petrosisque, Veganio, sterilis Seuenæ finitimis, ac rupium, fontium, & puteorum labris vel asperginibus Monspellii Namausiiq;: rarò alibi in Gallia, Germania, Belgia, & Anglia, aut nusquàm prouenit: quin ne Italiæ quidem locis multis, aut multum videre meminibus; duntaxat quibusdam in puteis Riuoli vrbis Pedemontanæ regionis, idque perpaucum: fibrillis verò capillosis, plusculis, fuscis hæret, vno omnes amplexu aptis, vnde panduntur numerosi cincinni iunceíve loruli prætenues; prolixioribus sed tenuioribus quàm Trichomanes staminibus, palmum aut sesquipalmum altis, sericeo nitore & fusco colore nitentibus: folia Anisi vel Coriandri diuisura, latiusculis alterno situ cirrulis appensa, penè visum præ tenuitate fallentibus, tenella, vtrinque lateribus rectis clausa, trianguli specie; sed supernè ambitu laciniato & circinato. Hęc omnium præstantissima; quæ indidem Lugdunum, Lutetiā, Antuerpiam, inq; cętera Emporia celebriora asportatur, caroque à Seplasiariis emitur, ad Capilli Veneris Syrupi dicti apparatum. Galliæ ditiores & aulici sibi curant non rarò Monspellii conficiendum, indéque adferendum, quò recentiore, & præsentiore vtantur: mirum enim quantum thoracis affectus, hepatis renúmq; iuuet. Immadidus, vti species cæterę, in aqua perstat mersus, quasi suis esset in natalibus, & tamen siccius creditur, aut potius ambigitur ab illis meritò, qui ex huius expressa libra bessem fermè succi promanare asserunt.

TRICHOMANES, Polytricum.

VIRIBVS & sapore proximus huic Trichomanes, & Polytrici nomenclatura officinis non consuetum minus quàm cognitum: vbique Belgiæ, & Angliæ parietinis, glareosisque opacis viis vberrimum, radice fibris nigricantibus comante, crassioribúsque & breuioribus capillamentis, fuscis, nitidis, rigidiusculis, gemina vtrinque foliorum serie, Astragali Tribulíve terrestris æmulis, ex atro aduersa parte virentibus, subter verò maculis ferrugineis signatis.

ADIANTHUM ALBUM & nigrum Plinij.

PLERÆQVE omnes Belgiæ, Germaniæ, Burgundię, Franciæ, Sabaudiæque officinæ, non modò hoc æuo, sed etiam ab omni memoria Adianthi duas differentias hasce habuerunt; quibus semper vsæ sunt albi & nigri Adianthi vocabulo. Radix pusilla, filamentis crebribus compacta, atris, rectis, crebribus iunceis, paulò crassioribus & prolixioribus quàm Trichomanes; ex herbido pallentibus aut albicantibus: foliolis vtrinque & altrinsecus plumatim dissitis, Filicis maris diuisura & situ, sed multò minoribus,

altera facie virentibus, altera in glauco punctulis rubigineis ſeries geminas habent, ſeſquipalmum eóque plus alta, hæc alba, imò vtraque,quę nihil planè differunt: quia nigro Adiantho cauliculi neruulíve nigricant politiore nitore, foliaque ſunt ſaturiore virore,vires eædem prorſum, quas etiam doctis multis,nedum nobis, exploratas ſcimus ad quotidianas & conſuetas potiones multis annis, magno commodo, nullo detrimento. Vt tandem conuiciari dediſcant iſti tenebricoſi commentatores,qui haſce Dryopteres virium ignoratione autumant: nihil enim acris, nedum cauſtici, hæ innoxiæ capillares habent: nam Dryopteridem aliam eſſe ſcimus,& ſuo loco dicemus. Audiuimus nos in frequētiſsimo ſtudioſorū cœtu, Rondelletio præceptore docēte, Dryopteridem noſtram nonnullis ſuis ægrotis(dum in Allobrogum ad Rhodanum vrbibus factitaret medicinam) exitio fuiſſe ob Pharmacopœorum flagitioſam inſcitiam, qui non parum Dryopteridis Potiunculæ medicatæ Polipodii vice miſcuiſſent: Haſce proinde, coniectura certa ducti, Plinio memoratum vtrumque album & nigrum Adianthum, foliis Filicis, imíſque cauliculis fuſcis & aſperis, arbitramur.

Herbariorū SALVIA VITA, ſiue Ruta muraria, non eſt Paronychia Diſc. Belg. Steen rupte.

NVLLI herbarum tribui cognatiori quàm huic accenſeri quit, ea quam plebs, præſertim Batauorum,& mulierculaium clinicarum in Germania, Saluiam vitam,ſeu Steenrupte,id eſt, petream Rutam, vocitat. Vtuntur quippe hac euentu planè certiore & multo frequētiore,quàm quauis capillari. Cùm enim huius copia multa ſuppētat illis, ſi quando præ hyeme cæterarum vlla deſit aut vieta ſit, hanc ſubdunt etiam Pharmacopœi exercitatiores: quibus nulla vnquam calamiſtrata oratione vllus perſuadebit cōmentator eſſe potius Paronychiam,quàm ex Adianthis vnam. Iiſdem enim inter Ceterach, Adianthum, Polytricum,cętcráſque capillares, locis ſaxeis lubens prouenit: puſilla radice, cauliculíſque tenuibus,non ita diſsimilibus Adianthi, cuius foliola etiam non parum refert, ſed minora huic, craſsiora, & inciſuris pluribus atque altioribus. Palmum vix ęquat tota,& albicat colore pallido rutaceo, ad Rutam accedente, nonnulla etiam foliorum ſimilitudine, vnde nomen vernaculum Ruta. Caule demùm, flore,& ſemine orba, vti cæteræ capillares,quas prorſum exprimit guſtum conſulenti: vnde commodi petendi coniectura fuit, ad tuſsim infeſtam è viſcerum vitio atque Hydropes.

FILIX MAS, & FOEMINA.

{*Germa.* Waldfarn mennle & weiblein.
Gal. Fengiere maſle,& femelle. } *Ang. Ferne the male and femell.*

FILICIS tametſi ſterilis plantæ,nullus tamen tractus paulò incultior non feraciſsimus: adeò namque viua, reſtibili vbertate luxuriat, vt etiam Sole feruidiſsimo & Syrio vicinis enectis plantis, tamen ipſa non marcida perſtet. Diſtinctę autem ſunt, & tritæ cognitionis mas & fœmina, vel ipſa πτέριδος Græca voce(quę expanſę alæ effigiem adumbrat) ſatis indicante: Mas quippe crebriores, è radice craſsiore, multis cōuoluta& implexa appendicibus, emittit prolixiores, bicubitales, vel proceriores pediculos,plumatim folioſos, alæ figuram, vnde nomen, exprimentes. Fœmina verò vnum ſæpius promit caulem, nudum, multis diuiſum è medio ramis: minore radice, digitum ęquante, prolixè ſparſa, nigra foris, in qua non tranſuerſo ductu, ſed calamatim inciſa cernuntur quaſi emblemata, effigiem aquilæ, aut ſimilis alitis, alis & cruribus expanſæ, affabrè mentientia: quam Aquilam plebs, aut ei ſimiles quidem Chymiſtæ iactitāt. Vtraque ſemine nullo oritur & moritur: tametſi rudimentum quoddam ſeminis edant pulueruIentæ foliorum fimbriæ, rugoſę,& iſta atomos admodùm exiles, tenuiſsimis arachneis filis, de ſummo Filicum ramo pendentes, paſsim Filicis fœminæ ſemen dictitabant,& plebi perſuadebant: quæ non facilè quid vtriuſque folia diſtent, diſcernere nouit.

RE-

Recentiorum OSMVNDA *Filix florida, luteolis ſiue floſculis & racemoſis ligulis.*

MINVS verò nota Italicis Gallicíſque tractibus mediterraneis Oſmunda, Filix dicta Regia, regijs ſanè ac præclaris viribus. Multa hęc in Pictauium nemoroſis ſyluis, itémque Belgio & Anglia plurima. Maris Filicis radice quaſi coſtis compacta multis, & folijs ijſdem, ſed neutiquam crenatis. Caule ſtriato, quem bicubitalem folia nonnulla tarſum alāve imitantia æquis ex interuallis ſtipant, lateratimq; emittunt palmares & ſeſquipalmares thyrſos, & florũ ligulas oblongas, denſis racemulis, Lunarię & Ophiogloſſi æmulis, aut potius Tamaricis Norbonenſis nuper erumpẽtis, quæ ex ferrugineo fuceſcunt, inque carioſum & puluerulentum ſitum fatiſcunt, ſeminum ſpeciem aut ſpem oſtentantes. Radices autem amplexæ, & toruli complures coſtis ſimiles, ſquamatim ſibi incumbũt, ad Hernias, ad vlcera exploratiſſimi commodi. Quinetiam colicis & ſpleneticis plurimùm conferũt. Nonnihil calida eſt, & acris guſtus, odoris non ingrati.

πολυπόδιον POLYPODIVM.

Ger. Baumfaru
Ang. Oke ferne
Bel. Boom varen.
Gal. Polipode.

EIVSDEM claſſis ſunt Polypodium, Dryopteris, Lonchytis vtraq;, ac Polypodium quidem Romanis Filicula dictum, notius quàm vt delineatione egeat. Potiſſimùm radice, prolixioribus anfractibus, nodulis acetabuliſq; donata & flagellis Polypi piſcis ſimilibus, cuiuſmodi ferè coralli albi ſunt: craſſitude digiti minimi, intus porracea, guſtu nonnihil aſtringens & ſubdulcis, querna præſertim hæc, ſola in vſu, nec alia viſitur, niſi ſi quando macilentius nacta ſolum, gracilior, ſtrigoſiórque fiat. Sic etiam quibuſdam opacis nemoribus paululũ folio eſt adultiore, neutiquam tamen ſpecie diuerſa, vt fruſtrà faciunt quidã.

DRYOPTERIS, *aut querna Filix.*

HANC de vultu & de quercu Dryopterim, Filicem quernam dixerunt: folia huic Polypodij ſunt prorſum, aut filicis Fœminæ, minora multò tamẽ (nõ minoribus lacinijs) delicatiora, tenuiora, & teneriora: exilibus Iuncis pedem altis plumatim foliorũ exortus ex aduerſo exactè gerentes: auerſa item folia, notulis aſperſa, non extantibus, rubiginoſis, ſed candidis, appictis, ſerie gemina, ſecus folij neruulum medium. Radix verò longa, variè inflexa, humi decurrens, fuſca, ſubhirſuta, & villis cirríſve fibrata, Polypodij (niſi quia gracilior multò) perquàm ſimilis. Hinc anſa Pharmacopœis minus peritis erroris plectẽdi fuit, dũ huius radices dilutis decoctíſque miſcuiſſent, à medico inſtitutis, rati Polypodium hãc eſſe: quæ exitio fuit ægrotis, vti ſuperius in Pliniano Adiantho monuimus. Radici ſapor acerbior multò quàm Polypodijs, non gratus, & ſiccitas nonnihil calida, cuiuſmodi in Tormentilla apparet, ſed huius exitioſa.

LONCHYTIS *prima.*

A TRIANGVLA SEMINE, CVSPIDE, LANCEOLÆVE mucrone, dicta fuit Lonchitis, ſed hactenus ignota prorſus illa galericulata, quæ mirùm quantum torſit & tranſuerſos ſui deſiderio egit animos veſtigatorum melioris frugis, Guinum, Marantham, Anguillaram, quin vel Commentatorem ipſum pepulit ad Montes Italos, & Germanicos, ſæpè diuq;, tamen nequicquam quęſita. Idcirco puderet nũc (tametſi non deerat aliquid quod ſatis bene quadrabat) noſtram tenuitatem, multùm impendiò minorem, quaſi fœliciorem aut diligẽtiorem, illius Heroicis conatibus intempeſtiuè præferre.

Lonchitis altera verùm Lonchitis altera asperáve nuncupata, quæ Polipodij folijs minoribus, tenuioribus minutiusq; incisis, palmos binos alta, pusilla Polytrici, Ceterachúe radice est. Locis nemorosis asperis occurrit, vti nobis in Anglia, Belgio, & Basileæ, prope montē arduū, vno ab vrbe miliare dissito: muscosi apiculi, vermiculorum in modum, præsertim prouecta æstate, glomerantur, spémq; & speciem dant seminis luteoli & racemosi, Oleæ fermè: tametsi sint euanida rudimenta, vti Filicis.

CARDVI & Acanacea.

Vnificus naturæ luxus, Carduorum siue Acanaceorum familiam tam profusè auxit, vt non minus operosum fuerit antiquis, omnes differentias nosse, quàm parum facilè, exactè vel describere, vel notis inter se discernere. Quo minus licet nobis vtiq; eorum hærere vestigijs, aut obscuris designationibus, præsertim cùm longè plures notiorésq; inspectione, quàm de eorū lectione habeamus Carduos: & nostro sæculo Cardui innotuerint non parum admirabiliores nostratibus, neq; vspiam memorati veteribus. Quare lubuit, si quæ possent ad antiquam cognitionem referri, ita expendere, vt interim alias complures species & varietates indictas neutiquam transileremus, eóque hanc recensionem seorsim auspicari & digerere commodius duximus, quàm Sonchis (quibus cum tamen plusculum similitudinis sortita videbantur) subnectere. Sunt quidē vtraq; spinosis folijs, latis, & ferè holeraceis, sed Carduis sui generis peculiare discrimen statuunt capitata muricatáue cacumina, vnde Acanacea dicta fuerunt.

Carduorum frequentissimi, hi sunt.

- *Acanthium maius, viarum.*
- *Acanthus hortensis & syluestris.*
- *Scolymos vtraq;, siue Cinara.*
- *Sylibum, seu Carduus Mariæ argentatus.*
- *Calcitrapa siue myacanthos Theoph. vel Ruell. Tribulus ex Theophr.*
- *Atractylis, siue Cnicus syluestris Galeni, Pauli, Theophr. primus.*
- *Carduus benedictus, siue Cnicus syl. secundus Theophr. ex Ruellio putatus.*
- *Crocodilion Fusch: Ritro, seu Rutro Theoph. Anguillaræ, seu Echinopus Gesneri. Carduus peregrinus Dodonæi.*
- *Astone Anguillaræ.*

Rariores sunt.

- *Acanthium Illyricum.*
- *Chamæleon* { *albus,* *niger.*
- *Chamæleon non aculeatus Theoph. seu Carduus pinus Monspelliensium.*
- *Spina alba. Arabibus Bedeguard.*
- *Spina alba altera Anglica.*
- *Spina Arabica, Mauritanis Sucaha.*
- *Leucacantha, radice Cyperi, an Chamæleon niger Monspelliensium?*
- *Eringium* { *Alpinum cæruleum Geneuense,* *Montanum, Illyricum & Italicum.*
- *Chamæleontha Monspelliensium.*
- *Scolymos Theophrasti, seu Eringium luteum Monspelliensium.*
- *Spina Solstitialis, quia Solstitijs post sectas segetes in Norbonensi agro, infestis muricibus totos operit tractus,*
- *Picnomos, seu frequens aculeata parua Solonensis Cretæ, vulgo Crau.*
- *Carducellus ad radices montis Lupi.*

Carduus

Echinomelocactus Peruuianus, magnitudine & effigie
Melonis, vallata, ſulcata, ſtriata.
Hippophaes Hippopheſton.

Ἀκάνθιον. ACANTHIVM.

Germa. Weiſz wege diſtel. *Belg.* witte wech diſtel. *Gal.* Chardon argentin.

MALIM per ω legi ἀκάνθιων, vægrandéve ſpinax, & vepribus infeſtiſsimum, quale eſt iſtud creditum, vbique viarũ obuium, radice craſſa, à qua folia ſtatim complura emergunt magna ſerrata, in ſinu lanugine obducta, & aculeis horrẽtibus donata: caule craſſo, & ſtriis, ſpinis, Echinato capitulo, ſtaminibus purpureis referto, & refertis ſentibus armato, ſemine Cnici, ſed compreſsius, Carduo Mariæ non abſimili. Hæc foliis vtcumque accedit ad Carduum illum Bulboſum, quem Leucacantha coniectamus.

ACANTHIVM Illyrium.

SVPERIORIBVS annis indefeſsi laboris Pharmacopœus ſingularis amicus noſter Valerandus *Donrez* Flander Inſulanus, ex Sclauonia rediens, huius ſemẽ attulit, & Lugduni in Gallia ſeuit, vnde miræ altitudinis Carduus fœliciter adoleuit. Folia Acanthi magni, vel Sylibi maiora ſunt; procera caulis ſpinoſi haſta hominem duobus tribúſque cubitis ſuperat: capitellũ Acanthii amplum, floribus ſtipatũ purpureis fert: ſemine Cnici farctum. Vniuerſa planta magnitudine ſpeciem præfert arbuſculæ, & adeò aculeos quoquò verſum protendit, vt nullus ſubter impunè tranſmittere poſsit.

ACANTHVS SATIVVS & Syluestris.

Græ. Ἄκανθος καὶ ἄκανθα.
Germ. Bernklaw.
Belgis. Beerenklauw.
Officinæ Branca Vrſina.

SPINOSA duntaxat thyrſo ἄκανθος ex Dioſco. deſcriptione, & columnarum apud Vitruuium epiſtiliis, vulgatæ cognitionis & vſus eſt, nuſquam tamen eam niſi ſatu enatã vidimus, præterquàm inter olíueta Mõſpelliẽſibus mœniis proxima, & exeunti ex Ægidia porta, inter fontem & riuulum, prope murum, vbi Pharmacopœi colligere ſolebant ad ænematum emollientium decoctiones, cui ſolo vſui duntaxat etiamnum in hortis ſatiuum habetur: nihilque differt ab illo, niſi mollitie & magnitudine. Videtur Galenus, aut eius amanuenſes, quas facultates Dioſcorides Acanthio attribuit, Acantho huic aſsignaſſe: cuius tamen, vel diurno & diuturno vſu teſte, radices emolliunt, vniuerſaque planta muccaginoſa eſt. Et vbi interpres vertit luxationes, aptius diceret torſiones, ligamentorúmve tractiones, cui medentur, initiò ſuauia malactica dolorem ſedando, & leniter digerendo, ſi quid doloris appulſę parti influxerit. Nam luxatis artubus potius oberit, fractis & conuulſis proderit.

Κύναρα. SCOLYMOS, ſeu Cynara, Cactos Theophraſt.

Germa. Strobildorn.
Gallis. Artichaut.
Belg. Artichauts.
Itali. Articoca.

NON à cinere quo gaudeat, vt Columella vult, ſed potius à cane dictã malũt κύναραν. Huius compluria veſca ſunt, ſed gratiora quæ cultiora: nam ſylueſtris delibatis caulibus teneriuſculis, & capitulis nondum in flores erumpentibus, vti aſelli, victitant etiam ruſtici Itali. Cultu adeò adoleſcunt & tenereſcunt caules & coni, vt gulonibus etiam tragemata minimè ſpernenda fiant. Nec ſunt Cardui illi, nomine Cactos Theophraſt. aliud quàm Scolymi, quorum deſcriptiones, vires, & marigonia iamdiu notiſsima ſunt.

SCOLYMOS SYLVEſtris,ſiue Chamæleontha Monſpellienſium.

QVANTVS quantus eſt,ſpinis refertus eſt ille,vſu,quàm nomine celebrior,Carduus ſylueſtris, coagulatorius, Norbonenſi agro plurimus: quem,quia tota facie Scolymū refert aculeatum, Cinaram ſylueſtrem appellamus: Hoc tantùm intereſt , quòd foliis anguſtioribus, aridioribus , & multò denſioribus ſpinis ſit. Flores item eleganti purpura multi,conferti lanugine; quibus coloni, antequàm in pappos abeant,decerptis, lac coagulant,nulli vſui alii illic ſeruit : tametſi non inſuauis guſtu, nec abſimilis Cynaræ. Capita altero tantò quàm Scolymo minora. Semine Cnici , compreſſo, aut Sylibi. Chamæleonthā vocabant præceptores noſtri.

SCOLYMOS THEOPH. ſeu Eringium luteum Monſpellienſium.

Scolymos Theoph. diuerſa à Cynara & Cacto.

SED Theophraſti Scolymos haud parùm à Dioſcoridea abeſt,vt facilè animaduertere eſt ex vtriuſque lectione,& illius plantæ inſpectione,quam Monſpellii Eringium luteum vocant,illiuſque loco nonnulli ſufficiunt locis à mare remotis. Frequens hæc locis maritimis Norbonæ: radix pollicem æquat,magnitudine Raphani, ſed fulueſcens,ſucco prægnans lacteo,vti Dens Leonis,quæ cruda vel cocta eſtur à nōnullis: numeroſos fundit caules bicubitales,in ambitu circū ſparſos,foliis obductos,caulem ambiētibus,quę in imo maiora ſunt,longioráque ,viréntq; intenſo virore nigricāte,& maculis lacteis paſſim impreſsis: adeò tota horret aculeis præduris,vt quà arripias, neſcias. Cinaræ conum profert,Nucis Moſchatæ magnitudine,vbi flores luteoli , non Cnici concolores , ſed ſimiles: Semen compreſſum ſquamis coni coercetur.

SILYBVM, CARDVVS Mariæ, & Lacteus.

Germa. Maryen diſtel. Belgis, Onſer vrouwe diſtel.
Ang. Our Lady thiſtell.

LACTEO Carduo,vel Mariæ dicto,adeò folia Chamæleontis albi ſimilia ſunt, vt non parùm multis doctis perſuaſum fuerit Spinam albā eſſe , quam illi aſsimilat Dioſcorides. Sed quia ſeueriores animaduerſores,ſolo magnitudinis argumēto,inficiantur, ſaltem,puto,pro Silybo non reſpuent,quæ lata ſpina proditur : cuiuſmodi eſt Mariæ Carduus,foliis prægrandibus,latis,ſpinoſis,maculis & ductibus lacteis,crebribus,aſperſis,viridibus. Caulis bicubitalis,craſſus,ſpinoſus,& echino donatus,ſpinis cincto,purpureo flore referto: ſemen Cnici compreſſum,lapidi exterendo optimum,etiā muliercularū experimento. Imum caulem pullulantem delibatum , & radicem in acetariis aliâs eſitauimus in Italia,vbi riſum Germanis mouimus. Plebecula muliercularum copiam lactis illius

lius eſu prouocat. Dodonęi ſedulitas, vt multis aliis locis laudanda, ita pleriſq; minus tẽpeſtiua, vbi ignotis plantis facultates certas aſſerit, quas è Dioſcoride accepit, magno detrimento ægrorum, & experimentatorum, qui quod vident à viro bono, & veritatis amico ſcriptum, illicò vt verum arripiunt, & per experimenta mortes agunt. Sic virpius & eruditus Turnerus Anglus, in ſuis herbariis Alphabeticis Anglicis.

Herbariorum Carlina, è varietate, non genere duplex, non eſt Leucacantha, ſed CHAMÆLEON ALBVS, *Dioſ.*

Germa. Eberwurtz.
Gallis. Carline.
Belgis. Eucrwortel.
Ang. Mylke thyſtell.

PLERISQVE omnibus officinis perſuaſum eſt duplicem eſſe Carlinam: quippe quam caule donatam, & carentem viderint: Sed hi, ſi (vti nos) vtriuſque radices, & vtriuſq; gummi ſubflauum vermiculoſum, nonnihil pellucidum, odore viroſo, guſtu & viſu exploraſſent: demumque eadem radice & flore caule donatam, alias verò caule carentes: Et alibi etiam proximè vbertim enatas, partim caule viduas, partimque vtroque donatas, obſeruaſſent, volentes ſententiam mutaſſent. Id nos accuratè expendimus, non procul ab arduo & gelido dicto D. Bernardi monte, atque etiam via qua Iſburgo itur Tridentum, locis lapidoſis & ſiccis. IXIA.

THEOPH. CHAMÆLEON *non aculeatus, interdum acaulos, aliâs caule donatus.*

SIc videas Monſpellio finitimis locis glareoſis, inter Cyſtos & cocciferas Ilices Carducellum foliis Scolymi non aculeatis, radice nigricante, digiti parui craſsitie; cuius caulis palmum, ſeſquipalmum, & pedem altus, limbum fert intus florum, multis purpureis aggeſtis & collectis ſtaminibus, foris ſquamulis lucidis, albicantibus, ſibi imbricatim incumbentibus, compactum, viſu pulcherrimum. Hunc ſæpius pluſculi ſtudioſi cõmilitones inibi copioſum collegimus caule carentem, & eodem donatum: flos tamen, folia, radix, guſtus, omnia eadem: quin & nobis tunc mirantibus, dictum fuit, hunc caule carentem, cultum, caulem promere primo prouentu.

Iacea montana & Carduus pinus Narbonenſi.

IXIA, ſiue viſcum Carlinæ.

GVMMI verò Ixia dictum, Carlinæ caule viduæ & donatæ radici exudans viroſum, & guſtu ingratum ſcimus: venenum ſit nec ne, nondum compertum habemus. Sed id aſſerere poſſumus, non niſi vnam eſſe plantam vtranque Carlinam, vti dictum: quod præſtaret iſtis noſtris ampullatoribus docere, quàm cõgerie authoritatum omnia turbare; neque etiam Dioſcori. Viſcum vllum in nigro Chamæleonte agnoſcit, aut vllius illius noxiæ vis meminit, quę pariter noſtram fulciunt ſententiam. Quid balbutiat de Ixia noſter Plantarius Senenſis, ne quidem à Ruellio doctus differentiam viſci & veneni, alibi dicemus, vbi, ſitne illud deleterium intrò ingeſtum, diſcutiendum. Immeritò namq; & ingrato animo faſtidire videtur Maranthæ Neapolitani Chamęleontẽ pictum, ſibi muneri miſſum. Nam, inquit, folia rubris maculis nulla habet, non variegata, nec rubet caulis, nõ exeſa, non acris, nec flaua radix, caules non digitali craſsitie videntur: Quaſi verò iſta indicia ei, quem ille Senenſis alterum ſtatuit, inſint.

Nec Mathioli nec Marantha Chamæleõ niger pictus, eſt Dioſc. genuinus.

Qui norunt Galenum mutuatum è codice, potius quàm de Dioſcoride mera & metipſa verba, vt plurimùm ſuſpicabuntur miſcuiſſe illum albi cum nigro facultates, huiuſque radicem venenatam prodidiſſe: quod neutiquam de iſto, ſed de albo, propter, vt videtur, gummi ἰξίαμ; dixit Dioſcorides. Idem contigit ſæpiſsimè *Arabibus*, vt capite de Centaureo, & alibi nonnuſquã Galeno, vti de Iride & aliis: nec tamẽ vllam Theoph. venenatæ qualitatis facit mẽtionem, tantùm canes interimere poſſe ait Sic poſſunt multa cani & pecori noxia dici, quæ ſunt ſalubria homini, vt nux vomica, Doronicum, & alia. Cùm autem etymon huius Cardui Chamæleontis, Dioſcoride interprete, à coloris & foliorum varietate deducendum ſit: planta ſit oportet varicolor, variis in locis, vti Chamæleo, cuius cutis cuicunque ſolo incubuerit, concolor fit, iam nigra, viridis, aut albicans. Quantum verò coniectari licet, nulla eſt planta, cui magis hæc Dioſcoridis nomenclatura faueat, quàm ERYNGIO vulgari; nam montanus totus cæruleus fit, campeſtris albus, interdum & purpuraſcens, vti etiã in maritimæ ora *Sclauoniæ* inuenitur, & ad ædes virginis manufactæ Lauretanæ, vernaculè *Lorette* vidimus. Albus verò ſecus Rheni & Sequanæ ripas, in Germania, & Burgundia prope *Maconem*, aliosque tractus.

ERYNGIA.

CROCODYLION.

NEc multùm liquet nomenclaturæ huius Cardui ratio, neque deſcriptio animum explet: & Carduorum tam latè patet familia, tantáque ineſt ſimilitudo, vt vix ne antiquis quidẽ probè aut diſtinctã, aut cognitã fuiſſe putemus. Nam antiqui, Galenus, Oribaſius, Paulus, duntaxat verba hinc videntur mutuati, aut è Crateua, à quo Dioſcorides & *Plinius*, qui locis non ſyluoſis, vti ille, ſed ſabuloſis, codicis errore, non ſuo, oriri ſcribit. Sed in Crateuæ fragmentis deſunt verba paucula iſta: περιφερὲς ὂν καὶ διπλοῦμ ὡς ἀσπίς, rotundum & duplex, vt ſcutum, vel potius, vt quis poſſet ſuſpicari, inſtar aſpidis ſerpentis in ſpiram vel gyrum cònuoluti, vt eſſet quædam alluſio nominis argumenti ad Crocodylum, niſi fortè eò alluſiſſe nomenclatores videntur, quia Crocodylion aquaticum ſit, & ripis fluminum plurimùm degat. Ideóque ab Ætio mentio facta ſit magnæ Crocodyliadis iuxta aquas naſcentis, ad dolorem capitis. Quin neutiquam puto iſtam vim tacitos prẹteriturος antiquos fuiſſe inter Elenchos hæmagogorum remediorum, ſi plantam familiarem notamque habuiſſent. Nam puerili acclamatione fœlices ominatur in Italia Medicos futuros Senenſis Commentator, ſi hęc inibi naſceretur. *Potius* gratulandum foret Empyricis circulatoribus, & vulgo *Scamnidicis* vel *Montembancis*, quàm emunctæ naris Medicis, qui cùm è naribus ducendus ſanguis eſt, longè tutiora & potiora remedia in procinctu habent.

CROCODYLIAS *magna Ætij*

An ſit CROCODYLIVM, niger Chamæleo Maranthæ?

MARANTHÆ verò & *Anguillaræ* depictus Chamæleo, videtur aut verũ eſſe Crocodyliũ, aut certè germani opinionẽ ſuſtinere poſſe, vſquedum doctis exactior deſcriptio, aut planta Crocodylio aptior occurret: adeò enim deſcriptioni accedit, vt illis nigrũ eſſe perſuaſerit Chamæleontem. Qui verò ſanguinis è naribus prolectionem deſiderat, ſerò Crocodylion agnoſcet, quia probationis incertus modus, experimẽtũ etiam periculoſum & incompertum doctis, non tacituris, ſi nouiſſent. Carduus verò quem Fuſch. fol. *835*. Crocodylium ſtatuebat, huc pariter poſſet afferri.

RITRO, ſeu RVTRO Theophraſt. Crocodylion Fuſch. Echinopus, ſeu Carduus Echinatus Geſneri, Sphærocephalos Cordi, Spina Peregrina Dodonæi.

Germa. Welſche diſtel.
Belgis. Roomſche diſtel.

HÆc inter ſpinoſos carduos valde quàm elegans, duplicis differentiæ viſitur, & (quæ namq; in Anconẽſi, Romano, & Norbonenſi agro ac Auinionenſi, habentur, duplæ magnitudinis ſũt) Chamæleontis ritu variat. Etiamnum ſiccas habemus, radice exigua, pollicem æquante, folijs Chamæleontis albi longè minoribus, caule nullo, interdum exiguo, nonnunquam palmum & aliâs cubitum alto. Folijs ſemper proportione exiguis, & Spinæ albæ modo profundè inciſis. Echinus illi cæruleus, eximia cærula purpureſcẽs, orbiculatus, ſpectatu iucundiſſimus, & magnitudine, quanta ſpherula luſoria. Semen & eius glumæ ſimilia Spinæ albæ: nullas tamen ſurſum rectas procul vaginulas aculeatas porrigit: tametſi ſint acerosæ intus & lanuginoſæ, vti in ſpina alba. Rutrum ſiue Ritron Theophraſti cenſet Anguillara: qui tamen proximę, vt videtur, immemor deſcriptionis, eandem ſpinæ albæ notis accommodat, iiſdem fermè verbis.

Altera, quam Crocodilion Fuſchius putauit, prorſus genere eadem huic eſt, ſed magnitudine impenſè maior, vt plurimum, viſitur. In ſylua tamen Valena, qua Gangem oppidum itur, collegimus cæruleã, & hanc excaulem, & caule palmũ alto prędità, quæ alibi ad duos, ternos & quaternos cubitos aſſurgit. Echinus cãdidus eſt, nõ cęrulèus, & cùm maximus & rotundus, magnitudinem mediocris Arantij aſſequitur: ſemine alterius, ſed multò maiore. Cauli imo ſecundum longitudinem ſtriato, adnaſcuntur permagna folia, & Acanthi ſimilia, ſpinoſa. Belgici horti & Britãnici hanc ſpectaculo alunt, vbi luculenta magnitudine Spina peregrina dicitur. *Fuſchij Crocodilion.*

ἄκανθα λευκὴ SPINA ALBA
Bedeguard Arabibus.

ARABICO idiomate Spinam albam *Bedeguard* vocant, nec tamen vllis notis notiorem faciunt Meſues aut Serapionis interpretes. Quænam autẽ verior ſit ex permultis, quæ proditæ ſunt, paucis dicendum. Pluſculis ſuperioribus annis in horto Patauino illuſtriſſimi Senatus Venetorum, indicante Melchiore Guillandino, inibi præfecto (qui in ſtirpium hiſtoria quantę ſit peritiæ, & indefeſſi laboris, non niſi perdocti norunt) viſus fuit Carduus totus albidus, infernè lanugine incanior, quã ſupernè: folia Chamęleontis minora in regionibus ſiccioribus: nam quem in Anglia ſeuimus, latiora aliquãtò habuit: fuitq; caulis bicubitalis, interdum tricubitalis, digitũ craſſus & incanus totus: Echinos marinis ſimiles, rotũdos habet: quando florent, ex albo

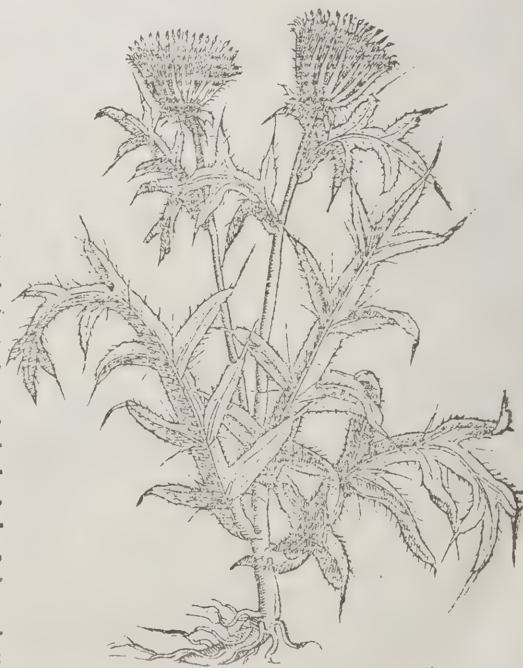
purpu-

purpuraſcentes. Inter quos defluentes ſeſe in ſummo multò altius erigunt ternæ, quaternæue pappoſæ glumæ confertæ, rigidis, mucronatis tunicis, ſemen claudētibus oblongū, auenæ excorticatæ æquale & ſimile. Hæc poſterioribus & acuratioribus peritiorum ſententijs omnium maximè quadrare videtur Spinæ albæ. Semen tamen cuiuſmodi diximus Auenæ aut Secalo ſimilius, ſed rotundius Cnico. Non eſt hæc, quam ſibi miſſam olim Pataυio Senenſis dat, cæteris omnibus iugulatis ſententijs, vt ſuam ambitioſè intruderet ridēdis argumentis, & plus momenti allaturis ad ſuam ipſius, quàm ad aliorum refellendam.

SPINA ARABICA, ſiue Suchaha Mauritanis.

CONSEQVVTIO docet hanc Carduum quēdam Arabicum eſſe, non arborem: nec tantùm natali ſolo, ſed potius facultate diuerſam eſſe ab Alba ſpina: & tamen hîc quidam profligati pudoris ſcriptor viros lectione & omnium artium exercitatione cultos gratis incommodo poſteritatis lacerat: doceret potius, cur non ſit hæc ſpina Arabica vna ex Ægyptijs, aut cur non poſſit congener eſſe, Dioſcorides ſimilem albæ ſpinæ, natura nempè dicit, quia aſtringere aſſerit. Illa vrinas ciet, conuulſionibus prodeſt: hæc ſi aſtringit, filamenta ductúſq; fibrarum rugat, & conuulſionis cauſam impingit, inculcátq; materiam. Quare hic κατὰ φύσιν non vires, ſed figuram interpretādum: nec enim, vti aiūt, duo capita reperit, & locis diuulſa eadem: an verò quod Phyloſophis ſummis contigit, ſit μνημόνικον ἁμάρτημα, id Commentatori propinamus: non litibus, ſed modeſtis & parcis diſquiſitionibus dirimendum. Quando vtriuſq; vires eædem: Et videntur huic potius ſubdi debuiſſe ſuccedaneum Bedeguard ſiue Cynorodi glomeruli ex varij coloris filamentis conuoluti, quàm illi: nam aſtringere hanc ſignanter notat: illā potius digerere.

TOMENTOSVS carduus Anglicus, aptior ne videtur deſcriptioni Acanthæ Leucæ, quàm ſuperior Pataυinus?

NEC longius abeſt à genuina Dioſcoridis Spina alba hæc, quàm ſuperior memorata, facie, caule ternum quaternúmve cubitorum, incana lanugine obſito, Spinæ albæ Pataυinæ, aut Scolymi ſylueſtris ſimilibus, Florum capitula rotunda, compreſſa, Echinum marinum, (quum nondum hiat) bellè referunt, aculeis mollioribus, villoſiſq; quaſis Arachneis ſericeíſve Filis concinnè riticulatim implicata. E quibus per maturitatem ſtaminea purpurea florū, Cynaræ aliquantò minorum, exerūtur, ſuccreſcente ſemine Sylibi, rotundiore, corpulentiore. Radix magna, fuſca foris, intus alba, Perſonatæ ſimilis, guſtu non ingrata, diuretica. Frequēs hæc in Angliæ collibus ſtrigoſis agri Sommerſeti, iuxta ædes generoſi huius hiſtoriæ perquàm auidi & ſtudioſi Eduardi Saintloo.

CAR-

CARDVVS bulboſus Monſpellienſium, an ſit Leucacantha Dioſ?

PAVIO ſuperius ſpinam Albam, propter folia candidiora quàm albi Chamæleontis ſic dictã, è Patauinis hortis recenſuimus: vnde liquet hanc Albam ſpinam ab illa non parum diſsidere, contrà quàm nõnullis perſuaſerat vocum parilitas: illius namque deſcriptio ſatis plena, huius ferè nulla, prçterquã radicis quæ Cyperi deſcribitur. Tametſi ex Dioſcoridis ſerie & aliis cõiecturis dignoſcitur hanc eſſe ſpinoſum quendam Carduum, non arborem ſolido ligneóq; trunco, vt audet affirmarç nuperus quidam ſcriptor, nõ inuenuſtus Philologus medicus. Hanc autem Monſpelliacam hîc depictam ſi Mathiol. nouiſſet; potius puto, Albã ſpinã opinatus eſſet, quàm Carduum Argenteũ Mariæue dictum, cui radices Cyperi nullç, reliqua indicia æquè incerta omnia. Locis vdis & pratenſibus Mõſpelliũ circũ Carduus hic oritur frequens, inter Narciſſos & Ariſtolochias, cui folia palmum alta, pinguia, aut craſsiora, in ambitu laciniosa & ſerrata Acanthii modo viſuntur, tenuibus ſpinis ambientib. Caulis binos cubitos altus, gracilis, cui in ſũmo capitula, floribus purpureis ſtamineis oppleta, ſemine Cnici, ſed minore. Radices multç, confertç, ex vno quaſi nodulo aptç, in multos oblõgos globulos diductç, Aſphodeli, Cyperíve modo. Quæ nobis perſuaſerunt guſtu explorantibus, & etiamnum hæc ſcribentibus, nullam ſtirpem propius accedere ad Leucacanthã mandenti multũ glutinis exhibet radix, nonnihil caloris & tenuiũ partiũ, tametſi amaroris penè nihil. Sed malumus vera & nobis cõperta prodere, quàm rerum naturas apparatu mendacionũ ad noſtrã gloriam detorquere, aut apros appingere Syluis.

CARDVVS Pratenſis Tragi Acanthi facie.

INTER Acanthum & Acãthiũ, medius videtur Carduus ille pratenſis, luculentæ magnitudinis & venuſtatis, pratis Heluetiæ & Germaniæ familiaris: Folia namq; habet Acanthii, ſiue Brancæ vrſinæ ſimilia, diuiſura & ortu paria, ſed molliora, flaccidiora, pallidius virentia ſunt, in caule quaternum quinúmve cubitorum flores congeſti papposi, Senecionis maiores, ex luteo purpurantes: ſeménque Cnici multò minus. Radix prolixa, craſſa. Morganus noſter Londini alebat in horto.

CARDVVS STELLATVS, ſeu Calcitrapa & Tribulus Ruellij Coronopus.

NON minus notus quàm infeſtus Calcitrapa vulgo nuncupata; quia non manibus, ſed calcibus atteritur, paſsim vbique ſegetum & viarum obuia. Radice longa, colore fuſco foris. Folia lanuginoſa, lacinia, vndulata, profundiora, quàm Erucæ, Coronopi modo, caulis ſeſquipedem altus, multos turiones promit, qui radiis ſtellatim diſtincti, mucronati, acutiſsimi, Calcaris ſpeciem referunt, floremque Attractilidi ſimilē purpureum claudentes. Semen exiguum, rotundum, compreſſum, Lenticulæ ſimile. Decocto huius radicis plurimùm vtuntur plebei ad calculum exterendum, vrináſque ciendas, vti & ſemine contuſo, cui tanta vis, vt etiam anaſtomoſi facta venarum emulgentium, aut vreterum cruentum lotium proliciat. Hanc non nouiſſe, aut neglectui habuiſſe, multis in locis contemptum Medici parit. Tantò minus decuit iſtum Medicum & Commentatorē indictam prӕteriſſe.

SPINA SOLSTITIALIS, Aurioles Prouincialibus, an Pliniana?

STELLATO Carduo ſimilis, nec minus nobilis Spina, ſeu Stella Solſtitialis. In Galloprouincia tanta feracitate luxuriat, vt ſegetum incremento nō parum officiat, & meſſorū manus pedéſq; ſæpiſsimè cruore & vulnuſculis afficiat: radice parua: folia incana, lanuginoſa, caules multiplices ſecundum longitudinem ambientia, pinnatim vtrinque ſurrecta graminis magnitudine, quaſi pennæ ſuæ arundini affixæ, aut innatæ, & quædam ſtriarū tentamēta: murices tribuli terreſtris maiores ſūt, Cardui ſtellati ſimiliores, fului, lucidi, rigidi, pūgendo valde quàm infeſti, præſertim Solſtitio exacto, quum maximè exaruerūt, tunc enim ſepes harū aggeribus ſoliti ſunt armare coloni. Flores Cardui ſtellati, ſed filamētis luteis: ſemine Cnici paruo, paleo colore. Balneis admiſcentur ad tineas & Lichenas: ſtillatitiam dicunt tuberoſas laringis glandulas & ſcrophulas ſine dolore diſsipare. Empyrici etiam eiuſdem ſtellis crura prætumida frequenti ictu aperiunt, & ſanguinem vulnuſculis eliciunt, vti idem agifolii ramis ſoliti ſunt, ipſi meriti vt non crura, ſed terga flagris lacera geſtent.

ATTRACTILIS.

EST Attractilis Cnici ſylueſtris ſpecies Dioſc. Gal. Plinii, Pauli, & Ætii ſuffragio. Ea pleriſque locis, præſertim Norbonenſis Galliæ, floribus, tum purpureis, tum luteis ſpontè oritur. Radix digiti craſsitudine, fólia longa, magnis inciſuris & aculeis in ambitu: caule bicubitali, ſpinoſo, cauo, & capite ſpinis horrido: flore ſtamineo, luteo, vel purpureo. Semen Cnico ſimile, ſed minus, & nigrum. Colitur etiam in Belgicis voluptatis cauſa & fimbroſis.

CARDVVS Benedictus.

QVEM benedictum, ſeu fœlicitatum Carduum plebeius conſenſus nuncupauit, alteram Cnici ſylueſt. ſpeciem eſſe iamdiu doctis nobíſque ex collatione perpendentibus perſuaſum eſt, ea omnibus vſu & viſu cognita eſt. Hanc colunt magno ſtudio Chymiſtæ

& clinici,morbi Gallici linitores. In arduis alpibus Galloprouinciæ prope Monsterias Marignols vocatis,vbi vndiq; effodiũtur Crystallinæ,Irides,& varij coloris alij lapides,crescit:in summo montis rigidior & aliquantò minor hortensi.Sencsis suo more mordet, & nihil docet. Nam eius Attractilis nullis depicta aut asserta verbis iacet spectanda,non vt nos certiores,sed vt dubios reddat: parũ enim Dioscoridis descriptioni aut receptæ Attractilidi accedere videtur:vtrũ verò illius silentium,an pictoris in exprimẽdo solęcismus & cacosilia,incusãda sint,viderit lector.Fortè huc nullo delectu intrusa fuit,quia in penultimis illis Commẽtarijs abfuit,nec dum vlla certa,vt videtur,authori nota fuit. Ideo suo more,ne nihil ibi egisse videretur,velitandi ansam arripuit:ait Attractilidẽ non esse Carthami syluestris speciẽ,duntaxat quòd argumento triuiali sanguineũ succũ nõ remittat. Hæc iamdiu sibi scripturo obiecerat Ruellius: & responderat, nõ quouis anni tẽpore,sed messibus præsertim,nempe maturo & copioso succo,id depręhendi: tunc enim nonnihil cruenti coloris emanare. Quod etiam Lutetiæ in vireto Ioannis Hebręi singularis Rhisotomi meminimus iam multis annis ostensum nobis in Attractillide: etiamque Monspellij in benedicto Carduo & Carthamo idẽ cõperimus:nam florũ & succorũ colores, odores, aliáq; accedentia incrementa, decrementáque, assequuntur alijs locis & temporibus alio modo Quin multa succo sunt aut fuluo,aut purpureo,in quibus non nisi affrictu,maturatione,maceratione,aut expressione percipitur,vt in Androsæmis,Rheadis, Papaueris radicibus incisis,Verrucaria,siue Tornesole,& alijs plerisq;.Sed tectam ambitionem prodit imprudentia, nam qui vidisset antiquis classicis medicis nixum Ruellium, Galeno,Dioscoride,Ægineta,Ætio eorum sententias, contrà quàm solitus est, in capitis calce reticuit.

Sequanorum Cirsium luteum,an ACARNA *& Erysithal Theoph?*

INCVLTIS & aridis Ericetis visitur carduus quidam, quem Acarnam Theoph. aut Carlinam Syluestrem,alij Erysithalem nuncupant.Exigua radix,folia Carlinæ aut Attractilidis,minora, spinosa sunt.Caulis gracilis,rotundus,cubitalis,quo tria quatuórve tubercula echinata aut acanacea gerũtur,radiatis stimulis cincta:è medio patuli, Echyni exeruntur flores,ex luteo pallidi,sed multò minores. Hanc Anguillara Erysithalem fecit, Sequani Cirsium luteum vocant.

PICNOMOS *Cretæ,Salonensis Galloprouinciæ.*

VT pusillus ita pulchellus & rarus est Carduus, quẽ solùm in arida spatiosáq; maritima planitie,inter duas antiquas vrbes Arelatem & Salonem, cui quia,vt coniectura fert, cretaceum solum subest,nomen vernaculum Crau inditũ est. Ædicula media in planitie est olim D. Martino sacra,propè quã ex aduerso minoris diuersorij hic Carduus nobis primũ lectus fuit,vti etiã alijs posteà locis incultis & deuijs. Radice est exigua, mansu quidpiam glutinosi præferens,longa folia secus longitudinẽ cauli adhærentia, Chamæleontæ Mõspelliẽsis modo,sed angustiora multò,in ramis magnitudine Calcitrapę, & illi⁹ modo in ambitu sparsa,spinosa,lõgísq; aculeis adeò stipata,vt arrepturo nihil pateat aditus. Vmbellæ numerosæ,flosculis Senecionum æmulis,luteis,pallentibus cõflatæ sunt,quæ in pappos duriusculos Attractilidis modo euolant, semenque exiguum Cnico simile relinquũt paleaceum. Hæc quò sit referenda,nescimus, nisi inter nigri Chamæleontis species. Picnomon non asseueramus, sed quia spinis munitissima est,significationi alludentes,ita vocitamus.

DIPSACI *satiui Fullonum,& sponte nascentis* LABRI VENEREI, *discrimen.*

QVASI sitibundus potórve vocatus fuit hic carduus, quòd foliorum iuxta caulem alis & cauo plerumq; rorem aut imbrem excipiat & seruet. Eius autem varietas

dup lex hodie nota vulgo est. Nec enim videtur solo cultu eue nisse, vt Fullonum Dipsacus aculeis aduncis, recuruis & rigidioribus, à Labro Veneris sponte prodeũte tantũ cultu distet. Nam pleraque omnia culta molliora & teneriora, minúsq; spinosa euadere solita sunt: at hic satiuus capitibus est reductioribus, oblógis spinis, crebribus, aduncis, terram versus reflexis, adeò rigidis, vt stamina carpendo & vellendo filamenta non facilè effringantur.

VIRGA *pastoris.*

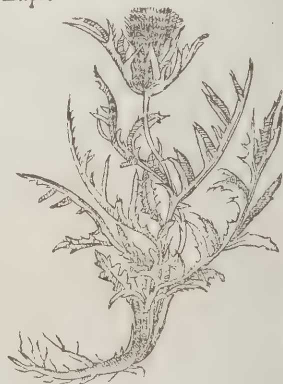
SED alter mollioribus, minoribus surrectis, nec aduncis, longioribus multò, imbecillioribus: folijs itẽ mollioribus, minoribus, haud dissimilibus, capitula crebribus, & bituminosis trifolio similibus. In Anglia Cantia secus vias & suburbia Rhiæ Sandvicium.

Tertium & minimum, non adeò frequens, vsui incompertum nam cętera duo refrigerãtis & siccantis sunt facultatis. Cancerosis vlcerationibus multùm conferentibus.

CNICVS *Carthamus.*

MOrdacem pungendo spinosũq; carduum Cnicus significat, purgatricem autem eius facultatem Carthamus: Non est autem regionum Septentrionalium nisi culta & inquilina: vbi tamen læta adolescit, sed nõ parum virium purgantium semini decidit. Nam Orientale multò facilius & vtilius minori quantitate purgat. Norbonense, vt quod *Massil larges* quatuor à Monspellio leucis colitur à Pharmacopœis, imbecillius multò est, vtque quod non minore quàm duarum vnciarum, sed saltem vnius & semissis mole, aluum subducat, nec obstructiones meseraicarum ęquè probè referet. Quia satis innotuit plura addere non operæprecium fuit, cùm etiam de Carduo Benedicto congenere satis cognoscatur.

CARDVNCELLVS *montis Lupi.*

IN Norbonẽsis agri montanis, ad montis Lupi ima, Meridiẽ versus oritur prope pusillũ amnem aut torrentem hæc Cardui species omniũ minima, eoq; Cardũcellus nobis nũcupata. Plantulæ huic radix est implexa, altè humi depacta, à qua mox foliola pluscula, exilibus & altis diuisuris dentata. Caulis vix spitameus, lęuis & gracilis: humi demissus, flos seu caput, maius quã pro foliorum responsu, spinis horridis, foliosis cinctum florem claudit purpureum Attractilidis, cui etiam folia ipsaq; vniuersa planta valde similis est, sed longè similior Ætij Attractilidi, purpurea flore vocata, fortè & eadem: vsus incognitus, quia planta vix nota.

Vulgo Astone Italica Anguillaræ, Spinam Ceanoton Theoph. tametsi multa nisi radicis nota vaga.

PAtauino agro subter humũ prolixè propagãtur huius radices. Folia similia, sed spinosiora quàm Sonchi: caulis striatus, cui summo insunt paruuli multi Echini purpureis staminibus florentes, & in pappos vbi maturuerint euanescentes: Semen paruum, & simile Cnico.

ACVLEOSA *Gasæ, an Polyacantha Theoph?*

CArduus ille tritæ cognitionis, qui spinosissimus Polyacãtha meritò videtur: adeò enim quasi densis villis senticosis obuallãtur tum caules & folia & foliorum capita, vt quacunq; intueare, multas spinarũ phalanges animaduertas: flos illi puniceus & purpureus. Capita echinosa, oliuam ęquantia. Caulis sesquipedem altus: folia spinosa Acanthio, minora, nec lanuginosa, sed ex atro virentia, radix fibrosa, numerosa: Hæc tametsi, vt plerisq; spinis refertissimè aculeosa siue Polyacantha dici potest, non tamẽ continuò Theoph. sit aut Gasæ, quæ videtur ex subfruticum genere: Tametsi putet quidam Polyacantham.

ERIN-

Veſcum ERYNGIVM *Marinum: Campeſtre, Mediterraneũ & Montanum.*

GRæci Philoſophi Eryngium quaſi ἐρύγγιον, ſiue ructum dictum autumant, quia capræ que morſu ſurculum Eryngii præciderint vel deglutierint, cunctum gregem pone ſequentem quaſi ſtupore attonitum ſiſtunt, donec Eryngium ructu reiecerint. Quàm parum perſpicuè calamus humanus, etiam res minimè ſuapte natura obſcuras deſcribat, vel hinc liquet, quòd cùm Dioſcorides oratione dilucida Eryngium repræſentarit, tamen nondum liceat ſtatuere, vtrúmne Marinum dictum an vulgare Montanum inſinuarit. Omnia tamen indicia propius Marinum referunt, quàm vulgi Montanum, duntaxat loci mentionem excipias, notam lubricæ fidei, & non adeò magni momenti. Marini primùm folia teneriuſcula ſunt, neque ſtatim aculeata, eoq; in acetaria veniunt, quemadmodum Crithmum aculeatum, ſeu Paſtinaca marina, huic natalibus proxima: Deinde lata, ſpinoſáq; fiunt, extremo ambitu minus profundè ſinuata & aſperiora quàm montani guſtu etiam plus gratiæ & aromaticitatis habent, ambitumque aſperum: adoleſcenti ſpinæ ſuccreſcunt: & cauli magis ſphærica capita inſunt, rigidioribus aculeis ſtellatim circundata, vt vult Dioſcor. color verò vtrique variat, ſed vulgari non niſi variante loco. Marinum ipſi vidimus ad Aquas Marianas & alia complura litora, colore cæſio, albo & viridante: Radix ei longiſsima, & quæ denos duodenóſve pedes excedat, craſsior etiam quàm Montani, odoratior, cibo, medicamento gratior, efficatior: non enim niſi hac deficiente vtuntur docti illa, non perinde freti viribus illius. Aſpera Maritimũ amat, editiora: vix nunquam enim in monte Ceti & ſimilibus inter ædita ſaxoſa occurrens, ſed ſemper depreſsis, aſperis, vel arenoſis, incultis locis, interdum ſeſquimiliare à mari remotis. Campeſtrem verò ſuperius cum Chamæleonte, cui magis accedere putabamus, contulimus, & obtulimus iudiciis emunctis: tametſi ab iſto, colore, & foliorum laciniata altè inciſura magis, quàm natura diſtet.

Ang. Sec holye Belgis. Zee wortele.

Montanum cœruleum.

Campeſtr.

ALPINVM *cœruleum Geneuenſe perquàm venuſtum Echinis Dipſaci.*

HVius Eryngii inſpectio tantę voluptati eſt homini plantarum noſcendarum cupido, vt facilè, non modò labores herbarios intempeſtiuè improbos leuare, ſed etiã ad magis indies veſtigandum excitare valeat: miræ namque eſt elegantiæ. vniuerſus renidet colore cæſio, cæleſtinæ purpura, hilariore multò, & quàm in vulgari montano viridiore: radix Enulæ penè par, Eryngio concolor, ſimilis, & ſimiliter odorata: caule erecto, ferulaceo, ſeſquicubitali & bicubitali, ſtriato, qué folia per interualla ex geniculis orta ambiunt radiatim, ſupernè mollicella & delicatiora, quadantenus Eryngii Cãpeſtris, ſpinulis pluribus, ſed ignauioribus. Ima autem ſtatim à radice exeũt folia hederacea, ambitu delicatius ſerrata, læuia Trachelii, aut Epimedii à nobis depicti. Càpitula echinata, ſimilitudine & magnitudine Labri veneris, ſed colore foris cæruleo. In arduis montoſis Iuræ pratoſis, & finitimorum Geneuæ imminentium montium iugis, atque etiam Claudii celſis reperitur: radix nigra foris, intus candida, boni odoris, guſtus Eryngii.

HIPPOPHAES *Hippophæſtum.*

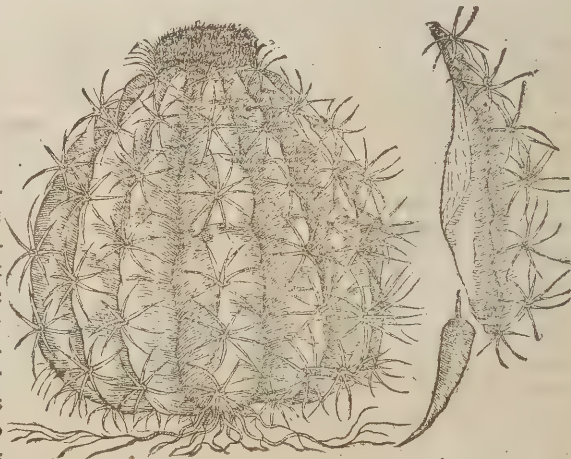
OPem pollicetur veterinariæ Hippophęſti nomẽclaturæ explicatio: φ؛ώς enim vox, non

modò lucem, sed etiam salutem, præsidium & remedium signat. Hanc fulloniam Dioscorides tradit, ac scitè sic delineat, vt nullũ paulò diligentiorem vestigatorem, siquidem eam nactus fuerit, latere queat: quò factum vt iamdiu desierimus quærendo nos torquere, cùm post lustrata multa litora, præsertim Tirrheni & Norbonensis maris, vbi quidam spicilegij scriptores oriri sibi & nobis falsò persuaserunt, nullibi aliisve amicis magis sedulis comparuerit: aut vspiam in vsu esse fullonibus Mediterranei, vel Occidui maris accolis audire à quoquam licuerit: fidem tamen gratiamque habemus fidissimo nec vulgari amico, huius historiæ peritissimo Anguillaræ, qui sibi hanc visam coram verbis nos certiores fecit. Sabulosis Pelopônensis maritimis oritur, vocaturque vulgò, inquit, *Spina Purgatoria:* radicibus palmum longioribus, lacteum succum frangendo fundentibus, amarissimum, odore graui. Florem aut fructum tunc nõ vidit: cætera similia Hippophæsto fuerunt. Huius fulloniȩ multa hodie simplicia vices supplerent; quemadmodum Cardui Dipsacive plantæ satiui fullonibus vbique idem commodi præstant, quos tamen antiquitus ad vellendos carpendósve pannos vsurpatos fuisse, nulla in Dioscoride mentio: huius verò multa, cùm apud alios, tum apud Theophrastum, qui Hippopheos, non Hippophaes vocat, & paracanthophyllis, siue iuxta folium spinas habentibus, vt sunt Anonis & Tribulus, accenset, quod indicium certius est, nostro in solo non prouenire.

HIPPOPHÆSTVM, nominis vsu, fortè & effigiei quiddam commune cum superiori habuisse.

SED haud perinde nota fuisse videtur, atque superior fuit antiquis hæc: quippe cuius Galenus & Paulus non meminerint: Cùm tamẽ hic Hippophȩstũ exscripserit ex Dioscoride, qui etiam paucis verbis incertísque describit, cauliculo floréque viduam, spinosis foliis plantulam, fullonis spinȩ specie, qualem è Norbona aduectam se vidisse, eruditior autorum lectione, quàm stirpium inspectione, vndequaque literatissimus Ruellius, suis cõmentariis mandauit. At eandem nos putamus illam Norbonensem spinosam Echinatã, Ritro Theophrasti inter spinas dictum: qua de re iudicium peritissimo cuique deferimus.

ECHINOMELOCACTOS, siue Melocarduus echinatus Indiæ occiduæ.

QVEM non iuuat in hoc miræ raritatis & venustatis Carduo, solertem Naturȩ opulentiam contemplari, is se putet auerso natum ingenio à lautiore Philosophia. Hanc autem sponte edunt noui orbis insulæ occiduȩ, prȩsertim ea quȩ Diuæ Margaretæ sacra est, vnde reduces naucleri Anglicis oris, Morgano peritissimo & perquàm liberalis ingenii Ciui, & Pharmacopœo Londinensi, attulerunt: in cuius officina instructissima, pleræque eiusmodi stirpium nouarum deliciæ seruantur, quales suis locis appinximus. Sit ne cœli Europæi patiens huius semen, nondum scimus; sed primo Vere experiemur. Videtur autem hic quasi quidam naturæ Cinnus, ex Pepone, Melone, & Carduo coaluisse: eóque nos Echinomelocacton, siue Melocarduum Echinatũ, signata magis quàm recepta nomenclatura vocauimus: Turbinata illi metæ effigies, torulis, callosísque quatuordecim quasi costis canuleata, à sessili & latiore basi secundum longitudinem in conũ obtusiorem coëuntibus: ex quo, quasi vertice, emicat tomentosa, vt in Cynara, cericea bom-

bombax admodùm farcta & delicata ferè quaſis lapidis Amianthi, qua inuoluuntur mucronatæ vaginulæ,ſiliquoſæ,ſanguineæ,Capſico concolores & ſimiles,ſed perquàm exiles.Semine puſillo,rotundo,Amarāthi plenæ, multis ſetis croceis ſupernè ſeſe exerentibus,ſed rigidis & pungentibus.Dorſa autem ſumma ſtriarum,quà latius protuberāt, exerunt infeſtos veluti Iſtricis aut Echini aculeos aduncos, corneos, denos,& duodenos quaſi hamos, radiatim ſeptenas vt plurimùm ſtellas effigiantes. Adeoq; vniuerſum corium armant, inſtar Echini, vix vt inultus manu premas . Eſt autem cutis externa calloſior,craſsiorque tota, Aloes aut Cucumeris colore & concretione. Caro ſubtus albicat, pinguis, flaccida,Melonem aut adipem referēs.Guſtu inſulſo & acidulo, non ingrato,aqueo,refrigerante. Cuius fruſtrum ex eaque decoctum experiendi cauſa vorauit & hauſit innoxiè,vir impendio doctus,& pius D.Foxius Anglus. Quaſi autem Melo foret interiore & ſuperna ſui parte, quæ flori ſubeſt Acanaceo,carnem firmiorem diſſepit membranula per medium iens,ſellulamque efformans,ferè qualis Cucurbitæ. Sed ſeminis vi fungoſiore minúſq; compacta medullam inibi inuoluit. Eius natales qui viderunt tum naucleri,tum familiares quidam,maritima ſabuleta eſſe referebant:cùm maturuit Peponem mediocrem vel maximum Melonem æquans,nouemq; & vnius triētem libras pendebat hęc,Humi ſeſſilis eſt,nuſpiā cōparentibus nequidem foliorum veſtigijs in ipſa planta aut radice,quæ exilis eſt, aliquot appendiculis vimineis,pullis, prolixis, firmis, nec fractu facilibus, ſparſa.

Poterion.
Tragacantha.
Ononis.
Varietates.
Natrix Pli. Recentiorum.

POTERION aut νουρὰδ.

QVOD neruis peramica ſit,νουράδα vocarunt,& Poterion fortè,quia potrix paludoſi riguiq; ſoli amans ſit,vt dicit Dioſcorides, qui fruticem hanc ramulis & folijs Tragacanthæ aptè confert : ciuſmodi namq; primùm vidimus multum in quadam areola horti Patauini,opera erudiſſimi Guillandini.Deinde ex auſtrali tractu Pedemontanæ regionis vulſū nobis miſit peramicus iuuenis doctus Pharmacopœus Maſſilienſis Iac. Rainaudetus . Sparſa & latè porrecta fruticat,multis cauliculis exilibus,cortice nigricante, tenui veſtitis,etiam aridis,non rectis vti Tragacanthum, ſed vltrò citroque flexis & ordinè intortis,vti in Nepa aut Corruda. ſic etiā ſpinulæ nulla ſerie digeſtæ,ſed multò delicatiores,quàm Tragacāthæ,& minores,paſſim cancellatim & reticulatim implicantur folijs nudæ.Foliola non albida,ſed nigricātia,quæ non ex aculeis,ſed è caule fibrillis delicatiſſimis,triplò quàm Tragacāthæ minoribus Lenticulæ modo vel Aſtragali exeūt:Semē puſillum, rubellum, Sumacho ſimile, & minus.Hunc receptum ſcimus viris Doctis. Nec miramur tantoperè viſum fuiſſe accedere ad Tragacantham,vt congener eſſe videatur Mathiolo,qui ſuū Poterion Conſtantinopoli,nempè vēdibiliore & plauſibiliore loco,ſibi ab Oratore Imperatorio miſſū dat.Cū nihil aliud quàm Tragacātha ſit,aut ex eius icone depictum: non enim ſpinæ,non cortex ſimilia,neque in ſpinis folia,neq; multa alia à vero diſſidentia . Ideò vir prudens ſuo honori pobè conſuluit,cùm deſcriptionem tacuit, vt ſolitus eſt: verumtamen dicit eſſe Tragacanthæ ſimile,ſed verius dixiſſet eadem eſſe,

TRAGACANTHA hircinos ſpicillos & aruncos imitata.

VERA Tragacantha, cui ſpinularum barbulæ vindicant nomen, plurima fruticat in Galloprouinciæ propè pomeria Maſſiliæ in marinis collibus ad Auſtrum deuexis, aliiſq; finitimis locis paſſim multa, vernaculo ibi vocabulo *Barbe Renard & Ram ebouc*, id eſt, vulpina barba, & ſurculus hircinus vocatur. Frutex humilis, denſus, totus candicat, vno ceſpite multa copia aggeſtus. Radice alba, longa, lignoſa, craſſitie digiti, prolixis flexibus ſubter humum merſa. Caulis cùm procerrimus cubitalis, ex quo ſpicula foliata vtrinq; quaſi pinnis oriuntur, quæ ima & vetuſtiora, nihil aliud quàm veprem, aut ariſtæ ſpina nudatæ effigiē oſtentant. Superiora pallentia perpetua ſunt, etiam peregrino ſolo, vti Mechliniæ, vbi domi, totam glacialem hyemem fouit mercator induſtrius & harum amātiſſimus Georgius Ric. Caulis ab vna radice multiplex, rigidus, lignoſus, candidus, quem veſtiunt ſpinæ foliatæ, vepribus rigidiſſimū, ſtellis horridū. In ſummo inter ſpinoſa folia & ſpinas ſtipantur multi floſculi inuicem collecti Geniſtellæ ſimiles, ſed albi. Siliqua etiam numeroſa, recta, Ciceris aut Geniſtellæ ſpinoſæ modo, ſed multò minor & candida, in qua ſemina exilia, albicantia includuntur, Sinapi magnitudine, anguloſa. Illic planta nullius vſus, ſed negocium dedimus cuidam illic amico, vt radices vulneraret, ac ſi quippiam Gummoſi deflueret, ſeruaret: ſic nos in Terebintho, Lentiſco, inibi lacrymas comperueramus, quamuis exigua quantitate.

ONONIS *aut Anonis Aſinaria, ſiue nocua Offic. Areſta bouis.*

SPINOSA hæc, cui pruriginoſi & ſtrigoſi Aſelli ſeſe lubenter affricant, Ononis quaſi Aſinaria Græcis dicebatur: aut potius Anonis quaſi inutilis noxiáq;, agrum defrugando & aratrum ſiſtendo, quò vulgus alludés, etiamnum Areſtum bouis vocat: adeò namq; plenè reſpondet deſcriptioni noſtra vbiq; fruticās, vt qui quodam oſtentandi ſtudio verā inficiantur, ipſi ſi non vt ὄνοι ridendi, certè inutiles balbutiores & nocui bouis ſtudiis, ſint habēdi. Quāuis in plaga calida frigidaúe fruticat flexilibus pluribus, ſeſquicubitalibus & bicubitalibus ſurculis, per initia cùm adoleſcunt proximè & ſubter folia nōnihil geniculatis: poſteà ſpinis armātur adultiores facti, & floribus ornātur vt plurimū piſi purpureis, in pallidum languentibus: demū ſiliquæ erumpunt exiles, vbi ſemen, radicibus inſtar funium flexilibus & tenacibus, prælongis, prolixis.

Varietas.

Quædam occurrit in pratis maritimis & vdis Angliæ, præſertim ad Briſtoiam & prope Londinum, foliis maioribus, & tantillùm crenatis, ſimilibus ſuperioris, ſed floribus luteis, prolixioribus, & magis lentis ſarmentis. Non rarò vidimus albidis, imò & candidis admodùm floribus, alicubi etiam nunquam ſpinis armatur: nullas enim vidimus ipſo Autumno exeunte in hac poſteriore, quāuis in agro fruticantē & in hortis eam obſeruauerimus.

NATRIX *Pli. Herbariorum.*

HARVM VTRIVIS perquàm ſimilis herba illa inter ſegetes & crepidines cultorum Monſpellii frequens, & via *Boutonnet* ad nouum caſtrum. Radix puſilla, caules promit ſurculoſos multos, geniculatos, pedem altos, & ab imo ſummotenus foliis exilibus, longis multis, Fœni Burgūdiaci æmulis, obſeſſos: ſed adeò viſcida tota plāta eſt, vt vix manus attractanti liceat ſe interdum extricare. Odora impendiò eſt hæc, ſed quippiam minimè grati ſpirat, odoris fortè vehementia, qui quibuſdam Conizam fœtidā ſapit. Flores illi lutei pallentes Aronidis: è quibus Delphinii cornicula, ſemine plena, ſed pullo colore. Hāc natricem Plinii coniectabant nonnulli: quibus autē argumentis non vacat ariolari, neq; per authores incerta ſpe quærendo vagari.

ALTERVM FRVGVM GENVS nempè graminis Trifolij, & Leguminum.

VVM initio ordiremur plantarum ex similitudine historias, decreueramus graminis & triticeæ frugis recensione absoluta, è vestigio hãc quasi alteram graminum familiam illi proximè annectere, aut inter consimiles alias plãtas alicubi quàm cõmodè fieri posset, inserere: sed nuspiam occurrente satis apta statione, in hunc locum, vt nõ lubenter, ita non inuiti eam distulimus. Quare si cui visum fuerit ad calcem graminum vel harundinaceorum referre, illi liberum reliquimus. Hîc porrò hãc ita secuim⁹, vt quòuis reponi queãt: & sic exequemur, vt loco & folijs potius quàm serie aut vsu distare videantur, hæc duo summa graminis fastigia: est enim par penè cognatio collatióq; acuti folij graminis ad triticum, atquæ trifolij graminis ad leguminum. Nam vt frugis voce à fruendo, tum triticum, tùm legumen complexa fuit antiquitas: sic graminis appellatione, non modò quæ folijs triticeis exeunt, sed etiam quę leguminosis, designauit, vt sunt trifolia Loti, gramen Parnasium folio hæderaceo, flore albo, apud Dioscoridem, & Cerinthe ignobile gramen apud Marorem: perindè enim vberè gliscunt ista gramina, cespites herbidos prętergrediendo, inque pabulum cedunt pecori, vnde Galli hodie Medicam, fœnaciam vocitãt, & fœnum Burgũdiacum saginandæ veterinæ impendiò laudant.

- *Trifolium pratense.*
  - *Varietates.*
- *Trifolium Menianthes, siue Asphaltites.*
- *Oxytriphyllon Scribonij Largi.*
- *Oxytriphyllon aliud Herbariorum Scribonio attributum.*
- *Trifolium luteum minimum.*
- *Oxys Pliniana, Alleluia Officinarum.*
- *Quindrifolium Tetraphyllon fuscum hortorum.*
- *Trifolium paludosum folio crasso Fabaceo, sitne potius* ISOPYRVM, *quàm Melanthij species?*
- *Hepaticum trifolium.*
- *Fœnum Burgundiacum.*
- *Medica, & varietates.*
- *Medica incana, maritima.*
- *Lagopus.*
- *Lagopus segetum Alopecori facie.*
- *Lagopus maximis folio & facie Trifolij pratensis.*
- *Lagopus angustifolio.*
- *Loti*
  - *Syluestris.*
  - *Trifolia pratensis siliquosa Monspelliensium.*
  - *Ægyptia.*
- *Melioti.*
  - *Syriaca.*
  - *Italica.*
  - *Gallica.*
  - *Germanica.*
  - *Londinensis.*
  - *Coronata.*

Fœnigræcum.
Cytiſus Dioſc. & Gal.
Cytiſus altera minor & vulgatior.
Polemonium.
Dorychnium Monſpellienſium.
Ruta { *Syluestris maior.* / *Hortenſis.* / *Syl. minima.* / *Syl. altera.* / *Harmala Syriaca, an Seſamoides magnum Dioſc.* / *Pratenſis duplex.* / *Canina Monſpellienſium.* }
Galega.
Viburnum.
Anagyris.

TRIFOLIVM PRATENSE *& eius varietates.*

{ *Ger.* Wyſenklee.
Bel. Clauer.
Gal. Treffle.
Ang. *Herbe trifolie.* }

NVſpiam igitur deſit trifolium pratẽſe, trifariam floris colore, variãs, quippe quod flore purpureo purpureum, & albicãte albũ dicitur, & maioribus etiam folijs diſcernitur: vtrouis nihil notius, frequentius aut vtilius pecori veterinariæúe ſaginandæ. Nec aliud ab iſto eſt, quo mortales miri, Hyberniç delitias, irritamentáque palati ſpreti placentas, lagana & panes pinſunt, exque butyro ſubigunt, quæ latranti obtrudant ſtomacho, nonnunquam triduum fame exercito & penè rabienti. Sed hæc tollerantia prædonibus præſertim conſueta itemq; militibus. Inter quos ſuperioribus annis nobis noti generoſi cùm militia mererent propter defectionem latronum in Hybernia, mirabantur eos probè paſtos, cingulo arctiſſimo cinctos, circum vmbilicum tamdiu eſſe, quoad proximo triduo rurſũ cibum ingurgitarent. Qui ne præproperè elaberetur, perſuaſi erant multum profore ad roboris & alimenti ſupplementum, ſi vinctu cinguli quàm diutiſſimè inibi coerceretur. Idq; natura docente potius quàm Scytarũ imitatione factum reor, de quibus idem prodidit grauis author *Plutarchus*. Indigenç enim inſulæ cũ ſint hi & longiſſimè abſint, Hçcque uis vbiuis gentium prata alũt, ambo ſæpius guttatis & falcatis ſuperficie foliorũ maculis.

ASPHALTEVM.

ASphalteum ſeu Mœnianthes Dioſcoridis non temerè alijs regionibus quàm Sole feruidiore luſtratis, vti Monſpelij & Maſſileæ in Norbonenſi & Galloprouincijs, videas. Quin ne Longobardis quidem aut Venetis, niſi cultum in hortis reperias, vbi ineũte Hyeme non ſecus atque Flandris & Anglis vtplurimùm interit. Fruticoſa eſt, ſeſquicubiti vel duûm cubitorum. Surculos præduros rigidóſve multos exiles. In ramulos hebetes, exiles. quibus in viticeos fermè pediculos exeuntibus ſingulis, folia terna inſunt, nec plura, In imo & per initia circinatæ rotũditatis, ſed in pediculis ſuperioribus adulta, oblõga, anguſtiora, & in mucronem deſinentia, lanugine horridiuſcula, hirta, nigricẽtia, vti & virgulta, interdum albida. Florem purpureum, compactum, in oblongam glomerationem viloſa textura fert. Semen pullum, aſperum, ſupernè mucrone piloſo clauſum, tetro odore, cuiuſmodi vniuerſa planta, quam qui legitimum bitumen non norint, ſi odorentur, vix vnquam olfacient poſteà bitumen, quin illicò etiam nondum viſum agnoſcant. Conſimili Aſphalto, ſed excellentiore, quod mirum magis eſt, dote, tum occulta, tum comperta,

nam

nam & Theriacis miſcetur præſidio non vulgari: & foris admotum, multò vehementius & euidentius prima etiamque ſpecifica vi venenum è ſummo corpore reuellit, ſecumque eductum, quaſi vinctum, idē coercet: quodq; ſanæ parti appreſſum, virus non minus ſæuum inurit, quàm erat inflictura ſerpens, vt puta Vipera, aut quæpiam alia: non illud ſuo ſibi inſito nocendi vicio, ſed aſcititio veneno: quemadmodum capite de Anchuſa, vel Echio, liquidò patet.

OXYTRIPHYLLVM *Scribonii Largi idem videtur cum ſuperiore.*

ISTVD Aſphaltium non aliud eſſe quàm Scribonii Largi Trifoliū acutum, Oxytriphyllúmve dictū, propter mucronatum extremum, quaſi eminentem aculeum, quem habet, & lanuginoſa, plenioráque folia, vti author delineat, duum pedum fruticem, grauiter odoratum, montibus oriundum, ſed Siculis plurimùm, Italiæ rarum, nec niſi ad Lunæ portum, qui eſt Thyrreni maris ora, inibiq; ſibi repertum profecturus in Britanniam cum ſuo Deo Cæſare Claudio, facilè ſibi perſuadet, qui meminerit ſuperius dictum, haud facilè niſi æſtuoſis regionibus prouenire, niſi colatur, vt in horto Patauino & alibi. Nec quiſquam putet aculeatum intelligi debere, ſed folii extremum in anguſtum quaſi aculeum porrectum; cuiuſmodi viſitur in iſto. Et de vſu ad quem commendat, noſcas certius.

OXYTRIPHYLLVM *alterum Scribonii, Herbariorum.*

LVBENTER aſsenſi eſſemus noſtris perdoctis amicis, quos ſentētiam rogaramus ſuper alio trifolio, in ſyluis aridiſque collibus fruticante, quē primùm tum viſum Scribonii Oxytriphyllum autumabant: nempe quia procerius, lignoſius, atque hirſutius viſitur, ſarmento & foliis alioqui ſimilibus, ſed minoribus, ternis & quaternis, albicantibus magis, & obtuſioribus: flores non adeò in globum compreſsi, ſed hiantes magis, & depreſsi, atque albicantes: odor aut nullus, aut perexiguus, nedū vt grauem tetrúmve olfacias, vti in bituminoſo ſuperiore: quod ideò huic prẹferendum ex Scribonii verbis expreſsius, ducimus. Prope Lugdunum & Taurinum, etiamq; Monſpellii iuxta Gramuntiam Syluam iſtud abundat.

Trifolium luteum minimum.

EST luteum minimum omnium, & non ita peruium, gracilibus, puſillis, reptantibus iunceis, folio terno aliquantum crenato, luteolis floribus, in orbem compactis, in pratis & cultis viſitur.

OXYS PLINIANA, *Panis Cuculi, Alleluya Offic.*
Trifolium acetoſum.

TRIFOLIA Oxys Pliniana, Oxytriphyllum itidem vocata fuit, non quidem folii acutie, ſed potius aciditate, qua cùm vtiliſsima, tum notiſsima eſt, puſilla videtur Lotus, opaca vmbroſaque ſequens, radice ima fibroſa, ſumma mediaque ſquamatim loricata, è qua pluſculi

pluſculi exeũt pedicelli iuncei,glabriq; & præteneri,quibus ſingulis in extremis tria aptantur folia retrò & mutuò inflexa, quæ turbinis cordíſve picturam præferunt. Flos ſtellatus,candidus,nonnunquam & luteus,vti ſemen luteum,in thecis oblongiuſculis, & perparuis.

QVADRIFOLIVM Phyllon fuſcum hortorum.

NE foret huic generi proprium vtique terna habere folia, factum ne Naturæ inſtituto, aut mangonio,incertum nobis: nam quę ſpectantur in hortis voluptatis potius quàm vtilitatis cauſa,è pratenſium genere, tametſi quaternis,quinis,adeóque ſeptenis donata foliis,non diſparibus Oxy *Plinianæ*, cernantur: ſed colore phæo, vel liuido, rubente: flores quales pratenſis, albidi ſunt, reliquáque non diuerſa.

TRIFOLIVM paludoſum,folio craſſo Fabaceo,ſitne potius ISOPYRON, *quam Melanthij ſpecies?*

PERQVAM frequens paludoſis riguiſque pratis Angliæ,& Belgiæ,& Germaniæ, alibi non item,aliud trifolium: quod quia non niſi in aquis viuit,aquaticum vocant. Radicem,vt plerę que aquaticæ,crebribus geniculis diſtinctam, & fibris merſam habet: folia craſſa,viridia,tenera, vt *Phaſioli*, aut fabę,terna,in ſingulis pediculis craſsis,cauis,& poroſis,viridantibus, è geniculis egreſsis radicis: indidemque caulis conſimilis, concolor, cubitalis,in cuius ſummo flores candidi,ſtellati,Ornithogali vel Sagittę *Plinii*,alterno ſitu viſuntur, de quibus mediis nonnullæ prodeunt fibræ,eodémque tempore floribus defluxis glumæ,puſilláve pericarpia,Hyacinthi ſimilia, ſemen fuluum cohibentia, Milii, ſed minora. Huic,cur, quaſi potius Iſopyron,Mathiolus quoddam *Melanthium* prætulerit, vix coniectari licet: quando ille quà maximè opus eſſet,muſſat,nec hiſcere audet,in tritæ cognitionis rebus alioqui tantus hiator: eſt tamen hæc multa & vocata *Biberklee*, quaſi Caſtoream Germanis,Belgis, Bocxboonen, id eſt, faba hircina, ab odore olido.

HEPATICVM trifolium,ſiue Trinitatis.

EOSDEM fermè hæc natales & vires, nec ita diſsimilem vultum ſortita eſt, cum Oxy *Pliniana*,pręterquàm quod acidum non eſt trifolium iſtud: Quibuſdam Italiæ & Norbonæ montoſis locis vmbroſiſque ſyluis & vdis obuium & multum, præſertim Taurino collibus Eridanóque Circumpadano conterminis. Rigida hyeme Ianuario ineunte, vel exacto,primulùm pediculi Violæ martiæ,aut Bellidis,piloſi,tenelli,palmum alti,floribus cæruleis,pallidis, ſtellatis,Chelidonii minoris nõ diſparibus donantur,qui inuito interdum frigore, trans niues ſuperſtratas ſeſe exerunt,nondum foliis enatis,quę in diuerſis (vt violæ Martiæ) & ſingulis pendula pediculis, diuiſura,colore,& fermè magnitudine Hederæ helicis,aut potius Ciclaminis hederacei,etiam vrgente niue perſtant. Semen minutum capitula cohibent,apiculis herbidis,fuſcis,conflata, conuli modo,aut potius Ranunculi. Radix capilloſa, ſparſa,nigra.

FOENVM BVRGVNDIACVM & Medica.
Gallis. Foin de Bourgoingne.

E MEDIÆ regionis paſcuis iſtud trifoliũ habuit & coluit Græcia & Italia, vnde vocauit Medicam,veluti etiã *Medicũ* malũ citriũ dicunt: Quare potuiſſet fœnũ Burgundiacũ vulgò dictũ,ſaginandis veterinis natũ,opinionẽ Medicæ facere,& hactenus fouere,cùm è Trifoliorũ pratenſium genere ſit, & folliculũ ſiliquoſum,cõplicatum,orbiculatum gerat: ſemine Fœnigręci aut potius *Meliloti* prægnantem. Flores ex cœruleo purpuraſcentes.

SED

Medicæ tres in ſemine varietates.

Sed cum aliud ſit genus Trifolij longè pecori gratius & antiquorum notis aptius, nobis ex recentiorum veſtigatorũ ſedulitate geminæ ſuppetent Medicæ: quarum prior & certior eſt ea, quam vulgus in Galloprouincia vocat *Lauſerdo*. Ea ſatiua propter vtilitatẽ, illic eſt trifera, trifolio prorſum ſimilis, prolixioribus tamen caulibus, humi ſparſis, vbi magis fœta luxuriat, in quorum alis frequentes ſunt folliculi orbiculati, qui dum digitis in ſpiras expandũtur, volutæ figuram exprimũt, dum autem contrahuntur, nummos exiguos multiplices ſibi aggeſtos pueri dictitant. Interdum ſiliquæ hiſpidæ ſunt, interdũ ſpinoſæ, quæ flores lutei, exigui, terniq́; ſunt. Viſitur & quibuſdam locis tantæ proceritatis, vt duplò maior excreſcat, ſiliqua vero glomeratur in nucis galbulumúe Cupreſſi ferè figurã, cui ſemina Geniſtę ſemen ferè æquantia inſunt.

MEDICA marina.

HANC SÆPIVS vidimus illis perquàm ſimilem maritimis paſſim oriundam, Venetijs & in mari mediterraneo, ſuperioribus tota minor folijs, & ſiliqua & ſemine : caules verò humum præreptant prolixi. Lutei flores ſunt: caules & folliculi denſiores, omnia tomẽtoſa lanugine obducta, vt Gnaphalium & alia maritima pleraque. Hanc cur reſpuant viri docti haud indignam vel animaduerſione vel deſcriptione, cauſam habẽt nullam, neque exemplum: ſi namque antiqui hac ignauia ſuam ignorationem aut poſteritatis ignauiam fouiſſẽt, longè plurima deſideraremus, quorum beneficio plurimùm profecimus . Haſce enim inſpectione & vſu præſtat notas habere, quàm nullas.

LAGOPVS.

LAgopyrõ, quia inter triticeas ſegetes naſceretur, quaſi leporeum aut leporinum triticũ iam tum Hippocratis tempore vocabatur : Dioſcoridis autem æuo etiam Lagopon quaſi pedem leporinum, propterea quòd in piloſa ſpica glumas villoſaſq; quaſi ariſtas mollicellas, Leporini pedis, hirſutiẽ & colorẽ æmulantes haberet. Sic enim in libro de vlceribus conciſè, ſed ſcitè deſcribit Hippoc. Replet maximè cõcaua, pura vlcera Lagopyros vocata. Eſt aũt triticeis, aut, vt alij legũt minus aptè, furfuribus ſimilis, quãdo areſcũt, foliũ puſillum, inſtar oleæ folij, & minus. Vnde non difficile coniectari iſtam plantam in aruis

inter

inter ſegetes frequentem vniuerſæ Europæ valde vulgatam,& gramineis Trifolijs accenſendam,eſſe genuinum Lagopum antiquorum.Siquidem triticea eſt ſpica,inter triticum, melampyrum,& Alopecotum naſcẽs,quibus eſt nomine & facie ſimilis lanugine & pilis, mollicie & fuſcedine concolor Leporino pedi: folia Oleæ,ſed multò minora & terna,è viticuloſis cauliculis,pedẽ altis,in multas alas diductis.Semine exiguo Seſemi,minore,Sophiæ pari,glumulis obſito triticeis,aut trifolij bituminoſi.Non parum huic aſtrictionis, ſiccitatis verò tantum,vt mirum ſeminis profluuio laborantibus præſtet præſidium.Eapropter vlceribus canis, ſed iam deterſis & mundatis,non dubium quin carnis prouentum, & cicatricem acceleret,vt vult Hippocrates, tumoribus verò inguinum & laxis Hernijs cohibendis peropportuna.

LAGOPVM MAXIMVM, *folio & facie trifolij pratenſis.*

NON perinde frequens,ſed tamen inter eaſdẽ plantas & ſegetes naſcens gemina huius differentia,altera cuius folia planè eadem,minus tamẽ acuta,& trifolij pratenſi propióra,caules ſimpliciores,enodes,ferè rectos,cubitales ambiũt,ſpicatas item ſumitates gerẽtes,binos pollices lõgas,craſſiores: pilis & lanugine hiſpidiores, villoſis floribus trifolij pratẽſis,purpura rubellis,fuſcis,fœniceis,pallentibus.Hãc Veganij,Norbonẽſis in pratis, & ad fontem publicũ elegantiſſimo aſpectu florẽtem colligebamus,Iunio & Iulio menſ.

ALTERA *anguſtifolia.*

ALTERAM Lagopum Anguſtifoliam vocabamus, iuxta agrorũ & viarũ margines Sellenouæ Mõſpellij enatã,in Delphinatu,& non procul Rhodani ponte S. Spiritus dicto,alibiq; paſſim,anguſtioribus & longioribus multò folijs,ternis inter Peucedanum & trifolium ambigentibus, viridantibus,pedali caule,aliquot geniculis donato: ex quibus nonnullę alæ,in ſummo itidem caudatas ſpicas ferũt,iſti proximè deſcripto pares & maiores: quarũ flores purpuraſcentes per meſſes defloreſcentes,relinquunt ariſtas horrentes, & ſpicas aridiores, ſcirpoſis glumis pungentes: vbi exiguum continetur Seſami rotũdum ſemen. Omniũ horum partes, ſpicæ præſertim,deſiccant & aſtringunt. Sed prioris potiſſimùm, cuius vtilitatem certam nouimus & partim diximus.

Hortorum odora LOTVS, *eſt verior Dioſc.*

Ger. Sieben gezeiten Kra.t. *Bel.* Seuengetyden clauer of kruyt.

CVM arbores,frutices,& aliæ,ſpecie,facie,fructu,& floribus differentes plantæ,Loti dicantur,quapiam bonitatis commendatione, pòtius quàm inter ſe conuenientia, videtur hæc nomẽclatio huic trifolio attributa,quaſi quòd cæteris trifolijs excelleret, inq; paradiſis & lætioribus locis oriretur,dictum foret Trifolium λωτον,ſiue volupe & voluptas,à verbo λω,vt ſit adluſum ad λωτοφάγους Vliſſeos,& Epithetum apud Homerum,qui vocat roſcidum Lotum,Deorum lubeſcentiam.Proinde coniectura plena fert,veram Vrbanam illam verè dici Lotum,quæ domi hodie in Belgia,Germania,Anglia,colitur,decerpiturq; ad oleum conficiendũ,celebratum valde tumoribus contumacioribus, & topheis demoliendis, à Pharmacopœis præſertim, qui vernaculo nomine vocitant hanc Seuẽgetydẽ clauere,quaſi ſepties mutans die,nempe odorem,quem illi amiſiſſe,& denuò recepiſſe ſingulo die arbitrantur.Seſquicubitalem leuiter ſtriatum ramoſum à ſummo ad imũ vſq; videas caulem.Pediculos & folia è geniculis educta,cuiuſmodi Trifolij pratenſis,Fœ

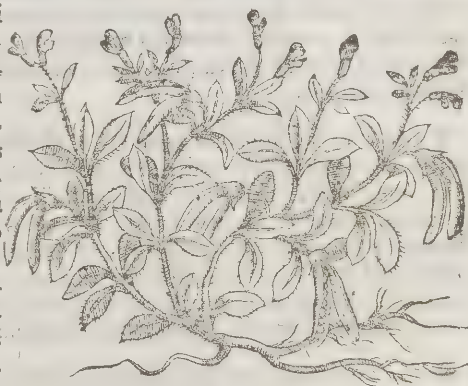
nigręci

aut Meliloti germanici, ſed ambitu obliquè dentata, pinguia, craſsa, habitiora, ſubpallida: flore & glomerulo pallido, Aſphaltidis Trifolii, ſemine Milii palleo. Eximii odoris Meliloti, nonnihil gummi Elemnium redolentis: vnde mulierculis Balſamum dictum, & ſanè vulneribus paramicū. Digerit quippe leuiter, & inflāmationes ingruentes reprimit moderatè, robur partim tutando, nec ſanè multò diſpari vi quàm Fœnigræcū aut Lotus, oculis opem laturam putandum.

LOTVS SYLVESTRIS Dioſco.

PASSIM plurimáque, quę dicitur erratica Lotus, ſecus Lanii amnis Monſpelliaci pontem & crepidines pubet, in Angliæ etiam vdis ſcrobulis. Graciles, numeroſos, bicubitales & tricubitales, ſparſos multis alis promit à radice lignoſa, fibroſa, caules, quos proximè ambiunt folia terna, mollia, rotunda, fuſco virore, læuia: flores lutei, Geniſtæ aut Meliloti veri modo, è geniculis imis ſummíſque copioſi, quorum caliculi poſtmodum fouent numeroſas vaginulas, teretes, oblongas, rectas, rubentes, nitidas, intus ſemine Sinapi pari, cinericio colore. Sapor, qui leguminum quorundam & medicatus, vti Lupino, Phaſeolo, & Cytiſi, quos odore etiam refert. Verùm non intereſt cuius ſit odoris iſta, ſed quàm bellè referat Lotum bicubito maiorem, multis donatā alis & Loti pratenſis trifoliæ foliis. Semine aut potius ſiliqua (nam vtrumque apud Dioſco. illud σπέρμα deſignat plerumque) fœnigræci, ſed minore, qualis noſtra planta eſt, quam guſtu, non etiam odore medicatam optat Dioſcorides.

LOTVS TRIFOLIA pratenſis ſiliquoſa, Monſpellienſium cui aſsimilatur ſuperior ſylueſtris.

NON paucis locis Monſpellienſis agri & decliuibus pratis, Lanio Grammuntiæque Syluę interiectis, humilis ſiliquatáque Lotus inter Ariſtolochias, Scordium & Narciſcos repit, anguloſis cauliculis, geniculatis, pedem longis. Folia in pediculis per totum caulē terna, pauca, ſubrotunda, craſsiuſcula, ſubpallida. Extrema caulia germinibus nōnullis, multifida, luteum florem, buxeū, fabæ ſimilem, ſingulū ſingulis alentibus: etiam cuilibet, ſiliqua ſuccreſcente quàm fœnigræci maiore, ſed recta & ſuperius retuſa, quibuſdam ſecundum longitudinem impreſsis ſtriis, fœnigræci flaueſcens ſemen dum maturuit, diſſiliente & oſtentante.

ÆGYPTIA LOTVS, vel NILOTICA, aut Euphratea.

VTI PERMVLTA ſunt quæ nuſpiam in naturæ ditione ditiſsima & inexhauſta extare ſuſpicari auſi eſſemus, priūſquam vidiſſemus: ita plerumque fit vt nonnulla etiamnum hodie anxiè minus venemur, quæ aut præ oculis & pedibus iacent, ſed malè aut mutilè literis mandata, eoque incognita ſunt, aut nuſquam terrarum, prout hiſtoriæ produnt, oriantur. Idque cùm noſtratibus non paucis, tum vel maximè peregrinis in ſtirpibus agnoſcendis nobis vſu venire veri fit ſimile. Haſce enim non viſu, ſed auditione plerumque diſcere ſoliti fuerunt ſcriptores, eóque fidem liberandi cauſa φασὶ, vel ἐοίκε, aut ſimile quippiam addere ſoliti ſunt, quaſi non afferant, ſed duntaxat hiſtorię texendæ gratia inſerant: Quod videtur vſu veniſſe in hac Loto, Theophraſto: fuſiorem

enim quam certiorem descriptionem dat, omissis foliis & contrariis seminis comparationibus repetitis, quæ suspicionem faciunt luxatæ literæ, aut recensionis mendosæ. Plurimas videas stirpes pluribus locis obuias, imò & mensis, quarum aut perperam aut fabulosè multa commentitia in literas missa fuere. Exemplo sunto mandragoræ radix, filix, tripolium, Quercus Larix perennis, vel ipsa faba, fungi, tubera. Ac ne longius abeas, nobis etiam perplexius minima quæque de plantis vulgus, & interdum eruditos consulentibus, quàm multa & sæpè relata sunt, risu quam assensu digniora? Et miramur postea, gratissimis etiam viris quædam excidisse, multis è millibus pauca, minus accurata, aut vera, auditione tenus prodita? Nec potius miramur non plura lapsos, puta alienis fretos assertionibus, aut lectionibus, quod Dioscoridi è Crateua, & Theophrasto huic contigit ex Aristotele, huius Alexandri iussu & sumptu, innumeris è priuatis hominibus conflatæ historię fuerunt.

MILILOTVS Syriaca.

MELITI odoris & coloris gratia Meliloto, siue Melita Loto dicta, coronas texuerunt prisci, quibus caput redimendo, non voluptas modo peteretur, sed etiam æstus febrilésque distemperies arcerentur. Omnium quas nouimus huius familiæ longè optima & elegantissima, quæ è Syriaco Alepo ferri cępta fuit & coli superioribus, nec antea, annis, 1562. & tertio, cuius etiam culeos refertos prostare meminimus Venetiis, in Martinelli ad Angelum officina. Copiosis fruticat ramosisque cauliculis hinc inde deflexis, cubitum altis, geniculis crebribus distinctis: vnde emicant folia in pediculis terna, loti Melilotíve communis, minus acuta, nec multum serrata: & flores lutei pallidi, stipati certa seriæ & modo, vt in Securidaca, aut Astragalo. In summo vaginulæ hamatę & è latiori basi, in mucronem aduncum exeunt rostri Psytaci non disparem: semen Fœnugræci compressius, exilius odore Meliloti Germanicæ, vel Gallicæ, hîc proximè dicendæ, sed multò fragrantiore, etiam in decennium perdurante. Sata Patauii, quasi soli natiui oblita, nonnihil corniculis minus falcatis, lunatis, & ignauiore odore degenerat: Illic nomen retinuit Italicæ; vbi tamen quia desit copia, pratensis ista sertula, seu corolla Supplemento est.

Italica Melilotus.

Germanica & Gallica.

NOSTRATES verò duæ germanicæ, Gallicæúe nuncupatæ, odore quidem inferiores sunt, sed multò proceriores fruticant, ternos namque cubitos æquant virgulta crebra, teretia, ramosa, lenta, crebribus foliis in exili pediculis ternis, fœnugræco aut potius Burgundiaco proximis, læniter dentatis, carnosis, subpinguibus. Cauliculorum summitates stipant complures flosculi, serie apti, penduli colore & modo genistellæ, siue Luteolæ Plinianæ, sed minores, interdum & cani. Semen in vtriculis, luteolis herbidis exile, & perpaucum. Vbiq; iamdiu huius inoleuit vsus, propter facultates compertissimas emolliendi, digerendi, tantillo calore peptico, naturæ amico & astrictione moderata.

Londinēsis Melilotus altera pusilla.

LONDINI in horto amici cuiusdam alitur huic per omnia similis, nisi quia cubitum non superat, & in filiquis paruis Araci modo, semen non dissimile habet, vtrique odor gratus, Syriacæ gratior: sed quia aliis de notis plusculum differunt, hasce putarim corollis non adeò expetitas fuisse. Illis tamen ueutiquam ad Medica commoda cedere.

MILILOTVS CORONATA.

NON DE NIHILO erat, quod quidam persuasi fuerunt, illam Lotum quæ ficcioribus pratis, viarumque marginibus lætatur, Sertulam esse campanam, aut saltem pro Meliloto vtendam esse. Quippe præterquam quod nulla propius ad Syriacā accedit, etiam filiquosa est, & florē perquàm hilarē, corollæ aureæ sertíve persimilē habet, vnde plebi Gallicæ Corona Regia dicitur, indidemque Romanis Sertula fortè dicta. Ramulos spargit hinc indè copiosos, virentes, graciles, pedales, copiosos, teneros, foliis ternis

terius trifolij pratenſis cæſis caule enatis plurimùm quinis,ſed in pediculis ternis, vti in Loto ſylueſtri. Flores luteoli vel melini, nondum explicati ex flauo rutilantes, piſi effigie radiatim & æquis ſpatiolis diſsiti Coronidem exprimentes , Sapor qui leguminum plęriſq;: odor imbecillior florib⁹, aridis & aceruatim congeſtis nõnihil gratus difflatur, quod mellis odorem pręfert, quem linimentis relinquit, vti etiam colorem: vſi ſæpe ſumus illitione ad viſcerum feruidorum materiam concoquendam in tertianis nothis, ex floribus oleo imbuto, quod etiã oculis optimè facit. Ea Pharmacopœi Galli pręſertim, plurimùm vtuntur æquè tuto atque Meliloto, nuſquam non Angliæ Galliæ, Belgiæ frequentiſsima. Siliqua Loti Sylueſtris.

Trifolium FOENVGRÆCVM *dictum*.

RARO aut nuſpiam niſi cultu: nam quod ruri ortũ putatur Fœnugræcũ, quibuſdam locis in Italia, ambigit inter Lotos. Et Fœnogræcum hodie adeò notum eſt vt qui lotos norit, neminem latere poſſit: duntaxat differre videtur ſiliqua, qua maiore magiſque adunca, acutiori ſtyllo eſt fœnigręcũ, albicant flores parui: inq; caulibus parum ſtriatis, cubitum & ſeſquicubitum lõgis à teretibus folia ſunt, ternis è pediculis, loti æmula, aliquantũ crenata. Seminis fului anguloſi Securidacæ, ſed rotundioris, maximæ in re medica vtilitatis fœta cornicula. Quo paratur oleum viribus quàm quiſquam çredat maioribus, ad inteſtinorum latẽtes ſcirros diſsipandos, & ſtrumis perutile.

CYTISVS.

TRifolius iſte frutex Lotuſúe gentilem cognominis inſulæ Cinthyſę quæ vna è cycladibus eſt appellationem fatetur, vnde reliquę Greciæ Latioq; factus communis fuit. Et mirum quanti putatus ad pecoris paſtiones, lactis & prolis prouentum. Quare qui κυθηλῳ ex Poetis legunt, poſſunt apte interpretari fœcundum fœnum, quod multùm ſanguinis vitium & ſeminis abſque quo friget Venus, ſuggerit. Diu nos anxios & ambiguos animi habuit Cytiſi veri hiſtoria & expenſio. Verum ſubductis hinc inde rationum momentis & collatis varijs plantis, quas reſpuebamus ſperamus tandem probarum iri candidis arbitris. Qua quis Roma regia via Florentiã adit, oppidulo, cui nomẽ Aquapẽdulę, (ni perperã in Palinxeſto herbario notauim⁹) decliui & depreſſa etiam planitie feraciſſima Cytiſum fruticem 5. ſexúe cubitis proceriorem Geniſtæ ſarmẽtis pluribus, gracilibus præduris, ſtriatis, vidimus ſtatim ab imo aut paulo ſuperi⁹ lignoſa radice è tenuibus pediculis: folia terna, non ita numeroſa ſimilia fœnugręco, anguſtiora, habitiora, rutacea: geniſtæ vel Sparti aut piſi flores lutei, ſed minores. Siliqua Geniſtę par, cinericia, gracilior, compreſsior, intus loculis ſunt diſcepta ſemina nitẽtia ex atrore Geniſtę, eſt cana vniuerſa plãta: vti Rhamnus Mõſpel. aut halimus

Sapor Ciceris aut similis leguminis odoris sanè iam non succurrit: aridam enim & inodoram duntaxat habemus uulsam Norbonę, præsertim, ad radices mōtis Calcaris prope Veganiū: minus procera tamen, sed tenerior pabuloq; aptior est, fortè quia dum in montes abigunt pecus, vt quotannis faciunt, pastionis lætioris, atq; æstus conuallium declinandi causa, ineunte Maio & Iunio, Sole in Arietem ingresso, teneriusculos germinationum fœtus, florum siliquarumq; spem liguriunt oues, & capellæ. Eóq; Poeta venustè ex Theocrito canit. *Florentem Cytisum & Salices carpetis amaras.* Hæc, vt si quæ alia, apprimè quadrat Dioscoridis, Galleniqúe Cytiso: nam ecquid eadem sit Theophrasti haud magnoperè solicitos facit nos, quando ille in describenda minus solicitus fuit, qui de Lotis alicubi monuit, plerumque vsu venire. vt eadem voce plurimùm diuersæ plantæ, effigie tradantur. Qua propter vti Antiqui Cytisum vocarunt Fœnigræcum, Lotum magnam, & Trifolium, propter figuræ aut naturæ coniunctionem, sic ex varijs consimilibus fruticibus Anagyridi, Laburno, Coluteę, incertum vagumque vocabulum remansit.

Altera Cytisus minor & vulgatior.

Terna item prodeunt hinc folia, sed pictor, quia emarcuerat, minus animaduertit.

NOTIOR & frequentior multò, quæ Italiæ, Galloprouinciæ, squallidis saxeisq; collibus inter cocciferas Ilices & maiores Ericas viret, florúmq; amœnissima fœtura oculos capráśq; pascit æstatis initiò: sesquicubitales spargit fruticosas, lignosas virgas, tenues, ramosas; & folia terna virgultis oriuntur, & quàm prioris Cytisi maiora, rotundiora, viridantia ex atro: Genistę flores in summis cauliculis luxuriant, lutei pusilli, sed stipatu longè pluri, quàm pro magnitudine plantæ, quò aduolāt mellificatum apum examina læta: odor gratus illi, sapor alterius: Siliqua & semē minora.

Minus fœtens Anagyris vel LABVRNVM, *Fœtida* ANAGYRIS *arborescens.*

AVT regio aut putor quem ciet, huic nomen fecit, locúmq; prouerbio, Ne moueas ἀνάγυρον dedit: idcircò nauteam, à nausea, quam mouet, *Plautus* vocauit. Cognati autem generis videtur, si non genericæ differentiæ, Anagyris æstuosis conuallibus & riguis, præsertim Galloprouinciæ oriunda, cum illa montana & alsiosis Alpinis proueniente, quam Laburnum & Anagyridem non fœtidam nonnulli autumant. Plurima hæc Taurinis montosis & collibus Pedemōtanis, Vere ligulis vel pannulis conspicua luteis, prælongis, pendulis, congestis multa flosculorum serie, Sparti Genistellæ aut Cytisi non dissimilium: folia terna Asphaltidis trifolij, Cytisi, aut Polemonij longiora, ex pallore viridia, siliquulis, multis Genistellæ aut Cytisi, vni pedicello hærentibus, minoribus, minúsq; latis: semen item Cytisi aut Galegæ, oblongum, vel Genistæ. fruticat ad arboris proceritatem, prædura materia, rusticoque instrumēto nata, intus nigricante, foris Fusariæ colore, ex Alpibus Heluetijs in Germanię & Flādriæ hortis florentem vidimus, sed perparum aut nihil fœtidam, tametsi fœteat vernaculo solo: esse Laburnum *Plin*, vt non magnum operæprecium puta-

Non fœtens.

putamus probare, ita est valde verisimile: sed huius Romani ne imparatiores minusque accuratæ fuerunt in hac historia tum synopses, tum versiones, vti sexcentis locis, ac proximo Anagyridis capite, manifestum fit.

ANAGYRIS.

SEMEN lectum Anagyridis eminus etiam fœtentis in crepidinibus Argentei ammi vocati, Briniolam inter & Vallũ vrbeculas Galloprouinciæ, in Belgio creuit, etiamq; Londini nobis prouenit in Morgani Vireto: folia item terna virgultáque Menantis Trifolii: minor tota fruticat, minus dura materia, cortex nigricat, flores in muscosis thyrsis racemosi, Napi aut Raphani, aut Brassicę, luteoli, siliquis longioribus, latioribus, semen cohibetur, renis Phaseolíve effigie, durissimum, pullum, nitidum, subpurpureum: quin sit vera nulli iam dubium reliquit semen & fœtidissimus odor, vnde nomen illi & Adagio locus, *Mouere Anagyrim*, κινεῖν ἀναγύριν, id est, sibi rem molestam & prorsum ingratam exciere; quia rarior, vsus hodie paucus aut nullus.

DORYCNIVM Monspelliensium.

Δορύκνιον, quemadmodum toxicum, quibus spicula cuspidatáve tela infici solita fuerant, quò celeriorem molirentur perniciem, nominatum fuisse par est. Multum verò abest istud hic appictum ab illis duabus, aut tribus plãtis, quas nõnulli hariolabãtur fore Dorychnion, quæque nullum operæprecium commemorare, vti *Phylleræã*, Vesicariũ cordis effigie legumen, & alia: *Nam* iamdiu Rondeletii *Præceptoris*, & *Scholæ* clarissimæ Nitiobrigum penè cunctæ familiæ diuturna coniectura, istam plãtam Dorychnion statuebat: creberrima quippe illic & in Galloprouincia fruticat (non perinde in Italia) sarmentosis, lignosis, durissimísq; virgultis, tenuibus, flexilibus, rectis, sesquicubitum, & binos altis; numerosa alarum sobole è geniculis imis summo tenus per interualla foliola habente, incana, cõpluria, Rutaceis, Chamęleę, aut Oleæ nuper pullulãtis multò exiliora, multis flosculis muscosis Oleæ, vel Quercus, per cacumina candicantibus, & in radiatis quasi vmbellis relinquentibus theculas vel folliculos albidos, membranosos, rotũdos, oblõgos, teretes, Loti syluestris semina quina, aut sena, nigricantia, arentia, Araci syluestris, aut Loti syluestris condentes: radice lignosiore, gracili, prolixa, saxosis sterilibus ad Frontignanam & maritimã Norbonæ oritur. Gustu est insipido fermè planta, & vt reor, refrigerantis, non humectantis facultatis.

POLEMONIVM Monspelliensium.

HVIVS est similitudinis *Polemonium*, quasi dicas bellatum & bellicosum, vt de cuius inuentione sibi vendicanda certatum inter Reges fuerit: Quippe quæ herba esset χιλιοδυνάμις vocata, id est, mille viribus prædita, authore Dioscoride. Nulli dum recentiorum nota fuit *Polemonia*, ac ne quidem illi nouo huius qui radiato Appollini Vercellensi Math. alioquin amico non vulgari, & hac in palęstra riuali: ac ne nos quidẽ fortè nouissemus, nisi Rondeletii præceptoris & Guillielmi Pelisserii Monspel. Episcopi, & Assatii sagaci vestigatione, factum fuisset, vt non multis ab hinc annis vniuersæ Academiæ illic fuerit notitiæ vulgatissimæ, etiam viribus explorando compertis: nam frutex ipse vndequaque exquisitè quadrat delineationi Dioscorideæ. Virgultis multis, lignosis, rectis, rotundis, gracilibus, cortice pullis ex virore, ternos & quaternos cubitos altis,

in quibus ad vsque summum hęrēt vtrinque pinnatim ramuli & folia terna Cythisi, aut Rutæ, maiora, saturè virentia, crassiuscula & rigida. Flores Maio & Iunio emicant lutei, pusilli, vt Iasemini, qui cedunt baccis nigris vnà circinnatim collectis, plenis, paribus ligustri, aut Corni fœminæ, succo hyanthino; vel atro purpureo inficiente prægnantibus. Radice prolixa, lignea, implexa, & vario flexu sparsa, intus alba, saporis nonnihil acris & amari, euulsu difficilis. In Monspellio agro, ad Castri noui aridos colles & æstuosos margines oliuetorū & in luci Grāmūtii cāpestrib⁹ saxosis quamplurima. Gallis, Belgis, & Anglis hortis iam quidē culta, sed putata & vocata ab illis genistę peregrinę quędā species. Pueriliter hic nōnulli ambigunt super foliis Nepetę: qui si meminissent esse speciem Calaminthæ Pulegii, planè foliis similibus, & paribus, lubenter de *Behen* albo & rubro vlterius ineptire desinerent: Sunt enim Pulegii, Rutę, & Polygoni, folia non adeò disparia inter se magnitudine, vnde etiam discas, quid Calamintha altera, seu Nepeta Dioscoridis, sit.

MAIOR & hortensis Ruta, Syluestris, & ei perquàm similis facie Norbonensium Peganiu[m], siue angustifolia Rutula.

Syluestr. Ruta.

SEMPER virentis hortensis figura trifolia, satis ex superioribus innotescet, tum etiam quia nihil hortis vulgatius πύγανον dicta, ἀπὸ τοῦ πυγνύσθαι τὸ σπέρμα, quia semen genitabile suo præ sicco spiritu calidoq; vapore & tetro coaguletur, quasique arescat, vnde sterilescunt, præsertim viri. Agresti autem Rutæ vires vegetiores, & odor vehementior multò, adeóque virosus & afflatu periculosus est: interdum enim vaporem ipsa planta intuentis vultui afflat, aut tangentis manui inurit, qua si faciem attigeris, Erisypelas, aut Scabiem excitabis: alta cubitum est, hortensis, & caule minore, sed foliis fermè iisdem exilioribus, Peganio paucioribus, siliqua & semine non dispari: sed nō perennat, ne in hortis quidem Gallicis & Batauis sedulò culta, flosculis herbaceis. Minima maximè omnium virulenta, angustifoliola, tota pallido virore albicat: ęmpetri fermè habitu, situ, & rigiditate, cętera non nisi magnitudine multò disparia. Aridi Monspeliiaci colles & saxeideuexi vtraque scatent. Vtriusque semen, præsertim minimæ, maximi ad arthritidem, & molas, & humiditates vteri vsus Medicis illic.

PEGANION *Norbonen. siue Rutula.*

An Harmala Syriaca sit SESAMOIDES magnum Dioscoridis?

VERVM illi Syriacæ, quæ non modò Venetis, sed etiam Belgicis & Anglicis viretis facilè propagatur, tametsi sunt capitula, seu pericapia, similia & trifida, aut triangula, tamen

men odor ille vehemens noſtratis illi deſit, quem ſi quis ſoli mutatione amiſſum dicat, ſciat ex Syria quàmrecentiſsimo ſemine ſatam, inodoram prouenisse. Atque inter Rutaceas, quas plures habemus quàm Dioſc. nulla minus hac Rutam præferat, & ſapiat odore & guſtu, quam Martinellus miſit è Syria, Harmalámque primus fecit: non inſcita cõiectura quiſpiam poſsit illam eandem Seſamoidem maiorem opinari: eſt ſiquidem Agreſtis Rutæ tenuifoliæ, ſiue Norbonenſis Harmalæ foliis longioribus, maioribus Senecionis, & Arthemiſiæ tenuifoliæ, flore Hyperici, ſed albo: ſiliqua triquetra, Seſami minoris effigie, ſemine intus pullo vel cinereo, guſtu acri, amaro, maiore Hyoſchiami albi: tenui radice, lutea. Ex Syria per Italiæ hortos, indéque Gallicis, Belgicis, etiámque Anglicis viretis nota. Nec ſi non eſſet purgatrix hæc, illicò foret ideò reiicienda: quippe antiqui Helleboro ſoliti erant addere quædam, quæ vires catharticas, vel accelerarent, quaſíque ſtimuli vrgerent excretionem, vt ſal, acetum, & alia tum Helleboro, tum Elaterio: vel quæ impetum effrenẽ medicamenti moderarentur, vt pulticulas, aut lactis dulciculam potiunculam, cuiuſmodi poſterior ętas quàmplurima meditata eſt admodùm oportuna: Barbaris noſtris apud Meſuem conſolatoria dicta. Nec hanc infernè deiicere dicunt Dioſcor. aut Paulus, nec per ſe, ſed additum tribus ſemiobolis albi Hellebori, vt fuſius in Helleborine.

RVTA triangulo pericarpio.

QVANDAM habuit nobíſque oſtendit Rutam aliam Regius profeſſor Monſpellienſium Iubertus, cui triquetræ ſiliquæ aut vaſcula erant, nec tamen ſapor cęteráque facies diuerſa à vulgari Ruta: quamobrem arbitrabantur Itali (quorum in hortis adoleuerat) hanc eſſe propiorem Syriacæ Harmalæ, quàm ſuperiores dictas.

CANINA RVTA.

RECENTIORVM inſuper quatuor ſunt plantę, quæ virium aut odoris efficacia, itémque effigie, Rutæ nomen vſurparunt. Nec enim Caninæ Rutæ vocatę Ruta vulgaris cognata eſt, niſi paucis & vagis notis. Sed id vulgo moris eſt, vt cùm præſtent quædam herbæ opem celebratioribus ſolitam aſcribi, ſi nomine deficiantur, illo communi impertiantur. Raró, niſi locis ſiccis & feruidis, ſatis, & marginibus, cuiuſmodi Norbonæ, Rauenæ, & Romæ, circum oriunda hæc. Surculis virgulteis multis, ſeſquicubiti folia Rheadis, Papaueris, aut Argemones inciſura, magnitudine minora, craſsiuſcula, ex viridi nigricãt: vti & floſculi, æſtate hiantes, alterius Veronicæ vel Anthirrini modo. Graue tota viroſúmve Rutaceo ingratiorem vibrat odorem: exili pericarpio, Rutæ ferè aut Blattarię ritu, ſed multò minore claudit ſemẽ. Rutã iſtam, Math. reiectæ Alceæ Venetę, quam foliis & odore viroſo refert, ſuffecimus: odor quippe etiam Meconii quiddam viroſum halat, ramulíque exiles ſunt. Succus verò, quem Meconio æquiparat ſucco, idem: qui nobiſcum ſuſpicatur hanc eſſe Hippocoum, vires cum ſucco corniculati papaueris, aut ſpumei conferendas interpretatur. Verùm è tam parua deſignatione iudicium differendum cenſemus.

RVTA Pratenſis Herbariorum, num PHELLANDRIVM Plin? quod potius SAXIFRAGIA Hircina videtur.

MVLTO adhuc magis Ruta pratenſis dicta abeſt: Plinianum hanc Phellandrium dictitabant Lutetiani nonnulli noſtra memoria, quòd propius Apium accederet quàm Rutam, cuius nihil niſi odorem viroſum ſortita eſt: eodemque argumento ad calculum laudabant, & Saxifragium nuncupabant alii nuperi intempeſtiui nomẽclationum æruſcatores, qui tum demùm ſe operępretium putant feciſſe, ſi ex Plinianis incertis herbarum elenchis potius, quàm deſcriptionibus, aliquot ſelegerint minus auribus vulgi aſſueta nomina, & plantis itidem nondum agnitis indiderint, Horatiiq; conuicio locum fecerint, qui piſces appingere ſyluis vetat. Pratis vdis & riguis oritur hæc paſsim, caulem promit ſeſquicubitalem, folia quadantenus Apii paluſtris, ſed minora, rigidiora, nigriora, radix lu-

Nonnulli vulgò pharmaco. Rubarbarũ monachorũ à rubore vocitant.

teola, fibris multis donata, latéque humi fusis, Asclepiadis modo: flores ex luteo herbacei, pusilli, numerosi: radix pediculis & atomis, cironibusq; interficiendis, in balnea inditur, superiore gracilitate differre tantùm videtur, alioquin iisdem natalibus & facultatibus, sed remissioribus prædita est.

GALEGA.

Ruta pratensis tenuifolia.
Thalictrum tenuifoliũ Cordi.

GALEGA foliis est Glycyrrhizæ, vel Lentis Glaucii, cui etiam nomen ab Herbariis factum alludit: duûm cubitorum illi caulis, flores albi, purpurascentes, in teretibus, oblõgis siliquis semen exile. In Pedemontana planitie, iuxta Eridani fluenta & Taurinum vbertim luxuriat, passimque alibi. Satis liquet, non ex delineatione, sed potius ex effectione, Rutę nomen inditum illi, quia vel odor ipse potius Leguminis, cui videtur similior: sed quia venenis efficacissima, vti Ruta, perhibetur, cõsimili vulgò nomenclatura donatur. Veneti namque Pharmacopœi atque etiam Circulatorum illic fex, qui viperas stipis colligendæ causa circumferunt, simulatque demorsi sunt, nihil certius hac aut pręsentius habent; eadẽ multò magis freti, quàm illis decantatis Theriacis.

LEGVMINA.

Faba { *Maior vulgatior, non est eadem antiquorum faba, sed congener.* / *Minor.* / *Syluestris Norbo. an sit Faba antiquorũ.* }
Phaseoli. *Varietates.*
Phaseolus syluestris.
Smilax hortensis Diosc. siue Phas. vulgaris.
Sesamum.
Frumẽtum Saracenicũ, num sit Erisimũ Theop?
Lupini.
Eorundem Varietates.
Pisum { *Maius.* / *Minus.* / *Spontaneum.* / *Cordatum, & Cor. Indicũ, Halicacabũ Peregrinũ Offic. an isopyrum Diosc?* }
Eruilla syu. siue Ochrum.
Lathyris, siue Cicercula.
Lathyris syluest.
Pseudoapios, Germanorum Terræ glandes.
Cicer { *Domesticum.* / *Arietinum.* / *Syluestre duplex.* }

LEGVMINOSA.

Lens.
Orobus, siue Eruum.
Vicia.
Cracca, siue Aracus.
Cracca altera.
Hedisarum vtrumque.
Glaux vulgaris.
Caput gallinaceũ Belgarũ, an Onobrychis Diosc?
Ornithopodium.
Ferrum equinum. Ferro Cauallo *Italorum.*
Scorpioides leguminosa.
Tribulus terrestris.
Anthillis prior Dod. & Herbariorum.
Aphaca.
Eruum.
Glycyrrhiza triplex.
Colutea.
Colutea Scorpioides.
Sena.
Dictamnus albus Officinæ. an Tragium Disco?

FABÆ antiquorum & recentiorum.

Germa. Boonen. *Gallis.* Feues. *Ang. Beanes.*

AGNOVIMVS superius triticea cum Leguminosis magis quadã vsus & partium proportione conuenire, quàm delineatione: nã vt illa spicãtur glumis & aristis, sic hæc grauidantur siliquis & vaginulis, vtraq; magno vsui tum pecori, tum homini: illa à terendo, hæc à legendo Latini dixerunt, quia non falce vti illa, sed manu vncóve auellẽdo legerentur. Gręcis verò σπορία, quasi satiua aut serenda, quòd sementẽ multo fœnore pensarẽt: sunt enim legumina nõ parũ fœcũdiora triticeis, minoreq; tempore & labore, sed maiore prouẽtu colũtur: à qua quidẽ feracitatis facilitate κυάμους vocarũt, vt Galenus annotat, antiqui ferè cuncta legumina Fabas, quasi prægnantes & feraces, id enim valet verbũ κυῶ, quod prægno, vnde κύαμοι, testiculi dicti olim. Speciatim postea indicarũt legumẽ fama multò omniũ notissimũ & fami plebeiæ adeò vulgare subsidiũ, vt nõ secus atq; genera, aut diuersitates Tritici, sic fabarũ

barũ delineationem nõ tam rudem, quàm nullã reliquerint. Cùm autẽ præ Faba Theop. Dioſc. & aliorum antiquorum iſtam vulgarem noſtram, vtpote maiorem, pinguioremq́;, potiorem duxiſſet poſteritas, ea penè cõtempta, hęc noſtrâs ſola nomen Fabæ ſubripuit, retinétq; etiamnum hodie: Antiquorum enim Fabulæ ſiue Fabellæ, puſillæ tametſi, veluti pares, Loto & Terebintho comparantur. Taxiq; bacca maior quàm faba aſſeritur apud Dioſcoridẽ, & rotunda iuxta & æqualis aſellis ſubter vrinis deliteſcentibus, κυάμιο vocatis Galenus: Ariſtotel. autem pulli decimi incubitus diei oculos maiores Faba facit: tamen non illicò noſtrates è Fabarum cenſu amouent, vt placet doctiſſimo & modeſtiſſimo Dodonæo: ſed id nos docent, eorum Fabam fuiſſe minorem, quàm hodierna, nec tamen ſpecie diuerſam, ſed congenerem, & potius fructu, magnitudine, figura, quàm plantæ natura temperamento, aut lineamentis diſtare. Nam Theoph. & *Pli.* Fabam, qualis noſtras eſt, deſcribunt caule recto & vnico, ſolamq; inter ligumina, vt plurimùm, culmo tradunt: & multis locis *Dioſcorides* caulem Fabæ quadratũ dicit, & florem Fabæ Peryclimeni aſſerit. Sed id euenire, quia variant magnitudine, colore, effigie latiore, compreſſiore, tereti rotunda. Et frequentiſſima hodie Faba noſtra maior, rarò vſpiam tamen niſi ſata prouenit, ferunt quippe in ſcrobillas paxillo depreſſas. Quare vt non eſt difficilè noſſe iſtam vulgarem Fabam, maiorem, longiorem, minúſq; rotundam eſſe, quàm antiquorum Faba fuerit, ſic eandem *Phaſiolum* Dolicumúe aſſerere, neutiquam licet per eoſdem authores.

FABA Minor.

ALtera, quæ minor eſt, Italis & Belgio ſatu frequentiſſimà ad veterina alenda, ſed nuſpiam vſus frequentior quàm in Anglia, vbi panes Fabaceos veterinæ potius quàm triticeos dant. Hæc non multum videtur abeſſe à Grçcorum, quam ſuperius expendebamus, Faba: Eſt enim ea illis adhuc vſitatiſſima, freſa imbi vocata, ad pulmenta expetita: & Italiæ, Venetijs pręſertim, vulgo *Faua menada dicta.*

Sed ſyluestris, qualem ſæpius in Galloprouincia & in Botoneti Ericetis ſterilibúſq;, non procul Monſpellio enatam legimus, tota minor eſt, ſeſquicubitalis & cubitalis: & culmi quadrati, minus rigidi ſurculi, communis Fabæ folijs, quaſi egens adminiculi, & supernè in cirros, capreolóſve *Piſi* deſinentibus, flore Viciæ obſcurè purpureo, & ſiliqua dum maturuit alioqui non diſcrepat: cohibent autem quaternas Fabas aut quinas, guſtu Fabaceo, ſed non ita grato, odore grauiuſculo, magnitudine Orobi, quem Dioſcorides Tithymali *Paralij* ſemini comparat. Plinius quaſi æqualitatem hanc & parilitatem innuens, Fabę parem tradit : quæ nos adducunt, vt non inuiti credamus hanc prę cęteris delineationem Grecę explere. Quando etiam hæc non ſecus atq; antiquorum Fabæ ſponte prodeunt, in locis Galliæ paulò antè dictis, quemadum illæ è Fabarijs inſulis, quibus cognomine fuiſſe ferunt autores: tametſi malim eſſe illam Cherronenſem in Mari Euxino, quàm in Germanio ſiue Arctico Oceano, vbi terra alſioſa, & minus olim nota Græcis aut Romanis fuit: nec puto in Dania inſulíſúe finitimis haſce reperiri, eam tamen volunt eſſe Cymbricam Cheronenſum ſiue peninſulam *Plin.* autoritate. Itaq; illam vulgatiſſimã Fabam amiſſam putare, tam parũ veriſimile eſt, quàm ſiligine laudatione tritico carere nos, de quo tamen fuerunt controuerſiæ multæ. Sed noſtrates Fabæ cùm caulem quadratũ, rectum, ſurrectũ, vnicum, vt plurimùm ſolæ leguminum habeant Theoph. & Plin. autoritate, & particulatim floreant, ipſiq; flores nigricantibus lituris (quas lituras lugubres rati Flamines Romani, non mandebant, vt tradit Varro) inſigniãtur, nõ eſſe κυάμους ſiue fabas nolim aſſentiri. Et in ipſius fructus latiore quaſi baſi, qui cernit nigrum veſtigium illud, quod hilum antiqui vocarunt, quaſi germinis vmbilicellũ & inuolucrum, neutiquam vulgares reſpuet fabas, quibus penè id ſigni peculiare eſt. Ipſæ etiam in duas ſemiſſes ſponte ferè & natura diuelluntur: & planè tot iiſdemq́; facultatibus comperiuntur, quas antiqui prodiderunt, tum cibo tum medicamento: nam flatus & tetra inſomnia excitare, vulgus etiã queritur, & ad vlcera abſtergenda, atq; carnem procurandã quiuis chirurgus harum farina vtitur. Quamobrem non aliò diſſident à Gręca notiſſima illa noſtrates Fabæ Germanorumúe Boonę, quàm magnitudine & oblongiore teretíve figura: quæ cùm in pleriſque eiuſdem ſpeciei & naturæ pomis, nucibus, & ſeminibus, tum in Cicere ſatiuo & ſylueſtri, diſcrepant, Dioſc. monente: nam, inquit, à ſatiuo nihil differre, niſi ſemine tantùm. *Sylueſtris.*

PHA-

PHASELI à Fabis & Phaſiolis diſcrimen.

PErpauca extant apud ſcriptores antiquos de Phaſeolo, quem Dioſc. ægrè concoqui, inflationes aluum & vomitum ciere tantùm dicit: Galenus autem à φασήολῳ Dolichonem diſcernit, eundemque Cicerulæ aut eiuſdem ſpeciei vult: Quod Plinius videtur innuiſſe, & Maro vbi canit *Seu pinguem viciam ſeres, vilémve Faſelum*: vilis enim meritò dicitur, vt cuius tantùm quaſi noxij aut parum vtilis meminerunt antiqui, eoque incognitum penè reliquerunt, niſi quantum ex Cicerculæ collatione percipi poteſt, deq; Galeni ſententia, fortè & Plinij verbis, qui Fabæ folia rotunda, Phaſiolo autem Piſo & Eruiliæ longiora & venoſa ſcribit: quę accipienda eſſe de *P*haſelo potius quàm de Phaſiolo videntur, quia Phaſiolo folia ſunt rotunda, nec venoſa. Et apud Columellam etiam puſillum legumen vileque intelligi videtur: quando Phaſioli modi quatuor obruuntur à totidem operis: nec enim *P*haſeolus niſi rara & peregrina in Italia fuit. Eapropter nobis videtur ſui generis legumen ignobile quoddam, Phaſelus, ſimile tamen Eruiliæ aut Ciceri, quale eſt quod pictum damus, in huius operis extremo, Phaſeoli facie, ſed ſiliquis Ciceris aut Viciæ: congruis item Sparto, aut Geniſtæ, quales Dioſcorides annotauit. Sponte hæc in Heluetia exit, folijs ab vno pediculo gracilibus, ordine poſitis, ſenis & ſeptenis in caule geniculato, ſtriato, cubitali & ſeſquicubitali, gracili, lento, flexili. Folia ipſa minimè craſſa, aut carnoſa, ſed venulis perquàm exiguis ſecundũ longitudinem intexta, magnitudine ferè, ſed non poſitu *P*haſeoli. Floribus purpureis, *P*haſeoli minoribus, in prolixioribus clauiculis: è quibus poſtea ſiliquæ fuſcæ viſuntur complures, magnitudine & effigie Geniſtæ aut Cicerculæ: ſemine intus pullo, Eruum æquante: radice multum fibroſa, nigra, maiore quàm cæteris leguminibus, fortè quia Syluestris eſt plãta, nam ruri repertam nobis dedit optime ſpei doctiſſimus amicus *P*enius Medicus.

Cicercula altera, an Phaſeolus Dioſc?

EST & quædam alia, quam nonnulli Phaſeolum ſuſpicati ſunt, ea etiam in agris, & ſyluis occurrit, vnde hortus Morgani habuit. Cicerculæ ſimiliter hæc folia, cauléſque emittit, venoſa, tenuiáque, auriculis Leporis ſimilia: ſiliquis Viciæ latioribus & longioribus, flore purpureo, & quàm Piſi minore: harum vtramuis malunt Phaſelum antiquorum recentiores doctiores, quàm Fabam noſtram, vt quæ ſit legumen neutiquam contemnendum, imò tanti faciendum hodie, vt vere & totam æſtatem, multis in regionibus magnum ſit annonæ ſupplemẽtum, & nõ parum multæ gentes panes ex Fabis depſant Veterinariæ, etiamque plebeculæ non incommodos: farina autem, aut ipſa tota freſa Faba pultes ſapidas, & placentas conficiant, efficiantque, vt de hac noſtrate Faba dictum putemus quod antiqui ſcribunt, Fabæ maximum honorem habitum fuiſſe, vt qua panis attentatus ſit.

PHASIOLVS vulgaris Turcicáve multicolor Faba,
eſt SMILAX hortenſis Dioſc.

NVLLIVS verò laboris eſt iſtud legumen trifolium, folijs hederaceis, Faba tereti, oblonga, renis effigie, multicolori, eſſe antiquorũ Dolichum Phaſeolúmve dictum, aſſeuerare, hanc non perinde triuialem fuiſſe & longè abeſſe à Phaſelis certum: tametſi nomenclaturam *P*haſelus, quaſi minoris fructus à Phaſeolo retinuerit, propter quandam ſimilitudinem, fortè fructus & foliorum, potius quàm ob magnitudinem: Dolichũ autem & *P*haſeolum effigie ſiliquarum & fructus, qui Lintrem Lembúmve nauiculam exprimũt, vocarunt. Nuſquam autem niſi ſati peregriniqúe hortis noſtris, non ſecus ac Romanis olim, viſuntur Phaſeoli, cuius enatæ frondes hederaceæ prolixiſſimis in viticulis deducuntur ad topiariorum ornamenta, qua de cauſa vocauit Dioſcorides hortenſem *S*milacẽ, cui perquam ſimilis eſſet folijs & vultu, tametſi diuerſa fructu. Eſt autem fructus *P*haſeoli per-

perquam amæno aspectu, plerumque bicolor & tricolor, maculis atris, pullis giluis, rotundis, guttatis, oblongis, obliquis, circulatim, tæniatim aspersus, nitens: plerumque ebori concolores fabæ totæ, nonnusquam flauescunt, interdum atræ prorsum, plurimum renuli effigiē referunt, vnde notisimæ sunt vbiuis, & apud Italos teneræ integra siliqua in iusculis multum esitantur, multoque magis quam vulgares Fabæ expetuntur: tametsi parū lautus cibus nobis esitantibus fortè nón assuetis, videbantur.

Permultas accepimus à naucleris fabas Phasiolósve ex Americæ nouo orbe, èque Hesperia Aphrica allatas, quæ mixtæ naturæ videntur, sed propinquioris Phasiolo: nam earum quædam exigua, minor multò Phasiolo, ex fusco purpurascit: quædam latissima & candida, compressæ rotunditatis, ambitu fere vnciam æquat, gustu, concretione & Phaseoli similitudine; hanc non demptam ex arbore Phasiolifera, vt quidam putant, nôrunt amici quidam, qui seuerunt, leguménque non ita dissimile Phasiolo habuerunt. Sed alias perquàm raras habemus nos, munere lectissimæ, literata virtute & familia in Anglia illustri, Heroinę Catherinæ Killigreæ, quas ferunt repertas magna copia ad Cornubiæ littora, & quod non parum mirum, eo loco nullam meminit vllus nauem illisam, nullúmve naufragium factum: & tamen quotannis nouæ inueniuntur, partim fluitantes & partim effodiuntur immersæ sabulis littoreis, quasi, vt putant Cornubiensis maris Anglici accolæ, secundis Austris, aut Zephyris è nouo mundo appulsæ fuerint.

Belgarum Bouckweyt, an ERYSIMVM Theophrasti?

ETSI in segetum censu ponunt Theophrastus, Plinius atque Galenus Erysimum quoddam Sesamo simile & cognatum, cibis aptum; tamen delineatio magis folia leguminosa testatur. Nulla autem planta videtur affinior eruditorum sententia, quàm illud frugum genus, quod Belgis Brabantis, Heluetiisque tanta copia seritur, vt isto vniuersa sata, quasi purpura operta eminus rutilent. Vniuersa planta, præcipue quando maturescit, purpurascit Amaranthi colore: caulis bicubitalis, striatus, folia Smilacis minora aut Atriplicis: flore candido: semine glumis contento, triquetris fuscis, quæ molendo exuūtur, ex Farina, lacte & butyro pinsuntur placentę, & sartagine friguntur, pueris expetitæ. Belgium, & præsertim Antuerpianus ager, huius est fœracissimum. Quòd si oculis vidisset sedulus & perpetuus Hermolai, Ruelli, Leoniceri, cæterorumque doctiorū carptor Mathiolus, veniam potius præcipitis iudicii, & paucæ inspectionis, ne dicam lectionis, ab illis doctis exorasset, quàm eorum nomen lacerasset. Vt quorum monumenta multis studiorum anxietatibus comparata, illi quasi offam præmansam in os inseruerint, amplisimáque segetem (sed immeritæ) laudis suggesserint. Intuere eius duo argumenta: Triticum Sarracenicum Tridentinis *Formentono*, tantum caule rubet, non foliis: alterum argumentum, ab omnibus auidisimè depascitur. Respondeo, *Formentone* totum rubrum esse demptis floribus albis: rura Belgica & Gallica id affatim edere, & tuam Dialecticā hîc captionem moliri, quæ dum ab omnibus auidè vorari argutatur, viriditatem, vnde tota vis rationis pendebat, reticuit: nō enim dicit non edi Theoph; sed virentia folia non edi: misera tamen vtraque argutatio. Rubor inest palmitibus, Titymallis, Atriplicibus aliis, & similibus multis in locis, alibi nullus. Et Basileæ agnum habuimus cicutæ Helluonem; at alibi passim animantia respuunt: hîc in Anglia virentes asparagos veterina non tangunt; post fœnicetiū in maritimis, illis aridis vescuntur. *Math. pag. 573*

An Officinarum SESAMI semen sit Dioscoridis?

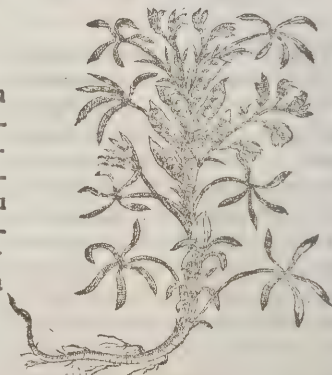
SEMEN istud perpetuo nomine & vsu Sesamum fuit, quod satum, vidimus adultum in horto Treuisani Doctoris Patauini, siliquulis cylindriaceis, præsepiolis distinctis, semine isto flauescente, oblongo, Sesamino plenis. Caule sesquicubitum crasso, foliis Amygdali, vel Ocymi. Flores, Ruborem, & alia non meminimus, nec putabamus vllum fore, qui plantam, hanc Sesamum inficiaretur, si semen semel intueretur istud dictum.

Quare

Quare ſi ruborem deſiderat in Seſamo Senenſis, docti in illo pudorem, vt qui vnius plantulæ fortè aridę, in ſolo peregrino adultæ animaduerſione, de Seſamo aduerſus omniū iudicia ſtatuerit, nec quidquam potioris docuerit. Quantum enim ſeminis iſtius Seſamini Venetias, Piſas, Genuam, Lucam, Antuerpiam ex Alexandria Candiaque, vęnum venit, huius plantæ eſt, quam monitus fortè inuitus depinxit.

SATIVVS LVPINVS.

NEc ita procul abſunt à Fabaceis & Phaſeolis fructus quos θέρμους vocarunt Græci, quia calidiores cæteris leguminibus eſſent, aut potius quòd θερμῷ, id eſt, calida aqua lauarentur & macerarentur quò amarorem exuerent triſtem & moleſtum, à quo etiam λυπαν-κέρων & Lupinus dictus, vnde Virgili. *triſtiſque Lupini ſuſtuleris Calamos*, Quamplurimis in hortis præſertim Pharmacopœorum habetur ſatiuus, culmum edens, perinde ac Faba, rectum, & ſuapte natura ſtantem, ſed rotundum, cauum, nonnihil tomentoſum, è radice ferè ſingulari, nec multum fibroſa, à qua fere per totum caulem & ramos alterno ſitu exeruntur in pediculis folia ſena & ſeptena diuiſura, digitata Viticis, aut Staphidis agriæ ſimilia, aduerſa, virentia, ſubtus incana, hirſuta: ſiliquę Fabaceis minores, latiores quàm Phaſeoli: durus fructus, rotundus, compreſſus, albidus foris, ſubluteus intus, perquàm amarus. Flos ter ęſtate ſpectandus, nam initiò ex imo emicant albi, poſteà è cauliculis affecta æſtate & per Autumnum exeunte. Pedemontani proſerunt patentes planities ſatiuo, quos maceratos eſitat plebecula.

Segetum SYLVESTRE *flore purpureo.*

IN ſatis & cultis Gramuntio luco circumiectis non procul Monſpellio ſępè occurrit hic, qui illicò intuenti ſatiuum ſuperius deſcriptum refert: niſi quia gracilior multò eſt, caule, pedali folio quinque partito, anguſtiore, & flore purpureo & puniceo, Piſi minore: fructu etiam minore, guttatis, aut fortuitis aſperſo maculis, pullis, cinereis, & cęſiis. Inibi etiamque in hortis herbariorum viſitur hic idem floribus luteis Geniſtæ, fructu nihilo ſecius amaro.

PISVM VVLGATIVS *Maius.*

Germa. Erweyſſen. *Ang.* Peaſe.
Belgis. Stock erwitten. *Ital.* Piſo.

E quadam vrbe Piſa inter Oſſam & Olympum montes ſita Piſum allatum & dictum volunt: de quo nihil extare apud Dioſcoridem non tam mirum fit, quàm certos nos facit, multa eius operi intercidiſſe, quę illi notiſsima fuerunt. Nam nullum legumen notiùs aut præſtantius ſecundum Fabam Piſo eſt: quod gręce etiam λέκυθον dicitur, quaſi dicas oui vitellum, quem colore & ſimilitudine exprimunt, vbi per maturitatē flauent virideſcúntve, ſunt in ſiliquis cylindriaceis ipſa ſemina, quę vnà cum membraneis vaginulis, vere & ęſtate iuſculenta commendant: harum ſeges prolixè admodùm luxuriat, humi ſemper caduca, niſi ridicas, pedamentáve ſit nacta, prælongis, gracilibus, fiſtuloſis caulibus, per media foliola euntibus Perfoliatę ritu: ſupernè lentis in clauiculas exeunt, folia rotunda, oblonga, in duos ferè ſemicirculos oblongos diuiſa: flore effigie papilionis, albicante ſui medio purpureo, radice exili, quibuſdam Germanię locis ſponte germinante.

An Piſum anguloſum Hortorum quadratum Plinii?

ALIQVAM multæ in ſemine varietates viſuntur Piſi non ſecus atque Fabarum: nam prægrande quoddam in Belgię & Anglię hortis colitur, anguloſa & quadrata corpora-

tura

tura ciceris maiore, mediocrem Fabam æquante, ferrugineo aut ruffo colore: nec tamen gustu distat: sed multum longius in denos, duodenósve pedes porrigitur: videntur hæc an gulosa *Plinij* Pisa.

PISVM minus ex luteo virescens.
Ital. Piselli.

PRopter corticem viridantem interioremq; medullam, oui luteo concolorem, certum est vocatum fuisse ὤχρον id est, luteo pallidum, vt est terra Ochra: vnde etiam λευκοῦ nomen superius dictum in maiore Piso manauit: præterea autem commendatio in iurulentis, quia illicò tenerescit, vtpote minores, pinguiores, delicatiores, facilius elixantur, facilius concoquuntur. Seruntur in agris, vbi minore cultu, nec fulcris ægent.

PISVM Syluestre.

IN Heluetia & superiore Germania, non secus ac Phasellus syluestris, obuiam se dant peregrè eunti, etiam sponte *Pisa*. Figura nō absimili, sed radice multò adultiore, fibrosiore, crassiore, & perenni, quales illic collectos, chartis inseruit noster Penius. Quidā in suo vnius paginulæ rariorum stirpium libello, memorandum mirūq; quiddā affirmat: in saxis littoreis, nulla terra opertis, tantam tamq; portentosam segetem Pisorum sponte nulloq; satu enatam in Angliæ Suffolcia, inter Otfordum & *A*lburnum, etiā Autumno 1555 quantum satis, vt millibus hominibus suppeteret.

Pisum cordatum, sit ne potius ISOPYRVM, quàm Melanthij quædam species, aut Trifolium palustre?

QVoniam nomenclaturæ Isopyri atq; Phaseoli innuebant hāc plantam esse leguminū naturæ affinē, aut similem saltem, non abs re solertes vestigatores trifolium Fabaceum, Faseoli folium aquaticum, nobis commodiore loco memoratum, autumarunt verum Isopyrū esse. Quod valdè simile vero esset, si vocula Anisi abesset: quæ obstat quò minus hæc aquatica Germanicè faba vocata, verę designationi satisfaciat. Desideratur namq;, non tam Phasioli πέταλον (quod nonnulli etiam folium interpretantur) in hac, quàm Anisi foliū, quod quibusdam repetitum frustrà, aut luxatæ lectioni Dioscoridis additum, opinantur. Qui verò vulgarem lectionem tuentur, quandam Melāthij speciem appingūt, nulla prorsum Phaseoli siue ortus, siue lineamentis similitudine: sed muta pictura, qualis Commentatoris est, vno aut altero Anisi ramulo, ad radicem Melanthij expresso. Quare si coniecturæ indulgendum & codici assentiēdum, malim cuiusdam amici exercitatissimi amplecti sententiam, quæ Cor Indicum, ortu, summitatibus & clauiculis Phaseoli, folijs verò Anisi diuisura, Isopyrum statuit. Suffragāte ipso fructu, quem ternum Melanthij colore & sapore Pisi, aut veræ & antiquæ Fabæ siue Phaseoli Syluestris similitudine & magnitudine Halicacabi, folliculus claudit. *I*d Cordis aut Pyramidis effigiem media sui parte conspicuam refert, vnde Cor Indicum vulgo passim vocitatum, & notū. Officinis propter folliculum haud admodum diuersum, nisi colore, ab Halicacabo, Halicacabū peregrinum vocatur.

Ochrus syl. siue ERVILIA.

SYluestris indolis velutiq; degeneres à Pisis Ochrísq; Eruiliæ, quasi eruendæ & eijciēdæ dictæ, rarius nisi in hortis Septentrionaliū herbariorum hodie seritur: iuxta tamen sepes, vias, in Linguagotia sponte reptat imbecillioribus viticulis, membranula triplici aut duplici secundum longitudinem veluti pinnatis, ima folia oblongiora & latiora, in clauiculas desinentia ferentibus: supernè vere foliola partim in plura & minora diuidūtur, partim etiam clauiculis donantur cādidis, & interdū purpureis, flore & siliqua Cicerculę, cui admodum similis.

LATHYRIS *Norbonensis latiore folio.*

VAlde verisimile est à Lathyridis Cataputiæ granis quæ Orobinis similia seminula Diosc corides dicit, nomen factum Cicerculæ vocatæ, quæ hodie differentias duas habet ex agro Norbonensi allatas, vbi sponte frequentior erumpit ea, cui latiora supernè acuta bina, neruosa per interualla oriũtur folia, citu & imitatione auricularum lepusculi arrectarum, aut Bupleuri herbariorum,

Angustiore gramineo flore Lathyris.

ALteri in nudis ibidem ènatę folia admodum angusta, graminea, Venosa, & mucronata, è pediculo bina in tortiles capillaceasque clauiculas desinente, Catanacæ ferè sunt: defluxis albidis & luteolis floribus succedit siliqua compresior, duplò breuior, latior superiore, vbi grana angulosa pusilla, *Pisi* aut Heruilię sapore.

ARACVS aut Cicera.

QVamuis distinxerit Galenus Aracum citra aspirationem scribendum, ab Aracho aspiratione scribi solito, viciumq; & exitium quoddam istud posterius Lentiũ & aliorũ leguminũ dixerit: tamen vtrumq; videtur ab indole sui cognati leguminis quasi in spurium abijsse, vt de illis diximus, & in istis obseruamus : Est enim prorsum cognatus & similis, fortassis idem ille Aracus, quem quidam Cicerculam alteram volunt: nec abs re, cum eius grana sordidius nigricantia inter Pisa, Orobos, & Vicia pullulent, à quibus videntur degenerasse. Quod idem Columella affirmare videtur, quando nihil sapore, sed tantum colore à Cicercula dissidere, eóque Cicera vocari asserit. Ramosis è radice fibrosa prouolui tur calamis, flexilibus per lõgitudinem quasi teniolis membranulisúe pinnatim angulosa: folijs Cicerculæ.

Est vbi luteo flore inuenerunt amici quidam, quem nisi Ochræ vicium putant esse, vt steriles *Auenæ*, Lolium, Melampyrum, alijq; segetum morbi.

APHACA.

MIxta videtur hæc è *Piso* & Lenticula, vt cuius siliquam, semenq; simile est sortita: *Pisi* autem folia, caules & capreolos, longè exiliores quàm Lentis, cuius semen refert, sed minus, nigrius, durius, esu ingratius, siliqua non dissimili tamen, latiore, longiore: tenella sunt folia, ex aduerso bina, caulis geniculum *Pisi* modo amplexa, vnde exeruntur capreoli.

Terræ GLANDES, *siue* PSEVDO APIOS *Germanorum, an* ASTRAGALVS *Diosc?*

LEguminosæ huius gentilitatis est bulbosa, quam Germani Swart Rettich, id est, Raphanum nigrum, & Sewbrot, id est, Suillum panem, Aker eychel & grund eychel, id est Balanum terrestrem vocant. Spargit humi tres quatuórve ramulos in imo rubellos, Ciceris aut *Pisi* folio & clauiculis donatos, quibus, si adsint, proximas quasque plantas amplectitur: flores item purpurei *Pisi* sunt: & in siliquis paruis exiguũ semen. Radices verò oblongæ oliuarum glandiśue instar sunt, foris nigræ aut pullæ, intus albidæ, multis quasi traiectæ vel appensæ fibrosis loris, seu funiculis variè inuicem implexis, & latè fusis. Angliæ, Germaniæ, Galliæque Nortmaniæ Syluosis opacis, iuxta sepes: Norbonæ autem, Italiæ cæterisque æstuosis regionibus, non nisi in arduis & niuosis eruitur : cuiusmodi sunt illic Veganij montes & colles Martij Galloprouincię . Sapor illis subdulcis, glandis, aut Castaneę astringens . Siccatæ multum durescunt, vti Pœonię radices, nec minus solidæ sunt: nec minus contumaces tundendo(quas seruamus) quàm Thoræ glandulę. In hanc veram & meram recensionem videant studiosi an possit quadrare Astragalus, cuius lectionem apud Dioscorid . luxatam esse ex *Paulo* perspicuum est , qui non Memphiticum sed Pheneum Astragalum legit, & *Plinius* idem confirmat : Ac tametsi

descrip-

deſcriptionem dat paulùm diuerſam, nullam tamen facit mentionem; fortè quia iam tum in Dioſcoride lectio deprauata erat; vel quia ex alio ſcriptore verterat. Ad hæc, Galenus & Ægineta, Aſtragalon paruum fruticem ἔχοντα τας ῥίζας, aſtringentes, quaſi plures, nec tamen Raphanum memorant. Quare, tanquam non in Dioſcoridem, ſed ab iſto codice male acceptam animaduertamus hanc lectionis deprauationẽ, quippiam erit nobis audendũ. Eapropter nos, vbi ςρόγγυλη ὥσπερ, ῥάφανος ὀνευμεγέθης, habetur, βάλανου: vnius literulæ methateſi, & alterius caudicella ſurſum verſus repoſta, reponi vellemus: qui lubricus lapſus eſt amanuenſibus: quum enim Glandulam, Ficum terrę & talum vocarint Romani, *A*ſtragalum, non Raphanum, ſed potius veram, nec huius noſtri fortè diſparem effigiem intellexerunt: nec ſolùm talum, Oſsiculum luſorium *A*ſtragalon vocarunt Græci, quale referunt hæ radices, ſed etiam flagra, nodulis, aut tuberculis aſperata. Sic enim Μάςιξ ἀςραγαλῶτιτης, ſcutica taloſa ſeu nodoſa ſontibus cædendis apud Lucianum vſurpatur. Hiſce tamen ineptiuſculis ſcholiis facilius quis obſtrepet, quàm meliora ſubdet: Cæterùm candidus arbiter, minima quæque in *Pri*ſcorum deſignationibus ſcit non eſſe ſeuerius exigẽda: de Apio, quem quidam putarũt cùm hac eundem, manifeſtum ſit: Eam ſiquidem ſimilem dicit Aſphodelo, vt idem fecerat Theophraſt. cum tamen vnico ſit bulbo.

Eruum Sylueſtre Herbariorum ſitne Κατάναγκη. *ſiue amatoria, aut neceſsitaria, non Bulboſa vnguimiluia Dioſcorid?*

QVASI neceſsitate inconcuſſa & fatali adigeret ad amandum, Catanancen vocarunt, quaſi amoris illicium neceſſarium; quia omnia vincit amor improbus. Eam autẽ neutiquam notam probè noſtro æuo, minus mirum eſt, cùm etiam ſi ſtirps de facie nota, & apud nos nata foret; tamen incertum adhuc eſſet, num vera eſſet cenſenda; nullis enim viribus, niſi præſtigioſis & Faſcinatricis inſaniæ, amatoriis illecebris commendatur, quas Theſſalicæ tribades & lenæ prętexebant, fortè ſuis carminibus, vt hodie factitant impuræ fordæ Italæ, verbulis abuſæ nefariis ad inſanum amorem conciliandum, quas vires attribuunt herbulis vulgatis. Idcirco *P*linius, eiúſq; coæui cordati viri, conſultò figuras harum tacuerunt. Nec ſanè eas noſſe, vllius eſt operæpretiũ: nec Dioſcorides vires, ſed hiſtoriam duntaxat alienam citat. Quodpiam genus leguminis fuiſſe hanc deſcriptio oſtendit, cui non malè quadrat ea herbula, quæ in hortis herbariorum Iulio & Auguſto, poſt floſculos *P*iſi delapſos, ſiliquas longiores, exiles, teretes fert, ſemine refertas ruffaſcente: foliis anguſtis, gramineis, binos pollices longis, Lagopi anguſtifolii, quæ marcida, recurua, inſtar milui conuulſi cruris viſuntur: radice exili, ſimplici. Viſitur etiam in agris litorum maris *S*eptentrionalis.

ALTERAM Ciceris ſemine, oliuam radice æquante, mali parui magnitudine, quæ vel adumbret, nullam nouimus plantã: rara namque admodum effigie oportet ſit hæc: ſi deſcriptio vera eſt. Videtur perſuaſio hæc, deliri amoris conciliandi etiam nolenti volenti. à feminis pertuſi myſterio hauſta: quam ſi fas fuiſſet, nec nos ineptiæ piguiſſet, in *P*hyteumate, Leontopodio, & proximo Antyrrhini capite patefeciſſemus.

CICER ſatiuum, arietinum Dioſcoridis.

OFFICINARVM Cicer rubrum vbique in Italia, Germania, & Gallia ſeritur, & adeò noſcitur, vt nullus neſciat iam eſſe antiquorum verum Arietinum, qui modò videat in ſiliqua tereti, & inſtar marſupioli tumida, hirſuta, vnciã lõga ſemina, Piſo maiora; caput Arietinum frontata effigie, & angulo aliquantùm mucronem æmulante: color albus quibuſdam, quæ minus in medicamẽta veniunt: alia obſoletè nigricant, plurima ex fuſco purpuraſcunt, qualia efficaciora ad medica commoda habent officinæ. omnes ſementem & meſſem faciunt Itali, apud quos eſitantur magna copia: folia Lẽtis poſitu, medio neruulo hærent, tantillùm crenata: flores purpurant punicantes. *Varietates.*

CICER Orobæum Theoph. ab Orobo nigredine tantùm diſtans.

CICER Orobeum. 400

DIFICILE tamen sit statuere quodnam sit Dioscori. domesticum primum: nam nouũ quod hic damus, tantopere simile est Norbonensium Orobo, siliqua præsertim, vt certos nos reddat esse illud quod dulcissimũ & Eruo simillimũ à Plinio dicitur: sed ambigimus iã, sit ne idem istud cum Diosc. satiuo: cui eundem fecit Orobũ vulgatum & receptũ officinis doctus & perbonus scriptor Dodonæus, qui nondum hanc nouisset. Norbonę & Galloprouinciæ plerisque satis per messes flauet hæc, culmo assurgẽs sesquipedali, geniculato lateratim, quasi in obliquũ flexo, leuiter striato, fistuloso: foliolis in imo neruulo prolixo hærentibus, Lentis aut Araci: à medio itẽ ramulis donatur & foliatis pediculis: & iuxta summos alarũ geniculos complures cõfertæ siliquę, vno fere exortu nixæ, sese tangũt & stipant, cylindreæ, vnciam longę, rectæ, teretes, inter transuersa pusilla interualla foras protuberantibus singulis quasi torulis, ternis & quaternis, articulatim distinctis: ipsa intus semina nulla membranula distincta, Pisum Arietinum fermè ęquant, obtuse triangula; Orobi duplo maiora, colore albida, pallida & subfula, non ingrati saporis, Ciceris aut Pisi.

OROBVS receptus Herbarior.

ROBVS, color rubeus antiquis fuit, qualis in ruffiis bobus, & Orobis cernitur. Hodie nihil penè ab illo dudum dicto dissidet receptus in Officinis Italicis & Norbonẽsib. Orobus semine & siliqua præsertim, nisi quia huius altero tãtò minor est, cõpressior, nec vno loco, sed variis ex alarum geniculis, secundum summũ & imum caulis exorta, pendula, alioqui terna & quaterna claudit semina Cicere minora multò, tangenti hebetius angulosa, & vno latere aliquantùm acutiora, gustu lentis, folio & facie Pisi Lẽtis aut viciæ: ramosis sparsis luxuriantibus, caducis fere ramulis: minus tamen est πλαvιόκυλ☉ hîc quam superiores duo, minúsque ingratus gustanti: nec enim nostro ingenio conuenit, stirpium vel figuras, vel qualitates plumbea Lesbiáve norma ad nostrã sententiam exigere, aut flectere, vt nimis multi factitant: sanè par est alterutrum horum leguminum, verum esse Orobum, cum è tam multis nihil penitus similius occurrat, oritur hic affatim in glareosis.

CICER SYLVESTRE VERIVS.

VIRVIT hac æstate in horto Morgani quoddam Cicer parùm adhuc notum è Sabaudorum & Heluetiorum finibus huc accersitum, facie & siliqua Arietini Ciceris, quod eousque pręsefert, vt primo intuitu quilibet Cicer dicat: Siliqua quippe breuis, foliosa, compressior paulò: flores item purpurantes, non absimiles, sed semina multò minora, compressa & potius Lathyridis Ciceculæ: habitu tamen lætior tota, latiusque plures ramosos alis & firmiores spargit culmos, cubitales & sesquicubitales: folia edentes Loti syluestris fermè æqualia, Ciceris Arietini maiora, crassiora, rotũdiora, & tantillùm etiam crenata: Radice quotannis rediuiua. Quare non ab re quis coniectet istud Diosc. Syluestre esse.

CICER Syluestre herbariorum aliud, folliculis Coluteæ.

LONGIVS adhuc videtur recedere à Dioscoridis syluestri istud, quod caducis ramulis serpebat superiore anno in eodẽ hortulo, flexilibus gracilibus ramulis, propius Securidacam minorem aut Lentem, quàm Cicer designantibus: & quidem floribus luteis pallentibus Lycoctoni, cui folliculis penè par est, sed Coluteę figura & Arietini Ciceris ritu vnà plures collecti, hirsuti, atri, referti perpusillo semine Sesamineo, aut Genistellę, duro, comprẽsso, nitido, gustu Phaseoli. Mathiolus, huius suam picturam mentionémque

tionemq; ridicule inculcat in Indice, quod tamen non describit, quasi super eò nihil ambigendum esse nobis imperasset, vt alibi passim facit.

φακός LENS.
Gall. Lentille.
Ger. & Belg. Linzen.

NVLLVM minus ambiguæ notitiæ legumen quàm Lens, quam quòd lenes æquanimesque vescentes efficeret, Plinio authore, sic dicebatur φάκος autem Græcis ab vtre qui fuit ασκος metathesi & mutatione vnius elemēti. Facilè de siliquula & granulo rotundo, æquabili circinatione compresso, lagenulam effigiante, quilibet eam noscitet. Calidiore solo, & sudo, siccóq; cœlo proferi gaudet, vbi lætior, lautiorque quolibet legumine habetur. Ei Ciceris syluestris siliquula compręssior breuior, penè quadrata: vbi duę vtplurimum lentes insunt, sæpe Fuscæ & interdum albæ nigricantes. Foliola qualia hærent supernè in Piso: segete humi fusa & reptrice.

Βίκιον VICIA.
Ger. Wicken.
Bel. Witsen.
Gall. Vesce.

A Vinciendo ducit Varro: malim tamen βίκιον esse, nempè lagenulæ effigie semē, quod etiam ἄρακον Attici vocabant. Nulla autem regio algidior calidiorúe Vicia satiua & Syluestri vacat. Seritur enim in subsidiū Auenæ ad iumentorum pabulum. Siliquæ sunt Genistæ: semina compręssa Lentis, nigra, quina aut sena, præssè rotunda, ingrata gustu, nō dissimili Lentis aspectu, sed habitior tota: folijs maioribus Pisi Minoris aut Ciceris.

ARACVS, siue Aracca & Cracca maior. Vicia syl.
Ger. Wild Wicken.
Belg. Crock.

Αρὰς quasi pestes perniciésq; leguminosæ frugis dicunt vnde ἀράχοι & Craccæ, vecijs in satis associātur, & valdè assimilantur: siquidem in vna quasi ῥαχις siue spinula aut dorsulo insūt veluti plumatim in alę modum foliola perquàm exigua è viticulis, multò quàm Viciæ aut Lentis exilioribus, iuxtaq;, alas Viciæ ritu & similitudine, flores purpura dilutius rubent. Siliquulæ longiusculæ Cataneæ propior est, vbi sena aut septena semina rotunda nigricant, penè Raphani: non autem compręssa vt Viciæ & Aphacæ, qua quilibet eam discernere valeat.

ARACHVS siue Cracca minima.

NImisquàm exilis & penè capillacea hæc tum viticulis, tum foliolis ijsdem, dispositis Lētis modo, sed delicatioribus & angustiorioribus multò: perpusillæ siliquulę pediculo, non caule ipso vt superior subnixa & quaternis intus granulis nigricantibus, rotundis Rapi aut Brassicæ inclusis, florum apiculis pallidulis.

HEDISARVM, siue SECVRIDACA maior & minor.

ANcipitis Securiculæ ęmulo semini fertur accepta πελεκῖνος siue Securidaca vox quam etiam ἡδύσαρον ob suaueolentiam vocarunt. Ea in aruis & segetibus quas rapidi torrentes ex Alpibus Taurinis pręcipiti alluuione, plerumque vastant, & ad Ceuacium via, satis multa oritur, leguminisq; modo serpit & fertilitate restibili sese reparat, foliolis Lentis vel Astragali maioribus, procurrētibus viticulis & floribus Ciceris purpureis: siliquæ hærēt, humi item stratæ, compressę rostrellis aduncis, quātæ Fœnugręci seminis & similitudine, sed cōpressiores vtrinq;: & angulosā aciem Securis effigiante radice liguminosa fibrosa, sapor amaricans & Lupini fermè odor fœnugræci vel Meliloti, cuius commendatione Myropolę nomen dedisse Hedisari videntur. Vtebantur fortè tunc non secus

atq; veneti ſuffitores, quáq; Melioti ad Chyrotechas aliáq; fragrantia grata imbuēda, multum vtuntur.

Securidaca minor.

ASTRAGAlus Monſpel.

LEgumen illud multo minoribus viticulis, folijs & floribus purpureis exiens, è peciolis quina & ſena cornicula intròuerſus falcata habens, mucronibus reflexis infernè cō iuncta, & duplici intus ſerie digeſtū ſemen, ſubrotundum, ſubfuluū, eſt ſimilius Galegę vel Araci quàm Securidacę. Idcirco præceptores noſtri Mōſpellienſes huius ſpeciem eſſe inficiabantur: Inibi quippe & cæteris Norbonæ Frontignanæq; aridis, glareoſis, maritimis totū viret annum radicéſq; complures profundè merſas, prolixo implexu ſpargit. guſtu leguminoſo, nec perinde vt Securidaca, amaro. Eapropter Aſtragalo propiorem aſtruebant, quò nos etiam referendam duxiſſemus, niſi Raphani bene magni radix illi & aſtrictoriæ, cæterçq; facultates ad vlcera deeſſent. Quare vniuerſas ſtirpium gentilitates animo voluenti, nulla quæ explendæ deſcriptioni ſatis ſit, vſpiam ſeſe dat. Non ea, quam in collibus Lugdunenſibus prope Trenon, & in horto Patauino floribus purpureis & folijs ſimilibus ciceri, ſed gracilioribus, vidimus. Radix certè diſſuadet, nam Senenſi herbariorum Dictatori, licuit pictoris opera ad quiduis lubitum fuit, alludere & nobis illudere, ideò nunc illum illius picturæ poſtremò puduit.

GLAVX vulgaris.

DE colore foliorum, quæ aduerſa ſpectarentur glauca ſiue pallentia, χλωρά dicit Dioſc. nomen huic aſcitum fuit. Fruticat autem ramulis, bicubitalibus vimineis, flexis, ſparſis, ſtratis, rotundis, gracilibus, lignoſis, bina crebráq; foliorū ſerie, à radice craſſioribus & duris, & intortis propaginibus procurrente, quaſi Arthemiſiæ: cernuntur folia cæſio virore supernè, auerſa verò pallore glauco, Cythiſi maiora multò, Fabæ, ſitu & craſſitie propiora: purpuraſcunt flores extremis ramulis Galegæ. Siliquis tamē multo maioribus, craſſioribus, quæ per meſſes maturæ dehiſcunt in binas vaginulas ſemine plenas, colore, ſapore & odore leguminoſo, cuiuſmodi tota planta: quæ tamen proceritate ſpecioſior multóq; maior eſt, quàm vt Glaux prodita videatur: multa in Belgio. Ex Angliæ nos litoreis, item mediterraneis procul mari, Londini Serendam curauimus.

GLAVCA vel Glaux, quædam, leguminoſa herbariorum, floribus purpureis.

IVxta agrorum viarúmq; marginesobuiam ſeſe dat in Francia, Anglia, & Belgio hæc, caule rotundo pedali, radici exili, ſingulari nitente, à qua ſtatim folia, erumpūt Ocymoidis aut halimi, albida, Glauca, oblonga: è medio autem caule aliquammulta exeunt minora & minutim Lentis modo aut Viciæ diuiſa. In ſummo caule pallido, conſpicui flauent aut punicant flores, congeſti in glomerulū, ex calyculis multis conflatum, obſidentibus ſquamoſis folliculis, aceroſiſq; veluti glumis, vbi ſemen. Tota plāta læto aſpectu.

Caput Gallinaceum Belgarum, an Onobrychis Dioſc?

QVaſi ſurſum vnà cum ſcaturiginibus erumperet ἀνὼ βρύχειν ονοβρυχις dicta, circa nam que fontes oritur. Non labor, non herbæ defuere complures, quæ ſe nobis obtruderent, quaſi legitimæ forent: quas tamen omnes reſpuimus, propter vnam aut alteram quę propius Dioſc. deſcriptionē, tametſi valde ieiunam & parum ſignatā, accedere viſæ ſunt. Harum notior Galega riparum & vliginoſi ſoli alumna, nó perperam putaretur, ni folia multo maiora eſſent, lentis, procerioreſq; caules, quē exceſſum, (nam tota facies leguminoſa, flos & vires perbellè ſuffragantur) ſi quis obijciat, ſimilia collata in Cappare cū malo Cytonio, & cætera componat. Et interim, dum ille noſq; melius quid veſtigamus, hanc iam deſcribendam habeat, vt rariorē ita minorem & multo figuræ propiorem: quam in hortis Belgicis colunt herbarij, è radice parua fibroſa, cauliculos pedales, exiles habet, & folia lentis anguſtiora, aliquantò longiora, ſine capreolis: in cymis, teneris, Galegæ floſculos, purpureos, dilutos, albedine mixta geſtant. Quibus per æſtatem marceſcentibus, quibus

quibus ſiliquulam pro ſemine, caſſide, criſtata inſignitam, ſpinulis muricatam, quadantenus Tribuli terreſtris, oſtentat. Eruditus Coldenbergius nos ſemine primus donauit, atq; in Hollandiæ & Zelandiæ aggeribus & littoreis aduerſu in maris alluuiones & procurſus erectis repagulis, naſci ſponte monuit. Monſpellij in hortis enatam habuimus.

ORNITOPODIVM, *ſiue Pes auis.*

SCi tam vocem aptarunt iſti legumini Docti recentiores, ad huius herbulæ ſiliquas, pedem auis effigiantes deſcribendum: conſtant quippe vni pediculo nixæ, qua ternæ aut quinę, expanſæ mucronatæ, quaſi ſtillis aduncis, articulatis, curuatis, in pedis auis æmulationē: palmares & ſeſquipalmares ſūt viticuli, ſparſi humi foliolis Araci minoris: floſculi melini Coronatæ Meliloti.

Perpuſillum Ornitopodium.

Varietas.

Quàm elegans hæc varietas quam pictam damus: Oritur in marginoſis herbidis Grinwicij Regię, ad Tamesim flumē, nō procul Lōdino: vix tota binos aut ternos ſuperat pollices: ramulis in terram ſparſis, exilioribus & crebrioribus, venuſtius ordine poſitis quàm ſuperior: quæ non alijs ab iſta natalibus gaudet.

SFERRO *Cauallo,* *Ferrum Equinum.*

PLanta etiam leguminoſæ familiæ eſt hęc, cuius ſiliqua multū mirationis excitauit iſtis nomenclatoribus, qui *Sferro Cauallo*, id eſt ſoleam equorum refringentem fabulati ſūt. Nam nobis experiundi auidis, magna copia reperta propè Maſſileam, fruſtra ſæpius factum fuit periculum: etiam via quæ ad prædium Rondelletij mareq; ducit, ad dexteram, propè ruſculum in ſquallidis dumetis & marginibus plurima gliſcebat, æſtate minus torrida. Siliqua affabrè plantam hanc à tribulo terreſtri, Scorpioide leguminoſa, & Ornitopodio, quibus alioquin foliolis albidis, & comptis ſimilis eſt, diſcernit. Flores item puſilli, lutei: intrò nonnihil compreſſæ ſiliquæ, veluti ſecuriculata, vndoſa & ſemicirculis ſinuata acie, ternis aut quaternis equinæ ſoleæ veſtigijs continua & diſtincta ſpectantur, ſeminulis ſoleam equinam effigiantibus, aut dimidiatam lunam, vnde illi quidam nomen Lunariæ affinxerunt: guſtu leguminoſa, radice Londini hortis viuaci.

SCORPIOIDES *leguminoſa.*

EST & alia nec minus venuſta aut rara, ſegetū Norbonēſium alumna: Radice nittitur fibrillis multis, cauliculos rectos, graciles, binos aut ternos, pedales & ſeſquipalmares erigente: quorum in ſummo, admodū incuruis mucronibus adunca cornicula, Fœnugræci rotundiora, graciliora inſunt, introflexas Scorpionum caudicellas, tranſuerſis articulis & argutulis liris imitata. Floſculi puſilli lutei, alterius Scorpioidis: Foliola Ornitopodij, aut Tribuli exiliora, ab imo ſtatim ceſpite, in neruulis vtrinq; ordine ſita.

TRIBVLVS *terreſtris.*

SOliti erãt proijcere hoſti murices infeſtis aculeis armatos: quos quia protererẽtur τριβόλους nominabant: vnde huic ſiliquæ plantæq; muricatæ Tribuli nomen. Videas pratenſes pulueruIentas & ſabuloſas planities maritimas Adriatici, Thyreni & Gallici Mediterranei, iſto terreſtri & minori Tribulo itineranti, exutis pręſertim calceis, infeſtas & propemodum inperuias. Mõſpelij etiam aridis & oliuetis ſerpit, aſpectu liguminoſo Ciceris, ramulis compluribus exilibus, gemino foliorum verſu refertis, nõ Portulacę, ſed Lentis vel Araci: eoque labeculam in Adrachne ſuſpicamur, & legere Arachi ὅμοια aptius rei veritati ducimus, id eſt Viciæ, vt indicio ipſamet eſt plãta. *P*uſillos floſculos luteolos, in pediculis ex alis exeuntibus, vbi emergunt infeſtis aculeis rigidiuſculis, ſexanguli, quinquangulíve murices, medullam & ſemen oſtẽtantes, per maturitatem & æſtatem dehiſcentes, radice parua, fibroſa nec altè depacta, nullius hodie fermè commodi, niſi *A*ſinis, quibus pabulum illic eſt. Commentatoris Senenſis ſolitam ſedulitatem duo teſtãtur Tribuli: alter qui iam nobis dictus. Hunc Doct. à Guino *P*iſano dono acceptũ quaſi in Italia præſertim Venetijs, rarum foret, dicit: alterum *D*ioſcoridis folijs portulacæ ſibi in D. Nicolai ædis Veneto littore viſum, quam eius ſanè non vulgarem cognitionem & in ſtirpiũ inquiſitione operam poſitam, quidam peritus locorum illorum & herbarũ Italus facetus ſic nobis exponebat: Commentatorem inquiens nunqnam niſi aridum aut pictum vidiſſe vulgatiſſimum Tribulum, eóq; deſcribere neſciuiſſe: deinde Crithmum ſeu portulacam marinam illic frequentem, pro Tribulo Portulacæ folijs accepiſſe: non tamẽ deſcribere auſum: forſan quia nullus extabat author a quo deſcriptionem ſubriperet. *P*oſtremũ eſſe in Lio Venetæ inſulæ ſabuletis, cuiuis Pharmacopœorum notiſſimum terreſtrem, eóq; minimè *P*iſis accerſendum.

ASTRAGALI perſimilis palmaris puſilla planta.

DVm peregre eſſemus in collibus quibuſdam Galloprouinciæ, hanc ſublegimus elegantia neutiquam ſpectatu indignam: radicibus namque prorepit lignoſis, implexis, corticoſis, denſo exortu, numeroſos cauliculos, fruticãtes, duros, ſed breues, vix binas aut ternas vncias excedentes, & foliola emittentes puſilla Lentis, *A*ſtragali, aut potius Tragacanthæ, quam tota refert rigidiuſcula, incana hirſutie: floſculis, luteolis, aut albidis, Ornitopodij: guſtu pręſicco & æquè duro.

POLYGONIVM Herniariæ folijs & facie, perampla radice Aſtragaliti.

NEc hęc deſpectui futura erit diſcendi cupidis: Eſt enim perquàm parum nota, perpuſilla quidẽ herbula, & humi accumbens ceſpiti ſemimerſa, ramulis creberrimè geniculatis: foliolis & ſeminulis albidis, prorſum Herniariæ: tota incana, quàm exiguo, muſcoſo flore. Radice ampliore quàm pro plantę modo, dura, ſurculoſa, implexa, & in ſe reticulatim conuoluta, auulſu difficilis: guſtu præſicco, callidiuſcula. In fuſiſſima Cretę ſalonenſis Galloprouinciæ planitie, media via inter Aralatẽ, & Solonam ad diuerſorium D. Martini.

ELI-

HELIANTHES species rara, figura leguminosa, floribus aureis.

NON perinde formosam icone hanc, atque natiua facie dono misit nobis hanc noster industrius & peritus Pharmacopœus Iacobus Raynaudet, quam è iugis arduis montis D. Bonauenturę, non procul Aquisextiis eruerat: Radice lignosæ fruticulæ, ceruicem paulum inflexam habente, supernè & infernè nodosam, è qua emergunt viticuli palmares iuncei, recti, flexiles albidi, foliolis Lentis aut Coluteę Scorpioidis ex glauco virentibus, ab imo summo tenus stipati: floribus aureis & calyculis Helianthes vulgaris: semine item non dispari, pusillo Cisti Ledi, amaro gustu.

GLYCYRRHIZA Echinata & siliquosa.

SI qua est sterilis Glycyrrhiza, vt Math. sibi re vera certũ esse auditione postremis cõmentariis prodit, tres forent Glycyrrhizæ species; nobis tamẽ quot de facie notę, tot frugiferæ sunt. Ac primum Diosc. dulcis radix nota & culta variis locis, etiã horridioribus, vti Germaniæ & Belgię, fructũ fert vaginulis muricatis Caucalidis ęmulis, denis aut quindenis, vno imo apice hærentib. & in orbẽ sese explicãtibus, eminus intuẽti quadantenus Platani Echinum ementientib. proceritatẽ interdũ assequũtur, quanta proceri est hominis. Radix, nõ vt alterius numerosa passim & fusè humi sparsa, sed recta, altè depacta, adeò vt quãtùm humo mergitur radix, tantùm solo extent caules: singlis vaginulis vnũ dũtaxat semẽ ruffum lentis effigie inest. Huius vsus officinis rarior hodie; quippe, seu arida seu recens, vti nos periculũ sępe fecimus, lõge vulgata dulcedine & gratia vincitur, eóq; tantũ voluptatis causa colitur.

Communis verò nulli nõ nota, quę ex Hispaniis Londinum, Antuerpiam & Lugdunum defertur, & vili vbiq; locorũ distrahitur, non paucis Galliæ Norbonensis locis multùm sponte oritur, etiam prope Latera oppidũ, cuius meminit Plinius, Mõspellio leuca. I. dissitum: radicibus, flexilibus, multis implexis, caule & foliis pinguibus, & dum eam euelleremus manũ glutine inficientibus, floribus purpureis albicantibus; mense Iunio & Iulio siliquas fert paruas Cicerculę magnitudine. Cuius radix nuper ex Hispaniis aduecta & hortis Pharmacopeorum depacta, facilè succrescit & reuiuiscit.

COLVTEÆ Scorpioides

SOLERTIS ingenii præceptor Rondelletius nõ raro ratus fuit Glycyrrhizam minorem nuncupandam esse plantam locis multis nemorosis inter buxos erumpẽtem, Iunio & Iulio: floribus Coluteæ, vel genistę, minoribus: folio itidem Coluteæ paulo minore: caulis similis est, gracilior: radix buxea minus dulcis, aut potius dulciamara dicenda, & minus grata: siliquę Math. Scorpioidi vsqueqaq; similes, vnde vocatur nonnullis Colutea Scorpioides. Norbonæ copiosa in valena sylua & prope fluminis crepidines cis Lanum.

VALE-

Glycyrrhiza spinosa Anthiochena.

VALERANDVS *Donrez* Pharmacopœus Lugdunensis plantarum rariorum vt quis alius studiosus & peritus, cui certò fidimus, siliquas paruas genistæ, aut acatiæ, sed minores, secundæ nobis dedit, semine exiguo Genistellæ: hanc Antiochenam à loco, Glycyrrhizam à similitudine & spinis, quibus donata erat, faciebat. Sed nihil nisi siliquas vidimus, eóque nihildum asserimus.

Arabum & Actuarii SENA *satiua & syluest.*

SERO & magno ægrotantium incommodo innotuit Græcis Sena, quam vnà & appellationem Arabibus debemus: Albasemer vocant illi, vnde detortum Sena. *H*ac autem hodie nullum purgans frequentius, tutius, aut prestantius est. Ea herba, æstiua & parua est, vultu, leguminoso Securidacæ, Glycyrrhizæ, aut Coluteæ: In Liguriæ, Thusciæ, Romani agri & Appuliæ variis locis, legitur Autũno, nec seritur ante Maiũ, quia frigoris impatiens; eóq; hortis Septentrionũ vix trimestre viuit, nec promit, nec maturat flores vel siliquas. Quare Officinæ potius è fundo vernaculo, nempe Orientis emporiis, petunt, plurisq; faciũt, quàm istam aut Italicam: duas enim foliorum differentias, aut varietates habent institores è diuersis plantis Senæ: probatius folium & laudatius ad purgationes (finum vocant) est oblõgius, acutius, Myrthi maioris effigie: alterum rotũdius, breuius, quod vilius habetur: quare non secus atque Myrthus maior & minor, foliis videntur hæc duo inter se distare, vt præstantius folium sit Domesticæ; alterum syluestris *Senæ*: duas itdiem *M*esuæ agnoscit: & ad persuadendum alterutram earum esse syluestrem, multùm spirilli pilulæúe stercoris caprini aut ouini faciunt, quæ frequens inter Senæ Orientalis, folia, folliculos & quisquilias passim apud nos allata reperiuntur, vbi empturis prostant; seritur namque & adolescit probatior in fimeto ouillo inibi: alioquin vtrique siliqua est effigie Coluteæ, compressa, vt Arboris Iudæ, sed falculæ in modum conuexa, fusca aliquot serie digesta semina, Gygartis similima, compressiora, claudens. Flores ex pallido lutei sunt, rubellis vestigiis venosi: graciles caules Meliloti, pedem & sesquipedem alti: ingratiuscula tota gustanti, tantillùm amara, calida & sicca: tametsi veluti fænugræco affinia, muccaginosum reddunt mandendo sputuma: folia, quibus ad purgandum consultius semper, quę flatum discutient & nonnihil lubricent, adduntur, quàm si per se, puluere infuso aut decocto, dentur: Sic enim turbarum multum ciere, & intestina, stomachúmque torquere, vel plebecula conqueritur. Eapropter qui aduersum Mesuem tuetur non esse corrigenda, imò siccitate sua atque quadam astrictione vẽtriculum iuuare, nescit quid commentetur: nã sic Brassicæ marinę, Thymeleæ & Chamæleæ siccitas, stomachum iuuaret, quem tamen lædunt illo viroso odore, & purgatrice qualitate, à qua non longè absunt folia Senæ, vt dum virent adhuc, aut macerantur, odoramur. Proinde ritè Mesuæ folliculos tutius purgare monet: nẽpe mẽbranei sunt, minúsq; flatulẽta semina, quàm folia: sed hæc plus mouent, præsertim infusa, quàm decocta; quia ebulliendo nonnihil virium absumitur & flatus dissipatur: vt vsus ipse castigare valeat illum Cõmẽtatorem, qui nihil addendum ad eius noxam corrigendam autumat. Sed hæc explicatius in remediis.

COLVTEA *Gallis*, Baguenaudrier.

PVTATVR Colutea dicta, quòd mutilati effractíve eius stipites aut virgulta (nõ præscisa) intereant, vt Theoph. autor. Tanta autẽ inest foliorum & siliquarum parilitas Coluteæ cum Sena, vt plerique non inerudīti Senam syluestrem hanc esse vulgo persuaserint: at Colutea cùm Theophrasto arborescat, nobis autem frutescat, Rhamno penè par; nec herba vt Sena sit, iam quilibet potest à *S*ena eam discernere & discere: quippe folia colore, situ, magnitudine, & superficie *S*enæ, Hedisari, aut superioris Coluteæ Scorpioidis, paulò antè dictæ sunt, floribus item luteis, nec disparibus: Folliculi veluti membraneæ vesiculæ, teretes: quæ flatu turgent, & tactæ, strepitum edendo crepant: semine intus hærente Lẽtis (nõ Gygarti) minore gustu, leguminoso. Augusto siliquam maturat, vbi spontaneus arbustus est, in Linguagotiæ iisdem saxosis sterilibus ad Frontignanam, quibus Chamæiridem oriri monebamus: sed ea etiam vulgatior hortis Gallię, Germanię, Italiæ, & Angliæ: nuspiam tamen arbor magna futura: eapropter apud Theophrastum satius legeretur, δένδρον μὲν ου μέγεθες non εὐμεγεθὲς, nempè arbor non ita magna, siue arbuscula: quod ex consequutione

paulò

paulò pòst inferunt verba Theophrasti: σχίσεται καὶ ἀποδενδροῦται id est, finditur, siue diuaricatur in ramos, et arborescit: non igitur initiò arborem esse, sed arborescere dicit, qui ortus & adolescentia planè conuenit nostrati Coluteæ.

Spartium, Genista scoparia vulgi.	*Spartion fruticosum aphyllon, iunceis aculeis lanatis*
Genistella infectoria, an Lutea Pli?	*Genistella aculeata.*
Hippospartium, vulgo Rapum Genistæ	*Genista Spartium spinosum maius*
Spartium Dioscorideum Hispanicum	*Acatia secunda.*
Spartium minus, vulgo Elpho Hispanica	*Acatia Ægyptia.*
Genistella Graminea montana.	*Fraxinella siue Dictamnus albus Offici: an Tragium Diosc. facie & foliis Lentisci?*

SPARTIVM. Genista sceparia vulgi.

VVLGATISSIMÆ notitiæ & vtilitatis Spartium vbiuis gentium fermè antiquis semper fuit, vt etiamnum est. Sic vocatum, quia vinciendo, nectendo, adeoque texendo, fili, lorive vices expleret: sonat enim Spartium funiculum vel lorulum. Genistam indidem à genuũ flexilitate deducunt nõnulli, quæ duntaxat species Sparti dici potest. Est autem hæc omnium notissima tum apud Borços tum Meridionales, sterilibus præsertim, arenosis, montosis, frigidioribus. Vargis fruticat densè pullulãtibus, hominis proceritatẽ interdũ superantibus, rectis, gracilibus, striatis, duris, sed flexilibus: per interualla foliola numerosa promẽs, Hyperici, nigriora, minora, abundeq; luteorum florum suauè olentium Pisi, post quos falcata effigie, siliquas Iunio & Iulio maturat, seminis atri lucidi plenas, Lenticulæ similes, quo vomitum, non secus ac Spartio Dioscoridis, sæpius duarum vnciarum decocto propinato, citra magnam contentionem mouimus. Verùm flores recens decerptos sæpissimè quàmplurimos, & per se acetariis inditos vorat Plebecula Auerniæ & Aquitaniæ, maxima copia, innocuos non modò, sed etiam admodùm gustu suaues: necquicquam vomitionis nauseæve vlliusaut cõmotionis mouere solitos. Quin apud Brabantios gẽmantes condiuntur sale & aceto flores, mensisque inferuntur, capparum olearumve pari commendatione: credũtur etenim non modò cordi vires, stomacho appetitum alere, sed etiam obstructiones reserare, calculum frangere. Id circo falluntur, falluntq;, qui hosce flores vomitioni mouendæ officinis siccandos præcipiunt, rati istam genistam, esse Dioscoridis Ellebori subpar deiectorium Spartium. Quantumuis enim seminis incoxeris, vix aliusmodi vomitionem moueris, quàm quæ communibus emeticis Raphano, ficu vel oleo cientur: nec enim deiectione insigni, sed tantùm leuiore conatu excludant, qui hauserunt. *Gall.* Geneſt. *Ang. Broome.* *Bel.* Brome & Brem.

Vulgi GENISTELLA infectoria, an Lutea Pli?

VEgeto & perquàm hilari florum luteo, micantium thyrsulis crebribus editiora prata ornat copiosissima hæc, instar Lini segetis æstiuæ: nec vspiam frequentior quàm Taurinis, Pedemontanis, & Angliç occiduæ. Virgultis rectis, pedalibus & sesquipedalibus densè fruticat Lynariæ folio, & flore concolori, sed Genistæ similiore, minore siliqua & semine, amaricante gustu tota: Lanarum infectoribus expetita, sed vt proceritate, sic virium efficacia Sparti superatur. *Ang. Dieweed.* *Bel.* Aker brem *Ger.* Heyden smuck.

Herbariorum RAPVM Genistæ, siue Hippospartium, ἄφυλλον, floribus galeatis Tragorchidis.

RAdicibus Genistæ & Genistellæ adnascitur quasi soboles spuria, sed specie visenda & raritate, excrementum Rapum Genistæ vocatũ, non absimile ortu, concretu, incremento, caule, & effigie Hyppochistidi vel Orobanchç. Quod magnis votis & peregrinationibus Chymistæ Maio mense venantur ad vtriusq; Genistæ radices, sublectos teneriores asparagos, cum radicibus siue appendicibus à Genista auellendis alembico indũt. Indeq; igne oleum eliciũt ad calculosos perquàm celebre. Id auulsimus in Flãdriç, Galliç, & Angliç locis maiore Genista scatentibus, alioqui frustrà quçsitũ & diu alibi. At Sabaudiæ

&

& Pedemontanis colles, paruæ Genistæ feracissimi, etiam istud copiosum fundunt.

SPARTIVM *Dioscorideum, Hispanicum & Norbonense, vimineum maius.*

Etiam adductis moxq; adducendis Spartio congeneribus plantis, nulla propius explet Dioscoridei notionem, paucifolio frutice, siliqua & semine, quàm ista. Quæ Hispanijs & Norbonensibus, præsertim maritimis, vel nō procul à litoribus, vt in Grammuntia Sylua Monspellij, & vicinis collibus, passim obuia fit. Etiam Taurino finitimis, & in Prouincia nobis visam monuimus. Stipite eadem maiore & lignosiore adolescit in Angliæ, Belgiæ, & Galliæ hortis, ramorum propagine arborescens, virgas multas fundentes, rectas, glabras, iūceas, nec striatas, vt Genistæ, sed vimineas, flexiles, & sequaces: quibus foliola insunt adeò exilia, vt iam marcida facta in suis natalitijs æstuosis, nulla prorsum extitisse videantur, maxima anni vertentis parte: Quod illic obseruauimus vsu venire *Sferro Cauallo* dictæ folijs, & ei nouæ plantæ, quam Iuncum asperorum cliuorum vocat illic Aphyllon Scola Mōspelliaca. Quò factum, vt Dioscoridi tantilla res aut non fuerit curæ, aut non animaduersa. Siliqua, semē, & flores, prorsum sunt Genistæ, sed maiora, & efficatiora: cuius modi vult Dioscorides & Mesuæ, qui à duabus ad 5. drach. florū, dandas vomituris imperat: seminis verò, à duabus ad quatuor. Quum tamē Genistæ vulgaris flores plenos discos multi in acetarijs ex multo oleo vorent, nec quicquam nausēet: & seminis tripla aut quadrupla dosi, opus sit vomituro etiam puero. Vnde liquet nō Genistæ, sed huius semina & flores in officinis habenda, vtpote legitimi Sparthi, cuius ne pictam quidem effigiem, nedum viuam stirpem, videtur intuitus Commentator insulsus balbutor, quem miseræ si puduit recantationis, cur non piguit etiam calumniæ Mesuę inustæ, qui Lentis semē dixerit esse Genistę, sequutus Dioscoridem. Hunc tamen se nunc postremò antequam sua alia agnosceret errata, sibi sedulò perlectum profitetur iste Senensis, qui vitio præ ambitionis caligans, non respexit ad Viciæ, Erui, & Genistæ semina, lippis & tonsoribus nota.

SPARTIVM *vulgo Elpho Hispanica Iuncea, nautica, vulgi Funispartion, an Linospartion Antiquorum?*

Litoribus Mediterranei maris vtrisque Africæ & Hispanicæ hæc non minus frequens quā nota, ac ingenti copia deuehi solita Antuerpiam, Massileā, Genuamq;, ad corbes, stragula, atq; triremium nauiumq; rudentes peraccōmoda. Virgultis iunceis, gracilioribus, durioribus, glabris, ex viridi pullis, multis, rectis, flexilitate Lini duriore, radice simplici, exili, exit: semen & flores eiusdē Antuerpiæ satæ in viridario optimi Pharmacopœi Gulielmi Driesch non meminimus: certum tamen habemus, nonnulla, sed tantilla habuisse foliola, delicatiora, vt tota planta fuerit iuncea, cubitalis, & fermè textrinæ apta sportularum, quas adhuc vocant *Sportols*, nempe ab Spartio dictas, quò minus dubitamus esse speciem veri Sparti.

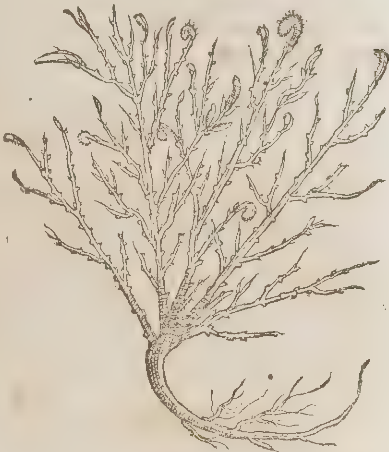

GENISTELLA *Graminea Montana.*

Spartea & hęc herbula est, & paucis duntaxat montium celsiorum conuallibus aridis obuia, vt Calcari montis Norbonensis, propter Cœnobium: in Germanię etiam arduis multò longiore spargens culmos vtplurimum sesquipalmares, graciles, spartos, enodes quibus summis singulis spica mollicella, tomētosa, Lagopij quadantenus, sed minor flauet: aliquot fibrillis radicatur: indidem erumpentibus gracilibus foliolis, palmum altis & sesquipalmū articulatim veluti geniculatis, per spati-

ſpatiola & commiſſuras inſecti, ea videre eſt virentia et iamnum Londini.

SPARTIVM aphyllon fruticoſum, Iunceis aculeis, lanatis capitulis.

ET inuentu minus frequẽs hic aſperioribus præruptiſque decliuibus Alpium Magdalenę in Galloprouincia fruticellus, latiuſculè in latera, aliquot ſparteos ſtriatos, ex pullo buxeos è radice Tragacanthæ prolixiore, lignoſos, & ſeſquipedales ſurculos ſpargit; nullis foliis, ſed multis ſenticoſis, rigidis ſtilis pungẽtibus, iunceis, aduncis in ſummo tantùm: quibus ſingulis aduoluũtur faſtigiola, tomentaceæúe gemmulę Vitis, minores, ſed concolores, partim longiuſculæ & incuruæ, partim breuiuſculæ: nullum folium, florémve vidimus; guſtus perparum amaricantis, exſiccantis, aſtringentis.

GENISTELLA aculeata.

EXVCTI colles, ſqualidáque Angliæ & Belgiæ ericeta hanc plantam abundè dant: E radice exigua, virgas graciles, rectas. complures, ſpinulis infeſtas ſubmittentem; quibus foliola Thymi vel Ericæ, flores luteo pallentes, Geniſtæ minores: etiamque breuiore rotundioréque ſiliqua, & ſemine Erui ſubruffo: Hac penè carere videtur adhuc Italia & Norbona. Et hortis negligitur.

GENISTA, SPARTIVM ſpinoſum maius. Belgis. Gaſpeldoren. Ang. Brike Browme.

PRORSVM cognata Geniſtæ hæc, ſed admodùm aſpectu horrida, ſentibus pręduris, innumeris, cancellatim armata, ſemper virẽtibus, ſtriatis, lignoſis virgultis, ſparteis, ſpinis penè folia occulentibus. Quare Doctiorum nonnullis placuit Nepam eſſe aut Scorpionem: ſed obſtant ſiliquæ geniſtæ aliquantùm breuiores, & flores non abſimiles, concolores, & eiuſdẽ ſaporis, qui particulatim emicant aurei tota æſtate, etiámque hyeme in Anglia, vbi frequentiſsima in ſterilibus & ericetis, in Prouincia item Norbonenſi penè par proceritate. Sed Monſpellii ad Lanum, in ſaxoſis collibus triplò minor, rigidior, & ſqualidior eſt, adeò vt parum Geniſtam reprę ſentet, foliis ternis Rutæ. Illic Spalathum vulgò opinabantur & vocabant plerique omnes, tametſi inodora & funis inſtar pertinax frangendo ſit: floribus quidam lubentes ad icterum viridem vtuntur, & toto cremio calfaciunt furnos.

Monſpellienſi, & Anguic. Aſpalathus ſecundus.

Spina ACATIÆ Dioſcorid. prima, frutex arboreſcens, leguminoſus Lentisfolius, Siliqua torulis Lupini effigie diſtincta, plurimum bigrana, aut trigrana, cuius GVMMI ARABICVM.

FRVTICI huic arboreſcenti Ægyptiæ nomẽ Græcum additũ ab ἀκάζω verbo, id eſt, acuo, vnde Acatia, quaſi acuta. Septimus iam agitur annus cùm huius Venetos, Patauinos, noſq; certiores fecit Medicus & peritus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, miſsis è Syria ſiliquarum ſaccis plenis Alberto Martinello frati ſuo, perquàm ſedulo & erudito Pharmacopœo, ad Angeli ſymbolum: ex quo ſemine in horto Patauino aliiſque quàmplurimis Venetorum locis ſato, orta eſt iſta Acatia, cuius ſiliqua penes nos eſt, accepitq; noſter Morganus plantam nuper ex maris Occidui Inſulis Perunianis, ne quis putet peculiarem Ægypto aut Arabię. In neruulis prælongis foliola ſunt Scorpioidis leguminoſæ, aut *Sferro Cauallo*, in toto virgulto gracili, aliquot rigidis ſpinis in ſurculis exertis. Seminis tota ſiliqua non maior vno alteróve Lupino ſimul iunctis, ſed ſuis alueolis diſtincta. Quare ridiculam nobis

SPINA ARAbica Æginetæ.

SPINA ARAbica Dioſcor. in Carduis.

dedit Acatiam Senenſis, cui ſi ſpinas demas, arborem Iudę iudices, & meritò ſuſpicère ſpinas non naturę, ſed pictoris aut Cōmentatoris commentum fuiſſe: nec huius ſiliquæ, ſiue Lobi ſunt Lupini ſimiles, ſed Geniſtæ duplò latiores, vt Senæ compreſſæ. Et Plinio cuiuſlibet Acatiæ ſemen lenticulæ eſt, equidem minore grano & folliculo. Quamorbrem noſtra hęc propior, illa verò Cerecis arbor erit, quam ille, nec cogitans relatu Oratoris exquiſitius delineat.

ACATIA ALTERA Dioſco. notior Europæa, folio Cytiſi facie & ſiliquis Geniſtæ ſparti ſpinoſi.

CONFIRMAT etiam ſuperiorem ſpinam Acatiam altera hæc quam illi aſsimilat Dioſcori. foliis Rutæ aut Cytiſi ternis: ſiliqua Geniſtellæ, aut vulgaris Glycyrrhizę nouaculam effigiat dorſo obtuſiore, & altero latere, quaſi acie acutiore, tria aut quatuor Geniſtellę etiam ſemina dura claudit: quæ nondum matura flauent, poſteà nigricant, ſimiliter Spartio effigie & parilitate magnæ ſpinoſæ Geniſtæ, non arboris, vbi quidā deceperunt Mathiolū, qui æquè incertus vt in ſuperiore, illam quam candidus ſcriptor Anguillara dat, & tamen fidem illi abnegat, eandem ipſe ridiculè aſſerit. Quippe altera Dioſcori. ſpecie, vniuerſum Tirrhenum, Liguſticum, atque mediterraneum littus ſcatet, vti pleraque Italiæ loca.

FRAXINELLA, ſiue Dictamnus Albus Officinarum an ſit τράγιον. Dioſco. Lentiſci facie.

HIRCINVM odorúmve putorem monet Tragii huius appellatio: Quare docti quidam Barbari, qui huius delineationem, natales, & vires compares Dictamo Cretenſi, præſertim ad euellenda ſpicula capris infixa, legiſſent, eidemque noſtrā fraxinellam contuliſſent, putarunt eam Dictamnum album eſſe vocandam: recentiorum autem quidam exercitatiores, Tragium iſtud Lentiſci facie à Dioſcoride deſcriptū, huic planè quadrare aſſeuerarunt. Quippe ſcapos edit plures, ſeſquicubitales & bicubitales, ramulis & foliis Lentiſci Glycyrrhizæ aut Fraxini, vnde Fraxinellā herbarii vocāt: flores Iunio & Iulio admodùm ſpecioſos & numeroſos promit, Thyrſum ſeſquipalmi, lōgioréмve obſidētes, Aſphodeli quadātenus ſimilitudine, ſed ex cādore purpurantes, è quorū medio ſtaminula quędā pendula porriguntur: radices albidę, multiplices, mutuo amplexu hęrētes, minimum digitū craſſæ; quas eruebamus turgidas & fœtentes, ſucco luteo, viſcido, digitis pertinacius hęrēte: quod Gūmi videntur ſuggere, aut ſectari muſcæ luridę, cluniúmque & alarum virore conſpicuę, cuiuſmodi ferè cantharides in Fraxino, vt nos ſtudioſè obſeruabamus, in quodam pago trans Rhenum, altero à Baſilea fere miliari, prope rupes quaſdam apricas, vbi maxima copia ſponte fruticabat. Semina penè Lentiſcinis paria, nigra, lurida, in folliculis Helleboraſtri aut Napelli. Quamobrem non peſsimè videntur arbitrati eſſe Tragium: Nam quòd obiiciunt de Creta Inſula, cuius vnius hæc ſit alumna, non officit aſſertioni noſtræ: cùm multæ hodie in noſtris tractibus: & plurimæ ex inſulis, nō aliis admodùm, & fortè nūquam priſcæ gēti notis, afferātur æquè rarę, & eædem etiam metipſæ, quæ ſolius Cretæ putabātur indigenæ. Ceterùm, μικρότερα πάντα, id eſt, minora cuncta, ſanè potius intelligendum de vniuerſa Fraxinella, quàm de eius foliis, quæ minora ſunt, eóque à Plinio Terebintho ſcitè collata: ne nunc ad toties iteratam literulæ in μάκρον & μίκρον voce, commutationem prouocemus, vt triuiali argumento Senenſis, ne ſit locus. Huius ad venenata non temerè vſi ſunt practici radicibus, quæ etiamnum in officinis multi commodi ſunt: foris admotæ opis epiſpaſticæ, intrò verò ſumptę, non modò venenatos ſuccos, ſed etiam putridos & fœtentem illuuiem foras exigunt, decantato Agyrtarum & quotidiano in pueris experimento, lumbricos funditus omnes interimunt.

FRVTI-

FRVTICVM, SVBFRVTICVM, CREmiorum & Arborum aduersaria, concisæque recensiones.

Osteaquã cœpta via prolixissima simul & operosissima, herbarum necessitudines & gentilitates in suas classes redegimus, ac pene iam opinionum salebras emensi, Herbariorum tenebras discussimus: reliquum est, vt quoad eius fieri poterit, fruticum, arborum, & vtriusq; ancipitis constitutionis plantarum comparationes, ad easdem Philosophiæ leges exigamus. Orsi quippe sensuum indagine à simplicioris minusq; operosæ naturæ plantis notissimis, decet nos, vti fecimus, per notas similitudinis & cognationis, ad perfectiora, quasi cõpositiora gradum facere: quibus tandem perceptis, eucheamur ad ideas principiorum: vnde fontes scaturiunt certæ & solidæ cognitionis facultatum & vsus. Est enim hæc particularis plantarum enarratio, quasi quædam aurium pictura: quam nisi accuratè intuitus fueris, frustra cognitionem earum profiteris. Sed cùm herbarum, fruticum, suffruticum & arborum natura, non videatur forma generica distare à se ipsa, quando easdem plantas videas herbas primulùm, deinde in frutices, demùm in arbores abire: & è contrà, hasce in herbarũ modulũ penè deficere, nec mutata effigie totius vel partium: huic cognitioni melius consultum putauimus, si interdum nonnullos perquàm similes frutices aut arbusculas incrementi ancipitis inter herbas adduceremus, & alibi fruticãtes herbas cognatas, arborum explicationi relinqueremus. Iam verò plurimæ fruticum parti, cui maxima cũ arboribus necessitudo & similitudo est, non erit opus multa designatione, tantò minus arboribus, vt quas occursus frequens, diuturnitas, magnitudo, & omnium stirpium iam prægressarũ comparatio, cuilibet manifestas reddit.

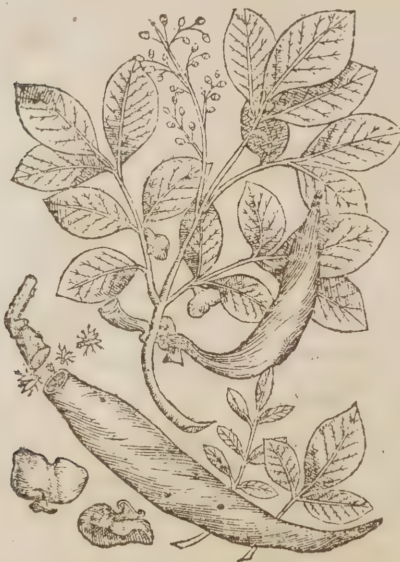
- Lentiscus.
- Terebinthus { maior Latifolia Norbo. / minor Lentiscifolia.
- Rhus { Obsoniorum. / Coriariorum. / Plinij. / Plinij alterum, Cotinos Theoph. & Coccigria.
- Pistachia.
- Glans vnguentaria.
- Lilac.
- Staphylodendrum Pli.
- Siliquæ, siue Carobæ.
- Cassia Solutiua.
- Iasminum { vulgare, / luteum, Cæruleum.
- Balsamum, Carpobalsamum, Xylobalsamum.
- Sorbus { domestica / Syluestris } Alpina.
- Fraxinus.
- Nux iuglans.
- Nux peregrina Indica.
- Zizipha candida Monspel. perperam Venetorum Sycomorus, an ASARADARACHI Auic?
- Vaccinia rubra & nigra, an Idæa radix?
- Vaccinia palustra.
- Gagel Germanorum. Gold Angl.
- Chistus omnis.
- Chistus Ledi species, folio Punicæ.

LENTISCVS.

LEntorem foliorum attrectatu quilibet percipit, vnde Lentiscum dicunt, partim etiam è Græcis mutuati, qui σχῖνον quasi σχίσον, aut fissile vocarunt, quòd facilè & frequens finderetur in dentiscalpia, ad nitillam alboremq; dentium, vt etiamnum fit hodie. Fruticat & arborescit stolonibus & caudice concolor & similis Therebintho minori, sed botris & vtris initiò ex fuluo purpurantibus, maturescẽdo nigricantibus acinis, nitidis, Sumachij Phylereæ, & Sambuci: vtriculis folliculisúe oblongis, rotũdis, aut incuruis, teretibus, quibus insũt culices & effigies itẽ Terebinthi, adeóq; flores similes, racemosi, muscosi, quos primo vere Aprili mẽse promit, non particulàtim, vt putarũt ex Arati & Ciceronis versu, *Lentiscus triplici solita grandescere fœtu*, quod Theophra. meritò Scillę attribuit, hi autem vocis affinitate decepti, Lentisco. Quare non esse contemptui habendam nomenclationum perpensionem, alibi iure asseuerebamus. Sempervirẽtes autem Lẽtisci feracissima vniuersa Norbonensis ora maritima, quæ ad Taurinorum iuga, quæq; ad montes

Pyreneos protẽditur. Illic namq; Lentiſci, Roſmarini & Lauendulæ virgultis ac cremijs, quàm quouis ligno magis ad calfacienda clibana vtuntur. Nec præterquam vnam norũt ſpeciem, quam *Reſtincle* vocant. Ideóq; fallitur & fallit Senenſis, quòd pumillas reſecẽs Lẽtiſcos, alias à procerioribus ſpecie facit: fit enim tantùm reſectis cymis ad vſum, ne in arboris æmulationem aſſurgant. Et hunc errorem cumulauit inſcitia, cùm vniuerſã plãtam grauiter olere ait: at nobis aliíſq; ſtudioſis ſaltus & colles aridos Norbonæ peragrantibus, inſerta in os folia, non modo ſuauiter ſpirabant: ſed etiam, quod fortè neſcit Cõmentator, ſitim arcebant, & fauces humidas tuebantur. Itaq; nobis ſilẽtibus, qui norunt Maſtichen, & ſciunt Lentiſci ſurculos, vt Xylobalſami ſuccedaneum in Officinis vſurpari Lẽtiſcinisq; dentiſcalpijs poſt epulas dentes emundari, illius refellent & ridebunt cõmentatinẽ. Porro quomodo & quamnam ementiãtur Caphuram hodie Veneti mangones, in ſuccis Medicatis docent.

TEREBINTHVS *Lentiſcifolia minor.* TEREBINT. *maior Piſtachiæ folio.*

Terebinthi latifoliæ ſpecies.

Volucellæ ſiue Culices è folliculo.

Folium Terebinthi minoris.

COccinæ racemorum bacculæ aut acini rubelli ſimiles & concolores quadantenus Ciceri, nomen Terebintho potuerunt feciſſe: nam ἐρέβινθος Græce Cicer eſt. Huius autem ſempervirentis & perpetuifoliæ, nullus collis aut deuexus paulò apricior Norbonæ aut Galloprouinciæ non feraciſſimus: vbi duas folio tenus diſcernendas meminimus. Frequentior quippe eſt anguſtiore Lentiſci poſitu (non Fraxini vt Senenſis) colore & habitu, folio duplò maiore.

Alteri autem folia multò latiora, rotũdiora, vicina Lauro & Piſtachiæ, adeò vt eminus intuentem fallat. Vuæ vtriq; æedem, acinulis quàm Lentiſci maioribus, coccineis, purpurantibus: demùm ex viridi in cæruleum matureſcentibus, non per initia (vt putauit radiatus Apollo) flore Lẽtiſci aut Sumachi racemoſi: folliculi cartilaginei, teretes, aut conici, anguloſi, vel ſphęrici: vnde culices è fuliginoſo excremento euolant, ſucco ſalinari ad Balſama laudato, effluente. Vbi lætiores, & adultiores ſunt arboream proceritatem affectant: & ferro vulnuſculis factis in Valena Sylua Monſpellienſium, ſæpius nobis non paucam Terebinthinam extillarunt lucidam.

RHVS *Obſonorum & Coriariorum quid.*

COlor item coccineus flãmeúſve acinulorũ in racemulis nomen huic fecerunt: ῥοῦς autem ἐρυθρὸ interpretantur vnde Ruſſus vox Latina, & *roux* vulgo Gallorum. Aciduli autem racemi olim, & etiamnum hodie ad condimenta, multus in culinis vſus: eoq; culinarius ſiue obſonarius vocabatur. Cortex autem & folia alutarijs ad pelles dẽſandas cõquiſitus, vnde Coriarius dictus. Quare non ſunt vt falſò produnt duarum plantarum, ſed vnius arbuſculæ partes: hanc multò proceriorem quàm Dioſcoridis ſit, penè Sambuci maioris magnitudine, ferunt Monſpellio & Caſtronouo contermina Olineta quædam glareoſa & macilentiora. Sorbo vulgari adeò ſimilia ſunt folio ſuperficie & poſitu, vt vix ſit internoſcere, niſi attentius perpendenti. Locis Galloprouinciæ aridioribus & ruderoſis, deſitis incultis pumilla, & quanta qualíſque apud Dioſc. deſcripta bicubitalis arbuſcula, viſitur.

RHVS

RHVS Plinii Myrtifolia Monspelliensium.

EODEM ex vsu ad coria firmanda, nō de semine, duo frutices apud Plinium Rhus dicuntur: horum notissimus & vsitatissimus cunctæ Norbonę, presertim Monspelliensibus, apud quos vberè ad Lani amnis crepidines fruticat, virgultis ramulisque quadratis, frequentibus, viridātibus, folio Rusci, *Myrti*, aut Iuiubæ. Seminula intra angulosam tuniceam thecā inclusa sunt cochleata, Calimodo multo minora.

COCCIGRIA Theoph. Cotinus Pli: & Theoph. Rhus alterum.

κότινοι sunt cirreive flocci, quales in galeis, aut galligallinacei vertice visuntur, qua de similitudine floris, dictus fuit hic frutex, qui è summis virgultis, quinûm cubitorum altis, pulcherrimum lanitiū tollit, Sericeo vellere & contextu calamistratum. Quod crispatur & explicatur in latam cæsariem, crinibus puniceis, fuscis, tortilibus, semine Lētis minore, ex nigro ruffescente; caudice & virgultis fuscis, vimineis: foliis circinatis, densis, rigidis, Capparis, Pistachiam aut Terebinthum redolentibus, & concoloribus. Auraico agro quatuor miliaribus Auinione, qua Insulas & Aqua asſextias itur, magnus prouentus est: Vidimus ētiā in agro Veroēnsi, Venetiis, ex locis Histrię alpinis. Quò magis miramur, tantę venustatis stirpem frequēti vsu & mercatu ad coria curanda expetitā, indictam fuisse Cōmentatori.

Terebintbus Indica Theop. est Pistachia Dios.

Anuculis Piceæ strobilos imitantibus πιςάκιαι dictæ, hodie sunt Officinis notissimæ, & edi solitę: non secus atq; Pineæ vescæ sunt: porraceo colore intus, mēbranula extima & cortice amictę Auellanæ: Arborem qualē in hortis Italicis vidimus, etiamque in horto Graii seduli Pharmacopœi & stirpium percupidi, ad Londini mœnia, prorsum dicas Terebinthum, ramorum & foliorum ortu, habitu, magnitudine: flores item racemosos purpurantes Terebinthi edunt in Italia, & Galloprouincia, vbi seruntur, sed maturitatem non assequuntur.

GLANS vnguentaria, cathartica, siliquata.

Ben.

EFFIGIES triquetra, sed rotunda & glandis æmula huic nomen generis aptauit: oleum verò quod pressu remittit *Myrepsicæ*, siue vnguentariæ, nomenclaturam à cæteris distinxit: iamdiu Dioscoridi non minus nota, quàm nostræ ætati, tametsi non eius siliqua; vt qui palmulas vocatas libro primo, *Phœnicobalano* confert, vnde nomen BEN Arabistæ videntur detorsisse, quod illi nuculam hanc vnguentariam interpretantur. Officinis & suffitoribus, tum ad valetudinem, tum ad voluptatem, oleum dat pressu, vt nullo odore iucundum, sic nullo rancore, aut fœtore veterascens, nullā labem aut sordem chirothecis aut vestibus illinēs, ac quamlibet odoris fragrantiam illibatam & vegetam tueri, omniū oleorum vnum aptissimum, non secus ac Sesamium, aut Amygdalinum premi solitum: est namque in siliqua, quam nullus veterum aut recentiorum literis mandauit, admodùm eleganti, palmum longa, carinula bifori conflata, tereti, rotunda, gracili, binisque loculis ventriosa; nempè ima mediáque sui parte, qua protuberat, glandem singulam singulo claudens; summa verò, acuto stylo, quo, rostri instar, vel Rhododendri vel *Periplocæ* repentis, acutum mucronem; protendit: Intus subruffo colore, foris pullo cinereóve, & secundum longitudinem striis rugisque exarata: coriacea tota, flexilis & corticosa, insipida, subastringēs & sicca. Hæc dono data primùm præceptori Rondelletio fuit, deinde nobis, qualem icone damus.

Lilac.

LILAC verò nequit esse hæc, si verè pinxit pictor apud Mathiol. qui hîc nescio quid mussat: Nam Populnea longiore fronde, fructu non siliquato, sed *Pistachii* in morem singulatim prodit.

Germanorum Pimpernußle. *an* STAPHYLODENDRON *Pli?*

PROPTER periucundos flores albidos Bryoniæ, aut Labruscæ, odore & similitudine, videtur transalpina quædā arbor, Staphyllodendrum apud *Plinium* (qui tamen Aceris folium dicit) quam volunt esse hîc depictam, & multis locis *Heluetiæ* non procul Basilea arborescentem, depressis, vdis, aut limosis, iuxta amnes & sepes, velut Sambucus, cui habitu respondet, aut Terebinthi: sed crenulis perpusillis, elegantissimis, & supernè acutis donatur. Semen quadantenus nuclei Cerasi, intus esculentum. Quibusdam in cœnobiis caudice Prunum æquat, & nuculis precularum globulos nectunt.

Κεράτια *SILIQVA, CAROBE.*

Carobia Actuarii, & vulgo Prouincialium.

APVD antiquos Κερατονία, quasi cornuta siliqua legitur; est enim digiti indicis longitudine, sed quasi in cornu falcata, quam prædulcem esu vocat *Plinius*. Multùm hæc cognita Niceę & maris Ligustici accolis, vbi eā esitant pueri etiamq; porci: Quare, qui sacrā paginam noui Christi fœderis vertunt, hanc debent intelligere Lucæ 15. de filio profligato. *Non* parùm affinitatis huic cum Casia fistulari solutiua, quam effigie præfert & ortu, vt nuper intuebamur in horto amici Londinensis.

SILIQVA, aut CASSIA *PVRGATRIX, Arabum Carrobiis similis.*

PRE-

PERQVAM vtilem arborem istam Ægyptiis Arabibusque debemus, à quibus, aut ab illa odorata, est nomenclatio profecta: nisi sit κασυς Græcè, quod coriaceum vocant, quasi sit coriacea ipsa siliqua insignis, quam nullus non nouit, cuiusque si semina lata, quæ intus transuersis membraneis alu colis dissepiuntur, feras, prius macerata in aqua frigida, & terræ infodias, videbis planè ortu totoq; ipso habitu Carrobiam imitari. Flores lutei sunt, Chelidonii minoris, odori, plusculi, vno exortu, senis aut septenis foliolis radiati, quales multasque perquàm raras vidit & attulit ex Insulis Americis & D. Dominici, exercitatissime cognitionis peritissimus D. Ionnes Brion Hoppeuilleus Northmanus.

GELSEMINVM vulgatius, flore albo.

CONCINNIOREM quàm certiorem asciuit sibi appellationem de sententia quorundam doctiorum, quibus Iasme dictum putatur, quasi viola odora, quia oleũ apud Persas olim solitum esset istius floribus imbui: quod tamen grauius spirat Dioscoridi, eòque arguit non esse nostrum Gelseminum. Et violæ vox, laxior multò est, quàm vt certã quampiam plantam designare valeat, nedum hanc quam Mauritani *Zambac* & Gelseminum dicunt: vbiuis in hortorum angulis apricis, & prò prædiorum cauædiis surculo pangitur, adque ornamenta pergularum, industria & pedamentis erigitur ad fornices. Folia sunt in imo latiora, lateribus vtrinque reducta, acutiora supernè quàm Lentisci: flores albi vt plurimùm, Polemonii, in flexilibus prolixissimis virgultis octo & decem cubitorum, Clematidis alteræ ritu. Patauina & quædam Gallica vireta luteum habent. Sunt qui cœruleos flores fundere dicant. Luteum semen habet, Polemonii minus, rubrum, aut nigrum, ni labat memoria. *Luteum & cæruleum.*

BALSAMVM.

PVTO Dioscoridem vires melius quàm stirpem notam habuisse: de viribus namq; multa, de figura nihil. Hanc sic amici nostri oratione referunt: Humilis est frutex, aspectu deformis, cineracei coloris, flore pusilli Iasmini lutei simili, minore, perpetuis virgis, folia horna exuit Decembri, quibus nonnisi mense Maio noua sufficiuntur. Cari atq; Babilone sata viget. Decembri mense ramuli præsciduntur, quibus cera oblitæ appenduntur amphoræ, excipiendo aureo liquori, qui moschum sapit. Hunc nosse non difficile, sed vbi noueris longè difficilimum habere. Opera danda accuratissima, quò eius vires quàm exploratissimas habeamus, vt quando non licet illo frui, saltem bonitate proximis & simili facultate præditis vtamur. Tribus huius plantæ partibus tria succedanea est meditata posteritas; Liquoris namque loco sua Balsama vnguináque vulneraria nostri Barbari in Thesauris habuêre, quorum mirificas vires literis & experimentis proditæ sunt. Lignum verò, quod Xylobalsamum dicunt officinæ, Lentisci sunt surculi, plerumque cariosi, tamen neutiquam contemnendi, modo recentes sint, nec odorem amiserint; gratissimus namque puluis intus & foris, stomacho, propter naturæ amicum temperamentum: cuius argumentum faciunt dentiscalpia, quæ aromatica & moderata astrictione & calefactione dentes, gingiuásque perpurgant, roborant, & mulcent, Idcircoque eorũ multę myriades parantur à miseris mancipiis, qui in triremibus Lygurum sub neruo vitam degunt. Pseudoxylobalsami huius magna copia pauco ære parari potest ex Italia & Gallia Norbonensi. Sic semen, id est, Carpobalsamum officinarum, cùm neutiquam fructus Balsami sit, imò cuiusnam plantæ, incertum sit, rancidum, vietum, exoletũ, inodorum, minimè Carpobalsami loco vsurpari debet: quin potius huius penuria, semen Terebinthii, vel Lentisci immaturi eximiæ vires, omnes Carpobalsami facultates, & dote, vt si quod aliud, explere mihi videtur. Quin Terebinthii è pullulantibus botris atque flagellis tempore verno laticem limpidissimum, odoratissimum, non parum tenacem emunximus, qui digerendo, glutinando, doloremque mulcendo, omnia quæ Opobalsamo insunt, conferre videtur. Quod non modò doctiorum antiquorum, sed etiam Barbarorum Barbitonsorum consensus sequutus est. Nullum enim videre est ex illis vnguinibus, quod viriũ præstantia nomen Balsami meruerit, cui non sit admixta Terebinthina vulgata: Quid putas futurum, si genuinum Terebinthii liquorem admiscuissent, qualem descripsimus Capite de Terebinthio? Ea de causa nullum præstantius succedaneum arbitramur, cuius omnes partes omnibus respondent

Opobalsami succedaneum.

Pseudoxylobalsamum.

Carpobalsamum

Terebinthi liquor.

partibus, ligno, liquori, ſemini reſpondeant, quàm Terebinthum genuinum. Mathiolus & qui ſuum Garyophyllorum, nucis myriſticæ, aut Cinamomi oleum, huic liquori præferunt, ſuauitati & ſapori plus quàm optatis facultatibus deferunt. Hæc namque tametſi eximios fundant liquores: tamen nec Dioſcoridi nota, nec venenis aut Theriacis comparata fuêre. Et præterquàm quòd plerumque vel fœtent vel feruent ignis empyreumate; etiamſi ſint optimè parata, tamen ſæpius acriora ſunt quàm par ſit, & intemperiem feruidam imprimere nata: Oculorum verò hebeti aciei ſi quis admouere auſit, ne ille hominem ex luſcioſo cęcum faciet: corrugat enim pupillam, nec penetrat: ſed viam ſibi intercludit, & dolore vexat: Myriſticum verò oleum, laxando & inquinando, nec foris vulneribus glutinandis, nec ſtomachi vires colligendo idoneum eſt, nec quidquam Balſamo ſimile habet.

SORBVS *domeſtica & Syluest. Alpina.*

SORBVS hodie notiſsima in Gallia, Germania, & Italia, arbor magna eſt, foliis & facie fraxini, Sumach, aut Sycomori Venetorum: colore partim ex luteo palleſcente, partim punicante, fructu rotundo, aut Pyri parui effigie, perquàm aſtringente: floribus albidis, racematim cohęrentibus.

Fraxinus bubula Dod. HVIC prorſum ſimili montibus oriunda frigidioribus, floribus iiſdem, ſed vmbellatim candidis. Fructu multò minore, copioſo, maiore Oxyacanthæ vulgaris, concolore, acerbo guſtu, auibus potius quàm homini, vbi vidimus, expetito.

FRAXINVS.

EX ſuperioribus Sorbis facilè innoteſcet Fraxinus; cuius ſemen Officinis Lingua auis vocatur, quòd auium lingulas imitetur, guſtu acre, amarum.

NVX IVGLANS.

NEc infrequens puerisque notiſsima Iuglans, foliis pręgrandis, neruoſis, Terebintho, aut Fraxino multò maioribus, Centaureo magno paribus. Cuius nuces condiuntur die vna albę, hoc modo: Teneræ nucis cortex putaménve antequàm ligneſcant, deglubuntur illicò cultro, teſta albida & teneriuſcula tęnus, è veſtigioque ne nigreſcāt, in aquam puram proiiciuntur, & vſque dum molleſcant coquuntur, Cinamomi & Garyophyllis traiectæ, ſaccharo in Syrupum perfectè cocto bulliunt tribus quatuórve ebullitionibus: tumque quò ſaccharum ebibant, triduo, aut quatriduo inibi ſinuntur. Et quia Saccharum recrudeſcit, propter humorem quem imbiberat, illud idem ſaccharum per ſe denuò, coquitur, & ſic bis térve repetitur.

NVX *peregrina Indica, non biforis.*

ADVEHITVR quidam fructus ex occiduis, adeò nuci Iuglandi ſimilis, vt nondum introſpectum, ſępius putauerimus nucem Iuglandem eſſe: ſed effractū, caro fuit veſca, intus albida, Caſtaneæ ſapore, nullis diſtincta nucleis: putamine, & teſta vtraque craſſiore, quàm nucis Iuglandis. Hunc Rocellæ nobis dono dedit eruditiſsimus Doct. Launæus Medicus.

ZIZIPHA *candida Monſpel. quæ perperàm Venetorum Sycomorus, an ASARA Darachi Auicennæ?*

HANC à fructus & totius arboris figura Monſpellienſes candidam Zizipham dixerunt, quamuis facultatibus ſit prorſum abſimilis, vtpote guſtu admodùm ingrata, viroſa, amaricante, ſed Zizipham ſatis referente, carne & nucleo; colore tamen buxeo, pallido. Flore ſtellato, Flammulæ, aut potius Circeæ concolori, folia Fraxini, Staphyllodendri, aut Sorbi, atrovirentia. Venetiis & Norbonæ frequens. Belgis colitur in hortis.

VACCINIA *nigra & Rubra, an Idea Radix Mirtillus.*

NON

Herbariorũ VACCINIVM *nigrũ aut Rubrũ, an Idea Radix.*

NON PERPERAM quadrat huic Idęæ plantæ vteruis horum fruticum aspectu Myrtum aut Ruscum illicò referentium, vnde Pharmacopœi cum plebecula quasi Myrtillos vocarunt & vsurparunt, astringunt etenim & exsiccant ambo, nonnihil refrigerando, quæ omnia apposite quadrant Ideæ radici, cuius fuit potissimum vsus, cuiq; nomen inditum à monte, quia non nisi montosis: locis & accliuibus arduis calidarum regionum, quibus saltus & nemora frigidiorum plagarum respondent vtplurimũ. In Anglia, Belgio Gallia & Germania, Seuenæ inaccessis Tridentiq; alpibus vtrumq; fructum esitauimus. Sed virent initio, deinde rubent tandem nigræ baccæ suauiores maturitatem assequutæ vineo succo turgent, prædulci gustu. Proxime folia lignosis surculis crebribus sarmentosis multi hærent: floribus Ericæ aut Vuedonis minoribus, pallentibus. Radix lignosa multa edit virgulta, pede altiora. Folia virent obscurè, effigie Myrti aut Rusci, rotundiora, molliora, sed Hyeme decidua. *Mirtilli Offic*

VACCINIA *rubra.*

IIsdem natalibus Rubræ frutex lætiore & habitiore aspectu sempervirет: non perindè vt nigra, frequens, nec tamen nigræ dissimilia folia, sed paulo maiora, & ad Myrtum albam siue maiorem & Rhus Plinianum accedentia rotundiora. Bacculæ non minores nec dissimiles sed rubræ, astringentes magis, nec perindè succulentæ. Radix æque lignosa fibris serpit Ericæ ritu, Flores oblongis caliculis paruulis subpurpureis apiculos è medio exerunt.

Palustria VACCINIA.

SVnt etiam parum frequentia alibi quàm in Germania & Batauiæ paludosis & maritimis hæc Vaccinia, quæ Iohannes Cruthmanus Mechliniensis, vocatus de Vroede, illinc Antuerpiam nobis primùm adferebat non dissimilia colore, longiore tamen & nõnihil turbinata figura, paruã lachrymam Iob effigiante, in viticulis sarmentosis exilibus quamplurimis humilibus breuibus, foliolis Serpilli minoris, vel Herniariæ. Interdũ baccæ quę rubræ sunt maculosæ punctis visuntur, acerbi astringentisq; gustus. Hanc cur Commentator Ericam bacciferam indigitet, neq; causam dicit, neq; ratio subest, neq; quidquã Ericæ illi inest. Exilitatem quippe foliorum, esse vagam notam quamplurimarum plantarum Ericæ valdè dissimilium, & hanc refrigerare & humectare qui aiebãt Senensem meritò subsanabant: calida enim, valdeq; sicca Erica est.

Gagel *Germanorum vel Gold Anglorum Myrtus Brabantia quibusdam.*

IN Ericetis vmbrosis, nemorosisq; saltibus fruticat multis ramulis ab imò, alterno exortu ab radice lignea flexilibus, duris fuscis Vaccinij superioris. Folia punici Chamęlæ paulò latiora. Seminum crebri racemuli conferti & conflati quasi spicis post pusillorũ, luteorum florum pallentium Lapsũ apparẽt: in quibus semen pingue odorũ Stæchadis citrinæ vehementius, & trifolij odorati quadãtenus simile. Iunio & Iulio Anglæ mulierculę venũ adferunt ramos florentes ad concinnãda ædiũ, conclauia & triclinia suaui odore quem halant flores, imbuenda. Adduntur etiã idẽ flores potioribus cõsuetis Septentrionalium, penuriam Lupulorum interdũ resarcturi. Interdum ad hylaritatem bene potis conciliandam: ferit namque caput lætiore temulentia Gagel

ad

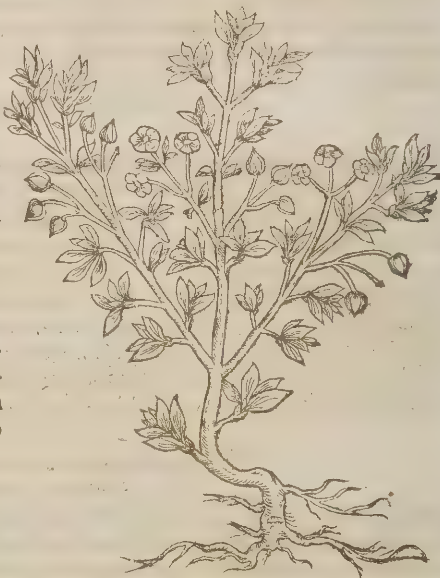
ad euerrũcandam animalcula, quæ eius odore fugantur ſufficiuntur quædam loca & ſuffulciuntur ſummitatis veſtes.

CISTVS mas, Fœmina, & Ciſtus Ledon.

VEluti hederaceus folijs circinatis atq; rotundis κίσος videtur vocatus, & quia non erãt læua, nitida, ſed potius ſquabra & pannoſa λῆδον dicta. Vniuerſa plaga quæ ab Eridano amæniſſimo ad Rauenam, quæq; ab Hetruria ad Maſſiliam, frequenti ornatur Ciſto Mari vocato, Fœmina & Ledo, quę importuno penè prouentu in collibus macilẽtioribus, exuctis Norbonæ laſciuit. Vtriſque eadem facies, ſed fœminæ rotundius folium & minus nec adeò ſquabrum aut lanuginoſum: flos etiam roſeus, ſed decolor & obſoletior minore frutice tota, ſeſquicubitali & cubitali, Mari verò longius, maius, hirſutieq; caua pubens folium, quadantium Saluiæ, roſeus Cynorhodi flos.

Ledon. Sedenim Ledon cui frequentior Hippocyſtis adnaſcitur, folia admodùm anguſta, tangenti glutinoſa & ſquabra, nigriora Ronſmari culti, paulò latiora: flores candidi fœminę Ciſti minores omnibus, ſemen in triquetro & tricocco pericarpio, puſillum Hyocyami.

CHISTVS LEDON latifolium.

PRæter haſce tres ſemper virentes, rarior ſpecies, eſt quædam Ladanifera, virgis ſurculis. folijs multò craſſioribus, latioribus, longioribus: Sumachi Plinij aut Ruſci modo fruticãs, ſemine item tricocco: multa laſciuit quopiam in mõte celſiſſimo agri ſterilis Sauenæ, cui nomen S. Colũbæ. Alioqui guſtu Ciſti Ledi, & fragrantia grauiuſcula.

Hanc demum monuit nos ſe habere florentem Coldenbergius. Semine & flore alterius Ciſti.

Hyppociſtus. Caudici ad radicem Ledi adnaſcitur Hypociſtus, frequens Galloprouinciæ & Norbonæ, ſobole fungoſa, ex luteo in puniceum Granati bicoloris gemmante, cętero Hypo ſparti & Orobanche æmula.

Myrtus maior baccis nigris, oblongis, teretibus.	*Bourgeſpine Monſpellienſium.*
Myrtus maior baccis albis.	*Olea.*
Myrtus minor.	*Olea ſyl.*
Buxus.	*Salix* { *Oleæfolia.*
Lycium ſiue Pixacantha Norbonenſium.	*Salix* { *Latifolia.*
Malum punicum.	*Salix* { *Amerina.*
Liguſtrum.	*Salix humilis repens.*
Phylerea maior Oleaſtri facie } *Norbonenſium.*	*Perſica malus.*
Phylerea minor anguſtifolia } *Norbonenſium.*	*Nux Myriſtica.*
Phylerea arbor an Macaleb Arabum?	*Arbutus.*

Laurus vulgatior duplex.
Laurus Tinus.
Arantia mala.
Limones.
Citreum malum.
Poncire, Adami poma.
Limes,
Canellæ folium.
Cinamomum. *Macer Græcorum.*

MYRTVS minor.

VOLVNT sic vocatam propter *Myrrhæ* quandam æmulam odore gratiam, qua pollent semperuirentis Myrti bacculæ. Est autem minor, Officinis notior suis baccis, adeoq; tota hortis Septentrionalium delitię & ornamentum est. Fruticat virgis tonsilibus, rectis, flexilib⁹, nigricātibus, effigie Buxi, folio minore, sed Rusci mucronato, baccis nigris Hederæ, vineum succum pressu remittentibus: eis post vindemias saginantur aues, tamque suaues edēdo fiunt, vt integras, nō exenteratas esitent, eóq; prouerbio feratur, stercus earū prestare carnibus, in Galloprouincia maritima, vbi siccaneus collis nullus, cui arrideat paulò placidior aura, vbi non multa vernet hęc myrtus. *MYRTVS Maior.*

VBERIVS illic etiam fruticat hæc, propter baccas, lagenulas effigiantes, maior dicta: folia item maiora *Phylereæ* aut granati minora: floribus item albidis & superioris similibus. Alterius modi ex hortis Franciscanorum Venetorum habuimus foliis albidioribus, & fructu albo, pari, & simili, nec alioqui ita diuerso, illic alba Myrtus vocata. *Varietates.*

BVXVS.

PERPETVI folia etiam buxus, siue πύξος Græcis vocata, vt ex qua tabulæ ad scribendum fiebant, πύξια dictæ, vnde & pyxides. Nulla autem magis quàm hac gliscunt montes & colles in Delphinatu & Galloprouincia. Quibusuis etiam alsiosis ad Septentriones, cliuosis, incultis frutescit & arborescit, prædensis rigidis virgultis & ramis admodùm foliosis, graueolentia & ad myrtum similitudine cognitu facilibus; luteus siue buxeus ligni perquàm solidi color: bacculæ tripodes, coronula denticulata insigniuntur, Myrto alioqui non absimiles.

LYCIVM, siue PYXACANTHA Norbonensium.

SOLITVM fuerat aduehi Lycium ex Lycia, vnde nomen illi: verùm quid sit hodie norūt perpauci; nec tamen pigebit (quod nos vsus docuit & coniecturę adeò vero similes, vt verisimiles credamus) hic addere. Est in Prouinciæ Norbonæ plerisque locis arbuscula Oleæ syluestri similis, Arbuti magnitudine, foliis *Oleæ*, sed breuioribus, rigidioribus, rotundioribus, minoribus, caudicis foliorúmque viridi, obscuro, saturiore colore, subfuluo, spinis crassis, atque rigidis, præduris. Baccæ sunt vt *Phylereæ* maioris, sed rotundiores quàm Oleæ, succo subrubro, Oleaginoso, vti *Phylereæ*: qui succus amarus, ingratissimus, accensus, cum strepitu quodam flagrat, extinctus rubet. Hanc tametsi præ se vndique ferat Lycium, tamen non auderemus asserere eandem esse: Id tamen audeo dicere; vix maiore posse vsurpari commodo Lycium, quàm istud nostrum: & posse longè propius; aptiusque subdi illi quàm Amurcā: habet namque vires digerendi, quadam cum astrictione. Quod si non sit Lycium; fuerit sanè species Oleæ syluestris, cuius Amurca omnium præstantissima, vice Lycii est; nam quò minus pinguis est & oleaginosa, eò melior: Nocet enim oculis, prȩsertim olei pinguedo, vti docet ratio *Physica*. Valde putamus Senensem exercitatum apud declamationes, aut latrationes oratorias Quintiliani: nam vt illic Methrodorus vtitur imaginibus, pro locis; sic is non modò iconibus abutitur, sed etiam Anguillaræ & aliis doctioribus vera monentibus conuiciatur.

MALVM PVNICVM.

Ger. Grenat oepffel.
Gal. Pommes de Grenades & Mygraines.
Ital. Melagrano pomo Granato.

LVBENTER coniectamur ῥόαν dictam ab acinorum colore Cytiniq; & Banlausti aspectu roseo: etiamque ad Rhus, de quo superius egimus, quadam similitudine, & vsu, in culinis, ad coria edensanda, non diuerso. Sponte arboream magnitudinem assequitur syluest. in Italia *Hispania* & præsertim Mauritania, vnde pulcherrimæ feruntur allatæ, Punico item cognomine: Septētrionis cęlū non fert, nisi ægrè & in hortis: horto Regio *Wastmestri* floret quotannis, Belgio & Francia, gigartis ipsis terræ mandatis, germinare in arbusculam vidimus, *Myrti* rotundiore fronde. Pomum vbique esitatur, angulos acinulo, dulcis acidi, mixti vinosique saporis, deliciis & medicamentis expetenda.

Li-

LIGVSTRVM Dioſcorid noſtrâs.

DE florum ſpecioſa fœtura Cyperus dictus Græcis videtur, κυπαρίζω enim floreo eſt, quò alluſiſſe viſus eſt *Maro* vbi *Alba Liguſtra cadũt*, canit. Nulli a utem calidiorum aut frigidiorum regionum hęc hodie deeſt, ſemperuirente frõde Oleæ, atriore, latiore, molliore, hortorum ſeptis & areis accommoda, & tonſilis: flores muſcaceos, candidos, odoros, ceu vuæ oblongę rudimentum edit Aprili & Maio in lętioribus Galloprouinciæ conuallibus, aut collibus Angliæ non perinde ſtrigoſis, Septembri: racemuli; Lentiſci, aut montanæ Sambuci, quos Auicenna eſu ſanguineum lotium, aut potius colore cruentum ciere dicit: quod præſtitiſſet quibuſdã refractariis experiri, quàm iſtud Liguſtrũ verum eſſe inficiari: guſtu autẽ & facultate aſtringit. Quę tamẽ nomine Alkanæ afferuntur aſſulæ, vel bacilli, ex tranſmarinis Africę emporiis, luteo ſunt intus ligno, eóq; ſi crinem (vt videtur Auicenna ex Dioſcoride velle) ruffant, ſunt ſanè aut melioris notę Liguſtri, aut diuerſæ plantæ.

PHYLEREÆ duæ Norbonenſis Galloprouinciæ.

FRONDOSAM illam ramis patulam Theoph. φυλλιρέαν, ex qua *Phyllura*, ſiue aſſulę finduntur, Tiliam eſſe, non hanc, certum eſt. Sed germanitas vocis impoſuit doctiſsimo interpreti Dioſcoridis: malim tamẽ legere φιλελαίαν, ſiue Oleæ amaſiam iſtam, quam Dioſcrid. deſcribit, & nos pingendam curauimus, percongruam deſcriptioni, & Oleæ non modò ſimilem, ſed etiam ſociam, vt ab oleaſtris, quibuſcũ frequẽs reperitur, nihil ferè diſcrepet.

Huius autem duo modi arboreſcunt in Galloprouincię viarũ marginibus & oliuetis Maſſiliæ vicinis: & quæ maior, rarior, perſimilis pumillæ oleæ, caudice ramíſq; nigrioribus, longioribus quàm oleæ *Agreſtis*, & folio magis Liguſtrum accedentibus: bacculæ multę in ramis, etiam oliua agreſti minores, non amaræ (vt oliuæ) ſed ſubdulces, nucleo intus Ceraſi.

PHYL. Minor. MINOR multò frequentior iiſdẽ in natalibus & Mõſpellii collibus glareoſis: folio ęquè longo, ſed anguſtiore duplò: duploque minor tota planta. ſimiles acini Lentiſcinis, & ſimiliter racematim proximè hęrentes admodùm curto pediculo, quæ item maturæ ſubdulces ſunt, aliquantùm acres, ſed neutiquam ingratæ, vt ſunt Oliuæ ſatiuæ & agreſtes

Senenſis

Senensis infarcit plaustra verbosarum autoritatum, nec tamen quam dat describit.

PHYLEREA ARBOR Galloprouinciæ, verior MACALEB Serapionis.

Desiderantur hic multò plures congestæ bacculæ, quas pictor omisit.

Expressam de viua arbore hanc iconem, prorsum refert prior maiorque dicta *Philerea*: reperitur in Galloprouincia prope Tholonam, æquat scapo & sparsis stellonibus Prunum aut Cerasum, folio planè Phylereæ, aliquantum latiore: flos Ilicis muscosus, albidus & pluscculis vnà aceruatis baccis Terebinthi maioribus, nigricantibus, herbidis, dulciculis nucleoli intus crassi: quales prorsus prostant hodie in Officinis nomine Machaleb. Et certe si Ligustrũ Serapionis sit Machaleb, erit hæc illius Ligustrum, non illa quam Matheolus dat nec describit.

Vulgo Monspelliensium BOVRGESPINE perpetuò virens, an APHARCA Theoph?

Frontignanæ Linguagotiæ Iliceta istam arbusculam frequentem pariunt: cui facies & habitus superioris Philereę, sed Ilicis adolescentis folia: rigida, rotũdiora, latiore quàm Olea ambitu, tantillùm denticulis aspero: muscosis, numerosis, racemosis, Lentisci flosculis, subter folia aggestis: Bacculæ sunt Lauri Tynni didimæ, bino veluti gigarto vuæ cõflatæ: surculis ramisq;, magnitudo & habitudo etiam Ilicis: gustu amaricãt folia, & tantillùm astringunt.

OLEA.

HElladi Atheniſque Græca accepta ferenda appellatio: ἔλλαρ enim primùm vocauit Minerua, quæ arbore Oleæ præſtantiſſimo quàm potuit munere Atticã ditauit. Huius lucos perennes denſiſſimos & amœniſſimos alunt apricæ tepidiores conualles Hiſpaniæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ, vbi in Monſpellij vinetis duplicem perquàm nobilem fundunt laticem: nimirum oleum, baccæ callo: & mel, ſiue Elæomeli, quod mirum dictu, ſed veriſſimum, caudice vulnerato: de quibus cum lachryma oleæ Æthiopicæ, in ſuccis dicendum. Elæonidi iam memorauimus in Manna. Baccæ caro callusúe immaturæ vireſcit: *Varietates.* nigricat autem nitiore cuticula maturæ: elegãtiores ad Frontignanam via, ex purpureo punicant, rariores hę alibi: Fronde exit flaccidiore, latiore, & ferè Saligna, in ſolo & cœlo Septentrionali, vbi nihiloſecius perennis viroris eſt, Londini in vireto operis & ſtirpium nouitate viſendo, Cæcilij regni florentiſſimi Anglię incomparabilis tum ſapientiæ, *Amurca.* tum eruditionis Neſtoris. Amurcæ ſiue fæcis, quæ oliuæ effractæ atq; expreſſæ fraces ſũt, efficaciam eõdem relegamus: hac autem non lubenter carerent Medici, ſi quot & quanta ad morbos quàmdifficillimos curandos præſtet remedia, ſcirent: nec enim vel Lycio vel Acciæ cedit, quin potius quibuſdam viribus excellit.

OLEA *Syluestris ſiue Oleaſter.*

QVos vnquam meminimus ſpontè arboreſcentes olearũ frutices, duntaxat magnitudine & habitiore corporatura videtur diſtare à ſatiua, quã hęc prorſũ oſtendit, nõ ſecus atq; Prunella Prunum ſatiuã, altera quippe in alteram, trãſmotione aut inoculatione, aut neglectu abit, rigidiuſcula enim fit Oliua, impexo atq; horridiore aſpectu: interdum ſenticoſa, quando in ſaxoſis deſitis, eius radix paſtinatione non difflatur, aut nocitura pullulatio, & ſẽticoſa ad caudicem ſoboles, non interlucatur. Quare huius non effigiem, quæ alioquin eadem ſuperiori eſt, ſed vires, vtpotè in ſicciore adultæ loco, vt magis aſtringẽtes, terreſtres, vegetiores dicit Dioſc: folia duplò minora, Phylereę, ſed ſubtus glauca: fructus numeroſior, ſimilis & par Myrto maiori: floſculi racemoſi, candidi, odori, Lambruſcæ foliati.

SALIX.

GLISCIT OMNIBVS VDIS AQVARVM POTRIX ET AMATRIX ſalix, à ſaliendo Latinis, veluti Græcis παρὰ τὸ ἱέναι ἰτέα, quia ocyſſime quaſi ſaliendo in incrementum eat: Oleæ fronde latiore, glauca, auerſa, amara, ſupernè virente, floris

floris vice lanitium amenti sesquiunciam oblongum & teres propendet, nec seminiperda semper est, vt Homerus vult, quia alicubi semen excipitur & satum oritur.

Platiphyllos.

*P*lerisque non adeò depresis lubentius oritur quæ vocatur Platiphyllos, ea cinerea est magis, folio latiore, iulo siue catulo hirsutiore, breuiore, Salicis amerinæ vimeneis virgis, cereę flexilitatis & coloris, aptissimis ad quasillos texendos; fronde longiore Lysimachiæ purpureæ.

SALIX humilis, repens.

PRÆTER vulgatas Salices est quædam humilis, serpens humi, pedem & sesquipalmum alta: foliis paruulis, Myrti minoribus; flores amento Muscoso in pubem auolante, cani. Montibus Sabaudiæ, Lugdunensibus & Veganiis multa, aspectu decora.

ἐλαίαγνον THEOPHRAS. *siue Agnus Castus.*

VELVTI Salicem frugiperdam, sic ἄγνον, siue castum hanc vocarunt: quòd vtraque, frigiditate quapiam Venereos prolificosque seminis spiritus videtur enecare, aut eneruare. Hortensis est Europæis, Italis, Gallis, & Anglis; tametsi amantior sit agri calidioris. Expandit in pediculis frondes digitatas, plurimùm foliis septem, Salignas, Lupini, aut Ricini positu: in ramulis summis Lauendulæ concolores flores, & alicubi albicantes, vt in Cœnobiis Italorum funecinctorum, qui virgarum cinctu ad Venereos frenandos insultus, quasi Amuleto, hac freti erant: tametsi semen Coriandro par, nonnullis esitatum libidinis inciet impetum, non secus atque Ruthæ semen, nonnullis adimit.

ONAGRA, *siue Mulcibruta*

BELLVARVM, cùm fera rabie corda tument, domitricem hanc & demultricem in Apenninis iugis & plerisq; Alpinis, ac in ipso Veronēsi Bado sciscitati sumus, num inibi vspiam comperissent: sed id responsi tulimus, nullam repertam plantam, quę quadret Onagræ, præterquam Rhododendrum, Sambucum montanam & Laurum hynumon. Se facilè deprehensuros si ea occurrisset, ex radicis odore, foliorū florū luculenta magnitudine. Et certè non ea fuit negligentia Guinus eruditissimus & strenuissimus herbarum venator, vt si veram inuenisset, tam raram, tamque expetendam, non & cultu in hortis, & literis posteritati propagasset. Aiunt amici eruditiores, hanc esse Lysimachiæ speciem quandam circa Lugdunum oriundam: at ea herba, non arbor est.

PERSICA *Malus.*
Germ. Pfersich baum.
Bel. Persboō.
Ang. Perchetre

VVLGARIS Persica solo mutato & venenata vi, patrio nomine notissima hodie est arbuscula, qua consita sunt pleraq; omnia Europæ vineta: fronde Salicis est, aut Persicariæ, Amygdali item flore. Poma succos oblita priores venenatos, iucundi odoris & saporis, nec insalubria sunt. Carne foris succulenta, pube albida obducta, sublutea quædā, albam pulpam habent. Lutea tota alia præstantissima: non pauca sanguineo cruore madent: omnibus Labyrinteis alueolis sculptis; amaro intus nucleo.

AMYGDALVS.
Germ. Amandel baum
Gal. Amādier.
Belgis. Amandelboom,

VOCANT Amychas Græcè putaminis Amygdali maturæ rimulas, hiulcásq; fissuras, quales autumno vbiq; cernere est in Galloprouincia, Delphinatu, vbi consitę sunt planities pa-

patentiſsimæ Amygdalo arbore, cui facie, fronde ſimilis, & par Perſico, procerior tamen & frondoſior. Ægrè floret Aquilonio cœlo; tametſi in Anglia maturat interdum nuces. Hę interdum peramaræ natura, cultu dulceſcunt, eſculentæq; Theop. & noſtro tempore.

Moſcata NVX, ſiue Myriſtica Macis Arabum & Officin.

AFFINEM fronde & fructu Perſico eſſe arborem nucis Myriſticę, quam frequentem habent inſulę Orientis è Moluſcis, vnà referebant, qui attulerunt eaſdem nuces decerptas ſuis manibus amici, & triplici cortice protectas, quales conditæ proſtant in Officinis, & poſſe noſtro cęlo aſſueſcere negabant. Tota veſcendo eſt condita: nam calloſum extimum putamen eſt, cui proximè ſubeſt Macis Officinis notiſsimus; Cutaceus deinceps liber interiacet Macerem ipſum & nucem, quæ eſt lignoſa, odora & perpinguis, dum recens eſt, & matura.

De Macere in Cinnamomo.

ARBVTVS, ſiue VNEDO d'Arboux.

FRONDES Citri & Lauri, nõ tenues, vt perperam legitur apud Dioſcoridẽ huic ſunt Arbuto, quæ ſecus montoſas & Maritimas vias Galloprouinciæ Norbonæ, æſtate numeroſa Fraga edit, Coccineo hilaris purpuræ aſpectu micantia, & quaſi ſuperbiẽtia, aceroſis compactis partibus, comoſis intus, edendoque guttur aſperantibus conflata; vnde fortè κόμαρος dicta. Berberidi concolor flos calyculis luteolis.

Galeno perperã Epimelis.

Vulgatior LAVRVS baccifera Laurier.

FATIDICÆ Lauro flaueſcit flos, nigreſcunt baccæ maturæ: frondes autem ſempiterno nitent virore; iniectę igni fragorẽ edũt ſalis ſtrepitu, vnde Daphne quaſi Duophne dicta. Sponte multa calido ſolo, non niſi ſatu in Anglia & Belgio. Alia Gigartifera ſurculo, non ſemine oritur, hyeme in Belgio emoritur, & arbuſculam tantùm æquat.

Laurus humilis virgultacea, non Baccata.

Laurus regia Italorum.

Laurus TYNNUS cærula bacca.

VTRANQVE earũ prorſum vultu ęmulatur Laurus Tynnus, valdequàm elegãs & noua, aſſurgitque in arboris æmulationem. Fert Corymbaceam vmbellam multis conflatam Terebinthi ſeminibus, aut Gigartis vuarũ ſimilibus, ſed ex argenteo in cœruleum luridis. Flore ex albo purpuraſcente. In Valenę nemore Norbonę plurima, & pleriſque locis Ceti montis, inter Cocciferas Ilices, frequens. Premitur oleum ex bacculis, quibus valdequàm lubenter veſcuntur ſturiones, turmatimque ad illas conuolant.

CEDY-

CEDRUS Theoph. cuius Diosc. MEDICA MALUS, siue Cidromela. ARANTIA, LIMONIA, CITRIA, LIMÆ, *& Pomum* ASYRIUM.

HAnc antiqui à solo Medo Medicum, ab odoris diuina fragrantia Cedrum & Citriũ dixerũt quasi Cithyõ odoramentũ Diuis libandũ: tametsi hęc in Africa sit syluestris, & Olbiæ Galloprouinciæ adeò familiaris in afflatu oræ maritimæ, vt sempervirentium Lucorum amœnitate & Pomorum fœtura perenni, neutiquam inquilina videatur. Si quis horum Pomorum duo summa statuat quasi fastigia Arancij & Citrij, vno intuitu cunctas varietates discernet: Nam Arantio folium non planè Lauri, sed veluti geminum, nempe vnum in petiolo quasi pinnatim inest, maioriq; subest, quod nonnihil angustius supernè videtur quàm Laurinum. Ipsa autem mala Arantia etiam cortice sunt reliquis flauiore: nã ex aureo vel herbaceo Charãtiæ fiunt concoloria, minus medicati saporis, succo gratiore & magis culinis familiaria, interdũ dulcia, interdum acida. Cætero Citrij generi frondes sunt Arbuti aut Lauri, sed latiores, nec pinnatæ, multis itẽ intercursantibus secundũ ramos sentibus: flores niuei Ornithogali aut Styracis, qui condiũtur & miscẽtur cardiacis: aut stillatitiam dant multò suauissimæ fragrantiæ. *Aqua Napha.*

Hac autem Citri tribu poma *Limonia* vocata frequentiora sunt, eoq; minoris fiũt: oblõga, succo acidiore, acerbiore, frigidiore. Cortice & carne magis esculentis, nec perinde vt Aranciorum amaris, maioris ad incidendum efficacitatis. *Limones.*

Deinde *Medicum* Diosc. malum, tres amplexum est varietates. Vulgatius est similius Limonio, oblonga oui effigie: Sed maiore, cute rugosiore, magisq; caperata, odoratius est medicatius, antidotis commendatius: Pulpa & succo in acetarijs multò gratius. *Citrum.*

Limæ autem quæ dicuntur, illis duplò ferè maiores sũt, calloso carnoso corio, pollicem interdum crasso, oblonga Cucumeris aut Melonis effigie, superficie concolore Limonio aut Citrio puluillis & torulis rugosis papillatim extuberante, vt Citri sapore condito, & crudo grato. *Limæ.*

Pomum *Assyrium* Adami vocatum, è latiore basi in obtusiorem conum rotundius turbinatur, vertice circulatim obtuso & quasi vmbone depresso.

CINAMOMUM & CASSIA Græcorum XYLOCASSIA Offic.

DIcta sit fortè Græcis κάσυ, quòd corticem coriaceúmve operimentum designat, cuiusmodi Cassiæ tubuli erant: istius autem Cinamomi, puta folia, corticem, & surculos, quæ vidimus, quæ partim audiuimus à peregrinatoribus, partim & legimus, testantur esse arborem assimilem Oleæ magnitudine: adeò similitudine Lauri & Arbuti, vt quidã recentiores minus considerate hanc fecerint cum nostra Lauro eãdem, sed duntaxat solo diuersã. Iam non ambigitur, an vera extet Cassia, sed disceptatur, quid ab hac Cinamomum distet. Istud autem hodiernum Cinamomum, neq; idem Cassiæ, neq; tamen multò diuersũ esse, certũ est. Nam si vtriusq; ex Dioscoride notas perpendas, videbis fermè easdem esse vires, non item disparem vsum. Si recentioribus assentiaris, & exploratioribus, eiusdem arboris non ita diuersas partes esse disces. Quod etiam percipitur de Galeno & Plinio. Nam quod vterque suspicatus est, adeo verisimile est, vt verissimum videatur: nẽpe, esse variæ arboris, aut eiusdẽ diuersas partes. Descriptioni Diosc. nõ magnoperè attendendum: nam cum dicit varias species esse, intelligit gradus potius & varietates, etiam vnius speciei. Locus est Arabia, nempe Emporium, quemadmodum hodie Veneta vocatur Terebinthä iris & alia multa. Planta ipsa stolones ῥάβδοι, id est, rami, παχύφλοιος, id est, Crassi corticis: igitur non arborem, nec quidem ramum, sed potius eius corticem describit, colorisque notam apponit κοραλλίζουσαν, id est, Coralli æmulam, nempe nondum perpoliti aut nitentis στενὴ, id est, angustam valde: Nam si crasso sunt cortice, tubum non valde latum relinquunt. Ideoque crassam & latam addit. Quibus è coniecturis

quid inter Cinamomum & Cassiam sit differentiæ percipi potest. Nos verò meminimus duodecim annis fermè elapsis, Cassiam ad Cinamomum verum proximè accedentē nos vidisse in officina Gulielmi *Dries* Pharmacopœi Antuerpiensis, in hac parte valde exercitati. Erat verò multorum iudicio surculus ille Cinamomi, baccillo solido, fractu facili, Cinamomæo cortice obtecto, cui etiamdum cuticella pullo colore obducta fuit. Folium verò seu pictum, seu siccum multis in locis videre est.

XYLOCASSIA DVM hæc meditaremur, quidā Veneti institores, qui Londini negotiantur Morgano nostro, corticem, fermè pollicem crassū, scabrum, calosum, & foris Ilici aut Oleæ concolorem, interius verò connexum mollius superficie: odore, sapore & colore quadantenus Canellæ vulgaris, quam prorsum gustando præfefert nostra: idcirco & quorundam consultiorum medicorum sententia fert esse Cassiæ arboris extimum & crassissimum corticē, vt iam vnius arboris duos cortices habuerimus, quorum hic sit crassior, alter delicatior, odoratior, multoq; ad vtendum commodior. Est hic gustu astringenti, sicco, adq; sistendū fluorem, vt putarim non parùm oportuno. Eius interior superficies videtur à caudice arboris Canellæ auulsa, odoris præsentia nares feriens, & os mansu, complens gustu Cinamomeo. Quare non modò non deest nobis Cinamomum verum, quod conqueruntur ex Galeni descriptione, sed etiam adsunt plura quàm ille memorat: nempe illud graciliore fistula, colore fusco. sapore & odore vegetissimis, quod plurimi, hodie fit Venetis, & Theriacis vt verum additur Cinamomū: deinde nostra Canella vulgatior: postremo iste cortex iam dictus, qui neutiquam est contemnendus, oleæ caudici concolor extima superficies, quod magis fulcit coniecturam.

Cortex XYLOCASSIÆ facie, an sit Diosc. & Pli. MACER.

INter superioris corticis magna fragmēta, etiam repertus est alius qui ex cuiusdam arbusculę stipitis imo exēptus: interiori sui parte valde, similis & concolor superiori est, sed minus crassus, ferè inodorus, aut quiddam iuglandis & Lauri redolens, gustu: perparū caloris glutinisve mixti astrictioni habens, cum autem Diosc. & Galeni astringens sit & calfaciat, arboris cortex hic videtur.

Piper { *album*, *nigrum*, *longum*.
Cubebe Offici.
Caryophylli.
Asphalatus { *Rhodius*. *Roseus*.
Agalochus.
Lacca.
Myrrha.
Bdellium.
Thus.
Thus Lympidum.
Styrax.
Cotonea malus.
Ilex humilis coccifera.
Aquifolia.
Ilex arbor.
Suber Olbiæ Galloprouinciæ folio rotundiore.
Suber angustiore folio.
Phellodris.
Querquus.
Cerris Plinij echynata.
Glandes Guineæ.
Galla.
Fagus.
Castanea.
Castanea equina.

PIPERIS ROTVNDI duplicis frutex, longè diuersus à Pipere longo.

MInus veram antiquis Piperis plantā, minusq; notā fuisse putamus, aut cōfusis proditā notis, quando etiamnum hodie ab istis naucleris qui magnā Piperis nigri vim ad Septentriones asportarunt, rite referatur effigies: Eam dicebat quidam eorum non imperitus esse arborem, plurimi iam fruticem aduolui solitam Periclymeni modo, ramis crebribus

bus, tripedalibus. Citrij folio, magis exucto, minus nitido, ima parte perquàm venoso. In prælongis racemosisq; gracilibus pediculis gemina serie racematimq; acini condūtur, vocātur hi nigrij: Rugosi sunt læuiores & sæpissime vieti.

Albi verò rotundi, tametsi scansilis planta fit, simillima nigræ: tamen calidioris esse naturæ indicio est feruor, qui maior multò in albo Pipere percipitur, & carius habetur, paucioreq; copia mittitur ex Orientis, sub Æquatore, Insulis Molucis.

Piper autem Longum, longe alia planta, alia loco dicenda.

CVBEBE Offic. non est Carpesium.

Estius Bacculæ, quæ Officinis notissima est Cubebæ nomenclatura planta, iisdem pene in locis oritur, & pariter Hederaceus frutex describitur, folijs Myrto latioribus, angustioribus Mali Granati: acinuli in singulis pediculis singuli propendēt: fieri potest vt sit Nigro Piperi congener quando rugosum & euanidum videmus.

CARIOPHYLLI.

Non nisi recenti oribus Græcis innotuere Cariophylli, vtpote ex maximè dissitis oris Indiæ meridionalis Orientis adferri soliti. Eius folia quæ habuimus, fuerūt Arantij magnitudine minus virentia: alia latiora & rotundiora ostendebant Doctissimi Comascus & Anguillara, hic Ferrariæ, ille Venetijs: spirabat istud Cariophyllum. Flores conditi cum petiolis & ramulis teneris, nonnullis Emporijs celebrioribus, vt Antuerpiæ, Venetijs, & Genuæ sæpe visūtur. Alioquin floridi ipsi claui denticellis stellatim decussātibus cristati, noti sunt omnibus, notamq; arborem facile redderēt: Eius Gummi quod eximij odoris est, glebæ Ammoniaci cōcretione & colore, seruamus hic musarū thesauris.

ASPALATHVS.

Haud dispar Aspalathi difficultas, sed non perinde magna necessitas fuit hactenus. Verùm, recentiorum sedula vestigatione factū est, vt tres lignorū differentiæ nobis innotuerint, quarum quælibet Aspalathi nomine digna est. Prima nobis visa Veronæ & muneri data ab eximijs Pharmacopœis Francisco Coleario & Andrea Bellicoco, qui suis Theriacis mysticis, de Doctorum Veronensium consilio, miscuerunt. Frustrum quod habemus densum solidū & compactum fuit, quasi cuiusdā fruticis imæ parti resectū, radiatis fibris, ponderosum, colore buxeo sed saturiore, suauissimo odore & pertinaci. Eū esse verum Aspalathum tum persuasi fuimus. Sapor non ita amarus nec gustu insuauis.

Altera species Venetias aducta Rhodo missa fuit: Nicolao Comasco Medico imprimis erudito, apud quem tum maximum trūcum vidimus, cortice exutum, rubentē, taxo concolorem, odore adeò fragrantem, vt quam latè patebat cænaculum eximio imbueret odore. Eiusdem nos adhuc frustulum seruamus dono missum à peritissimo Pharmacopœo Valerando Donrez, qui ab eodem accepit. *Aspalathus.*

Superest tertia, albida foris, intus torulo subflauo aut citreo, sandali albi & Citrini simillima albam Rosam sapit, nullam gustanti manifestam exhibet qualitatem, nisi tantillum calidi, quod vix gustu discerni potest. Hanc primùm nobis dono dedit optimus vir Pharmacopœus Londinensis Morganus & nomē id indicauit. Alioqui Oliuastri Rhodiensis aut Sandali speciem arbitrantibus

Aspalathus Roseus.

AGALLOCHVS.

QVot ſunt paulò inſtructiores Officinæ, tot ſunt fermè Agallochi ſpecies. Quædam enim Ebenum, Aſpalathum. Aliæ nonnullæ Sandalum, Citrinum aliæ autumant. Sed chariſſimum & vſu probatiſſimum hodie magna copia Venetijs habẽt inſtitores, guſtu aſtringenti, præſicco, non multùm amaro, ſuffitu ſuauiſſimum reddit odorem, & ſuccũ aut liquorem pinguem, odorem, qualem in Ebeno vel Guaiaco videas, cui concolor, & fortè congener.

Arabũ Lacca & offi. an ſit Dioſc. CANCAMON.

LAccam arborem & nomenclaturam Arabicam eſſe quadantenus arbuto & pruno ſimilem multi referunt, cuius ſint fruſtula & ſurculi, quos vulgari Lacca obductos in officinis habent: quam nullis rationibus ſeueriores veri exactores, Laccam Arabum Dioſcoridis Cancamũ eſſe inficiantur: hinc perſpicuum, quòd alius alio vergit, omnes diuerſi abeunt. Cenſet Anguillara à docto Montano perſuaſus, Benzoin potius eſſe Cancamon. Quia, inquit Montanus, Cancamum odoratiſſimum eſt: Lacca non odorata: ſed neutrum verum. Quia nec Dioſcorides odoratiſſimam dixit, ſed tantùm odoratam: & ſanè eius odor ſuauis & gratus ſuffitu, quomodo Dioſcorides vſus fuit. Addit vir doctus: Itaq; Benzoin putarim, cuj congruunt ea quæ de Cancamo antiqui dixerunt. Neq; iſtud quidem compertum, nam adeò non magni fuit apud antiquos Cancamũ, vt Theoph. Galeno atq; Ætio, magno medicaminum recenſori, ſilentio preteritum ſit, qui tamẽ toties Balſamũ, Laſerpitium ſuccum, Cyrenaicũ, Myrrham, Aſpalathum, cæteraq; id genus, inculcãt. Deinde aliunde deuehitur Benzoin quàm Cancamũ, ſiquidẽ hoc Arabicæ plantæ Lachryma eſt, illud nõ Arboris lõgè alius ſolo, effigie, & viribus. Iam ſi propterea quia odore fragrat vegetiſſimo, & adeò myrrhã ęmulatur, vt nõ rarò imponat (ſic inquit Mõtanus) nõ idcirco illicò probatum eſt, nam non ſimilimum, ſed quadantenus ſimile Myrrhæ dixit Dioſcorides. Et etiã ſi dixiſſet, parũ Montano id argumentũ fauiſſet. Quippe Styrax, Bdellium, Thus Limpidũ, Album animæ, multęq; aliæ Lachrymæ, Myrrhæ ſimiles ſunt, & proinde huic Laccæ: non tamen ſunt idem, non eſt igitur Benzoin, Cancamum Dioſc.

An verò ſit Chermes, cuiuſuis eſt ſciſcitari, at non niſi eruditi ſtatuere. Excrementum namq; Ilicis illud infectoriũ quẽadmodũ cętera querna, quę in vermiũ excrementũ etiã fatiſcũt, vnde vermillõ, craſſarũ eſt partiũ, aſtringit nõ inciditq;: odore nullo, & incerto ex ratione euentus eſt. Nã quòd ſua experimẽta quaſi argumẽta certa venditãt recentiores, fatua meraq; eſt inſcitia: nõ enim per ſe dant neq; certi ſunt, illiusúe, an aliorũ ſudorificorũ viribus & merito proliciãtur ſudores. Hic tamẽ cum anxij animi quid tanta de re ſtatuẽdũ foret alternaremur, Oraculũ, id eſt, Appolinis ſpecioſũ illud delubrũ, quod illi glorioſo Vercellenſi hiatori in honoris æde erectũ ſperabamus, conſultũ rogatũq; ſentẽtiam ire viſum fuit. At ille illuſit nobis, nec dubiũ exemit, ſed turbellæ Pharmacariorũ riſum iocóſq; mouit.

Myrrha aut Bdellium ſuo trũco & ſurculo ſpinoſo hærens.

Cęterùm, ſi cui minus placeat iſta valdę bona, & iã inde ab vſq; Arabũ primis tẽporibus vſurpari cœpta ad omnes illas affectiones, quas Dioſcorides cõmendat, potius, quàm illa incerta & inerti vtatur, Myrrham vel Bdellium optimum per nos vſurpare liceat. Quid verò cui magis quadret, in antiballomenis latius.

Myrrha.

MYrrha, quaſi ſuauiter & odore fluentis vnguẽtariæq; dictæ, nomen indicat Lachrymæ, ſed cùm tam multa ſit affinitas huic cũ Bdellio, Styrace, Cãcamo Benzoino, Albo animæ, facit illa arcta ſimilitudo, vt neq; penitus nullã, neq; planè optatã nanciſcamur. Mirrha tamẽ nõ carere nos certũ, vt neq; Bdellio, ſed quia vtriq; tanta neceſſitudo, vt nõ tam ſpecie quã accidẽtibꝰ diſtare videãtur. Vtrũ Bdelliũ præferẽdũm ſit, meritò ambigimus. Etenim quod Bdelliũ putatur, quia certò ſcimus

&

& à Rondeletio experimentis perſuaſi ſumus optimè viribus Myrrhæ reſpondere, putamus illud Myrrhæ ſpeciem eſſe, nec vulgare rationis momentum iſtud. Londinum ſuperiore anno allatæ multæ peregrinæ merces fuêre, inter quas quàmplurimos huiuſce ligni ſurculos expiſcati ſumus, ſolida ſubſtantia, cortice duro, nigricante, ſpinis multis & rigidis, craſsiuſculis, horrentes, quibus multa copia Bdellii erat aggeſta, intus foríſque valde quàm amari; Cætera deſcriptioni Diſcoridis perquam ſimilia. Cæterùm fruſtra vellitant ſcriptores iſti, & de colore refragantur herbariorum Senenſi: nam vidimus nos in Officina Guillielmi Drieſch periti Pharmacopœi Antuerpienſis, fuluam, albeſcentem, adeóque viridem Myrrham. Itaque illud χλωρον, vt eſt vagum ſignificatione, ita congruit rei facilè varianti colore. Siquis namque expiſcetur ſedulò, videbit interdum fruſtula viridantia, cuiuſmodi nos vnum habuimus, quod multis oſtendimus.

BDELLIVM.

BDELLIVM quaſi olidum putridúmve dictum. Quia autem à nemine proditum eſt, qua planta Myrrha manaret, eaque adeò ſimilis proditur Bdellio, vt ferè indiſcretæ ſimilitudinis ſint, valde veriſimile eſt eiuſdem eſſe ſimilitudinis ſpinoſas arbores. Nam & nobis compertum eſt crebro vſu, vtrâuis ciere menſes, mollire admotu, illitu, ſuffitu, ac quouis alio modo, tametſi maioris, minoris virium momento quadantenus, vti cætera omnia, differant, colores, varietates, ſapores, fermè eaſdem. Nam ſi qui de odore vellitét, ſciant ſuauitatem in odore, non ſemper ab ſpecie, ſed gradu mixtionis manare. Etenim eiuſdem generis plantę fœtent quædam, aliæ ſuauiter olent. Itaque ſic accipiendum, Bdellium ſuffitu ευωδεμ ſiue odoratum dici à Dioſcorid. quemadmodum Vnguis odoratus, Caſtoreum, Muſcus, Styrax liquida, Caphura, aliaq; multa, quæ præ vehementia fœtent, aut ingrata ſunt. Quare cum vtraque proximè alterā ſpinoſa arbor deſcribatur, & Gummi adeò ſimile effigie fundat, voluerunt quidam, non niſi tanquam ſylueſtrem à ſatiua Myrrha diſtare Bdellium. Porrò Myrrhæ deſcriptio, quam dant, non eſt ita diuerſa ab ea quam Plinius Bdellii ſcripto reliquit, Bdellium nominatiſsimam arborem, nigram, magnitudine Oleæ, folio Roboris, fructu Caprifici, naturáque. Quem Caprifici quadantenus effigie fructum induſtria peritiſsimi exoticarum plantarum Caroli Cluſii in verſionibus è Garcia habemus.

STYRAX.

QVOD ex hac emanaret liquor, ac veluti ſtiriatim extillaret, Styrax dicta videtur. Eius feraciſsimus ille tractus Galloprouincię, qui à trium Marię Sororum fano antiquiſsimo, ad forum Iulium vſque porrigitur: eſt namque prope oppidum Solarium collis lætiſſimus & opertus frequenti Styrace, nullidū illic cognita, quam primi nos iuueniq́ue multi tum Pharmacopœis & ſtudioſis, tum Monſpeſſuli Profeſſoribus oſtendimus: nam iamdiu videramus Venetiis in Franciſcanorum horto: truncus ipſe ſimilis betulę ligno, aut mali cotoneæ: folia vtrauis minora, & quàm Cotoneæ minus rigida, minúſque auerſa parte cana: flos albidus, Arantiæ magnitudine, nō odore. Baccæ aliquàm multę Staphylodendri magnitudine, rotundiores tamen, quas excipiunt vngulæ ternæ atque amplectuntur, quæ pediculo longo hærent. Inibi tametſi tanta copia eſt, nihil tamen liquoris effluit, ſed Lacrima Styracis Venetias defertur puriſsima perquàm odora, inque grana & glebas hammoniaci modò coactas, quibus ineſt quidam melligeni ſimilis liquor, qualis è facis defluit.

CYDONIA MALA.

Po.

DE *POMI* orbiculata circinnatione turbinati Cytonium vocarunt ipſam arborem, quæ vbiuis valde ferax eſt, ſed præcipuè in apricis & viretis calidiorum regionum, vbi malo ſpecioſiore, aureo, melino, fœta viſitur, lanugine tomentacea obducto, ipſa ſit odore grato, perutili ſtomacho carne.

THVS.

THVS παρὰ τὸ θύειν dictum, quòd Diuis faciebant & adolebant thuris glebam, vti etiamnum vulgò fit. Eſt itidem & Thus Lacryma Arabicæ arboris, quæ multis iamdiu ſeculis cognita & vſu recepta, vera genuinaque eſt: Verùm ipſa planta vixdum cognita planè eſt, niſi de paucis notis, quia puſilla eſt arbor, foliis Lentiſcinis, Arabiæ indigena. Eius ſunt vires mirificę, intus & foris aduerſus morbos perquàm graues magnę & conſpicuæ vtilitatis, quas recenſere longum foret.

THVRIS *Limpidi folium aiunt.*

THVRIS Limpidi, pellucidi & reſinæ Cedrię ęmuli nitorem puritatémque Succini aſſequuti, nobis & viſendi & habendi fuit copia multis in locis, quod non perperam Dioſcorid. notis quadrat, ſi notas, vſumque perpendas: nam & dum adoletur ſuauiſsimum halat odorem, & vulneribus, tumoribus, diſcutiendi vi, nonnulla relicta aſtrictione, ad robur partis opem certam fert. Rupellę occidui maris quadrienniū fermè eſt cùm doctus medicus Launaius nos gummi iſtius glebis, arboris fructu & folio, donauit. Aſſerebat nihil tamen, ſed ſibi relatum à nautis vtrūque, trunci Pino ſimilis ſobolē eſſe. At folium, quia valdequàm rarum, nequedum ab vllo depictum, hîc dedimus, magis ſciſcitaturi, ſitne Reſiniferæ plantę, quàm aſſerturi. Eſt namque, quod rarò contingit aliis, ab imo pediculo ad ſummum vſque cuculæ verticem, duplicatum, quaſi ex geminis conflatum tenuibus tunicis, vagina, ſeſquipalmum longa, inſtar infundibuli, hiantis hiſtrionis ſpeciem præ ſe ferentis; ſupernè Galeata videtur, quod de floribus Napelli & Lonchitide, non de foliis vllis, memorant autores.

COCCVS infectoria, ſeu Ilex Coccifera, an Aquifolia Pli.

INFECTORIVM granum cruore miniato & muricato pannos imbuens, nomen Arbuſculæ fuit. Si, quam ſępè meritò & profuſè laudat, ſuam Italiam Senenſis Commentator tam diligenter luſtraſſet, neutiquam dubitaſſet, an huius arbuſcula, vt vocat, reperiatur in Italia, ac multò minus Bizantio Cocciferam Ilicem hanc accerſiuiſſet. Siquidem frequentiſsima hæc humillima Ilex, cùm pleriſq; Italię locis, tum prę́ſertim in Hetruſco, Romano & Senenſi finitimo agro, locis montoſis, glareoſis, ſterilibus, inter varias Ilices, Smilaces aſperas, Terebinthos, Lentiſcos vbi etiam, tametſi paucæ & parum, nec quotannis, tamen nonnullæ Coccum ferunt. Sed quia minus Coccinum & paucum, citoque euaneſcens, partim ignoratur, partim negligitur. At in Galloprouinciæ Aralatenſi planitie patētiſsima, ſolibus ęſtiuis retorrida, ſqualida, glareoſa, lapillis ſilicibúſque conſtrata, & Frontignanę Norbonęque maritimis hanc legunt menſe Maio, annis adeò æſtuoſis, vt totum ſemeſtre nihil penitus pluat. Plebecula tunc turmatim & vicatim confluit illuc Coccum lectum, quem Vermilionem voce vernacula vocitat, atque venundat in mercatu ſingulam libram 12. & interdum vicenis aſsibus Gallicis. Perelegans naturæ opus & viſendum, non tamen fructus aut ſemen, ſed excrementum nobile tantillę Ilicis, quę à cæteris Ilicibus exilitate tantùm differt, horridiore aſpectu, & rigidis ſpinulis, denſis, criſpíſque foliis ac ſinuoſis, anguloſis, minoribus, ſemper virentibus, ſed Agrifolium præ ſe fert. Coccum autem ferunt copioſum, & amplexantur folii imi introflexæ ſpinæ, atq; ſurculi

culi præduri copiosiorem, nitidum, Agrifolij aut Asparagi hortẽsis planè similem, concolorem. Fusciore tamen & obscuriore foris, intus verò sanguineo cruore lucido gliscit, quẽ ipressu excipiũt recẽtem ad medicatas cordiq; amicas, Alkermes presertim confectiones, Pharmacopœi Mõspellienses, Aquisextienses, Massilienses, & Arelatenses, crudo, candido, vel fuluo serico, illic etiam à Serificis vermibus neto & glomerato. Verùm infectores, qui magnam vim cocci emunt, non premũt: sed aceto aut albo vino irrorant, ne in vermiculos, aut vinifugas exiles muscas abeat cruor, penè vacuis relictis tunicis. Sicq; in puluerem rubellũ miniatum redactũ seruãt; vnde Scoletium antiquis dictum, seu vermiculosũ istud esse, satis liquet: & cõpertissimum non esse fructum, sed excrementũ Ilicis: cui in surculis sunt glandes longiores, nitidiores, nigriores Quernis, sed Echinato acetabulo, non bullato ima parte, incluse. Flores verò Martio illic promit muscosos, subluteos aut herbaceos Olee Ilicis, aut Querquus. Cuius etiam medijs folijs & trũco non rarò animaduertimus excremẽta rotunda, rubella, & interdum flaua, maioraq; istis, in varijs locis Galliæ, Italiæ, Germaniæ, quercetis prope Basileam in Heluetia plurima. Quæ non alia videtur ab ea, quam mulierculæ, Dioscoride dicente, legebant ore, & vocabant Coccum, fortassis quadam, vt verisimilius sit, similitudine. Sed cùm nostrati Norbonensi & Hispano nullus hodie notior aut potior habeatur, virésq; eidem omnes congruãt, quas meminerint scriptores, frustra istum improbat, & alium expetit, qui neutrum probè nouit Senensis Commẽtator.

Septentrionis AQVIFOLIVM, *siue* AGRIFOLIVM, *non est Ilex, neque Crateogon, neque Aphricana Palyurus.*

LVbens hæc & perquàm frequens arbor crescit in frigidis regionibus, vt Anglia, Germania, & Francia: calidorum autem duntaxat montosis alsiosis raro & ægrè frutescit: quare nequit esse Palyurus Aphricana, cùm sit etiã eius iniucundi saporis bacca. Neq; esse Ilicis speciem certum: non enim glandifera est, & natales Ilicum feraces, adeoque æstuosos odit. Quare indicta fuit Dios. nec fortè valdè nota Græcis. Est tamẽ persimilis Cocco, infectoriæ folio, quod perpetuò viret, sed lætius hyeme, spinis horrido, in margine multilatero, leniter sinuato: bacca Oxyacanthæ, Kermes, aut Asparago cõcolor, sed ingrati saporis: cortice ad gluten aucupatorium conficiendum apto.

VTrauis superiorum adeò huic similis est, vt non sit discernere illicò facilè, à Cocco præsertim: huius tamen glandosus Echinatus fructus oblongior est, dactylum æquãs, nuspiam coccum ferẽs, etiam vbi inter Cocciferas Ilices frutescit, proceriore maioreque trũco, ramis & frondibus perennibus.

ILEX media Coccifera Ilici planè suppar, folio Aquifoliæ.

Dicta πρῖνος, quia serra propter duritiem fuit secanda: syluæ quædam in Galloprouincia & Norbona, quantæ quantæ sunt, Iliceta sũt, cuiusmodi est Garanotius lucus ad Mõspelium, vbi proceras & querna elegantia quàmplurimas videas, sed oblongo Arbuti folio, tantillũ denticulis per ambitũ asperato, perpetuò atrovirente, oblongiore, graciliore supernè: Querquus glande propendẽte, nucamento muscoso, luteolo, non diuerso.

Ilex arbor aut arborea.

SVBERIFERA huc accersa.

Eadem illic variat stipite humiliore, albidiore foris, & Oleæ similiore: itemque glande, altero tanto minore.

Varietas.

ESt δρύω, erumpo, pullulo, vnde vox δρῦς, qua designarũt potissimùm glãdiferũ genus, & præsertim Quercũ, quam tum dictæ iam arbores, tum frequentissimus occursus, ipsaq; celsior & ramosior arboris species, frondis grandioribus anfractibus sinuatæ, quauis notatione notiorem faciũt, tum frigidis, tum calidis plagis. De cuius adnata, excrementitiáque multiplici sobole, plantis, fungis, fructuum rudimentis, musco & vellere nouitate spectando, iam quædam diximus, & multò plura in Agaricis dicemus. De Quercu marina inter Algas, de esu & vsu Medico omniũ partium & fructuum, deq; Querno sale conficiendo ad corporis humani & metallorum medicamenta, inter remedia.

QVERQVVS Cerris.

Querquus αἰγίλωπες, siue precelsa dicta CERRIS *Pli. tristi pragrandi Echinato glandes.*

QVa itur Pesaro Romam publica via, visuntur celsissimæ, alibi minus peruiæ, nec valdè notæ hodie: cuius glandes prægrandes capulum habent Echinatum, ambitu squãmis præduris sibi mutuò incumbentibus, horridum, magnitudinem fere Echini marini aut semiconi laricis æquans, cuius nonnullam similitudinem retinet: valde crassus est, interiore sui parte lenis: glans, quam claudit, nonnisi magnitudine differt, folia maiora multò: eadem alioquin Quercui.

Suberifer latifolia Ilex glande echinato.

EX vnaqualibet ſuperius narratarum primo quoq; intuitu quiuis ſuberiferã noſcitet Ilicẽ, ἴψιν à cortice dictã quia ſemper altipetus & immerſabilis vndis manet quẽ ſi exeris, omnino eandem cum arborea Ilice dixeris. Ei tamẽ folia & glandes rotundiora, breuiora, item dẽtata: cortex geminus ſtipitem amicit, alter interior qui perpetuò hæret: alter craſſior duos pollices, rimoſus rugoſus, perquàm leuis, qui deglubitur, & quolibet gẽtium defertur ad crepidarum ſoleas ſuffulciẽdas, aliáq; multa neceſſaria. Multa Galloprouinciæ maritimis Tholonæ, Olbiæ & alijs adiectis, & in Tuſcaniæ Lucæ prætura.

Citimus hic ramulus Phellodris Arcadum eſt apud Theop. & Ilex fœmina lib. 3. cap. 16

Suberifera anguſtifolia Ilex.

SED ad Apẽnini radices & Anconẽſis agri nemoroſis collib⁹ multò frequentiſſima, quæ anguſtiore, lõgiore, minuſq; crenato folio eſt, ad arboream Ilicem accedẽte: glãdoſo ſemine, cupulo foris pungenti, aſperedine ſquabro.

Phellodris.

QVaſi è cõfuſis Ilicis & querquus in hãc principijs, nomenclaturam Theophra. φελλόδρυς, ſiue Suberiquerquum cõflauit. Etenim de facie & folijs Ilicem quampiam dicas: ipſũ autem lignum mollius & laxius Ilice, ſed folij inciſura ſerrata Caſtaneæ, non Querquus: reliqua effigies Ilicis, minor tamen Quernis: maior Ilignis, non glandes, ſed ἄκυλα exiliora & oblongiora.

EX hac tribu eam meritò quis putet apud Theophraſtum dictam Salſicorticem ἁλιφύλοιον, quam hodie robur vel *Roure* vulgus noſtrâs vocitat, vt quæ ſit perquàm ſolido cõpacto trunco, multũm cineris vrendo relinquente, qualem etiam è vulgari Querno trunco nos parandum curauimus.

QVæ autem Gallas dat Quercus, duplex videtur: Earũ vulgatiſſima nemorum & ſaltuũ Pedemontium Delphinatus aliarumq; regionum temperatiorum eſt alumna, minore ſtipite, brachijs & fronde. Huius quædam varietas aut differentia videtur Fagus Theophra. dicta vocis argumẽto Latinis Eſculus, cuius eſculenta glans & poſt Quernã dulciſſima celebratur, famemq; explebat primis mortalibus: hodie *Fargni* & *Farguo* Italice: *Hargni* Gallice: lignum iſtius firmius proditur, quam vrbanæ Quercus.

At

At Fagus vulgaris, glande diuersa à Querna est, triquetra, pusilla, vtrinque acuminata, vnde ὀξύα Theophra. videtur vocata: Ligno etiam est minus compacto & robusto, fronde Populnea, aut Alni: longiusculéque videtur abesse à Quercu; tametsi & hæc potuit Fagus ab edendo dici; cuius glandis nucleus esca pauperculæ plebi & vrsis quæsita, regionibus frigidis & calidis. FAGVS.

CASTANEÆ syluæ sunt Allobrogum & in Aluernis, quamplurimísque nemorosis, alsiosis, regionum tamen non frigidiorum; nam cœlum Aquilonium non ferunt: prægrãdes, stilis muricatas, echinosas glandes edunt: medulla omnium glandiferarum suauisima, & ad panificium aptisima: frondibus longioribus Canabinis, aut Ilicis grandioribus, similiter Fago aut Ilici, sed angulosis plicis. CASTANEÆ.

MIXTÆ quasi naturę ex Fago & Castanea est ea quam naucleri vocant Equinã: frondibus digitatis Hellebori aut Ricini, Castaneę alioquin fimbriis donata: in qua Echinus octennium aut decennium Castaneã, eiúsq; nucleum claudit & tuetur saporis perboni; vt nõnullas incorruptas prędulces gustabamus in Museolo Preceptoris Rõdelletii; & etiamnum habemus dono cuiusdam Pictaui, qui multa rara ex Barutho & Ægypto nobis cõmunicauit. Affabrè visitur expressa, vt quàmplurima, in Commentariis Mathioli. CASTANEA *equina.*

Sambucus vulgaris corymbacea.
Ebulus, siue pumilla Sambucus.
Malus.
Pyrus, Pyraster.
Mespilus.
Aria Theoph.
Alpina arbuscula, bacca Oxyacanthæ, recentiorum Chamæmespilum.
Euonymos Theoph.
Cornus arbor & frutex.
Cornus fœmina, siue virga sanguinea.
Cerasa & varietates.
Cerasa racemosa.
Chamacerasus.
Prunus syl { *Vtraque.* / *Domestica.* / *Varietates.* }
Prunopersicum.
Armeniaca malus { *Maior.* / *Minor* }
Sebesten.
Iuiube vtraque
Paliurus
Paliurus altera Theophra.
Paliurus altera peregrina.
Pyracantha.
Berberis.
Myrobalani Arabum.
Thamarindi.
Lotus arbor Diosco.
Lotus arbor Theoph.
Guaiacum Patauium.
Guaiacum Officinarum.
Palma sancta, siue Palum sanctum.

Ebenum.
Tilia { *Fœmina* / *Mas* } *Theoph.*
Vlmus.
Carpinus.
Betula.
Alnus.
Alnus nigra, siue Frangula herbariorum.
Nuces auellanæ.
Populus { *Alba* / *Nigra* / *Lybica* }
Arbor Iudæ.
Populus Noui Orbis arboris Iudæ folio.
Morus omnis.
Sycomorus.
Ficus omnis.
Platanus.
Acer.
Sorbus torminalis.
Oxyacantha.
Mespilus Aronia.
Sambucus { *Aquatica.* / *Varietas.* / *Montana.* }
Piper longum.
Ribes vulgaris & nigra.
Vua crispa, siue Vitis precia.
Amomi & Cardami differentiæ.
Rosa satiua, syluestris, cærulea, lutea, & varietates.
Esglentine.
Rubus omnis.
Cynosbatos.

SAMBVCVS VVLGARIS corymbacea.

QVIA EST LITTORVM CREPIDINVMQVE opacarũ amans, Actęa, ſiue ἀκτὴ, quaſi littoralis dicta videtur: Sambucus etiam Latinis vocata, aut potius Sabucus, Sereno monente, à Sabucæ inſtrumenti ſimilitudine, quę illi cum cauis virgis tubíſve medulla exenteratis, quibus nulli non è plebe notiſsima Sambucus eſt: fraxinea facie, & fronde, ſed latiore, nonnihil ambitu crenato: vmbellis candidis, Drabæ, latioribus, circinatis, magíſque ſpecioſis, & corymbacea fœtura acinulorum ſanguineorum, nigricantium per maturitatem, luxuriante, ad Vuæ æmulationem, Auguſto; quando decerpuntur tranſmittunturque cribris ad pultes, & condimenta, pręſertim apud Germanos & Helvetios, vbi pueruli cruorem eſculentum farina denſatum auidè ſorbent. Acetum Gallia è floribus & racemorum ſucco admodùm laudatum & rubrum parat.

Aldermooſt Helvetiorum.

ANNOSÆ arboris, apud Boreales pręſertim, ramis accreſcit excrementum corticoſum coriaceúmve multis dotibus cognitu digniſsimum, plebíque Anglę & Germanæ, Iudæ aures vocatum, propter effigiem auris, quam cartilagineo concretu rugoſóque complexu multis plicis & mandris æmulatur: ſed colore pullo, prædurum, aquis merſum molleſcens, ſpongiæque ritu tumens: anginis certiſsimo experimento vtiliſsimum, & tumoribus intus foríſque nunquam ſatis laudatum: guſtu penè inſipido, cutis elixæ, aut corii.

Auricula Iudæ.

EBVLVS, ſiue pumilla Sambucus.

SCITE admodùm hanc pumillam humilémve Sambucum Dioſcorides dixit, quippe tanta vtriuſq; inter ſe cognatio, vt primo ineunte Vere, niſi quis radicem & ſurculos huius minores teneriorésq; perpendat, non ſit cuiuſlibet diſcernere: verùm hæc annua herba eſt: Sambucus autem annoſa fit arbor: & Ebulo fronde, faciéque minor ſit; ſcapi duûm cubitorum, odor tetrior, & purgandi vis vegetior. Vmbellę corymbaceæ perquàm ſimiles, ſed veſcendo vix ferendæ. Radix flexuoſa, tenerior, humi latè ſparſa, Vrticæ modo: purgando ſerum efficax; primo Vere colligi ſolita.

MALI.

MALI, MALA.

MALVM arborem, eiúſque tum diuerſitates, tum fructuum varietates, accuratius explicare, vt prolixioris eſſet inſtituti, ita nullius ferè operæprecii; quando Malus vrbana eſt arbor prædiis & paradiſis perquàm familiaris & nota, cuiuſlibet cœli admodùm patiens: Sed amantior tamen humidioris, ſapidior fructus ſiccioribus, primę hodie commendationis *Curtipendula* ad nobilem Alkermes confectionem.

Alia quàmplurima Mala, cultu mangonio, tranſplantatione diuerſa, in Anglia, Belgio, & Northmania, quæ foris intúſque coccinio ſucco & aſpectu micant.

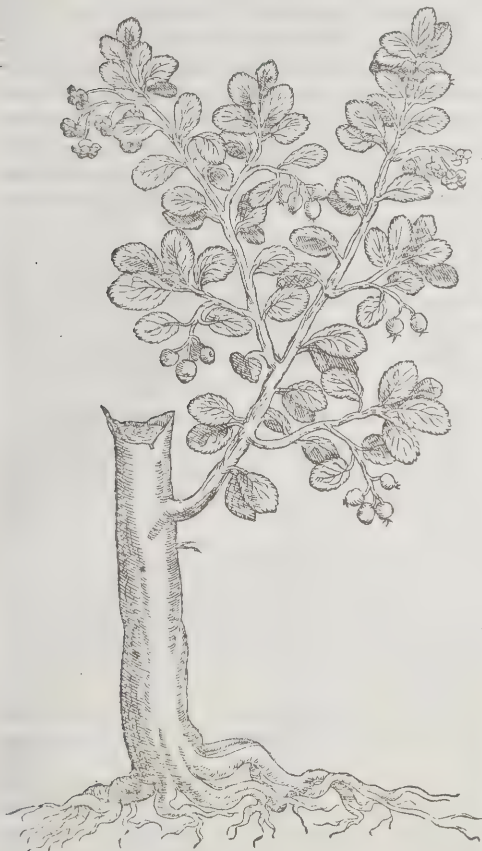
PYRA.

ETIAM *Pyra*, à turbinata effigie pyramidis in modum dicta, fruſtrà quis vel diſcernat à ſuperiore, vel literis mandet: cùm perpetua conſuetudine videndi in viretis, & eſitandi in menſis, nihil frequentius Gallię, Germaniæ, & præſertim Septentrionis plagis, Belgio, Northmanniæ, Angliæ: vbi *Cidre*, & *Pere* admodùm ſuaues potiones vini vicarias factitant. Lubens quàmplurimas differentias & nomenclaturas ſatiuæ & ſylueſtris, tum fructus, tum arboris tacemus, rariora ſimplicia hîc tantùm exequi polliciti.

MESPILVS.

EST MESPILVS arbuſcula congener & ſimilis Sylueſtri *Pyro*, non ſolùm folio, quod tamen longius & anguſtius eſt, ſed etiam pomo, quod item puſillum fert, *Sorbo* domeſtico aut *Pyro* ſylueſtri par magnitudine, guſtu, & effigie; vmbilicello tamen ſupernè extãte, aliquot diuiſuris & vnguiculis folioſis redimito. De iſto politiſsimus *Politianus* cecinit: *Regum imitata Coronas Meſpila*: nam de prima MESPILO, in Oxyacantha.

ARIA

ARIA Theoph. effigie Alni.

NEc ita dispari aut effigie aut facultate, sed longe rarior, amã-tiorque Alpini cœli, Aria vocata Theophra , quam in Angliæ frigidioribus syluosis frequentem videas: rarius calidioribus, necnisi Alpium iugis Norbonensis Sauenæ & Sabaudiæ . Folio Pyri, Fagi, aut Alni, auerso, glauco, supernè atrovirente: floribus plusculis, in vmbella candidis Pyracanthæ, aut Oxyacanthæ: exiguo pomo, rotundo & gustu Aroniæ Mespili, aut Cynorhodi alabastriculum æquante: sapore nõ ingrato, nec perinde astringente, auiculis expetito.

Chamemespilum.

Arbuscula frutéxve Alpinus folio Mali, Bacca Oxyacanthæ aut Pyracanthæ.

ET hæc Alpini soli indigena in asperis Mindenis Norbonæ, & saxosis ad Baldum Veronensem : Flagellis exit vimineis nigricantibus duos tresúe cubitos surrectis: folia item subtus glauca, supernè virentia, propiora nano Pomo, cui nõ absimilis tota plãta præterquàm fructu, qui bacca Ariꝗ similis, æqualis Pyracãthæ aut Oxyacãthæ. Quidam apprimè docti Chamæmespilium nobis suadebant: alij Euonymum Alpinam faciebant. *Præ*sicco gustu nonnihil tamen calido, acri & astringente.

SEd vt verior, ita & frequẽtior infœlix Euonymos: nulli enim regioni calidꝗ aut frigidꝗ iuxta sæpes & margines deest, aut ignota est de siliquula quadrangula, quadricoccoúe folliculo, quaternis loculis carinato, quæ totidẽ claudũt semina: extimus colos ex puniceo flauet: folia, rami, reliquaq; facies illi Mali Punicæ, sed pallidꝗ ex luteo virgæ, qua nulla materia commodior verunculis culinarijs aptandis, ad carnes laridis ligulis transfigendas, ideò Lardariam vocant: tota quiddam spirat ingrati: flores luteoli. EVONYMOS *Theoph.*

VIVRNA vulgi Gallorum & Ruelly, an Viburnũ Virgily?

IN Italiæ, Angliæ, & Galliæ Burgũdæ ſenticetis & ſyluoſis paſſim fruticat hęc, cuius Ruellius nomẽ, quũ accepiſſet *Viurnam* dici à ſuis popularibus & colonis, Viburnũ eſſe Virgilianum coniectauit, è quo prędatus Senenſis, & vt ſorex ſuo iudicio captus, Fluidã prodidit. Sedenim neq; Viburnum poteſt hæc aſſeri: non enim lenta eſt, neq; vllum indicium niſi nomen vagum, ex antiquis monumentis ſupereſt. Fluida autem Rhus, quaſi fluentis, Gazæ interpretatio eſt, vt prius monuerat Ruellius. Alioquin cognatior eſt folio & flore Ariç & Meſpili, pariter acino in vmbella condito, ſed compreſſo, oblongo, nondum maturo rubro, maturo autẽ nigro, non (vt doctus Ruel. ſcripſit) rubro: folia Alni pubent canitie, & totus frutex albicat, ternûm & quinûm cubitorum.

Ride Sen. Cerbereas latrationes in Guillãd. epiſt. pag. 385.

CORNVS arbor.

ILli conſimilis aſpectu ligni & foliorum Cornus, ſed pluſquàm cornea ſtipitis duritie, interdum iuſti modi arboris, interdum tantùm fruticis. Floribus luteolis, muſcoſis, ipſum ver ortu antevertentibus: fructu Ceraſi oblongi, cõcoloris, oliuę effigie, Gallis & Germanis nota & frequens inter dumeta minus arida, aut iuxta fluenta: guſtu perquàm auſtero, acore non ingrato.

FOEMINA Cornus. Pſeudocrania Cordi. Virga ſanguinea

ALtera, autẽ quæ vocatur fœmina, foliorum & ramulorum effigiatura adeò appropinquat huic Euonymo, vt Cornũ dixerint. Licet ea nõ ſit ſoliditate ligni aut baccæ venuſtate; fert enim puſillas baccas nigricantes Hederæ aut Polemonij, & edendo ingratas, non acidas: flores albos Liguſtri, in virgis cortice amictis, ex viridi in fuſcum purpurantibus, vnde Virgæ ſanguineę dictæ.

CERASA.

TRiuialis etiam cognitionis Ceraſus, & multiplicis eſt differẽtiæ, quæ magnitudine arboris, fructus ſapore diſcernenda eſt, aut ex vulgatis libris holitorijs percipienda. Flos Perſici candidior: & rotundiori folio ſatiuæ quàm ſyl. quę paſſim arboreſcit fructu acido mixto, aut dulci. Suauiſſima omnium Ceraſa acidula, quę *Aigrettes* vocantur, veniuntq; in culinas & Officinas.

RACEMOSA.

HÆc non differt niſi quia minor tota eſt, congeſtimque in racemulis Ceraſa fert, flores pariter albos, quales nobis oſtendebat ex Sabaudis Alpibus delatos Valerãdus noſter

CHAMÆCERASVS.

PErquàm rara & Alpigena humilis Ceraſus, cubitum pedẽue ęquans, folijs, ramis & ſtipite Cornus, albidis, ſqualidis nodoſis. Floribus albidis, pallẽtibus, aut luteolis. Fructus binos maturat in pediculis longioribus, pendulis, Ceraſi ritu, ſed in imo duo foraminula albida, quoddam rudimentum pupillarum aut oculorum adumbrantia: Gigarta quina, aut ſena, albida, lucida, Oxyacanthæ paria.

BRVNVS ſyl.

VBique viarum agros ſepit, aut ſepes fulcit inter arbuſta vitæ contumacis Sylueſtris Prunus: iam lætiora edens, iamq; & vt plurimùm, puſilla pruna: quarum frutices gemina in differentia ſũt, altera horridior, minor, ſpinis rigidior, fructu minore, acerbiore, ex quo fit Prunellorum Acatia. Lætior autem ſylueſtris tranſplãtatione, inſertione, & cultu, in grandẽ, proceram, & domeſticam abit: mitiore pomo, ſucculentiore, ſuauiore. Cũctas differentias nec otiũ, nec animus eſt perſequi, cùm liceat bene longas paginas multorum ſcriptorum de iſtis conſulere: Damaſcenis omniũ olim præſtãtiſſimis, Brignolienſia hodie in Galloprouincia palmam præripuerunt bonitate, ſalubritate, & ſapiditate.

Varietates.

PRVNEPES.

POmaria quędam cultiora Gallica quandam Prunoperſicum colũt, cuius fructus caro, Pruni eſt: cute ſubviridi Pruni, ſed nucleo Perſici.

ARMENIACA malus { *maior* / *minor.*

Gal. Apricos. Pracotia.

SEd innumeram ferè turbã Prunorũ, Malorum, Ceraſorum, & eiuſmodi fructuũ, paradiſis nimiſquàm notorum, nec lubet, nec licet per anguſtiã temporis & paginæ proſequi, quando ea poſſunt ex varijs & prolixis Rei Ruſtic. ſcriptoribus peti, vti & arborum quàmplurimarum, quæ communione principiorum, cultu mangonio, & inſertione quãpiam diuerſam vel figuram, vel ſpeciem obtinuerunt: vt ſunt Prunoperſica fortè, & Mala Armeniaca, Præcocia dicta, quæ figura & folio referunt Pyrum, pomo autem ipſo Malum Perſicum.

PER.

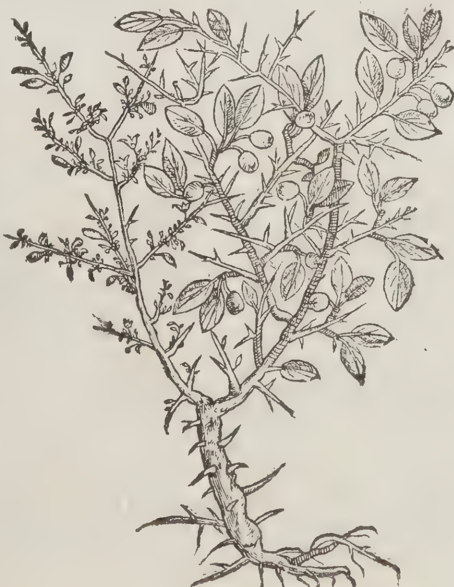
PERSEAM aliam esse à Persica & temperamento vario, vel de Dioscoride discas, nedum ex Galeno: Id alioqui folia astringentia produnt, & is nullas tota ditione Romana, sed duntaxat Alexandriæ fuisse dicit Perseas ex Perside allatas, quum indidem allatis Persicis vniuersa Italia abundaret, non relinquit id controuersum. Eapropter ea non nisi paucis nota hodie, quia, vti tunc, rara est. Facie est apud Theophrastum præcocis Mali, aut Pyri, cuius magnitudinem æmulatur: astrictione & magnitudine Pyro similior, fructu autem Persico. PERSEA. De Persica malo superius & de Persica nuce.

ISTA Pruna quæ voce Maura ex Serapione notissima sunt Officinis. Nec nisi Græcorum recentioribus memorata, propterque muccosum succum Mixaria vocata, sunt arboris Pruno congeneris & consimilis facultate, quę ægrè solo Italico, vel Norbonico assuescit: tametsi Plinii memoria in Italia creuerit, & nostra ætate in Monspelliensis agri vrbecula vernaculè *Maßillarges* nominata, quidam amicus aluerit: sed neglecta, non diu illic superfuit, & tantùm arbuscula fuit, facie Pruni & folio, sed latiore: fructu Iuiubæ cognato, atro & magis viscido. *Æginetæ* MYXA *& Officinæ. Sebesten.*

HAC vix vllam reperias quæ ramis foliis totóque senticoso occursu magis ęmuletur Paliurum (quem Rhamnum tertium faciunt) in aridis & glareosis strigosis Norbonæ, arboris alicubi, alibi duntaxat fruticis magnitudinem, vt Monspellii & Anconensi agro in Italia, assequitur: surculis præduris, foliosis Lentisci, aut Rhamni, multis aduncis spinis, intercalantibus, præacutis: flos muscosus Oleæ aut Rhus Plinianę, luteolus fructus, dulcis, Pruni cute Phœnicea, vel Rubella. *Iuiube.*

CVM sint tam laxæ descriptiones vtriusuis; & ex facultatibus valdè imbecilles coniecturæ, nullum puto posse statuere quænam cui sit præferenda. Quæ huic Dioscoridis descriptioni valdequàm accedit, est Rhamnus tertius, nam frutex quantus est, prædurus est stipes, aculeatus, semine pingui, lineoque non fuliginoso, sed satis duro, vt lini: vires huic congruunt: nam lapillos exerit potentissimè: diureticus est: ac proinde haud abs re doctus Anguillara ambigebat essétne Rhamnus Paliurus alio nomine (vt sæpè fit) nota Africanis transmarinísque regionibus, vel Dioscoridis fuerit vitiatus codex. Quod ad semen attinet, huic sunt terna ossicula, vti Theophrastus vult, semine Lini æmulo, non fuliginoso, vti corruptè legitur, læue, non lentum tangenti, & in siliqua lata folliculari specie, terna, quaternáve habet, vt sanè hæc ipsissima videatur. *Paliurus & Rhamnus.*

QVAM verò lib. 4. & capite Theoph. meminit Paliurum, si quis expendat, comperiet alterum esse Iuiubam Syluestrem: nam fructus rotundus est, ruber quantus Cedro, cui nucleus inest esui non ineptus: vino immersus fractus, an concilies suauitatem, non tam scio, quàm facilè credo. PALIVRVS *altera Theophr. an sit Iuiuba Syluest.*

PALIVRVS *alter peregrinus.*

SVNT & alia nõnulla, quas si ausi essemus hîc addere, potuissemus pro Paliuro subdere: nam satis cõgruunt, præsertim quædam quæ Mõspelliensi agro oritur, spinis horrida, foliis Oleæ, minoribus, baccis nigris, tricoccis, Smilacis, grauidis, succo fuluo, tincturę apto, prægrandibus, Berberidis modo, granis ternis, sed minoribus, oblongis, gustu subacri, cuius hîc picturam damus, non procul Monspellio, qua itur ad scaturiginem Lani amnis, secus ripam & prope viam multa.

Rhamnus primus Dioſco. PRIMUS Rhamnus Italiæ, Galliç, & Hollandiç maritimis pluribus in locis, ramoſus ab imo ſummo tenus frutex, aculeatus, ſurculis albidis, foliis anguſtioribus, multis, hçrentibus, Chamæleæ longioribus: iuxta alas fructu denſo, racematim aggeſto, Aſparagi, aut Agrifolii, minore, ſucco flauo, turgido.

RHAMNUS Secundus Monſpellienſium.

SECUNDA ſpecies Cõmentatoris minus exquiſitè reſpondere Dioſcoridi notis videbitur, illis qui ſecundam ſpeciem Rhamni Monſpellii ſepibus muniendis aptiſsimã viderunt: nam tota planta alba & minoribus floribus, foliis Oleæ, ſed candidioribus Ieſamini pubet, at herbacei coloris: cortice ex viridi palleſcente: vtriuſque rarus vſus: Monſpellienſes hunc Rhamnum ſecundum vocant.

SPINA INFECTORIA, Rhamnus Catharticus, Recentiorum folio & flore Mali ſylue. Bacca Alni nigræ ſiue Frãgulæ.

SPINÆ infectoriæ plus eſt ſimilitudinis facie cum Pruno ſylueſtri, quàm cum Rhamno, cui ſpinis tenus tantùm nonnihil aſsimilat; & vis eſt purgatoria illi, vnde Syrupus paratur, quo noſtri prçceptores iam multis ab hinc annis Luteti ç vſi ſunt; certiores viriũ quàm Senenſis: vt qui non ad pituitam craſſam & viſcidam, ſed potius tenuem educendam, & impetum eius in articulos citatum auertendum & cohibẽdum prudẽtius vtuntur: Nam ſine calfactione purgat, & nõnulla aſtrictiuncula partibus robur conciliat: neq; liquefacit humores, vnde maior fluxus ſubſequatur.

PYRACANTHA.

EST & in Galloprouincia & Italia arbuſcula ſepibus non ita frequens, cui facies & folium Pyraſtri; aſpectu ſqualida: eius baccæ rubrç eſitantur pueris. Semina oblonga habent, quaſi Pyri aut Berberidis. In vmbella flores racematim candidos & fructus Oxyacanthæ pares edit, quem, propter foliorum ſimilitudinem, nonnulli Pyracantham vocant. valde eſt ſpinoſis ramis, non foliis: vſus hodie nullus aut neglectus.

AL-

ALGIDIORIS soli aut Montani Berberis est indigena: fruticat & arborescit senticosa tota, rectis, præduris virgis quinum aut senum cubitorũ; folia numerosa, rigida, crassiuscula, *Pyracanthæ* aut *Myrti*, crenata, gustu acidula edentibus: floribus muscosis, emicantibus, Ribes, aut Cornus: perpusillis acinis, racematim in pediculis conditis, oblongis, Cori item effigie, colore & penè sapore: cortice cinereo, libro subtus luteo, quem Officinę *Bugiam* vocant. BERBERIS

HI Syriaci fructus vulgatius quàm verius Myrobalani vocantur: neque enim glandes sunt, neque odori, vnguentisve apti, potius *Persicis* aut Prunis accensendi: Quorum etsi complures oriantur differentiæ in Syriacis, *Arabicis*, & Calecutiis regionibus, quibus debentur à Græcis & à nobis: tamẽ quatuor quinquéve duntaxat hodie prostant in Officinis differentię è totidem arboribus. Nam Cepuliferæ & Citriniferæ eadem videtur arbor, proditurque à nuperis nauigatoribus, Persici aut Amygdali folio. Bellericiferę autem latiores Laureæ sunt frondes; sed Indiciferæ Salicis, cuiusmodi etiam Emblici videntur: alioquin inter se congeneres arbores promunt ipsi fructus; mediam quandam naturam inter Oleam & Prunum sortitæ. Horum plurimùm duo genera condiuntur, aut huc condita adferuntur: pluris institores faciunt alterum horum, qui Kebulus, aut Cebulus vocatur, omnium maximus: is oblonga pusilli Limoni, aut *Persici* effigie, compacta callosa nigraque carne, sapore iuglandis cõditę. Alter minor est, rotundior, tenerior edendo, Bellericus vocatur. Kebulo sunt Citrini similiores facie, cute, nucleo oblongo, & pulpa, sed fulua, vnde nomen. Indi nigri dicti & notissimi de colore: nuclei expertes, callo pene lapideo, quos concolorem melancholicum humorẽ, vt cæteros, quemlibet suum aptius educere putant. Vltimò Emblici potius fragmenta, quàm integra Pruna, quadantenus triangula, Bellericis minora. MYROBALANI *Arabum, de Græco Myrobalano superius.* *Kebuli.* *Bellerici.* *Citrini.* *Nigri.* *Emblici.*

NEC magis Græcis olim, nec minus nobis noti hodie fructus quos Thamarindos, quasi Palmulas, aut Dactylos minus aptè vocarunt. Non enim Indi Orientales, vnde aduehuntur, *Palmæ* similis arboris tradunt esse, sed Prunis, folio Saligno, vt Fraxini, minutim inciso, magnitudine Querci, tametsi effigies fructus Dactylon, siue digitum inflexum pręferat, cute, pulpa, fibris neruosis, fuscis, & atris intertextum, qui cohibet semina terna aut quaterna, Cassię, compressa, & angulosa: gustu quouis *Pruno* acidiore. THAMARINDI

LOTI multæ arbores in Gallia Norbonensi miræ & spectādæ proceritatis occurrunt: superant namque magnitudinẽ quamlibet maximam, vel querquum, vel iuglandem, præsertim loco non procul Monspellio, cui *Boutonnet* nomẽ: foliis est *Populi* nigræ, vel Betulæ, sed aliquantò angustioribus: baccis nigris, Piperis maioribus, aut Myrthi, rotundis, prius Æstate virentibus, Autumno nigris, maturis, nusquam rubris, vt meminit quidam: intus Inbebarum nucleolo, fructus suauis esui: vulgò pueris expetitus, dulcis namque, neque astringens est, & tamen dysenterię prodest, hæc Dioscoridea vulgatissima. LOTUS ARBOR

QVÆ verò in horto Patauino elegantissima visitur, & digentissimè colitur, iamdiu à Docto. Fallopio sata, & Guaiacum credita, videtur esse vera Theophrasti: nam magnitudo & folium *Pyri*, Lauri, aut Ilicis maioris, niger fructus, magnitudine Cerasi, qui per initia viret, sine pediculo; vel admodùm exiguo, deinde fuscescit maturus, dulcis valde siccatus, id testantur: & hæc Theophrasti Pliniíque Lotus. Quam cùm turbulentus Commentator nescit distinguere, nihil aliud quàm ineptè congesta verborum mole onerat lectorem discendi auidum. Namque quam sibi Constantinopoli missam iactat, non alia est certò, tametsi ille non depinxerit, quàm *Patauina*. Sed quia illa sicca missa fuit, paulò arctior strigosiórve erat, alioqui foliorũ & vniuersæ stirpis idem modus: quod nobis certò licet aspectu ipso & doctissimorum fide asserere, nempe Bauhini nostri Medici Lugdunensis, omnium stirpium consultissimi, atque Valerandi *Donrez* peritissimi inibi Pharmacopœi, qui eandem in Syluis Lugdunensibus copiosam colligit. Itaque duæ sunt omnino cognitæ species: altera Dioscoridis, altera *Plinii* & Theop. nam istius corticẽ scarificabamus adacto scalpello nos, intus libro luteo, foris fusco colore tum fructu. GUAIACUM *Fallopii Patauinum*

ISTUD lignum ex Orientis Calecutii Indiis, eque Occiduis insulis & continenti noui orbis maxima copia minimo pretio cõparatum, vel Barbitonsores & Mulomedici non norunt, nedum eruditi artifices, qui lubente Deo, huius ligni & artis ope, diram Indicam luem, quæ longè lateque per vniuersam Europam sæuiter serpsisset, eôdem vnde irrepserat; GUAIACUM.

rat, penè iam repulerunt, tamen nondum plenè innotuit arboris ipſius figura natiua, quam exactè delineatam dabimus nos breui, modò amicos noſtros fruſtrata non fuerit nauis & ſpes: aiunt hi proceram ſpecioſam arborem eſſe: folia quidam Maligranati, alii Ilicis, aut Arbuti modo, firma, minora, nitida, frondes dicunt: caudici corticem albidum, quadam nigritie viridante, maculoſum: flores luteos plerique omnes faciunt: fructum naucleri neſciunt delineare, ſed rotundum, nec ita magnum dicunt. Hiſpalenſes ſcriptores luteum itē cùm maturuerit dicunt, geminis quaſi Lupinis conflatum: Lignum præſtantiſsimum quod nigerrimum & pinguiſsimum: de cuius immenſa vtilitate & oleo, quod ſine Alembico elicitur, dicendum poſteà.

Indiæ Occiduæ Palmæ ſanctæ

PALMÆ SANCTÆ ſimilis arbor.

EX eiuſdem claſsis Naucleris, qui indidem ſuperiore æſtate in Angliam remearunt, habuit *Morganus* & nos ab illo ſurculos, quos per ſculptorum paucitatem non licuit hîc appingere; ita nec alia quàmplurima, quæ in operis calce cernentur. Rami ſunt arboris grandioris, recti, cortice arboris Indę, folio Citrii, carnoſo, nudo, Lauri latiore, breuiore, neruoſo, horum in ſummis hærent folliculi pallidi, coriacei, circinatæ rotunditatis, admodùm compreſsi, numo coronæ Gallicæ ferè pares, quorum medio inſunt ſemina Lentis effigie & colore, compreſsiora, guſtu amaricante.

Palum Sanctũ Indiæ Occiduæ.

HANC quidem arbitrabantur *Palmam*, aut *Palum Sanctum*, quę ſpecies diuerſa à Guaiaco eſt, quamuis ſimilis deſignetur: nempe nō vaſta, vt Fraxinus, ſed minor, & ei cōcolor cortice: folia cuiuſmodi Plantago, ſed craſsiora, minora, pinguiora, breuiora: fructus Iuglandis magnitudine, aluo ſubducendæ idonei.

Hebenum, ſiue Xylalos Officin.

OFFICINARVM Hebenũ quin ſit ſpecies Guaiaci nihil obſtat: nã prædurae aſſulæ, grauiſsimæ, quę in officinis viſuntur, & aquæ merſæ ſidunt, tum pinguedo, quę exudat igni, perinde atque è Guaiaco, tum aſpectus ipſe, & vires, ac ſapor, videntur teſtari: nam odor etiam ei ineſt Guaiaci, vires ad eadem quę Guaiacum cōmendantur. Ne porrò quis obiiciat, ſolam Indiam nigrum ferre Hebenum ex *Poëta*; dicimus, Hebeno idem euenire poſſe vt Guaiaco, quòd non modò in Traprobanię finitimis ad Orientem Auſtrum, ſed etiam in India occidua longiſsimè diſsita, ſylueſtris frondet.

TILIA fœmina Theophr.

ALIA eſt hæc à Dioſcoridis Phylerea, & per y ſcribenda, quòd in tenues aſſulas & phyluras diſcerpatur. Frequentior multò Septentrionis frigidioribus Germaniæ, Belgię, & Gallię, quàm Italiæ, vel Norbonæ: pulcherrima Baſileæ Heluetiorũ in Diui Petri area, patulis ramis, ſparſis, inque vaſtæ magnitudinis ambitum fornicatum propagata, folio latiore, *Populneo* aut Betulę, ſerrato ambitu Loti: ramis item frondoſis, & Amentis per initia Coryli aut Iuglandis.

TILIA MAS.

MAS autem non perinde effigie tota atque folio differt, tametſi exiguum ſit diſcrimen: folia Vlmi ſcabra rugoſáve ſunt: floſculos, non baccas, vti fœmina, fert, ſed ſemen & flores in folliculis Carpini modo.

VLMVS.

VLMVS multò vulgatiſsima notatuque facillima eſt: folio non adeò illi diſsimili, aut Alni. Folliculis vermium volucellorum & fuliginis refertis, ſaliuaris limo aut liquori manantibus. Buxi color ligno.

CARPINVS.

VOLVNT recentiores hanc eſſe Carpinum Theophra. tametſi Vlmo congener ſit: foliis quippe iiſdem, ſed follicoſa ſobole ſeminis, cuiuſmodi fauagines in caudatis floribus Lupuli.

BETVLA.

ET Betula perinde pueris nota, vt de virgis infeſta, folio Alni aut Fagi: virgis flexilibus, rectis, gracilibus, ad ſcopas nectendas idoneis: nucamento Coryli.

Alnus nigra. Germano. Faulbom an Colycea Theo. Frangula.

VDOS ſalicum natales crepidinéſque riuulorum ſequitur hęc, ad infectoriam quęſita, & valde nota de Coryli figura conſimili: cuius corticis potiſsimus vſus: ruffeſcit is ex fuſco.

Nux Auellana

OBVIA paucioribus locis hęc, niſi ad Septentriones, vt Angliæ, Germaniæ, & Northmanniæ ſyluoſis vdis, folio Alni aut Ceraſi, aut Cornus, fuſco: flores albi, nec diſsimiles. Baccæ exiguæ, quantæ *Piperis* grana, quæ primùm virent, deinde rubent, demùm maturæ atræ fiunt, inſuaui guſtu: virgultis frangēdo teneris, ideo Frangula nōnullis dicta: cortice nigro, ſed glaucis maculis aſperſo, libro ſubtus flauo, vomitum ciente, & aquas ſeceſſu deturbantur.

VIX

VIx vllus locus paulò asperior montanæ Galloprouinciæ est cui desit huius fruticis prouẽtus. Surrigit autem quãplurima virgulta recta, læuia, polita, prædura; cortice obducta nigro, & folijs oblongis, Berberidis, maioribus, firmis, inter quæ crebra fœtura baccæ rotundæ admodùm nigræ & plenæ erumpit, magnitudine Myrti, sapore planè melleo, & pergrato plebeculæ, quas ideo vocat Amelãchos, quasi mellea. Virgis surrigitur virentibus & ramosis, omnium rigidissimis & durissimis, quaternos aut quinos cubitos longis: quibus in scopas vinctis, vtuntur ad areas verrẽdas. Scatent hac loca aspera prope Diuiam Mosterias & Sisteronem illic vrbeculas. *Amelãcher Galloprouinciæ mõtanæ, an eadem Alisier Gallorũ?*

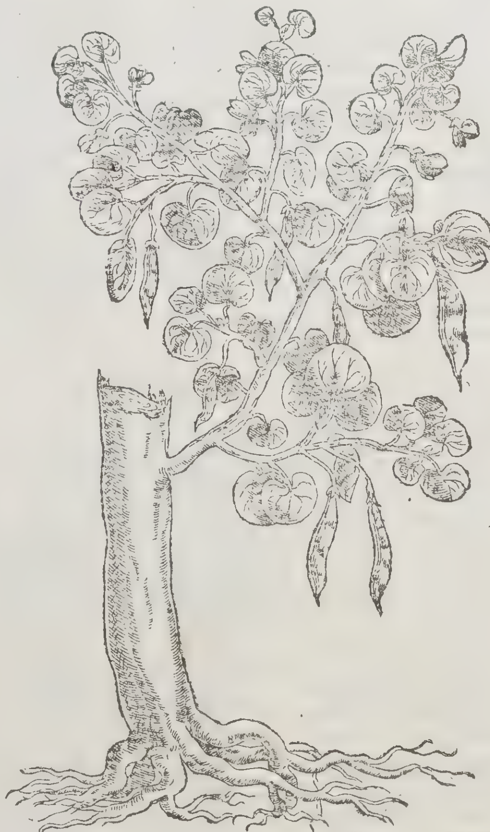
Corylus persimilis Aluo.

RAmis & fronde Colurnus superiori Alno similis admodũ sed catulis pendulis hyeme, Vitimoris betulæ quàm Alni: nuces ipsæ pistachijs pares, tũ satiuæ, tum syluestres: vel pueris esu notissimæ. *NVX Auellana.*

EST fluentorũ riguorumúe vtraq; populus assecla, sed nigra frequentior, folio rotundo, oblongo, supernè acuto, initio atrovirente, hederaceo, in cuius pediculis oblõgis racematim hærent acinuli, Piperis rotundi ritu. Quæ verò alba vocatur, frõdibus est perpetuò tremulis, supernè virentibus, subtus incanis, Tussilaginis, interdũ in angulos exeuntibus: catulos ante foliorum exortum, latifolio Salici modo edit. POPVLVS *nigra.* *Alba.*

Lybica ex vtrauis earũ facilè noscitur, sed magis nigræ assimilatur, rotũdiore, minore, & breuiore folio, duriore, albiore, obtusiore, sed crebrò cristato, aut sinuato, adhuc magis tremulo: vnde Gallis *Trebli* dicta. *Lybica.*

CErcis Theoph. ob siliquam semenq; lentis effigie indicatur pervenusta arbor hæc: quæ itidem propter riuos aut lætiores margines interdum & in collibus Veronæ amœnis & Norbonę, Hetrurięetiã nõ procul Sienas, quò min⁹ decuit hãc ignotam fuisse Senensi, nam si nouisset, qui alioqui solitus est vel triuiales quasdam Constãtinopoli accersere, & occasionẽ dicendi parũ tempestiuam de plantis arripere, exq; alijs Cõmẽtarijs in suos rapere, istã suã popularem tacuisse. Venustas hanc ilicò oculis commẽdat & notam facit. Flos copiosus cõfertim pullulãtibus aut nondũ exortis folijs, purpureus punicãs, hilaris, Cicerculæ aut Pisi. Siliquæ per Augustũ maturãt, semẽ Lentis effigie, cõpressum, Genistæúe: ipsæ foris Xirãpelino siliquæ aut spadiceo fulgore micãt cõpressæ, digito latiores & longiores, quadantenus Senæ sed rectæ: folio exactè rotundo, Asari, neruoso & venoso, Cyclaminis, crasso nitido. *Arbor IVDÆ Monspelliensiũ sitne CERCIS Theoph.*

ENouo orbe nõ ita dudũ nec min⁹ elegãtes nec parum similis arboris ramos prægrãdes Angli mercatores illinc reuersi attulerũt, quorũ Morgani dono iconẽ exhibem⁹ inferius: virgulta sũt aliquãtùm flexuosa, & per semipalmũ palmũq; crebra, geniculata, veluti insertione cõmissuraq; partiũ nodosa vnde exeũt è singulo pediculo singula folia, ora exquisitè rotũda, nec vspiã nisi qua pediculis hęret, intercisa crassa, rigida, latiora Arboris Iudę: cui Populi alternatim exeũt pręlõgi loruli, stipati acinulis multis exiguis, planè Populi *Prægrandi folio rotundo noui orbis populus.*

ritu

ritu, quare & hanc Populum Perunianam vocare visum fuit: gustu perquam astringente, aliquãtùm calfaciente, subsalso.

MORVS omnis. IVVAT morum temperies cœli moderatior, cuiusmodi est agri Veronensis, Auinionensis in Galloprouincia, & plerisq; locis, vbi ex viui radice panguntur ad solertis vermis Serici pastionem: vulgatior morus serotinos flores edit, catulos hirsutos & folia Alni oblongiora, maiora, rotundiora, nigriora, squabra, læuiter crenata mora, maturescẽtia cocci nis conflata primùm acinulis: matura cruentatis, & suauissima in delicijs. ALBA.

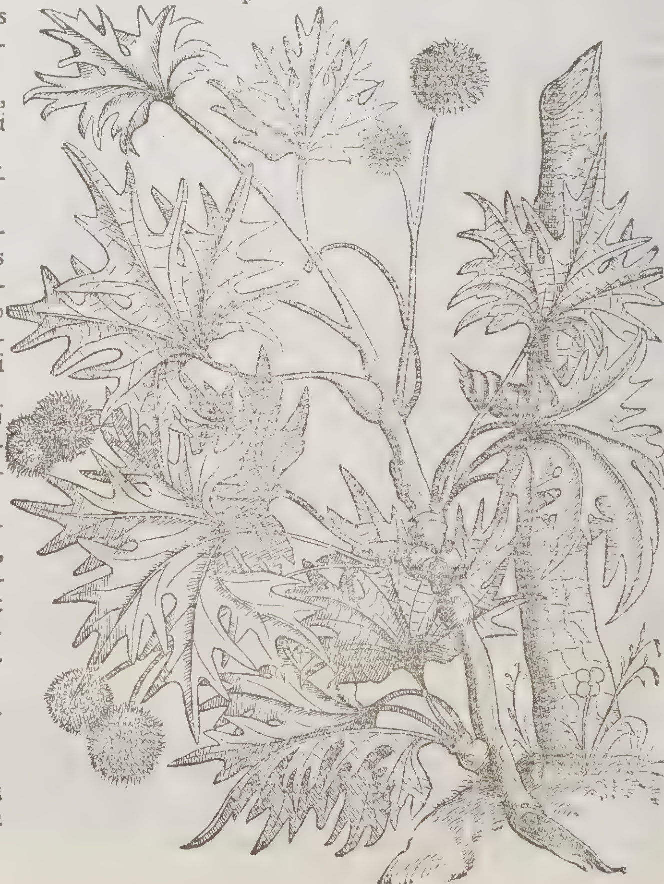
Pumilla quam vocant Chamæmorum nonnisi modo magnitudine pro totius rata parte distat. Nec itidem Chamæsycus, siue humilis Ficus.

SED enim albæ minora imbecilliora sunt folia, tenuiora, sinuata ambitu, albæ populi, aut Sambuci montanę albida flacida gratiora, sed mora multò insipidiora, candida nitent, ad nauseam potius quàm alendum nata, caduca fatuè dulcia, tota arbore minore: quam tamen pluris faciunt coloni ad velleris opus. SYCOMORVS.

EX Syria & Ægypto Sycomorum aut potius Moroficum (vt Celsus diceret) quidam frustrà sunt cõati Italiæ Hispaniæq; tum Europeæ, tum Indicæ inquilinam facere: nam ne germinauit quidem: tametsi in syluis Syriacis perfamiliarem esse, vel Propheta testatur Amos, qui se Opilionẽ dicebat & legere solitũ Sycomora illic aut locis vicinis: nec pauci sunt hodie qui eãdem inibi illuc peregrinati viderunt, Amicisq; nostris & nobis quidã studiosiores ambulones Monachi, Veronę & Bononiæ ita oratione rapresentabãt, similiorem multò moro quàm Ficui: fronde Apoci aut Mori, & cognitu facillimã de fructu, qui caudici, aut imis ramis propè alas hæret, media inter Ficũ & morum constitutione & figura, pusillam Ficum æquante, granulorum tamen intus experte.

FICVS. EST magno subsidio fructus ficus Hispaniæ, Italiæ, & Galloprouinciæ, vbi syluulas verna & Autumnali fœtura biferæ Ficus, perelegantes videas: fronde prægrandi, lacinijs anfractuosis quinquepartitò sinuata, asperà, glauca Mori albi & spondyli: fructu suauiore pleniore, recenti, sicco solito, cuiusmodi vbiq; esitantur.

PLATANVS PErquàm familiàris Macedonio & Peloponeso Platanus, quæ alibi raro oritur, & vastam magnitudinem ad vmbracula comparatam adipiscitur: Italiæ multis in locis colitur, & speciosa visitur, nec minus annosa Florẽtiæ prope pomęria, & in suburbio quodã, nõ procul mœnijs vrbis, vbi hosce ramos & surculos defregimus Augusto, cum penè echini maturuissent: penduli hærent hi pediculis singulis longioribus & breuioribus, non æqualibus, aut vno exortu iunctis (vt pingunt qui non viderant) parillitate vuedonis ferè, Bardanæ concolores, apiculis acerosis asperati, Sphærophali in modum, quę sunt semina ipsa

ipsa scabiosæ montanæ non dissimilia, tomento leni subruffo intexta: fronde perquàm lata (vnde Platanus dicta) Vitis aut Aceris, sed altioribus sinuũ diuisuris, & laciniis porrectioribus, dentatis: ligno non valde compacto.

ACER. *Galli.* Errable.

ACVTIE foliorum cognitu facilis Aceris species illa, quam antiqui vocarũt κλινότροχον, tãta quippe folia similitudine sunt cum Platano, vt Panepistemos Cardanus ille sibi visas Platanos frequentes in Scotia literis mãdarit, & nõ nulli prope Oxoniã eãdẽ oriri sponte nobis asseruerint, etiamq; ostẽderint hanc rati esse Platanũ: est quippe ambitu & diuisura Platani aut Sorbi Torminalis vocatę, nõ tamẽ adeò profundè acta; angustius folium est, nec ita cõpleta circinatione, vt ex ramuli huius cum cõmuni Aceris intuitu pictura hîc monet. Folliacea siliqua cõpressa, bipennem expãsam, & inuersam, aut Papillionis alas imitata, vno vtrinque semine donata: muscosi flores, luteoli, Corni, aut Asaræ Darac.

Varietates.

HVIVS congeneres duæ sunt: vnius folia (quæ Theophra. Sphendamnos est) angulis Hederaceis, ternis & quinis, superiorem æmulantur, sunt minora tamen, & minore folliculo. Hæc vbiuis præruptis & syluosis freuentior. Infrequentior altera Septentrioni, quæ fortè apud Theophra. Zygia sit: tametsi & frigidis proficiat, folio & fuctu minus laciniosо, minore: flauente intus ligno,

SORBVS TORMINALIS.

CALIDARVM & frigidarum, Angliæ, & Norbonæ Valena sylua familiaris hæc Sorbus, flore, fructu, & nucleis Ariæ vel Mespili Aroniæ. Folio Aceris, Vitis, aut Populi albæ.

OXYACANtha.

RECEPTA iã vsu & nomine Oxyacantha vera est illa, quam Galli *Aubespin*, Angli *May* dicunt: folio est Mespili Aroniæ, Apii incisura: ramis duris & mucronibus septis: floribus cãdidis vel rubentibus, odoratis, fructibus baccísve rubris, gustu subausteris.

MESPILVS *aronia.* *Vulgò Monspe. Pometz.* *Ita. Asaides.*

HVIC est perquàm similis arbuscula in sylua Valena, tribus à Monspellio leucis spontè orta, folia edens similima, sed latiora, fructum rubrũ, quadruplò, triplóve maiorẽ, Auellanæ parem, suauem gustanti: nucleis ternis, duriusculis, Septembris initio maturis.

MON-

MONTANA *Sambucus racemoſa.*

MONTIVM & Nemorum amaſia Sambucus, ſuperioribus perquam ſimilis, facie, cortice & ligno concolor eſt, ſed fronde minore: flore autem non in vmbella, ſed racematim Liguſtri in morem ex luteo albicante, racemóſque multis acinis congeſtos, odoratis, Coccineis & puniceis, vuã integrã exprimentibus relinquẽte, nõ inſuaues per Auguſtum eſui, vti ceruis, frondes, quas depaſci dicuntur auidiſsimè, præſertim dum prægnantes ſunt fœminæ. Frigidi eſt temperamenti ſomnúmque conciliare potis, adeóq; veternum, præſertim baccarum eſu: qui ſi nimius, admodùm noxius proditur.

SAMBVCVS *Montana racemoſa.* AQVATICA. ROSEA.

AQVATICA

NIHILO ſecius & hęc ſibi nomẽ Actæ vindicat, vtpote vmbroſarum amœnarúmq; riparum, quas rblandè igant aquæ, alumna, in Germaniæ, Gallię, Anglię, Italiæ, Pedemontiúmque pratenſibus, vdis, conualliúmq; marginibus: verùm fronde potius propiúſque Aceri, quàm Ribes nigræ, vel quàm Sãbuco accedit; virgis gracilioribus, geniculatis, politis, fractu facilibus, Sanguineæ, frutici ſiue cornui fœminę concoloribus, nec medulla pluri: florum foliolis Thlaſpi Candiæ, latioribus quàm Sambuci, ſed effigie & odore ſimilibus, vti & ſemine ruberrimo, compreſſo, Viburri, dictę fluidę Theoph. guſtu nauſeam faciente. Gallinis & auibus in cibum cedit.

ROSEA.

ELEGANTIOR, hilarior aſpectu, & rarior Roſea SAMBVCVS hæc, herbarum ſtudioſis in hortis alitur. Folio, ſtipite, toto habitu aquaticã Sambucum præfert, flore tantùm viſu iucundo, multiplo, glomeratim cõgeſto, Roſam candidam ęquante & effigiante, diſcernitur.

Bryoniæ folio Amomũ Græcorum & Plinij. Alterũ apud Plinium Punicæ folio.

NON parum affinitatis Amomo eſſe cum Cardamomo, præter ipſam nomenclaturã & vires aromaticas, in antidota addi ſolitas, itemque ſomnificas, tum Theophraſti & Plinii autoritas nos certiores reddunt: vt enim Dioſco. poſterior vixit Plinius, ita certiorem collationem reliquit; vbi inquit; *Simile eſt Amomum Cardamomo nomine, frutice, ſemine oblongo: metitur eodẽ modo & in Arabia.* Dixerat idem paulò ſuperius: *Amomi vua in vſu eſt, Indica vite Labruſca*, quare quam Labruſcã Indicã vocat hîc, videtur cum Amomo Dioſcor. folio vitis albæ, eadem: quæ cùm doctos diu exercuiſſet, & eos peregrina planta defeciſ-

defeciſſet, noſtram Ribes nigram opinati ſunt: quæ vt vera non ſit, ſaltem monumento eſſe poterit ad veram veſtigandam. Et alioqui non indigna cognitu, folio viticeo, aut Bryoniæ, virgultis odoris, interfindendum virentibus, nigræ vuæ modo racemoſa, floſculis herbidis, luteolis: locis ſyluoſis Alpinis frequens, & in hortis culta, vt Hypris, & alibi, in Occidua Flandria. *Ribes nigra & Rubra.*

Eſt alia Ribes longe ſimilima folio, facie & ſurculis, baccis non nigris, ſed rubris, pellucidis, ſuauioribus multò, & notioribus, tum officinis ad Rob. de Ribes, tum hortis.

VErum, & alterum deſcribit Amomum Plinius, quaſi excribens aliorum ſententia, qui exiſtimauerũt eſſe fruticem Myrtuoſum, Palmi altitudine: laudabatur quàm maximè Punici mali folijs ſimile, nec rugoſis, colore ruffo. Preciũ vuæ in libras x. & xl. Adulterabatur autem folijs Punicis. Hinc item factum, vt accuratiores expenſores arbitrati fuerint, illum fruticem acini Alkekengi, & folio Punicæ aut Perſicæ, qualem in Solonis deſcripſimus. Et quàmuis autores conſulturo, in promptu erit noſſe nos hodie vtroq; vero Amomo carere: tamen haſce plantas huc adductas eſſe par fuit, ad veras, quando ſeſe offerent, certius dignoſcendas. *AMOMVM apud Pli. Punicæ folio*

QVi verò ignauiorem huius vuam ducerent, aliam peregrinam plantã, vt multò Amomo aptiorem, adducunt: quæquidem ipſis acinis, aut granulis Piperis minoribus, Cubebæ rotundioribus, pedicellis extantibus ipſóq; demum guſtu, illam Amomi vuam adumbrat. Sunt tamen ea quolibet Pipere feruidiora, acriora, nec aromatica. Eóq; *Piemento del rabo* vocãt Luſitani, quorã cõmercio ex Indijs habemus: ſed iam deſitũ adferri in Septentrionem, ne vulgatum Piper vileſceret. Peper met ſterten vocabant Belgæ, id eſt, caudatum Piper: folia produntur vitis Anguillaræ. *Piper caudatũ.*

EAdem delineatione perſuaſi, non paucis placuit Roſa Hiericontea vocata pro *Amomo*: quod tamen minimè decuit eos aſſerere, incertos foliorum, quæ meminimus vidiſſe, & creuiſſe Doct. Treuiſano Patauij. Creſcit enim haud ita difficile ex ſemine recenti: hærent autem ſeminula complura, racematim vnà ſtipata, glumoſa, Sorgi minora; & intra fruticis, cancellatim, reticulatimque implexi glomum contenta. Folia verò non ſuccurrunt. *Roſa Hiericõti:*

IAm autem qui nouit Amomum Dioſcoridis & Plinij, illicò noſcet eorundem Cardamomum, vtpote Amomo ſimile nomine, frutice, ſemine oblongo: & idem diſcet noſtrum ſiliquoſum, Cardamomum Officinarũ, aut Græcorum non eſſe, aut deſcriptiones prorſus deprauatas eſſe: nam Galeni locus adductus de exenterato fructu Cardamomi, poteſt intelligi de glumis mundato: nec vllus locus aduerſatur ex Dioſcoride. Neutiquã tamen contemnendi vſus haſce ſiliquas putamus: tum quia tacito conſenſu, & prerogatiua vſus receptæ ſunt: & fortè Arabum ſunt. Earum quæ maxima, Melegetta, aut *Millegetta* dicta à ſemine crebro farcto, occluſo in folliculo membraneo, Ficum foris effigians nomine *Grani Paradiſi* notiſſima eſt, & ex Occidua Aphrica frequens allata. E quatuor alijs ſiliquis, quæ inter ſe perquàm ſimiles ſunt: ea quæ Officinis, maius Cardamomum vocatur, oblonga triquetra, lapidi dactyli concolor & par, ſemen condit anguloſũ, Millegettæ minus. Triquetra item ſiliqua, ſed breuior eſt media vocata, nec diſpari ſemine, quã veriùs putant Cardamomum, propter amarorem & acrimoniam non exiguam. Minima pariter triquetra, ſed vix nucleum Pruni æquat. Perelegantem aliam habemus à Morgano quandam, recèns allatam ex Indijs Occiduis, puſillæ Melegettæ penè parem: ſed triplici carina triquetra graciliorem, & admodum *Xyridis* ſiliquæ accedentem: ſed corticoſo capillitio obductam, albidam, intus oppletam ſemine pari, albido, lucido Melegettæ ſed albo, manſu facili, & guſtu multò gratiore, Gingiber prorſum teſtante: ſubtus etiam, quà ſiliqua hæſit ſcapo, arguit Gingiberis ſtipitem: quare iſtas omnes ſiliquas Cardamomi, eſſe plantarum conſimilium, nec Gingiberi abſimilium, non abs re quidam peregrinator narrabat. *Cardamomum. Millegetta.*

CVm è ſuperiùs dicto Pipere nigro, tum è fructus nucamento Officinis notiſſimo, ſatis conſtat diuerſam hanc eſſe plantam, quam recentiores folio Mori delineant. *Piper Longum.*

BOrealium hortis, vt Angliæ & Belgij, loco Vitis viniferæ eſt hæc: eoq; vuã criſpam vocant hebarij, viticea item fronde, aut Ribes, ſed incana totis virgis, & ſpinis horridis, acinuli *Vna criſpa ſiue Vitis precia.*

acinuli crebri,ſinguli,in virgis tamẽ ſunt pellucidi,pallidiores,intrò maturi,ſubfului,cul tu multò ſuauiores & maiores.

Satiuæ ROSÆ *Rubra Prouins. Candida. Pallida.*

ORbis deliciæ,florum princeps & honos Roſa,Angliæ florẽtiſſimi Sceptri,perinde auſpicatiſſima,ac meritiſſima teſſera, vt in quo regno hunc fruticem, non modò ipſa bruma virentẽ,& interdum penè perpetuifolium,ſed etiam mirè feracem,biferum ſæpe, quãdoq; triflorum videas.Triplex eſt vulgatioriſè colore differẽtia:nam aut purpura ſanguinea,ſaturè punicant:vel aſpectu niueo micant:aut candore & rubore confuſis, flammeo rutilant,virgineis genis,& malis concolores,quas plebecula pallidas vocat.Tres hæ inſigniores ſatiuæ differentiæ ſunt,quæ,quòd ſexcentis ferè lenocinijs, colores,odores, ſapores, magnitudinem,numerumq; foliorum,& vires demutare queant:& ſoleant fieri præproperę,ſerotinę,brumales,non ſunt huius inſtituti.

Cinamomea.

SYlueſtris tamen natiuæ ſunt varietates,& notatu perquàm dignæ:eius præſertim quã boreales Canel roose,ſiue Cinamomeam appellant:hæ foliolis,ſunt omnium florum minimæ:Franciæ,Belgio,Angliæ,ruri ſponte crebræ,ipſo odore notiſſimæ.

Moſchata.

MOſchatæ videntur ſylueſtrem exuiſſe animum,mangonio,& hortenſes duplę factę:vbi fragrãtiæ comendatione coluntur,condiunturq;,& eſitantur paſſim in Italia,Venetijs præſertim:aluũ iucundius,ſed vehementius cient:& animi deliquia,ſtomachi,cordiſq; lancinationes accerſunt.

Lutea. Cærulea.

PAres & cognatiores illis Luteas,cùm aliàs ſæpe vidimus Argiera Affricæ ex Numidia, Galliæ inquilinas factas:tum in Anglia conſimiles,ſolerti manu in Geniſtæ ſcapũ inſitas,vnde colorem, odorem, vireſque mutuantur nouas. Eſt & iamdiu videre Cæruleas in hortis Italicis.

Eſglentine ou Eſglentier.

SPecies eſt altera folijs minoribus Myrtinis,ſed latioribus,flore & elegãtia Roſæ Moſchatæ:fructum ſimilem cæteris fert,& æqualem:tota planta multò odoratior, vulgò *Eſglentine*.Angliæ & Flandriæ hortis,ad odoris gratiam colitur.

Spongia Bedeguaris.

RAmis omnium,ſed præcipuè huius villoſum, coloriumq;,muſcidum excrementũ hærere ſolitum floccis,velleris Sericei,inſtar, Bedeguard vocatur.

Dunen Roſem. *Pomifera. Morifera. Baccifera.*

INter Sylueſtres non poſtremæ venuſtatis alia Angliæ perquàm familiaris,& Eſglantinæ cognatior:fruticat pumilla, bicubito non altior,ſed inodora:folio minore,& pere leganti:Meſpilo Aroniæ non diſpari: pomo donata minore multò,colore viuidiore, rubello ſubpuniceo,per Auguſtum maturo:flos Roſæ ſylueſtris eſt.

BATIS *Rubus moraq; Batina.*

SVnt Roſis perinde facie,vt viribus & nomine affines Rubi Batis,vt ſint vbiuis perinde noti& inuiſi,importuna,nocuaq; feracitate:duplicẽ in eis differentiã facile percipias: vnus namq; vulgatiſſimus, quo intextæ vinciũtur ſæpes:inter dumeta & lumeta nihil iſto frequẽtius:virgulta craſſa,quadrangula,ſentibus infeſta promit:folia ſpinoſa,ſerrata,terna,& mora edit planè Fragræ ſimilitudine:ad Diamorum confectionem Officinis vſitatiſſimæ,floris Eſglantinæ.

Reptans.

ALter Rubus nullum latere quit,in aruis paſſim reſtibili, ſeque progignente rediuiua ſobole gramineis ſeminibus ſparſim pulull ãte, in ſatis plurimùm triticeis:prorſum ſimilis,ſed tantùm minor reptanſq; eſt·minorem minuſq; ſucculentum maturat fructum.

Rubus IDÆA.

HVc item ſpectat *Framboyſier*,quaſi Fragra lignea aut ſyluoſa Gallis dicta,& admodum nota Septentrioni:vbi nullus ſaltus vmbroſioris ſyluæ,iſto Moro caret, duplò maioribus acinulis conflato,cærula purpura nitentibus:condiuntur mora & eſitantur,ad voluptatem & ſitim quæſita,aſpectu amœniore.Minus horridus ſpinis frutex, folio terno, non diſpari Fragranæ,crenato.

Cynoſbaton.

NEſcio qua ſui fiducia nos inuitos nihil ſcire docere vult doctiſ.Math. qui iãdiu nõ nouit,nequidẽ poſtremò monitus agnouit Cynoſbaton.Cuius duo frutices,vt nomenclaturæ,ſic effigiaturæ ex antiqua deſcriptione perſimiles,certos nos faciũt,aut ſaltem eã nõ carere nos hodie.Eſt aũt frequẽtiſſim⁹ Cynoſbatos Rubi perſimilis valde quã ſpinoſus ſępe arboreſcit,& amplexu arborũ accreſcit,florẽ & fruticẽ Roſæ ſylueſtris promẽs : eius baccas cornui aut ceraſo pares & cõcolores,intus lanugine farctas,pueri eſitabamus.

Cupreſſus proxime Sabinas reddenda.

IVgiter virẽtis Cupreſſi lucus eſt perquã amœnus & venuſtus propè Burdegalam,alibique hortis ad Septentrionẽ pulchre adoleſcit,vt in Anglia,Ramis & folijs Sabinæ bacciferæ,ſed nucula oblonga,puſilla,ſculpta aut rimoſa, ouo columbino pari,intus ſemine compreſſo,perpuſillo, Quod

QVODLIBET solum æstuosum, & alsiosum modò macilentius sit & sterilius, tam abundè Ericã fundit, vt ea neminẽ latere queat: vulgatior bisiora purpureis flocellis Thamarisci Norbonẽsis, cui vsquaq; similis est & cognata facultatibus, ad splenem atque calculi affectus. Saxosis tamen montibus Angliæ occiduæ ad Bristoiam exilior, tota sesquipalmaris, sed densior fruticat: flore calyculato, longiore & Vnedonis ferè, hilarius purpurante, nec cæterò diuersa.

Vulgatior Erica folio Myricæ.

Pumilla caliculato Vnedonis flore

SEd quasi gaudeat aridis & squalidis, speciosior fruticosiorq; euadit in Romano, Thusco, & Norbonensi agro: ramis folijsq; prolixioribus, caudatis, comosis, Chamæpitis effigie, flores edentibus calyculatos, venustè purpurantes, similitudine Vnedonis, apiculis fibrarũ. Et hanc, si, vti nos floridam pedibus triuisset in Italia Mathiolus, neutiquam Fallopio, seu plantam peregrinam acceptam tulisset.

Minor Erica Iuniperi folia scoparia.

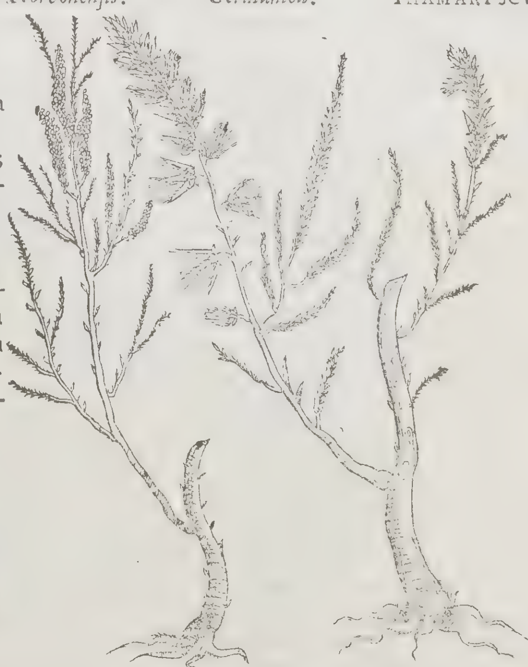
Maior Norbonensium Chamæpyteos folio.

Non eosdẽ hæc nacta natales, sed sabuleta maritima Veneta: eandẽ studiosiores videbãt Mõspellij secus patibulũ Castri noui: humilis reptat humi, sesquipalmaris, folijs pusilli Germanici Thamarisci, Lini pericarpijs aut Cysti: semine, flocellis luteolis, item Cysti aut Helianthes: quare Cystum quintum opinatus fuit Doctor & Præceptor Assatius.

Chrysanthemis Erica minima.

VVlgatiorem prorsum, faciéque Ericæ prioris videas, precipuè in riguis & maritimis Galloprouinciæ & Lio Venetorum, in Cotonæi magnitudinem caudicemque abire, è quo ad splenes detornantur pocula. At quam hic Mediterraneæ proximam appinximus, ad Rheni ripas in Germania spõte frutescit: sed exilior humiliorq; multò, nec arbor fit. imò plerumq; in hortis Angliæ Brumà interit. Et flores huic tomentosi, pappos iq; diffluunt vnà cum semine, maioresq; sunt ferè pares & similes vulgaris Lampsanę, sed purpurei. Norbonensi autem ramosi exigui flosculi, nec papposi, sed rotundi Oleæ, ex albo punicantes sunt, & acinulis, quos interdum totum triduum Soli obiectos obseruauimus subsilientes & tripudiantes, vermicello intus orto agitante, & tripudij autore, qui pertusis aut desilientibus tandẽ granis, foras prodibat.

Norbonensis. *Germanica.* THAMARISCVS.

Sabina baccifera.

BOreales Meridianiq; horti, præsertim in claustris Vestalium, Sabinam vulgatiorem alunt longè notissimã de Thamarisci folijs, sed rigidioribus, pungentibus, tetrũque odorem halantibus, perpetuò virentibus, baccarum expertibus.

Sabina vulgatior.

CAlidioribus autem Lygurię gaudet, mõtosisq;, vt Norbonæ Ceto monte, hæc, baccas oxycedri maturãs subpuniceas, resinosas, minus fœtente tota planta, quàm superior: odore tamen non absimili, folijs vt plurimùm Cupressi: sed interdũ in Galloprouincia, folia ima sunt Iuniperi, superiorã

Sabina baccata

ora Cupreſſi minus aſpera aut pungentia.

Sabina Ægyptia. QVandã ægyptiam Sabinam Bononienſes profeſſores faciebant, quæ à nobis inter Abrotanum relata eſt, caule pedali et ſeſquipedali, in ſummitates caudatas, comoſas exeunte, pullo pallentéve colore.

IVNIPERVS *vulgatior,* GLareoſis tum Meridiani, tum Borealis ſoli ſterilis, inter Ericeta, fruticoſa ſobole ſempervirente, fruticat minor: folio & facie Ericeæ aut Sabinæ, fructu Piperis, grano ſubdulci, odoro, vti lignum totum.

OXYARCEVTIS, *ſiue acuta Iuniperus* VVlgatiſſima eſt etiã in Galloprouincia Iuniperus maior hæc, inibi CADE vocata: folio Iuniperino maiore, acuto, mordaci, pungente bacca triplò maiore, Sabinæ perſimili, & concolori, reſinoſa tota: ſpirat ſuaueolentiam lignum, funditq; liquorem, quem illic Oleum de Cadde vocant.

CEDRVS *Phœnicea* EX Iſtria quaſdam habuimus plantas, non diſpares fronde & figura, ſed fructus erat teres, oblongior, mediocris Oliuæ par.

Eadem Norbouenſi agro viſitur bacca, buxea, tripode, quæ quidem non peſſimè quadrat Cedro *Phœniceæ.*

Cedrus Lycia LYciam Cedrum iamdiu vidimus Lutetiæ in quibuſdam hortis, folio Iuniperi multò minore, ad Sabinam accedente: bacca Phœniceæ minor eſt.

CEDRVS *Libania & Paleſtina præcelſa.*

ALiæ ſũt Cedri Græcorum, quarum nonnullæ in Citrijs dictæ: hæc autem illis indicta, Paleſtinorum in Libano Alpigena, ex ſacra pagina admodum celebris & nota fuit: Eius autem puſilla cupreſſi ſemina, ſed cõpreſſiora, in Figulinis ſata, nobis arbuſculas tres aut quatuor pepererunt: quæ perquàm venuſtum arboris cõmenſum, & indolem, iam tum per initia præferebant. *P*atauij ſemen habuimus, vbi induſtrius & generoſus vir Cortuſius etiam ſeuerat, & colebat: vt mirum ſit tantillum ſemen alio cœlo & ſolo, tam celeriter & eleganter in arbuſculam ſeſquipalmarem aut cubitalem erumpere: hîc pictas ex conis & icone has plãtas exhibemus: & facilè deprehẽdere ſit, minus verè in Mathiol. delineatas. Sempervirent folia Abietina: aut Pino breuiora: Ligni autem materies & aſſulæ, hilari ſunt & nitido aſpectu, ex Phœniceo purpurãtes, non valde duræ, odorem roſeum, quàm Sandali ſuauiorem aut Cupreſſi habentes, præſertim dum pruni adolentur: Galliæ Northmanæ, Lõdini, & Belgio, iam valde nota materies: hãc fortè innuit *P*oeta, cum de Circe canit, Vrit odoratam nocturna in lumina Cedrum.

EDVABVS quas veluti summas coniferarum differentias statuit Dioscorides, vulgatissimam *Pinum* multis hortis cultam in Belgio & Anglia, Italiæ & Norbonæ ad aquas Marianas spontè natam in promptu nosse est: quippe arbor euadit celsa, prægrandis, foliorum prolixioribus longioribúsque, quasi comosa, pilis & cono ampliore, crassiore, breuiore, pressius Cedrinum conum exprimente: nucleis compactis, esculentis, item habitioribus, quos officinę vocant Pineas. PINVS. RESINIFERÆ *& coniferæ.*

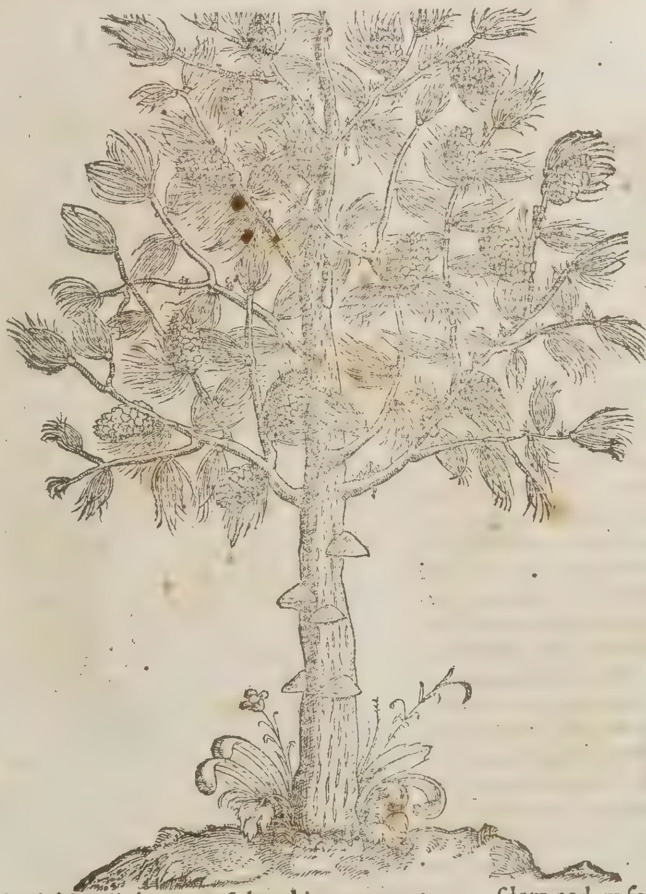
HVIVS autem syluestris videntur esse plures varietates è conis, foliis, totiúsque magnitudine ductis: duę namque in Lyguriæ, Galloprouinciæ, & Norbonēsis, ora maritima passim syluescunt: foliorum prælongo rectóq; capillititio illi persimiles, sed vna brachiata est, cui folia manipulatim erumpūt è mediis glabris ramis, æquabili plurimùm exortu, ceparum instar. *Pinus syluestris & Varietates.*

ALTERA persimilis vndequaque stipite ramorum, foliorum, & capilata facie, vtriusque earum conus oblongior, minor & angustior supernè, quàm *Pineæ*.

EA autem, quam vocant quidam Cembronem, vndique item foliorum comosa densaq; sobole stipatur, conis obtusioribus, breuioribus donata, per maturitatē facilè hiulcis.

SVNT adhuc syuestres duæ, quæ breuiore foliorum fœtura, magis circa ramos reducta, pressius Piceam prȩferunt, aut Abietem. Quarum quæ ampliore cono & longiore folio donatur, Mugo vocatur. MVGO.

ALTERA exilius viliusque comatur, donaturque nuce multò minore, & ferè Larigna. *LARIX.*

Agaricum Larignum.

LARICIS ne nomen quidem Grecię olim innotuisse certū est: quippe quæ oblectetur frigidiore & Boreali cœlo. Ac tametsi Diosco, alicubi huius resinæ meminit quasi pergrinæ & ex subalpinis Galliæ & Germaniæ in Græciā aduehi solitæ: tamen arborē minus nouisse indicio est Agaricū: quod ille radicem esse dicit, & ex Armenia peti. Iam verò perquàm nota, & nobilitata triplici excremēto & præsidio Larix, Manna nempe, Agarico, & resina Larigna, quæ *Lagrimo* hodie Venetis dicitur & falsò *Septentrion.* & Trāsalpinis indicatura Terebitinę venū mittitur: folia plurima, sed delicatiore pube frondet, nobis etiam Bruma sæuiente & niuibus Alpes insternente: In Germaniæ Alpinis Montes Nicolai & Allobrogum Sabaudiis, per exortus quosdam eadem foli, manipulatim & penicilli in morem promit.

Picea, & Abies.

Sapin Gall. eſt Phtoropios Theo. hæc multum thedæ dat.

PICEÆ autem & Abietis vaſtiſsima nemora tranſmittunt, qui ex Germania, Tridentũ, Veronã, Venetiáſve petũt: cognata vtriq; facies eſt, & plumatim ramos pinnatímque folia veſtiunt breuiora ferè Taxi, pungentia, rigidiora; ſed PICEÆ, in extremis, rectis flexilibus ramis Coni grandiores, ventroſioréſque, & aſpectu iucundiore: Abieti autem prçcelſa proceritas, erecti, craſsíque caudices, adque nauium malos ſuccindi ſoliti, nõ modò antiquitus, vt in Nemore Pelio, cuius execratur abiegnas trabes, Poëta ſed hodie ad Aquilonem in Noruegia & Ruſsia. Et huic vni ſummis in ramis, & in cœlum obuerſi mucronibus ſunt coni.

σμιλαξ *Taxvs* μιλ⊙ *Theop.*

QVAMVIS prorſum feralis & pernecabilis credita Taxus, & ſic vocata ſit apud Paulum origine Græca, à ſagittis inficiendis, venenóque armandis (cuius etiam ſtolones curuantur in arcus, vt canit Virgilius) eius tamen baccas rubentes, Coccinas, teretes, perſimiles & ſubpares Smilacis aſperæ, vel Aſparagi granis, innoxiè pueruli eſitant in Anglia, noſque guſtauimus ſub hyemem, non ingrato ſapore, ſed fatuo, vel amaricante, vbi porci paſsim eas, quaſi glandes paſcuntur. Nulli ſanè Angliæ angulo deeſt hæc, vbi ſemperuirente vmbroſa, denſáque ramorum iuba latiſsima, ſimiliter Abieti, plumatim longis quaſi pectinum radiis atrovirentibus comatur, inq; ſepulcretis & arëis pro templorum foribus pangitur, ad arcendos Solis æſtus à concione, plebéq;, ſub tegmine Taxi vmbroſæ & annoſæ conuentus religioſos agere ſæpius ſolita, nullo percepto inde vel tantillo incommodo.

PALMAPINVS, *ſiue Conifera.*

VVLGARIS palmę congeneres eſſe multas ſylueſtres in Sinu Guineæ Oceani occidui, quæ ſteriles ſunt, nec niſi exilitate à ſatiuis abſunt, narrabant nobis mercatores induſtrii Gallobritones, qui illuc quotãnis fermè cõmercii cauſa adeunt. Inter quas & alii Angli inſtitores non parũ venuſtam & miram hanc, icone hîc expreſſam, inibi oriri affirmant; cuius ramos luculenta conorum fœtura onuſtos dono iidem attulerunt ſtirpiũ cultiorísq; artis periti ſsimo Pharmacopœo & Ciui Londinenſi Iohan. Riccio, qui nos donauit iſto palmite, aut potius Pinopalmę termite: cuius arborem, quaſi quandam ex Palma & Pino hybridam natura ludibunda videtur conflaſſe: eſt quippe lignum ipſum fungoſa Palmæ prorſum textura, in villos tota dehiſcens, & ſquamoſa cute loricatum, faſtigiato ter-

mitis

mitis numerosis,& in orbem exortis surculosis ligulis quadraginta, aut quinquaginta, cōpactili vertibulorum & squamarum serie pyxidatim articulatis, pedem longis, rotundis, parum compressis. Quarum singulis cōmissuris, singuli, numerosi coni altius inseruntur triceni, aut quadrageni, qui mediocrem conum Cedri ementiuntur, puluillis in quinquūcem digestis, reticulatóq; & imbricatim extuberāte vetrioso nucis cortice, fusco, nitido, polito, crassitie & concretione nucis Indicę: intus nucleum glandémve oblongam, sesquiunciam aut duas vncias longam, præduro, inque farinam ægrè friatili, gustu glandis & castaneę: quæ sunt ei genti panis supplementum.

PERMVLTÆ sunt Palmæ species, non parum inter se fructu, pręsertim & fronde diuersæ, & omnes orbi nostro peregrinæ, ægréque assuefactæ. Nam nostrâs quæ Norbonæ & Lygurię maritimis, & præsertim ad Olbiam Galloprouinciæ frequenter & fœliciter enata visitur, fructum non maturat; eóque potius voluptatis, quàm vtilitatis causa alitur. Seruntur autē non in iucundo spectaculo & Naturæ ostento Dactylorū tria ossicula, vnáque iuncta panguntur: tres inde oriūntur exiles stipites, sed in vnum conflati: foliorum tamen pusillorum & harundinaceorum trina pululatione distincti, cuiusmodi in Francia, etiámque in Anglia facile proueniunt: adultæ, sunt squamatim imbricatímve tecto caudice, crasso, harundinacea cultrata fronde Xyphii, vnde Spathę vocantur, quas, vt & flores,& fructus & ramos è cacumine ferè promunt. *PALMÆ*

CHAMÆRIPHES, siue reptatrices & humiles apud Theophrastum palmulę, notissimæ sunt Hispaniæ, Galloprouinciæ, & Italiæ maritimis, tum ad scoparum vsum quæsitæ, tum ob encephalum illud, siue cerebellum gulæ blandimentum, antiquis inprimis commendatum: scapus enim propè radicem ventriosior protuberat, crúsq; humanum æquat, fistulosus claudit hanc medullam, qualem esitauimus suaui Carduorum gustu: tota minor est, foliis angustioribus, baccis alterius Palmæ crebrioribus, minoribus. *Chamæriphes.* *Encephalus Theo. Cephglioni Italicè.*

HVC etiam Musa reddenda est, quæ ex Orientali in Occiduas Indicas insulas, adeóque in Portogalliam trāslata iamdiu multis innotuit: & indidem folia portentosæ magnitudinis nos habuimus: eius effigies, fructus, florésque affabrè delineata extant in ditissimis Commentariis famigeratissimi Mathioli. *Cunophoron, an nux Indica.*

INTER Palmas pręstantia obtinet palmā & famam Nucis Indicę arbor, Calecutiis Indæ sabuletis maritimis vastissima & vtilissima: foliis vulgaris Palmæ maioribus: flore Glandis aut Ilicis fructu, quem nucem vocat & Auicenna, qualem passim pro foribus Officinarum videmus luculentæ Melonis magnitudinis. Serunt hunc & transmouent indigenæ, quò lætiores exeant arbores: sunt hæ laxiore molliore que ligno. *Nux Indica.*

HANC admodùm fructu variam, fortéque syluestrem esse suadét nuculæ, quas ex finibus Trogloditicæ Guineæ habemus: hæ vix magnam æquant Oliuam: Corticoso illi nucleo, oleaginoso, sapido, prorsus Smilis, sed huic testa ossea, duriore, nigra. *Nucula Indica.*

NOVITATE & vtilitate visenda altera ex rei argumento Palmalimum à nobis vocata & ex Percinianis Insulis cum multis rarissimis allata: hastę fermè procenitate recta edit virgulta, digitum & pollicem crassa, altera sui parte semirotunda, polita, costæ prælongæ effigie: anterius gemino sulco profundo quàm longa est veluti carinata, in quas cauas strias sese induunt & stipant multa densa folia, quadantenus Palmea, aut arundinacea, sed angustiora, & in villos canabini corticis planè similes, perquàm tenaces & funibus torquendis aptissimos diuulsa, ea per exortus summotenus in sinu striarum velant & occulūt penitus iuncellos complures Sparteos, Elphæ pares: præterquàm in summo, vbi comatur scapus, sparsa sobole in thyrsi elegantis effigiem. ACATIÆ *cognata planta.*

LVBVIT etiam permultarum arborum & fruticum peregrinarum aliquot descriptiones & Icones addere, quarum inspectione Philosophiæ verę candidati oblectentur, & quasi specimine vel verbis, vel literis indicare plātas naucleris & mercatoribus queant certius consequi. Quędā earum Acatiæ congener est foliis & spinis: surculi tortiles, Iuiubę cōcoloribus item per crebra internalla geminis aculeis donātur, cornua Limacis exerta referentibus, interque cirri exiles foliola Acatiæ primæ positu & similitudine gerunt. *Hasce sub finem operis pictas habes.*

EST & alia, quæ non foliolis dissimilis, in viminibus sesquipedalibus, spinulis aduncis donatur concoloribus vuæ crispæ; sed exilioribus.

Cyſti folio arbor

HVius arboris extrema virgulta lignoſa ſunt, Cyſto cõcoloria & ſimilia; folia itẽ rugoſa, oblõga, Saluię aut Mẽthę: ſed in ſũmis ramulis, villoſos, exactè ſphæricos floccos oſtentant, ſiue lanoſa capitula *Platani*.

Rubi facie ſenticoſa planta.

PALMACEA, *aut Arundinacea pinnata Spinoſa.*

SVNT huius plantæ indidem aduecti rami folioſi, illis affines, nec minùs intuenti effigie peregrina: quippe Sãbucini, aut ferulacei ſunt, fiſtuloſi, & medullæ pleni, recti, rotundi, octonûm aut denûm cubitorum: ſed per longitudinem triplici cartilagine, digitũ lata, pinnati, aut alati, inſtar teli: & oris extremis modicè fimbriis ſinuatę ſunt cartilagines, ſtellulisq; ſpinoſis ornatę, ſolertis opificis ſapiẽtiã arguẽtes.

ALTERIVS illic natæ arboris truncum aut bacillũ hîc proximè exprimendum curauimus, qualẽ vnà accepimus. Quod carpi craſsitie eſt, longam haſtã æquãs, & cortice nigro, dẽſo veſtitur: tuberculis craſsis, ſenticoſis, creberrimis, in clauę modum muricato, ſolidò, & graui, præduro ligno.

Nerii facie Arbor

ET huius plantę operæprecium eſt intueri paucis hactenus notas ſiliquas, perquàm pul-
cras. Propẽdent hæ de ramis & ſurculis Sãbuci paluſtris, medulloſis, pallidis, pullis, no-
doſis, ſeſquipalmum & pedem longis vaginis, cutaceis, vno cohęſu ſeptenis aut nouenis,
ſingulis gracilem Lampetrã effigiantibus: intus farciũtur pelliculis cepaceis & tomẽto-
ſis, adeò exuuium ſerpentis ementientibus, & quiddam cadaueruli anguini ſimile inuol-
uentibus, vt pueris horrori ſit & illudat: cõſimili florũ exortu oblõgi exeunt calliculi, her
bæ ſanctæ, aut Strammoniæ, quales quàm potuimus ſcitè delineatos ad calcẽ operis vide.

Viscum Indicum

EX iiſdem plagis accepimus hanc, nuſpiam niſi in ramis & truncis arborum enaſci foli-
tam, ritu Viſci, quod, quia multùm adũbrat, Indicũ Viſcũ vocauimus: ſeſsili, ſed tranſ-
uerſim excurrẽte eſt radicis ceſpite; gramineis geniculis & Polypodii quadãtenus; ſed al-
bicantibus: culmis item ex pallido virentibus, à medio ſummotenus craſsioribus, fun-
goſis, ſtriatis, ſeſquipedem longis: in quibus folia ſemper virentia Viſci effigie, ſed duplò
maiora, craſsiora, fungoſiora, & ſecundum neruum, medium folium intercurrentem, cir-
culis vtrinque ſenis, non parum admirationis mouentibus, veluti ſcalpro impreſſa. Ei-
dem cœlo & natalibus ramorum arborum, Indicarum debemus hanc, vnde auulſerunt,
qui *Morgano* miſerunt, ceſpite latiore, ſeſsilis caudicibus incumbit, fibrillis cepaceis ra-
dicata: vnde proximè ſurgunt folia inuicem conuoluta, tunicea, inferius fermè palmum

lata

lata, numerosa, quadãtenus Aloes aut Scyllæ: & supernè in ligulas prætenues, mucronatas desinentia: purpureum, striatum, concauum, alis donatum Scapum Hastulæ Regiæ, aut Aloes duorum & trium cubitorum ambientia, quæ multis glumosis siliquulis spicãtur, Auenæ situ: magnitudine verò, & sericeo tomento candido, Apocinum vel Asclepiadem representant, & semine, sed Conisæ exili, gustu salso, ingrato, nitroso: fortè, quia in aura maritima adoleuit, vt Aloes illic in Sabuletis.

Coniecerunt iidem Naucleri in easdem sportulas, surculos effractos arboris, Alno quidem similis, fronde & ligno: sed tamẽ diuersos, racemoso, muscoso flore, glomerulos cõflante: fortè duntaxat cœlo & agro variat.

Sed hæc, tametsi Petasitidem adumbret, ortu & ambitu exactè circinato, vegrãdis folij galerum fere æquãtis: est nihilominus cespite radicis implexo, multa sobole lateratim repullulãte, & caules fundẽte aut potius foliorũ pediculos bicubitales, culmosos, medullosos, singulis singulo folio hærente: nec anfractuosum, lunatum sinum, pediculus fulcit, vti in Bardana. Fungoso, strumoso cespite, carioso: & supernè densè, circùm caules vti Meum, comante, maximam Osmundam æquante, lorulis vimineis, subtus late fusis, gustu sicco astringente, auulsam hanc ex annosa arbore, ni fallat memoria, dicebant. *Petasites Indica.*

CEREXVS.

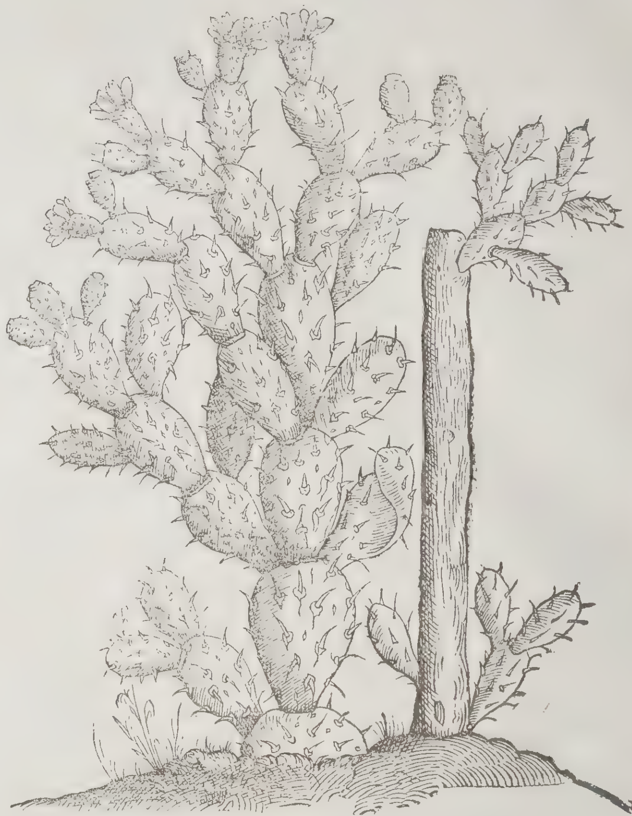

HVIVS penè portentosa elegantia, Naturæ Genius omnem prouocauit in nostratibus plãtis admirationẽ: nam mirabilitatis opplet spectantis animum & oculos, huius rarissimæ venustatis plantæ spectaculum. Eam plebecula effigiei argumento, Cereum vernaculè vocauit: hastas enim surrigit quaternas & quinas, nouemdecim & vicenũm cubitorum, virgatis & ad normã directis strijs, canulatas: in externis extantibus striarum angulis obtusis exeruntur stellulæ, corneis stilis radiatim è suo centro quoquouersũm minacibus, vno duntaxat prominulo horsum, eque directo longiùs: tota quandam effigiaturam, & concolorem superficiem Echinomelocacti præfert, sed brachium æquabili ductu æquãte: Columellæ, aut Cerei Funalis prælongi instar. Eius è medio & striarũ dorsis, ansatim, angustiore ceruice, cucumeris ventre, surriguntur brachia terna, quasi folia teretia crassa, eundẽ cõmensum proportionis & figuram sortita. Intus torulus ligneus, prædurus, carpi crassitie, obductus est, callosa carne, & succo Aloes: gummeo enim turget, perquàm amaro lentore: flores in fastigio summo promit, referẽte qui attulit, Digitalis purpureæ: fructus hilari purpura miniata rubet, ficus ferè effigie, gustu non insipido.

¶ Isdem maris Peruniani insulis, Hispaniola, & alijs, mirificũ & cognatæ faciei istud spinosum foliũ, ruri, ac sponte, abundè arborescit perbella foliorũ annuorũ succretione, & connexu: sed inde permultis in locis Hispaniæ Galliç & Italiç fatum, flores nec fructus *Indorum TVNE Ficifera.*

pro-

promit, quos ideo hîc appinximus, quales Maſſileæ, in amœniſſimo ad portus litora vireto ſtrenui ducis maritimæ militię Petri Boni decerpſimus, & permaturas eſitauimus. In monachorum etiã Paradiſis multis & ſuburbanis ad Monſpellium, non modò elegantes cultæ, ſed etiã neglectę plantæ multos annos viruerũt: adeo namq; ſũt viuaces, vt tũ folio ſemideffoſſo humi, tum vel ſeminulo ſato proueniat illic: etiãq; in Belgio quibuſdam Pharmacopœis foliũ peperit. Vnà mox cum ficuum rudimẽtis ſupernè in vmbilicello emicãt flores calathi Balauſtij quadãtenus effigie, luculentiore magnitudine & luteo colore: fructus maturi ficum magnam ęquãt

ſpinulis ambitu horrido, cute miniata purpuraſcente: intus ſucco cruento, granis, & pulpa ficulneis, ſed guſtu inſuauiore. Eſu multo, lotium cruentum cieri pleriq; aſſerunt.

Indorum ferruminatrix.

PRoximè hanc appingendum curauimus arbuſculam, inibi etiam ſponte enatam & huic admodum cognatam, vocant Indi ferruminatricem, artuum fracturis & luxationibus peramicam: perpetuò viret etiam hæc, & foliorum ſobole ſucceſſiua arboreã magnitudinem adipiſcitur: ijſdem planè folijs ſed fructu minore & ſpinoſiore, purpureum viſcidum ſuccum remittente, adq; imbuendos pannos infecturæ tenaciſſimæ.

Rorida ſiue ſolis ros & Δρόσιον recentiorum, alia Alchimilla ab Droſio. Poſt capillares omiſſa fuit.

MIrifica hæc herbula & efficacitate neutiquam poſt habenda, pleriſq; plantis apud antiquos decantatiſſimis, quibus fortè non nota fuit: ac ne quidem hodie admodũ Italiæ, Norbonę, Auſtrinęúe plagæ herbarijs. Eſt quippe vernacula Borealium, qui Roré ſolis vocant ſiue **Son dau** vt cuius folia aſpergine limpida & rorulenta æſtate madeant, quam non modo ſolis feruor non exhaurit, ſed etiam augere & porro fouere videtur. In Franciæ & Brabantiæ ſabuloſis ac udis ſcrobibus interdum obuia fit: Angliæ Cantiæ & Somerſeti prefecturæ hac adeo ſcatent, vt non procul illuſtri Cœnobio & mõte Glaſſemberio vocatis, quantũ ſat ſit Equo onerãdo ſuppetat, fibroſa radice, ſenis octonisúe in caudicellis flexilibus, rubellis, ſeſquiunciã lõgis foli-

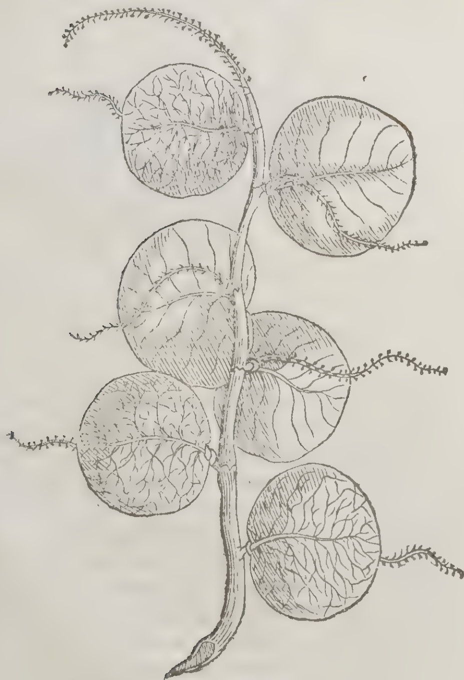

ola oblonga,concaua,puſillum cochlear,vel auriſcalpium imitata,hirſutie purpurea pu-
bēt:ambitu crenata,ſubter verò glabra & polita, rorulētis guttulis aſperſa, viticoſis cau-
liculis ternos quatuorúe digitos longis,rubellis & inflexis,albidos floſculos gerētibus:
& rotunda ſei.i in glumis pericarpio Anagalidis quadātenus ſimilia claudūt: totius acris
guſtus,ſubaſtringens,nonnihil acidus & acerbus,admodum exſiccans. Ad ſalſæ pitui-
tæ decubitus in pulmones(quorum vlcera & tabem ſanat) nulli ſecūda: tuſa vnà cum ſa-
lis nigri grumis cutē rumpit admota. Fuluus aureuſq; limpidus ros, qui deſtillatur ex fo-
lijs & floſculis, bibitur ad eadem.

Viſcum Indicum ſuperius pag. 452.

POPVLVS noui orbis. 441.

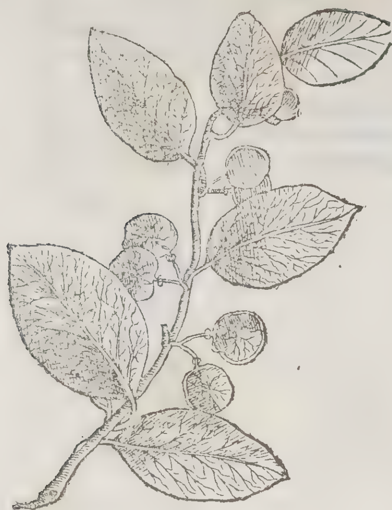
Peruniana alia Aloes facie arboribus item innaſcens pag. eadem.

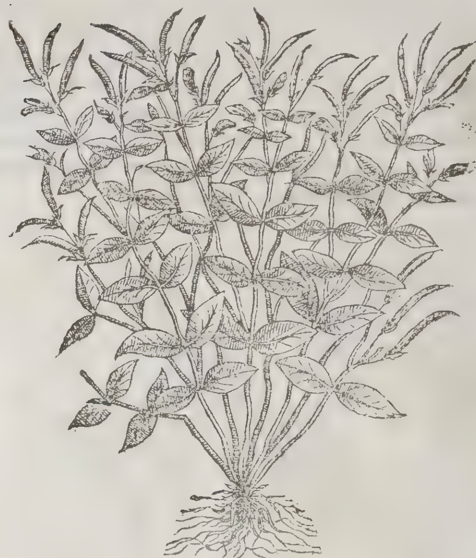
NVCVLA Indica. Pag. 451.

PALMÆ sanctæ similis arbor. 440

PHASELVS à Phasiolo diuersus. 394

NERII facie arbor. 452.

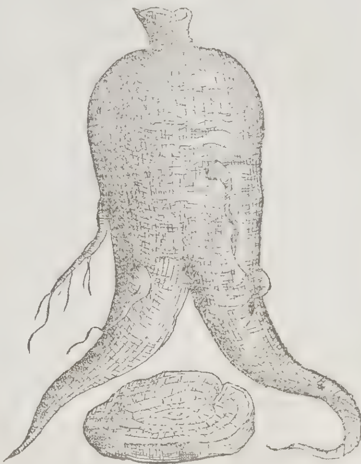

Prægrandefolium, Palmæ filamentis & textura.

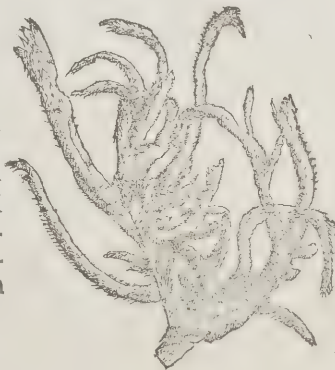
DEbemus etiam Occiduis Indijs istud coriaceum foliũ, cui simile aut par latitudine aut crassitie nullum nouimus. E Palmæ congenere arbore euulsum videtur, quin ipsa tota textura asserem bicubitum latum, aut potius tegetem, quaternos aut quinos cubitos longum refert, tegulæ modo fornicatum, & media secundum longitudinem costa semidigitum crassa carinatum, superna ora quasi præsectum esset, margine digitali tenuiore duriore, clauditur. Vniuersum folium à summo ad imum in villos, ijs quadantenus similes qui obducunt Nucem Indicam aut capillitiũ texendis funibusaptum discerpitur, quemadmodum totũ est tectorijs ædiũ & storeis accommodum.

Peruniana MECHOACÆ *prouinciæ planta Bryoniæ similis.*

PERINDE falluntur qui putant Bryoniam esse hanc atq; illi qui Laurum Cinamomum, & Smilacem Asperam Salsam parillam, aliásq; complures exoticas easdem specie cum nostratibus faciunt. Hanc mittit Insula omnium quæ nostræ ætati in Occiduis Indijs innotuerunt, auro, pecore, stirpibus ditissima, *Mechoacam* vocata, cui radicem cognominem fecerunt Indi, vsumq; docuerunt Hispanos primùm, ferè 20. ab hinc annis, à quibus has acceptas pingendas curauimus & quarum drachmæ puluisculo solo, sed ex vino albo aut iusculo propinato, commodissimè qualibet die, hora, & ætate, nulla molestia aut incommodo quinquies, sexties, aut septies flauas Hydropicorum aquas eductas, pituitasque quasuis comperimus. Reliquæ plantæ descriptionem & historiam debemus libro Hispanicè scripto, cuius copiam nobis fecit D. Hector Nonius magni nominis & peritiæ In Anglia Medicus Lusitanus, qui etiam huius radicis multam copiam habuit. Hanc nõ visam qui cupit nosse, intuatur Bryoniæ radicem: sunt enim concolores cortice, rugis, & ferè magnitudine: sed huius taleolæ, frustáve rotunda transuersim secta, siccandi causa, intus multis circulis à centro ad ambitum paralellis, distinguũtur: mandédo sapore farinaceo, nec acri, odoreq; neutiquam ingrati est: cæterò albida & friabilis, vt Bryonia, cui similem faciunt sarmentis pedamenta scandentibus, & racemis. Folia atrovirentia, rotunda, perennia, Nympheæ ferè, & pariter supernè parum acuta.

SESQVIPAGINÆ alioqui vacaturæ spatium visum est explere aliquot rarissimis iconibus ex nostris rerum Britannicarum ancipitis naturæ obseruationibus: quas multò plures in Musarum thesauris habemus, daturi simul atq; exsculptæ erũt.

IN angliæ littore meridiano, Insulæ Portlandiæ vocatæ ex aduerso Normaniæ inter fluitantes Algas reperimus plantæ quoddam rudimentum, cuius si spectes & attrectes surculos palmares & sesquipalmares, pustulosos, molles, flexiles, Spongiã prorsus dicas, cui etiam concolor est, & vixisse putes: sin habitum & ortum ramis brachiatum. Corallinis affiniorẽ dicas, vnde qui dã apud Plinium Plocamon Isidos Coralio similem, sine folijs, præcissum mutato colore in nigrum durescere, cùm cadat frangi solitum: coniectarunt. Ea tamen videtur Antipathes Dioscoridis, cuius etiamnum ramulum habemus è Massiliensium piscationibus.

BRITANNICÆ *conchæ Anatiferæ.*

FACIT specimen istud Naturæ quippiam boni vel è sordibus meditantis, vt iam multa lubeat credere, quæ alioquin risissemus si legissemus apud rerum Septentrionalium Historicos, Quanquam paulò secus hi narrant, duntaxat in Scotia aut Orcadibus maris DeuCaledonij Arctici, olim à Romana classe deuictis, compertum. Nos verò non solum ex Scotia, sed etiam hic ad Tamesim amnem, quà Londinum præterfluit, conchas pediculo rugoso crassiore è nauis annosæ carina auulsas habemus. Sunt eæ admodum pusillę circinatæ ferè rotunditatis conchæ, foris albidæ, lucidæ, læues, tenuitatemque testę ouaceę

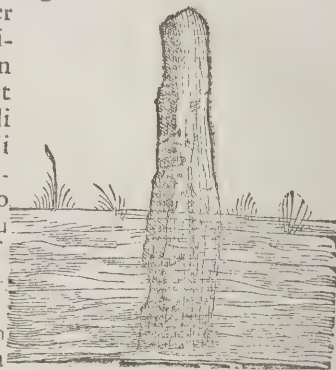
fra-

fragilem, biforem, Mituli modò prę ferentes nuci Amigdalę compressę pares : pendulę
autem erant hę foris ad imum ventriosæ nauium carinæ , cui musco & limo semipu-
tridæ innati erant quasi fungi pedicelli, quos ferè Ouracum vmbilicelli dixisses , cuius
extremum fructuũ ritu inserebatur latiusculæ con-
chæ basi, quasi vitam alimoniamq; inde sugerent a-
uiculæ, quarum rudimenta è summa parte conchę
hiulcæ, conspiciuntur. Pediculos istos ferunt Histo-
rici primùm è vermicellis concreari quod non po-
tuimus scire, neq; dum credere: tametsi scimus has
easdem conchulas elegantissimè efformatas in sur-
culis arborum quà maris æstus alluit temerè proie-
ctorum, aut depactorum sobolem esse. Earum autẽ
quę humi, in sicco labuntur emori : quæ verò al-
luuionibus maris rapiũtur concha excludi, & in A-
natem, aut ei congenerem auem adolescere. Has vo-
lunt esse *Barnacles*, Angli & Britanni Galli: *Clakis* vocat Scotia: vbi abundant & capiũ-
tur dum per brumam concreuerunt gelu paludes . Sapit nobis esitantibus anatem aut
Anserem syluestrem.

LITOXYLA, lignáve lapidea Anglica.

COmpertum nobis est esse amnes & Riuulos, vbi mer
si pali lignei, ridicæ, aut conti, aliquot mensibus lapi-
descunt: imò ferè, vt sic dicam, ferrescunt, eadé perstan
te superficie, situ striarum & fibrarũ ductu pristino: vt
eminus, quas assulas ligni diceres, attrectando & lapidi
illidendo dicas esse lapidem ferri mineræ immixtũ, soli
ditate, grauitate, duritie & duratione lapidea nec flam-
mis obnoxia: cuiusmodi magna frusta videre est in illo
monticello affabrè multiplici lapidum mineralium stru
ctura planè visenda, conflato, ad tubulos & elices trans
mittendos fõtis peramœni, qui scaturit in horto exi-
mię literaturæ & prudentię incomparabilis Cæcilij An
glię meritissimi Secretarij. Mirificas hasce aquas è mon
tibus prę fecturæ Bedfordiæ & in Cambria siue Anglia
Occidua, quam Walliam vocant, emanare multi asserunt.

FINIS.

LONDINI. 1571.

Calendis Ianuarijs, excudebat prelum Tho-
mæ Purfœtij, ad Lucretię symbolum.

Cum gratia Priuilegij.

